माझी वसुंधरा अभियान-५.० राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक मावअ २०२४/ प्र.क्र. २४/ तां.क.१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
दिनांक : ६ सप्टेंबर, २०२४

वाचा : (१) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग क्रमांक अभियान-२०२०/ प्र. क्र.१३४/ तां.क.१, दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०२०
(२) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग क्रमांक अभियान-२०२१/ प्र. क्र.१६/ तां.क.१, दिनांक २१ जानेवारी, २०२१
(३) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग क्रमांक मावआ-२०२१/ प्र. क्र.७५/ तां.क.१, दिनांक २२ डिसेंबर, २०२१
(४) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग क्रमांक मावआ-२०२२/ प्र. क्र.१०८/ तां.क.१, दिनांक ०७ नोव्हेंबर, २०२२
(५) शासन निर्णय, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग क्रमांक मावआ-२०२३/ प्र. क्र.८३/ तां.क.१, दिनांक २७ सप्टेंबर, २०२३

प्रस्तावना:

पर्यावरणातील वातावरणीय बदलाचे महत्व लक्षात घेता, पर्यावरण विभागाचा **"पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग"** असा नामबदल करण्यात आला आहे. निसर्गाशी असलेली कटिबद्धता निश्चित करण्यासाठी पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्त्वावर पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग कार्य करीत आहे.

२. पर्यावरणाचे जतन, संवर्धन व संरक्षण करण्यासाठी **"माझी वसुंधरा (माय अर्थ)"** हा अभिनव उपक्रम विभागाने हाती घेतला आहे. जो निसर्गाच्या **"पंचमहाभूते"** नावाच्या पाचही घटकांवर लक्ष केंद्रित करतो. त्यात भूमी (जमीन), जल (पाणी), वायू (हवा), अग्नी (ऊर्जा), आकाश (संवर्धन) यांचा समावेश आहे. या उपक्रमातून वातावरणीय बदल आणि पर्यावरणाच्या समस्यांबद्दल नागरिकांना जागरूक करून पर्यावरणाच्या सुधारणेप्रती प्रयत्न करण्यात येतात.

३. **माझी वसुंधरा अभियान:**

३.१ पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर आधारित **"माझी वसुंधरा अभियान"** राज्यामध्ये दिनांक २ ऑक्टोबर, २०२० पासून राबविण्यात येत आहे. या अभियानांतर्गत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था व ग्राम पंचायती या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची पर्यावरणाचे संरक्षण व संवर्धन करणाऱ्या योजना प्रभावीपणे व मिशन मोड पध्दतीने राबविण्यासाठी स्पर्धा घेण्यात येते.

३.२ निसर्गाच्या पंचतत्वावर आधारित पर्यावरणाचे संरक्षण व संवर्धन करणाऱ्या विविध शासकीय योजना / कार्यक्रम / उपाय योजना एकत्रित करून त्या प्रभावीपणे व मिशन मोड पध्दतीने राबविण्यासाठी इंडिकेटर स्वरूपात असलेली टुलकिट तयार करून स्थानिक स्वराज्य

संस्थांना दिली जाते. ज्यामध्ये त्यांनी केलेल्या कामाचे मुल्यमापन करण्यासाठी गुण ठेवण्यात येतात. या टूलकिटनुसार विविध उपाययोजना स्थानिक संस्थांमध्ये एप्रिल ते मार्च या एक वर्षाच्या कालावधीत राबवावयाच्या आहेत.

३.३ माझी वसुंधरा अभियानात सहभागी सर्व स्थानिक संस्थांनी एप्रिल ते मार्च या कालावधीत माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत केलेल्या कामाची माहिती एम.आय.एस. स्वरूपात माझी वसुंधरा अभियानाच्या वेब पोर्टलवर भरावयाची आहे. त्यानंतर, स्थानिक संस्थांनी भरलेल्या एम.आय.एस. चे डेस्कटॉप मुल्यमापन त्रयस्त यंत्रणेमार्फत करण्यात येते.

३.४ डेस्कटॉप मुल्यमापनात गुणानुक्रमे उच्चत्तम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांचे क्षेत्रीय मुल्यमापन त्रयस्त यंत्रणे मार्फत संबंधित स्थानिक संस्थेमध्ये प्रत्यक्ष भेट देवून करण्यात येते.

३.५ डेस्कटॉप मुल्यमापन व क्षेत्रीय मुल्यमापन यामध्ये प्राप्त होणाऱ्या एकूण गुणांच्या आधारे उच्चत्तम कामगिरी करणाऱ्या स्थानिक संस्थांची विजेते म्हणून निवड करून या स्थानिक संस्थांचा सन्मान जागतीक पर्यावरण दिनी म्हणजे दिनांक ५ जून रोजी करण्यात येतो.

४. <u>माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० व ४.० ची अंमलबजावणी:</u>

४.१ माझी वसुंधरा अभियान १.० या अभियानाच्या पहिल्या वर्षात (२०२०-२१) राज्यामधील ६८६ स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी (अमृत शहरे ४३ , नगरपरिषदा २२२, नगरपंचायती १३० व ग्रामपंचायती २९१) सहभाग घेतला होता. माझी वसुंधरा अभियान १.० मध्ये (१) अमृत, (२) नगर परिषद, (३) नगर पंचायत, (४) ग्राम पंचायत असे ०४ गट ठेवण्यात आले होते. या अभियानात निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी १,५०० गुण ठेवण्यात आले होते. या अभियानाचा कालावधी २ ऑक्टोबर, २०२० ते दिनांक ३१ मार्च २०२१ असा होता. या अभियानात सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या विजेत्यांचा सन्मान दिनांक ५ जून, २०२१ रोजी माझी वसुंधरा अभियान ऑनलाईन सन्मान सोहळ्यात करण्यात आला.

४.२ माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये माझी वसुंधरा १.० पेक्षा ५ पट जास्त म्हणजेच एकूण ११,९६८ (४०६ नागरी, ११,५६२ ग्राम पंचायती) एवढ्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी नोंदणी करून सहभाग घेतला होता. माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये (१) अमृत, (२) नगर परिषद, (३) नगर पंचायत, (४) ग्राम पंचायत ०१ व (५) ग्राम पंचायत ०२ असे ०५ गट ठेवण्यात आले होते. या अभियानात निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी अमृत गटासाठी ६,००० तर अमृत गट वगळून इतर गटासाठी ५,५०० गुण ठेवण्यात आले होते. हे अभियान दिनांक १६ एप्रिल २०२१ पासून ३१ मार्च २०२२ या कालावधी मध्ये राबविण्यात आले होते. या अभियानात विजेत्यांचा सन्मान दिनांक ५ जून, २०२२ रोजी आयोजित माझी वसुंधरा अभियान सन्मान सोहळ्यात करण्यात आला.

४.३ माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये एकूण १६,८२४ (माझी वसुंधरा २.० पेक्षा ४,८५६ ने अधिक) (४११ नागरी, १६,४१३ ग्राम पंचायती) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सहभाग घेतला होता. माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये मोठया प्रमाणात स्थानिक संस्थांनी सहभाग घेतल्याने लोकसंखेच्या प्रमाणात एकूण ११ गट करण्यात आले होते. या अभियानात निसर्गाशी

संबंधित पंचतत्वांवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी अमृत गटासाठी ७,६०० तर, अमृत गट वगळून इतर गटासाठी ७,५०० गुण ठेवण्यात आले होते. माझी वसुंधरा अभियान ३.० चा कालावधी १ एप्रिल २०२२ ते ३१ मार्च २०२३ पर्यंत होता. या अभियानात विजेत्यांचा सन्मान दिनांक ५ जून, २०२३ रोजी आयोजित माझी वसुंधरा अभियान सन्मान सोहळ्यात करण्यात आला.

४.४ माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये एकूण २२,६३२ (माझी वसुंधरा ३.० पेक्षा ५८०८ ने अधिक) (४१४ नागरी, २२,२१८ ग्राम पंचायती) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सहभाग घेतला होता. माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये मोठया प्रमाणात स्थानिक संस्थांनी सहभाग घेतल्याने लोकसंखेच्या प्रमाणात एकूण १२ गट करण्यात आले होते. या अभियानात निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी अमृत गटासाठी ८,३०० , अमृत गट वगळून इतर नागरी संस्थांसाठी ८,१०० तर, ग्राम पंचायतींसाठी ८,२०० गुण ठेवण्यात आले होते. माझी वसुंधरा अभियान ४.० चा कालावधी १ एप्रिल २०२३ ते ३१ मार्च २०२४ असा होता. परंतु, लोकसभेच्या सार्वत्रिक निवडणूकीमुळे हा कालावधी दिनांक ३१ मे, २०२४ पर्यंत वाढविण्यात आला होता.

५. माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत स्थानिक संस्थांनी पर्यावरणाचे संरक्षण व संवर्धन करणाऱ्या विविध योजनांची मागील वर्षांमधील प्रभावीपणे अंमलबजावणी केल्यामुळे झालेली फलनिष्पती विचारात घेवून **"माझी वसुंधरा अभियान ५.०" ची** प्रारूप टूलकिट तयार करून ती सर्वसंबंधितांना पाठवून अभिप्राय मागविण्यात आले होते. यासंदर्भात प्राप्त झालेले अभिप्राय विचारात घेवून **"माझी वसुंधरा अभियान ५.०" ची** टूलकीट अंत्तीम करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

<u>शासन निर्णय :</u>

प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या बाबींचा विचार करून, पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या सर्वांशी संबंधित पंचतत्वांवर आधारित "**माझी वसुंधरा अभियान ५.०**" हे राज्यातील माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत नोंदणी केलेल्या सर्व म्हणजे २८,३१७ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये (नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था ४१८ व ग्राम पंचायती- २७,८९९) राबविण्यास शासन मान्यता देत आहे.

२. तसेच, "**माझी वसुंधरा अभियान ५.०**" करिता स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे लोकसंख्या निहाय खालील प्रमाणे गट करून त्यानुसार स्पर्धेची अंमलबजावणी करण्यासही शासन मान्यता देत आहे.

अ.क्र.		**लोकसंख्या निहाय गट**	**समाविष्ट स्थानिक संस्थांची संख्या**
(अ)	**नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था : ४१८**		
(०१)	**अमृत शहरे (४३)**	**१० लक्ष पेक्षा अधिक लोकसंख्या**	**१०**
(०२)		**३ लक्ष पेक्षा अधिक परंतु १० लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**१७**
(०३)		**१ लक्ष पेक्षा अक्षिक परंतु ३ लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**१६**
(०४)	**नगरपरिषद व नगर पंचायत (३७५)**	**४० हजार पेक्षा अधिक परंतु १ लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**७६**
(०५)		**२५ हजार पेक्षा अधिक परंतु ४० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**८७**
(०६)		**१५ हजार पेक्षा अधिक परंतु २५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**१००**
(०७)		**१५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**११२**

(ब)	**ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था : २७,८९९**		
(०८)	**ग्राम पंचायती**	**१० हजार पेक्षा अधिक लोकसंख्या**	**३४६**
(०९)		**५ हजार पेक्षा अधिक व १० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**१,४००**
(१०)		**३ हजार पेक्षा अधिक व ५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**३,२६१**
(११)		**२ हजार पेक्षा अधिक व ३ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**५,३३५**
(१२)		**१.५ हजार पेक्षा जास्त व २ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**४,९४३**
(१३)		**१ हजार पेक्षा जास्त व १.५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**६,७८३**
(१४)		**१ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या**	**५,८३१**

३. माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी विविध इंडिकेटर असलेली प्रारूप टूलकिट (नागरी व ग्रामीण साठी स्वतंत्र) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या काही प्रतिनिधीशी व या क्षेत्रात काम करणाऱ्या काही स्वयंसेवी संस्थांशी चर्चा करून तयार करण्यात आली आहे. त्यानंतर सदर प्रारूप टूलकिट सर्व संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांना व इतरांना पाठवून त्यांच्याकडून अभिप्राय / हरकती / सूचना मागविण्यात आल्या होत्या. प्राप्त झालेले अभिप्राय / हरकती / सूचना विचारात घेवून तयार करण्यात आलेल्या **माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची टूलकिट अंत्तिम करण्यास शासन मान्यता देत आहे.** माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या अंत्तिम टूलकिट नुसार गुणांचे सविस्तर वितरण व मुल्यांकन या बाबतची कार्यपध्दती दर्शविणारी **नागरी व ग्रामीण** स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठीची अंत्तीम टुलकिट अनुक्रमे ***परिशिष्ट-१ व परिशिष्ट-२*** **म्हणून *(इंग्रजी व मराठी)*** या शासन निर्णया सोबत **जोडली आहे.**

४. माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या अंत्तिम टूलकिट नुसार, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी खाली दिलेल्या विगतवारीनुसार **अमृत गटासाठी १५,४०० व अमृत गट वगळून इतर नागरी संस्थांच्या गटांसाठी १४,९०० तर ग्राम पंचायतींसाठी १४,०००** गुण ठेवण्यास मान्यता देण्यात येत आहे:-

विषय / गुण	**भूमी / Earth**	**वायू / Air**	**जल / water**	**अग्नी / Energy**	**आकाश / Enhancement**	**माझी वसुंधरा ५.० चा एमआयएस दिनांक १ ते ५ एप्रिल मध्ये दाखल करण्यासाठी (Early Bird)**
नागरी स्थानिक संस्था (अमृत) (१५,४००)	४,९००	३,६००	१,८००	१,६००	३,३००	२००
नागरी स्थानिक संस्था (अमृत वगळून) (१४,९००)	४,९००	३,१००	१,८००	१,६००	३,३००	२००
ग्राम पंचायती (१४,०००)	४,६२५	२,२७५	१,९००	१,७००	३,३००	२००

५. माझी वसुंधरा अभियानांतर्गत नागरी व ग्रामीण स्थानिक संस्थांमध्ये राबवावयाच्या पंचतत्वांमधील उपरोक्त विविध इंडिकेटर अंतर्गत उपक्रमांचा विस्तृत तपशील व त्यासाठीच्या गुणांचे सविस्तर वितरण खालील तक्त्यात नमूद केले आहे. तर, मुल्यांकना बाबतची सविस्तर कार्यपध्दती टूलकिट मध्ये देण्यात आली आहे.

अ.क्र.	**निर्देशक (अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी)**	**गुण**	
		नागरी	**ग्रामीण**
१	**भूमी**		
	हरित आच्छादन आणि जैवाविविधता		
(१)	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगलेली एकूण झाडे	६००	६००
(२)	जिओ-टॅगिंगसह वृक्षगणना - तयारी आणि प्रकाशन	१२५	१२५
(३)	महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ ची अंमलबजावणी	१५०	--
(४)	रोपवाटिकांची निर्मिती	१००	१००
(५)	नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल	३००	३००
(६)	वृक्ष योजना : किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठीची योजना	२२५	--
(७)	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR): तयारी आणि दस्तावैजीकरण तयार करणे.	१५०	१५०
(८)	मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे.	१५०	१५०
(९)	बांबू / खस / शेवगा लागवड	१५००	१५००
(१०)	बीज संकलन केंद्र	१५०	१५०
(११)	शाश्वत शेती	--	२००
	हरित आच्छादन आणि जैवाविविधता-एकूण	**३,४५०**	**३,२७५**
	घनकचरा व्यवस्थापन		
(१)	घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन	३००	२००
(२)	ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया	२००	२००
(३)	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट	२५०	२००
(४)	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया	१००	१००
(५)	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)	३००	३००

अ.क्र.	निर्देशक (अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी)	गुण	
		नागरी	ग्रामीण
(६)	जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन	१००	१००
(७)	ई-कचरा व्यवस्थापन	१००	१५०
(८)	हागणदारीमुक्तीचा (ओडीएफ) दर्जा	१००	१००
	घनकचरा व्यवस्थापन-एकूण	**१४५०**	**१३५०**
	भूमी-एकूण	**४,९००**	**४,६२५**
२.	**वायू**		
(१)	वायु गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEF&CC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	५००	२००
	वायू प्रदूषण कमी करणे		
(२)	फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार	१७५	१७५
(३)	नागरिकांमध्ये चांगल्या सवर्यींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती आणि पादचारी मार्ग / कृषी कचरा व्यवस्थापन	१२५	३००
(४)	बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे व्यवस्थापन / गॅस कनेक्शन	३००	२००
	इलेक्ट्रिक वाहन धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी		
(५)	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहनांची संख्या	९००	५००
(६)	इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	५००	३००
(७)	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	१५०	१५०
(८)	वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती	२५०	२५०
(९)	आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी	२००	२००
(१०)	वातावरणीय कृती नियोजन (फक्त अमृत गटासाठी)	५००	--
	वायू-एकूण अमृत गटासाठी	**३,६००**	
	वायू-एकूण (अमृत गट वगळून इतर गटांसाठी)	**३,१००**	**२,२७५**
३.	**जल**		
(१)	जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन	३००	४५०
	जल संवर्धन		

अ.क्र.	निर्देशक (अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी)	गुण	
		नागरी	ग्रामीण
(२)	सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)	२५०	२००
(३)	पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)	१००	१००
(४)	भूजल पूनर्भरण (विहिरी / विंधन विहिरी)	२५०	२५०
	पाण्याचे नुकसान मोजणे आणि गुणवत्तेचे निरीक्षण करणे		
(५)	सार्वजनिक इमारतींचे जल लेखापरीक्षण / जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)	१५०	१५०
(६)	पाणी पुरवठा यंत्रणेचे जल लेखापरीक्षण	१५०	--
(७)	जल गुणवत्ता निरीक्षण	१००	--
(८)	सांडपाण्यावर प्रक्रिया व प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर / जल कार्यक्षम शेती	२००	१००
(९)	पाणीपुरवठा व्यवस्थापन	--	१५०
(१०)	सांडपण्याचे नियोजन	--	१००
(११)	शाश्वत सणांचा प्रचार	२००	२००
(१२)	पाणथळ जागांचे संवर्धन	१००	१००
(१३)	पंचायत विकास निर्देशांक	-	१००
	जल-एकूण	**१,८००**	**१,९००**
४.	**अग्नी**		
(१)	नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्त्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उसर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार	३००	३००
	कार्बन उत्सर्जन कमी असलेल्या उर्जा स्त्रोतांचा अवलंब		
(२)	हरित पथदिवे	२००	२००
(३)	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे	५००	५००
(४)	हरीत इमारती / अक्षय ऊर्जेचे स्त्रोत म्हणून बायोगॅस संयंत्रे	३००	३००
(५)	सार्वजनिक इमारतींचे ऊर्जा लेखापरीक्षण / सोलार (सौर) पंप	२००	२००
(६)	कूल रूफिंग / विकेंद्रीत सौर ऊर्जा संयंत्रे	१००	२००
	अग्नी -एकूण	**१,६००**	**१,७००**

अ.क्र.	निर्देशक (अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी)	गुण	
		नागरी	ग्रामीण
५.	**आकाश**		
	सुधारणा		
(१)	ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता	६००	६००
(२)	समाज माध्यमाचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	५००	५००
(३)	स्पर्धा आणि जनजागृती उपक्रमांद्वारे माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	४००	४००
(४)	तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड	३००	३००
(५)	सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी	८००	८००
(६)	बचत गटांचा सहभाग	१००	१००
(७)	पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : सीएसआर, सामुदायिक सहभाग व इतर	२००	२००
	शिक्षण		
(८)	महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ॲक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बादलांबाबत तरुणांमध्ये जागरूकता	२००	२००
(९)	पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग	२००	२००
	आकाश- एकूण	**३,३००**	**३,३००**
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश एकूण (अमृत गटाकरिता)		**१५,२००**	
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश एकूण (अमृत गट वगळता इतर नागरी स्थानिक संस्थांसाठी)		**१४,७००**	
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश एकूण ग्रामपंचायती करिता			**१३,८००**
दिनांक १ ते ५ एप्रिल, २०२५ या कालावधीत MIS सादर केल्यास अर्ली बर्डचे गुण		**२००**	**२००**
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश व अर्ली बर्ड मिळून एकूण (अमृत गटाकरिता)		**१५,४००**	-
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश व अर्ली बर्ड मिळून एकूण (अमृत गट वगळता इतर नागरी स्थानिक संस्थांसाठी)		**१४,९००**	-

अ.क्र.	निर्देशक (अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी)	गुण	
		नागरी	ग्रामीण
भूमी, वायू, जल, अग्नी, आकाश व अर्ली बर्ड मिळून एकूण ग्रामपंचायती करिता		-	**१४,०००**

६. **स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये सदर अभियान प्रभावीपणे राबविण्याची जबाबदारी संबंधित आयुक्त, महानगरपालिका, मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/ नगरपंचायत व ग्रामसेवक / ग्राम विकास अधिकारी, ग्रामपंचायत यांची राहील. तर, जिल्हयाच्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे प्रमुख म्हणून संबंधित जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी, जिल्हयाच्या ग्रामीण संस्थांचे प्रमुख म्हणून संबंधित जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी व संबंधित महसूली विभागाचे प्रमुख म्हणून विभागीय आयुक्त यांनी त्यांचे विभागातील / जिल्हयातील स्थानिक संस्थांना प्रोत्साहन देवून त्यांच्याकडून सदर अभियानात उच्चत्तम कामगिरी करून घेण्याची जबाबदारी सोपविण्यात येत आहे.**

७. सदर अभियानाचा कालावधी दिनांक १ जून, २०२४ ते दिनांक ३१ मार्च, २०२५ असा राहिल. या अभियानांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामाचे डेस्कटॉप मुल्यमापन दिनांक ६ एप्रिल, २०२५ ते दिनांक ३१ एप्रिल, २०२५ या कालावधीत करण्यात येईल व डेस्कटॉप मुल्यमापनात यशस्वी ठरलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे फिल्ड असेसेमेंट दिनांक २ मे, २०२५ ते २५ मे, २०२५ या कालावधीत त्रयस्त यंत्रणां मार्फत करण्यात येईल व त्याचा निकाल जागतिक पर्यावरण दिनी म्हणजे दिनांक ५ जून, २०२५ रोजी जाहिर करून बक्षिस वितरण करण्याचे प्रस्तावित आहे.

८. माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांना पुढे दर्शविल्या प्रमाणे बक्षिसे देण्यात येतील:

<u>राज्यस्तर (State level):</u>

(अ) **स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी** :

अ.क्र.		लोकसंख्या निहाय गट	गटामधील गुणानुक्रमानुसार	भूमी या थीमॅटिक क्षेत्रात सर्वोत्तम कामगिरी	उंच उडी (High Jump)	बांबू लागवड पुरस्कार
(अ)	**नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था : ४१८**					
(०१)	अमृत शहरे (४३)	१० लक्ष पेक्षा अधिक लोकसंख्या : १०	३ शहरे	१	०	१
(०२)		३ लक्ष पेक्षा अधिक परंतु १० लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या : १७	३ शहरे	१	०	१
(०३)		१ लक्ष पेक्षा अक्षिक परंतु ३ लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या: १६	३ शहरे	१	०	१

अ.क्र.		लोकसंख्या निहाय गट	गटामधील गुणानुक्रमानुसार	भूमी या थीमॅटिक क्षेत्रात सर्वोत्तम कामगिरी	उंच उडी (High Jump)	बांबू लागवड पुरस्कार
(०४)	नगरपरिषद व नगर पंचायत (३७५)	४० हजार पेक्षा अधिक परंतु १लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या : ७६	३ शहरे	१	१	१
(०५)		२५ हजार पेक्षा अधिक परंतु ४० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ८७	३ शहरे	१	१	१
(०६)		१५ हजार पेक्षा अधिक परंतु २५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : १००	३ शहरे	१	१	१
(०७)		१५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ११२	३ शहरे	१	१	१
(ब)	**ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था : २७,८९९ ग्राम पंचायती**					
(०८)	ग्राम पंचायती	१० हजार पेक्षा अधिक लोकसंख्या: ३४६	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(०९)		५ हजार पेक्षा अधिक व १० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: १,४००	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(१०)		३ हजार पेक्षा अधिक व ५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: ३,२६१	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(११)		२ हजार पेक्षा अधिक व ३ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: ५,३३५	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(१२)		१.५ हजार पेक्षा जास्त व २ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ४,९४३	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(१३)		१ हजार पेक्षा जास्त व १.५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: ६,७८३	३ ग्राम पंचायती	१	१	१
(१४)		१ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: ५,८३१	३ ग्राम पंचायती	१	१	१

(ब) विभागीय व जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी:

(१)	सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या विभागाचे विभागीय आयुक्त	३
(२)	राज्यात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे जिल्हाधिकारी	३
(३)	राज्यात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प.	३
(४)	राज्यात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे गट विकास अधिकारी	३

<u>विभागीयस्तर (Division Level):</u>

स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी: (राज्यस्तरावरील विजेते वगळून)

अ.क्र.	गट	लोकसंख्या निहाय गट	विभागस्तरीय सर्वोत्तम कामगिरी – प्रत्येक विभागासाठी
(अ)	**नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था : ४१८**		
(०१)	अमृत शहरे (४३)	१० लक्ष पेक्षा अधिक लोकसंख्या : १०	संपूर्ण अमृत गटासाठी १
(०२)		३ लक्ष पेक्षा अधिक परंतु १० लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या : १७	
(०३)		१ लक्ष पेक्षा अक्षिक परंतु ३ लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या : १६	
(०४)	नगरपरिषद व नगर पंचायत (३७५)	४० हजार पेक्षा अधिक परंतु १ लक्ष पेक्षा कमी लोकसंख्या : ७६	१
(०५)		२५ हजार पेक्षा अधिक परंतु ४० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ८७	१
(०६)		१५ हजार पेक्षा अधिक परंतु २५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : १००	१
(०७)		१५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ११२	१
(ब)	**ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था : २७,८९९**		
(०८)	ग्राम पंचायती	१० हजार पेक्षा अधिक लोकसंख्या: ३४६	१
(०९)		५ हजार पेक्षा अधिक व १० हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : १,४००	१
(१०)		३ हजार पेक्षा अधिक व ५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या: ३,२६१	१
(११)		२ हजार पेक्षा अधिक व ३ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ५,३३५	१
(१२)		१.५ हजार पेक्षा जास्त व २ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ४,९४३	१
(१३)		१ हजार पेक्षा जास्त व १.५ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ६,७८३	१
(१४)		१ हजार पेक्षा कमी लोकसंख्या : ५,८३१	१

(ब) विभागीय व जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी: (राज्यस्तरावरील विजेते वगळून)

(१)	विभागात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे जिल्हाधिकारी (प्रत्येक विभागातून दोन) ६ X २	१२
(२)	विभागात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (प्रत्येक विभागातून दोन) ६ X २	१२
(३)	विभागात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे गट विकास अधिकारी, (प्रत्येक विभागातून तीन) ६ X ३	१८
(४)	जिल्हयामध्ये सर्वोत्तम कामगिरी करणारे गट विकास अधिकारी, (प्रत्येक जिल्हयातून एक) ३५ X १	३५

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२४०९०६१६१२५६६९०४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

SURYAKANT KISAN NIKAM

Digitally signed by SURYAKANT KISAN NIKAM
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=ENVIRONMENT AND CLIMATE CHANGE DEPARTMENT, 2.5.4.20=3978ce8e745a91e05616f9473df7e92873ee7ac8c2f7c49ac520e61061ddde0d, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=3A94A1F658A34D45CA2859DBC88DFB4076007988946087EF0FB88C7CD7314C27, cn=SURYAKANT KISAN NIKAM
Date: 2024.09.06 16:14:22 +05'30'

(सु.कि.निकम)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति :

१) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२) मा. उप मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३) मा. उप मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४) मा. मंत्री, ग्राम विकास, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
६) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७) अपर मुख्य सचिव, ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग विभाग, मुंबई
८) प्रधान सचिव, (नवि-२) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
९) प्रधान सचिव, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१०) अध्यक्ष, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई
११) विभागीय आयुक्त (सर्व)
१२) आयुक्त, तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, मुंबई
१३) जिल्हाधिकारी (सर्व)
१४) आयुक्त, सर्व महानगरपालिका
१५) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई
१६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१७) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) मुंबई
१८) सह आयुक्त / उप आयुक्त, नगरपालिका शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
१९) सह आयुक्त / उप आयुक्त, नगरपालिका शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)
२०) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
२१) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
२२) ग्रामसेवक, ग्रामपंचायत (सर्व)
२३) निवडनस्ती,

LiFE
Lifestyle for Environment

सत्यमेव जयते

Majhi Vasundhara

महाराष्ट्र शासन

पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग

माझी वसुंधरा अभियान ५.०

टूलकिट (नागरी)
२०२४-२०२५

परिशिष्ट-१

माझी वसुंधरा अभियान ५.०
पर्यावरण व वातावरणीय विभाग
टूलकीट, २०२४ मध्ये प्रकाशित
भेट द्या: https://majhivasundhara.in/en

अनुक्रमणिका

- माझी वसुंधरा अभियान ४
- शाश्वत विकास उद्दिष्टे ५
- वेळापत्रक ६
- माहिती संकलन कार्यपद्धती ७
- महत्त्वाचे मुद्दे ८
- प्राथमिक माहिती संकलन १०
- मार्गदर्शक सूचना ११
- थीमॅटिक क्षेत्रे १९
- निर्देशक २१
- संदर्भासाठी योजना व अधिनियम २६१
- पुरस्कार २७०

माझी वसुंधरा अभियान

महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागामार्फत नागरी आणि ग्रामीण क्षेत्रांसाठी राबविण्यात येणारा अनोखा एकात्मिक असा उपक्रम आहे. यामध्ये नैसर्गिक परिसंस्थांचे जतन व संरक्षण करण्यासाठीच्या विविध उपायांची अंमलबजावणी करणे आणि वातावरणीय बदलाच्या अनुषंगाने राबविण्यात येणाऱ्या पर्यावरणपूरक कृती उपक्रमांवर नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहित करणे, या बाबी समाविष्ट केल्या आहेत.

या अभियानाची रचना **कार्बन पृथक्करण, हरित वायूचे उत्सर्जन कमी करणे आणि नागरिकांमध्ये शाश्वत जीवनशैलीचा प्रचार करणे** या वातावरणीय बदलाच्या तीन महत्त्वाच्या बाबींवर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी करण्यात आली आहे.

अधिक माहितीसाठी भेट द्या: https://majhivasundhara.in

शाश्वत विकास उद्दिष्टे

- शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs), ज्यांना जागतिक उद्दिष्टे म्हणूनही ओळखले जाते, २०१५ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांनी गरिबी समाप्त करण्यासाठी, आणि आपल्या पृथ्वीचे संरक्षण करण्यासाठी सार्वत्रिक आवाहन म्हणून स्वीकारले होते.
- ही उद्दिष्ट्ये जनसमुदायाच्या आणि पृथ्वीच्या शांतता आणि समृद्धीसाठी सामायिक योजना प्रदान करतात.
- ही १७ शाश्वत विकास उद्दिष्टे एकात्मिक आहेत म्हणजेच एका क्षेत्रातील कृतीचा इतर क्षेत्रांवर परिणाम होतो हे जाणून सर्वांगीण विकासाने सामाजिक, आर्थिक आणि पर्यावरणीय शाश्वतता संतुलन साधले पाहिजे.

शाश्वत विकास उद्दिष्टे आणि माझी वसुंधरा अभियान

- माझी वसुंधरा अभियान संयुक्त राष्ट्रांच्या शाश्वत विकास उद्दिष्टांशी सरेखित आहे कारण दोन्ही सर्वांगीण सामाजिक विकासाला संबोधित करतात.
- माझी वसुंधरा अभियान निसर्गाच्या पाचही घटकांवर (पंचमहाभूते) लक्ष केंद्रित करते – भूमी, वायू, जल, अग्नी आणि आकाश.
- निसर्गाच्या पाच घटकांना संबोधित करून आणि नागरिकांच्या सहभागाला प्रोत्साहन देऊन, माझी वसुंधरा अभियान शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी योगदान देते.

वेळापत्रक -

माझी वसुंधरा अभियान ५.०

पुरस्कार वितरण
५ जून २०२५

क्षेत्रीय तपासणी
२ मे – २० मे २०२५

डेस्कटॉप मूल्यमापन
६ एप्रिल –२५ एप्रिल २०२५

MIS सबमिशन
१ एप्रिल – १५ एप्रिल २०२५

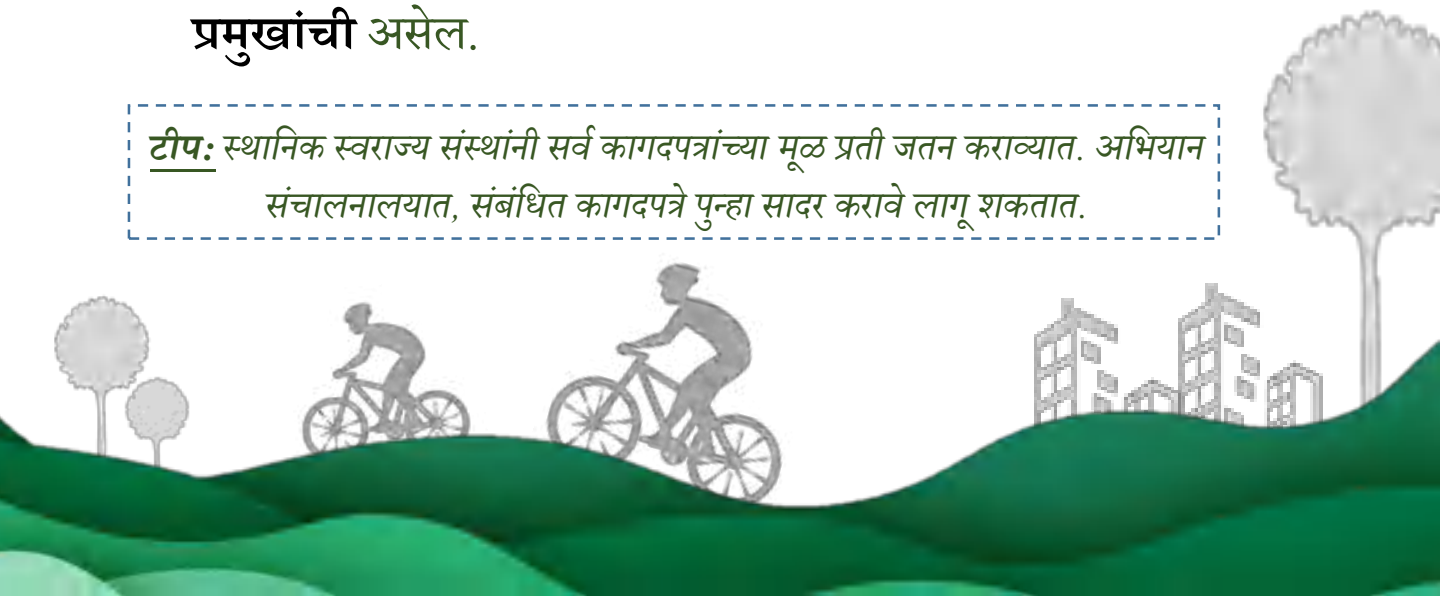
स्थानिक स्वराज्य संस्थांची नोंदणी
२६ जून – १५ ऑगस्ट २०२४

अभियान कालावधी
१ जून २०२४ - ३१ मार्च २०२५

माहिती संकलन कार्यपद्धती

- माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये सहभागी झालेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा माझी वसुंधरा अभियान ५.० मध्ये थेट समावेश होईल.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी माझी वसुंधरा अभियान ५ .० मध्ये सहभागी होण्यासाठी अभियानाच्या MIS पोर्टलवर नोंदणी करावी. अधिक माहितीसाठी https://abhiyanmis.majhivasundhara.in/ या संकेतस्थळाला भेट द्या.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी अभियान कालावधीत विविध उपक्रम राबवावेत आणि सदर उपक्रमांची माहिती MIS पोर्टलवर सादर करण्यासाठी आवश्यक तो सर्व तपशील तयार ठेवावा.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी टूलकिटमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे MIS मध्ये त्यांची प्रगती आणि कामाचा अहवाल सादर करावा.
- माझी वसुंधरा अभियानाच्या MIS पोर्टलवर विहित स्वरूपात MIS सादर करावा.
- माझी वसुंधरा अभियान पोर्टलवरील माहिती अचूक, विश्वासार्ह आणि सत्य असल्याबाबतची जबाबदारी **स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या प्रशासकीय प्रमुखांची** असेल.

टीप: *स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सर्व कागदपत्रांच्या मूळ प्रती जतन कराव्यात. अभियान संचालनालयात, संबंधित कागदपत्रे पुन्हा सादर करावे लागू शकतात.*

महत्त्वाचे मुद्दे

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत म्हणजे, **दिनांक १ जून २०२४ ते दिनांक ३१ मार्च २०२५** या कालावधीत केलेल्या सर्व उपाययोजनांचा मूल्यमापनासाठी विचार केला जाईल.

- माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाने विहित केलेल्या नमुन्यामध्येच (फॉरमॅट/टेम्प्लेट्स) तपशील सादर करणे आवश्यक आहे. सदर नमुने MIS पोर्टलवर डाऊनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असेल.

- कोणत्याही निर्देशकासाठी, जर सादर केलेले दस्तऐवज वैध/सुवाच्य नसतील आणि/किंवा गुगल लिंक्स अवैध असतील, तर त्यासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

- MIS वर नोंदवलेल्या माहितीच्या आधारे त्रयस्त यंत्रणेद्वारे डेस्कटॉप मूल्यमापन करण्यात येईल. त्यानंतर क्षेत्रीय तपासणी व मूल्यमापन (फील्ड मूल्यमापन) त्रयस्त यंत्रणेद्वारे करण्यात येईल.

माझी वसुंधरा अभियान ५.०

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULBs)-गट

अमृत शहरे (०१)	लोकसंख्या १० लक्षपेक्षा अधिक	१०
अमृत शहरे (०२)	लोकसंख्या ३ लक्ष ते १० लक्ष	१७
अमृत शहरे (०३)	लोकसंख्या १ लक्ष ते ३ लक्ष	१६
नगरपरिषद व नगर पंचायत (०४)	लोकसंख्या ४० हजार ते १ लक्ष	७६
नगरपरिषद व नगर पंचायत (०५)	लोकसंख्या २५ हजार ते ४० हजार	८७
नगरपरिषद व नगर पंचायत (०६)	लोकसंख्या १५ हजार ते २५ हजार	९८
नगरपरिषद व नगर पंचायत (०६)	लोकसंख्या १५ हजारपेक्षा कमी	११०
नागरी		४१४

टीप: सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था आपल्या लोकसंख्येनुसार संबंधित गटात स्पर्धा करतील.
सदर लोकसंख्येचे गट २०११ च्या जनगणना अहवालानुसार तयार करण्यात आले आहेत.

प्राथमिक माहिती संकलन

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची माहिती

स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव आणि प्रकार
स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे भौगोलिक क्षेत्रफळ
लोकसंख्या
शहरातील घरांची संख्या
प्रशासकीय प्रमुख यांचा तपशील (नाव, संपर्क क्रमांक)
समन्वय (नोडल) अधिकारी यांचा तपशील (नाव, पदनाम, संपर्क क्रमांक)
अधिकृत सोशल मिडिया पेज किंवा संकेतस्थळाची लिंक

टीप: *सदर लोकसंख्येचे गट २०११ च्या जनगणना अहवालानुसार तयार करण्यात आले आहेत.*

मार्गदर्शक सूचना

MIS साठी मार्गदर्शक सूचना

❖प्रत्येक निर्देशकासाठी MIS मध्ये माहिती भरणे आवश्यक आहे.

❖या टूलकिटमध्ये MIS मध्ये भरण्यासाठीची प्रत्येक निर्देशकासाठीची आवश्यक ती माहिती देण्यात आली आहे.

❖प्रत्येक निर्देशकासाठी सूचना आणि मार्गदर्शक सूचना देखील देण्यात आले आहेत.

❖स्थानिक स्वराज्य संस्थेने दिलेल्या नमुन्यानुसार आवश्यक दस्तऐवज जमा करून विहित माहिती संकलित करून ती जतन (सेव्ह) करून ठेवावी.

❖MIS सबमिशन दरम्यान आवश्यक असलेले तपशील **मूल्यमापन यंत्रणा क्रमांक (Evaluation Mechanism Number)** खाली दिलेल्या प्रमाणे प्रत्येक निर्देशकात समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

टीप: MISमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत लागवड केलेल्या व जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या **(Relative Marking)**	२००
२.	**स्थानिक वृक्ष:** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या एकूण वृक्षांपैकी स्थानिक वृक्षांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	२००

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.

एक्सेल शीट्ससाठी मार्गदर्शक सूचना

- संदर्भित निर्देशकांसाठी एक्सेल शीटमध्ये माहिती भरणे आवश्यक आहे.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने दिलेल्या नमुन्यानुसार आवश्यक दस्तऐवज जमा करून विहित माहिती संकलित करून ती जतन (सेव्ह) करून ठेवावी.

Sr.No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5	6

- संबंधित निर्देशकासाठी MIS मध्ये एक्सेल शीट्स जोडणे आवश्यक आहे. जर स्थानिक स्वराज्य संस्थेने एक्सेल शीटच्या डुप्लिकेशन/प्रतिकृती MIS मध्ये जोडल्यास संबंधित निर्देशकासाठी ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी फक्त माझी वसुंधरा अभियान राज्य संचालनालयाने दिलेल्या विहित एक्सेल शीट्स वापराव्या. विहित एक्सेल शीटऐवजी इतर कोणतीही एक्सेल शीट वापरल्यास स्थानिक स्वराज्य संस्थेला ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- MIS मध्ये भरलेली माहिती एक्सेल शीटमध्ये भरलेल्या महिती आणि MIS मधील संलग्न दस्तऐवजांसोबत तपासली जाईल . भरलेल्या माहितीमध्ये काही तफावत आढळून आल्यास स्थानिक स्वराज्य संस्थेला त्या निर्देशकासाठी ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- काही निर्देशकांसाठी, एकापेक्षा जास्त एक्सेल शीट असू शकतात.

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी.

जिओटॅगिंगसाठी मार्गदर्शक सूचना

माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत छायाचित्रे जिओटॅग करण्यासाठीच्या सूचना:

- मोबाईलमध्ये प्ले स्टोअर उघडा, जिओटॅगिंग ॲप्स शोधा, सूचीमधून कोणतेही जिओ-टॅगिंग ॲप डाउनलोड करा आणि इंस्टॉल करा.
- जिओटॅगिंग ॲप उघडा आणि पूर्वी/दरम्यान/नंतरची छायाचित्रे घेताना एकाच ठिकाणाहून (angle) क्लिक करा.
- क्लिक केलेली जिओटॅग छायाचित्रे फोल्डरमध्ये सेव्ह करा.
- छायाचित्रे अपलोड करण्यापूर्वी त्यांची Size १ ते २ MB असल्याची खात्री करा.

भूमी थीमॅटीक क्षेत्रासाठी : प्रत्येक ठिकाणाची (वृक्षारोपण करण्यापूर्वी/दरम्यान/नंतर) विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे पीडीएफ (PDF) स्वरूपात एकत्र संकलित करून अपलोड करावीत.

सर्व जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये खालील घटक असल्यानंतरच छायाचित्रे वैध मानले जातील:

- अक्षांश आणि रेखांश
- दिनांक (जेव्हा छायाचित्र काढण्यात आली.)
- ठिकाणाचे नाव

जिओटॅग छायाचित्रांसाठी मार्गदर्शक सूचना

छायाचित्रे वैध मानली जाण्यासाठी खालील तपशील जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांवर नमूद असणे आवश्यक आहे:

१. नागरी स्वराज्य संस्थेचे नाव

२. जिल्ह्याचे नाव

३. अक्षांश (Longitude) आणि रेखांश (Latitude)

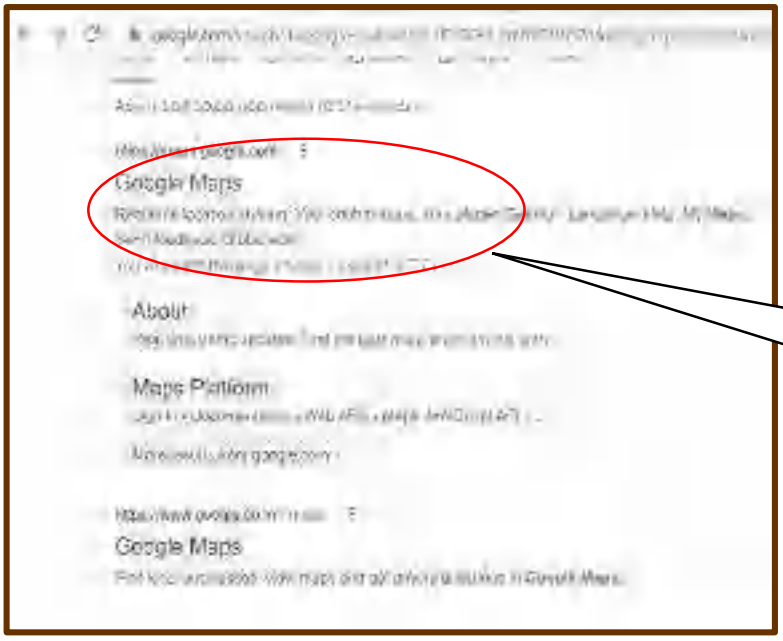
४. दिनांक आणि वेळ

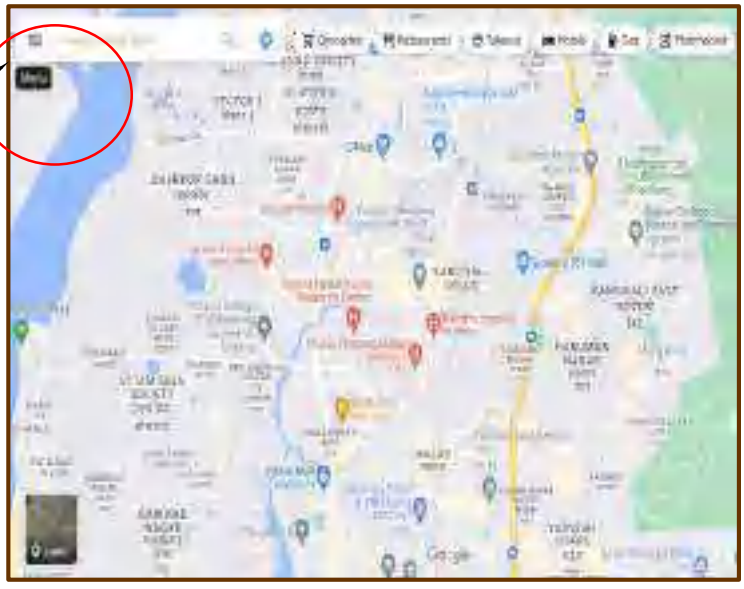

MIS मध्ये गुगल मॅप लिंक कशी टाकायची याविषयी मार्गदर्शक सूचना:

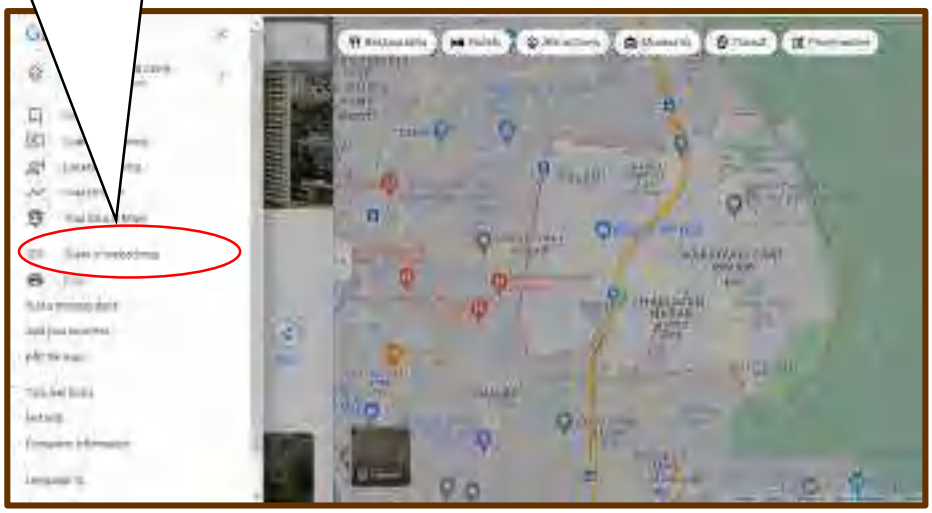

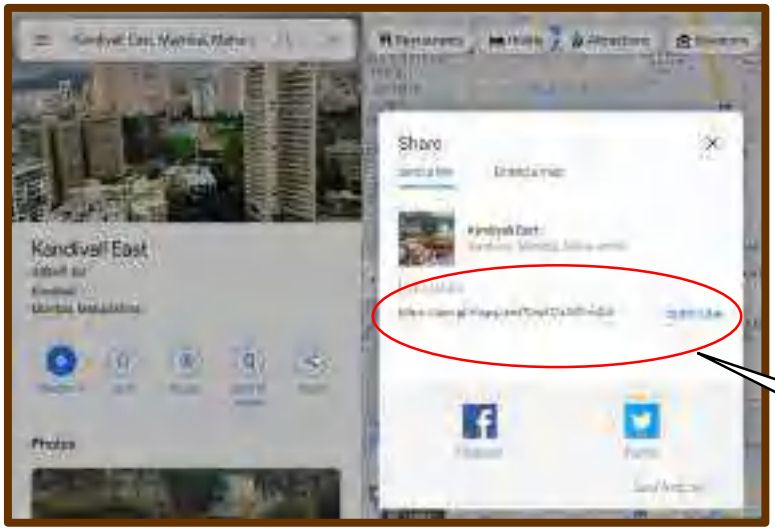
टप्पा १: तुमच्या संगणकामध्ये गूगल मॅप सुरू करा.

टप्पा २: तुम्ही शेअर करू इच्छित असलेल्या दिशानिर्देश, नकाशा किंवा मार्ग शोधा. यानंतर वर डावीकडे असलेल्या मेनू या पर्यायावर क्लिक करा.

टप्पा ३: शेअर किंवा एंबेड मॅप यावर क्लिक करा.

टप्पा ४: लिंक कॉपी करा आणि आवश्यक त्या ठिकाणी पेस्ट करा.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी निर्देशकांमध्ये दिलेल्या गुगल मॅप लिंक डेस्कटॉप असेसरद्वारे तपासल्या जातील. फिल्ड मूल्यांकनासाठी, असेसरला समान लिंक दिली जाईल. त्यामुळे, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी अचूक गुगल मॅप लिंक पुरवावी.

IEC/प्रचारात्मक उपक्रमांच्या छायाचित्रांसाठी मार्गदर्शक सूचना

- जनजागृती उपक्रमांसाठी सादर केलेली सर्व छायाचित्रे ही उपक्रम ज्या तारखेला झाला त्या तारखेसह जिओटॅग केलेली असावीत.

- प्रत्येक उपक्रमासाठी, उपक्रमाची पार्श्वभूमी/बॅनर स्पष्टपणे दर्शवेल, असे किमान एक छायाचित्र काढणे आवश्यक आहे.

- बॅनरवर माझी वसुंधरा अभियान ५.० व MissionLife चे बोधचिन्ह (लोगो) व नाव असणे आवश्यक आहे.

- बॅनरवर कार्यक्रमाचे शीर्षक असावे. उदाहरणार्थ, जर वातावरणीय बदलाविषयी जनजागृती निर्माण करणारा उपक्रम असेल तर "वातावरणीय बदलाबाबत जागरूकता" असे स्पष्ट शीर्षक असावे.

- छायाचित्रात कार्यक्रमात सहभाग घेतलेल्या सहभागींचा समावेश असणे आवश्यक आहे.

- जनजागृती उपक्रमांमध्ये वातावरणीय बदलाची मूलभूत व्याख्या, संकल्पना, शासकीय नियम आणि धोरण आणि त्या विषय/निर्देशकासंबंधी राष्ट्रीय - आंतरराष्ट्रीय परिस्थिती या मुद्यांचा समावेश असावा.

- #majhivasundhara आणि #MissionLiFE हे हॅशटॅग वापरुन समाज माध्यमवर उपक्रम व कार्यक्रमांच्या पोस्ट कराव्या.

थीमॅटिक क्षेत्र

आकाश
अग्नि
जल
वायू
भूमी
वसुधरा

भूमी

एकूण गुण: ४,९००

१. भूमी (नागरी)- ४,९००

१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता	३,४५०
१.२ घनकचरा व्यवस्थापन	१,४५०

१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता

अ.क्र.	कृती बिंदू	गुण
१.१.१	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे	६००
१.१.२	जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन	१२५
१.१.३	महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ ची अंमलबजावणी	१५०
१.१.४	रोपवाटिकेची निर्मिती	१००
१.१.५	नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल	३००
१.१.६	वृक्ष योजना: किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठीची योजना	२२५
१.१.७	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण	१५०
१.१.८	मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे	१५०
१.१.९	बांबू/ खस/शेवगा लागवड	१,५००
१.१.१०	बीज संकलन केंद्र	१५०
एकूण		**३,४५०**

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे — गुण ६००

वृक्षारोपण हे आपल्या पृथ्वीचे आणि परिसंस्थेचे रक्षण करण्यासाठीचे एक आवश्यक पाऊल आहे. झाडे हवेतील कार्बन डायऑक्साइड शोषून, झाडे आणि मातीमध्ये कार्बन साठवून, वातावरणात ऑक्सिजन सोडून वातावरणीय बदल रोखण्यास मदत करतात. सदर निर्देशकाद्वारे स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वृक्षारोपण मोहीमा हाती घेतल्या होत्या की नाही आणि त्यांनी लावलेल्या एकूण झाडांपैकी (स्थानिक झाडांसह) किती झाडे जगवली आणि त्यांची काळजी घेतली का हे तपासले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत लागवड केलेल्या व जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या **(Relative Marking)**	२००
२.	**स्थानिक वृक्ष:** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या एकूण वृक्षांपैकी स्थानिक वृक्षांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	२००
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान लावलेले आणि जगवलेले वृक्ष **(Relative Marking)**	२००

आवश्यक तपशील:

- लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या (स्थानिक प्रजातींच्या वृक्षांसह).
- लावलेल्या आणि जगवलेल्या स्थानिक वृक्षांची संख्या.
- स्थानाचे तपशील: संपूर्ण पत्ता, प्रकल्पाचे गुगल मॅपवरील स्थान इत्यादी माहिती विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- भूखंडांवर वृक्षारोपण: विकसित केलेली एकूण हरित क्षेत्रे चौरस मीटर (चौ. मी.) मध्ये.
- रस्त्याच्या कडेला वृक्षारोपण: रस्त्याच्या कडेला करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाची एकूण लांबी (मीटर मध्ये).
- वृक्षारोपण उपक्रमांचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- वृक्षारोपण उपक्रमाची आर्थिक माहिती: अंतिम पावत्यांसह सर्व देयके. जर, वृक्षारोपण व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) च्या माध्यमातून झाले असेल तर त्याची पोचपावती सादर करावी.
- पुढील १-२ वर्षांसाठी आवश्यक असलेल्या देखभालीसाठीची योजना.
- टप्प्यानुसार (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (अधिक तपशील वर दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये जोडलेला आहे)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमापूर्वी (Size १ ते २ MB)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमादरम्यान (Size १ ते २ MB)
  - माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या शेवटच्या दोन महिन्यांत (Size १ ते २ MB)
  - *वरील सर्व छायाचित्रे त्याच ठिकाणाहून (अँगलमध्ये) क्लिक केले असावेत.*
- *'एक पेड मां के नाम' योजनेअंतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्था वृक्षारोपण करू शकतात.*
- *सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.*
- *स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. **(केवळ अपकीपसाठी लागू)***

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे.

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

स्थानिक प्रजातींच्या वृक्षांची सूचक यादी

दक्षिण उष्णकटिबंधीय निम-सदाहरित वने

१. टर्मिनलिया पॅनिक्युलाटा (किंजल)
२. मेमोसायलॉन अंबेलेटम (अंजनी)
३. टर्मिनलिया चेबुला (हिरडा)
४. सिझिजियम क्युमीनी (जांभूळ)
५. ओलिया डायोसिया (परजामुन)
६. मॅंगीफेरा इंडिका (आंबा)
७. ऍक्टिनोडाफ्ने हुकेरी (पिसा)

दक्षिण उष्णकटिबंधीय ओलसर पर्णपाती वने

१. टेक्टोना ग्रँडिस (सागवान)
२. टर्मिनलिया टोमेंटोसा (ऐन)
३. डेलबर्गिया लॅटिफोलिया (शिशम)
४. आदिना कार्डिफोलिया (हळदू)
५. मधुका इंडिका (मोहा)
६. टेरोकार्पसमार्सुपियम (बिजा)
७. मित्राज्ञा परविफ्लोरा (कलाम)
८. सालमालिया मालाबारिकम (सेमल)

दक्षिणी उष्णकटिबंधी काटेरी वने

१. अकेशिया अरेबिका (बाबुल)
२. अकेशिया ल्युकोफ्लेका (हिवर)
३. झिझिफस जुजुबा (बोर)
४. बुटीया मोनोस्पर्ना (पलास)
५. बेलानिट्स रेक्सबर्गी (हिंगणबेट)

टीप:ही यादी संपूर्ण नाही, वरील माहिती ही फक्त संदर्भासाठी आहे. अधिक नावे Untitled-2 (mahaforest.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट असलेले एकूण क्षेत्र चौरस मीटर मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट असलेले एकूण क्षेत्र चौरस मीटर मध्ये क्षेत्रफळ नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रस्त्याच्या कडेला लागवडीची एकूण लांबी मीटरमध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानरस्त्याच्या कडेला वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट केलेल्या क्षेत्राची एकूण लांबी (मीटरमध्ये) नमूद करा.
	वृक्षारोपणाची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वृक्षारोपण उपक्रमाचा कार्यारंभ आदेश आणि कार्यापूर्णत्व प्रमाणपत्र	वृक्षारोपण उपक्रमांचे सर्व कार्यारंभ आदेशांची आणि कार्यापूर्णत्व प्प्रमानपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	देखभाल योजना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाच्या स्थळांसाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.
	वृक्षारोपण उपक्रमाचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्र यांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती /सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	वृक्षारोपणाची सविस्तर माहिती	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये वृक्ष लागवडीचे तपशील अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4

Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
5	6	7	8

Name of species of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (All indigenous species planted in that area should be mentioned here. For example- Mango, Banana, etc.) (Local body should enter text only)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/ Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)
9	10	11	12

Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR, then copy of acknowledgment slip
13	14	15	16

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

गुण १२५

महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्र) वृक्ष संरक्षण व जतन अधिनियम १९७५, प्रकरण ४, कलम ७ (ब), मध्ये "डिसेंबर १९९६ पूर्वी एकदा आणि त्यानंतर दर पाच वर्षांनी एकदा, स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकार क्षेत्रातील सर्व जमीनीवरील अस्तित्वात असलेल्या सर्व वृक्षांची वृक्षगणना करणे अनिवार्य आहे." जुलै २०२१ मध्ये पुरातन वृक्षांची संकल्पना मांडण्यासाठी आणि "GIS आधारित वृक्षगणना किंवा इतर कोणत्याही आधुनिक तंत्रज्ञानासारख्या नवीन तांत्रिक माध्यमांचा वापर करून" दर पाच वर्षांनी वृक्षगणना अनिवार्य करण्यासाठी या कायद्यात सुधारणा करण्यात आली. वृक्षगणना वृक्ष आच्छादन आणि प्रजातींच्या विविधतेसाठी आधाररेखा प्रदान करते. माहितीचा उपयोग वृक्षांच्या देखभालीसाठी आणि संवर्धनाशी संबंधित विविध उपक्रमांसाठी उपाययोजना आणि विकास करण्याससाठी केला जाऊ शकतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी वृक्षगणना अहवाल तयार आणि प्रकाशित केलेला आहे का? (जिओटॅगिंगसह)		७५
	होय	५०	
	नाही	०	
१ (अ)	होय असल्यास, माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्ष गणना अहवाल अद्ययावत आणि प्रकाशित केला आहे का? (जिओटॅगिंगसह)		
	होय	२५	
	नाही	०	
१ (ब)	नाही असल्यास, माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान अहवालाची स्थिती		
	जिओटॅगिंगसह वृक्ष गणना – अहवाल १००% तयार व प्रकाशित	७५	
	जिओटॅगिंगसह वृक्ष गणना – अहवाल ५०% तयार व प्रकाशित	३०	
	जिओटॅगिंगसह वृक्ष गणना – अहवाल ५०% हून कमी तयार व प्रकाशित	०	
२.	पुरातन वृक्षांची यादी – अद्ययावत आणि प्रकाशित		२५
३.	पुरातन वृक्षांचा संरक्षण आराखडा		२५
	होय	२५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक संस्थेच्या संकेतस्थळावर, स्थानिक वृक्ष प्राधिकरणाने अधिकृत केलेल्या वृक्षगणना अहवालाची लिंक- जिओटॅगिंगसह (पुरातन वृक्षगणना अहवालासह)
- वृक्षगणना अहवाल आणि जिओटॅगिंगसह पुरातन वृक्षांची अद्ययावत यादी – ही यादी ULB च्या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रकाशित केली तरच स्वीकारली जाईल.
- रितसर शिक्का मारलेली वृक्षगणना अहवालाची प्रत.
- पुरातन वृक्षांचा संरक्षण आराखडा
- स्थानिक वृक्ष प्राधिकरणाकडून जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना अहवालाची स्थिती दर्शवणारी हमीपत्राची प्रत.
- पुरातन वृक्षांसह सर्व वृक्षांचे जिओटॅगिंग करणे अनिवार्य आहे. जिओटॅगिंग न केल्यास कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

टीप : अहवाल १००% तयार आणि प्रकाशित– स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या १००% क्षेत्रफळाचा समावेश

अहवाल ५०% तयार आणि प्रकाशित– स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या ५०% क्षेत्रफळाचा समावेश

- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे.

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना अहवाल तयार करून स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या आधी वृक्षगणना अहवाल तयार केला आणि प्रकाशित केला असल्यास "होय" निवडा अन्यथा "नाही" निवडा.
१(अ)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना अहवाल अद्ययावत आणि प्रकाशित झाला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना अद्ययावत आणि प्रकाशित झाल्यास "होय" निवडा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थळावर अपलोड केलेल्या वृक्षगणना अहवालाची लिंक	वृक्षगणना अहवाल असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थळाची वैध लिंक अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान अद्ययावत वृक्षगणना अहवाल तयार करून प्रकाशित केला.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेला आणि प्रकाशित केलेला अद्ययावत वृक्षगणना अहवाल अपलोड करा.
१(ब)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्षगणनेच्या जिओटॅगिंगसह अहवाल तयार करण्याची स्थिती	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा१.जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना - १००% अहवाल तयार आणि प्रकाशित २.जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना -५०% अहवाल तयार आणि प्रकाशित ३.जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना -५०% पेक्षा कमी अहवाल तयार आणि प्रकाशित
	वृक्षगणना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेला आणि प्रकाशित केलेला वृक्षगणना अहवाल अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) यादी तयार करून प्रकाशित केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.जर तुम्ही पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) यादी तयार करून प्रकाशित केली असेल तर "होय" निवडा, अन्यथा "नाही" निवडा.
	पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) वृक्षगणना अहवाल अपलोड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थानाची वैध लिंक	पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) वृक्षगणना अहवाल अपलोड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थानाची वैध लिंक अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेल्या पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) तयार आणि प्रकाशित केलेली यादी	जिओटॅग केलेल्या पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज ट्री) यादी संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पुरातन वृक्षांसाठी (हेरिटेज ट्री) देखभाल योजना अहवाल तयार करून प्रकाशित केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.जर तुम्ही पुरातन वृक्षांसाठी (हेरिटेज ट्री) देखभाल योजना अहवाल तयार करून प्रकाशित केला असेल तर "होय" निवडा, अन्यथा "नाही" निवडा.
	वृक्ष देखभाल योजना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेला आणि प्रकाशित केलेला वृक्ष देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Information required	Details	Guidance/Instructions
Total Area of the local body		Enter total area of the local body in sq.km. Can enter decimal numbers.
Is tree census report prepared and published		Select from the dropdown options: 1. Yes 2. No
Number of trees in the local body		Enter number of trees in the local body. Enter only whole numbers.
Number of geotagged trees in the local body		Enter number of geotagged trees in the local body. Enter only whole numbers.
Percentage of geotagged trees in the local body		This will be auto calculated.

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.१.३ महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ ची अंमलबजावणी

गुण १५०

महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण आणि जतन अधिनियम, १९७५ च्या जुलै २०२१ च्या सुधारणेत, शहरी भागात वृक्षतोड नियंत्रित करण्यासाठी, तोडल्या जाणाऱ्या झाडांच्या संचित (cumulative) वयानुसार पुरेशा प्रमाणात झाडे लावून वृक्षतोड नियंत्रित करण्यासाठी तरतूद केली आहे. हा निर्देशक महाराष्ट्रातील शहरी भागात या अधिनियमाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी होते का याची तपासणी करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	६० दिवस किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीत ना हरकत प्रमाणपत्र (NOC) दिलेल्या प्रकल्पांची टक्केवारी		५०
	१००% प्रकल्प	५०	
	१००% पेक्षा कमी प्रकल्प	०	
२.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने प्रदान केलेल्या ना हरकत प्रमाणपत्रानुसार (NOC) नुकसानभरपाई म्हणून केलेल्या लागवडीची टक्केवारी		५०
	१००%	५०	
	१००% पेक्षा कमी	०	
३.	नुकसान भरपाई म्हणून लागवड केलेल्या वृक्षांपैकी जगलेल्या वृक्षांची टक्केवारी		५०
	९५% पेक्षा अधिक	५०	
	७५% ते ९५%	१५	
	७५% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील :

- १६ जुलै २०२१ ते ३१ मार्च २०२५ पर्यंत प्राप्त झालेल्या एकूण संख्येच्या प्रस्तावाच्या तपशिलांसह सारांश अहवाल – विहीत एक्सेल स्वरूपात
- वृक्ष/ नियोजन प्राधिकरणाने दिलेल्या ना हरकत प्रमाणपत्राची संकलित प्रत
- सक्षम प्राधिकाऱ्याद्वारे अधिकृत केलेली वार्षिक अनुपालन अहवालाची प्रत (annual compliance report)
- स्थानिक वृक्ष प्राधिकरण (LTA) आणि महाराष्ट्र राज्य वृक्ष प्राधिकरण (MSTA) यांद्वारे देण्यात आलेली ना हरकत प्रमाणपत्रे (NOC) मूल्यमापनासाठी विचारात घेतली जातील.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

$$\text{नुकसानभरपाई म्हणून केलेल्या वृक्ष लागवडीची टक्केवारी} = \frac{\text{लावलेल्या वृक्षांची संख्या}}{\text{ना हरकत प्रमाणपत्रानुसार तोडल्या जाणाऱ्या किंवा पुनर्रोपण करावयाच्या वृक्षांचे एकूण वय}} \times १००$$

$$\text{नुकसानभरपाई म्हणून केलेल्या वृक्ष लागवडी पैकी जगलेल्या वृक्षांची टक्केवारी} = \frac{\text{नुकसानभरपाई लागवडी मधल्या जगलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या}}{\text{नुकसानभरपाई वृक्ष लागवडीची एकूण संख्या}} \times १००$$

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास
कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे.
१५.९: २०३० पर्यंत, पारिस्थितिक प्रणाली आणि जैवविविधता मूल्ये राष्ट्रीय आणि स्थानिक नियोजन, विकास प्रक्रिया, गरिबी कमी करण्याच्या धोरणे आणि खात्यांमध्ये एकत्रित करणे.

१.१.३ महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ ची अंमलबजावणी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	१६ जुलै २०२१ ते ३१ मार्च २०२५ पर्यंत स्थानिक वृक्ष प्राधिकरणास प्राप्त झालेल्या एकूण प्रकल्प प्रस्तावांची संख्या.	स्थानिक वृक्ष प्राधिकरणास झाडे कापण्यासाठी/पुनर्रोपणासाठी प्राप्त झालेल्या एकूण प्रस्तावांची संख्या नमूद करा.
	प्रकल्प प्रस्तावांची संख्या ज्यासाठी ६० दिवस किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीत ना हरकत प्रमाणपत्राची प्रक्रिया केली गेली.	६० दिवस किंवा त्यापेक्षा कमी कालावधीत ना हरकत प्रमाणपत्राची प्रक्रिया केलेल्या एकूण प्रस्तावांची संख्या नमूद करा.
	वृक्ष प्राधिकरण/नियोजन प्राधिकरणाने दिलेल्या ना हरकत प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ प्रत	ना हरकत प्रमाणपत्राची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
२	स्थानिक वृक्ष प्राधिकरण/राज्य वृक्ष प्राधिकरणाच्या अटींनुसार एकूण नुकसानभरपाईसाठी वृक्ष लागवड आवश्यक आहे.	स्थानिक वृक्ष प्राधिकरण/राज्य वृक्ष प्राधिकरणाने नुकसानभरपाई म्हणून करण्यात येणाऱ्या वृक्ष लागवडीच्या अटींनुसार लागवड करावयाच्या रोपांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक वृक्ष प्राधिकरण/राज्य वृक्ष प्राधिकरणाच्या अटींनुसार स्थानिक संस्थेद्वारे नुकसानभरपाई म्हणून करण्यात आलेले एकूण वृक्षारोपण	स्थानिक वृक्ष प्राधिकरण/राज्य वृक्ष प्राधिकरणाच्या अटींनुसार स्थानिक संस्थेद्वारे नुकसानभरपाई म्हणून करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणादरम्यान लावलेल्या रोपांची संख्या नमूद करा.
३	नुकसानभरपाई म्हणून लावण्यात आलेल्या झाडांपैकी जगलेल्या झाडांची एकूण संख्या	नुकसानभरपाई म्हणून लावण्यात आलेल्या झाडांपैकी जगलेल्या झाडांची एकूण संख्या नमूद करा.
	वार्षिक अनुपालन अहवालाची प्रत – सक्षम प्राधिकाऱ्याद्वारे अधिकृत	वार्षिक अनुपालन अहवालाची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
१, २ आणि ३	प्राप्त झालेल्या एकूण प्रस्तावांची संख्या, नुकसानभरपाई वृक्षारोपण आणि वृक्षारोपणानंतर जगवलेली झाडे यांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये ना हरकत प्रमाणपत्र, नुकसानभरपाई वृक्षारोपण आणि जगवलेल्या वृक्षांचा तपशील अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.३ महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम, १९७५ ची अंमलबजावणी

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Subject of the tree cutting/transplantation proposal (Local Body should only enter alphanumerical values)	Name of the project proponent (Local Body should only enter in text format)	Date of sending the proposal to the local tree authority/Maharashtra State Tree Authority (Local Body should only enter date in MM/DD/YYYY format) Note: Date to be entered in MM/DD/YYYY only for this column.
1	2	3	4

Status of the NOC (NOC Granted by the Maharashtra State Tree Authority / NOC Granted by the local Tree Authority / Proposal deferred for further compliance by the Maharashtra State Tree Authority / Proposal deferred for further compliance by the local tree authority / Hearing of the proposal pending at the Maharashtra State Tree Authority / Hearing of the proposal pending at the local tree authority/Other reason)	Date of processing of the NOC (If NOC is not processed enter NA) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Number of days in which the NOC was processed (If NOC not processed, then enter NA) (Local Body should only enter numerical values)	Total number of trees for which permission was given for cutting by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero trees to be cut, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)
5	6	7	8

Total number of trees for which permission was given for transplantation by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero trees to be transplanted, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)	Total number of heritage trees for which permission was given for cut/transplantation by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero heritage trees to be cut or transplanted, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)	Cumulative age of all the trees to be cut & transplanted including the Heritage trees. (Local Body can also enter decimal values)	Number of new trees planted as part of compensatory plantation under the given project (Local Body should only enter numerical values)
9	10	11	12

Percentage of Compensatory plantation done as per NOCs granted by the local body {(No. of new trees planted / Cumulative age of the trees to be cut or transplanted as per the NOC)*100} (These values will autocalculated)	Number of trees survived as a part of compensatory tree plantation (Local Body should only enter numerical values)	Percentage of trees that survived as a part of compensatory tree plantation {(Number of trees survived -of those planted under compensatory plantation/ Number of new trees planted under compensatory plantation)*100} (These values will autocalculated)	Address of the compensatory tree plantation (Local Body should only enter alphanumerical values)
13	14	15	16

Google map location link of the compensatory tree plantation. (Local Body should enter valid google map link)	Address of the trees tranplanted (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link for the trees transplanted. (Local Body should enter valid google map link)
17	18	19

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ रोपवाटिकेची निर्मिती

गुण १००

रोपवाटिका ही रोपे लागवडीसाठी तयार होईपर्यंत त्यांना अनुकूल परिस्थितीत ठेवण्यासाठी निर्माण केली जाणारी एक व्यवस्थापित जागा आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या क्षेत्रात वनीकरण आणि वृक्षारोपण या सारख्या उपक्रमांसाठी केलेल्या प्रयत्नांचे मूल्यमापन करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	रोपवाटीकेची एकूण क्षमता (चौ. मी) (Relative Marking)	२०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटीकेत उपलब्ध असलेल्या आणि/किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या (ऊंची-४ फुटांहून अधिक) (Relative Marking)	६०
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रासाठी रोपवाटिकेची एकत्रित क्षमता = रोपवाटीकेची एकत्रित क्षमता /स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे एकूण क्षेत्रफळ (चौ. किमी)] (Relative Marking)	२०

आवश्यक तपशील :

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात खाजगी रोपवाटिकांसह तयार केलेल्या रोपवाटिकांची संख्या.
- तयार केलेल्या प्रत्येक रोपवाटिकेची क्षमता चौरस मीटरमध्ये (चौ.मी.)
- गुगल मॅपवर रोपवाटिकेचे स्थान.
- रोपवाटीकेचे क्षेत्र.
- रोपवाटीकेचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र (Size १ ते २ MB) .
- रोपवाटिकेचा आराखडा (प्रजातींचे विभाजन, देखभाल इत्यादी.)
- रोपवाटिकेद्वारे उपलब्ध आणि/किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या खालील तपशीलांसह: नाव, प्रजाती, विक्रीची संख्या, उंची इ.- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- मोजमापासाठीच्या एककांचे रूपांतरण: १ चौ. किमी = १०,००,००० चौ. मी.
- सादर केलेले दस्तऐवज वैध / सुवाच्य नसल्यास किंवा गुगल लिंक चुकीची असल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे. १५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

१.१.४ रोपवाटिकेची निर्मिती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील तयार केलेल्या रोपवाटिकांची संख्या (स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आणि खाजगी रोपवाटिका)	तयार केलेल्या रोपवाटीकांची संख्या नमूद करा.
	सर्व रोपवाटिकांची एकूण संकलित क्षमता	सर्व रोपवाटिकांची एकूण संकलित क्षमता चौरस मीटर मध्ये नमूद करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र (चौरस किलोमीटरमध्ये)	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे क्षेत्र चौरस किलोमीटर मध्ये नमूद करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटिकेमध्ये असलेल्या किंवा विक्री केलेल्या एकूण रोपांची संख्या (४ फुटांपेक्षा जास्त उंचीच्या)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटिकेमध्ये उपस्थित असणाऱ्या किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या (4 फुटांपेक्षा जास्त उंची असणाऱ्या) नमूद करा.
	रोपवाटीकांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये रोपवाटीकांचा तपशील अपलोड करा.
	रोपवाटीकांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ रोपवाटिकेची निर्मिती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the Nursery (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Address of the Nursery (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link of Nursery (Local Body should enter valid google map link)
1	2	3	4

Latitude of the Nursery	Longitude of the Nursery	Nursery owned by (Local Body, Private Institution, NGO, Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total area of the nursery in square kilometers (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Total cumulative capacity of the nursery in square meters (Local Body can also enter decimal values)	Number of saplings above 4 feet present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole values)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ रोपवाटिकेची निर्मिती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.१.५ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

गुण ३००

हरित क्षेत्र हे प्रदूषणाचे परिणाम कमी करण्यास मदत करतात. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थानी देवराई, पंचवटी, नगरवन, मियावाकी , घनवन, अमृत वन, स्मृती वन, जैवविविधता उद्यान, पक्षी उद्यान, इत्यादी प्रकारच्या हरित क्षेत्रांची निर्मितीस व देखभालीस महत्व दिले आहे का हे तपासतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या *तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांच्या संख्येच्या आधारे मूल्यांकन केले जाईल. तयार करण्यात आलेल्या प्रत्येक हरित क्षेत्राला 2० गुण मिळतील. .*	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेले देवराई/पंचवटी/घनवन/मियावाकी/नगरवन एकूण एकत्रित क्षेत्र (Relative Marking)	१००
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.० ,३.० आणि , ४.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्राची देखभाल *देखभाल करण्यात आलेल्या प्रत्येक हरित क्षेत्राला ०५ गुण मिळतील.*	१००

आवश्यक तपशील :

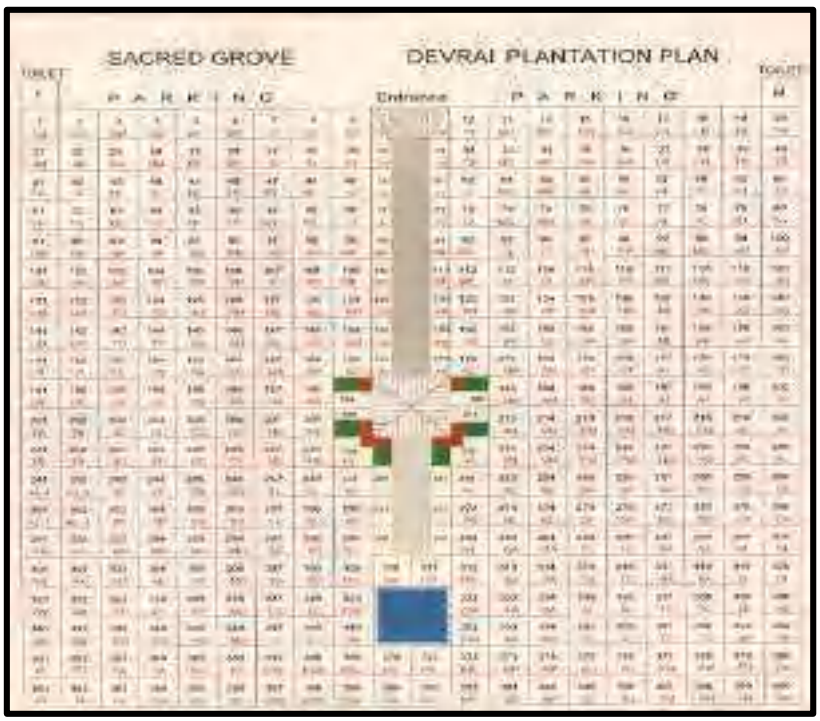
- गुगल मॅपवर प्रकल्पाचे स्थान.
- नवीन तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा तपशील: क्षेत्रफळ आणि वापर
- प्रकल्पाच्या प्रगतीनुसार विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्राचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र.
- नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांच्या आर्थिक प्रगती अहवाल.
- विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा तपशील.
- गुगल मॅपवर देवराई/पंचवटी/घनवन/नगर वन/मियावाकी यांची स्थान.
- देवराई/पंचवटी/घनवन/नगर वन/मियावाकी वृक्षारोपणाची टप्प्यांनुसार जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (आकार १ ते २ MB).
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नवनिर्मित देवराई/पंचवटी/नगर वन /घनवन/मियावाकी यांचा तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- देवराई/पंचवटी/घनवन/नगर वन /मियावाकी वृक्षारोपणाचा कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- देवराई/पंचवटी/घनवन/नगर वन / मियावाकी क्षेत्रांच्या आर्थिक प्रगती अहवाल.
- माझी वसुंधरा १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना (देखभाल यंत्रणेचा उल्लेख करणे आवश्यक)
- या निर्देशकासाठी, हरित क्षेत्र म्हणजेच, किमान ७०% क्षेत्र ज्यावर झाडे, झुडपे इ. आहेत. हरित क्षेत्र विकासासाठी किमान क्षेत्राची आवश्यकता:
  - अमृत शहरांसाठी = १०,००० चौ. फुटांपेक्षा कमी नसलेले क्षेत्रफळ
  - अमृत शहरांमध्ये समावेश नसलेल्या शहरांसाठी = ५,००० चौ. फुटांपेक्षा कमी नसलेले क्षेत्रफळ
- सादर केलेले दस्तऐवज वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि Google लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

	SDG११: शाश्वत शहरे व समुदाय	११.७: २०३० पर्यंत, सुरक्षित, सर्वसमावेशक आणि प्रवेशयोग्य, हरित आणि सार्वजनिक जागांवर, विशेषतः महिला आणि मुले, वृद्ध व्यक्ती आणि अपंग व्यक्तींसाठी सार्वत्रिक प्रवेश प्रदान करणे.
	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

पंचवटी वृक्षारोपण

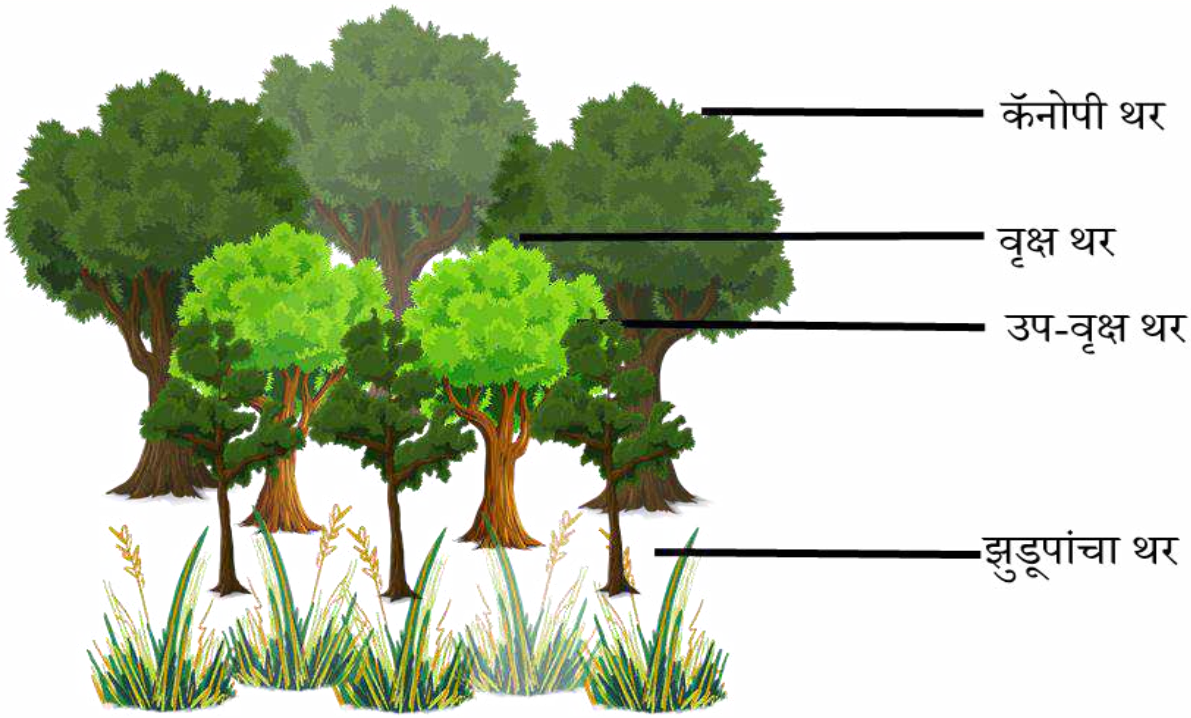
देवराई वृक्षारोपण

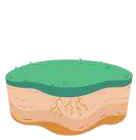

टीप : वृक्षारोपण योजनेसंबंधीत अधिक माहिती जाणून घेण्यासाठी देवराई फाउंडेशन यांची माहितीपुस्तिका खाली दिलेल्या लिंकवर पहा.

https://majhivasundhara.in//assets/docs/Devrai_Foundation.pdf

मियावाकी वन वृक्षारोपण

जागेची निवड:

निकृष्ट / नापीक जमीन निवडा.

माती तयार करणे:

- माती सर्वेक्षण करा
- सेंद्रिय पदार्थ टाकून मातीचा दर्जा सुधारा.
- मातीमध्ये हवा/पाण्याचा निचरा होईल हे सुनिश्चित करा

वृक्षांची निवड:

- मूळ/स्वदेशी झाडांच्या प्रजाती निवडा.
- झाडे, झुडुपे आणि ग्राउंड कव्हर यांचे मिश्रण सुनिश्चित करा.
- विविध वाढ दर असलेल्या झाडांच्या प्रजातींचा समावेश करा.

वृक्षारोपण मांडणी:

- दाट लागवड मांडणी तयार करा (प्रति चौरस मीटर 3-5 रोपे).
- वेगवेगळ्या प्रजाती मिसळा.

वृक्षारोपण प्रक्रिया:

लागवडीसाठी खड्डे खणणे. सेंद्रिय पदार्थ मिसळा, रोपे लावा आणि क्षेत्र आच्छादित करा.

देखभाल:

रोपांना नियमित पाणी द्या (पहिली २-३ वर्षे) आणि तण काढा.

देखरेख आणि वाढ:

- जंगलाच्या वाढीवर लक्ष ठेवा
- ३-४ वर्षांनी जंगल स्वावलंबी झाले पाहिजे.

१.१.५ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठीचा कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्राचे कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचे तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचे तपशील अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/ मियावाकीचे एकूण एकत्रित क्षेत्र.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/मियावाकीचे एकूण एकत्रित क्षेत्र नमूद करा.
	देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/ मियावाकी निर्मितीसाठीचा कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/ मियावाकी तयार केल्याचे कार्यपूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/ मियावाकीसाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.
	देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/ मियावाकीचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/मियावाकी क्षेत्रांची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	तयार देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/मियावाकी केलेल्या क्षेत्रांचे तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नव्याने तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/मियावाकी क्षेत्रांचे तपशील अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	हरित क्षेत्रासाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.५ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the newly created green area Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the green area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the newly created green area (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of the green area (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the newly created green area	Longitude of the newly created green area	Total area of the newly created green area in square feet. (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Type of the green area (Anand Van, Amrut Van, Smruti Van, Parks of Children and Senior Citiens, Biodiversity Park, Bird Park, Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Date of the work order for the creation of new green area. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work Order number for the creation of the new green area	Financial Brief for the creation of new green area in "Rs"
9	10	11	12

The new green area was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the green area to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.५ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr. No	Is this a Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Select from the Dropdown options)	Name of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4

Address of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google Map location link of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Local Body should enter valid google map link)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Total area of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki in square feet. (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work Order number for the creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki	Financial Brief for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki in "Rs"
9	10	11	12

The Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the Devrai/Panchavati/ Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.५ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

<u>सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.</u>

१.१.६ वृक्ष योजना: किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठीची योजना

गुण २२५

३३% हरित आच्छादन प्राप्त करणे हा केंद्र शासनाच्या दीर्घकालीन उद्दिष्टाचा एक भाग आहे. हरित आच्छादन वाढवण्याच्या प्रगतीचा मागोवा घेण्यासाठी केंद्र शासनाने अनेक पुढाकार घेतले आहेत. असाच एक उपक्रम म्हणजे हरीत भारत अभियान (ग्रीन इंडिया मिशन), ज्याचे उद्दिष्ट ५ दशलक्ष हेक्टरपर्यंत जंगल/वृक्ष हरित आच्छादान वाढवणे आणि अजून ५ दशलक्ष हेक्टरपर्यंत हरित आच्छादान सुधारणे आहे. महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण आणि जतन अधिनियम, १९७५ (जुलै २०२१ मध्ये सुधारित) नुसार, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी शहरी मालकीच्या जमिनीवर, "किमान ३३% मर्यादेपर्यंत हरित क्षेत्रे आच्छादान" तयार करणे अनिवार्य आहे. हे निर्देशक स्थानिक प्राधिकरणाद्वारे किमान ३३% हरित आच्छादन मिळवण्यासाठी घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन करते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	GIS/ रिमोट सेन्सिंगचा वापर करून जमीन वापराच्या नकाशाची प्रत		५०
२.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत ३३% हरित आच्छादन आहे का?		५०
	होय	५०	
	नाही	०	
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा वृक्ष योजना आराखडा आहे का?		५०
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ३३% हरित आच्छादनाची पूर्तता केली आहे व ते पुढे वाढविण्यासाठी वृक्ष योजना आहे. (ही वृक्ष योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आलेली असावी)	५०	
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ३३% हरित आच्छादनाची पूर्तता केलेली नाही पण किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठी वृक्ष योजना आहे. (ही वृक्ष योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आलेली असावी)	५०	
४.	वृक्ष योजना आराखड्याची अंमलबजावणी		५०
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अपेक्षित ध्येय प्राप्त झाले.	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अपेक्षित ध्येय प्राप्त झाले नाही.	०	
५.	३३ % किंवा त्यापेक्षा अधिक हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठी जनजागृती उपक्रमांची संख्या (Relative Marking)		२५

आवश्यक तपशील:

- GIS/ रिमोट सेन्सिंगचा वापर करून हरित आच्छादन दर्शविण्यात आलेल्या जमीन वापराच्या नकाशाची (Land Use Map) प्रत – ही प्रत स्थानिक नियोजन प्राधिकरणाद्वारे अधिकृत करण्यात आलेली असावी.
- किमान 33% हरित आच्छादन मिळवण्यासाठी वृक्ष योजना. **आराखड्यात सध्या अस्तित्वात असलेल्या झाडांची संख्या आणि वृक्षाच्छादन असावे**.
- वृक्ष योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रकाशित केली असेल तरच ती प्रकाशित मानली जाईल.
- ३३ % किंवा त्यापेक्षा अधिक हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठी जनजागृती उपक्रमांची संख्या- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये

सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

टीप: हरित आच्छादनात शेतजमीन ग्राह्य धरली जाणार नाही.

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे.

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

१.१.६ वृक्ष योजना: किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठीची योजना

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	GIS/रिमोट सेन्सिंगवर आधारित जमीन वापर आणि जमीन आच्छादन नकाशा तयार केला आहे का आणि तो स्थानिक नियोजन प्राधिकरणाने अधिकृत केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	GIS/रिमोट सेन्सिंग आधारित हरित निर्देशांक दर्शविणारी जमीन वापर आणि जमीन आच्छादन नकाशाची प्रत - योजना स्थानिक नियोजन प्राधिकरणाने अधिकृत केलेली असावी.	GIS/रिमोट सेन्सिंग आधारित जमीन वापर, जमीन आच्छादन नकाशाची प्रत अपलोड करा.
२	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये ३३% हरित आच्छादन आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
३	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे वृक्ष योजना आहे का?	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा. १. स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ३३% हरित आच्छादनाची पूर्तता केली आहे व ते पुढे वाढविण्यासाठी वृक्ष योजना आहे. (ही वृक्ष योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आलेली असावी) २. स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ३३% हरित आच्छादनाची पूर्तता केलेली नाही पण किमान ३३% हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठी वृक्ष योजना आहे. (ही वृक्ष योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आलेली असावी)
	वृक्ष योजनेचे स्थानिक संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रकाशन	संकेतस्थळावर प्रकाशित वृक्ष योजना पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर असलेली वेबपेजची लिंक	स्थानिक संस्थेच्या संकेतस्थळावर असलेली वेबपेजची वैध लिंक अपलोड करा
४	वृक्ष योजनेची अंमलबजावणी	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी टप्पा गाठला आहे का? (ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा)१. माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अपेक्षित ध्येय प्राप्त झाले. २. माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अपेक्षित ध्येय प्राप्त झाले नाही.
	टप्पा गाठण्यासाठी कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
५	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 च्या पहिल्या तिमाहीत 33% पेक्षा जास्त हरित कव्हर मिळविण्यासाठी जागृती कार्यक्रम आयोजित	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत ३३% पेक्षा जास्त ग्रीन कव्हर मिळविण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 च्या दुसऱ्या तिमाहीत 33% पेक्षा जास्त हरित कव्हर मिळविण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रम आयोजित	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत ३३% पेक्षा जास्त ग्रीन कव्हर मिळविण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 च्या तिसऱ्या तिमाहीत 33% पेक्षा जास्त हरित कव्हर मिळविण्यासाठी जागृती कार्यक्रम आयोजित	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत ३३% पेक्षा जास्त हिरवे कव्हर मिळविण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित एक्सेल शीट फॉरमॅटमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या फोटोंची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या फोटोंमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद करावी. ४) कोणतीही काळी-पांढरी किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.७ लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR): तयारी आणि दस्तऐवजीकरण

गुण १५०

लोकजैवविविधता नोंदणी (PBR) मध्ये स्थानिक जैविक संसाधनांची उपलब्धता आणि ज्ञान, त्यांचा औषधी वापर किंवा त्याच्याशी संबंधित इतर कोणत्याही पारंपारिक ज्ञानाची सर्वसमावेशक माहिती असते.शाश्वत पद्धतीने संसाधनांच्या भविष्यातील व्यवस्थापनासाठी हे रजिस्टर आधाररेखा तयार करते. स्थानिक संस्थांनी एखाद्या विशिष्ट क्षेत्राच्या लँडस्केप आणि लोकसंख्येसह जैविक संसाधनांचे संरक्षण आणि दस्तऐवजीकरण यांना प्रोत्साहन देण्यास महत्त्व दिले आहे की नाही ही बाब या निर्देशकाद्वारे तपासली जाईल.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित करणे.		२०
२.	BMC ने घेतलेल्या बैठकांची संख्या (प्रत्येक बैठकीला ५ गुण)		२०
३.	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) : माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या आधी आणि दरम्यान BMC द्वारे तयार आणि मंजूर झाली असल्यास.		२०
४.	महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाला (MSBB) लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) सादर केल्यास.		२०
५.	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) कृती आराखडा		२०
६.	जैवविविधता कायदा, २००२ वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांची एकूण संख्या (प्रत्येक कार्यक्रमासाठी १० गुण)		२०
७.	जारी केलेल्या जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी		३०
	होय	३०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील :

- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत.
- BMC ने दरवर्षी आयोजित केलेल्या किमान चार बैठकांच्या सूचना. माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत दर तीन (३) महिन्यांनी एकदा बैठक आयोजित केली पाहिजे- इतीवृत्तांच्या प्रतीसह सादर करणे.
- PBR BMCने तयार केले आहे आणि मंजूर केले आहे असे सांगणारे BMCकडून प्रमाणपत्र
- PBR सादर केल्याची प्रत (PBR तयार आणि प्रकाशित केल्यानंतर तो महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाला **Maharashtra state Biodiversity Board (MSBB)** ला प्रस्तुत करावा.)
- राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाने जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार BMC कृती आराखड्याची प्रत.
- जैवविविधता कायदा, 2002- वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचा तपशील पीडीएफ स्वरूपात
- जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी व व्यवस्थापन अहवाल

कृती आराखड्यात जैव संसाधनांच्या संवर्धनासाठी नमूद केलेल्या मुद्यांचा समावेश असू शकतो. BMC च्या कर्मचाऱ्यांसाठी आवश्यक असलेले प्रशिक्षण आणि भौगोलिक निर्देशकांच्या (G.I.) नोंदणीसाठी विचारात घेण्यासाठी संभाव्य बाबींची यादी समाविष्ट असू शकते.

http://nbaindia.org/uploaded/pdf/Guidelines%20for%20BMC.pdf

- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

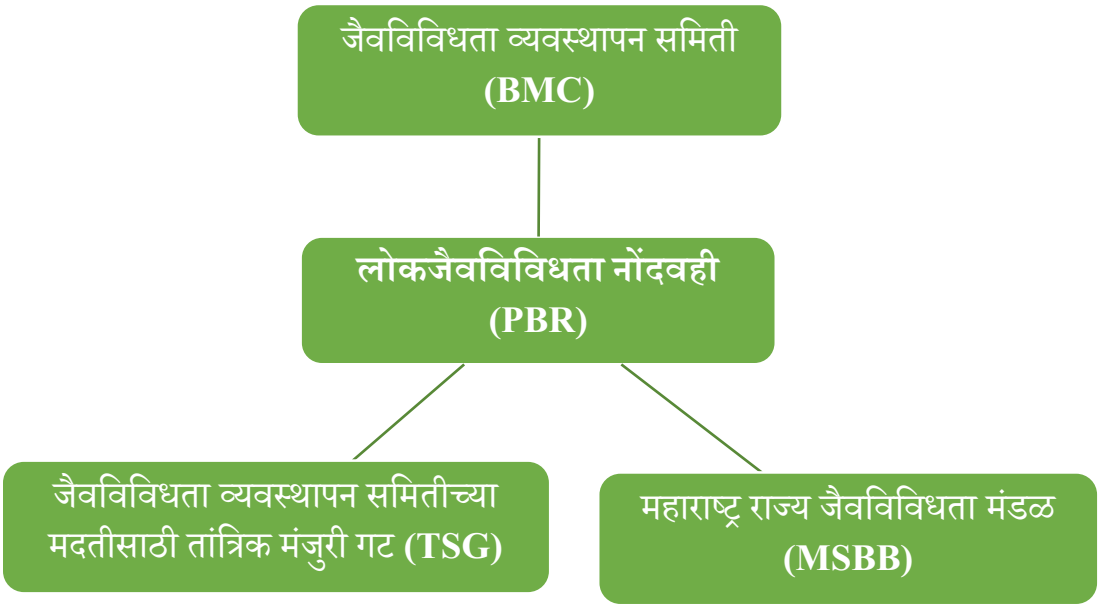
SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे.

१५.९: २०३० पर्यंत, पारिस्थितिक प्रणाली आणि जैवविविधता मूल्ये राष्ट्रीय आणि स्थानिक नियोजन, विकास प्रक्रिया, गरिबी कमी करण्याच्या धोरणे आणि खात्यांमध्ये एकत्रित करणे.

लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयार करण्याची पद्धत

- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीची वैधता ५ वर्षे आहे.
- समितीमध्ये एक निर्वाचित अध्यक्ष आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थेने नामनिर्देशित केलेले सहा सदस्य असतात, ज्यात एक तृतीयांश महिला सदस्य असतात.
- त्यानंतर तांत्रिक मंजुरी गटांद्वारे मूल्यमापन केलेला अहवाल अंतिम मंजुरीसाठी महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे सादर केला जातो. जर अहवाल राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरण (NBA) च्या अटी आणि नियमांचे पालन करत असेल तर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेला PBR च्या वैधतेबद्दल प्रमाणपत्र जारी केले जाते.
- **PBR चे प्रमाणित स्वरूप आणि राष्ट्रीय जैवविविधता समितीने परिभाषित केलेले आवश्यक नियम आणि PBR नियमांनुसार अहवाल तयार करणे अपेक्षित आहे.**

  http://nbaindia.org/uploaded/pdf/PBR%20Format%202013.pdf

१.१.७ लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयार करणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचा दिनांक	दिनांक नमूद करा.
	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने घेतलेल्या बैठकांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने घेतलेल्या बैठकांची संख्या नमूद करा
३	लोकजैवविविधता अहवाल तयार करून त्याला जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने मंजूरी दिली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	लोकजैवविविधता अहवाल तयार आणि मंजूर आहे, हे दर्शवणारे जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे प्रमाणपत्र	लोकजैवविविधता अहवाल तयार आणि मंजूर आहे, हे दर्शवणारे जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.
४	लोकजैवविविधता अहवाल महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे (MSBB) सादर केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे (MSBB) लोक जैवविविधता अहवाल सादर केल्याच्या पोचपावतीची प्रत	पोचपावतीची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
५	जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार कृती आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार तयार केलेल्या जैवविविधता व्यवस्थापन समितीच्या कृती आराखड्याची प्रत.	राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार तयार केलेल्या जैवविविधता व्यवस्थापन समितीच्या कृती आराखड्याची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
६	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांची संख्या	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या नमूद करा
	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचे तपशील	जैवविविधता कायदा, २००२ वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचे तपशील संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
७	स्थानिक संस्थेने जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी जाहीर केली आहे का ?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी	जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	जैवविविधता वारसा स्थळांचे देखभाल योजना अहवाल	जैवविविधता वारसा स्थळांचा व्यवस्थापन अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा

१.१.८ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

गुण १५०

कंपोस्टिंग (सेंद्रिय खत तयार करणे) पर्यावरणासाठी उपयुक्त आहे. कंपोस्टिंगमुळे ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण कमी होते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कंपोस्टिंग प्रक्रियेद्वारे ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्याला महत्त्व दिले आहे का याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान HARIT ब्रॅंड प्रमाणित		५०
	HARIT ब्रॅंड प्रमाणपत्र देऊन पुन्हा प्रमाणित केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्था	५०	
	HARIT ब्रॅंड प्रमाणपत्र देऊन प्रमाणित स्थानिक स्वराज्य संस्था	३०	
२.	कंपोस्टचा वापर: विक्री केलेल्या/स्वतः वापरलेल्या कंपोस्टची टक्केवारी		१००
	९०% पेक्षा अधिक	१००	
	८०% ते ९०%	८०	
	७०% ते ८०%	६०	
	६०% ते ७०%	४०	
	६०% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील :

- HARIT ब्रॅंडच्या प्रमाणपत्राची प्रत.
- ओला कचरा प्रक्रिया लॉगबुक: माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थेत तयार केलेल्या कंपोस्टचे प्रमाण.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान अधिकृत प्रयोगशाळेतील खत नियंत्रण आदेश (FCO) मानदंडांचे पालन करणाऱ्या कंपोस्ट गुणवत्ता अहवालाची प्रत.
- कंपोस्ट उत्पादित (प्रमाण) आणि वापर (विकलेले/स्वतः वापरलेले) तपशील दर्शविणारे लॉगबुक.
- कंपोस्ट प्लांटचे स्थान - गुगल मॅपवर.
- कंपोस्ट प्लांट , उत्पादने आणि तयार केलेले कंपोस्ट विकणारे स्थानिक दुकान यांची जिओटॅग केलेली संकलित छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास आणि गुगल लिंक चुकीची असल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे.

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

१.१.८ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	कंपोस्ट हे HARIT (हरित) म्हणून प्रमाणित केले गेले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	HARIT (हरित) ब्रँड प्रमाणपत्र	हरित बँड प्रमाणपत्र किंवा पुन्हा प्रमाणित केलेले प्रमाणपत्र अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान संकलित करण्यात आलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान संकलित करण्यात आलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया केलेल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया केलेल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	कंपोस्ट विक्रीचे प्रमाण	ओल्या कचऱ्याची विक्री किती आहे ते नमूद करा.
	स्वतः वापरलेल्या कंपोस्टचे प्रमाण	स्वत: वापरलेल्या कंपोस्टचे प्रमाण नमूद करा.
	कंपोस्ट उत्पादित (प्रमाण) आणि वापर (विकलेले/स्वतः वापरलेले) यांचे तपशील: लॉगबुक	लॉगबुकची छायाचित्रे संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	कंपोस्ट केंद्राच्या स्थानाची लिंक	कंपोस्ट केंद्राच्या स्थानासाठी वैध लिंक अपलोड करा.
	कंपोस्ट केंद्र, उत्पादने आणि स्थानिकरित्या तयार केलेल्या कंपोस्टची विक्री करणाऱ्या दुकानांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.८ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

<u>सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.</u>

१.१.९ बांबू/ खस/ शेवगा लागवड

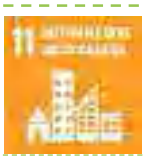
गुण १,५००

बांबू/खस/ शेवगा हे पर्यावरणपूरक वनस्पती आहेत ज्यांचे अनेक पर्यावरणीय , आर्थिक आणि सामाजिक फायदे आहेत. बांबू / खस / शेवगा यांचे वृक्षारोपण अनेक समुदायांसाठी उत्पन्नाचा एक महत्वाचा स्रोतच नाही तर शाश्वत जगासाठी योगदानही देतात. हे निर्देशक बांबू / खस / शेवगा लागवड मोहीम स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी हाती घेतली कि नाही व किती झाडे जगवली आणि त्यांची काळजी घेतली का हे तपासते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या:(Relative Marking)		३००
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची पहिली तिमाही (जुलै ते सप्टेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची दुसरी तिमाही (ऑक्टो – डिसेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची तिसरी तिमाही (जाने ते मार्च)	१००	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या झाडांची एकूण संख्या :(Relative Marking)		१०००
	बांबू	५००	
	खस	२५०	
	शेवगा	२५०	
३.	बांबू स्पर्धेअंतर्गत लक्ष्य पूर्ण केले (Relative Marking)		२००

आवश्यक तपशील :

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही),नागरिकांचा सहभाग तपशील विहित एक्सेलमध्ये.
- उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्र(Size १ ते 2 MB).
- लावलेल्या आणि जगवलेल्या बांबू /खस / शेवगा यांची एकूण संख्या आणि क्षेत्र
- स्थानाचे तपशील : संपूर्ण पत्ता, प्रकल्पाचे गुगल मॅपवरील स्थान इत्यादी माहिती विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- वृक्षारोपण उपक्रमांचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- वृक्षारोपण उपक्रमाची आर्थिक माहिती: अंतिम पावत्यांसह सर्व देयके. जर, वृक्षारोपण व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) च्या माध्यमातून झाले असेल तर त्याची पोचपावती सादर करावी.
- पुढील १-२ वर्षांसाठी आवश्यक असलेल्या देखभालीसाठीची योजना.
- टप्प्यानुसार (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (अधिक तपशील वर दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये जोडलेला आहे.)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमापूर्वी (Size १ ते २ MB)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमादरम्यान (Size १ ते २ MB)
  - माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या शेवटच्या दोन महिन्यांत.(Size १ ते २ MB)-
  - *वरील सर्व छायाचित्रे त्याच ठिकाणाहून (अँगलमध्ये) क्लिक केले असावेत.*
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG११: शाश्वत शहरे व समुदाय	११.७: २०३० पर्यंत, सुरक्षित, सर्वसमावेशक आणि प्रवेशयोग्य, हरित आणि सार्वजनिक जागांवर, विशेषत: महिला आणि मुले, वृद्ध व्यक्ती आणि अपंग व्यक्तींसाठी सार्वत्रिक प्रवेश प्रदान करणे.
	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

बांबू /शेवगा /खसची लागवड

लागवडीसाठी योग्य बांबूच्या प्रजाती

1. *बांबूसा टूलडा*
2. *डेंड्रोकॅलामास ब्रॅंडीसी*
3. *बांबूसा बल्कोवा*
4. *डेंड्रोकॅलामास स्टोकसी*
5. *डेंड्रोकॅलामास स्त्रीकटस*
6. *बांबूसा अस्पेर*

टिशू कल्चर केलेल्या रोपांची उपलब्धता

1. ईशवेद बायोटेक लॅब्स प्रा. लि.
2. अलमॅक बायोटेक लॅब्स प्रा. लि. , लातूर
3. ग्रोमोर बायोटेक प्रा. लि., तमिळनाडू

लागवडीसाठी योग्य जागा

निकृष्ट जमिनीवर लागवड करणे

रस्त्यालगत लागवड

आंतरपीक लागवड

नदीकाठी लागवड

टीप: स्थानिक स्वराज्य संस्था राष्ट्रीय बांबू मिशनने सुचवलेल्या प्रजाती लावू शकतात:
https://nbm.da.gov.in/Bamboo-Species

१.१.९ बांबू, शेवगा आणि खस लागवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जनजागृती करण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित जागृती कार्यक्रम	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित जागृती कार्यक्रम	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित एक्सेल शीट फॉरमॅटमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लागवड केलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या ५.०	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या प्रविष्ट करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या प्रविष्ट करा
	वृक्षारोपण उपक्रमाची टप्प्याटप्प्याने जिओटॅग केलेली छायाचित्रे.	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वृक्षारोपण कार्यक्रमांचे कार्यारंभ आदेश	सर्व कामाच्या ऑर्डरचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	देखभाल योजना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाच्या स्थळांसाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना अपलोड करा
	वृक्षारोपण क्रियाकलापांची आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	वृक्ष लागवडीचा तपशील	विहित एक्सेल शीट स्वरूपात वृक्ष लागवडीचे तपशील अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ बांबू, शेवगा आणि खस लागवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr No	Bamboo/Vetiver/ Moringa plantation (Select from the Dropdown options)	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)
1	2	3	4

Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/ CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)	Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity
9	10	11	12

Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR, then copy of acknowledgment slip
13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ बांबू, शेवगा आणि खस लागवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr. No	Date of conducting awareness activities to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/ Moringa (Shevga) Plantation (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१० बीज संकलन केंद्र

गुण १५०

बीज संकलन केंद्र हे निरनिराळ्या वृक्ष प्रजातींच्या बिया संरक्षित करून योग्य परिस्तिथीत ठेवण्याचे ठिकाण आहे. स्थानिक वृक्ष प्रजातींचे बीज संकलन केंद्र हे विशेषत: स्थानिक भागातील किंवा परिसंस्थेतील झाडांच्या बिया आणि स्थानिक समुदायांसाठी सांस्कृतिक, पर्यावरणीय किंवा आर्थिक महत्त्व असलेल्या झाडांच्या बियांचे जतन करण्यावर लक्ष केंद्रित करते. देशी किंवा स्थानिक वृक्ष प्रजातींचे बियाणे गोळा करणे, साठवणे आणि वितरीत करणे यासाठी हे केंद्र काम करू शकतात. हे निर्देशक बियाणे सार्वभौमत्व, वृक्ष विविधता यास प्रेरित करतो .

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	बीज संकलन व बीज गोळे (सीड बॉल) बनवण्याकरिता जनजागृती		२५
२.	बीज संकलन केंद्राची उपलब्धता		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
३.	एकूण संकलित आणि साठवलेल्या स्थानिक झाडांच्या बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) (Relative Marking)		५०
४.	बीज गोळे (सीड बॉल) बनवण्यासाठी बियाणांचा वापर		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
५.	वृक्षारोपणासाठी बियाणांचा वापर		२५
	होय	२५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- घेतलेल्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या- विहित केलेल्या एक्सेल स्वरूपात .
- नागरिकांचा सहभाग विहित केलेल्या एक्सेल स्वरूपात.
- बीज संकलन केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक.
- संकलित केलेल्या स्थानिक झाडांचे लॉगबुक
- बीज संकलन केंद्रात पॅकेजिंग व लेबलिंग करून जतन केलेल्या बियाणांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्र (size १ ते २ MB)
- बीज संकलन केंद्रामधील साठवलेल्या इतर बियाण्याच्या वापराचा कार्यारंभ आदेश -स्थानिक रोपवाटिकेला पुरवठा/ माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पेरलेले बियाणे (खंदक/ सीसीटी(CCT)/डीप सीसीटी(deep CCT)/ शेताच्या बांधांच्या सीमेवर)
- वापरात आलेल्या बियाणांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

SDG १५: जमिनीवरील जीवन

१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे.

१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण

बीज व्यवस्थापन व बीज गोळे बनवण्याची प्रक्रिया

बीज संकलन

जमिनीवरून गोळा करणे- साग, शिवन, बाभळ इ.

झाडांवरून गोळा करणे- अंजन, बिबळ, इ.

शिढी वापरून गोळा करणे- चंपा, रिठा, इ.

बीज वेचणे

स्फुटनशील शुष्क फळे व अस्फुटनशील शुष्क फळे-
बिया मळणे / घासणे/ आपटणे
उदा. बाभळ, कांचन, बहावा इ.

गरयुक्त फळे
फळ पिळून त्यातील बी काढा, उदा. कडुलिंब, पिंपळ व पुत्रंजीव.

बीज संकलन केंद्र

- बिया योग्यरीत्या सुकवा व त्यांच्यावर योग्य प्रक्रिया करा.
- हे बियाणे स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या बीज संकलन केंद्रात ठेवा.

टीप: अधिक माहितीसाठी ICFRE चे बीज व्यवस्थापन अहवाल वाचा
https://hindi.icfre.gov.in/UserFiles/File/Books/Forest%20Seed%20Management.pdf

बीज गोळे बनवण्याची प्रक्रिया

मिश्रण - माती व कंपोस्ट एकत्र करा.

पाणी मिश्रण - माती चिकट होईपर्यंत हळू हळू पाणी मिसळा.

मातीचे गोळे बनवा - थोडी माती घेऊन त्यात छोटा खड्डा करा. त्यात बियाणे टाका आणि त्याचा गोळा बनवा.

सीड बॉल्स सुकवणे - बीज गोळे २४ ते ४८ तासाच्या कालावधीसाठी सुकवा.

वापरा- ठरवलेल्या ठिकाणी बीज गोळे लावा किंवा पसरवा.

बीज संकलन केंद्राची निर्मिती

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील लोकांनी आणि विद्यार्थ्यांनी गोळा केलेल्या बिया

↓

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील बीज संकलन केंद्र

इतर संस्था आणि CSR मार्फत मदत

राष्ट्रीय जनुक निधीद्वारे मदत

बीज साठवणूक :

- मातीची भांडी, पुन्हा वापरलेले डब्बे, पुनर्वापर केलेले कागदी लिफाफे किंवा बिया टिकवण्यासाठी पिशव्या यांसारख्या हवाबंद डब्ब्याना प्राधान्य द्या.

डब्ब्यावर खालील लेबल असावेत :

- बियाणे संग्राहकाचे नाव
- बियाणे गोळा करण्याची तारीख
- प्रजातींचे सामान्य नाव
- प्रजातींचे वैज्ञानिक नाव
- बीज प्रकार
- पारंपारिक उपयोग

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील बीज संकलन केंद्र :

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या आवारात एक लहान कपाट तयार करावे जे बियाणे संकलन केंद्र म्हणून काम करेल. जेथे नागरिक स्थानिक बिया साठवू शकतील. CSR/अन्य कोणतीही संस्था/व्यक्ती केंद्र निर्माण करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य करू शकतात.

साठवलेल्या बियाण्याचा वापर

माझी वसुंधरा अभियानात बीज पेरणी करणे

रोपवाटीकेला पुरवठा

बीज गोळ्यांची निर्मिती

चर/सीसीटी/डीप सीसीटी/शेत बंधाऱ्यांवर पेरणी करणे

१.१.१० बीज संकलन केंद्र

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित एक्सेल शीट फॉरमॅटमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	स्थानिक संस्थेकडे बीज संकलन केंद्र आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	बीज संकलन केंद्राचे स्थान	बीज संकलन केंद्राचे गूगल मॅप लिंक नमूद करा
	बीज संकलन केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	गोळा केलेले देशी बियाण्याचे प्रमाण (किलोमध्ये)	गोळा केलेल्या देशी बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) नमूद करा
	साठवलेल्या देशी बियाण्याचे प्रमाण (किलोमध्ये)	साठवलेल्या देशी बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) नमूद करा
	देशी बियाणांच्या संग्रहाची लॉगबुक	देशी बियाणांच्या संग्रहाची लॉगबुक संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	बीज संकलन केंद्रात साठवलेल्या पॅकेज केलेल्या आणि लेबल केलेल्या बियाणांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४ आणि ५	बीज संकलन केंद्रात साठवलेल्या बियाणे उपक्रमांच्या वापराचा तपशील	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	बियाण्यांच्या वापराची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१० बीज संकलन केंद्र

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of conducting awareness activities for Seed collection and preparation of seed balls (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity for Seed collection and preparation of seed balls (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Activity conducted by (Public Place/ Educational Institute/ Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२ घनकचरा व्यवस्थापन

अ.क्र.	कृतीबिंदू	गुण
१.२.१	घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन	३००
१.२.२	ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया	२००
१.२.३	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया /विल्हेवाट	२५०
१.२.४	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया	१००
१.२.५	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)	३००
१.२.६	जैववैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन	१००
१.२.७	ई-कचरा व्यवस्थापन	१००
१.२.८	हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा	१००
एकूण		**१,४५०**

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

गुण ३००

सार्वजनिक आरोग्यासाठी आणि पर्यावरणासाठी घनकचरा व्यवस्थापन अत्यंत महत्त्वाचे आहे. घनकचऱ्यावर योग्यरित्या प्रक्रिया न केल्यास ते जमिनीमध्ये जाते आणि यामुळे माती व भूजल प्रदूषित होते. घनकचरा व्यवस्थापन नियम-२०१६ नुसार, स्थानिक स्वराज्य संस्थांना सर्व घरांमधून विलगीकरण केलेला घनकचरा संकलित करण्याची व्यवस्था करावयाची आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कचऱ्याच्या संकलनाला महत्त्व दिले आहे की नाही आणि त्याचे निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण केले जाते की नाही हे तपासतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण	
१.	निर्मितीच्या ठिकाणी संकलन आणि विलगीकरण केलेल्या घनकचऱ्याची टक्केवारी			२००
१(अ)	निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण		१००	
	९५% ते १००%	१००		
	८०% ते ९५%	५०		
	८०% पेक्षा कमी	०		
१(ब)	संकलन		१००	
	९५% ते १०० %	१००		
	८०% ते ९५%	५०		
	८०% पेक्षा कमी	०		
२.	कचरा मुक्त शहरे (GFC) रेटिंग		१००	
	७ स्टार	१००		
	५ स्टार	७५		
	३ स्टार	५०		
	१ किंवा एकही स्टार नसल्यास	०		

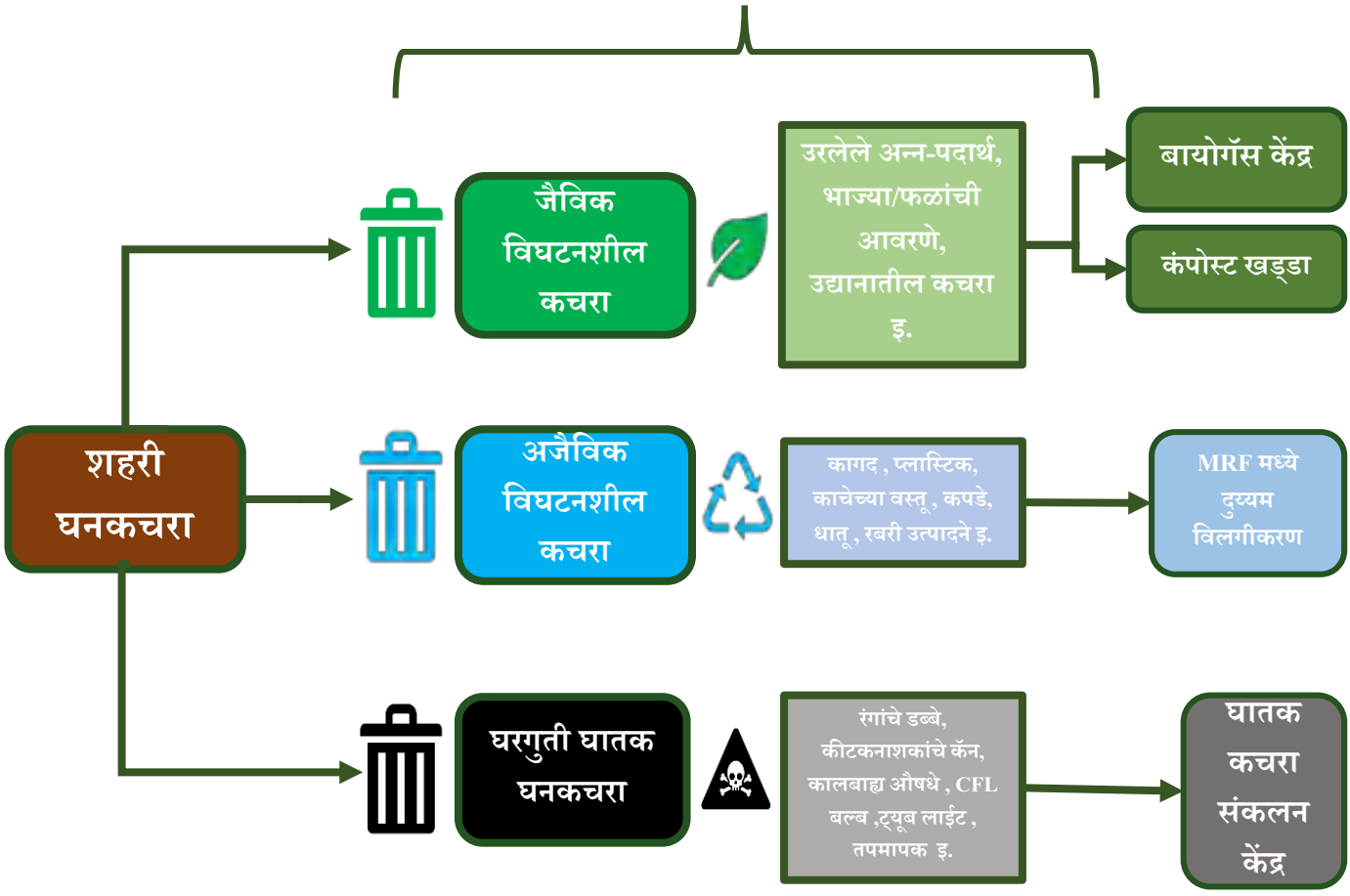
आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रामध्ये निर्माण होणाऱ्या घनकचऱ्याचे प्रमाण – मासिक अहवाल.
- निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण केलेला आणि घरोघरी जाऊन संकलित केलेल्या घनकचऱ्याचे प्रमाण - स्व-मूल्यांकन अहवाल.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीतील लॉगबुक सादर करणे.
- स्वच्छ भारत मिशन (नागरी) MIS मधून घेतलेली माहिती.
- जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)- घरोघरी जाऊन घनकचऱ्याचे संकलन.
- GFC स्टार रेटिंग: माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानच्या वैध प्रमाणपत्राची प्रत
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG११: शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

घनकचरा व्यवस्थापन

प्राथमिक विलगीकरण

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या, संकलित केलेल्या आणि स्त्रोतावर विलगीकरण केलेल्या घनकचऱ्याचे तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि विलगीकरण केलेल्या घनकचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा.
१(अ) आणि १(ब)	स्वच्छ भारत मिशन Urban MIS मधील डेटा	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी स्वच्छ भारत मिशन पोर्टलवरून डेटा अपलोड करा
	घरोघरी कचरा संकलनाची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कचरा संकलनाचे लॉगबुक	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी घनकचरा व्यवस्थापनाच्या डेटाच्या संकलित पीडीएफमध्ये लॉगबुकचे फोटो अपलोड करा.
२	जीएफसी रेटिंगची स्थिती	(ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा) १. ७ स्टार २. ५ स्टार ३. ३ स्टार ४. १ स्टार किंवा 0 स्टार
	जीएफसी रेटिंगचे प्रमाणपत्र	जीएफसी रेटिंगचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

गुण २००

ओला कचरा हा स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या घरगुती कचऱ्यातील प्रमुख घटक आहे. यामध्ये भाजीपाला/स्वयंपाक घरातील ओला कचरा, बागेतील कचरा आणि इतर सहज विघटीत होणारा कचरा यांचा समावेश आहे. या कचऱ्याचा वापर साधारणपणे खत निर्मितीसाठी किंवा बायोगॅस संयंत्रामध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी केला जातो. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी ओल्या कचऱ्यावर खतनिर्मिती प्रक्रियेद्वारे किंवा बायोगॅस संयंत्रामध्ये प्रक्रिया करून रसायनमुक्त खते आणि गॅस तयार करण्याला महत्त्व दिले आहे की नाही हे तपासतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	कार्यरत ओला कचरा प्रक्रिया केंद्र (कंपोस्ट केंद्र /बायोगॅस केंद्र)		१००
	होय	१००	
	नाही	०	
२.	प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याची टक्केवारी		१००
	९५% आणि अधिक	१००	
	८०% - ९५%	७५	
	६०%-८०%	५०	
	६०% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- कंपोस्ट केंद्र /बायोगॅस केंद्राचे ठिकाण- गुगल मॅप लिंक .
- कंपोस्ट केंद्र /बायोगॅस केंद्राचे जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण - मासिक अहवाल.
- ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी कंपोस्ट केंद्र /बायोगॅस केंद्राचा वापर - मासिक अहवाल.
- खत निर्मितीचा तपशील:
  - HARIT ब्रँड प्रमाणित
  - खताचे वापर/ विक्री
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG११: शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

ओला कचरा कंपोस्ट करण्याच्या पद्धती

पारंपारिक कंपोस्टिंग

- सर्व सेंद्रिय कचरा गोळा करा आणि डब्यात टाका किंवा जमिनीवर त्याचा ढीग करा.
- नियमित अंतराने कचरा मिसळा (७ दिवस).
- या पद्धती मध्ये कमी मनुष्यबळ आणि क्षेत्र आवश्यक आहे.

वर्मी कंपोस्टिंग

- कंपोस्ट बनवण्यासाठी गांडूळांचा वापर केला जातो.
- गांडूळ सेंद्रिय पदार्थांचे सेवन करून कंपोस्टची गुणवत्ता वाढविण्यास मदत करतात.

विन्ड्रो कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा लांब, अरुंद ढिगाऱ्यात/ विंड्रोस् मध्ये ठेवला जातो.
- खताचे मिश्रण आणि वातन करण्यासाठी बँक होल्डरचा वापर केला जातो.
- ही पद्धत मोठ्या प्रमाणातील ओल्या कचऱ्यासाठी योग्य आहे.

अवायुजीवी कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा सीलबंद कंटेनरमध्ये किंवा डायजेस्टर मध्ये ठेवला जातो.
- या प्रक्रियेत उप-उत्पादन म्हणून बायोगॅस तयार केला जातो.

सामुदायिक कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा मोठ्या कंटेनरमध्ये गोळा केला जातो आणि गृहनिर्माण सोसायटी/समुदाया तील रहिवासी एकत्रितपणे सेंद्रिय कचऱ्याचे व्यवस्थापन करतात.
- कंपोस्टिंगसाठी पुरेशी जागा असलेल्या मोठ्या गृहनिर्माण सोसायटींसाठी ही पध्दत योग्य आहे.

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक संस्थेकडे कार्यरत ओला कचरा प्रक्रिया युनिट आहे का (कंपोस्ट प्लांट/बायोगॅस प्लांट)	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कंपोस्ट प्लांट/बायोगॅस प्लांटचे स्थान आणि गुगल मॅप लिंक	कंपोस्ट प्लांट/बायोगॅस प्लांटचे स्थान आणि गुगल मॅप लिंक नमूद करा
	कंपोस्ट प्लांट्स/बायोगॅस प्लांट्सची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कंपोस्ट/बायोगॅस प्लांटमध्ये निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचा तपशील	1) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला, प्रक्रिया केलेला, कंपोस्ट प्लांटमध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी वापरला जाणारा आणि बायोगॅस प्लांटमध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी वापरला जाणारा ओला कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा. 2) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी कंपोस्ट/बायोगॅस प्लांटमध्ये निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया केलेल्या घनकचऱ्याचा तपशील नमूद करू नका.
	उत्पादित कंपोस्ट खताचा वापर	उत्पादित केलेल्या कंपोस्टच्या वापराचा उल्लेख करा.
	ओल्या कचऱ्याच्या प्रक्रियेचा मासिक अहवाल सादर करणे	स्वच्छ भारत मिशन पोर्टलवरून बायोगॅस/कंपोस्ट केंद्रातील ओल्या कचऱ्याच्या प्रक्रियेचा मासिक अहवाल अपलोड करा.
	उत्पादित कंपोस्ट HARIT (हरित) प्रमाणित आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा. HARIT (हरित) प्रमाणपत्र माझी वसुंधरा अभियान ५.० कालावधी दरम्यान जारी केले गेले असावे.
	HARIT (हरित) प्रमाणपत्र	HARIT (हरित) प्रमाणपत्र अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

गुण २५०

सुक्या कचऱ्याचा पुनर्वापर आणि विल्हेवाट लावणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. सुक्या घनकचऱ्यामध्ये प्लास्टिक, काच, कागद, धातू, रबर, अन्न-पॅकेजिंग मटेरियल यांसारख्या पुनर्प्राप्त करण्यायोग्य संसाधनांचा समावेश होतो. कचऱ्याचे मूल्य खूप मोठे आहे आणि सर्वांनी त्याच्या पुनर्वापराचा मार्ग अवलंबला पाहिजे. यामुळे कचरा साठवण्याच्या जागेवर आणि नैसर्गिक संसाधनांवर येत असलेला भार कमी होऊन ते उत्पन्नाचे साधन बनू शकते. स्थानिक स्वराज्य संस्था सुक्या कचऱ्याचा पुनर्वापर/प्रक्रिया /विल्हेवाट किती कार्यक्षमतेने करतात याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

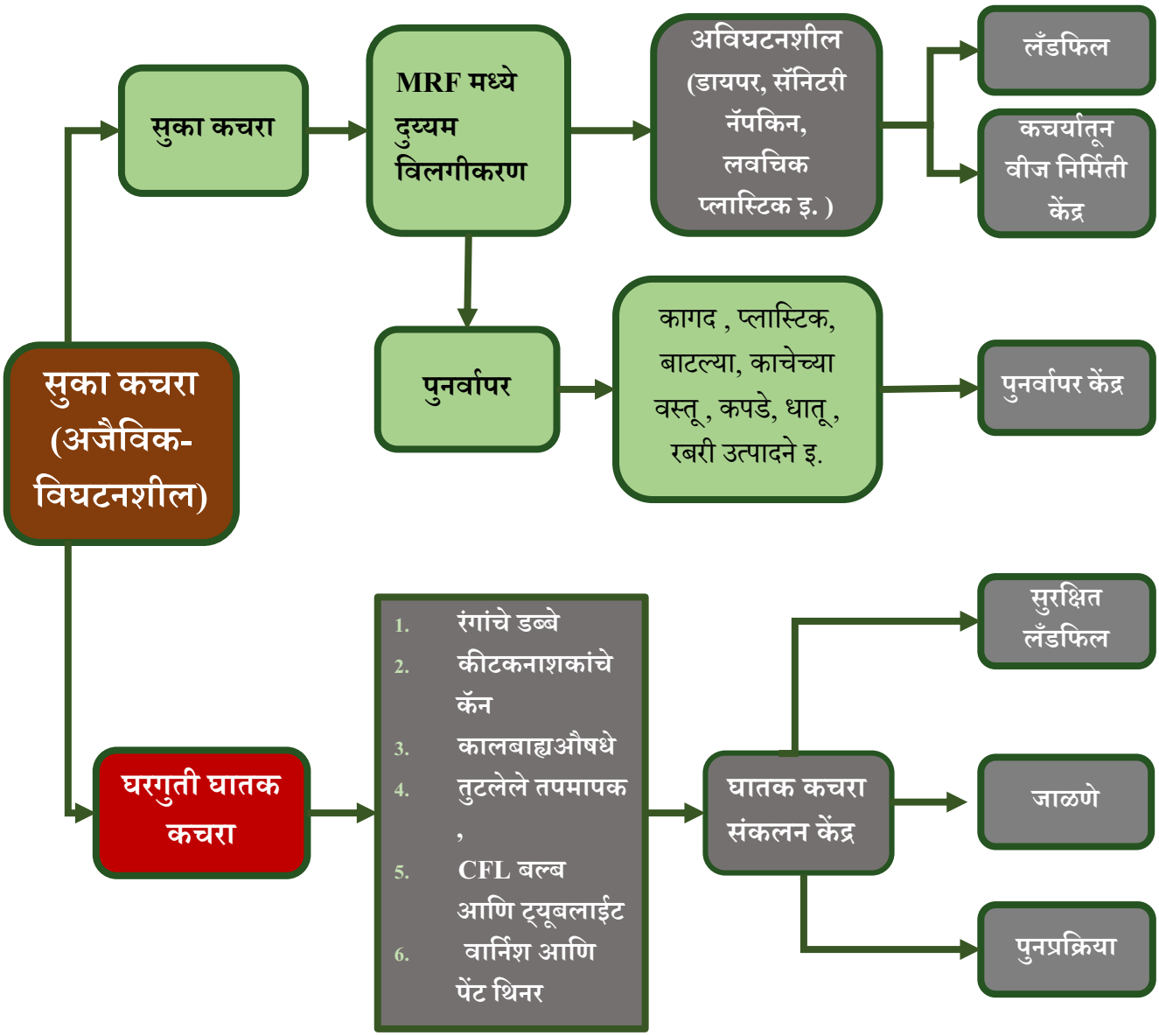
मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्र		
	होय	१००	१००
	नाही	०	
२.	सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम वर्गीकरण		
	९०% पेक्षा अधिक	५०	५०
	९०% पेक्षा कमी	०	
३.	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/ विल्हेवाट		
	अधिकृत यंत्रणेद्वारे विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याची टक्केवारी		
	९०% आणि अधिक	७५	७५
	५०%-९०%	५०	
	५०% पेक्षा कमी	०	
४.	घरगुती घातक घनकचऱ्याचे वर्गीकरण		
	होय	२५	२५
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- निर्माण झालेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या सुक्या कचऱ्याचे प्रमाण - मासिक अहवाल.
- पुनर्प्रक्रिया केंद्राचे स्थान / साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्र - गुगल मॅप
- पुनर्प्रक्रिया केंद्रांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट लावण्याची यंत्रणा.
- विलगीकरण करून प्रक्रिया केलेल्या घातक घनकचऱ्याचे प्रमाण – मासिक अहवाल.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG११: शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

सुक्या कचऱ्याचे व्यवस्थापन

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्र	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राचे स्थान	गुगल मॅपची लिंक अपलोड करा.
	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट लावण्याबाबत मासिक अहवाल सादर करणे	स्वच्छ भारत मिशन पोर्टलवरून सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट लावण्याबाबत मासिक अहवाल अपलोड करा.
२	संकलित केलेल्या सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम वर्गीकरण	ड्रॉपडाउन मधून योग्य निवडा १. ९०% किंवा अधिक २. ९० % पेक्षा कमी
	सुका कचरा गोळा करण्यासाठी यंत्रणा	सुका कचरा गोळा करण्याची यंत्रणा प्रमाणित करणारे दस्तऐवज अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि प्रक्रिया/विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याचा तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि प्रक्रिया केलेला/विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा. २) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी घनकचरा निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया/विल्हेवाटीचा तपशील नमूद करू नका.
४	स्थानिक संस्था घरगुती घातक कचरा वेगळे करते का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	घरगुती घातक कचरा वर्गीकरणासाठी लॉगबुक/मासिक अहवाल	घरगुती घातक कचरा वर्गीकरणासाठी लॉगबुक/मासिक अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया

गुण १००

वर्षानुवर्षे साठलेला कचरा मोठी जागा व्यापतो आणि रोग पसरवणाऱ्या माश्या आणि लीचेटच्या निर्मितीसाठी एक प्रजनन भूमी बनतो. यामुळे भूगर्भातील पाणी दूषित होऊ शकते. केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या (CPCB) मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार, वर्षानुवर्षे प्रक्रिया न करता साठविलेला जुना कचरा उत्खनन, प्रक्रिया आणि विलगीकरण करून त्याचा पुनर्वापर करण्याची शास्त्रोक्त प्रक्रिया करणे म्हणजे "बायोमाइनिंग" होय. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया करण्याला महत्त्व दिले आहे की नाही याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	वर्षानुवर्षे साठलेल्या जुन्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया		१००
	जमीन पुनर्प्राप्त आणि पुनर्वापर	१००	
	१०० % जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया	७५	
	७५% ते १००% जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केली जाते	५०	
	५०% ते ७५% जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केली जाते	२५	
	५०% पेक्षा कमी जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केली जाते	०	

आवश्यक तपशील:

- वर्षानुवर्षे साठवून ठेवलेल्या घनकचरा ठिकाणाचा तपशील (स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील)-गुगल मॅप लिंक.
- जुन्या साठलेल्या कचऱ्याच्या परिमाणाचा तपशील.
- अधिकृत प्रमाणपत्रासह वर्षानुवर्षे साठवून ठेवलेल्या घनकचऱ्यावर केलेल्या उपाययोजनांची स्थिती - काम पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र/ निविदा सादर प्रमाणपत्र /कोणताही जुना साठलेला कचरा नसल्याच्या प्रमाणपत्राची प्रत.
- विविध टप्प्यावर (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- जर जमीन पुन्हा वापरली जात असेल तर, काम पूर्ण होण्याआधीची व नंतरची छायाचित्रे. (Size १ ते २ MB)
- कचऱ्याने व्यापलेली एकूण जमीन आणि पुन्हा वापर केल्या जाणाऱ्या जमिनीचा तपशील (एकरमध्ये)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रियेची स्थिती	अ. ड्रॉपडाउन सूचीमधून पुढीलपैकी पर्याय निवडा. १. जमिन पुनर्प्राप्त आणि पुनर्वापर केला. २. १००% जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केली जाते. ३. ७५% ते १००% पेक्षा कमी जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केली जाते ४. ५०% ते ७५ % पेक्षा कमी जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केली जाते ५. ५०% पेक्षा कमी वारसा कचऱ्यावर प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केली जाते ब. जुना साठलेला कचरा साइट्सच्या दुरुस्तीच्या स्थितीचे तपशील दर्शवणारे प्रमाणपत्र अपलोड करा, उदा. : कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र/निविदा प्रदान केलेले प्रमाणपत्र/कोणतेही लेगसी कचरा प्रमाणपत्र नाही.
	जुन्या साठलेल्या कचऱ्याचे सध्याचे एकूण प्रमाण (टन मध्ये)	जुन्या साठलेल्या कचऱ्याचे सध्याचे एकूण प्रमाण (टन मध्ये) नमूद करा.
	कचरा साठवण्याच्या स्थानाचे एकूण क्षेत्रफळ (एकरमध्ये)	कचरा साठवण्याच्या स्थानाचे एकूण क्षेत्रफळ (एकर मध्ये) नमूद करा.
	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राच्या स्थानाची गूगल मॅप लिंक	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅपची लिंक अपलोड करा.
	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राचा पत्ता	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राचा तपशीलवार पत्ता नमूद करा.
	विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया

<u>सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.</u>

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

गुण ३००

प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन ही एक गंभीर समस्या आहे. जगात दरवर्षी ३०० दशलक्ष मेट्रिक टनपेक्षा जास्त प्लास्टिक तयार होते, त्यापैकी केवळ ९% प्लास्टिकचाच पुनर्वापर केला जातो आणि उर्वरित प्लास्टीक जमिनीवर जमा होते. प्लास्टिकमुळे पर्यावरणाचा होणारा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, केंद्र शासनाने १ जुलै २०२२ पासून सिंगल युज प्लास्टिकसह पॉलिस्टीरीन आणि विस्तारित पॉलिस्टीरिनचे उत्पादन, आयात, साठा, वितरण, विक्री आणि वापर यावर संपूर्ण बंदी घातली आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्था कशाप्रकारे या बंदीची अंमलबजावणी आणि जनजागृती करत आहेत, याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	जनजागृती मोहिमांचे आयोजन (Relative Marking)		१००
	सिंगल युज प्लास्टिक बंदीबाबत आयोजित केलेल्या जनजागृती मोहिमांची संख्या	५०	
	प्लास्टीकला असलेल्या पर्यायी घटकांबद्दल (वस्तू) जनजागृती मोहिमांची संख्या	५०	
२.	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन आराखडा तयार करणे आणि त्याची अंमलबजावणी करणे		७५
३.	वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवाल नगर विकास विभाग (UDD) ला सादर करणे		७५
४.	प्रक्रिया करण्यासाठी प्लॅस्टिक कचरा प्रक्रिया केंद्राला पाठवलेल्या प्लॅस्टिक कचऱ्याची टक्केवारी		५०
	९०% आणि अधिक	५०	
	७०%-९०%	४०	
	५०%-७०%	३०	
	५०% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- प्लास्टिक कचऱ्याच्या व्यवस्थापनासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या उपक्रमांचा तपशील:
  - सिंगल यूज प्लास्टिक (SUP) बंदी आणि प्लास्टिकच्या पर्यायांबाबत जनजागृतीसाठी आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या – विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- जनजागृती मोहिमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन योजना आणि प्लास्टिक कचरा अहवालाची प्रत.(वार्षिक)
- प्लॅस्टिक कचरा प्रक्रिया केंद्रांशी केलेल्या कराराची प्रत.
- प्रक्रिया करण्यासाठी प्लॅस्टिक कचरा प्रक्रिया केंद्राला पाठवलेल्या प्लॅस्टिक कचऱ्याचा तपशील- मासिक अहवाल
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर बंदी)

नियम : प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सुधारणा) नियम-२०२१, दिनांक ३० सप्टेंबर २०२१ पासून ७५ मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लास्टिक कॅरी बॅगचे उत्पादन, आयात, साठवणूक, वितरण, विक्री आणि वापर यावर निर्बंध आणले आहेत. तसेच दिनांक ३१ डिसेंबर २०२२ पासून, १२० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लास्टिक कॅरी बॅगवर बंदी लागू करण्यात आली आहे.

प्रतिबंधित सिंगल युज प्लास्टिकच्या वस्तूंची यादी			
अ.क्र	**वस्तू**	**अ.क्र.**	**वस्तू**
१	ईयर बड्ससाठी वापरल्या जाणाऱ्या प्लास्टिकच्या काड्या	११	चमचे
२	फुग्यांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या प्लास्टिकच्या काड्या	१२	सूरी
३	प्लास्टीकचे झेंडे	१३	स्ट्रॉ
४	चॉकलेट काड्या	१४	ट्रे
५	आईसक्रीम काड्या	१५	काटे चमचे
६	प्लास्टीक डिश	१६	प्लास्टीकच्या निमंत्रण पत्रिका
७	कप	१७	सिगारेटची पाकिटे
८	ग्लास	१८	ढवळणी
९	सजावटीसाठी पॉलिस्टीरिन (थर्माकॉल)	१९	मिठाईच्या डब्याभोवती गुंडाळण्यासाठी प्लास्टीक
१०	१०० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीचे प्लास्टिक किंवा PVC बॅनर		

संदर्भ: ***Press Information Bureau (pib.gov.in)***

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	सिंगल युज प्लास्टिक बंदीबाबत आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या	सिंगल युज प्लास्टिक बंदीबाबत आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या नमूद करा.
	प्लास्टिकला पर्यायी उत्पादनांची माहिती देणाऱ्या मोहिमांची संख्या	प्लास्टिकला पर्यायी उत्पादनांची माहिती देणाऱ्या मोहिमांची संख्या नमूद करा.
	सिंगल युज प्लास्टिक बंदी आणि प्लास्टिकला पर्याय यावर आयोजित केलेल्या मोहिमांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये प्लास्टिक वापर बंदीच्या जनजागृती उपक्रमांचे तपशील अपलोड करा.
	सिंगल युज प्लास्टिकवर जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन अहवालाची प्रत	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन योजनेची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवाल नगरविकास विभागाकडे (UDD) सादर केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवालाची प्रत	वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवालाची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवाल प्राप्त करण्याबाबत UDD चा ई-मेल.	वार्षिक प्लास्टिक कचरा अहवाल प्राप्त करण्याबाबत UDD च्या ई-मेलचा फोटो अपलोड करा.
४	निर्माण प्लास्टिक कचऱ्याचे प्रमाण	निर्माण झालेल्या प्लास्टिक कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा
	गोळा केलेल्या प्लास्टिक कचऱ्याचे प्रमाण	गोळा केलेल्या प्लास्टिक कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा
	अधिकृत प्रक्रिया केंद्राकडे पाठवलेल्या प्लॅस्टिक कचऱ्याचे प्रमाण	अधिकृत प्रक्रिया केंद्राकडे पाठवलेल्या प्लॅस्टिक कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा
	अधिकृत प्रक्रिया केंद्रासह कराराची प्रत	अधिकृत प्रक्रिया केंद्रासह कराराची प्रत अपलोड करा
	अधिकृत प्रक्रिया केंद्राकडे पाठवलेल्या प्लॅस्टिक कचऱ्याचा तपशील - मासिक अहवाल	लॉगबुकचे फोटो संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of conducting awareness activities for banning single use plastic/ Use of alternatives of plastic (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted for (Single Use Plastic Ban/Use of alternatives of plastic/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post Link of the awareness activity for banning single use plastic/use of alternatives of plastic (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4

Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.२.६ जैववैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

गुण १००

जैव वैद्यकीय कचऱ्याला रुग्णालयातील कचरा देखील म्हणतात. यामध्ये संसर्गजन्य किंवा संभाव्य संसर्गजन्य पदार्थ असलेल्या कचऱ्याचा समावेश असतो. या प्रकारच्या कचऱ्यामध्ये पॅकेजिंग, वापरलेल्या वैद्यकीय पट्ट्या/मलमपट्ट्या आणि इन्फ्युजन किट यांसारख्या वैद्यकीय किंवा प्रयोगशाळेच्या रोजच्या कामांशी संबंधित असलेल्या वस्तूंचा समावेश होतो. याशिवाय जैविक अणू किंवा जीव यासारखा संशोधन प्रयोगशाळांमधील कचरा समाविष्ट असतो. हा कचरा पर्यावरणात सोडला जाऊ नये यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेत जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे कशाप्रकारे नियोजन केले जाते व किती कार्यक्षमतेने त्याची विल्हेवाट लावली जाते हे या निर्देशकाद्वारे तपासले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	सर्व आरोग्य सेवा आणि वैद्यकीय व्यावसायिक हे सार्वजनिक जैव वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन (CBWTF) केंद्राचे सदस्य आहेत.		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
२.	कार्यात्मक बायोमेडिकल कचरा प्रक्रिया केंद्र		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
३.	आरोग्य सेवा केंद्रामध्ये विलगित बायोमेडिकल वेस्टचे संकलन आणि पुर्वप्रक्रिया		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
४.	शास्त्रोक्त पद्धतीने पुर्वाप्रक्रिया केलेल्या कचऱ्याला सार्वजनिक जैव वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापनाला पाठवल्याची टक्केवारी (Relative Marking)		२५

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक संस्थेच्या CBWTF साइटवर जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे संकलन, विलगीकरण, निर्जंतुकीकरण आणि विल्हेवाट लावण्यासाठीच्या यंत्रणेचा तपशील- बायोमेडिकल वेस्ट डिस्पोजलचे लॉगबुक –
- कार्यात्मक बायोमेडीकल कचरा प्रक्रिया केंद्राचे स्थान- गूगल माप लिंक (Size १ ते २ MB).
- संकलन, वाहतूक आणि विल्हेवाट लावण्यासाठी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (MPCB) अधिकृत केलेल्या जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे व्यवस्थापन सुविधा केंद्राशी - करार.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन

जैव-वैद्यकीय कचऱ्याची योग्य विल्हेवाट लावणे का गरजेचे आहे?

- जैव-वैद्यकीय कचरा मानव आणि पर्यावरणासाठी धोकादायक असू शकतो कारण त्याने संसर्गजन्य जीवाणू आणि विषाणू वातावरणात पसरू शकतात आणि प्रसारित होऊ शकतात.
- जैव-वैद्यकीय कचरा व्यासास्थापन नियम, २०१६ च्या अनुसूची १ नुसार विहित केलेल्या सांकेतिक रंगीत पिशव्या / डब्यांमध्ये जैव वैद्यकीय कचरा योग्यरित्या वेगळा करून साठवला गेला नाही तर पाणी, माती आणि हवा दुषित होऊ शकते.

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यासास्थापन नियम, २०१६ खालील आस्थापनांमधून आणि त्यातील जैव-वैद्यकीय कचरा निर्माण करणे, हाताळणे, वेगळे करणे, साठवणे आणि गोळा करणे यात सहभागी असलेल्या सर्व व्यक्तींना लागू होतात.

जैव-वैद्यकीय कचरा नियम, २०१६ लागू असलेल्या आस्थापनांची यादी			
१	रुग्णालये	११	चिकित्सक आस्थापना
२	नर्सिंग होम	१२	संशोधन आणि शैक्षणिक संस्था
३	चिकित्सालय	१३	पॅथॉलॉजिकल आस्थापना
४	दवाखाने	१४	आरोग्य शिबिरे, वैद्यकीय शिबिरे
५	पशुवैद्यकीय संस्था	१५	लसीकरण शिबिरे, रक्तदान शिबिरे
६	प्राण्यांची घरे	१६	शाळा आणि महाविद्यालयांचे प्रथमोपचार कक्ष
७	रक्तपेढ्या	१७	न्यायवैद्यक प्रयोगशाळा
८	आयुष रुग्णालये	१८	संशोधन प्रयोगशाळा

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापनासाठी डब्यांचे सांकेतिक रंग

पिवळा सांकेतिक वर्ग	लाल सांकेतिक वर्ग	पांढरी सांकेतिक वर्ग	निळी सांकेतिक वर्ग
मानवी/प्राण्यांचे शरीराचे अवयव, कापूस, मलमपट्टी, कालबाह्य/काढून टाकलेली औषधे, रासायनिक/द्रव कचरा, शरीरातील द्रवांनी डागलेले टाकून दिलेले कापड, वैद्यकीय कचरा.	दूषित पुनर्वापर करण्यायोग्य कचरा जसे की IV बाटल्या, नळ्या, सिरिंज, इंजेक्शन, कॅथेटर आणि मूत्र पिशव्या, रक्त पिशव्या आणि इतर दूषित प्लास्टिक आणि रबर उत्पादने.	वापरलेल्या तीक्ष्ण धातूच्या वस्तू जसे की सुया, सुया जोडलेले सिरिंज, स्केलपल्स, ब्लेड, रेझर आणि इतर दूषित धातूची साधने.	तुटलेल्या काचेच्या बाटल्या, कुपी, चंबूकी, इंजेक्शनच्या बाटल्या, सूक्ष्मदर्शक पट्ट्या आणि इतर कोणत्याही टाकाऊ काचेच्या वस्तू आणि धातूचे शरीर रोपण

१.२.६ जैववैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील १००% रुग्णालये आणि वैद्यकीय अधिकारी हे सार्वजनिक जैववैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन केंद्राचे सदस्य आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या विलगीकरणाच्या ठिकाणी जैव वैद्यकीय कचरा वेगळे करण्याच्या यंत्रणेचा तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.0 दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि विल्हेवाट लावलेल्या जैववैद्यकीय कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा. २) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि विल्हेवाट लावलेल्या जैव वैद्यकीय कचऱ्याचा तपशील नमूद करू नका.
	बायोडिग्रेडेबल कचरा विलगीकरण प्रकल्पाच्या स्थानाची लिंक	बायोडिग्रेडेबल सेग्रीगेशन प्रकल्पाच्या स्थानाची लिंक नमूद करा
३ आणि ४	जैववैद्यकीय कचरा विल्हेवाटीची लॉगबुक	जैववैद्यकीय कचरा विल्हेवाट/प्रक्रियेच्या लॉगबुकचे फोटो संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.६ जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

गुण १००

ई-कचऱ्यावर केल्या जाणाऱ्या शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया न केल्यामुळे मानवी आरोग्यावर विपरित परिणाम होतात आणि पर्यावरणाचे प्रदूषण होते. ई-कचऱ्याचे योग्य प्रकारे विलगीकरण आणि संकलन करून तो अधिकृत विघटन करणाऱ्या/पुनर्वापरकर्त्याकडे पाठवला जाईल याची खात्री करणे हे स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे कर्तव्य आहे. ई-कचऱ्याची शास्त्रोक्त पद्धतीने विल्हेवाट लावण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत जनजागृती उपक्रम (Relative Marking)		२०
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या रहिवाशांसाठी जागरूकता उपक्रम	१०	
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकाऱ्यांसाठी क्षमता वृद्धी सत्र	१०	
२.	ई-कचरा संकलन आणि विलगीकरण यंत्रणा		२०
	होय	२०	
	नाही	०	
३.	कार्यरत संकलन केंद्र		२०
	होय	२०	
	नाही	०	
४.	अधिकृत विघटनकर्त्याद्वारे/ पुनर्वापरकर्त्याद्वारे शास्त्रोक्त पद्धतीने/जबाबदरीने प्रक्रिया केलेल्या ई-कचऱ्याचे प्रमाण (किलोमध्ये) (Relative Marking)		२०
५.	कचऱ्यातून बॅटरीचे विलगीकरण		२०
	होय	२०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत जनजागृती उपक्रमांचा आणि योग्य विलगीकरण करण्याबाबत क्षमता वृद्धी सत्रांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये.
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने अधिकृत केलेल्या विघटनकर्ता (डिसमंटलर) किंवा पुनर्वापरकर्त्या सोबत करार
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेली ई-कचरा संकलन आणि विलगीकरण यंत्रणा (जसे की, कचरा संकलन केंद्राची स्थापना, मोबाईल ई-कचरा संकलन इ.)
- अधिकृत प्रमाणपत्र असलेल्या अधिकृत विघटनकर्ता/पुनर्वापरकर्त्याद्वारे स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये ई-कचरा गोळा करण्याच्या यंत्रणेचा तपशील- लॉगबुक
- ई-कचरा संकलन आणि प्रक्रियेच्या विविध टप्प्यावर (आधी-दरम्यान-नंतर) काढलेली जिओटॅग छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने अधिकृत केलेल्या ई-कचरा पुनर्वापर करणाऱ्यांची यादी: ListofEWaste20082021.pdf (mpcb.gov.in)

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

कार्यरत ई-कचरा संकलन केंद्र

'ई-कचरा' म्हणजे विद्युत आणि इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे, संपूर्ण किंवा अंशत: कचरा म्हणून टाकली जाणारी विद्युत उपकरणे, यांसह सोलर छायाचित्रे -व्होय ल्टेइक मॉड्यूल्स/पॅनेल किंवा सेल, उत्पादन, नूतनीकरण आणि दुरुस्ती प्रक्रियेतून नाकारली जाणारी उपकरणे.

संकलन केंद्रांसाठी नियमावली	संकलन केंद्रांचे कार्य
संकलन केंद्र उत्पादक/विघटनकर्ता/पुनर्वापरकर्ता/नूतनीकरणकर्ता यांच्या वतीने ई-कचरा गोळा करून साठवू शकतो आणि तो अधिकृत विघटन/पुनर्वापर करणाऱ्यांना हस्तांतरित करू शकतो.	संकलन केंद्राकडे आलेल्या प्रत्येक सामानाचे वजन करण्यासाठी संकलन केंद्रात वजन मोजण्याची उपकरणे असणे आवश्यक आहे आणि या संदर्भात नोंद ठेवणे आवश्यक आहे.
जिथे निवासी भाग, व्यावसायिक संकुल, शैक्षणिक आणि संशोधन संस्था, निवासी कल्याणकारी संघटना (RWAs) आहेत त्या भागात संकलन केंद्र/पेट्या असू शकतात, ज्याद्वारे येथून ई-कचरा गोळा केला जाऊ शकतो.	संकलन केंद्राने संकलित केलेल्या ई-कचऱ्याच्या नोंदी ठेवाव्यात आणि संबंधित उत्पादकांना त्याचा हिशोब द्यावा.
ई-कचरा संकलन गाड्यांचा वापर संस्थांकडून ई-कचरा गोळा करण्यासाठी केला जाऊ शकतो आणि अशा गाड्या संकलन केंद्रांशी जोडल्या जातील.	कोणत्याही संकलन केंद्राची साठवण क्षमता प्रक्रिया केल्या जाणाऱ्या कचऱ्याच्या प्रमाणाशी (वजन आणि संख्या) सुसंगत असावी.
संकलन केंद्रातील साहित्य केवळ अधिकृत विघटन करणाऱ्यांना आणि पुनर्वापरकर्त्यांना पाठवले जावे.	संकलन केंद्रामध्ये योग्य अग्निशमन व्यवस्था तसेच आपत्कालीन परिस्थितीत बाहेर पडण्यासाठी सुटकेचे मार्ग असणे आवश्यक आहे.
संकलन केंद्रांची संख्या ई-कचऱ्याच्या निर्मितीच्या तुलनेत योग्य प्रमाणात आणि सुनियोजित असावी.	ई-कचरा साठवण्यासाठी आच्छादित आडोसा/जागा वापराव्यात.
उत्पादकांनी त्यांच्या स्वत:च्या संकलन केंद्रांचा तपशील नमूद करावा.	संकलन केंद्राने ई-कचरा उत्पादन श्रेणीनुसार साठवला पाहिजे.

टीप: कृपया ई-कचरा (व्यवस्थापन) नियम, २०१६ च्या अंमलबजावणीमधील मार्गदर्शक तत्त्वे :
https://cpcb.nic.in/displayपीडीएफ.php?id=aHdtZC9HVUlERUxJTkVT_0VQVNURV_9SVUxFU18yMDE2LnBkZg

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची आणि क्षमता वृद्धी सत्रची संख्या	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची आणि क्षमता वृद्धी सत्रची संख्या नमूद करा.
	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांचा आणि क्षमता वृद्धी सत्रची तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये ई-कचरा विलगीकरणाबाबत जनजागृती उपक्रमांचे आणि क्षमता वृद्धी सत्रची तपशील अपलोड करा.
	जनजागृती उपक्रमांची आणि क्षमता वृद्धी सत्रची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	ई-कचरा संकलन करण्यासाठीची यंत्रणा	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
		ई-कचरा संकलन यंत्रणेबद्दल तपशील नमूद करा.
	ई-कचरा-लॉगबुक आणि कार्यारंभ आदेश/ई-कचऱ्याचे संकलन दर्शविणारे इतर वैध दस्तऐवज संकलन करणाऱ्या यंत्रणेचा तपशील	ई-कचऱ्याचे संकलन दर्शविणारी लॉगबुकची छायाचित्रे, कार्यारंभ आदेश/इतर वैध दस्तऐवज संकलित पीडीएफमध्ये अपलोड करा.
३	कार्यरत संकलन केंद्र	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य रेखांश आणि अक्षांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कार्यरत संकलन केंद्राच्या स्थानाची लिंक	कार्यरत संकलन केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक नमूद करा
४	अधिकृत विघटनकर्ता (डिसमंटलर) किंवा पुनर्वापरकर्त्याद्वारे शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केलेल्या ई-कचऱ्याचे प्रमाण (किलोमध्ये)	अधिकृत विघटन करणाऱ्या किंवा रीसायकलद्वारे शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केलेल्या ई-कचऱ्याचे प्रमाण (किलोमध्ये) नमूद करा
	महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे अधिकृत केलेल्या विघटनकर्त्याशी करार आहे का?	महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे अधिकृत विघटनकर्त्याशी कराराची प्रत अपलोड करा.
५	स्थानिक स्वराज्य संस्था बॅटरी कचरा वेगळे करते का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	बॅटरी कचरा वेगळे करण्यासाठी लॉगबुक/मासिक अहवाल	बॅटरी कचरा विलगीकरणासाठी लॉगबुक/मासिक अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of conducting awareness activities for proper segregation of E-waste (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for the proper segregation of the E-waste (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants at the awareness activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

१.२.८ हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा

गुण १००

उघड्यावर शौच केल्यामुळे माती आणि जल प्रदूषण होते. केंद्र शासनाने नागरिकांच्या वर्तणुकीत बदल घडवून देशाला हागणदारीमुक्त करण्याला अत्यंत महत्त्व दिले आहे. सहभागी स्थानिक स्वराज्य संस्थानी त्यांच्या क्षेत्राला हागणदारीमुक्त करण्यासाठी महत्त्व दिले आहे की नाही याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	ODF दर्जा		१००
	Water+	१००	
	ODF++	९०	
	ODF+	७५	

आवश्यक तपशील:

- सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून प्राप्त झालेले व वैध असलेले ODF+, ODF++, Water + प्रमाणपत्र
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानचे वैध प्रमाणपत्र मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जाईल.
- ODF+, ODF++ आणि Water + स्थितीवर आधारित मूल्यांकन केले जाईल.
- **सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.**

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

हागणदारीमुक्तीचा दर्जा

(ODF + , ODF ++, WATER +)

ODF+ दर्जा

- कोणतीही व्यक्ती उघड्यावर शौचास/लघवी करताना आढळली नाही.
- सर्व सामुदायिक प्रसाधनगृहे कार्यरत आणि व्यवस्थित आहेत.

ODF++ दर्जा

- ODF+ स्थितीच्या अटी पूर्ण केल्या पाहिजेत.
- गाळ आणि सांडपाणी सुरक्षितपणे व्यवस्थापित केले जाते आणि त्यावर प्रक्रिया केली जाते.
- प्रक्रिया न केलेला गाळ आणि सांडपाणी जल-स्रोतांमध्ये सोडले जात नाही.

WATER+ दर्जा

- घरातून, व्यावसायिक अस्थापानातून, ई. चे संपूर्ण सांडपाणी परिसरात सोडण्यापूर्वी CPCB द्वारे विहित केल्यानुसार समाधानकारक पातळीवर सांडपाणी शुद्धीकरण केंद्रात (STP) प्रक्रिया करणे आवश्यक आहे.

१.२.८ हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ODF स्थितीचा तपशील	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा. १. Water+ २. ODF++ ३. ODF+
		ODF प्रमाणपत्र अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

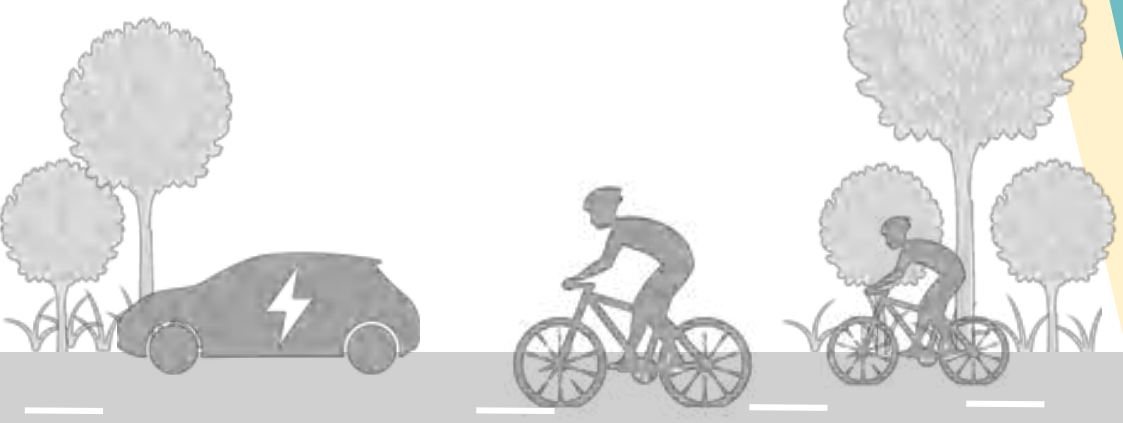

वायू

एकूण गुण : ३,६००

अमृत शहरांसाठी: ३,६०० गुण

अमृत शहरे वगळता: ३,१०० गुण

२ वायू

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
२.१	वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	५००
२.२	**वायू प्रदूषण कमी करणे**	
२.२.१	फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार	१७५
२.२.२	नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती आणि पादचारी मार्ग	१२५
२.२.३	बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे व्यवस्थापन	३००
२.३	**इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी**	
२.३.१	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहनांची संख्या	९००
२.३.२	इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	५००
२.४	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	१५०
२.५	वातावरणीय बदल(Climate Change) - जनजागृती	२५०
२.६	आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी	२००
२.७	वातावरणीय कृती नियोजन (फक्त अमृत गटासाठी)	५००*
	अमृत शहरांसाठी:३,६०० गुण	**३,६००**
	अमृत शहरे वगळता:३,१०० गुण	**३,१००**

* केवळ ४३ अमृत शहरांसाठी

२.१ वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे — गुण ५००

स्वच्छ श्वास घेणे निरोगी जीवन जगण्यासाठी गरजेचे आहे (UNEP). अनेक कारणांमुळे हवेची गुणवत्ता सतत खालावत असल्यामुळे याचा लाखो लोकांवर परिणाम होत आहे. या निर्देशकाचा उद्देश स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या क्षेत्रातील हवेच्या गुणवत्तेचे परीक्षण करण्यासाठी प्रोत्साहित करणे आणि त्यात सुधारणा करण्यासाठी पुढाकार घ्यायला लावणे हा आहे.

मूल्यमापन कार्यपद्धती				गुण
१.	MoEFCC / NABL प्रमाणित आणि मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांकडून वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल			३००
	अमृत शहरे	**अमृत शहरे वगळता**		
	▪ ६ किंवा अधिक अहवाल	▪ ४ किंवा अधिक अहवाल	३००	
	▪ ५ अहवाल	▪ ३ अहवाल	२००	
	▪ ४ अहवाल	▪ २ अहवाल	१००	
	▪ ४ पेक्षा कमी अहवाल	▪ २ पेक्षा कमी अहवाल	०	
२.	व्हिजिबल सार्वजनिक डिस्प्लेसह वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्रांची एकूण संख्या (Relative Marking)		१००	१००
	व्हिजिबल सार्वजनिक डिस्प्ले नसलेल्या वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्रांची एकूण संख्या (Relative Marking)		७५	
३.	**वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट्स**			५०
	वायू प्रदूषणाच्या हॉटस्पॉट्सची निवड		२५	
	निवड केलेल्या वायू प्रदूषणाचे हॉटस्पॉट्स कमी करण्यासाठी केलेल्या अल्पकालीन उपाय योजना		२५	
४.	हवेची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी दीर्घकालीन आरखडा/कृती बिंदू			५०

आवश्यक तपशील:

- पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) / NABL प्रमाणित आणि मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांद्वारे वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल: ($PM_{2.5}$, PM_{10}, SO_2 आणि NO_x).
  - *२४ तास सातत्याने निरीक्षण*
  - *वायू गुणवत्ता निर्देशांक (air quality index)*
  - *वायू प्रदूषणाचे प्रमाण अधिक असणाऱ्या गर्दीच्या ठिकाणी निरीक्षण करणे आवश्यक.*
- दोन अहवालांमध्ये किमान १ महिन्याचे अंतर असावे.
- जिओटॅग छायाचित्रे (Size १ ते २ MB): सभोवतालच्या वायूच्या गुणवत्तेचे सातत्याने निरीक्षण करणारी केंद्रे आणि त्यांच्या स्थानांचा तपशील.
- शहरातील प्रदूषण हॉटस्पॉट्सची यादी आणि त्याचे मॅपिंग.
- निवड केल्या गेलेल्या वायू प्रदूषणाच्या हॉटस्पॉट्ससाठी अल्पकालीन उपाय योजनांची रूपरेषा सांगणाऱ्या अहवालाची प्रत.
- हवेच्या गुणवत्तेच्या सुधारणेसाठी दीर्घकालीन आराखडा/कृती बिंदूंची रूपरेषा देणाऱ्या अहवालाची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.
	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.

वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट

वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट्स ही अशी ठिकाणे आहेत ज्या ठिकाणी वायू प्रदूषकांचे उत्सर्जन अधिक असते आणि याचा लोकांच्या आरोग्यवर परिणाम होण्याची संभावना असते. वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट्स स्त्रोत, प्रदूषक आणि वेळ विशिष्ट असू शकतात.

वाहतूक	ऊर्जा निर्मिती	कचरा	उद्योग	बांधकाम

शहरी भागात वायू प्रदूषणाचे हॉटस्पॉट्स

वाहतूक कोंडी

उद्योग

कचरा जाळणे

बांधकाम व पाडकाम

वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट्स कमी करण्याचे मार्ग

उपायांमध्ये नियामक उपाय आणि तांत्रिक उपायांचा समावेश आहे, जसे की :

१. **नियामक उपाय** - कठोर उत्सर्जन मानके, पर्यावरणीय क्षेत्रनिर्मिती , निवडलेल्या हॉटस्पॉटची देखरेख.

२. **वाहतूक व्यवस्थापन** - सार्वजनिक वाहतूक आणि इलेक्ट्रिक वाहनांच्या वापरास प्रोत्साहन.

३. **औद्योगिक उत्सर्जन नियंत्रण** –हरित तंत्रज्ञान, प्रदूषण नियंत्रण उपकरणे.

४. **निवासी आणि व्यावसायिक उपाय** - ऊर्जा कार्यक्षमतेत वाढ, कचरा उघड्यावर जाळण्याची बंदी.

५. **तांत्रिक नाविन्यता** - उत्सर्जन कमी करण्यासाठी तंत्रज्ञान.

२.१ वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	वायू गुणवत्ता अहवालांची संख्या	मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांमार्फत केलेल्या वायू गुणवत्ता अहवालांची संख्या नमूद करा.
	वायू गुणवत्ता अहवालांचा दिनांक	वायू गुणवत्ता अहवालांचा दिनांक नमूद करा.
	केंद्रीय पर्यावरण आणि हवामान बदल मंत्रालय/नॅशनल ॲक्रिडेशन बोर्ड फॉर टेस्टिंग अँड कॅलिब्रेशन लॅबोरेटरीज (MoEFCC/NABL) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेचे नाव	केंद्रीय पर्यावरण आणि हवामान बदल मंत्रालय/नॅशनल ॲक्रिडेशन बोर्ड फॉर टेस्टिंग अँड कॅलिब्रेशन लॅबोरेटरीज (MoEFCC/NABL) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेचे नाव नमूद करा.
	वायू गुणवत्ता निर्देशांक	वापरकर्त्याने संख्यात्मक स्वरूपात प्रत्येक महिन्यासाठी गणना केलेला सरासरी वायू गुणवत्ता निर्देशांक नमूद करावा.
		(सूत्र : महिन्याच्या प्रत्येक दिवसाच्या वायू गुणवत्ता निर्देशांकांची बेरीज/महिन्याच्या दिवसांची संख्या).
	वायू गुणवत्ता अहवाल	वेगवेगळ्या महिन्यांचे वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल अपलोड करा.
२	व्हिजिबल सार्वजनिक डिस्प्लेसह वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्रांची एकूण संख्या	व्हिजिबल सार्वजनिक डिस्प्लेसह एकूण वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्रांची संख्या नमूद करा.
	वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्रांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने वायू प्रदूषण हॉटस्पॉट्सची निवड केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	शहरातील प्रदूषण हॉटस्पॉट्सची यादी	शहरातील प्रदूषण हॉटस्पॉटची यादी पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	शहरातील प्रदूषण हॉटस्पॉटचे मॅपिंग	शहरातील प्रदूषण हॉटस्पॉटचा नकाशा पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	वायू प्रदूषणाच्या हॉटस्पॉट्ससाठी अल्प-मुदतीच्या उपाय योजनांची रूपरेषा देणाऱ्या अहवालाची प्रत.	ओळखल्या जाणाऱ्या वायू प्रदूषणाच्या हॉटस्पॉट्ससाठी अल्प-मुदतीच्या उपाय योजनांची रूपरेषा देणाऱ्या अहवालाची प्रत अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने सुधारित हवेच्या गुणवत्तेसाठी दीर्घकालीन आराखडा/कृती बिंदू तयार केले आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	हवेची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी दीर्घकालीन आराखडा/कृती मुद्द्यांची रूपरेषा देणाऱ्या अहवालाची प्रत.	हवेची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी दीर्घकालीन आराखडा/कृती मुद्द्यांची रूपरेषा देणाऱ्या अहवालाची प्रत अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.१ वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

गुण १७५

सण-उत्सव, कार्यक्रमांच्या निमित्ताने फटाके वाजवले जातात. त्यांच्यामध्ये कार्बन आणि सल्फर मोठ्या प्रमाणात असते आणि ते विषारी वायू हवेत सोडतात. हा विषारी वायू वनस्पती आणि प्राणी दोघांनाही हानिकारक आहे. पर्यावरणाच्या हितासाठी फटाक्यांच्या वापरावर बंदी घालणे आवश्यक आहे. या उद्देशाने या निर्देशकाच्या माध्यमातून स्थानिक स्वराज्य संस्था फटाके बंदीच्या दृष्टीने कशी अंमलबजावणी करत आहेत, याची पडताळणी केली जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	फटाके विक्री आणि वापरावर बंदी घातलेल्या आदेशाची प्रत		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
२.	वृत्तपत्रात प्रकाशित झालेल्या आदेशाची/सूचनेची प्रत		२५
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी घेतलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/ उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		५०
	शैक्षणिक संस्थांमध्ये आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांची संख्या	३०	
	शैक्षणिक संस्थांव्यतिरिक्त आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांची संख्या	२०	
४.	सण उत्सवाच्या संध्याकाळी/दुसऱ्या दिवशी सकाळचा वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल – AQI - राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार.		७५
	०-१०० (उत्तम/समाधानकारक)	७५	
	१०१- २०० (सामान्य)	५०	
	२०१ – ५०० (खराब/ खूप खराब/तीव्र)	०	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक प्राधिकरणांकडून फटाके विक्री आणि वापरावर बंदी घातलेल्या अधिसूचनेची प्रत.
- वृत्तपत्रात प्रकाशित झालेल्या आदेशाचा/सूचनेचे छायाचित्र/वेबपेजची लिंक.
- जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- उत्सवाच्या संध्याकाळी/उत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी सकाळी MoEFCC/NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांकडून वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल.
- राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांक: https://app.cpcbccr.com/AQI_India/
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आदेश निर्गमित केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी तयार केलेले आदेश	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी प्रसिद्ध केलेला आदेश अपलोड करा.
२	वृत्तपत्रात प्रकाशित फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी अधिसूचना/दस्तऐवज आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	वृत्तपत्रात प्रकाशित ऑर्डर/सूचनेचे छायाचित्र/वेबपेज लिंक	वृत्तपत्रात प्रकाशित ऑर्डर/सूचनेचा छायाचित्र/वेबपेज लिंक अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांचा तपशील	फटाक्यांवर बंदी घालण्याबाबत जनजागृती उपक्रमांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	हरित सण साजरे करताना/फटाकेबंदी उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	उत्सवाच्या संध्याकाळी/दुसऱ्या दिवशी सकाळचा वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल- वायू गुणवत्ता निर्देशांकासह (AQI) तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	उत्सवाच्या संध्याकाळी वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल- वायू गुणवत्ता निर्देशांकासह (AQI)	उत्सवाच्या संध्याकाळी काढलेला वायू गुणवत्ता निरीक्षणाचा अहवाल अपलोड करा.
	उत्सवाचा दिनांक	ज्या दिवशी उत्सव साजरा केला गेला ती तारीख नमूद करा.
	उत्सवाचे नाव	उत्सवाचे नाव नमूद करा.
	राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार वायू गुणवत्ता निर्देशक (AQI)	राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार वायू गुणवत्ता निर्देशक (AQI) नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of awareness initiatives for banning for firecrackers (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post link for the awareness activities for banning of firecrackers (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

फलटण नगर परिषद, फलटण, जि सातारा

Paper Notification

सर्वांस आवाहन

फलटण नगर परिषद, फलटण

परदेशी फटाके विक्री, वापर,बंदी अधिसूचना

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

२.२.२ नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती

गुण १२५

वाहनविरहित वाहतुकीमुळे वायू प्रदूषण मोठ्या प्रमाणात कमी होऊ शकते. सायकल हे भारतीयांतर्फे युगानुयुगे वापरले जाणारे, परवडणारे, मोटार नसलेले वाहतुकीचे एक माध्यम आहे. सायकलिंगसाठी सुलभ आणि स्वतंत्र मार्ग नसणे, यांसारख्या पायाभूत सुविधांचा अभाव नागरिकांना त्यांच्या दैनंदिन व्यवहारात सायकल न वापरण्यास प्रवृत्त करतो. हे निर्देशक, सायकलिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी मुख्य रस्त्यांवर सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती सुनिश्चित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मूल्यमापन करते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने तयार करण्यात आलेल्या अडथळा मुक्त सायकलिंग ट्रॅकची लांबी (कि. मी.मध्ये) (Relative Marking)	७५
२.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान ३.० आणि ४.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या आणि देखभाल करण्यात आलेल्या अडथळा मुक्त सायकलिंग ट्रॅकची लांबी (कि. मी. मध्ये) (Relative Marking)	२५
३.	सायकल वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती मोहिमा आणि उपक्रमांची संख्या (सायकल रॅली, सायकल मॅरेथॉन इ.) (Relative Marking)	२५

आवश्यक तपशील:

- स्थानाचे (लोकेशन) तपशील: संपूर्ण पत्ता, नव्याने तयार केलेल्या सायकलिंग ट्रॅकच्या लांबीसह गुगल मॅपवर प्रकल्पाचे स्थान (**कि. मी.मध्ये**)
- माझी वसुंधरा अभियान ३.० आणि ४.० दरम्यान तयार केलेले आणि ५.० दरम्यान नव्याने तयार करण्यात आलेले सायकल ट्रॅक अडथळा मुक्त असावेत म्हणजेच सायकलिंग ट्रॅकवर कोणतेही चिरंतन किवा निम्मचिरंतन रचना नसावी आणि सायकलिंग ट्रॅक सुस्थितीत असावेत म्हणजेच खड्डे आणि दगडधोंडे नसावेत) आणि त्यांची देखभाल करण्यात यावी.
- सायकल ट्रॅकची विविध टप्प्यावर (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- जनजागृती मोहिमेचा तपशील- विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये.
- जनजागृती मोहिमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size 1 ते 2 MB) आणि सायकल वापराच्या प्रोत्साहनासाठी आणि सायकल पार्किंग सुविधांसाठी उपक्रम.
- कार्यारंभ आदेश व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्राची प्रत
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी - Upkeep) लागू)

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

२.२.२ नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	सायकलिंग ट्रॅकचे स्थान/पत्ता	सायकलिंग ट्रॅक बांधलेले/विकसित केलेले ठिकाण - गुगल लिंकसह.
	सायकलिंग ट्रॅकची लांबी (किमीमध्ये)	प्रत्येक सायकलिंग ट्रॅकची लांबी नमूद करा.
	सायकलिंग ट्रॅकची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कार्यारंभ आदेशाची प्रत	सर्व कामाच्या कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	सर्व सायकलिंग ट्रॅकची एकूण संकलित लांबी (किमीमध्ये)	सर्व सायकलिंग ट्रॅकची एकूण लांबी नमूद करा. (किमीमध्ये).
२	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान तयार केलेल्या सायकलिंग ट्रॅकची एकत्रित लांबी किमी मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान तयार केलेल्या सायकलिंग ट्रॅकची एकत्रित लांबी किमी मध्ये नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान तयार केलेल्या सायकलिंग ट्रॅकची एकत्रित लांबी किमी मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान तयार केलेल्या सायकलिंग ट्रॅकची एकत्रित लांबी किमी मध्ये नमूद करा.
	सायकलिंग ट्रॅकचे जिओ टॅग केलेले छायाचित्र	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सायकल वापर प्रोत्साहन (सायकल रॅली, सायकल मॅरेथॉन इ.) साठी आयोजित केलेले जनजागृती उपक्रम	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सायकल वापर प्रोत्साहन (सायकल रॅली, सायकल मॅरेथॉन इ.) साठी आयोजित करण्यात आलेल्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या
	त्रैमासिक नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	त्रैमासिक नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.२ नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of awareness organied for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post link for the awareness activities organied for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.२ नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन- सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

२.२.३ बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन

गुण ३००

बांधकाम पाडकामाच्या ठिकाणांवरून निघणाऱ्या धुळीमुळे ३० टक्के वायू प्रदूषण होते. बांधकाम आणि पाडकाम (कन्स्ट्रक्शन अँड डेमोलिशन (C&D) कचऱ्याचे शास्त्रोक्त पद्धतीने व्यवस्थापन केल्यास वायू प्रदूषण कमी करण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावते. बांधकाम आणि पाडकाम कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ नुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थांना "त्यांच्या अधिकारक्षेत्रातील बांधकाम आणि पाडकाम कचऱ्याचे योग्य व्यवस्थापन" करण्याची शिफारस करतो. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापनासाठी केलेल्या कामांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	योग्य कव्हर असलेल्या बांधकाम व पाडकाम कचरा साठवणुकीसाठी उपलब्ध जमीन/क्षेत्राची निवड		५०
२.	संकलनासाठी असलेली वाहने		७५
	GPS ट्रॅकर असलेली वाहने	७५	
	GPS ट्रॅकर नसलेली वाहने	५०	
३.	बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे विलगीकरण		२५
४.	बांधकाम व पाडकाम कचरा प्रक्रिया सुविधा		७५
	कार्यरत प्रक्रिया केंद्र	७५	
	निविदा मागवल्या असल्यास	५०	
५.	बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याच्या पुनरवपरची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२५
६.	योग्य कव्हर असलेल्या बांधकाम ठिकाणांची टक्केवारी **(Relative Marking)**		५०

आवश्यक तपशील:

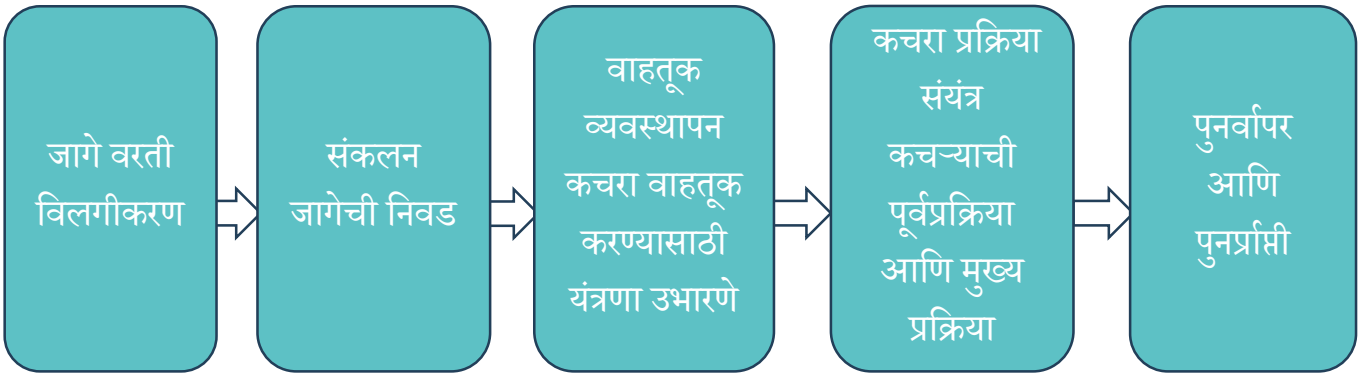
- कचरा साठवण्यासाठी निवडल्या गेलेल्या जमिनीचा/क्षेत्राचा तपशील आणि गुगल मॅप लिंक.
- बांधकाम व पाडकाम कचरा गोळा करण्यासाठी GPS ट्रॅकर असलेल्या व नसलेल्या वाहनांचे लॉगबुक/नोंदणीपत्र.
- विलगीकरण केलेल्या बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे वर्गीकरण- लॉगबुकसह.
- एकूण संकलित, विलगीकरण आणि पुनर्वापर केला जाणारा बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचा तपशील (टनमध्ये)- लॉगबुकसह.
- बांधकाम ठिकाणावर धूळ प्रदूषण नियंत्रित करण्यासाठी बांधकाम ठिकाण योग्यरित्या झाकल्या पाहिजेत.
- बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन प्रक्रियेची टप्प्याटप्प्याने जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

बांधकाम आणि पाडकाम कचरा व्यवस्थापन

- बांधकाम आणि पाडकाम कचरा हा बांधकाम, नूतनीकरण आणि इमारत पाडल्यानंतर निर्माण होतो.
- हा कचरा भारताच्या महापालिकेच्या घनकचऱ्याचा खूप मोठा भाग आहे. यामध्ये काँक्रीट, विटा, लाकूड, काच, स्टील आणि प्लास्टिक यासारख्या दुरुस्ती व पुनर्निर्माण बांधकाम साहित्यांचा समावेश आहे.
- बिल्डिंग मटेरियल प्रमोशन कौन्सिल (BMPTC) नुसार, भारतात दरवर्षी अंदाजे १५० दशलक्ष टन बांधकाम आणि पाडकाम (C&D) कचरा निर्माण होतो.

बांधकाम आणि पाडकाम कचऱ्याचे व्यवस्थापन या पद्धतीने करावे

बांधकाम आणि पाडकाम कचऱ्याद्वारे वायू प्रदूषण कमी करण्यासाठी बांधकामाच्या ठिकाणावरील उपाय

पाणी फवारणी

जाळीच्या मदतीने धूळ रोखणे

कचरा असलेले ट्रक झाकणे

२.२.३ बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	बांधकाम व पाडकाम कचरा साठवण्यासाठी निश्चित केलेल्या जमिनीचे स्थान	ज्या ठिकाणी बांधकाम व पाडकाम कचरा साठवला जातो त्या स्थानाची गूगल मॅप लिंक नमूद करा.
	जमिनीचे क्षेत्रफळ (एकरमध्ये)	वर नमूद केलेल्या बांधकाम व पाडकाम कचरा स्थानाचे क्षेत्रफळ (एकरमध्ये) नमूद करा.
२	बांधकाम व पाडकाम कचरा संकलनासाठी नियुक्त केलेल्या वाहनांची(जीपीएससह आणि जीपीएसशिवाय) एकूण संख्या	बांधकाम व पाडकाम कचरा वाहतुकीसाठी असलेल्या वाहनांची(जीपीएससह आणि जीपीएसशिवाय) एकूण संख्या नमूद करा.
	बांधकाम व पाडकाम कचरा संकलनासाठी नियुक्त केलेल्या वाहनांचा (जीपीएससह आणि जीपीएसशिवाय)तपशील	बांधकाम व पाडकाम कचरा संकलनासाठी नियुक्त केलेल्या वाहनांचे(जीपीएससह आणि जीपीएसशिवाय) तपशील अपलोड करा.
३	बांधकाम व पाडकाम कचरा विलगीकरणाची श्रेणी	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधी दरम्यान बांधकाम व पाडकाम कचरा विलगीकरणाची श्रेणी निवडा.
	गोळा केलेला एकूण बांधकाम व पाडकाम कचरा (टनांमध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधी दरम्यान गोळा करण्यात आलेल्या बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे एकूण प्रमाण नमूद करा.
	बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन प्रक्रियेची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे बांधकाम व पाडकाम कचरा प्रक्रियेची सुविधा आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	बांधकाम व पाडकाम कचरा प्रक्रिया केंद्राचे स्थान	बांधकाम व पाडकाम कचरा प्रक्रिया केंद्राची गूगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	बांधकाम व पाडकाम कचरा प्रक्रिया केंद्राची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
५	बांधकाम व पाडकाम कचऱ्याचे पुनर्नवीकरण आणि पुनर्वापर केलेले प्रमाण (टनांमध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गोळा केलेल्या बांधकाम व पाडकाम कचरा पुनर्नवीकरण/पुनर्वापराचे एकूण प्रमाण नमूद करा.
६	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये बांधकाम व पाडकाम ठिकाणांची (साइट्स) संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये बांधकाम व पाडकाम ठिकाणांची संख्या नमूद करा.
	योग्य पद्धतीने झाकलेल्या बांधकाम व पाडकाम ठिकाणांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये योग्य पद्धतीने झाकलेल्या बांधकाम व पाडकाम ठिकाणांची संख्या नमूद करा.
३ आणि ५	संकलन, विलगीकरण आणि पुनर्वापरासाठी लॉगबुक	संकलन, विलगीकरण आणि पुनर्वापरासाठी लॉगबुक संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.३ बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन

<u>सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.</u>

२.३.१ इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण: इलेक्ट्रिक वाहने

गुण ९००

जीवाश्म इंधनावरचे अवलंबित्व कमी करण्यासाठी, हरितगृह वायू उत्सर्जन कमी करण्यासाठी आणि ऊर्जा कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी इलेक्ट्रिक वाहतूक (ई-वाहतूक) हे सर्वात अनुकूल तंत्रज्ञान आहे. महाराष्ट्र राज्य इलेक्ट्रिक वाहन धोरण, २०२१ ही "राज्यात बॅटरी इलेक्ट्रिक व्हेईकल (BEVs) च्या अवलंबनाला गती देऊन २०२५ पर्यंत नवीन वाहनांच्या नोंदणीमध्ये १०% योगदान मिळविण्याचे उद्दिष्ट आहे. रस्त्यावरील वाहनांच्या विदयुतीकरणाला चालना देण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था क्षेत्रात नोंदणीकृत ई-वाहने **(Relative Marking)**		३००
	दुचाकी ई-वाहन	५०	
	तीनचाकी ई-वाहन	५०	
	चारचाकी ई-वाहन	१००	
	ई-बस	१००	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेने खरेदी केलेले/भाड्याने घेतलेले ई-वाहने **(Relative Marking)**		२००
३.	सार्वजनिक ई-वाहन वाहतुकीची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२००
	७५% - १००%	२००	
	५०% - ७५%	१५०	
	२५% - ५०%	१००	
	२५% पेक्षा कमी	०	
४.	ई-वाहन लास्ट माईल डिलिव्हरीची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२००
	९०%-१००%	२००	
	७५% - ९०%	१५०	
	५०% - ७५%	१००	
	२५%-५०%	७५	
	२५% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- प्रादेशिक परिवहन अधिकारी (आरटीओ) यांच्याकडून सविस्तर माहिती –
  - स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रातील नोंदणीकृत ई-वाहन - दुचाकी 2W], तीनचाकी 3W] आणि चारचाकी 4W], सार्वजनिक वाहने (बस) यांची संख्या.
  - स्थानिक स्वराज्य संस्थेने खरेदी केलेले/भाड्याने घेतलेले ई-वाहनांची संख्या-अहवाल pdf स्वरूपात.
- 250 वॅट क्षमतेच्या दुचाकींना आरटीओकडे नोंदणीची आवश्यकता नसल्यामुळे अशा ईव्ही विक्रेत्याकडून प्राप्त होणारा ईव्हीचा तपशील ग्राह्य धरला जाईल.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेत सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वाहनांची संख्या
- सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांची संख्या – बस, कॅब, टॅक्सी.
- ग्राहक माल वितरक वाहतूकदार (लास्ट माईल डिलिव्हरी) /लॉजिस्टिक्ससाठी (ई-कॉमर्स/फूड डिलिव्हरी इ.) वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांचा तपशील.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

२.३.१ इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण: इलेक्ट्रिक वाहने

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात नोंदणीकृत ई-वाहनांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-वाहनांची एकूण संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील दुचाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५ .० दरम्यान नोंदणीकृत दुचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील तीन चाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत तीनचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये चारचाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत चारचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील ईलेक्ट्रिक बसेसची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत इलेक्ट्रिक बसेसची संख्या नमूद करा.
	जवळच्या प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाकडून (आरटीओ) मिळालेला इलेक्ट्रिक वाहन खरेदी अहवाल	१) २५०W पेक्षा जास्त ई वाहनांसाठी प्रत्येक बॉडीने खरेदी केलेल्या ई वाहनाचा तपशीलवार R.T.O अहवाल २) २५०W पेक्षा कमी क्षमतेच्या दुचाकींसाठी विक्रेता पत्र अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेने खरेदी केलेली/भाड्याने घेतलेल्या ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेने खरेदी केलेली/भाड्याने घेतलेल्या ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक संस्थेकडून ईव्ही खरेदी अहवाल	स्थानिक संस्थेकडून ईव्ही खरेदी अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
३	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वाहनांची एकूण संख्या	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वाहनांची एकूण संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांची संख्या	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी म्हणून वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांच्या संख्येचा अहवाल	प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाद्वारे (आरटीओ) मिळालेला सार्वजनिक वाहतूक म्हणून वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांच्या तपशीलवार अहवाल अपलोड करा.
४	लास्ट माईल डिलिव्हरीसाठी वापरलेल्या वाहनांची एकूण संख्या	लास्ट माईल डिलिव्हरीसाठी वापरलेल्या वाहनांची संख्या नमूद करा.
	लास्ट माईल डिलिव्हरी म्हणून वापरलेल्या ई-वाहनांची संख्या	लास्ट माईल डिलिव्हरीसाठी वापरलेल्या ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	लास्ट माईल डिलिव्हरी म्हणून वापरल्या गेलेल्या ई-वाहनांच्या संख्येचा अहवाल	प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाने (आरटीओ) दिलेला सार्वजनिक वाहतूक म्हणून वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांच्या संख्येचा तपशीलवार अहवाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.१ इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण: इलेक्ट्रिक वाहने

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

गुण ५००

वाहतूक हे वायू प्रदूषणाचे प्रमुख कारण आहे, मात्र जीवनाचा अविभाज्य भाग असल्याने तो टाळता येत नाही. इलेक्ट्रिक वाहनांचा (ईव्ही) अवलंब केल्याने शहरांमधील प्रदूषणाची पातळी कमी होऊ शकते. ई-वाहनांचा वापर करण्यासाठी पायाभूत सुविधांची अनुपलब्धता ही एक प्रमुख अडचण आहे. त्यामुळे, ई-वाहनांचा वापर वाढविण्याच्या अनुषंगाने पायाभूत सुविधा वाढविण्याकरिता प्रयत्न करणे महत्वाचे आहे. ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन तयार करून ई-वाहतूक सुविधा विकसित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या प्रयत्नांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या ईव्ही चार्जिंग स्टेशनची संख्या **(Relative Marking)**		१००
	दुचाकी	५०	
	चारचाकी	५०	
२.	**Upkeep:** माझी वसुंधरा अभियान २.० ,३.० आणि ४.० दरम्यान स्थापित आणि देखभाल केलेल्या ईव्ही चार्जिंग स्टेशनची संख्या **(Relative Marking)**		५०
	दुचाकी	२५	
	चारचाकी	२५	
३.	चार्जिंग स्टेशनवर उपलब्ध असलेल्या कार्यरत पॉइंट्सची एकूण संख्या. **(Relative Marking)**		१००
४.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील जलद चार्जिंग स्टेशनची टक्केवारी **(Relative Marking)**		१००
५.	अक्षय उर्जेवर चालणाऱ्या चार्जिंग स्टेशनची संख्या **(Relative Marking)**		१५०

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान २.०, ३.०, ४.० आणि ५.० दरम्यान तयार केलेल्या ईव्ही चार्जिंग स्टेशनचे तपशील – विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- गुगल मॅपवर पूर्ण पत्ता, स्थान.
- ईव्ही चार्जिंग स्टेशनच्या वीज बिलाची प्रत.
- कार्यारंभ आदेश , कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र आणि आर्थिक प्रगतीचा अहवाल .
- *महाराष्ट्र* **ईव्ही** *धोरण :* https://maitri.mahaonline.gov.in/PDF/EV%20Policy%20GR%202021.pdf
- **ईव्ही** चार्जिंग स्टेशनची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size 1 ते 2 MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान २.०,३.०,४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू).

	SDG ९. उद्योग, नाविन्यपूर्ण उपक्रम आणि पायाभूत सुविधा	९.१ : सर्वांसाठी परवडणाऱ्या आणि समान प्रवेशावर लक्ष केंद्रित करून आर्थिक विकास आणि मानवी कल्याणासाठी प्रादेशिक आणि सीमापार पायाभूत सुविधांसह गुणवत्तापूर्ण, विश्वासार्ह, टिकाऊ आणि लवचिक पायाभूत सुविधा विकसित करणे.
	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

ई-वाहनांची चार्जिंग चे वर्गीकरण

१. पद्धत १ - AC चार्जिंग - केबल आणि प्लगचा वापर करून एक स्टँडर्ड सॉकेट आउटलेट वापरण्यात येते. सामान्यतः याची शिफारस केली जात नाही.

२. पद्धत २ - AC चार्जिंग - केबल आणि प्लगचा वापर करून अंतर्भूत संरक्षण आणि नियंत्रण क्षमतेसह एक स्टँडर्ड सॉकेट आउटलेट वापरण्यात येते. हे घरगुती चार्जिंगसाठी वापरले जाते.

३. पद्धत ३ - AC चार्जिंग - ई-वाहनाला वीज पुरवण्यासाठी वेगळे उपकरण वापरले जाते. ही पद्धत व्यावसायिक किंवा सार्वजनिक चार्जिंग करण्यासाठी वापरली जाते.

४. पद्धत ४ - DC चार्जिंग - ई -वाहनाला वीज पुरवण्यासाठी वेगळे उपकरण वापरले जाते. ही पद्धत व्यावसायिक किंवा सार्वजनिक चार्जिंग करण्यासाठी वापरली जाते..

पॉवर लेव्हल (पॉवर रेटिंग) नुसार ईव्ही चार्जिंगचे वर्गीकरण खाली दिले आहे:

	पॉवर लेव्हल (P)	विद्युत प्रवाह	सुसंगत EV वाहन प्रकार
सामान्य पॉवर चार्जिंग	$P \leq 7kW$	AC & DC	दु-चाकी, तीन-चाकी, ई-कार आणि एक टनापर्यंत वजन असणारी हलकी व्यावसायिक वाहने
	$7\ kW < P \leq 22kW$	AC & DC	
उच्च पॉवर चार्जिंग	$22kW < P \leq 50kW$	DC	ई-कार आणि एक ते सहा टनापर्यंत वजन असणारी हलकी व मध्यम व्यावसायिक वाहने
	$50kW < P < 200kW$	DC	

संदर्भ: https://www.niti.gov.in/sites/default/files/2021-08/HandbookforEVChargingInfrastructureImplementation081221.pdf

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान दुचाकींसाठी स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	दुचाकी ई-वाहनांसाठी चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान चारचाकी वाहनांसाठी ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	चार चाकी ई-वाहनांसाठी चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
३	कार्यरत स्थितीत असलेल्या चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या	कार्यरत स्थितीत असलेल्या एकूण चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या नमूद करा.
४	जलद चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या	जलद चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या नमूद करा.
५	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील चार्जिंग स्टेशनची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील चार्जिंग स्टेशनची एकूण संख्या नमूद करा.
	अक्षय ऊर्जेच्या वापरावरील ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	अक्षय उर्जेचा वापरावरील ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	ई-वाहन चार्जिंग पॉइंटची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
१,३,४ आणि ५	ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनचा तपशील	ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन, कार्यरत चार्जिंग पॉईंट्सची संख्या आणि अक्षय उर्जेचा वापर करणारे ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन यांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the EV Charging Station created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of Installation of the EV Charging Station (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the EV Charging station (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of EV Charging station (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the EV Charging Station	Longitude of the EV Charging Station	EV Charging station used for (2 Wheelers/4 Wheelers/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
5	6	7	8

Total number of functional charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Total number of fast charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Does the Charging Station use renewable sources of energy? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
9	10	11

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

२.४ ध्वनी प्रदूषण कमी करणे

गुण १५०

ध्वनी प्रदूषण म्हणजे त्रासदायक ध्वनी ज्याचा मानव आणि प्राण्यांच्या आरोग्यावर दुष्परिणाम होतो. नैसर्गिक घटना आणि मानवी कृतींमुळे ध्वनी प्रदूषण होते. ह्यात मुख्य कारण मानवनिर्मित स्त्रोत म्हणजे औद्योगिक सुविधा, विमाने, लाऊडस्पीकर, फटाके इ. उच्च आवाजात वापरल्यास, काही इतर उपकरणे देखील ध्वनी प्रदूषणात योगदान देतात, जसे की टेलिव्हिजन, ट्रान्झिस्टर, रेडिओ इ. या निर्देशकामध्ये, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे ध्वनी प्रदूषण रोखण्याच्या त्यांच्या प्रयत्नांवर मूल्यमापन केले जाईल.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	हॉर्न रोखण्यासाठी जनजागृती उपक्रमांची संख्या. (Relative Marking)		७५
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै-सप्टेंबर)	२५	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर-डिसेंबर)	२५	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी-मार्च)	२५	
२.	परवानगी दिलेल्या वेळेच्या मर्यादेनंतर उत्सवादरम्यान सार्वजनिक ठिकाणी लाउडस्पीकर वापरण्याच्या निर्बंधाच्या आदेशाची/सूचनेची प्रत.		५०
३.	शांतता क्षेत्र		२५
	होय	२५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- परवानगी दिलेल्या वेळेच्या मर्यादेनंतर उत्सवादरम्यान सार्वजनिक ठिकाणी लाउडस्पीकर वापरण्याच्या निर्बंधाच्या आदेशाची/सूचनेची प्रत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम
- शांतता क्षेत्राचे स्थान- गूगल मॅपवर
- कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

ध्वनी प्रदूषणाबद्दल जनजागृती

जागतिक आरोग्य संस्थेच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार मानक आवाज पातळी	
विशिष्ट आवाज वातावरण	**आवाजाची मर्यादा (dB)**
घरामध्ये	३०-३५
शाळा आणि मैदानात	५५
औद्योगिक, व्यावसायिक आणि गर्दीची ठिकाणे	७०
समारंभ, उत्सव आणि मनोरंजन कार्यक्रम	१००
हेडफोन/इयरफोनद्वारे संगीत	८५

आवाजाच्या संदर्भात परिसरातील हवेची गुणवतेची मानके		
क्षेत्र	ध्वनीची मर्यादा	
	दिवसाची वेळ (सकाळी ६.०० ते रात्री १०.००)	रात्रीची वेळ (रात्री १०.०० ते सकाळी ६.००)
औद्योगिक क्षेत्र	७५dB	७०dB
व्यावसायिक क्षेत्र	६५dB	५५dB
रहिवासी क्षेत्र	५५dB	४५dB
शांतता क्षेत्र	५०dB	४०dB

https://cpc.nic.in/who-guidelines-for-noise-quality/

शांतता क्षेत्रासाठी निकष

१. शांतता क्षेत्र हे रुग्णालये, शैक्षणिक संस्था आणि न्यायालयांच्या १००-मीटरच्या परीसरातील क्षेत्र आहेत, ज्यांना सक्षम अधिकाऱ्यांनी घोषित केले आहे.

२. या क्षेत्रामध्ये वाहनांचे हॉर्न, लाऊडस्पीकर आणि फटाके वाजवण्यास मनाई आहे.

ध्वनी प्रदूषण कमी करण्याचे उपाय

नैसर्गिक उपाय

१. बांबू लागवड
२. वृक्षारोपण
३. मातीचे बंधारे
४. हरित भिंती

मानवनिर्मित उपाय

१. पारदर्शक ॲक्रेलिक पॅनेल
२. आवाज अडथळा भिंती
३. दगडी भिंती
४. परवर्तीय अडथळे

२.४ ध्वनी प्रदूषण कमी करणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांदरम्यान लाउडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंध घालण्यासाठी काही दस्तऐवज आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांमध्ये लाऊडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंधासाठी कागदपत्र	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांमध्ये लाऊडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंधासाठी कागदपत्र अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत शांतता क्षेत्र आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम	शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	शांतता क्षेत्राचे स्थान	शांतता क्षेत्राची गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	शांतता क्षेत्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.४ ध्वनी प्रदूषण कमी करणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of conducting awareness activities for prevention of noise pollution and honking (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for prevention of noise pollution and honking (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants at the awareness activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.५ वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती

गुण २५०

एखाद्या प्रदेशातील तापमान आणि हवामानातील दीर्घकालीन बदलाला वतावरणीय बदल असे म्हणतात. हे बदल नैसर्गिक किंवा मानवनिर्मित असू शकतात. अभ्यासानुसार, हरित गृह वायू (GHG) उत्सर्जनात वाढ झाल्यामुळे पृथ्वीचे तापमान गेल्या १५० वर्षांपासून वाढत आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वातावरणीय बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांच्या आधारे त्यांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या (Relative Marking)		१५०
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै-सप्टेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर-डिसेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी-मार्च)	५०	
२.	हवामानातील तीव्र बदलांची नोंद		१००
	होय	१००	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षातील हवामानातील तीव्र बदलांचा / आपत्तींचे मॅपिंग.
- हवामानातील तीव्र बदलांची माहिती - विहित एक्सेल स्वरूपात
- ***टीप- स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षात घडलेल्या हवामानातील तीव्र बदलांचे आणि आपत्तींचे मॅपिंग करावे. ह्या आपत्तींमध्ये अतिवृष्टी, पूर, भूस्खलन, उष्णकटिबंधीय चक्रीवादळ, उष्णतेची लाट, विजा आणि गडगडाट इत्यादींचा समावेश होतो.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १३. वातावरणीय कृती

१३.२ : राष्ट्रीय धोरणे, रणनीती आणि नियोजनामध्ये हवामान बदलाचे उपाय एकत्रित करणे.

१३.३ : हवामान बदल कमी करणे, अनुकूलन आणि पूर्व चेतावणी यावर शिक्षण, जागरूकता वाढवणे आणि मानवी आणि संस्थात्मक क्षमता सुधारणे.

२.५ वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षातील हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तींची मॅपिंग केली जाते का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तीचा तपशील	हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तीचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.५ वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Type of disaster	Year	Population/GP ward affected	Nature of Loss (Human lives, infrastructure, vehicles/ livestock etc)	Occurrence of disaster by season (number of events)		
				Summer (Feb-May)	Monsoon (Jun-Sep)	Winter (Oct-Jan)
Flood						
Drought						
Cyclone						
Landslides						
Heavy rainfall						
Heatwave						
Other (Mention)						

Sr.No	Name of the awareness activity regarding climate change (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3

Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness activity (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.६ आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

गुण २००

आपत्ती सर्व प्राण्यांच्या परस्परसंबंधावर लक्ष केंद्रित करते. परीसंस्थेच्या एका पैलूवर होणारा परिणाम इतरांवर तरंग परिणाम करू शकतो. नैसर्गिक आपदा आपल्याला याची जाणीव करून देतात की मानव, प्राणी आणि पर्यावरणाचे कल्याण एकमेकांशी जोडलेले आहे आणि आपत्ती व्यवस्थापनाच्या प्रयत्नांमध्ये सर्वसमावेशकपणे विचार केला पाहिजे. महाराष्ट्राने एक सुरक्षित आणि आपत्ती प्रतिरोधक राज्य तयार करण्यासाठी राज्य आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा तयार केला आहे ज्याद्वारे सर्वांगीण, सक्रिय, बहु-आपत्ती-आधारित आणि तंत्रज्ञानावर आधारित धोरण, प्रतिबंध, शमन आणि पुनर्प्राप्ती संस्कृती विकसित केली आहे. हे निर्देशक आपत्ती तयारी आणि प्रतिसाद टप्प्यात स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सहभागाचे विश्लेषण करेल.

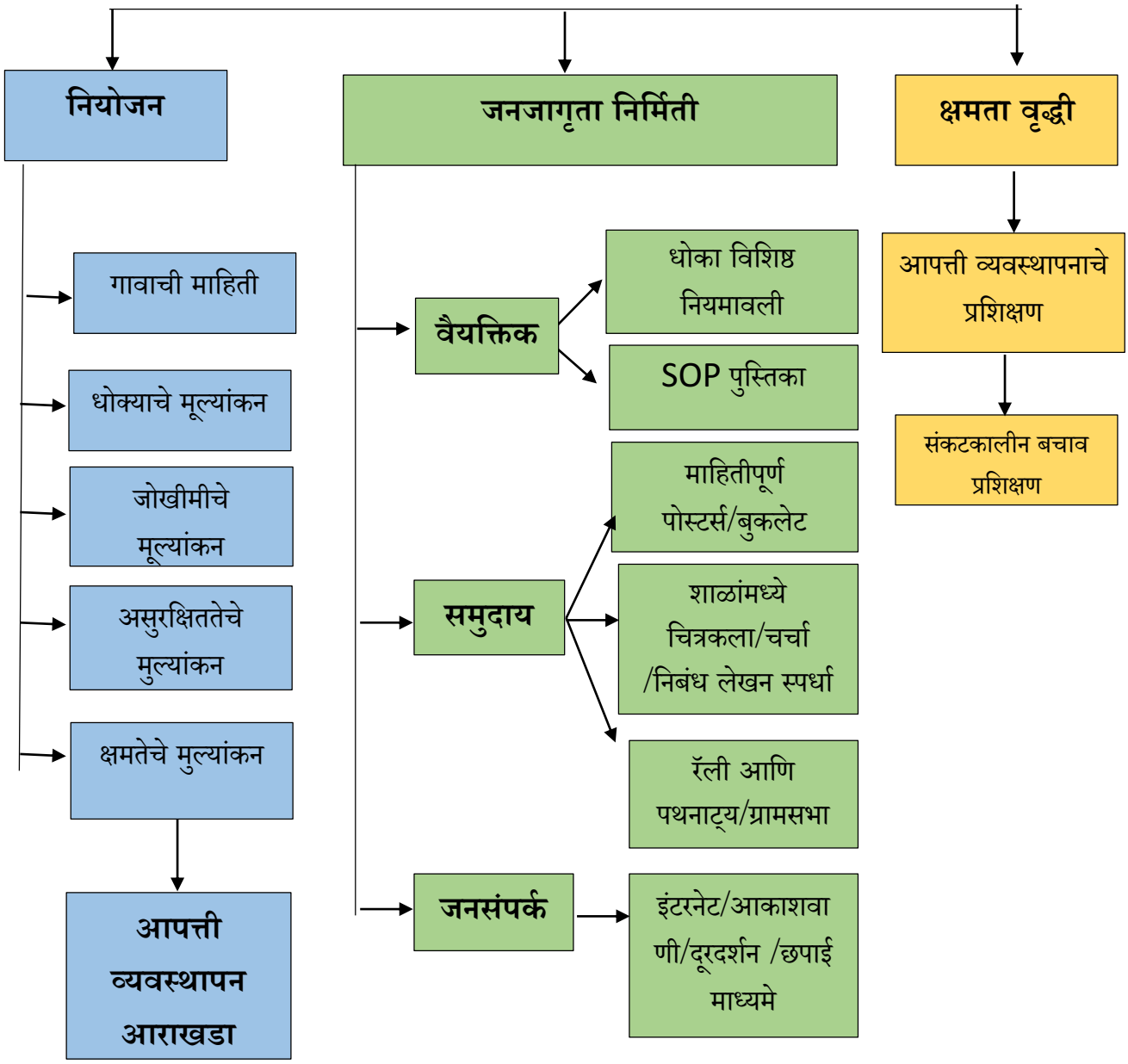
	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१	राष्ट्रीय, राज्य, जिल्हास्तरीय आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार तयार केलेला प्रतिसाद आराखडा (Response plan) आणि अद्ययावत प्रतिसाद योजना	५०
२	भूस्खलन, पूर , भूकंप, दुष्काळ प्रवण क्षेत्रे इत्यादी यासारख्या आपत्ती व्यवस्थापनासंबंधी तयार केलेले GIS नकाशे.	५०
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थांने आयोजित केलेल्या आपत्ती व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या **(Relative Marking)**	५०
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आपत्ती व्यवस्थापनासाठी राबवलेल्या जनजागृती मोहिमांची संख्या **(Relative Marking)**	५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा प्रतिसाद आराखडा (Response plan) आणि अद्ययावत प्रतिसाद योजनेची प्रत .
- आपत्ती प्रवण क्षेत्र दर्शवणाऱ्या GIS मॅपची प्रत.
- आपत्ती व्यवस्थापन समिती आयोजित क्षमता वृद्धी सत्रांचा इतिवृत्त. पावसाळ्यापूर्वी सत्रे आयोजित केली जावीत आणि बैठकीच्या नोंदींच्या प्रतीसह तपशील सादर केला जावा.
- क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत.
- जनजागृती उपक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.२ : राष्ट्रीय धोरणे, रणनीती आणि नियोजनामध्ये हवामान बदलाचे उपाय एकत्रित करणे.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आपत्ती व्यवस्थापनासाठी उचलली जाणारी पावले

२.६ आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	राष्ट्रीय, राज्य आणि जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणांच्या मार्गदर्शक तत्त्वांचे पालन करून स्थानिक संस्थेने प्रतिसाद आराखडा तयार आणि अद्ययावत केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	अद्ययावत प्रतिसाद आराखड्याची प्रत	अद्ययावत प्रतिसाद आराखड्याची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	भूस्खलन, पूर, भूकंप, अवर्षण प्रवण क्षेत्र यांसारख्या आपत्ती प्रवण क्षेत्रांवर प्रकाश टाकणारे GIS नकाशे स्थानिक संस्थेने तयार केले आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	आपत्ती प्रवण क्षेत्र अधोरेखित करणाऱ्या GIS नकाशांची प्रत	आपत्ती प्रवण क्षेत्र अधोरेखित करणाऱ्या GIS नकाशांची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या आपत्तींच्या व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या आपत्तींच्या व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या नमूद करा.
	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या सभेच्या इतिवृताची प्रत (MOM).	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या सभेच्या इतिवृताची प्रत (MOM) संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या जनजागृती मोहिमेची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या जनजागृती मोहिमेची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या जनजागृती मोहिमांचा तपशील	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या जनजागृती मोहिमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.६ आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the awareness drive regarding disaster preparedness (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness drive (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness drive (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.७ वातावरणीय कृती नियोजन (केवळ अमृत शहरांसाठी लागू)* — गुण ५००

वातावरणीय बदल जागतिक आव्हान बनले आहे, त्यामुळे विकेंद्रित वातावरणीय कृतीवर आधारित उपक्रमांद्वारे या समस्येचे निराकरण करणे महत्त्वपूर्ण बनले आहे. पॅरिस करार अंतर्गत , भारताच्या NDCs आणि SAPCC च्या अनुषंगाने उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी शहरे वातावरणीय कृतीच्या केंद्रस्थानी आहेत. या निर्देशकाचा उद्देश स्थानिक प्रशासन स्तरावर वातावरणीय बदलाचा मुकाबला करण्यासाठी कृती करणे आणि राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील वचनबद्धतेनुसार पुढाकार घेणे आहे.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	CDP संकेतस्थळावर माहिती भरणे		५०
२.	GoI, GoM, C40, WRI आणि इतर भागीदारांद्वारे आयोजित केलेल्या व अमृत शहरांचे प्रमुख/प्रतिनिधी यांनी उपस्थिती लावलेल्या वातावरणीय कृतीबाबत घेतलेल्या कार्यशाळा/कार्यक्रमांची संख्या. (Relative Marking)		५०
३.	Global Covenant of Mayors (GCoM)औपचारिक वचनबद्धत		५०
४.	शहरी वातावरणीय कृती कक्षाची निर्मिती		२००
५.	**शहरी वातावरणीय कृती आराखडा**		१५०
	शहरी वातावरणीय कृती आराखडा तयार करून प्रकाशित	१५०	
	शहरी वातावरणीय कृती आराखड्याचा मसुदा	१००	
	प्रास्ताविक सभा घेण्यात आल्या	५०	

आवश्यक तपशील:

- CDP पोर्टलवर यशस्वी नोंदणीसाठी प्राप्त झालेल्या ईमेलची प्रत.
- CDP च्या संकेतस्थळावर माहिती भरणे – वार्षिक
- निमंत्रण पत्रासह उपस्थितांच्या यादीची प्रत
- कार्यशाळा/उपक्रम यांचे तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- GCoM पोर्टलवर यशस्वी नोंदणीसाठी प्राप्त झालेल्या ईमेलची प्रत.
- प्रादेशिक/राष्ट्रीय कराराने मंजूर केलेल्या वचनबद्धतेच्या पत्राची प्रत (GCoM).
- शहरी वातावरणीय कृती कक्षाचा तपशील- निर्मिती आदेशाची प्रत; https://gr.maharashtra.gov.in/Site/Upload/Government%20Resolutions/English/202407251203498304.pdf
- शहरी वातावरणीय कृती आराखड्याचे तपशील
  - शहरी वातावरणीय कृती आराखड्याची प्रत
  - वेबसाइटवर प्रकाशित केलेल्या अहवालाची लिंक
  - बैठकीचे इतिवृत्त आणि बैठकीची विषयपत्रिकेसह सहभागाची यादी आणि बैठकीचा निकाल.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

***हा निर्देशक केवळ ४३ अमृत शहरांसाठी लागू आहे.**

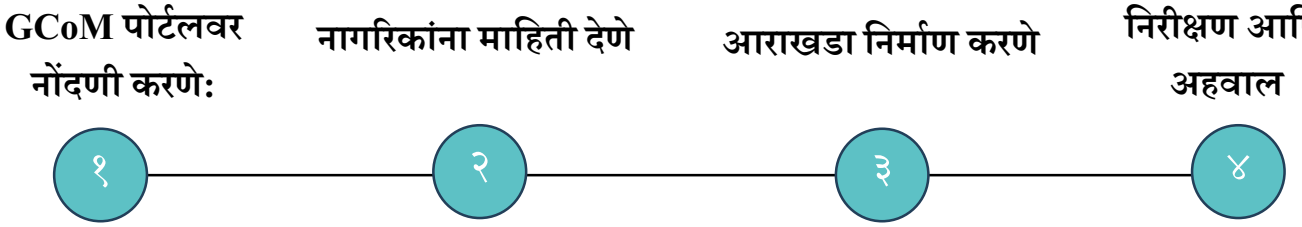
	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.२ : राष्ट्रीय धोरणे, रणनीती आणि नियोजनामध्ये हवामान बदलाचे उपाय एकत्रित करणे.
	SDG १७. ध्येयासाठी भागीदारी	१७.१६ : सर्व देशांमध्ये, विशेषतः विकसनशील देशांमध्ये सामायिक करणाऱ्या बहु-भागधारक भागीदारीद्वारे शाश्वत विकासासाठी जागतिक भागीदारी वाढवणे, शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी, ज्ञान, कौशल्य, तंत्रज्ञान आणि आर्थिक संसाधने एकत्रित करणे .

महापौरांचा जागतिक करार

(Global Covenant of Mayors (GCoM))

राष्ट्रीय आणि स्थानिक सरकारे, शहरी/प्रादेशिक आणि इतर भागीदारांसह सहयोग करून शहरे आणि स्थानिक सरकारांसाठी ऊर्जा आणि हवामान कृतींना समर्थन देणे आणि एकत्रित करणे हे ध्येय आहे. कोणतेही शहर त्यांचे क्षेत्रफळ/स्थान विचारात न घेता, वचनबद्धता करू शकतात. ही आंतरराष्ट्रीय युती शहरांना एकाच वेळी अनेक कार्यक्रमांचा अहवाल देण्यासाठी, तसेच त्यांच्या हवामान कृती योजनांच्या प्रगतीचे निरीक्षण आणि मोजमाप करण्यात मदत करते.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी GCoM नोंदणी प्रक्रिया:

स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मुख्याधिकाऱ्यांनी वचनबद्धतेचे पत्र प्रादेशिक/राष्ट्रीय गटाला पाठवा.

नागरिकांना, स्थानिक माध्यमांद्वारे वचनबद्धतेबद्दल सूचित करा.

GCoM आणि इतर भागीदारांच्या मदतीने NDCs अनुसार हवामान संरक्षण योजना आराखडा तयार करा.

अधिकृत रिपोर्टिंग प्लॅटफॉर्म - MyCovenant द्वारे शहरे त्यांच्या हवामान कृतीच्या प्रगतीचा अहवाल सादर करावा.

https://www.globalcovenantofmayors.org/how-to-join/

वातावरणीय कृती कक्ष

महाराष्ट्र राज्याला वाढते तापमान, उष्णतेच्या लाटा, वारंवार येणारे दुष्काळ, अतिवृष्टी, पूर, गारपीट, वीज पडणे, समुद्राची पातळी वाढणे आणि चक्रीवादळ अशा विविध धोक्यांचा सामना करावा लागतो. या बदलत्या हवामानातील शमन आणि अनुकूलन हे राज्याच्या सर्वांगीण विकास धोरणाचा एक महत्त्वाचा भाग बनणे आवश्यक आहे.

हवामान बदलावरील सुधारित राज्य कृती आराखडा (SAPCC) तयार करण्यात आला आहे आणि त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य वातावरणीय कृती कक्षाची स्थापना करण्यात आली आहे.

वातावरणीय कृती कक्ष म्हणजे काय?

वातावरणीय कृती कक्ष ही एक समर्पित संस्थात्मक यंत्रणा आहे. विविध प्रशासकीय स्तरांवर स्थानिक हवामान आव्हानांना तोंड देण्यासाठी तयार केलेल्या वातावरणीय कृतीची अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि देखरेख करण्यासाठी स्थापन केली आहे.

कार्यपद्धती:

वातावरणीय कृती कक्ष शहर, जिल्हा आणि विभागीय अशा तीन स्तरांवर कार्यरत आहे. ते स्थानिक हवामान योजना SAPCC सारख्या राज्य उद्दिष्टांशी सुसंगत करतात.

वातावरणीय कृती कक्षाची प्रस्तावित रचना (तात्पुरती)

अध्यक्ष (स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे मुख्याधिकारी)

↓

सदस्य (उपायुक्त, कार्यकारी अभियंता, शहर नियोजक, शहर अभियंता, अधीक्षक अभियंता, मुख्य उद्यान अधीक्षक, मुख्य वैद्यकीय अधिकारी, वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, सीईओ, स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधी, इतर कोणतेही संबंधित अधिकारी)

↓

सदस्य सचिव (संचालक (पर्यावरण विभाग))

↓

शहर देखरेख कार्यालय (शहर समन्वयक)

२.७ वातावरणीय कृती नियोजन (केवळ अमृत शहरांसाठी लागू)*

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	तुमच्या अमृत शहराने रेस टू झिरो मोहिमेत भाग घेतला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	#रेसटूझिरो वचनबद्धतेच्या यशस्वी नोंदणीसाठी आलेल्या ई-मेलचे पीडीएफ दस्तऐवज	#रेसटूझिरो वचनबद्धतेच्या यशस्वी नोंदणीसाठी आलेल्या ई-मेलचे पीडीएफ दस्तऐवज अपलोड करा .
२	GoI, GoM, C40, WRI आणि इतर भागीदारांद्वारे आयोजित केलेल्या व अमृत शहरांचे प्रमुख/प्रतिनिधी यांनी उपस्थिती लावलेल्या वातावरणीय कृतीबाबत घेतलेल्या कार्यशाळा/कार्यक्रमांची संख्या.	GoI, GoM, C40, WRI आणि इतर भागीदारांद्वारे आयोजित केलेल्या व अमृत शहरांचे प्रमुख/प्रतिनिधी यांनी उपस्थिती लावलेल्या वातावरणीय कृतीबाबत घेतलेल्या कार्यशाळा/कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	निमंत्रण पत्रांसह उपस्थितांची यादी	संकलित पीडीएफ स्वरूपात निमंत्रण पत्रे आणि यादी अपलोड करा.
	वातावरणीय कृतीवरील कार्यशाळा/कार्यक्रमांचे तपशील	वातावरणीय कृतीवरील कार्यशाळा/कार्यक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	GCoM पोर्टलवर यशस्वी नोंदणीसाठी प्राप्त झालेल्या ईमेलची प्रत	GCoM पोर्टलवर यशस्वी नोंदणीसाठी प्राप्त झालेल्या ईमेलची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	प्रादेशिक/राष्ट्रीय कराराने मंजूर केलेल्या वचनबद्धतेच्या पत्राची प्रत (GCoM)	प्रादेशिक/राष्ट्रीय कराराने मंजूर केलेल्या वचनबद्धतेच्या पत्राची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा ((GCoM)
४	तुमच्या अमृत शहराने वातावरणीय कृती कक्ष तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	शहरी वातावरणीय कृती कक्षाच्या गठीत होण्याचे पत्र व तपशील	शहरी वातावरणीय कृती कक्षाच्या गठीत होण्याचे पत्र व तपशील अपलोड करा.
५	तुमच्या अमृत शहराने वातावरणीय कृती आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा: 1. शहराचा कृती आराखडा तयार करून प्रकाशित केला आहे 2. शहर कृती आराखडा मसुदा तयार केला आहे 3. प्रास्ताविक सभा घेतल्या जातात 4. शहराचा कृती आराखडा तयार केलेला नाही
	शहर हवामान कृती आराखड्याची प्रत	शहर हवामान कृती आराखड्याची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	वेबसाइटवर प्रकाशित अहवालाची लिंक	वेबसाइटवर प्रकाशित अहवालाची लिंक अपलोड करा.
	बैठकीचे इतिवृत्त आणि बैठकीची विषयपत्रिकेसह सहभागाची यादी आणि बैठकीचा निकाल	बैठकीचे इतिवृत्त आणि बैठकीची विषयपत्रिकेसह सहभागाची यादी आणि बैठकीचा निकाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.७ वातावरणीय कृती नियोजन (केवळ अमृत शहरांसाठी लागू)*

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the workshop/event on climate action (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the workshop/event (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Workshop/Event organied by (Government/Public Institutions/Private Institutions/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4

Number of participants/attendees (Local Body should only enter whole number)	Social Media link of the workshop/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

जल

एकूण गुण:१,८००

३ जल

अ. क्र.	कृती बिंदु	गुण
३.१	**जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन**	**३००**
३.२	**जल संवर्धन**	
३.२.१	सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)	२५०
३.२.२	पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)	१००
3.2.3	भूजल पुनर्भरण (विहिरी/ विंधन विहिरी)	२५०
३.३	**पाण्याचे नुकसान मोजणे आणि गुणवत्तेचे निरीक्षण करणे**	
३.३.१	सार्वजनिक इमारतींचे जल लेखापरीक्षण	१५०
३.३.२	पाणी पुरवठा यंत्रणेचे जल लेखापरीक्षण	१५०
३.३.३	जल गुणवत्ता निरीक्षण	१००
३.४	**सांडपाणी प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर**	**२००**
३.५	**शाश्वत सणांचा प्रचार**	**२००**
३.६	**पाणथळ जागांचे संवर्धन**	**१००**
	एकूण	**१,८००**

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

गुण ३००

जल हा पृथ्वीवरील जीवनाचा आधार असून एक मौल्यवान नैसर्गिक घटक आहे. गेल्या काही वर्षांत पाण्याच्या अयोग्य वापरामुळे आपल्या जलस्रोतांवर ताण पडत आहे. त्यामुळे, पाण्याच्या कमतरतेचे परिणाम कमी करण्यासाठी आणि भविष्यातील दुष्काळापासून अधिक चांगले संरक्षण करण्यासाठी जलस्रोतांच्या संवर्धनाच्या दिशेने पावले उचलणे महत्त्वाचे आहे. या निर्देशकाद्वारे जलस्रोतांचे संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे करण्यात येणाऱ्या कामांचे परीक्षण करण्यात येईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या (Relative marking)	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शेवाळ किंवा घनकचरा काढून स्वच्छ केलेल्या जलस्रोतांची संख्या (Relative Marking)	५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनाद्वारे पाणी साठवण क्षमतेत पडलेली भर (घनमीटरमध्ये) (Relative Marking)	५०
४.	अपकीप: माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची साठवण क्षमता, माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कायम ठेवून त्याची देखभाल. (Relative Marking)	१००

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी आणि दरम्यान गाळ, शेवाळ किंवा घनकचरा काढून आणि दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनरुज्जीवित केलेल्या जलसाठ्यांचे स्थान (लोकेशन) - गुगल मॅप लिंक
- जलस्रोतांचे पुनरुज्जीवन करून पाणी साठवण क्षमतेत पडलेली भर (घनमीटरमध्ये)
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल - कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान हाती घेण्यात आलेल्या सर्व कामांसाठी – मोजमाप पुस्तिकेची प्रत (Copy of Measurement Book)
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण जलस्रोतांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांचे तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जलस्रोतांच्या स्वच्छतेची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
३	विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनाद्वारे पाणी साठवण क्षमतेत पडलेली भर	विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनाद्वारे पाणी साठवण क्षमतेत पडलेली भर नमूद करा (घनमीटरमध्ये).
	मोजमाप पुस्तिकेची प्रत	मोजमाप पुस्तिकेची प्रत अपलोड करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of completion of the rejuvenation the water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link of the water body rejuvenated (Local Body should enter valid google map link.)	Amount of silt removed in cubic meters during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Water Storage Capacity added through rejuvenation of the water body (in cubic meters). (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the conservation and rejuvenation of the water bodies. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Work order number for the conservation and rejuvenation of the water bodies	Financial Brief of the water conservation and rejuvenation of the water bodies in Rs.
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

गुण २५०

रेन वॉटर हार्वेस्टिंग ही घराचे छत (स्लॅब), रस्ते, उद्याने, मैदाने इ. वरील पावसाच्या पाण्याचे संकलन करून साठविण्याची एक सोपी प्रक्रिया आहे. याद्वारे साठविलेले पाणी भूजल पुनर्भरण करण्यासाठी किंवा नंतर वापरण्यासाठी साठविले जाते. रेन वॉटर हार्वेस्टिंग करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	कार्यरत रेन वॉटर हार्वेस्टिंग सेल		५०
	होय	५०	
	नाही	0	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी आणि दरम्यान स्थापित केलेल्या कार्यरत रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची टक्केवारी		१००
	१००%	१००	
	७५% ते १००%	७५	
	५०% ते ७५%	५०	
	५०% पेक्षा कमी	०	
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दरम्यान साठवलेले पावसाचे पाणी – घन मीटरमध्ये (m3) **(Relative Marking)**		५०
४.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या. **(Relative Marking)**		५०

आवश्यक तपशील:

- रेन वॉटर हार्वेस्टिंग सेलचे गठिण करण्याच्या आदेशाची प्रत आणि सदस्यांची यादी.
- छतावरील रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असणाऱ्या सार्वजनिक इमारतींची यादी - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींचे गूगल मॅपवरील स्थान (लोकेशन).
- या निर्देशकासाठी, निवासी इमारती वगळता सार्वजनिक इमारती, कोणत्याही व्यावसायिक किंवा अव्यावसायिक आस्थापना यासह शासकीय इमारती, स्थानिक इमारती, सिनेमागृह/नाट्यगृह, शॉपिंग कॉम्प्लेक्स, रुग्णालये इत्यादींचा समावेश असेल.
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंगद्वारे साठविण्यात आलेल्या पाण्याची नोंद - घन मीटरमध्ये (m3: 1m3=1000L)
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे स्थापित आणि प्रमाणित केलेल्या रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांचा मूल्यांकनासाठी समावेश केला जाईल. याची खात्री करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी खालील बाबी लक्षात ठेवाव्या :
  - रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांची कार्यरत स्थिती
  - रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांचे पाणलोट क्षेत्र/छत (स्लॅब)
  - गळती/तुटलेले पाईप टाळावेत.
  - परकोलेशन पॉइंटची उपलब्धता
- RWHची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंग, पाझर खड्डे, विहित एक्सेल नमुन्यात कार्यक्षम पाण्याचा वापर यावरील प्रचारात्मक जनजागृती उपक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीमध्ये पुढील घटकांचा समावेश असतो (जलशक्ती अभियानाच्या व्याख्यानुसार):

पाणलोट किंवा प्रणाली ज्यात पाणी रोखून साठवले जाते

साठवण सुविधेत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप्स/नलिकांची प्रणाली

पावसाच्या पाण्याबरोबर वाहून आलेली घाण काढण्यासाठी फिल्टर युनिट

पाणी साठवण्यासाठी टाकी किंवा भूजल पुनर्भरण संरचना

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणासाठी दर्शविण्यात आली आहेत .

पावसाच्या पाण्याची गणना कशी करावी?

रेन वॉटर हार्वेस्टिंगद्वारे वर्षभर साठवलेले पावसाचे पाणी मोजण्याचे सूत्र खालीलप्रमाणे आहे:

जर,

Q = लीटर मध्ये साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे प्रमाण (घन मीटरमध्ये)

M = सरासरी वार्षिक पाऊस मिली मीटरमध्ये

A = पाणलोट क्षेत्र चौरस मीटरमध्ये

R = भूमिगत गटर प्रणालीमधील अपरिहार्य लहान गळतीमुळे होणारे नुकसान किंवा पुरेसा प्रवाह निर्माण करण्यासाठी खूप हलका पाऊस किंवा अतिवृष्टीमुळे भरून वाहणारे नाले इ. द्वारे वाहून गेलेल्या (रनऑफ) पाण्याचा गुणांक

तर,

पावसाच्या पाण्याचे प्रमाण (जे घन मीटरमध्ये साठवले जाऊ शकते) Q = 'M' x 'A' x 'R'

वाहून जाणाऱ्या पाण्याचा (रनऑफ) गुणांक छताच्या सामग्रीच्या प्रकारानुसार बदलतो; सामग्रीचा प्रकार आणि त्यांचे रनऑफ गुणांक खाली दिले आहेत.

प्रकार	रनऑफ गुणांक
गॅल्वनाइज्ड लोखंडी पत्रा	>०.९
(पन्हाळी) धातूची पत्रे	०.७ ते ०.९
फरशी	०.८ ते ०.९
काँक्रीट	०.६ ते ०.८
विटांचा फुटपाथ	०.५ ते ०.६
दगडी नैसर्गिक पाणलोट	०.२ ते ०.५
मातीचा उतार	० ते ०.३
हरित क्षेत्र	०.०५ ते ०.१

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे रेन वॉटर हार्वेस्टिंग सेल आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	RWH सेलचे गठीत करण्याच्या आदेशाची प्रत आणि सदस्यांची यादी	RWH सेलचे गठीत करण्याच्या आदेशाची प्रत आणि सदस्यांची यादी संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
	कार्यरत रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या आधी आणि दरम्यान स्थापित केलेल्या कार्यरत रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पाची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	अभियान कालावधीत साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे एकूण प्रमाण घन मीटरमध्ये	अभियान कालावधीत साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे एकूण प्रमाण घन मीटरमध्ये नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणाली असलेल्या सार्वजनिक इमारतींचा तपशील	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणाली असलेल्या सार्वजनिक इमारतींचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे, पाण्याचा कार्यक्षम वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांचा तपशील	खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे, पाण्याचा कार्यक्षम वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	जनजागृती उपक्रमांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Public building with rooftop rainwater harvesting system installed during (Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of Rainwater Harvesting system. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system	Longitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system
5	6	7	8

Total amount of rainwater harvested during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the Rainwater Harvesting system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Is there any utility of the harvested rainwater? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10	11

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

<u>सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.</u>

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट) — गुण १००

पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे निर्मिती ही एक सोपी प्रक्रिया किंवा तंत्रज्ञान आहे ज्यातून पावसाचे पाणी जमिनीत शोषले जाते आणि त्यामुळे भूजल पुनर्भरण होते. पावसाच्या पाण्याच्या पाझरातून भूजल पुनर्भरण सुनिश्चित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेला पुढाकार व कामांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	पाझरखड्डे नियोजनासाठी उंच आणि सखल भागांची ओळख आणि मॅपिंग	२५
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांची संख्या **(Relative Marking)**	५०
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान निर्माण करण्यात आलेल्या कार्यरत आणि देखभाल करण्यात येणाऱ्या पाझरखड्ड्यांची संख्या	२५

आवश्यक तपशील:

- उंच व सखल भाग दाखवणारे नकाशे.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी आणि दरम्यान निर्माण करण्यात आलेल्या नव्या पाझरखड्ड्यांच्या संख्येचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- पाझरखड्डे तयार करण्यासाठी एनजीओ/कॉर्पोरेट्स सह करण्यात आलेला सामंजस्य करार/कार्यारंभ आदेशाची प्रत.
- प्रकल्पाची क्षमता आणि प्रकल्प अहवाल
- गूगल मॅपवर पाझरखड्ड्यांचे स्थान (लोकेशन).
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- **रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांना न जोडलेल्या पाझरखड्ड्यांचा मूल्यांकनासाठी विचार केला जाईल.**
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पाझरखड्ड्यांचे नियोजन करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने उंच आणि सखल भाग ओळखले आहेत आणि मॅप केले आहेत का ?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील उंच आणि सखल भागांची यादी	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील उंच आणि सखल भागांची यादी संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा
	उंच व सखल भाग दाखवणारे नकाशे	उंच आणि सखल भाग दर्शवणारे नकाशे संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन पाझरखड्ड्यांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन शोषखड्ड्यांची एकूण संख्या नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीला जोडलेल्या नवीन पाझरखड्ड्यांचे एकूण संख्या	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीला जोडलेल्या नवीन पाझरखड्ड्यांचे एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश/एनजीओ/कॉर्पोरेट सोबत सामंजस्य करार	कार्यारंभ आदेश /एनजीओ/कॉर्पोरेट सोबत सामंजस्य कराराची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या पाझरखड्ड्यांचे क्षमता	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या पाझरखड्ड्यांचे क्षमता घन मीटरमध्ये नमूद करा.
	पाझरखड्ड्यांची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या खड्ड्यांचा तपशील	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या खड्ड्यांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांचे संख्या नमूद करा.
	देखभाल केलेल्या पाझरखड्ड्यांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Date of creation of the percolation pit (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4

Latitude of the percolation pit	Longitude of the percolation pit	Percolation pit created by (local body/private institution/educational institute/local communities/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Work order number for creation of the Percolation Pit
5	6	7	8

Date of the work order for creation of percolation point (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Financial Brief for the creation of the percolation points in 'Rs'	Capacity of the percolation pit created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meters (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहीर) गुण २५०

भूजलावरील मोठ्या प्रमाणात अवलंबित्वामुळे अनेक विहिरी आणि विंधन विहिरी कोरड्या पडल्या असून त्यांच्या संवर्धनाची गरज निर्माण झाली आहे. भूजल पुनर्भरण विहिरी आणि विंधन विहिरींचे पुनरुज्जीवन आणि पुनर्भरण करून भूजलाची पातळी वाढवण्यावर लक्ष केंद्रित करते. हे निर्देशक भूजल पुनर्भरण सुनिश्चित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन करते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	स्थानिक संस्थेतील कार्यरत, अकार्यरत, खाजगी आणि सार्वजनिक विहिरी आणि विंधन विहिरींचे मॅपिंग.	५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनरुज्जीवित/पुनर्भरण केलेल्या अकार्यारत विहिरींची टक्केवारी (Relative Marking)	५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्भरण विहिरींमध्ये बदललेल्या अकार्यरत विंधन विहिरींची टक्केवारी(Relative Marking)	५०
४.	पुनर्भरण प्रक्रियेसह कार्यरत विंधन विहिरीची टक्केवारी (Relative Marking)	५०
५.	भूजल अंदाज अहवालाचा सारांश	५०

आवश्यक तपशील:

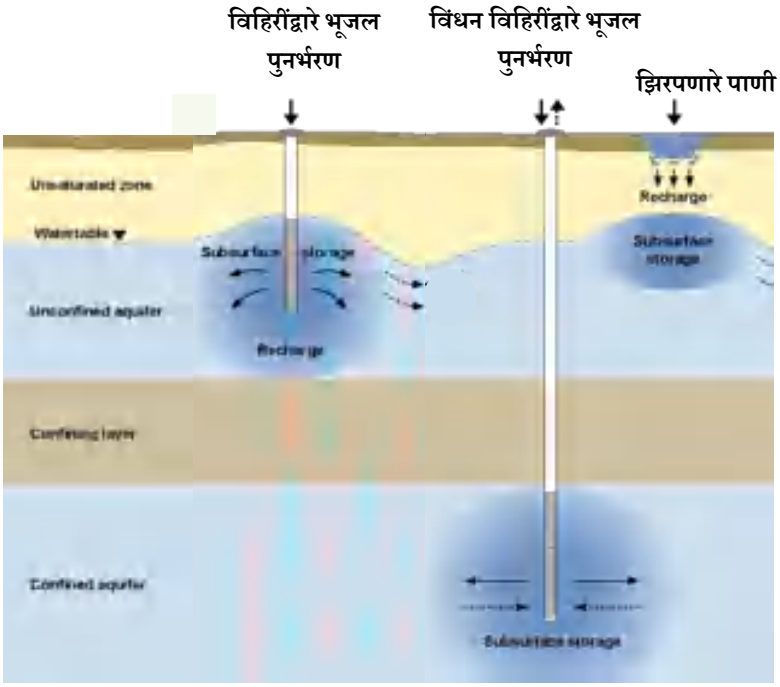
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सर्व (अकार्यरत/कार्यरत) खाजगी आणि सार्वजनिक, मॅप केलेले आणि जिओटॅग केलेले, विहिरी आणि विंधन विहिरींची संख्या.
- पुनरुज्जीवित/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- गुगल मॅपवर प्रकल्पाचे स्थान.
- विहिरी/विंधन विहिरी आणि पुनर्भरण पायाभूत सुविधांच्या पुनरुज्जीवनासाठी कार्यारंभ आदेश आणि देखभाल अहवाल.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल - कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- भूजल पातळीच्या मोजणीचा अंदाज अहवालाची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

भूजल पुनर्भरण
(विहिरी/विंधन विहिर)

विंधन विहिर किंवा अकार्यरत विंधन विहीरीभोवती पुनर्भरण संरचना

भूजल पुनर्भरण: व्यवस्थापित भूजल पुनर्भरण हे भूजल पुनर्प्राप्तीसाठी किंवा पर्यावरणीय फायद्यासाठी पाण्याचे उद्देशपूर्ण पुनर्भरण आहे. हे विद्यमान विहिरींमध्ये पाणी सोडणे आणि विंधन विहिरींभोवती योग्य फिल्टर मीडियासह पुनर्भरण खड्डा बांधून केले जाऊ शकते.

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहीर)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत, अकार्यरत, खाजगी आणि सार्वजनिक मॅप केलेल्या आणि जिओटॅग केलेल्या विहिरी आणि विंधन विहिरींची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत, अकार्यरत, खाजगी आणि सार्वजनिक मॅप केलेल्या आणि जिओटॅग केलेल्या विहिरी आणि विंधन विहिरींची एकूण संख्या नमूद करा.
	मॅप केलेल्या आणि जिओटॅग केलेल्या विहिरी आणि विंधन विहिरींचा तपशील	विहिरी आणि विंधन विहिरींचे मॅप केलेले आणि जिओटॅग केलेले फोटो अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या नमूद करा.
	पुनर्भरण केलेल्या विहिरींची संख्या.	पुनर्भरण केलेल्या विहिरींची संख्या नमूद करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या नमूद करा.
	पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींची संख्या.	पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
४	कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनर्भरणासाठी पायाभूत सुविधांसह कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	पुनर्भरणासाठी पायाभूत सुविधांसह कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
२,३ आणि ४	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण केलेल्या विहिरी/विंधन विहिरींची आणि पुनर्भरण पायाभूत सुविधांची आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	विहीर/विंधन विहिरींचा, पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण कामाचा तपशील.	विहीर/विंधन विहिरींचा, पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण कामाचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	पुनर्जीवित विहिरी/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींसाठी देखभाल अहवाल	पुनर्जीवित विहिरी/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींसाठी देखभाल अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
५	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भूजल अंदाजपत्रक काढले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	भूजल अंदाज अहवालाची प्रत	भूजल अंदाज अहवालाची प्रत पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहीर)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Is this a well or borewell (Select from dropdown option)	Name of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of well/borewell rejuvenation (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the well/borewell rejuvenated (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Project cost for well/borewell rejuvenation in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Borewell/Well rejuvenation conducted by (Local Body/ Educational Institutes/Private Institutes/Local Communities/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.३.१ सार्वजनिक इमारतींवर जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट) गुण १५०

जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिटिंग) हे पाणी व्यवस्थापनाचे प्रभावी साधन आहे. ही कार्यक्षमतेत सुधारणा करण्याच्या आणि पाण्याचे नुकसान कमी करण्याच्या उद्देशाने साध्या किंवा जटिल प्रणालींमध्ये पाण्याच्या प्रवाहाचे प्रमाण मोजण्याची प्रक्रिया आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या पिण्यायोग्य पाण्याच्या वापरावर लक्ष ठेवण्यासाठी आणि ताज्या पाण्याचा अपव्यय कमी करण्यासाठी पुढाकार घेण्यास प्रोत्साहित करतो.

	मूल्यमापन कार्यपध्दती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा ५.० दरम्यान जल लेखापरीक्षण केलेल्या शासकीय इमारतींची टक्केवारी		५०
	१००%	५०	
	७५% ते १००%	४०	
	५०% ते ७५%	२५	
	२५% ते ५०%	१५	
	२५% पेक्षा कमी	०	
२.	जल लेखापरीक्षणाच्या अहवालातील शिफारशींची अंमलबजावणी केलेल्या इमारतींची टक्केवारी **(Relative Marking)**		१००

आवश्यक तपशील :

- माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील जल लेखापरीक्षण करण्यात आलेल्या शासकीय इमारतींची यादी – विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान आयोजित अधिकृत संस्था/संस्थांकडून तयार करण्यात आलेल्या जल लेखापरीक्षण अहवालाचा कार्यकारी सारांश (Executive Summary of water audit report)
- जल लेखापरीक्षण शिफारशीच्या अंमलबजावणीसाठी कागदोपत्री पुरावे (कार्यारंभ आदेश /कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र इ.)
- आधी आणि नंतरची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

३.३.१ सार्वजनिक इमारतींवर जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत एकूण शासकीय इमारतींची संख्या.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत एकूण शासकीय इमारतींची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जल लेखापरीक्षण केलेल्या शासकीय इमारतींची एकूण संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जल लेखापरीक्षण केलेल्या शासकीय इमारतींची एकूण संख्या नमूद करा.
	शासकीय इमारतींमधील जल लेखापरीक्षणाचा तपशील	शासकीय इमारतींमधील जल लेखापरीक्षणाचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
२	जल लेखापरीक्षण अहवालातील शिफारशींची अंमलबजावणी केलेय इमारतींची संख्या	जल लेखापरीक्षण अहवालातील शिफारशींची अंमलबजावणी केलेय इमारतींची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान आयोजित केलेल्या अधिकृत संस्था/संस्थांकडून जल लेखापरीक्षण अहवालाचा तपशील	जल लेखापरीक्षण अहवालाची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	जल लेखापरीक्षणाच्या शिफारशींच्या अंमलबजावणीसाठी अधिकृत दस्तऐवजाचा कार्यकारी सारांश.	जल लेखापरीक्षणाच्या शिफारशींच्या अंमलबजावणीसाठी अधिकृत दस्तऐवजाचा कार्यकारी सारांश संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.३.१ सार्वजनिक इमारतींवर जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the Government Building with water audit report during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Dates of conducting water audit in the government buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the government building with water audit report (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link with water audit report (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the government building	Longitude of the government building	Name of the entity which conducted water auditing (Local Body should only enter in text format.)
5	6	7	8

Recommendations provided by the water auditing entity. (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Implementation of the recommendation of the completed water audit report. (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.३.२ पाणीपुरवठा प्रणालीचे जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)

गुण १५०

जल लेखापरीक्षण हे पाणी व्यवस्थापनाचे प्रभावी साधन आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या पिण्यायोग्य पाण्याच्या वापरावर लक्ष ठेवण्यासाठी आणि शुध्द पाण्याचा अपव्यय कमी करण्यासाठी पुढाकार घेण्यास प्रोत्साहित करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पाणीपुरवठा यंत्रणेचे जल लेखापरीक्षण		७५
	होय	७५	
	नाही	०	
२.	जल लेखापरीक्षण अंमलबजावणी		७५
	होय	७५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या पाणीपुरवठा प्रणलीच्या जल लेखापरीक्षणचा कार्यकारी सारांशचा अहवाल.
- जल लेखापरीक्षण आणि शिफारशीच्या अंमलबजावणीसाठीचे कार्यारंभ आदेश
- जल लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र
- कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र
- काम पूर्ण झाल्याच्या अंमलबजावणीचे प्रमाणपत्र.
- लागू केलेल्या शिफारशींचे जिओटॅग केलेले छायाचित्रे (आधी/नंतर) (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

जल लेखापरीक्षणाचे फायदे

(अ) पाणीपुरवठा यंत्रणेची कार्यक्षम देखभाल: दुरुस्त केलेल्या, विश्वासार्ह पुरवठा व्यवस्थेचे अनेक फायदे आहेत.

यापैकी काही फायदे आहेत:

- पाण्याच्या अपव्ययात घट
- वितरण वीज खर्चात बचत
- पाणी दूषित होण्याच्या प्रमाणात घट होऊन पाण्याची गुणवत्ता वाढते.

(ब) आर्थिक लाभ:- यामुळे प्रक्रिया, नियमित दुरुस्ती आणि पाणी उपसण्याचा खर्च कमी होतो.

(क) वितरण व्यवस्थेबाबत अधिक ज्ञान :- जल लेखापरीक्षण करण्याच्या प्रक्रियेत, पाणी पुरवठा कर्मचार्यांना वितरण/पुरवठा प्रणालीची पूर्ण ओळख होते. ज्यामुळे आपत्कालीन परिस्थितीत त्वरित प्रतिसाद देण्यासाठी मदत होते.

(ड) विद्यमान पाणी पुरवठ्यांचा अधिक कार्यक्षमतेने वापर:- जल लेखापरीक्षणामुळे विद्यमान पाणी पुरवठ्याची कार्यक्षमता वाढू शकते.

(ई) सार्वजनिक मालमत्ता आणि जनसंपर्क वाढवणे:- पाणी पुरवठा योजनेच्या नियमित देखभालीमुळे पाणी वितरण प्रणलीचे नुकसान कमी होण्यास मदत होते.

जल लेखापरीक्षाणाशी संबंधित काही संस्था

- कॉन्फेडरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्रीज (CII) - CII - त्रिवेणी जल संस्था: https://knowledgeplatform.cii-twi.in/water-audit
- राष्ट्रीय उत्पादकता परिषद (NPC) - https://www.npcindia.gov.in/NPC/User/water_audit
- पीएचडी चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्री - https://www.phdcci.in/preliminary-water-audit-form/
- भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा - https://gsda.maharashtra.gov.in/english/#:~:text=As%20per%20the%20agreement%2C%20the,the%20State%20through%20various%20schemes
- शासकीय अभियांत्रिकी आणि विज्ञान महाविद्यालये आणि विद्यापीठे.

३.३.२ पाणीपुरवठा प्रणालीचे जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या पाणीपुरवठा व्यवस्थेचे जल लेखापरीक्षण केले जाते का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या लेखापरीक्षणाचा कार्यकारी सारांश	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या लेखापरीक्षणाचा कार्यकारी सारांश संकलित पीडीएफ स्वरुपातअपलोड करा.
२	पाणी पुरवठा व्यवस्थेसाठी जल लेखापरीक्षण शिफारशी पूर्ण केल्या जातात का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.३.३ जल गुणवत्ता निरीक्षण

गुण १००

प्रदूषक आणि रोगजन्य पाण्याच्या नियंत्रणासाठी पाण्याच्या गुणवत्तेचे निरीक्षण करणे आवश्यक आहे. CPHEEO च्या मार्गदर्शक तत्त्वांच्या आधारे, शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या (ULBs) सार्वजनिक आरोग्य आणि अभियांत्रिकी विभागांनी आवश्यक पाण्याच्या चाचण्या कराव्यात. हे निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये पुरवल्या जाणाऱ्या पिण्याच्या पाण्याच्या क्षमतेचे मूल्यांकन करते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक संस्थेमध्ये कार्यारत जल प्रक्रिया सुविधा		५०
	होय	५०	
	नाही	०	
२.	सर्व जलस्रोतांवर (पाणी प्रक्रिया सुविधा,पाण्याच्या टाक्या, विंधन विहीरी, विहिरी, पाण्याचे टँकर पुरवठा करणारे) पाण्याच्या गुणवत्तेच्या चाचण्या पावसाळ्यापूर्वी आणि नंतर केल्या जातात.		५०
	होय	५०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील :

- जल प्रक्रिया सुविधा (WTP) ची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB) .
- जल प्रक्रिया सुविधा (WTP) चे गूगल मॅप स्थान.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान WTP वर प्राप्त झालेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचा तपशील - लॉगबुकची प्रत.
- पाणी पिण्यायोग्य मानकांनुसार आहे याची खात्री करण्यासाठी सर्व जलस्रोतांवर (WTP, पाण्याच्या टाक्या, विंधन विहिरी , विहिरी, पाण्याचे टँकर पुरवठा करणारे) सर्व चाचण्यांसाठी पावसाळ्यापूर्वी आणि नंतरच्या पाण्याच्या गुणवत्तेचे अहवाल BIS10500 अनुसार असावा.
- मायक्रोप्लास्टिक आणि आर्सेनिकचे प्रमाण मापदंड वर्षातून एकदा तपासले जावे.
- पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवाल NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेतूनच तपासला जावा.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

BIS वैशिष्ट्यांनुसार पिण्याच्या पाण्याचे भारतीय मानक

पिण्याचे पाणी : पिण्याचे पाणी हे कुठल्याही जलस्त्रोताद्वारे मानवी वापरासाठी उदा. पिण्यासाठी आणि स्वयंपाक करण्याच्या हेतूने वापरले जाणारे पाणी आहे. यामध्ये मानवी वापरासाठी कोणत्याही प्रकारे पुरवले जाणारे पाणी (प्रक्रिया केलेले किंवा प्रक्रिया न केलेले) समाविष्ट आहे.

पिण्याच्या पाण्यासाठी भारतीय मानकांनुसार (IS 10500-2012) देण्यात आलेल्या आवश्यकतांचे पालन करणे आवश्यक आहे;

अ.क्र .	भौतिक आणि रासायनिक पाणी गुणवत्ता चाचणी निकष	स्वीकार्य मर्यादा	अनुज्ञेय मर्यादा
१	रंग (Hazen units)	५	१५
२	वास	सहमत	सहमत
३	चव	सहमत	सहमत
४	गढूळपणा (NTU)	१	५
५	एकूण विरघळलेले घन पदार्थ (mg/L)	५००	२०००
६	अवशिष्ट क्लोरीन (mg/L)	०.२-०.५	१
७	सामू मूल्य (pH)	६.५-८.५	६.५-८.५

बॅक्टेरियोलॉजिकल, मायक्रोप्लास्टिक आणि आर्सेनिक सामग्रीची चाचणी वार्षिक किंवा तक्रारी प्राप्त झाल्यास तपासली जाईल.

***वरील तक्त्यामध्ये नमूद केलेले परिमाण मर्यादित असून फक्त संदर्भासाठी आहेत, अधिक तपशिलांसाठी कृपया IS 10500-2012 ची संपूर्ण यादी पहा, संदर्भ - IS 10500-2012 Drinking water – specification:** https://admin.indiawaterportal.org/sites/default/files/2020-11/bis_10500-2012_wq_standards_0_0.pdf).

टीप – वरील यादीनुसार नमूद केलेली मर्यादा ओलांडल्याने पाणी पिण्याअयोग्य बनते, जर इतर कोणताही स्त्रोत उपलब्ध नसेल तर अशावेळी ते पिण्यासाठी स्वीकारले जाऊ शकते. त्यासाठी ते परवानगीयोग्य मर्यादेत असणे आवश्यक आहे.

३.३.३ जल गुणवत्ता निरीक्षण

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक संस्थेमध्ये कार्यरत जल प्रक्रिया सुविधा आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	जल प्रक्रिया सुविधा (WTP) ची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	जल प्रक्रिया सुविधा केंद्राचे (WTP) स्थान	जल प्रक्रिया सुविधा केंद्राचे (WTP) गूगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	WTP मध्ये मिळालेल्या पाण्याचे प्रमाण (एमएलडी मध्ये)	WTP मध्ये मिळालेल्या पाण्याचे प्रमाण (एमएलडी मध्ये) नमूद करा.
	WTP मध्ये प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचे प्रमाण (एमएलडी मध्ये)	WTP मध्ये प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचे प्रमाण (एमएलडी मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान WTP वर प्राप्त झालेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचा तपशील	WTP वर प्राप्त झालेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचे लॉगबुक संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा
२	सर्व जलस्रोतांवर (पाणी प्रक्रिया सुविधा, टाक्या, विंधन विहिरी, विहिरी, पाण्याचे टँकर) पाण्याच्या गुणवत्तेच्या चाचण्या पावसाळ्यापूर्वी आणि नंतर केल्या जातात का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	जल गुणवत्ता अहवाल	जल गुणवत्ता अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४ सांडपाणी प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर — गुण २००

जलस्रोतातील सांडपाण्याची अयोग्य विल्हेवाट हा भारतातील जल प्रदूषणाचा प्रमुख स्त्रोत आहे. हे जलस्त्रोतांना हानी पोहोचवते आणि संपूर्ण परिसंस्थेचे नुकसान करते. हे निर्देशक **स्थानिक स्वराज्य संस्था त्यांच्या सांडपाण्याचे व्यवस्थापन किती कार्यक्षमतेने करतात हे तपासते.**

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत कार्यरत स्थितीत असणारे एसटीपी/एफएसटीपी		५०
२.	एसटीपी/एफएसटीपी मधून प्रक्रिया केलेल्या पाण्याच्या पुनर्वापराची टक्केवारी		१००
	९५% पेक्षा अधिक	१००	
	८०% ते ९५%	७५	
	५०% ते ८०%	५०	
	५०% पेक्षा कमी	०	
३.	MPCB विसर्ग (डिस्चार्ज) मानकांनुसार प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा गुणवत्ता अहवाल		५०

आवश्यक तपशील:

- विद्यमान सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (एसटीपी)/ मल सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (एफएसटीपी) ची क्षमता.
- एसटीपी/एफएसटीपीमध्ये संकलित झालेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचा तपशील –माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लॉगबुकची प्रत.
- एसटीपी/एफएसटीपीचे कार्य करण्यासाठी संमतीची प्रत. (Consent to Operate (CTO))
- शेत, जंगले, फलोत्पादन, शौचलयात वापरण्यासाठी (टॉयलेट फ्लशिंग), कूलिंग टॉवर्स, मनुष्य संपर्कविरहित औद्योगिक वापरासाठी, मत्स्यपालन, बागा आणि उद्याने इत्यादी सारख्या विविध अनुप्रयोगांसाठी थेट वापरल्या जाणाऱ्या किंवा पुनर्वापर केलेल्या पाण्याची टक्केवारी.
- सांडपाणी प्रक्रिया केलेल्या पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवाल - प्रक्रिया केलेले पाणी विसर्ग (डिस्चार्ज) मानकांनुसार आहे आणि पुनर्वापरासाठी सुरक्षित आहे हे सुनिश्चित करण्यासाठी.
- कार्यरत स्थितीत असणाऱ्या एसटीपी/एफएसटीपीची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- जेथे प्रक्रिया केलेले पाणी वापरले जात आहे, त्या स्थानाचे गुगल मॅप लोकेशन आणि जिओटॅग छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

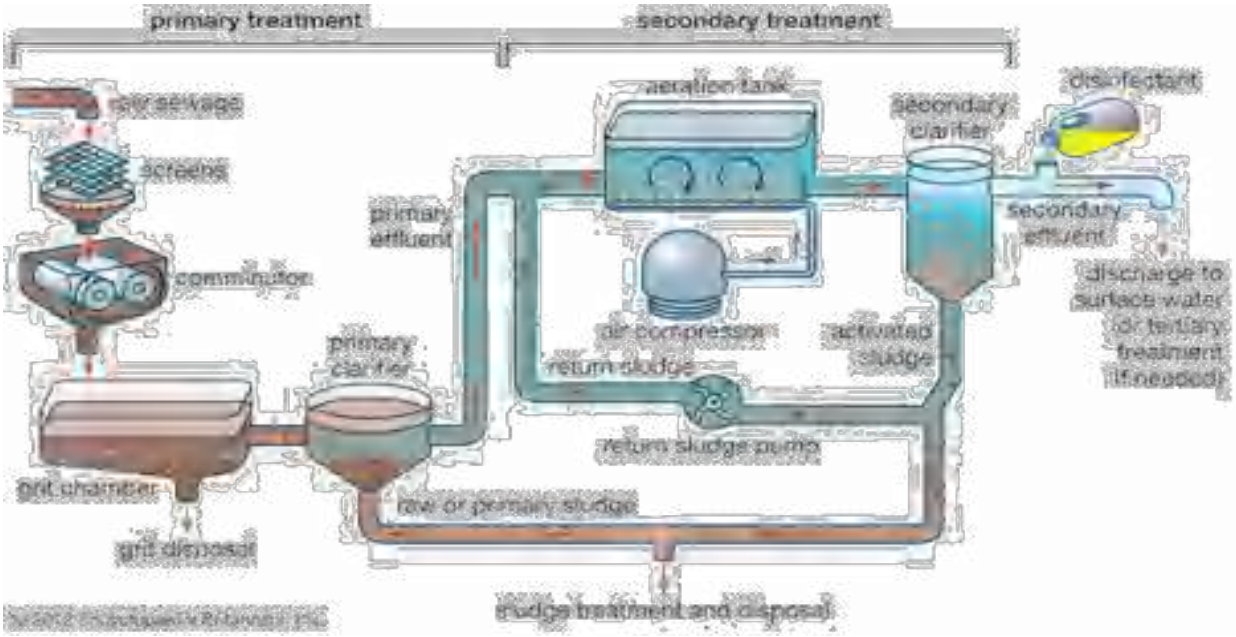

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

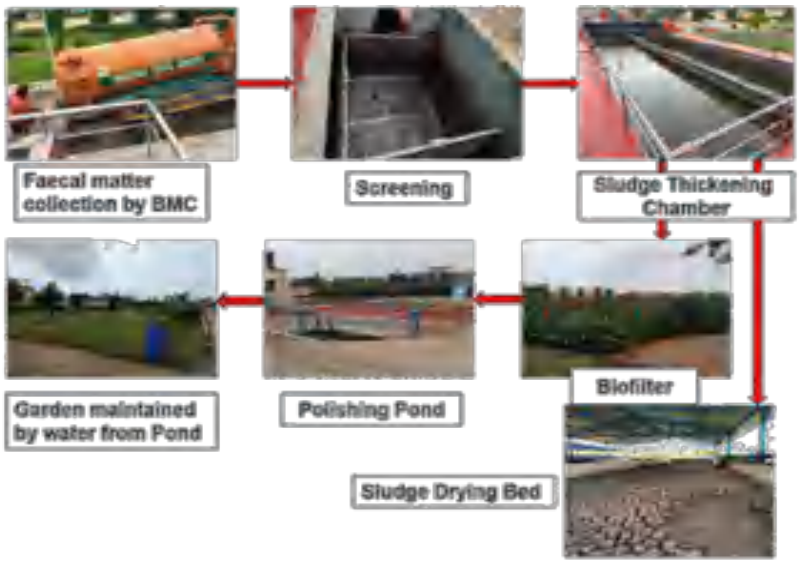
सांडपाणी प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर

विद्यमान सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (STP)

सांडपाणी पुन्हा परिसरात सोडण्यापूर्वी स्वच्छ करण्यासाठी सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प विविध टप्प्यांची प्रक्रिया वापरतात. हे सांडपाणी विघटन करण्यासाठी जीवाणूंच्या वाढीस प्रोत्साहन देण्यासाठी हवेचे परिसंचरण करून कार्य करते. जेथे मोठ्या प्रमाणात जमीन उपलब्ध असते तेथे निसर्गावर आधारित एसटीपी काम करतात. तंत्रज्ञानावर आधारित एसटीपीला कमी जागा लागते पण जास्त खर्चिक असतात.

मल सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (FSTP)

मल सांडपाणी प्रक्रिया केंद्रामध्ये सेप्टिक टँक, पिट शौचालय किंवा इतर स्वच्छता प्रणालींमधून गोळा केलेल्या मल गाळावर प्रक्रिया केली जाते. गाळ उन्हात वाळवला जातो आणि सांडपाण्यावर ऑक्सिजन विरहित प्रक्रिया करून, बायोफिल्टरकडे वळवला जातो जिथे पाणी शुद्धीकरण करून पाण्याचा पुनर्वपर केला जातो.

प्रक्रिया केलेले सांडपाणी पिकांना सिंचन करण्यासाठी, बागकामासाठी, फिल्टर माध्यमांद्वारे भूजल पुनर्भरणासाठी वापरले जाते . तसेच उद्योगांमध्ये, गाड्या स्वच्छ करण्यासाठी आणि शौचालयांमध्ये फ्लश करण्यासाठी सुद्धा वापरले जाऊ शकते.

३.४ सांडपाणी प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत एसटीपी आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत एफएसटीपी आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील कार्यरत एसटीपी ची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत एसटीपी ची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत एफएसटीपीची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत एफएसटीपीची संख्या नमूद करा.
	विद्यमान एसटीपीची क्षमता	विद्यमान एसटीपीची क्षमता नमूद करा.
	विद्यमान एफएसटीपीची क्षमता	विद्यमान एफएसटीपीची क्षमता नमूद करा.
	कार्यरत एसटीपी/एफएसटीपीचे स्थान	कार्यरत एसटीपी/एफएसटीपीचे स्थान नमूद करा.
	कार्यरत एसटीपी/एफएसटीपीची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	एसटीपी मध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एसटीपी मध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एसटीपी मध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एसटीपी मध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एफएसटीपीमध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एफएसटीपीमध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एफएसटीपीमध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एफएसटीपीमध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एसटीपी मधून प्रक्रिया करून पुनर्वापर केलेल्या पाण्याचे प्रमाण	एसटीपी मधून प्रक्रिया करून पुनर्वापर केलेल्या पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एफएसटीपीमधून प्रक्रिया करून पुनर्वापर केलेल्या पाण्याचे प्रमाण	एफएसटीपीमधून प्रक्रिया करून पुनर्वापर केलेल्या पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एफएसटीपीमध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एफएसटीपीमध्ये संकलित झालेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एफएसटीपीमध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण	एफएसटीपीमध्ये प्रक्रिया केलेल्या एकूण पाण्याचे प्रमाण नमूद करा.
	एसटीपीसाठी काम करण्याच्या संमतीची प्रत (CTO)	एसटीपी साठी काम करण्याच्या संमतीची प्रत (CTO)अपलोड करा.
	एफएसटीपीसाठी काम करण्याच्या संमतीची प्रत (CTO)	एफएसटीपीसाठी काम करण्याच्या संमतीची प्रत (CTO) अपलोड करा.
३	MPCB मानकांनुसार प्रक्रिया केलेल्या पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवाल	प्रक्रिया केलेल्या पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवाल पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४ सांडपाणी प्रक्रिया आणि प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

गुण २००

नद्या, तलाव, खाचर, खाडी, किनारपट्ट्या, विहिरी इत्यादी जलाशयांमध्ये मूर्तींचे विसर्जन केले जाते, यामुळे जल प्रदूषण होते. पर्यावरण संरक्षण करून प्रदूषणावर नियंत्रण ठेवून सण साजरे करणे आवश्यक आहे. मूर्ती विसर्जनामुळे होणारे जल प्रदूषण कमी करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	पर्यावरणपुरक मूर्ती आणि विसर्जनाचा प्रचार करण्यासाठी घेण्यात आलेल्या प्रचारात्मक कार्यक्रमांची संख्या (Relative Marking)	५०
२.	निर्माण करण्यात आलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या (Relative Marking)	३०
३.	स्थापना करण्यात आलेल्या पर्यावरणपूरक मूर्तींची टक्केवारी (Relative Marking)	२०
४.	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर निर्माल्याचे संकलन, विलगीकरण, वाहतूक आणि प्रक्रिया	५०
५.	जमा केलेल्या शाडू मती/ चिकणमातीच्या पुनर्वापराची टक्केवारी (Relative Marking)	५०

आवश्यक तपशील:

- प्रचार आणि प्रसार कार्यक्रमांच्या (पर्यावरणपूरक मूर्ती, कृत्रिम विसर्जन स्थळ, शाडू मती/ चिकणमाती पुनर्वापरासाठी देणे) संख्येचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- सामाजिक माध्यमांमधून पर्यावरणपूरक (इको-फ्रेंडली) उपक्रमांचा प्रचार करणाऱ्या सोशल मिडिया पोस्ट्ची लिंक - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- एकूण स्थापना करण्यात आलेल्या पर्यावरणपुरक मूर्तींची संख्या (सार्वजनिक आणि घरगुती).
- निर्माण करण्यात आलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची एकूण संख्या आणि स्थान यांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- शाडू मती/ चिकणमाती/ ओला कचऱ्याचे संकलन, विलगीकरण, प्रक्रिया आणि पुनर्वापर याविषयी सविस्तर अहवाल
- पर्यावरणपूरक विसर्जनाचा प्रचार आणि प्रसार उपक्रमांची (पथनाट्ये, समाज माध्यमांवर प्रचार, निवासी संकुल व उत्सव समित्यांना मार्गदर्शक तत्वे सांगणे, विसर्जनानंतर शाडू मती/ चिकणमाती पुनर्वापरास देणे, इ.)-जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- प्रचार आणि प्रसार उपक्रमांमध्ये लावण्यात येणाऱ्या बॅनरवर उपक्रमाचा दिनांक आणि ठिकाणासह माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पार्श्वभूमी असणे आवश्यक आहे.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

शाश्वत सणांचा प्रचार

कृत्रिम तलावांमध्ये पर्यावरणपूरक मूर्तींचे विसर्जन आणि नदी व तलावांचे प्रदूषण थांबवण्यासाठी धार्मिक कचऱ्यासाठी समर्पित संकलन केंद्र

सणांमध्ये माती संकलन केंद्र.

सणांदरम्यान व नंतर २ दिवसांसाठी माती संकलन केंद्र सुरू ठेवण्यात यावेत.
दान केलेली माती मूर्तिकारांना पुनर्वापरासाठी दिली जावी.

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पर्यावरणपूरक विसर्जनाला चालना देण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	पर्यावरणपूरक विसर्जनाच्या प्रचारात्मक उपक्रमांच्या जिओटॅग केलेल्या फोटोंचा (आकार १ ते २ MB) संकलित पीडीएफ अपलोड करा (उदा. पथनाट्य, सोशल मीडियावर प्रचार, विविध गृहनिर्माण संस्था आणि फेस्टिव्हल क्लब यांना मार्गदर्शक तत्त्वे सांगणे, पारंपारिक विसर्जनात मूर्ती विसर्जनावर बंदी लागू करणे)
	पर्यावरणपूरक विसर्जनाला चालना देण्यासाठी आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये पर्यावरणपूरक विसर्जनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांचा तपशील अपलोड करा.
२	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या नमूद करा.
	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांचे तपशील	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	सार्वजनिक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत सार्वजनिक मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.
	घरगुती मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत घरगुती मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.
	घरगुती पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दरम्यान घरगुती पर्यावरणपूरक मूर्तींची संख्या नमूद करा.
	घरगुती आणि सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींचा तपशील	वैयक्तिक आणि सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलगीकरण, वाहतूक आणि प्रक्रिया यांचा उल्लेख करणारे दस्तऐवज तयार केले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलाग्करण, वाहतूक आणि प्रक्रिया	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलाग्करण, वाहतूक आणि प्रक्रियेचा संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
५	पुनर्वापर केलेल्या मातीच्या लॉगबुकची प्रत	पुनर्वापर केलेल्या मातीच्या लॉगबुकची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the promotional activity conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of conducting promotional activity (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Activity conducted by (Local body/NGO/Private Entity/Others) (Local Body should choose an appropriate option from the dropdown list.)
1	2	3	4

Social Media post link (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook/Instagram/Twitter)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr. No	Name of the Artificial Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map link of the artifical spot created (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4

Latitude	Longitude	Artificial Immersion spot created by (private institute/ local body/ educational institute/ NGO/ others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील -३

Sr. No	Name of the organiation/Shops Selling Eco - friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumeric values.)	Address of the organiaton /shop selling the eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Name of the ward in which the organiation/shop is located (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the shops selling worship idols (Local Body should enter valid google map link.)	Number of eco-friendly worship idols sold to individuals. (Local Body should only enter whole number values.)	Number of eco-friendly worship idols sold to community (Local Body should only enter whole number values.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.६	पाणथळ जागांचे संवर्धन	गुण १००

पाणथळ प्रदेश हे जलविज्ञान चक्राचा (hydrological cycle) महत्वाचा भाग आहे आणि ते परिसंस्थेसाठी वैविध्यपूर्ण योगदान देतात. जसे की, अधिवास उपलब्ध करणे, प्रदूषक कमी करणे, पुराचे पाणी साठवणे आणि सूक्ष्म हवामान नियमन करणे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पाणथळ प्रदेशाच्या संवर्धनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	संक्षिप्त दस्तऐवज तयार करणे	१००

आवश्यक तपशील:

- पाणथळ जमीन (संवर्धन आणि व्यवस्थापन) नियम-२०१७ नुसार पाणथळ जमिनीच्या संक्षिप्त दस्तऐवजाची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- अधिक माहितीसाठी :

  १) https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2020/01/final-version-and-printed-wetland-guidelines-rules-2017-04.01.20.pdf

  २) https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2019/09/Wetlands2017.pdf

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.
	SDG १५. जमिनीवरील जीवन	१५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

३.६ पाणथळ जागांचे संवर्धन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	संक्षिप्त दस्तऐवज	पाणथळ जमीन (संवर्धन आणि व्यवस्थापन) नियम-२०१७ नुसार पाणथळ जमिनीच्या संक्षिप्त दस्तऐवजाची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	पाणथळ जमिनीचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.६ पाणथळ जागांचे संवर्धन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

अग्नि

एकूण गुण: १,६००

४ अग्नि

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
४.१	**नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार**	३००
४.२	**कार्बन उत्सर्जन कमी असलेल्या उर्जा स्त्रोतांचा अवलंब**	
४.२.१	हरित पथदिवे	२००
४.२.२	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे	५००
४.२.३	हरित इमारती	३००
४.२.४	सार्वजनिक इमारतींचे ऊर्जा लेखापरीक्षण	२००
४.२.५.	कूल रूफिंग	१००
	एकूण	१,६००

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

गुण ३००

कोळसा, जीवाश्म इंधन इत्यादी उर्जेचे पारंपारिक स्त्रोत आहेत. या इंधनाच्या ज्वलनामुळे प्रदूषण होते व हे स्त्रोत पुन्हा मिळवता येणारे नाहीत. याउलट नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा ही नैसर्गिक स्त्रोतांपासून मिळविली जाते आणि ती पर्यावरणासाठी सुरक्षित देखील आहे. त्यामुळे पर्यावरणाच्या हितासाठी अक्षय ऊर्जेच्या वापराला प्रोत्साहन दिले पाहिजे कारण आपण आपल्या निव्वळ शून्य वचनबद्धतेकडे वाटचाल करत आहोत. या निर्देशकामध्ये, नुतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापराला प्रोत्साहन देण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांच्या आधारे मूल्यमापन केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नुतनीकरणयोग्य उर्जा आणि निव्वळ शून्य संदर्भात जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या		३००
	माझी वसुंधरा अभियाना ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै – सप्टेंबर) **(Relative Marking)**	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर – डिसेंबर) **(Relative Marking)**	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी - मार्च) **(Relative Marking)**	१००	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे आयोजित जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाने जारी केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांचा मूल्यांकनासाठी विचार केला जाईल.
- प्रचारात्मक उपक्रमांमध्ये पुढील गोष्टींचा देखील समावेश होतो; सौर स्थापना, सौर बंब आणि इतर प्रकारचे अक्षय ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य.
- उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा

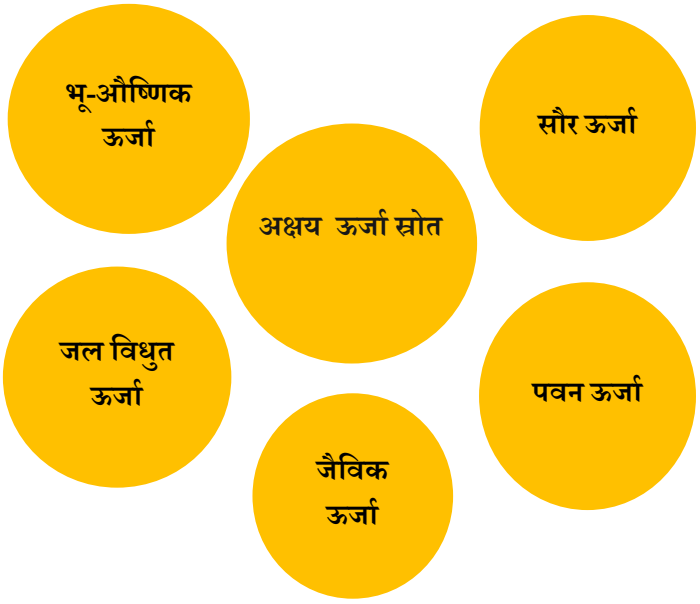
७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

अक्षय ऊर्जा

अक्षय ऊर्जा

अक्षय ऊर्जा ही नैसर्गिक स्तोतांपासून उत्पादित होते जी वापराच्या अधिक पटीने निर्मित होते. ही संसाधने अमर्यादित आहेत. अक्षय ऊर्जेचा वापर हा वीज निर्मितीसाठी, जागा वातानुकुलीत करण्यासाठी, पाणी गरम/थंड करणे आणि वाहतुकीसाठी केला जाऊ शकतो.

Net Zero (निव्वळ शून्य)

Net ero (निव्वळ शून्य)

- निव्वळ शून्य हे हरितगृह वायूंचे उत्पादन आणि वातावरणातून काढून टाकलेल्या हरितगृह वायूंचे प्रमाण यांच्यातील संतुलन आहे. निव्वळ शून्य लक्ष्य गाठण्यासाठी कार्बन निर्मुलनाच्या प्रक्रियेद्वारे हरितगृह वायूंचे उत्सर्जन कमी करून त्यांना वातावरणातून काढून टाकले जाते.
- भारताने २०७० पर्यंत निव्वळ शून्य गाठण्याचे लक्ष्य जाहीर केले आहे.
- भारताने २०३० पर्यंत हरितगृह वायूंच्या उत्सर्जनाचे GDP अंतर्गत उत्पादनाचे प्रमाण २००५ च्या पातळीच्या ४५% पर्यंत कमी करण्यासाठी वचनबद्धता दर्शवली आहे.
- भारताने २०३० पर्यंत त्याच्या एकूण विद्युत उर्जा क्षमतेपैकी ५०% अपारंपारिक इंधन-आधारित ऊर्जा संसाधनांमधून स्थापित करण्यास वचनबद्धता दर्शवली आहे.

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत (जुलै-सप्टेंबर) नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत (ऑक्टोबर-डिसेंबर)नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत (जानेवारी-मार्च)नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये **तिमाहीनुसार** नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the promotional activity (as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate) to encourage the use renewable energy sources and Net Zero (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the promotional activity for the use of renewable energy sources (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य संदर्भात प्रचारात्मक आणि जनजागृती उपक्रम

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

४.२.१ हरित पथदिवे

गुण २००

हरित पथदिवे बसवल्यामुळे वीज बचत होते व स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे कार्बन फूटप्रिंट देखील कमी होते. यामुळे एचपीएस(HPS) बल्ब ऐवजी **हरित** पथदिवे बसविणे पर्यावरण संरक्षणाच्या दृष्टीने महत्वाचे पाऊल आहे. या निर्देशकामध्ये, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सर्व पथदिव्यांचे **हरित** पथदिव्यांमध्ये रूपांतर करण्यासाठी घेतलेल्या पुढाकाराचे मूल्यमापन केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	एकूण पथदिव्यांपैकी एलईडी पथदिव्यांची टक्केवारी	५०
२	एकूण पथदिव्यांपैकी सौर पथदिव्यांची टक्केवारी	१५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील पथदिव्यांची संख्या
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील हरित पथदिव्यांची संख्या
- पथदिवे बदलल्यामुळे होणाऱ्या ऊर्जाबचतीचा अहवाल - जसे की, दिवे बदलण्या आधीची व नंतरची वीज बिलाची प्रत.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल
- पथदिवे बसवण्यासाठी देण्यात आलेल्या कार्यारंभ आदेशाची प्रत.
- आधी आणि नंतरची छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- गुणांचे वितरण हरित पथदिव्यांच्या टक्केवारीवर आधारित आहे. उदाहरणार्थ;
  - १०० टक्के एलईडी पथदिव्यांसाठी ५० गुण.
  - १०० टक्के सौर पथदिव्यांसाठी १५० गुण.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा

७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

४.२.१ हरित पथदिवे

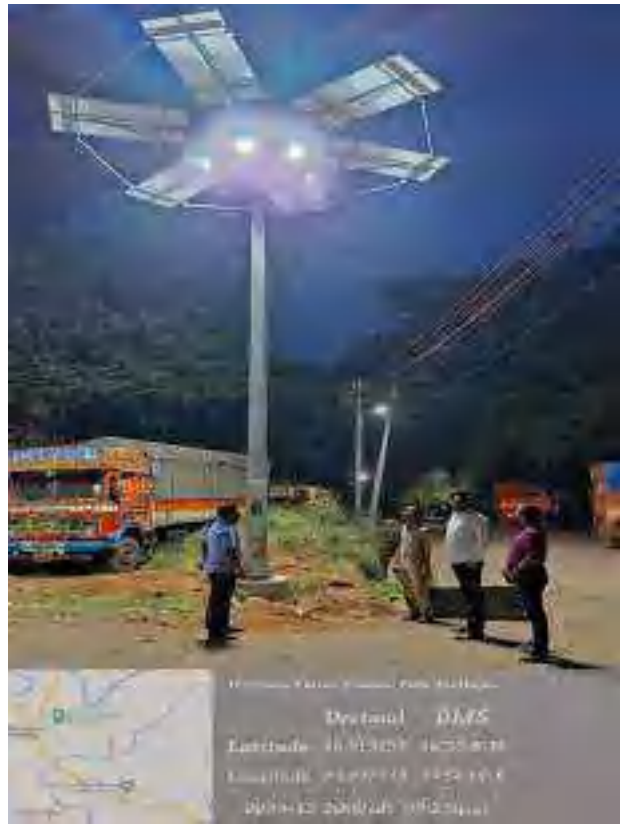
MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि २	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एलईडी पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या एलईडी पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सौर पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या सौर पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	दिवे बदलल्यानंतरचा ऊर्जा बचत अहवाल	ऊर्जा बचत अहवाल म्हणून आधीचे आणि नंतरचे वीजबिल अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
	एलइडी/सौर पथदिव्यांचे स्थान	एलइडी/सौर पथदिव्यांचे गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.१ हरित पथदिवे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे — गुण ५००

पारंपारिक ऊर्जेच्या विरूद्ध नूतनीकरण योग्य ऊर्जेच्या वापराकडे संक्रमण करून, स्थानिक स्वराज्य संस्था आपल्या राष्ट्राला २०७० पर्यंत निव्वळ शून्य लक्ष्य आणि २०४७ पर्यंत ऊर्जा स्वातंत्र्याचे लक्ष्य पूर्ण करण्यात मदत करू शकतात. या निर्देशकामध्ये, माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सौर ऊर्जा आणि नूतनीकरण योग्य ऊर्जा स्थापनांच्या संचयी क्षमतेवर आधारित स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे मूल्यमापन केले जाईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	**माझी वसुंधरा अभियान ५.० मध्ये सौर प्रकल्पांची एकूण क्षमता (किलोवॅटमध्ये)** **(Relative Marking)**		२००
	सार्वजनिक इमारती	१००	
	खाजगी इमारती	१००	
२	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान बसवण्यात आलेल्या सौर प्रकल्पांची एकूण क्षमता किलोवॅट (kW) मध्ये. **(Relative Marking)**		१००
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात बसवण्यात आलेल्या सौर वॉटर हीटरची एकूण क्षमता - लिटर प्रतिदिन (LPD) **(Relative Marking)**		१००
४.	**अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता** किलोवॅट (kW) मध्ये **(Relative Marking)**		१००
	कार्यान्वित आणि कार्यरत	१००	
	निविदा मागवण्यात आल्या आहेत	५०	

आवश्यक तपशील:

- सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये.
  - छतांवर असेलेले सौर प्रकल्प
  - इमारत संकुलांमध्ये सौर उर्जेची स्थापना
  - सौर वॉटर हीटर
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- संकुलांमध्ये अक्षय सौर प्रकल्प बसविल्यामुळे ऊर्जाबचत अहवाल, जसे की - आधी आणि नंतरचे वीज बिल (सौर प्रकल्प असणारे छत/सौर प्रकल्प)
- सर्व नूतनीकरण योग्य ऊर्जा प्रकल्पांसाठी कार्यान्वित प्रमाणपत्राची प्रत.
- या निर्देशकासाठी, निवासी इमारती वगळता सार्वजनिक इमारती, कोणत्याही व्यावसायिक किंवा अव्यावसायिक आस्थापना यासह शासकीय इमारती, स्थानिक इमारती, शॉपिंग कॉम्प्लेक्स, रुग्णालये इत्यादींचा समावेश असेल.
- सौर प्रकल्पांचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र (आधी आणि नंतर) (Size १ ते २ MB)
- ***टीप- मूल्यमापन कार्यापाढती अंक १,२आणि ३ मध्ये नमूद केलेल्या सौर प्रकल्पांचा अंक ४ मध्ये विचार केला जाणार नाही.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा

७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचे प्रकार

अक्षय ऊर्जा प्रकल्प ऊर्जा निर्माण करण्यासाठी शाश्वत संसाधने वापरतात, जसे की सूर्यप्रकाश, वारा, भूऔष्णिक ऊर्जा, पाऊस, भरती आणि बायोमास. अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

एकाग्रीत सौर पॅनेल

फोटोव्होल्टाइक्स

पवन ऊर्जा

बायोगॅस/बायोमास

लघु जलविद्युत प्रकल्प

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक आणि खाजगी स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाचा तपशील (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक आणि खाजगी स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाचा तपशील (किलोवॅट (kW) मध्ये)) विहित एक्सेल शीट स्वरूपात अपलोड करा.
	दिवे बदलल्यानंतरचा ऊर्जा बचत अहवाल	ऊर्जा बचत अहवाल म्हणून आधीचे आणि नंतरचे वीजबिल अपलोड करा.
	सर्व सौर प्रकल्पांच्या कमिशनिंग प्रमाणपत्रांची प्रत	सर्व सौर प्रकल्पांच्या कमिशनिंग प्रमाणपत्रांच्या प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
	आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये स्थापित केलेल्या सौर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	खाजगी इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	खाजगी इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	सार्वजनिक इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	सार्वजनिक इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	सोलर वॉटर हीटर्सचा तपशील	सोलर वॉटर हीटर्सचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (kw मध्ये)	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (Kw मध्ये) नमूद करा.
	अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील	अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील -१

Sr. No	Name of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is this a Public/Private building? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Longitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
5	6	7	8

Total capacity of the solar installations in kW during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the installation of rooftop solar system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Amount of energy saved annually in "Kilowatts" (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11	12

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the owner of Solar water heater (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of solar water heater (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the solar water heater. (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location link of the solar water heater (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the solar water heater	Longitude of the solar water heater	Total capacity of the solar water heater in LPD (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of Solar Water Heaters (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-३

Sr. No	Type of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Renewable energy installation (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

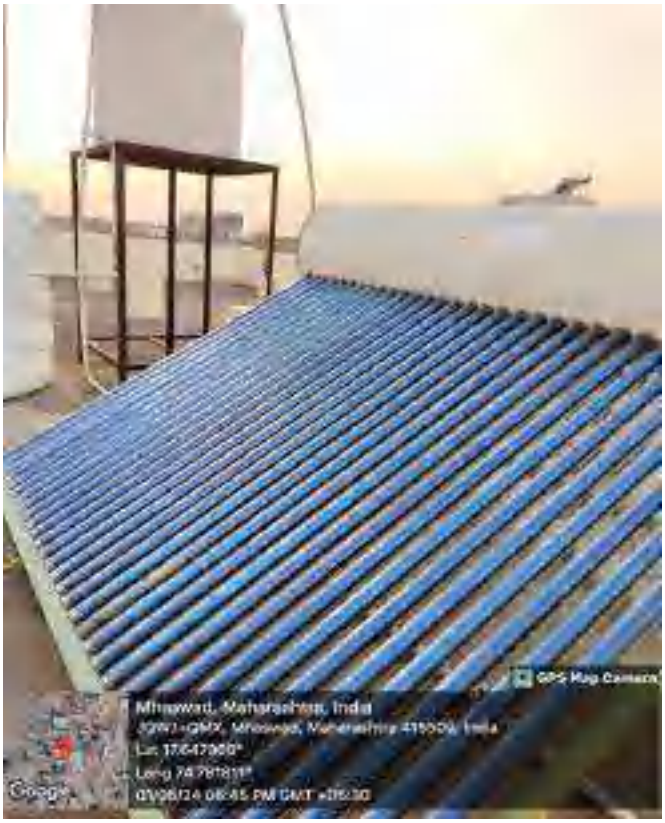
Google Map Location link of Renewable energy installation (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude	Total capacity of the Renewable energy installation in MW (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of Renewable energy प्रोजेक्ट्स installation (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींवर सौर ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

४.२.३ हरित इमारती

गुण ३००

हरित इमारतीमध्ये (ग्रीन बिल्डिंग), प्रक्रिया आणि रचना या दोन्ही गोष्टींचा समावेश होतो, ज्यामध्ये परंपरागत इमारतींच्या तुलनेत पाण्याचा कमी वापर, उर्जा कार्यक्षमता अनुकूलन, नैसर्गिक संसाधनांचे संरक्षण, कमी कचरानिर्मिती आणि रहिवाशांसाठी आरोग्यदायी जागा अशा अनेक सुविधा मिळतात. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे त्यांच्या कार्यक्षेत्रात अस्तित्वात असलेल्या हरित इमारतींच्या संख्येवर आधारित मूल्यमापन करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने निर्माण केलेल्या हरित इमारतींची संख्या **(Relative Marking)**	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान हरित इमारतीत रूपांतरित केलेल्या विद्यमान इमारतींची संख्या **(Relative Marking)**	१००
३.	प्लॅटिनम रेट केलेल्या (LEED आणि IGBC) किंवा 5-स्टार (GRIHA) रेट केलेल्या हरित इमारतींची टक्केवारी **(Relative Marking)**	७५
४.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निव्वळ-शून्य इमारतींबाबत जनजागृतीसाठी कार्यशाळा/सेमिनार/परिषद **(Relative Marking)**	२५

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील प्रमाणित हरित इमारतींचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान IGBC/GRIHA/LEED द्वारे देण्यात आलेल्या वैध प्रमाणपत्राची प्रत
- गूगल मॅपवर इमारतींचे स्थान (लोकेशन), ते सादर करावेत.
- सर्व इमारतींसाठी भोगवटा प्रमाणपत्र (Occupancy Certificate)
- निव्वळ-शून्य इमारतींबाबत जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

टीप: IGBCने रेट केलेल्या प्रकल्पांच्या प्रमाणपत्राची वैधता कालावधी ३ वर्षे (इमारतींसाठी) आणि ५ वर्षे (शहरे, कॅम्पसेस इत्यादीसारख्या मोठ्या विकासासाठी) असेल.

SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा

७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

हरित इमारतीसाठींचे मानके

हरित इमारती (ग्रीन बिल्डिंग) पर्यावरणीयदृष्ट्या अनुकूल डिझाइन आणि बांधकाम पद्धतींचे पालन करतात, टिकाऊपणा, ऊर्जा कार्यक्षमता आणि रहिवाशांच्या कल्याणावर लक्ष केंद्रित करतात. या मध्ये स्थानिक संदर्भ आणि गरजांवर भर दिला जातो आणि ग्रीन बिल्डिंग रेटिंग सिस्टमच्या आधारे त्यांना प्रमाणित केले जाते. ही प्रमाणपत्रे पर्यावरणपूरक इमारतींना चालना देण्यासाठी आणि विविध फायदे मिळवून देण्यामध्ये महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात.

हरित इमारतीसाठीं प्रमुख पैलू	भारतातील हरित इमारतीसाठीं प्रमाणपत्रांचे महत्त्व
शाश्वतता : भारतीय हरित इमारती कमी संसाधनांचा वापर, कार्यक्षम ऊर्जा, कमी पाण्याचा वापर आणि कचरा कमी करण्यावर भर देतात.	**पर्यावरणीय प्रभाव** : प्रमाणपत्रे शाश्वत पद्धतींचा अवलंब करतात, ऊर्जा वापर आणि संसाधनांचा वापर कमी करून भारताच्या पर्यावरणीय उद्दिष्टांमध्ये योगदान देतात.
ऊर्जा कार्यक्षमता : प्रभावी इन्सुलेशन, ऊर्जा-कार्यक्षम उपकरणे आणि नूतनीकरणक्षम ऊर्जा स्त्रोतांचा समावेश भारताच्या उर्जेची मागणी आणि उत्सर्जन रोखण्याच्या उद्दिष्टाशी पूरक आहे.	**ऊर्जा बचत** : हरित इमारती भारताला ऊर्जेची मागणी कमी करण्यास मदत करतात आणि कमी युटिलिटी बिलांद्वारे खर्चात बचत करण्यास मदत करतात.
जलसंवर्धन : हरित इमारती भारतातील पाणी टंचाईच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी जल-कार्यक्षम फिक्स्चर, रेन वॉटर हार्वेस्टिंग आणि योग्य लँडस्केपिंगचा वापर करतात.	**आरोग्य आणि कल्याण** : घरातील हवेची सुधारित गुणवत्ता आणि आराम यामुळे रहिवाशांचे कल्याण आणि उत्पादकता सुधारते, भारताच्या विविध हवामान क्षेत्रांमध्ये महत्त्वपूर्ण आहे.
इनडोअर एअर क्वालिट : योग्य वायुवीजन, कमी-उत्सर्जन सामग्री आणि प्रदूषक नियंत्रणामुळे घरातील हवेची गुणवत्ता वाढते, विशेषत: भारताच्या विविध हवामान परिस्थितीत महत्त्वाचे ठरतात.	**स्थानिक संदर्भ** : भारतीय प्रमाणपत्रे स्थानिक हवामान, संस्कृती आणि नियमांचा विचार करतात, व्यावहारिक आणि संबंधित टिकाऊ उपायांची खात्री करतात.
स्थानिक साहित्य : शाश्वत, स्थानिक पातळीवर मिळणाऱ्या सामग्रीचा वापर भारतीय अर्थव्यवस्थेला आधार देतो आणि वाहतुकीशी संबंधित कार्बन फूटप्रिंट कमी करतो.	**शासकीय सहाय्य** : अनेक राज्ये भारताच्या शाश्वत वाढीच्या उद्देशाला समर्थन देत, हरित-प्रमाणित प्रकल्पांसाठी प्रोत्साहन, सवलत किंवा जलदगतीने मंजूरी देतात.
साइट आणि शहरी नियोजन : साइटचे स्थान, वाहतूक प्रवेश आणि समुदाय एकत्रीकरणाचा विचार भारताच्या शहरी विकासाच्या प्राधान्यांशी जुळतो.	**विक्रीयोग्यता** : प्रमाणित हरित इमारतींचे बाजार मूल्य जास्त असते, जे पर्यावरणाविषयी जागरूक खरेदीदार आणि भाडेकरूंना आकर्षित करतात, भारताच्या शाश्वत विकासाच्या मूल्यांशी सुसंगत असतात.
कचरा व्यवस्थापन: बांधकाम पद्धती भारताच्या कचरा व्यवस्थापन उपक्रमांशी सुसंगत करून, कचरा कमी करणे, पुनर्वापर आणि पुनर्वापराला प्राधान्य देतात.	

हरित इमारतींसाठी प्रमाणपत्रे

IGBC (इंडियन ग्रीन बिल्डिंग कौन्सिल)

प्रमाणन पातळी	क्रेडिट पॉईंट
प्रमाणित	५०-५९
सिल्व्हर	६०-६९
गोल्ड	७०-७९
प्लॅटिनम	८० आणि त्यावरील

GRIHA (ग्रीन रेटिंग्स इंटिग्रेटेड हॅबिटॅट असेसमेंट)

GRIHA रेटिंग	रेटिंग थ्रेशोल्ड
★	२५-४०
★★	४१-५५
★★★	५६-७०
★★★★	७१-८५
★★★★★	८६ आणि अधिक

LEED (ऊर्जा आणि पर्यावरण डिझाइनमधील नेतृत्व)

प्रमाणन पातळी	क्रेडिट पॉईंट
प्रमाणित	४०-४९
सिल्व्हर	५०-५९
गोल्ड	६०-७९
प्लॅटिनम	८० + गुण

हरित इमारती शाश्वत, ऊर्जा कार्यक्षमता आणि रहिवाशांचे आरोग्य आणि सुरक्षितता यामध्ये मदत करतात. IGBC, GRIHA आणि LEED सारख्या प्रमाणन परिषद या गुणधर्मांचे प्रमाणीकरण करतात आणि भारताच्या ग्रीन बिल्डिंग चळवळीला पुढे नेण्यात आणि व्यापक फायदे प्रदान करण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात.

टीप - ग्रीन बिल्डिंग प्रमाणपत्रे मिळविण्यासाठी संदर्भ
https://igbc.in/ ,
https://www.usgbc.org/leed ,
https://www.grihaindia.org/

४.२.३ हरित इमारती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नवीन प्रमाणित केलेल्या हरित इमारतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नवीन प्रमाणित केलेल्या हरित इमारतींची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान हरित इमारतीत रूपांतरित झालेल्या विद्यमान इमारतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान हरित इमारतीत रूपांतरित झालेल्या विद्यमान इमारतींची संख्या नमूद करा.
३	प्लॅटिनम रेट केलेल्या (LEED आणि IGBC) किंवा ५ स्टार (GRIHA) रेट केलेल्या हरित इमारतींची टक्केवारी	प्लॅटिनम रेट केलेल्या (LEED आणि IGBC) किंवा ५ स्टार (GRIHA) रेट केलेल्या हरित इमारतींची टक्केवारी नमूद करा.
१,२ आणि ३	प्रमाणित हरित इमारतींचे तपशील	प्रमाणित हरित इमारतींचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान IGBC/GRIHA/LEED द्वारे वैध प्रमाणपत्राची प्रत	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान IGBC/GRIHA/LEED द्वारे मिळालेल्या प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	सर्व हरित इमारतींसाठी भोगवटा प्रमाणपत्र(Occupancy Certificate)	सर्व हरित इमारतींसाठी भोगवटा प्रमाणपत्राची (Occupancy Certificate) संकलित पीडीएफ अपलोड करा
४	निव्वळ-शून्य कार्बन उत्सर्जन इमारतींबाबत जनजागृतीसाठी कार्यशाळा/सेमिनार/परिषदांची संख्या	निव्वळ-शून्य कार्बन उत्सर्जन इमारतींबाबत जनजागृतीसाठी कार्यशाळा/सेमिनार/परिषदांची संख्या नमूद करा.
	निव्वळ-शून्य कार्बन उत्सर्जन इमारतींबाबत जनजागृतीसाठी कार्यशाळा/सेमिनार/परिषदांचा तपशील	निव्वळ-शून्य कार्बन उत्सर्जन इमारतींबाबत जनजागृतीसाठी कार्यशाळा/सेमिनार/परिषदांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.३ हरित इमारती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the certified Green Building (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the certified Green Building (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Latitude of the certified green building
1	2	3	4

Longitude of the certified green building	Google Map location of certified Green Building (Local Body should enter valid google map link.)	Green Building Certification given by IGBC/LEED/GRIHA/Others (Local Body should choose appropriate option from the dropdown.)	Date of receiving Green Building Certification (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Is the certified green building new or existing buildings converted to green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should choose appropriate option from the dropdown.)	Is the certified Green Building Platinum rated (LEED or IGBC)/ 5-star(GRIHA) rated/ NA (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.३ हरित इमारती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-ero Buildings (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-ero Buildings (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.४ सार्वजनिक इमारतींचे ऊर्जा लेखापरीक्षण

गुण २००

ऊर्जा लेखापरीक्षण हे इमारतीतील ऊर्जा प्रवाहाचे केलेले विश्लेषण आहे. लेखापरीक्षण अहवालात ऊर्जा संवर्धन धोरणांचा समावेश असू शकतो. उदा. आउटपुटवर नकारात्मक परिणाम न करता प्रणालीमध्ये ऊर्जा इनपुटचे प्रमाण कमी करण्यासाठी प्रक्रिया किंवा प्रणाली (सेन्सर-आधारित प्रकाश, कागद पुर्ननवीनीकरण, कागदविरहित काम [ऑनलाइन], पर्यावरणपूरक सामग्री इ. वापरून). या निर्देशकाचा उद्देश स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या विजेच्या वापरावर लक्ष ठेवण्यासाठी आणि ऊर्जेचा अपव्यय कमी करण्याकरिता पावले उचलण्यासाठी प्रोत्साहित करणे हा आहे.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/ किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आलेल्या सार्वजनिक इमारतींची टक्केवारी		१००
	१०० %	१००	
	७५ % ते १०० %	७५	
	५० % ते ७५ %	५०	
	५० % पेक्षा कमी	०	
२.	सार्वजनिक इमारतीची टक्केवारी		५०
	सखोल लेखापरीक्षण करण्यात आले	५०	
	प्राथमिक लेखापरीक्षण करण्यात आले	२५	
३.	ऊर्जा लेखापरीक्षण करून त्यातून देण्यात आलेल्या शिफारसींची अंमलबजावणी केलेल्या इमारतींची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२५
४.	स्थापित केलेल्या ऊर्जा मीटर असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२५

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण सार्वजनिक इमारतींची संख्या
- माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा ५.० दरम्यान ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या
- ऊर्जा लेखापरीक्षणाच्या कार्यकारी सारांशाची प्रत.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल
- ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवालात केलेल्या शिफारशींच्या अंमलबजावणीचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- ऊर्जा लेखापरीक्षण करणाऱ्या अधिकृत उर्जा लेखापरीक्षकांची यादी येथे मिळेल: https://beeindia.gov.in/sites/default/files/Energy%20Auditors%201st-20th%20Exam.pdf
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा

७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवाल

ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवाल

- ऊर्जा लेखापरीक्षण म्हणजे ऊर्जा कार्यक्षमता सुधारणा आणि खर्च बचतीच्या संधी ओळखण्यासाठी इमारत, सुविधा किंवा प्रक्रियेमध्ये ऊर्जा वापराचे पद्धतशीर मूल्यांकन आणि विश्लेषण आहे.
- उद्योगांमध्ये, मुख्य खर्च हा बहुतेक वेळा ऊर्जा (विद्युत आणि औष्णिक दोन्ही), श्रम आणि साहित्य यावर केला जातो.
- ऊर्जा व्यवस्थापनाला प्रमाण बिंदू बनवून, खर्च कमी करण्यासाठी उर्जा हे एक प्रमुख क्षेत्र म्हणून उदयास येत आहे.
- ऊर्जा लेखापरीक्षणाचा वापर हा ऊर्जा आणि इंधनाचा वापर कमी कसा करावा तसेच उर्जेचा अपव्यय कसा टाळता येईल हे समजून घेण्यासाठी मदत करतात.
- ते ऊर्जा खर्चात कपात, प्रतिबंधात्मक देखभाल आणि गुणवत्ता नियंत्रण यासारख्या सकारात्मक परिणामांकडे लक्ष देतात.
- प्रति युनिट आउटपुट किंवा ऑपरेटिंग खर्च कमी करणे हे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.
- ऊर्जा लेखापरीक्षण हे ऊर्जा व्यवस्थापनासाठी एक बेंचमार्क स्थापित करतात आणि संपूर्ण संस्थेमध्ये अधिक प्रभावी ऊर्जा वापराचे नियोजन करण्यास मदत करतात .

ऊर्जा लेखापरीक्षणाचे प्रकार

प्राथमिक ऊर्जा लेखापरीक्षण

•प्राथमिक ऊर्जा लेखापरीक्षण हे इमारत किंवा सुविधेतील ऊर्जेच्या वापराचे प्रारंभिक मूल्यांकन आहे, ज्यामध्ये सामान्यत: संभाव्य ऊर्जा-बचत संधी ओळखण्यासाठी आणि अधिक तपशीलवार ऑडिट आवश्यक आहे की नाही हे निर्धारित करण्यासाठी किरकोळ तपासणी आणि मूलभूत माहिती संग्रह यांचा समावेश असतो.

प्राथमिक ऊर्जा लेखापरीक्षणाचे उपयोग :

- संस्थेंमध्ये उर्जा वापर तंत्र स्थापित करणे.
- बचत करण्याच्या व्याप्तीचा अंदाज लावता येतो.
- सर्वात संभाव्य आणि लक्ष वेधण्यासाठी सर्वात सोपी क्षेत्रे निवडणे.
- उर्जा बचती साठी त्वरित सुधारणा उपार ओळखणे.
- एक 'संदर्भ बिंदू' पक्का कराता येतो
- अधिक सविस्तार अभ्यासासाठी क्षेत्रे ओळखता येतात.

सविस्तर ऊर्जा लेखापरीक्षण

•सविस्तर ऊर्जा लेखापरीक्षण ही इमारत, सुविधा किंवा प्रक्रियेतील ऊर्जेच्या वापराची सर्वसमावेशक तपासणी आहे, ज्यामध्ये ऊर्जा कार्यक्षमता सुधारणा आणि खर्च बचतीसाठी विशिष्ट क्षेत्रे ओळखण्यासाठी ऊर्जा प्रणाली आणि उपकरणांचे संपूर्ण माहिती संकलन, विश्लेषण आणि मूल्यमापन यांचा समावेश होतो.

•या प्रकारचे ऊर्जा लेखापरीक्षण बचत आणि खर्चाचा सर्वात अचूक अंदाज देते. हे लेखापरीक्षण सविस्तर ऊर्जा बचतीचा हिशोब आणि प्रकल्प खर्च समाविष्ट करते.

•सर्वसमावेशक लेखापरीक्षणामध्ये, मुख्य घटकांपैकी एक म्हणजे ऊर्जा संतुलन. हे प्रणाली वापरून ऊर्जेच्या यादीवर आधारित आहे, सध्याच्या दैनंदिन वापराच्या परिस्थितीच्या अनुमानावर आणि ऊर्जा वापराच्या गणनेवर आधारित आहे. यामध्ये अंदाजे केलेल्या उर्जेचा वापर, नंतर बिल शुल्काशी तुलना केली जाते.

- सविस्तर ऊर्जा लेखापरीक्षण तीन टप्प्यांत केले जाते:
  - •पहिला टप्पा- लेखापरीक्षणपूर्व
  - दुसरा टप्पा - लेखापरीक्षण
  - तिसरा टप्पा - लेखापरीक्षणानंतर

४.२.४ सार्वजनिक इमारतींचे ऊर्जा लेखापरीक्षण

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ऊर्जा लेखापरीक्षण केलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ऊर्जा लेखापरीक्षण केलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ज्या सार्वजनिक इमारतींचे सखोल ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आले होते त्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ज्या सार्वजनिक इमारतींचे सखोल ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आले होते त्यांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्राथमिक ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्राथमिक ऊर्जा लेखापरीक्षण करण्यात आलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
३	ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवालाचा कार्यकारी सारांश	ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवालाचा कार्यकारी सारांश अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	ऊर्जा लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून दिलेल्या शिफारशींच्या अंमलबजावणीसाठी कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	ऊर्जा लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून दिलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी करण्यासाठी केलेल्या कामाची आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
४	स्थापित ऊर्जा मीटरसह सार्वजनिक इमारतींची संख्या	स्थापित ऊर्जा मीटरसह सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
१,२,३ आणि ४	ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवालात केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी, ऊर्जा मीटर आणि ऊर्जा लेखापरीक्षणाचा तपशील	ऊर्जा लेखापरीक्षण अहवालात केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी, ऊर्जा मीटर आणि ऊर्जा लेखापरीक्षणाचा तपशील अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.४ सार्वजनिक इमारतींचे ऊर्जा लेखापरीक्षण

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the Public Building with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Type of energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Preliminary/In-depth) (Select from Drop down options)	Address of the Public Building with energy audit (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link of the public building with energy audit (Local Body should only enter valid google map link.)	Latitude of the public building with energy audit	Longitude of the public building with energy audit	Date of conducting energy auditing (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Name of the entity that conducted energy audit (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Project Cost for conducting energy audits in "Rs" (Local Body should only enter numeric format.)	Recommendation given during the energy auditing (Local Body should only enter alphanumerical values.)
9	10	11

Has the local body implemented the recommendations given during the energy audit (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the public building has installed Energy Meters (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
12	13

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.५ कूल रूफिंग (थंड छत)

गुण १००

थंड छत, सूर्यप्रकाश (सौर ऊर्जा) प्रभावीपणे परावर्तित करते आणि शोषलेली कोणतीही उष्णता कार्यक्षमतेने उत्सर्जित करून स्वतःला थंड ठेवते. छत थंड राहते आणि इमारतीखालील उष्णतेचे प्रमाण कमी करते. इमारतीमध्ये वातानुकूलित यंत्रणा नसल्यामुळे इमारत थंड राहण्यात मदत होते आणि तापमान अधिक स्थिर राहते. या निर्देशकामध्ये, थंड छत असलेल्या सार्वजनिक इमारतींच्या संख्येच्या आधारावर स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे मूल्यांकन केले जाईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान थंड छत असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची टक्केवारी		५०
	१००%	५०	
	७५% - १००%	४०	
	५०% - ७५%	३०	
	५०% पेक्षा कमी	0	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी आणि निवासी इमारतींमध्ये थंड छता संदर्भात प्रचारात्मक जनजागृती. (Relative Marking)		५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या.
- माझी वसुंधरा अभियान ४.0 आणि/किंवा माझी वसुंधरा अभियान ५.0 दरम्यान थंड छत असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगतीचा अहवाल.
- सार्वजनिक इमारतींचे तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- सार्वजनिक इमारतींची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB) जेथे थंड छत तयार केले आहे.
- खाजगी आणि निवासी इमारतींमध्ये थंड छताच्या प्रचाराबाबत जनजागृती उपक्रमांचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.१ : सर्व देशांमध्ये हवामान-संबंधित धोके आणि नैसर्गिक आपत्तींसाठी लवचिकता आणि अनुकूली क्षमता मजबूत करणे.

कूल रूफिंग (थंड छत)

थंड छत

- थंड छत पारंपारिक छतापेक्षा जास्त सूर्यप्रकाश परावर्तित करण्यासाठी उच्च परावर्तित सामग्री वापरते व इमारतींना थंड होण्यास मदत करू शकते. पारंपारिक छताच्या तुलनेत थंड छत हे छताच्या पृष्ठभागाचे तापमान २ ते ३ $^{\circ}C$ ने कमी करते.
- थंड छत हे पांढरे छत म्हणून ओळखले जाते. पारंपारिक छताच्या तुलनेत थंड छत हे दुप्पट पटीने सूर्यप्रकाश परावर्तीत करू शकतात. थंड छतावरील कोटिंग्स साध्या चुनखडीपासून ते चांगल्या दर्जाच्या परावर्तीत कोटिंग्स पर्यंत असू शकतात.

कूल रूफिंग (थंड छताचे) फायदे

- **कमी ऊर्जा बिल्स:** वातानुकूलनाची गरज कमी करते.
- **घरातील वातावरण सुधारणे** : इमारतींमधील उष्णतेची वाढ कमी करते.
- **छताचे आयुष्य वाढणे:** छताचे तापमान कमी करते.
- **अर्बन हिट आईलांन्डचा प्रभाव कमी करते :** सूक्ष्म हवामान आणि स्थानिक वातावरणावरील औष्णिक प्रभाव कमी करते.

थंड छतांचे (कूल रूफिंग) प्रकार

- **पांढरे छत:** हा एक पांढऱ्या रंगाने रंगवलेला थंड छताचा प्रकार आहे .
- **हलक्या रंगांचे छत:** यामध्ये सामान्यतः परावर्तीत आवरण केले जाते.
- **सिंगल-प्लाय मेम्ब्रेन** : हलक्या रंगाचे पडदे हे उन्हाळ्याच्या महिन्यांमध्ये अतिनील किरणांना परावर्तीत करून, ऊर्जेची बचत करतात.
- **हरित छत:** ह्याला जिवंत छत असे ही संबोधले जाते, हे छत वनस्पती किंवा बागायतीने अच्छादीत केले जाते ज्याने उष्णतेपासून संरक्षण होते.
- **धातूंनी बनलेले छत: हे छत** सूर्याची किरणे शोषून घेण्याऐवजी त्यांना परावर्तित करते, ज्यामुळे उन्हाळ्यात घर थंड ठेवण्यासाठी होणारा खर्च कमी होतो.

पांढरे छत

हलक्या रंगांचे छत

सिंगल प्लाय मेम्ब्रेन

धातूंनी बनलेले छत

हरित छत

४.२.५ कूल रूफिंग (थंड छत)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कूल रूफिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० आणि माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कूल रूफिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा..
	कूल रूफिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींचे तपशील	कूल रूफिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींचे तपशील विहित एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	कूल रूफिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये कूल रूफिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या	सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये कूल रूफिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये कूल रूफिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील	सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये कूल रूफिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये कूल रूफिंगला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.५ कूल रूफिंग (थंड छत)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the building with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the building with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map location with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the building	Longitude of the building	Project cost for cool roofing in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.५ कूल रूफिंग (थंड छत)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr. No	Name of the awareness event conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

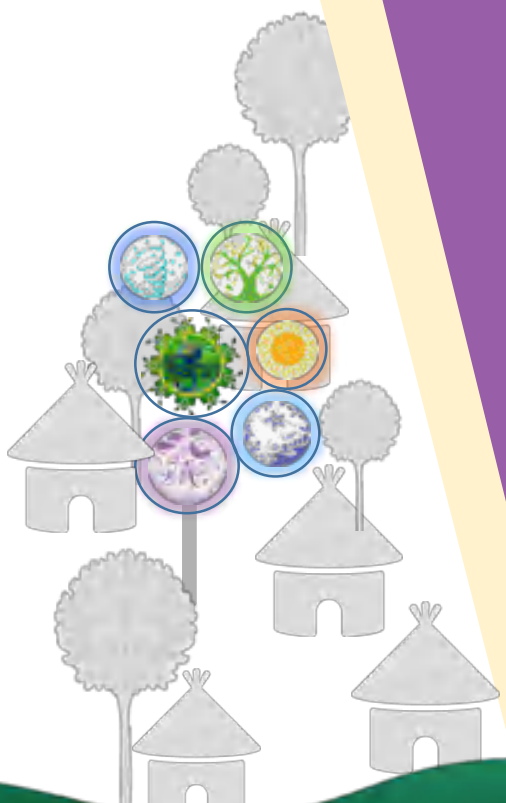
Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the awareness event conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

आकाश

एकूण गुण: ३,३००

५ आकाश

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
	सुधारणा	
५. १	ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता	६००
५. २	समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	५००
५. ३	स्पर्धा आणि जनजागृती उपक्रमांद्वारे माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	४००
५. ४	तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड	३००
५. ५	सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी	८००
५. ६	बचत गटांचा सहभाग	१००
५.७	पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग: CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर	२००
	शिक्षण	
५.८	महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जागरूकता	२००
५.९	पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग	२००
	एकूण	**३,३००**

जनजागृती

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता

गुण ६००

माझी वसुंधरा ई-प्लेज (हरित-शपथ) हा महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागाचा एक उपक्रम आहे. या उपक्रमाचा प्रमुख उद्देश, प्रत्येक नागरिकाला पर्यावरण संवर्धनासाठी प्रतिज्ञा देणे आणि शाश्वत जीवनशैली आत्मसात करायला प्रोत्साहित करणे हा आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील नागरिकांनी केलेल्या ई-प्लेज नोंदणी आणि पूर्तता याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जुलै ते सप्टेंबर-२४ पासून सुरू होणाऱ्या ३ तिमाहींसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील नागरिकांनी पोर्टलवर **वैयक्तिकरित्या** नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या (Relative Marking)		१५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जुलै ते सप्टेंबर-२४ पासून सुरू होणाऱ्या ३ तिमाहींसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील नागरिकांनी पोर्टलवर **गटांमध्ये** नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या (Relative Marking)		१००
३.	**पूर्तता :** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान **वैयक्तिकरित्या** नोंदणी आणि पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची टक्केवारी (Relative Marking)		१५०
४.	**पूर्तता :** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान **गटांमध्ये** नोंदणी आणि पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची टक्केवारी (Relative Marking)		१००
५.	तीनही तिमाहींमध्ये सतत उत्कृष्ट कामगिरी करणारे (प्रत्येक तिमाहीतील टॉप १० स्थान विचारात घेतले जातील)		१००
	i. सर्व 3 तिमाहींमध्ये **वैयक्तिकरित्या** सतत उत्कृष्ट कामगिरी करणारे	७०	
	ii. सर्व 3 तिमाहींमध्ये **गटात** सतत उत्कृष्ट कामगिरी करणारे	३०	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधील नागरिकांनी वैयक्तिक आणि गटांमध्ये घेतलेल्या ई-प्लेजची संख्या तसेच माझी वसुंधरा अभियानाच्या संकेतस्थळावर नोंदणी झालेल्या ई-प्लेजची संख्या https://majhivasundhara.in/en/majhi-vasundhara-pledge
- सर्वाधिक ई-प्लेज नोंदणी सादर केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची यादी माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाद्वारे प्रत्येक तिमाहीनंतर सादर करण्यात येईल.
- **सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.**

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक संस्थेच्या नागरिकांनी पोर्टलवर नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक संस्थेच्या नागरिकांनी पोर्टलवर नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या नमूद करा.
	डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-प्लेजची संख्या दर्शविणाऱ्या डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची संख्या नमूद करा.
	डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-प्लेजची संख्या दर्शविणाऱ्या डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

५.२ समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

गुण ५००

वातावरणीय बदलांबाबत जनजागृती करणाऱ्या विविध उपक्रमांमध्ये वेळोवेळी नावीन्यपूर्ण पद्धतीने नागरिकांचा सक्रिय सहभाग असणे, हे माझी वसुंधरा अभियानाचे एक महत्वाचे उद्दिष्ट आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्था विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करून, स्पर्धा आणि इतर समाज माध्यमांचा वापर करून जनजागृती करू शकतात. स्थानिक स्वराज्य संस्थानी याबाबतीत किती कार्यक्रमांचे आयोजन केले, माझी वसुंधरा अभियानाबद्दल जनजागृती करण्यासाठी किती प्रयत्न केले, सामाजिक माध्यमांचा कसा वापर केला या सगळ्या बाबींचे मूल्यमापन या निर्देशकाच्या माध्यमातून केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	सक्रिय समाज माध्यमे		१५०
	फेसबुक पेज/अकाउंट	५०	
	इंस्टाग्राम अकाउंट	५०	
	युट्युब चॅनेल	५०	
२.	समाज माध्यमांवर फॉलोअर्स/सबस्क्रायबर्स यांची संख्या **(Relative Marking)**		१५०
	फेसबुक पेज/अकाउंट	५०	
	इंस्टाग्राम अकाउंट	५०	
	युट्युब वरील सबस्क्रायबर	५०	
३.	#majhivasundhara यासह समाज मध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या **(Relative Marking)**		१००
४.	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 अंतर्गत केलेल्या कामाचा संकलित व्हिडिओ		१००

आवश्यक तपशील:

- समाज माध्यमांची लिंक - फेसबुक, इंस्टाग्राम आणि यूट्यूब.
- विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या समाज माध्यमावरील पोस्टचा तपशील.
- माझी वसुंधरा अभियान 5.0 अंतर्गत केलेल्या कामाचा संकलित व्हिडिओ यूट्यूब चॅनलवर अपलोड करावा. (व्हिडिओचा कालावधी 2 मिनिटांपेक्षा जास्त नसावा).
- ***Noe -*** **समाज माध्यमांवरील पोस्टची लिंक ही अकाऊंटच्या मुखपृष्ठाची नसावी. ही लिंक सदर पोस्टचीच आहे याची दक्षता घ्यावी.**
- माझी वसुंधरा अभियान 5.0 दरम्यान दररोज एकूण पोस्टच्या संख्येवर आधारित मूल्यमापन यंत्रणा पॉइंट 3 साठी मार्किंग केले जाईल. स्थानिक संस्थेने दररोज किमान एक पोस्ट करावी.
- **सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.**

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

५.२ समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्था समाज माध्यमांवर सक्रिय आहे का (फेसबुकवरील पेज /अकाउंट, इंस्टाग्रामवरील अकाउंट, यूट्यूब चॅनल)	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
२	फेसबुक पेज/अकाउंट वरील फॉलोअर्सची संख्या	फेसबुक पेज/अकाउंट वरील फॉलोअर्सची संख्या नमूद करा.
	इंस्टाग्राम अकाउंटवर फॉलोअर्सची संख्या	इंस्टाग्राम अकाउंटवर फॉलोअर्सची संख्या नमूद करा.
	युट्युब चॅनेलवरील सबस्क्राईबर्सची संख्या	युट्युब चॅनेलवरील सबस्क्राईबर्सची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	सक्रिय समाज माध्यमांची लिंक	सक्रिय समाज माध्यमांची लिंक नमूद करा
३	#majhivasundhara सह समाज माध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या	#majhivasundhara सह समाज माध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पोस्ट केलेल्या समाज माध्यमांवरील पोस्टचे तपशील	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पोस्ट केलेल्या समाज माध्यमांवरील पोस्टचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.०अंतर्गत केलेल्या कामाच्या संकलित व्हिडिओची युट्युब चॅनेलवर अपलोड केलेली लिंक	माझी वसुंधरा अभियान ५.०अंतर्गत केलेल्या कामाच्या संकलित व्हिडिओची युट्युब चॅनेलवर अपलोड केलेली लिंक नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.२ सोशल मीडियाचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Post/Video related to Panchmahbhuta on Facebook/Instagram/ YouTube (Select from Dropdown options)	Social Media Post/Video link on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number)	Number of Shares on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे

गुण ४००

नाविन्यपूर्ण पद्धतीने विविध वतावरणीय बदल नियंत्रित करण्यासाठीच्या उपक्रमांमध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा सक्रिय सहभाग हे माझी वसुंधरा अभियानाच्या प्रमुख उद्दिष्टांपैकी एक आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या प्रचार/जनजागरूती कार्यक्रम आणि स्पर्धा यांच्या आधारे मूल्यमापन करून हे साध्य केले जाऊ शकते. या निर्देशकामध्ये, माझी वसुंधरा अभियानाला चालना देण्यासाठी जनजागरूती कार्यक्रम, उपक्रम आणि स्पर्धांच्या संख्येवर आधारित स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे मूल्यांकन केले जाईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या स्पर्धा/ उपक्रम/जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		३००
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाहीत (जुलै - सप्टेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाहीत (ऑक्टोबर - डिसेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाहीत (जानेवारी - मार्च)	१००	
२.	#majhivasundhara सह सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मवर जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांसाठी एकूण पोस्टची संख्या **(Relative Marking)**		५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या प्रसिद्धीसाठी पर्यावरणपूरक साहित्याचा वापर		५०

आवश्यक तपशील:

- **स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या उपक्रमांची (स्पर्धा ,जनजागृती मोहीमा) संख्या तसेच सहभागींची संख्या (यात खालील सहभागींचा देखील समावेश होतो.)**
  - **खाजगी कंपन्या / स्वयंसेवी संस्था / कॉर्पोरेट्स**
  - **शिक्षण संस्था**
  - **सोसायटी/निवास कल्याण संघटना/नागरिक गट/सिटिझन क्लब**
- **स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेले उपक्रम/कार्यक्रम/स्पर्धा यांचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये**
- **पर्यावरणाशी संबंधित दिवशी दर महिन्याला किमान एका कार्यक्रमाचे आयोजन करावे. (पर्यावरण दिवसांची यादी पुढील पानावर आहे.)**
- **स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा/उपक्रमांचा/स्पर्धांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये (हा तपशील तिमाहीनुसार अद्ययावत करावा.)**
- **जनजागृती करणाऱ्या उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Sie १ ते २ MB).**
- **दिलेली समाजमाध्यमांवरील पोस्टची लिंक ही अकाऊंटच्या मुखपृष्ठाची नसावी. ही लिंक सदर पोस्टचीच आहे याची दक्षता घ्यावी.**
- **सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.**

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

पर्यावरण दिनदर्शिका

जानेवारी

दि. २६
आंतरराष्ट्रीय
स्वच्छ ऊर्जा दिवस

फेब्रुवारी

दि. ०२
जागतिक पाणथळ दिवस
दि. २८
राष्ट्रीय विज्ञान दिन

मार्च

दि ०३ जागतिक वन्यजीव दिवस
दि १४ नद्यांसाठी आंतरराष्ट्रीय कृती दिवस
दि १८ जागतिक पुनर्वापर दिवस
दि २१ आंतरराष्ट्रीय वन दिवस
दि २२ जागतिक जल दिवस
दि २३ जागतिक हवामान दिवस

एप्रिल

दि ०३ जागतिक जलचर प्राणी दिवस
दि १८ जागतिक वारसा दिवस
दि २२ जागतिक पृथ्वी दिवस

मे

दि ०३ आंतरराष्ट्रीय चिवळ्या दिवस
दि ११ जागतिक स्थलांतरित पक्षी दिवस
दि ११ स्थानिक पक्षी दिवस
दि १५ जागतिक हवामान बदल दिवस
दि १९ राष्ट्रीय लुप्तप्राय प्रजाती दिवस
दि २० जागतिक जैवविविधता दिवस
दि २२ आंतरराष्ट्रीय जैवविविधता दिवस
दि २३ जागतिक कासव दिवस
दि २३ जागतिक पॉपट दिवस

जून

दि ०५ जागतिक पर्यावरण दिन
दि ०७ जागतिक अन्न सुरक्षा दिवस
दि ०८ जागतिक महासागर दिवस
दि १५ जागतिक पवन दिवस
दि १७ वाळवंटीकरण आणि दुष्काळाचा सामना करण्यासाठी जागतिक दिवस
दि २२ जागतिक पर्जन्यवन दिन

पर्यावरण दिनदर्शिका

जुलै

दि १-७ वनमहोत्सव सप्ताह दिवस
दि २६ खारफुटी आणि पर्यावरणाच्या संवर्धनासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि २८ जागतिक निसर्ग संवर्धन दिवस
दि २९ आंतरराष्ट्रीय व्याघ्र दिवस

ऑगस्ट

दि १२
जागतिक हत्ती दिवस
दि २०
राष्ट्रीय अक्षय ऊर्जा दिवस

सप्टेंबर

दि ७ निळ्या आकाशासाठी स्वच्छ हवेचा आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि १६ ओझोन थर दिवस
दि १८ जागतिक पाणी देखरेख दिवस
दि २० जागतिक स्वच्छता दिवस
दि २१ शून्य उत्सर्जन दिवस
दि २९ अन्नाचे नुकसान आणि कचऱ्याबद्दल जागरुकता निर्माण करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस

ऑक्टोबर

दि २-८ जागतिक वन्यजीव सप्ताह
दि ४ जागतिक प्राणी दिन
दि ७ जागतिक अधिवास दिन
दि १३ नैसर्गिक आपत्ती निवारणासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि १४ आंतरराष्ट्रीय ई-कचरा दिवस
दि २२ आंतरराष्ट्रीय ऊर्जा दिवस
दि २४ आंतरराष्ट्रीय हवामान कृती दिवस

नोव्हेंबर

दि १
जागतिक परिसंस्था दिन
दि १२
जागतिक पक्षी दिन

डिसेंबर

दि ४ वन्यजीव संवर्धन दिवस
दि ५ जागतिक माती दिवस
दि ११ आंतरराष्ट्रीय पर्वत दिवस
दि १४ राष्ट्रीय ऊर्जा संवर्धन दिवस
दि २३ राष्ट्रीय शेतकरी दिवस

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
२	फेसबुकवर #majhivasundhara आणि #Epledge वापरुन स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवरील पोस्टची संख्या	१) फेसबुकवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवर पोस्टची संख्या नमूद करा. २) या पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान उपक्रम इत्यादींबद्दल असू शकतात.
	ट्विटरवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवरील पोस्टची संख्या	१) ट्विटरवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवर पोस्टची संख्या नमूद करा. २) पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान इव्हेंट इत्यादींबद्दल असू शकतात.
	इंस्टाग्रामवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवरील पोस्टची संख्या	१) इंस्टाग्रामवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यम पेजवर पोस्टची संख्या नमूद करा २) पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान इव्हेंट इत्यादींबद्दल असू शकतात.
	समाज माध्यम पोस्टवर लाईक्सची संख्या	समाज माध्यम पोस्टवरील एकूण लाईक्सची संख्या नमूद करा.
	समाज माध्यम पोस्टवरील शेअरची संख्या	समाज माध्यम पोस्टवरील एकूण शेअरची संख्या नमूद करा
१,२ आणि ३	जनजागृती कार्यक्रम आणि समाज माध्यम पोस्टचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये जनजागृती कार्यक्रम आणि समाज माध्यम पोस्टचा तपशील अपलोड करा.
१ आणि ३	जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of Awareness Events/Activities/Spardha conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the conducting promotion activity for promotion of Majhi Vasundhara during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Promotional activity conducted by (Private companies /NGO's/ Corporates Educational institutions The societies/residence welfare associations/citien groups/ citien clubs) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Promotional activity conducted in [First Quarter (July-September), Second Quarter (October-December), Third Quarter (Jan-March)] of Majhi Vasundhara 5.0 (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Which eco friendly material was used for the promotional events/activity (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Social Media Post link on Facebook (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)
5	6	7	8

Number of Shares on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)	Social Media Post link on Instagram (Local Body should enter valid link of their social media post on Instagram)	Number of Likes on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)
9	10	11	12

Social Media Post link on Twitter (Local Body should enter valid link of their social media post on Twitter)	Number of Likes on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
13	14	15	16

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

गुण ३००

पर्यावरण दूत म्हणजे पर्यावरण संवर्धनासाठी अतुलनीय कार्य करणारे नागरिक. माझी वसुंधरा अभियानाची व्यापक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पर्यावरण दूतांच्या सहकार्याने कार्यक्रम आयोजित केले पाहिजेत. या कार्यक्रमांमध्ये पर्यावरण जतन आणि संवर्धन कार्यात पर्यावरण दूतांसह तरुणांचा सक्रिय सहभाग असणे आवश्यक आहे. या माध्यमातून तरुणांच्या मनात पर्यावरण जतन आणि संवर्धन अशा उपक्रमांचे महत्त्व निर्माण होते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये पर्यावरण दूतांची संख्या आणि त्यांच्या माध्यमातून युवकांचा सहभाग याचे मूल्यांकन या निर्देशकाच्या माध्यमातून केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता. **(Relative Marking)**		५०
२.	निवड केलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या **(Relative Marking)**		५0
३.	पर्यावरण दूत म्हणून निवडलेल्या तरुणांची संख्या **(Relative Marking)**		५0
४.	पर्यावरण दूतांसह स्थानिक स्वराज्य संस्थानी आयोजित केलेल्या उपक्रम/कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		१५०
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाहीत (जुलै - सप्टेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाहीत (ऑक्टोबर - डिसेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाहीत (जानेवारी - मार्च)	५०	

आवश्यक तपशील:

- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचा तपशील:
  - या कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होणाऱ्या युवक/युवक गटांची संख्या.
  - पर्यावरण दूतांची निवड करणे
  - पर्यावरण दूतांच्या माध्यमातून आयोजित कार्यक्रमांची संख्या..
- युवकांच्या गटामध्ये (१५-२९ वर्षे वयोगटातील) युवतींचा ५०% सहभाग असणे आवश्यक आहे. या गटात किमान ५ सदस्य आणि जास्तीत जास्त २० सदस्य असू शकतात.
- आयोजित करण्यात आलेल्या उपक्रमांच्या समाज मध्यमांवरील पोस्टची लिंक - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- स्पर्धांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण

४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे.

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या व ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता अशा कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचे तपशील ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेले कार्यक्रम, ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता त्याचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	निवड केल्या गेलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या	निवड केल्या गेलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या नमूद करा.
३	पर्यावरण दूत म्हणून निवडल्या गेलेल्या युवकांची संख्या	पर्यावरण दूत म्हणून निवडल्या गेलेल्या युवकांची संख्या नमूद करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२, ३ आणि ४	पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील	पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the event conducted by the local body with Paryavaran doot (Local Body should only enter in text format.)	Name of the Paryavaran Doot who conducted the event (Local Body should only enter in text format.)	Is the Paryavaran Doot identified as Youth? (Yes/No) (Age should be between 15 to 29) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Date of conducting the event (DD-MM-YYYY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Type of event (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6	7

Number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Event was conducted in which Quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr. No	Name of the Initiatives for involving Youth Participations (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of conducting the Initiatives (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Number of youth participated in the initiative (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4

Social Media Post Link of the initiative (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Total number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Number of female participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the female participants (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Number of male participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the male participants (Local Body can also enter decimal values)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

गुण ८००

माझी वसुंधरा अभियान पर्यावरणाच्या सुधारणेसाठी निसर्गाच्या पाच घटकांवर (पंचमहाभूते) लक्ष केंद्रित करते. सार्वजनिक ठिकाणी पंचमहाभूतांचा (भूमी, वायु, जल, अग्नी आणि आकाश) प्रचार केल्याने नागरिकांमध्ये पर्यावरण जतन आणि संवर्धनाविषयी जनजागृती निर्माण होईल आणि अभियानात सक्रिय सहभाग मिळण्यास प्रोत्साहन मिळते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान माझी वसुंधरा तत्त्वांवर लक्ष केंद्रित करून विकसित केलेल्या नवीन ठिकाणांची संख्या **(विकसित केलेल्या प्रत्येक नवीन ठिकाणांसाठी १०० गुण दिले जातील.)**	५००
२.	**अपकिप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या आणि माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान माझी वसुंधरा तत्त्वांवर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या ठिकाणांची संख्या.	१००
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कचऱ्याचा पुनर्वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण ठिकाणांची संख्या **(Relative Marking)**	१००
४.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वॉल पेंटिंग्स केलेल्या भिंतींची संख्या **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियानाची तत्वे दर्शवणाऱ्या टिकाणांची निर्मिती (किमान ०५)- तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियानाच्या तत्वांचा प्रचार व प्रसार करणाऱ्या ठिकाणांच्या नूतनीकरणाचे नाव आणि तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्वापर करण्यात येणाऱ्या कचऱ्याचा वापर करून तयार केलेल्या नाविन्यपूर्ण प्रचार व प्रसार करणाऱ्या ठिकाणांचे नाव आणि तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियानाची तत्त्वे दर्शवणाऱ्या वैयक्तिक वॉल पेंटिंग्सचे तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन

१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या वॉल पेंटींगच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

टीप-

वॉल पेंटिंगमध्ये माझी वसुंधरा लोगोसह सर्व ५ थीमॅटिक क्षेत्रांचा समावेश असावा.

तसेच, वॉल पेंटिंगचे छायाचित्र वरील दिलेल्या प्रमाणे जिओटॅग आणि अपलोड करावे.

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्वपर (Recycled) केलेल्या कचऱ्याचा वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण ठिकाणांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्वपर (Recycled) केलेल्या कचऱ्याचा वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण ठिकाणांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वॉल पेंटिंग्स केलेल्या भिंतींची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान केलेल्या वॉल पेंटिंग भिंतींची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
१, ३ आणि ४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांचा, वॉल पेंटिंग्सचा तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Is it a Promulgation spot or Innovative spot? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the Promulgation Spot/Innovative Spot during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of inauguration of the Promulgation Spot/Innovative Spot (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Idea behind developing the spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Promulgation Spot/ Innovative Spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location of the Promulgation Spot/Innovative Spot (Local Body should enter valid google map link.)
5	6	7

Latitude	Longitude	Project cost for developing the Promulgation Spot/Innovative Spot in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

५.६ बचत गटांचा सहभाग

गुण १००

बचत गट (SHG) व्यक्तींच्या छोट्या अनौपचारिक संघटना आहेत, ज्या त्यांच्या समस्या आणि समस्यांचे स्वयं-मदत आणि सामुदायिक कृतीद्वारे निराकरण करण्याच्या समान हेतूने एकत्रत येतात.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी नोंदणीकृत बचत गटांची संख्या.(Relative Marking)		२०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबविलेल्या उपक्रमांची संख्या (Relative Marking)		५०
	सेवाभिमुख	३0	
	जनजागृती मोहिमा	२0	
३.	माझी वसुंधरा 5.0 दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या (Relative Marking)		३०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये नोंदणीकृत बचत गटांचे नाव आणि तपशील विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये
- पर्यावरणीय उपक्रमांमध्ये सहभागी असलेल्या बचत गटांचे तपशील जसे:
  - पर्यावरण, माझी वसुंधरा अभियानाबद्दल जनजागृती मोहीम
  - हरित आच्छादन आणि जैवविविधतेसाठी वृक्ष लागवड, रोपवाटिका, बागांची देखभाल
  - जलसंधारणासाठी विहिरी आणि जलस्त्रोतांचे व्यवस्थापन
  - घनकचरा व्यवस्थापनेचे उपक्रम - कचरा संकलन, विलगीकरण आणि प्रक्रिया
  - स्वच्छता उपक्रम – शौचालय व्यवस्थापन आणि देखभाल
- बचत गट आणि स्थानिक संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या करारांच्या प्रती.
- बचत गटांद्वारे आयोजित पर्यावरणीय उपक्रमांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (size १ ते २ mb)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG ११. शाश्वत शहरे व समुदाय	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.
	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.१ : सर्व देशांमध्ये हवामान-संबंधित धोके आणि नैसर्गिक आपत्तींसाठी लवचिकता आणि अनुकूली क्षमता मजबूत करणे.

माझी वसुंधरा अभियानात सहभागी असलेल्या बचत गटांद्वारे केले जाऊ शकणारे उदाहरणात्मक उपक्रम

महिला बचत गट: "स्वच्छता ही सेवा" चे चेंजमेकर

घरोघरी कचरा संकलनात बचत गटांचा सहभाग

गाळ काढणे

जलसंधारण उपक्रम, महाराष्ट्र

वृक्षारोपण

जनजागृती कार्यक्रम

वृक्षवाटिका निर्मिती

स्वच्छता उपक्रम

५.६ बचत गटांचा सहभाग

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरण विषयक उपक्रमांसाठी नोंदणी केलेल्या बचत गटांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरण विषयक उपक्रमांसाठी नोंदणी केलेल्या बचत गटांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबवलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबवलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	बचत गटांद्वारे आयोजित पर्यावरणीय उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	माझी वसुंधरा ५.० दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या	माझी वसुंधरा ५.० दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या नमूद करा.
	बचत गट आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या कराराच्या प्रती	बचत गट आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या कराराच्या प्रती संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
१,२ आणि ३	बचत गटांचा तपशील	बचत गटांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.६ बचत गटांचा सहभाग

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the SHG registered for Environment activities in the Local body (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Number of members in the SHG (Local Body should only enter whole numbers)	Number of Service Oriented engagement activities carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)
1	2	3	4

Number of Awareness Campaigns carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Does the SHG have a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 (Select from Drop down options)
5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.७ पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर

गुण २००

माझी वसुंधरा अभियानाच्या अंतर्गत आयोजित करण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांसाठी विविध स्त्रोतांकडून प्राप्त झालेल्या निधीचा वापर करण्यात येतो. व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) आणि समुदाय सहभाग इ. माध्यमातून स्थानिक स्वराज्य संस्थानी निधी गोळा करून आयोजित केलेल्या उपक्रमांची माहिती या निर्देशकात घेतली जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	पर्यायी निधी स्त्रोतांच्या मार्फत प्राप्त झालेल्या निधीच्या माध्यमातून आयोजित करण्यात आलेल्या माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गतच्या उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	१००
२.	पर्यायी निधी स्त्रोतांद्वारे मिळालेल्या रकमेचा विनियोग **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये पर्यायी निधी स्त्रोतांच्या माध्यमातून प्राप्त झालेल्या निधीतून हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची एकूण संख्या.
- माझी वसुंधरा तत्त्वांचे प्रचार करणारे प्रकल्प मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जातील.
- निधी हस्तांतरणाची प्रत, पावत्या, वाटप केलेल्या व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) रकमेचा आर्थिक पुरावा.
- कार्यारंभ आदेशाची प्रत
- काम पूर्ण करण्याबाबत व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) अंमलबजावणी संस्थेकडून प्राप्त झालेले प्रमाणपत्र.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG १७. ध्येयासाठी भागीदारी

१७.१६ : सर्व देशांमध्ये, विशेषतः विकसनशील देशांमध्ये सामायिक करणाऱ्या बहु-भागधारक भागीदारीद्वारे शाश्वत विकासासाठी जागतिक भागीदारी वाढवणे, शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी, ज्ञान, कौशल्य, तंत्रज्ञान आणि आर्थिक संसाधने एकत्रित करणे .

१७.१७: प्रभावी सार्वजनिक, सार्वजनिक-खाजगी आणि नागरी समाज भागीदारींना प्रोत्साहन आणि प्रोत्साहन देणे, भागीदारीच्या अनुभवावर आणि संसाधनांच्या धोरणांची उभारणी करणे.

५.७ पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे निधी प्राप्त झालेल्या उपक्रमांची एकूण संख्या	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे निधी प्राप्त झालेल्या उपक्रमांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वाटप केलेल्या निधी हस्तांतरणाचा तपशील, पावत्या, CSR रकमेचे आर्थिक पुरावे	निधी हस्तांतरणाच्या प्रती, पावत्या, वाटप केलेल्या व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) रकमेचे आर्थिक पुरावे अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
२	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे प्राप्त झालेला निधी	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे प्राप्त झालेला एकूण निधी नमूद करा.
	निधी आणि त्याच्या वापराचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये निधी आणि त्याच्या वापराचा तपशील अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.७ पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the project/Initiative for which alternate funding was received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Name of the firm/Organiation from which alternate fundings were received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of commencement of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Date of Completion of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Which thematic area has been addressed through the funded project? (Bhumi/Vayu/Jal/Akash/Agni) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Total amount of money leveraged through in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

शिक्षण

५.८ महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जनजागृती — गुण २००

माझी वसुंधरा अभियान, वातावरणीय बदलांसाठी राज्य कृती आराखडा आणि MissionLiFE अंतर्गत वातावरणीय कृतींच्या एकत्रीकरणासाठी तरुणांची महत्त्वपूर्ण भूमिका आहे. महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ॲक्शन (MYCA) हा युनिसेफ महाराष्ट्र आणि डेव्हलपमेंट पार्टनर्सने तरुणांना वातावरणीय बादलांबाबत जागरूक करणारा कार्यक्रम आहे.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	'द यूथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	४०
२.	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	८०
३.	"WHY WASTE" YEWS ऍप्लिकेशनवर पाणी संवर्धन (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) . (Relative Marking)	६०
४.	MYCA ने आयोजित केलेल्या वातावरणीय कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषद/कार्यक्रमांमध्ये सहभागी झालेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	२०

आवश्यक तपशील:

- https://www.mahayouthnet.in/ **वर** 'द यूथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण सहभागींची यादी.
- "WHY WASTE" YEWS ऍप्लिकेशन द्वारे लिटर मध्ये पाण्याची बचत.
- MYCA द्वारे आयोजित केलेल्या स्थानिक वातावरणीय कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषद/कार्यक्रमांमध्ये सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील. उदा. जागतिक पृथ्वी दिवस, जागतिक पर्यावरण दिवस, जागतिक जल दिवस, इत्यादी.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण

४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे.

१. अभ्यासक्रमाच्या नोंदणीचा तपशील

MYCA यूट्यूब चॅनेल:
https://www.youtube.com/@myca_climate

अभ्यासक्रमाची लिंक आणि QR कोड
https://www.mahayouthnet.in/

२. YEWS नोंदणीसाठी तपशील

युथ एंगेजमेंट फॉर वॉटर स्टीवर्डशिप (YEWS) हा उच्च आणि तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र सरकार आणि युनिसेफ यांचा संयुक्त कार्यक्रम आहे. महाराष्ट्रातील एक दशलक्षाहून अधिक तरुण स्वयंसेवकांना पाणी, पर्यावरण आणि शाश्वतता या मुद्द्यांवर सामूहिक कृती करण्यासाठी साधने आणि आत्मविश्वास देऊन त्यांना कौशल्यपूर्ण आणि सक्षम बनवणे हे या अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्ट आहे.
महाराष्ट्रातील तरुण त्यांच्या जलसंधारणाची माहिती 'व्हाय वेस्ट YEWS' या ऍप्लिकेशनवर देतात. गळणारे नळ दुरुस्त करणे, शोषखड्डे आणि लीच पिटबद्दल जनजागृती, वॉशिंग मशीन पूर्ण क्षमतेने चालवणे, दात घासताना किंवा दाढी करताना नळ बंद करणे, आणि शॉवरचा नियंत्रित वापर करणे यासारख्या सोप्या, किफायतशीर परंतु अत्यंत उत्पादनक्षम जलसंधारणाच्या उपाययोजना राबविण्याचे आवाहन हा कार्यक्रम करतो.

'व्हाय वेस्ट YEWS' मोबाईल ऍप्लिकेशन लिंक आणि QR कोड

https://tinyurl.com/WhyWasteYEWS

३. संक्षिप्त कृती

MYCA संक्षिप्त कृती :
https://drive.google.com/drive/folders/1smtCL38CNogtRxmJo-iufUwiTv0xw65e

५.८ महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या नमूद करा.
२	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या आणि नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींचा तपशील	अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या आणि नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	जलसंवर्धन (पाण्याची बचत लीटरमध्ये)	जलसंवर्धन (पाण्याची बचत लीटरमध्ये) नमूद करा.
	जलसंधारण (पाण्याची बचत लीटरमध्ये) तपशील	जलसंधारण (पाण्याची बचत लीटरमध्ये) तपशील अपलोड करा.
४	MYCA ने आयोजित केलेल्या हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत भाग घेतलेल्या तरुणांची संख्या	MYCA ने आयोजित केलेल्या हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत भाग घेतलेल्या तरुणांची संख्या नमूद करा.
	MYCA द्वारे आयोजित हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील	MYCA द्वारे आयोजित हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

गुण २००

पर्यावरण सेवा योजना (ESS) हा उपक्रम महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग तसेच MoEFCC यांनी नियोजित केलेल्या पर्यावरण शिक्षण केंद्राच्या (CEE) सहयोगाने राबविला जाणारा उपक्रम आहे. या उपक्रमाचे उद्दिष्ट शालेय विद्यार्थ्यांद्वारे पर्यावरण आणि वातावरणीय बदल कमी करण्याच्या उपायांचा वापर करण्याच्या दिशेने प्रयत्न करणे आहे. शालेय स्तरावर केवळ एक विषय म्हणून पर्यावरणावर लक्ष केंद्रित न करता याद्वारे पर्यावरण संवर्धनाच्या उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रेरित केले जाते. विद्यार्थ्यांच्या पुढाकारातून राबविण्यात येणाऱ्या पर्यावरणविषयक उपक्रमांचा विचार करून स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन या निर्देशकातून केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत (ESS) सहभाग नोंदविलेल्या शाळांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	४०
२.	पर्यावरण सेवा योजनेसाठी प्रत्येक सहभागी शाळेतून संबंधित प्रभारींची नियुक्ती करणे आणि त्यांनी सहभाग घेतलेल्या कार्यशाळा/ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन अभ्यासक्रमाची संख्या (पर्यावरण सेवा योजना द्वारे आयोजित केलेले) **(Relative Marking)**	४०
३.	विद्यार्थ्यांचा गट तयार करणे (प्रत्येक गटात ५० पेक्षा जास्त विध्यार्थी नसावे)	४०
४.	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी शाळांमार्फत आजोयीत केलेल्या वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/ मोहिमा/ उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	४०
५.	पर्यावरण सेवा योजना गटांद्वारे आयोजित समुदाय सभा/कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	४०

आवश्यक तपशील:

- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचा तपशील:
  - पर्यावरण सेवा योजनेत (ESS) सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या
  - पर्यावरण सेवा योजना गटाचे प्रभारी आणि विद्यार्थ्यांचा तपशील
  - गटाचे प्रभारी यांनी सहभाग घेतलेल्या कार्यशाळा/ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन अभ्यासक्रमाचा तपशील (पर्यावरण सेवा योजना द्वारे आयोजित केलेले)
  - पर्यावरण सेवा योजना गटाद्वारे आयोजित कार्यक्रम/मोहिमा/अंमलबजावणी उपक्रम/सामुदायिक बैठकांचा तपशील
- जल व्यवस्थापन, कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा, जैवविविधता, संस्कृती आणि वारसा या क्षेत्रातील किमान तीन थीमॅटिक उपक्रमांचा पूर्णत्व अहवाल
- विद्यार्थी गटांसह आयोजित करण्यात आलेल्या उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- ***टीप:***
- ***माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शाळांनी पर्यावरण सेवा योजनेत सहभाग घेतलेला असावा. यामध्ये प्रभारी म्हणून शिक्षकाच्या नेतृत्वाखाली विद्यार्थ्यांचा गट (एक युवक आणि एक युवती विद्यार्थी गटनेता म्हणून निवडणे) तयार करावा.***
- ***राष्ट्रीय हरित सेनेचे सदस्य पर्यावरण सेवा योजनेत नोंदणी करण्यास पात्र असणार नाहीत.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण

४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे.

पर्यावरण सेवा योजना- (ESS)

पर्यावरण संवर्धन व संरक्षण याचे महत्व शालेय स्तरावर बाल वयात विद्यार्थामध्ये प्रत्यक्ष कृतीद्वारे बिंबवण्यासाठी राज्य शासनाने दि. १४-१-२०११ रोजी शासन निर्णयद्वारे राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमध्ये "पर्यावरण सेवा योजना" (Environment service scheme) सुरु करण्यात आली आहे. योजनेची परिणामकारक अंमलबजावणी, यशस्विता, लक्षप्राप्ती लक्षात घेता माननीय (वित्त) मंत्री महोदय यांनी सन २०२३ रोजीच्या अर्थसंकल्पिय भाषणामध्ये पर्यावरण सेवा योजना राज्यभरातील ७५०० शाळांमध्ये राबविण्याची घोषणा केली आहे. ही योजना पूर्ण राज्यभरात लागू असून योजनेचा दुसरा टप्पा म्हणून आगामी पाच वर्षात राज्यभरातील ७५०० शाळांमध्ये योजना राबविण्यात येत आहे. शिक्षकांसाठी प्रत्यक्ष कृतीद्वारे प्रशिक्षणे ज्यामध्ये शिक्षकांसाठी पाठ्यपुस्तक संलग्न शैक्षणिक साहित्य प्रदान करण्यात येईल, ज्याच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना पर्यावरणपूरक जीवनशैली अंगिकारणे सोयीचे होईल. योजनेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या अनुभव विश्वानुसार, स्थानिक पर्यावरणाशी निगडीत प्रत्यक्ष कृती कार्यक्रम आखणे आणि राबविणे यावर भर असणार आहे. विद्यार्थ्यामध्ये पर्यावरण विषयक गुंतागुतीच्या प्रक्रिया समजून घेऊन त्यावर पर्यावरण संवर्धन कृती करण्या सोबतच नेतृत्वगुण, संवादकौशल्य अशा क्षमता विकसित करणे अपेक्षित आहे.

उद्देश: प्रत्यक्ष कृतीतून पर्यावरण संवर्धन, संवेदनशील व सजग नागरिक तयार करणे, लोकसहभागातून स्थानिक पर्यावरणीय समस्या सोडवणे, विद्यार्थ्यांचे कौशल्य विकसन, स्थानिक संसाधन वापराबाबत जागरुकता निर्माण करणे.

नोंदणी प्रक्रिया

- शाळांची ऑनलाईन नोंदणी
- योजना प्रमुख शिक्षक नियुक्ती व नोंदणी
- योजना प्रमुख शिक्षकांसाठी परिचय फॉर्म
- शाळा स्तरावर- विद्यार्थ्यांचा गट स्थापना- ५० विद्यार्थ्यांची गटाची यादी(मुले,मुली सम समान)

प्रशिक्षण/ कृती कार्यक्रमे

- योजना प्रमुख शिक्षकांचा ऑनलाईन/प्रत्यक्ष परिचय/प्रशिक्षण कार्यशाळेमध्ये सहभाग
- योजना प्रमुख शिक्षकांनी ऑनलाईन कोर्स/अभ्यासक्रम मध्ये सहभाग
- योजना प्रमुखांद्वारे शाळा स्तरावरील मुख्य कृती नियोजित उपक्रम अंमलबजवणी
- शाळा आणि समुदाय स्तरावर शिबिरे/सभा आयोजन

अहवाल

- शाळांसाठी कृती उपक्रम अहवाल आणि छायाचित्रे
- शाळांनी सादर केलेल्या माहिती आधारे जागतिक तापमान वाढ हवामान बदल कृती ऑलम्पियाडसाठी निवड
- ऑनलाईन ई- प्लेज आणि ई प्रमाणपत्र

शाळा सक्रिय सहभागातून "पर्यावरण सेवा योजना" कृती कार्यक्रम-उपक्रम खालील प्रमाणे राबवू शकतात:
खाली नमुद केल्याप्रमाणे शाळा त्यांच्या सक्रिय सहभागाद्वारे "पर्यावरण सेवा योजना (ESS)" ला प्रोत्साहन देऊ शकतातः

उपक्रमांचे प्रकार	उपक्रमांचा तपशील
पर्यावरण जनजागृती	१. **जल:** विद्यार्थ्यांना पाणी संवर्धनाचे महत्त्व आणि त्यांच्या दैनंदिन जीवनात पाण्याची बचत करण्याच्या पद्धतींबद्दल शिक्षित करणे. २. **घनकचरा व्यवस्थापन पर्यावरणपुरक पद्धती:** पुनर्वापर केलेल्या कागदी पिशव्यांचा वापर, कापडी पिशव्या वापरण्यास प्रोत्साहन आणि प्लास्टिक कचऱ्यास बंदी. ३. **जैवविविधता:** वन्यजीव संरक्षण, रानभाजी महोस्तव, वन्यजीव संरक्षण, दसऱ्याच्या दिवशी आपट्याच्या रोपांचे वाटप, संवादात्मक सत्रे, चित्रकला स्पर्धा इ ४. **ऊर्जा:** भारतीय मानक (BIS) द्वारे ऊर्जा बचत उपकरणांचा वापर, ऊर्जा वापर कमी करणे, नूतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोतांचा अवलंब करणे तसेच शाश्वत जीवनशैलीला प्रोत्साहन देणे. ५. **संस्कृती आणि वारसा-** पर्यावरणपुरक सणः पर्यावरणपुरक दिवाळी, नैसर्गिक रंगांचा वापर करून पर्यावरणपुरक रंगपंचमी, नायलॉन मांजा न वापरता पतंगोत्सव साजरा करणे, स्थानिक पारंपारिक ज्ञान व वारसा अभ्यास व संवर्धन ६. **जागतिक तापमान वाढ हवामान बदल:** (सर्व विषय अंतर्गत जनजागृती मोहीम) ७. **प्रदूषण**: वायू प्रदूषण, हवामान बदल, पाणी आणि कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा संवर्धन इत्यादी विषयांवर जनजागृती मोहिमा राबविणे. ८. **जनजागृती मोहीम:** वायू प्रदूषण, हवामान बदल, पाणी आणि कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा संवर्धन इत्यादी विषयांवर जनजागृती मोहिमा राबवविणे. ९. **पर्यावरणपूरक जीवन शैली व पर्यावरण दिन विशेष**: स्थानिक संसाधने जसे, माती, पाणी जैवविविधता, आणि ऊर्जा यांच्या सद्यःस्थितीचा अभ्यास करून त्याचे संवर्धन करणे, पर्यावरण दिवस आणि स्पर्धा: पर्यावरण दिन आणि पर्यावरण दिवसकरिता विविध स्थानिक विशिष्ट पर्यावरणीय समस्यांवर विविध स्पर्धाचे आयोजन करणे, वन्यजीव साप्ताह , जागतिक पर्यावरण दिन जनजागृती, लोकसहभागातून पर्यावरण संवर्धन व उपाययोजना घरगुती व गावपातळीवर करणे.
माहिती संकलन प्रकल्प आणि सर्वेक्षण	१. **जल व्यवस्थापन:** दैनंदिन पाणी वापर मोजमाप, पाणी गळती मोजमाप (ऑडिट),पावसाचे पाणी मोजमाप अभ्यास व कृती २. **घनकचरा व्यवस्थापन:** ओला आणि सुका कचरा विलगीकरण, विघटनशील कचरा निर्मिती सर्वेक्षण, प्लास्टिक कचरा सर्वेक्षण शाळा आणि सामुदायिक स्तरावर. ३. **जैवविविधता:** बियाणे संकलन, रोपांची संख्या, स्थानिक प्रजातींचे अनुवांशिक सर्वेक्षण,झाडांचे ऋतू अभ्यास करणे, वृक्षारोपण मोहीम, पक्षी सर्वेक्षण, फुलपाखरू-कीटक-सरपटणारे प्राणी सर्वेक्षण इ. ४. **ऊर्जा:** विद्युत मीटर व वीज बिल अभ्यास, घराचे ऊर्जा लेखा परीक्षण, सौर क्षमता मोजणे इ.
पुरावा आधारित प्रकल्प/कृती/परिणाम	१. **जल संवर्धन उपचारात्मक कृती:** गळती नळ बदल, शोषखड्डे, पावसाचे पाणी साठवण प्रणाली, भूजल पुनर्भरण, सांडपाणी व्यवस्थापन पुनर्वापर आणि सांडपाणी शुद्धीकरणासाठी वनस्पतीचा वापर करणे (Root Zone Technology), परसबागेतील अभ्यास), हरित शाळा व शाळेतील पाणी व स्वच्छतेबद्दल सुधारणा इकोव्हिलेज / इकोसिटी २. **घनकचरा व्यवस्थापन:** कचरा कंपोस्टिंग, गांडूळ खत, कंपोस्टिंग मॉडेल्सची आधुनिक तंत्रे, जैविक खत निर्मिती व वापर.कुजणाऱ्या कचऱ्यापासून खत निर्मिती, इकोसॅन (इकॉलॉजिकल सॅनिटेशन) ३. **जैवविविधता:** शाळेच्या आवारात रोपांची निर्मिती करून वृक्षारोपण कार्यक्रम आयोजित करणे आणि त्यांचे संगोपन करणे, शालेय जैवविविधता रजिस्टर, गाव जैवविविधता रजिस्टर अद्ययावत करणे आपली परिसंस्थेचा / अधिवास अभ्यास (जंगल, नदी, तलाव, गवताळ), रस्त्याच्या लगत हरितपट्टा विकसित करणे, स्मृती वने, औषधी वनस्पती उद्यान इ. ४. **ऊर्जा:** ऊर्जा कार्यक्षम साधने आणि उपकरणे, बायोगॅसचा वापर,अपारंपरिक उर्जा स्रोत - सौर उर्जा व पवन उर्जाऊर्जा संवर्धन पद्धतींसाठी शालेय स्तर आणि सामुदायिक स्तरावरील पोस्टर्स. स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि इतर विभाग शालेय सहभागातून विद्यार्थी आणि समुदायांना सहभागी करून संवर्धन उपक्रमाची अंमलबजावणीत करू शकतात.

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या नमूद करा.
	सहभागाचे प्रमाणपत्र	संकलित पीडीएफ स्वरूपात शाळांच्या सहभागाचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.
२	कार्यशाळा/ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन अभ्यासक्रमांची संख्या (ईएसएसद्वारे आयोजित)	कार्यशाळा/ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन अभ्यासक्रम (ईएसएसद्वारे आयोजित) नमूद करा
४	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/मोहिमा/उपक्रमांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने हाती घेतलेल्या पर्यावरणीय उपक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/ मोहिमा/ उपक्रम यांची संख्या नमूद करा.
	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/मोहिमा/उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	जलव्यवस्थापन, कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा, जैवविविधता, संस्कृती आणि वारसा या क्षेत्रातील किमान तीन विषयासंबंधीच्या उपक्रमांचा पूर्णत्व अहवाल (Completion Report)	पूर्णत्व अहवाल (Completion Report) अहवाल अपलोड करा.
५	पर्यावरण सेवा योजनेत गटांद्वारे आयोजित सामुदायिक बैठका/कार्यक्रमांची संख्या	पर्यावरण सेवा योजनेत गटांद्वारे आयोजित सामुदायिक बैठका/कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	बैठकीची विषयपत्रिका	संकलित पीडीएफ स्वरूपात बैठकीची विषयपत्रिका अपलोड करा.
१,२,३,४ आणि ५	शाळांद्वारे राबविण्यात आलेल्या पर्यावरण सेवा योजनेचे तपशील	शाळांद्वारे राबविण्यात आलेल्या पर्यावरण सेवा योजनेचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of School participated in ESS during MVA 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	UDISE+ code (Unified District Information System for Education code) of the school	Date of participation under ESS (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Is the group of students (maximum 50) formed by the school? (Select from Drop down options)	Number of students in the ESS group of the school (Local Body should enter whole number)	Is the teacher being appointed as respective in-charge from for ESG? (Select from Drop down options)	Name of the teacher appointed in-charge (Local Body should only enter in text format.)
5	6	7	8

Contact number of the teacher (Local Body should only enter correct Contact number of the teacher in alphanumeric format)	Number of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by the in-charge teacher (Local Body should only whole number values.)	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives conducted by ESS group of the school (Local Body should only whole number values.)
9	10	11

Thematic area covered under the activities (water management/waste management/energy/ biodiversity/ Culture & Festivals) (Local Body should enter the themes from the above options in text format. Local body can enter multiple themes, if applicable.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the community meeting/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.))
12	13	14	15

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अद्ययावत योजना

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता		
१.१.१	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे	• ग्रीन इंडिया मिशन – पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार • वनमहोत्सव- महाराष्ट्र वन विभाग, महाराष्ट्र शासन तर्फे वृक्षारोपण • अमृतवन उद्यान निर्मिती- महसूल व वन विभाग , महाराष्ट्र सरकार , शासन निर्णय ता. १० एप्रिल • बेलवन वन उद्यान निर्मिती- महसूल व वन विभाग महाराष्ट्र शासन शासन, १० एप्रिल २०२३ चे शासन निर्णय • एक पेड मॅं के नाम.
१.१.२	जिओ- टॅगिंगसह वृक्षगणना - तयारी आणि प्रकाशन	• महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्र) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम १९७५ • महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्र) झाडांचे संरक्षण आणि संवर्धन (सुधारणा) अधिनियम, २०२१
१.१.३	महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्रे) झाडांचे संरक्षण व जतन अधिनियम १९७५ ची अंमलबजावणी	
१.१.४	रोपवाटीकांची निर्मिती	---
१.१.५	नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल (उदा. अमृत वने, सार्वजनिक उद्याने)	• अमृत २.० नवीकरण आणि शहरी परिवर्तन अटल अभियान – केंद्रीय गृह आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार
१.१.६	वृक्ष योजना : किमान ३३ % हरित आच्छादन प्राप्त करण्यासाठीची योजना	• ग्रीन इंडिया अभियान – पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार • महाराष्ट्र (नागरी क्षेत्र) झाडांचे संरक्षण आणि संवर्धन (सुधारणा) अधिनियम, २०२१
१.१.७	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण	• जैव विविधता अधिनियम, २००२ • जैव विविधता नियम, २००४ • जैविक विविधता (संशोधन) अधिनियम , २०२३
१.१.८	मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे.	• मृदा स्वास्थ्य कार्ड योजना - https://soilhealth.dac.gov.in/home

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता		
१.१.९	बांबू/ खस/शेवगा लागवड	• राष्ट्रीय बांबू मिशन. • महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा. • PoCRA - नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प. (फक्त 16 जिल्ह्यांसाठी) • अटल बांबू समृद्धी योजना
१.१.१०	बीज संकलन केंद्र	• महाराष्ट्र जनुक कोष प्रकल्प, शासन निर्णय दिनांक २५ मे २०२२ • वनस्पती जाती आणि शेतकरी हक्कांचे संरक्षण अधिनियम, २००१

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.२. घनकचरा व्यवस्थापन		
१.२.१	घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन	• स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (शहरी), केंद्रीय गृह निर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भरत सरकार • नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन • घनकचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६. • राष्ट्रीय बयोगैस कार्यक्रम • गैल्वनाइजिंग ऑर्गेनिक बायो-एग्रो रिसोर्सेज धन (GOBARdhan)
१.२.२	ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया	
१.२.३	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया /विल्हेवाट	
१.२.४	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया	• वर्षानुवर्षे साठून राहिलेल्या कचऱ्याची विल्हेवाट लावण्यासाठी केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे मार्गदर्शक तत्त्वे • SWM नियम, २०१६ च्या अनुसूची-I चे खंड 'J' नुसार • स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (शहरी), केंद्रीय गृह निर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भरत सरकार
१.२.५	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)	• १ जुलै २०२२ पासून लागू केलेल्या एकल वापर प्लास्टिकच्या वस्तूंवर बंदीची अधिसूचना, भारत सरकार. G.S.R. 571 (E) दिनांक १२ ऑगस्ट २०२१ • महाराष्ट्र प्लास्टिक आणि थर्माकोल उत्पादने (MUSTH&S) अधिसूचना, २०१८ • स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (शहरी), केंद्रीय गृह निर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भरत सरकार
१.२.६	जैववैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन	• जैववैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६
१.२.७	ई-कचरा व्यवस्थापन	• ई-कचरा व्यवस्थापन नियम, २०२२ • ई-कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६ • बॅटरी कचरा व्यवस्थापन नियम, २०२२
१.२.८	हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा	• स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (शहरी), केंद्रीय गृह निर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भरत सरकार • नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र सरकार • महाराष्ट्र शौचालाय अनुदान योजना

२. वायू

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
२.१	वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEF&CC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	• राष्ट्रीय स्वच्छ वायू कार्यक्रम (NCAP)- पर्यावरण, वन आणि वातावरण बदल मंत्रालय, भारत सरकार • महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ- श्रेणीबद्ध प्रतिसाद कृती योजना • केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ- वायू गुणवत्ता परीक्षणाची संकल्पनात्मक मार्गदर्शक तत्त्वे व सामान्य पद्धती • राष्ट्रीय परीवेशी वायू गुणवत्ता मानक (NAAQS) • **राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निगरानी कार्यक्रम**(NAMP)
२.२.१	फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार	---------
२.२.२	नागरिकांमध्ये चांगल्या सवयींना प्रोत्साहन – सायकलिंग ट्रॅकची निर्मिती आणि पादचारी मार्ग	---------
२.२.३	बांधकाम व पाडकाम कचरा व्यवस्थापन	• स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (शहरी), केंद्रीय गृह निर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार • बांधकाम आणि पाडकाम (C & D) कचरा व्यवस्थापन (सुधारणा) नियम, २०१६ • राष्ट्रीय स्वच्ह वायू कार्यक्रम (NCAP)- पर्यावरण, वन आणि वातावरण मंत्रालय, भारत सरकार. • बांधकामसाहित्य व बांधकाम आणि पाडकाम (C & D) कचरा हाताळताना धूळ क्षमानाच्या उपायांवर मार्गदर्शक तत्वे • बांधकाम आणि पाडकाम (C & D) कचऱ्याच्या पर्यावरणीय व्यवस्थापनावरील मार्गदर्शक तत्त्वे
२.३.१	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहनांची संख्या	• महाराष्ट्र इलेक्ट्रीक वाहन धोरण, २०२१, महाराष्ट्र शासन • शासन निर्णय क्रमांक: MSEVP-२०२१/CR २५/TC ४, पर्यावरण आणि हवामान बदल विभाग, महाराष्ट्र शासन • इलेक्ट्रिक मोबिलिटी प्रमोशन योजना 2024ची राजपत्र सूचना
२.३.२	इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	

२. वायू

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
२.४	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	• ध्वनी प्रदूषण (नियंत्रण व नियमन) नियम, २०००
२.५	वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती	---------
२.६	आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी	• आपदा प्रबंधन अधिनियम, २००५ • राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन नीती, २००९ • राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन योजना. २०१९ • महाराष्ट्र राज्य आपत्ती व्यवस्थापन योजना
२.७	वातावरणीय बदल कृती (केवळ अमृत शहरांसाठी)	• वतावरणीय बदलासाठि राष्ट्रीय कृती योजना https://static.pib.gov.in/WriteReadData/specificdocs/documents/2021/dec/doc202112101.pdf • भारताचे राष्ट्रीय निर्धारित योगदान (NDC'S) - https://unfccc.int/sites/default/files/NDC/2022-08/India%20Updated%20First%20Nationally%20Determined%20Contrib.pdf

३. जल

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
३.१	जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन	• अमृत २.०- नवीकरण आणि शहरी परिवर्तन अटल अभियान- केंद्रीय गृह आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय भारत सरकार. • जल युक्त शिवार अभियान, महाराष्ट्र शासन • अमृत सरोवर, जल शक्ती अभियान, कॅच द रेन, २०२२
३.२	सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)	• कॅच द रेन: जलशक्ती अभियान, जलशक्ती मंत्रालय जल संसाधन विभाग, नदी विकास आणि गंगा पुनरुज्जीवन • अमृत २.०- नवीकरण आणि शहरी परिवर्तन अटल अभियान- केंद्रीय गृह आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय भारत सरकार.
३.२.२	पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे	----------
३.२.३	भूजल पुनर्भरण (विहिरी/ विंधन विहिरी)	---------
३.३	सार्वजनिक इमारतींसाठी जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)	• महाराष्ट्र शासन, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, परिपत्रक क्र. RWS १००४/ CR २४/WS-०७ तारीख: २५ मे २००४ • केंद्रीय जल आयोग – जल लेखापरीक्षण आणि जलसंवर्धनासाठी सामान्य मार्गदर्शक तत्त्वे, २०१७
३.३.२	पाणीपुरवठा प्रणालीचे जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)	
३.३.३	पाणी गुणवत्ता परीक्षण	• केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ – पाणी गुणवत्तेची मानके • राष्ट्रीय पाणी गुणवत्ता परीक्षण कार्यक्रम. • BIS- पिण्याच्या पाण्याची मानके (IS 10500 : 2012)

३. जल

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
३.४	सांडपाणी प्रक्रिया व प्रक्रिया केलेल्या पाण्याचा पुनर्वापर	• अमृत २.०- नवीकरण आणि शहरी परिवर्तन अटल अभियान- केंद्रीय गृह आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय भारत सरकार. • स्वच्छ भारत अभियान २.०, केंद्रीय गृह आणि शहरी व्यवहार मंत्रालय भारत सरकार.
३.५	शाश्वत सणांचा प्रसार	• मूर्ती विसर्जनासाठी केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे सुधारित मार्गदर्शक तत्त्वे, २०२०
३.६	पाणथळ जागांचे संवर्धन	• पाणथळ क्षेत्र संवर्धन आणि व्यवस्थापन नियम, २०१७, पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार

४. अग्नी

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
४.१	नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार	---------
४.२.१	हरित पथदिवे	• पथदिवे राष्ट्रीय कार्यक्रम, उर्जा कार्यक्षमता सर्व्हिसेस लिमिटेड, उर्जा मंत्रालय अंतर्गत सर्वजनिक क्षेत्रातील संयुक्त उपक्रम , भारत सरकार
४.२.२	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे	ग्रिड कनेक्टेड रूफटॉप सौर उपक्रम, नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार.
४.२.३	हरित इमारती	---------
४.२.४.	सार्वजनिक इमारतींचे उर्जा लेखापरीक्षण	• उर्जा बचत कार्यक्रम, महाराष्ट्र उर्जा विकास अभिकरण • राष्ट्रीय उर्जा संरक्षण अधिनियम , ब्युरो ऑफ एनर्जी एफिशियन्सीद्वारे मार्गदर्शक तत्वे
४.२.५	कूल रूफिंग	---------

पुरस्कार

नागरी स्वराज्य संस्था

राज्यस्तरीय पुरस्कार

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULB)(अमृत गट)

अमृत शहरे

(०१)

लोकसंख्या

१० लक्ष पेक्षा अधिक

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

अमृत शहरे

(०२)

लोकसंख्या

३ ते १० लक्ष

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

अमृत शहरे

(०३)

लोकसंख्या

१ ते ३ लक्ष

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

एकूण : ०९

राज्यस्तरीय पुरस्कार

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULB)(अमृत गट वगळून)

नगरपरिषद व नगर पंचायत

(०४)

लोकसंख्या

४० हजार ते १ लक्ष

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

नगरपरिषद व नगर पंचायत

(०५)

लोकसंख्या

२५ हजार ते ४० हजार

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

नगरपरिषद व नगर पंचायत

(०६)

लोकसंख्या

१५ हजार ते २५ हजार

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

नगरपरिषद व नगर पंचायत

(०७)

लोकसंख्या

१५ हजारपेक्षा कमी

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

एकूण : १२

राज्यस्तरीय पुरस्कार

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था

उंच उडी आणि उच्चत्तम कामगिरी (भूमी क्षेत्र व बांबू लागवड)

उंच उडी पुरस्कार: प्रत्येक गटामध्ये

(१×४ = ४)

गट
विजेता

भूमी क्षेत्रातील उच्चत्तम कामगिरी पुरस्कार: प्रत्येक गटामध्ये

(१×७ = ७)

गट
विजेता

सर्वाधिक बांबू लागवड पुरस्कार : प्रत्येक गटामध्ये

(१×७ = ७)

गट
विजेता

एकूण: १८

राज्यस्तरीय पुरस्कार –
नागरी आणि ग्रामीण

विभाग आणि जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी

विभागीय आयुक्त	जिल्हाधिकारी	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	गट विकास अधिकारी
(३)	(३)	(३)	(३)
गट	गट	गट	गट
विजेता	विजेता	विजेता	विजेता
उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२

एकूण : १२

विभागस्तरीय पुरस्कार

विभागस्तरीय पुरस्कार

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULB)

विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारी अमृत शहरे	विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारी नगरपरिषद व नगर पंचायत लोकसंख्या ४० हजार ते १ लक्ष	विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारी नगरपरिषद व नगर पंचायत लोकसंख्या २५ हजार ते ४० हजार	विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारी नगरपरिषद व नगर पंचायत लोकसंख्या १५ हजार ते २५ हजार	विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारी नगरपरिषद व नगर पंचायत लोकसंख्या १५ हजारपेक्षा कमी
(६)	(६)	(६)	(६)	(६)
गट विजेता	गट विजेता	गट विजेता	गट विजेता	गट विजेता

एकूण : ३०

विभागस्तरीय पुरस्कार

नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULB)

जिल्हाधिकारी

विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारे जिल्हाधिकारी

(२×६=१२)

(राज्यस्तरीय विजेते वगळता)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१

एकूण : १२

धन्यवाद!

Government of Maharashtra
Environment and Climate Change Department

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Toolkit (Urban)
2024-2025

Annexure 1

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
Environment and Climate Change Department
Toolkit, published in 2024
Visit: https://majhivasundhara.in/en

Table of Content

- Majhi Vasundhara Abhiyan 4
- Sustainable Development Goals 5
- Timeline 6
- Data Collection Mechanism 7
- Points to Remember 8
- Initial Data Collection 10
- Guidelines 11
- Thematic Areas 19
- Indicators 21
- Schemes and Legislations 267
- Awards 273

Majhi Vasundhara Abhiyan

- A unique integrated first ever exercise by the **Environment and Climate Change Department, Government of Maharashtra** for urban and rural areas - to identify and implement focused and scalable measures towards preservation and restoration of natural ecosystems and to encourage active citizen participation in different Climate Action initiatives.

- The campaign is structured to focus on **three important pillars of Climate Action - Carbon Sequestration, Reducing Greenhouse Gas Emissions, and promoting Sustainable Lifestyle among citiens .**

For more informaion visi : *https://majhivasundhara.in*

Sustainable Development Goals

- The Sustainable Development Goals (SDGs), also known as the Global Goals, were adopted by the United Nations in 2015 as a universal call for action to end poverty and protect the planet and shares a blueprint f or peace and prosperity for the people and the planet.
- These 17 SDGs are integrated—they recognize that action in one area will affect outcomes in others, and that development must balance social, economic and environmental sustainability.

SDGs are closely linked with Majhi Vasundhara Abhiyan

- Majhi Vasundhara Abhiyan aligns with the United Nations Sustainable Development Goals as both address holistic societal development.
- Majhi Vasundhara Abhiyan focuses on all five elements of nature (Panchamahabhuta) – Bhumi, Vayu, Jal, Agni and Akash.
- By addressing the five elements of nature and encouraging citizen participation, Majhi Vasundhara Abhiyan contributes towards achieving the SDGs.

Timeline-

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Prie Distribution

5 June 2025

Direct Observation

2 May – 20 May 2025

Desktop Assessment

6 April – 25 April 2025

MIS Submission

1 April – 15 April 2025

Registration of Local Bodies

26 June – 15 August 2024

Abhiyan Period

1 June 2024 – 31 March 2025

Data Collection Mechanism

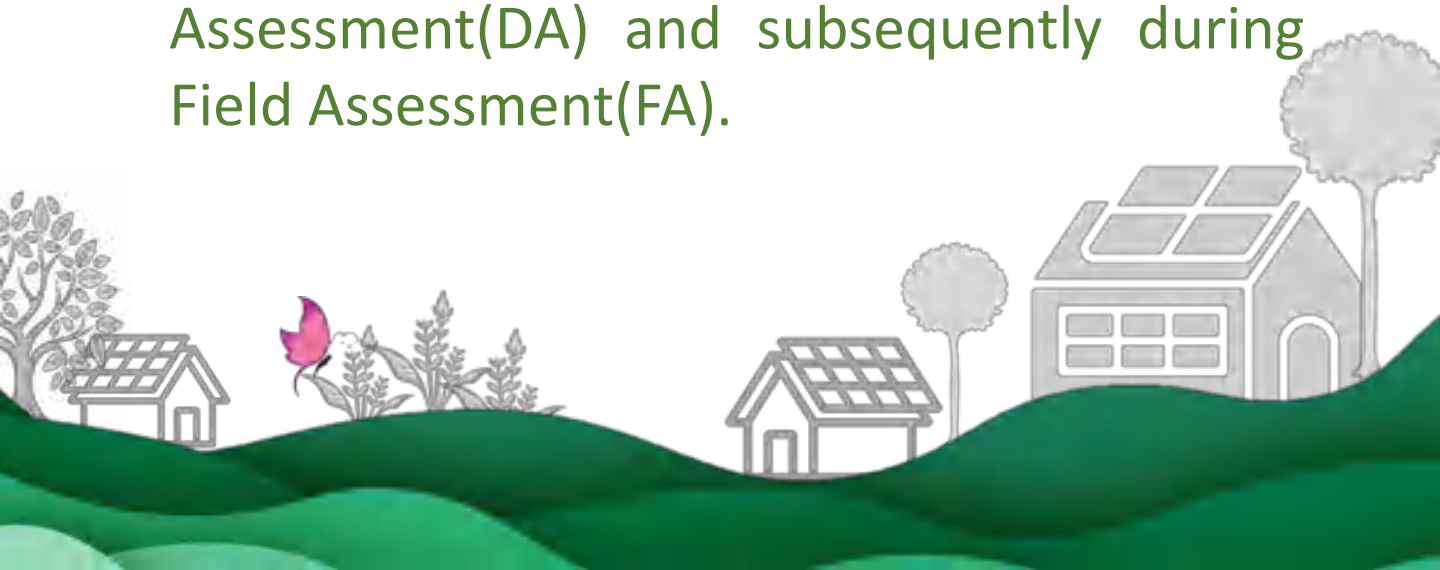
- Local Bodies registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 will be directly registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- To participate in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0, the Local Body (not registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0) should register through the Majhi Vasundhara MIS portal: https://abhiyanmis.majhivasundhara.in/
- The Local Body should carry out various activities during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 and record all the necessary details for submission on the MIS Portal.
- The Local Body should submit their performance/activity details in the MIS as prescribed in the toolkit.
- MIS should be uploaded on Majhi Vasundhara Abhiyan's MIS portal.
- The **Administrative Head of the Local Body** is responsible for submitting accurate, reliable and verifiable information on Majhi Vasundhara Abhiyan MIS Portal

Note: The Local Body should preserve original copies of all the submitted documents, Mission Office can ask for resubmission of relevant documents.

oints to Remember

- All initiatives taken up during the 1st June 2024 - 31st March 2025 will be considered for evaluation of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Details must be provided in format/templates prescribed by the Majhi Vasundhara Mission Directorate, which will be available on the MIS portal for download.
- **For any indicator, if the documents provided are not valid/legible and/or the web-links/Google map-links are invalid, no marks will be allotted for the same.**
- Data reported on the MIS portal will be evaluated by third party for Desktop Assessment(DA) and subsequently during Field Assessment(FA).

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Urban Local Bodies (ULBs) Verticals

AMRUT Cities (01)	10 Lakh + Population	10
AMRUT Cities (02)	3-10 Lakh Population	17
AMRUT Cities (03)	1-3 Lakh Population	16
Municipal Council and Nagar Panchayat (04)	40k -1 Lakh Population	76
Municipal Council and Nagar Panchayat (05)	25k-40k Population	87
Municipal Council and Nagar Panchayat (06)	15k-25k Population	98
Municipal Council and Nagar Panchayat (07)	<15k Population	110
URBAN		414

Note: The ULBs will compete in their own vertical
These verticals are categorized based on the 2011 census population

Initial Data Collection

Urban Local Body Profile

Name & Type of the Local Body
(Urban Local body)

Geographic Area of the Local Body

Population

Number of households in the ULB

Details of the Administrative Head
(Name, Contact Details)

Details of the Nodal Officer
(Name, Designation, Contact Details)

Link to the Official page/website

Note: These verticals are categorized based on the **2011 census population.**

Guidelines

Guidelines for MIS

- Information needs to be filled in MIS for each indicator.
- The information for the same is attached for each indicator in this toolkit.
- Instructions and guidelines are also mentioned for each indicator.
- Local Body should start collecting and recording the prescribed information as per the given format along with the required documents.
- Details required during MIS submission are specified under **Evaluation Mechanism Number.**

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

Evaluation mechanism		Marks
1.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
2.	**Indigenous trees:** Percentage of **indigenous trees** planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS
1	Total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Total number of indigenous/native trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of indigenous/native trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Guidelines for Excel Sheets

- Information is required to be filled and maintained in the Excel sheets for required indicator.
- Local Body should start collecting and documenting the prescribed information to be filled in Excel sheets.

Sr.No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5	6

- Excel sheets should be attached in MIS for respective indicator. Local Body will receive 'zero (0)' mark for the indicator with duplication/ replication of excel sheet.
- Local bodies should only use standard excel sheets provided by the Majhi Vasundhara Abhiyan State team. Local Body will receive 'zero (0)' mark if they use any other excel sheets instead of standard excel sheets.
- Information filled in the MIS will be cross-checked with the information from excel sheets and the attached documents in MIS. Local Body will receive 'zero (0)' mark for that indicator if there is any discrepancy in the submitted data.
- For some indicators, there can be more than one excel sheet.

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Guidelines for Geotagging hotographs

Guidelines for geotagged photographs clicked during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0:

- Open the Play Store, search for geotagging apps, and download and install any geotagging app from the list.
- Open the geotagging app and click photographs of before/during/after for required activities from the same angle.
- Save the clicked geotagged photographs in a folder.
- Before uploading ensure that the size of photographs is 1 to 2 MB.

For Bhumi: Stage-wise compiled geotagged photographs of every location (before/during/after) should be uploaded in a report in a PDF format.

All Geotagged photographs should have the following components, to be considered valid:

- Latitude & Longitude
- Date (when the photograph was taken)
- Name of Location

Guidelines on Geotagged hotographs

The following details need to be present on the geotagged photograph for the photograph to be considered valid:

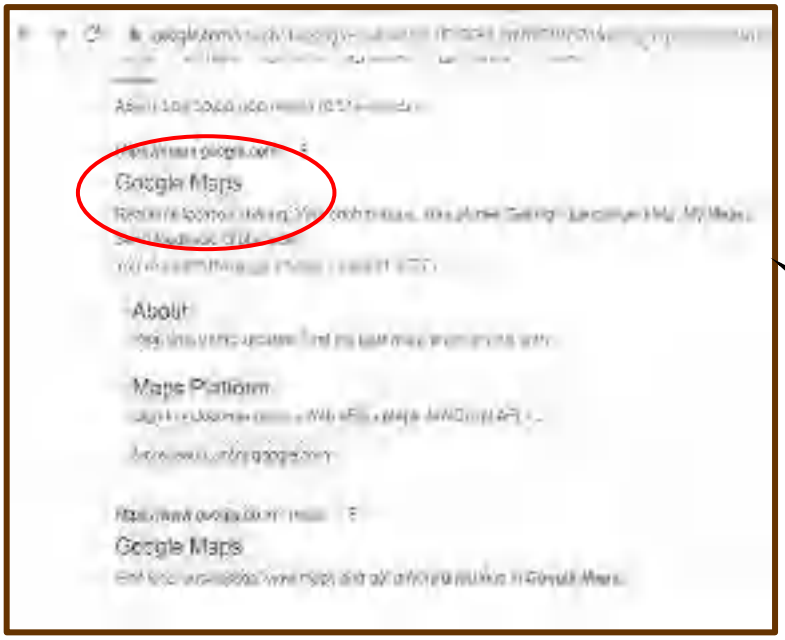
1. Urban Local Body's name
2. District's name
3. Longitude and Latitude
4. Date and Time

Guidelines on how to put a Google link in MIS

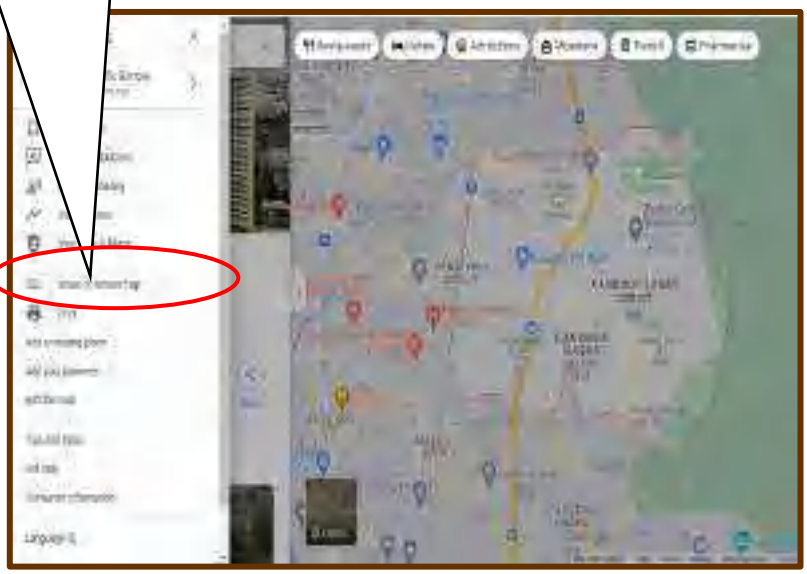

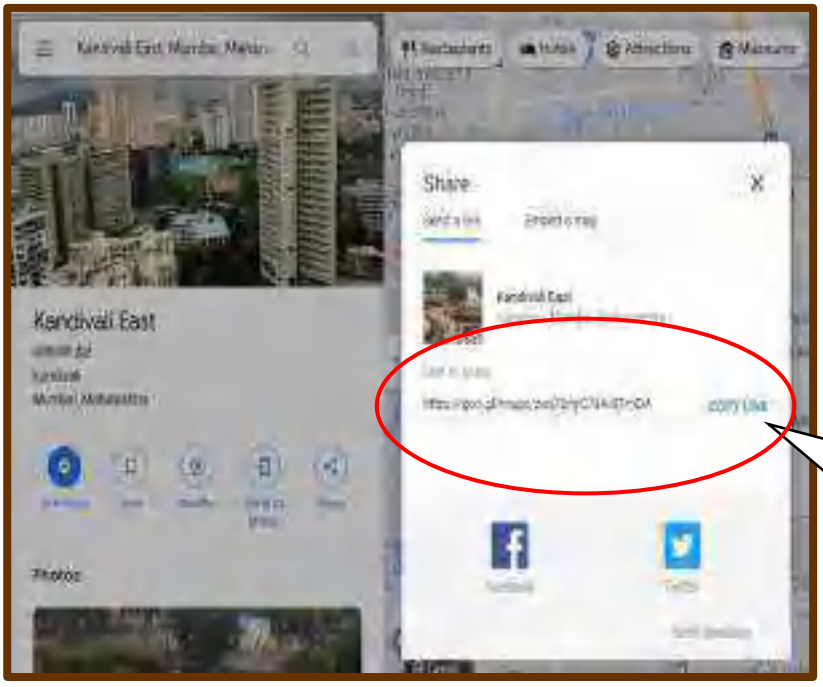
Step 1: On your computer, open Google Maps.

Step 2: Go to the directions, map, or Street View image you want to share. On the top left, click Menu.

Step 3: Select “Share or embed map”.

Step 4: Copy and paste the link wherever you want to share the map.

Google map link provided by local body in each indicator will be cross checked by Desktop Assessor for functionality. The same link will be provided to Field assessor for field assessment. Hence, the local body should provide valid google map links.

Guidelines for Events and hotographs submission for IEC/romotional Activities

- All Photographs submitted for IEC/Awareness activities should be geotagged along with the date on which the activity took place.
- For every event, at least one photograph should be clicked with an angle that clearly showcases the backdrop/banner of the event.
- The backdrop must have Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 logo and Mission LiFE logo.
- The backdrop should have the Event Title; for example, for an activity to create awareness about Climate Change, the backdrop should read – “Awareness regarding Climate Change”.
- The photograph must showcase the participants of the event.
- Awareness activities can cover points like basic definitions, concepts, benefits, government regulations and policy support, national-international scenarios on that thematic area/ indicator.
- Details of the activity are to be posted on social media with the #majhivasundhara & #MissionLiFE

Thematic Areas

Akash
Agni
Jal
Vayu
Bhumi

Bhumi

Total Marks: 4,900

1. Bhumi (Urban) - 4,900

1.1 Green cover and biodiversity	3,450
1.2 Solid waste management	1,450

1.1 Green Cover and Biodiversity

S/N	Action Points	Marks
1.1.1	Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan	600
1.1.2	Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication	125
1.1.3	Implementation of The Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act 1975	150
1.1.4	Creation of Nursery	100
1.1.5	Newly created Green Areas and their Maintenance	300
1.1.6	Tree Plan : A Plan to Achieve Minimum 33% Green Cover	225
1.1.7	People's Biodiversity Register Preparation and Documentation	150
1.1.8	Soil as Carbon Sink	150
1.1.9	Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation	1,500
1.1.10	Seed Collection Centre	150
Total		**3,450**

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan — Marks 600

Tree plantation is an essential step towards conserving our planet and ecosystem. Trees help stop climate change by removing carbon dioxide from the air, storing carbon in the trees and soil, and releasing oxygen into the atmosphere. This indicator examines whether plantation drives were taken up by the local bodies and survival of trees including indigenous species.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
2.	**Indigenous trees:** Percentage of **indigenous trees** planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
3.	**Upkeep:** Trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 (Relative Marking)	200

- **Details required for supporting progress:**
- Total number of trees planted and survived (inclusive of indigenous trees).
- Number of indigenous trees planted and survived.
- Location details: Complete address, location of the project on Google map in prescribed excel format.
- For plantations on plot: Green areas developed in square meters (sq. m).
- For roadside plantation: Length of roadside plantation in meters (m).
- Work order and work completion certificate of the plantation activities.
- Financial brief of the plantation activities: all payments including final payment receipts. In case, the plantation activities were supported under Corporate Social Responsibility (CSR), copy of acknowledgement receipt is required.
- Maintenance plan for next 1-2 years.
- Stage wise geotagged photographs. More details are attached in the Annexure.
  - Before plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the last two months of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. (size 1 to 2 MB)
  - *Above all photos should be clicked from the same location and same angle.*
- **Local bodies can plant trees under the campaign 'Ek Ped Maa Ke Naam'.**
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is invalid, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

SDG 15 : Life on Land

Target 15.2: Promote the implementation of sustainable management of all types of forests, halt deforestation, restore degraded forests, and substantially increase afforestation and reforestation globally.

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Indicative List of Indigenous Trees

Southern Tropical Semi – Evergreen Trees

1. *Terminalia paniculaa (Kinjal)*
2. *Memocylon umbellaum* (Anjani)
3. *Terminalia chebula* (Hirda)
4. *Syzigium cumini* (Jambul)
5. *Olea diocea* (Parjamun)
6. *Mangifera indica* (Mango)
7. *Acinodaphne hookeri* (Pisa)

Southern Tropical Moist Deciduous Trees

1. *Tecona grandis* (Teak)
2. *Terminalia omenosa* (Ain),
3. *Delbergia laifolia* (Shisham)
4. *Adina cardifolia* (Haldu)
5. *Madhuca indica* (Moha)
6. *Perocarpus marsupium* (Bija)
7. *Miragyna parviflora* (Kalam)
8. *Salmalia malabaricum* (Semal)

Southern Tropical Thorn Trees

1. *Acacia arabica* (Babul)
2. *Acacia leucophleca* (Hiwar)
3. *Zizyphus jujuba* (Bor)
4. *Buea monosperna* (Palas)
5. *Belanies rexburghii* (Hinganbet

Note: This list is not exhaustive, this is for reference purpose only. More names are available at [*Untitled-2 (mahaforest.gov.in)*]

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Total number of indigenous/native trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of indigenous/native trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of indigenous trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Total area in square meters covered under tree plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan.	Enter the total area in square meters covered under the tree plantation activity during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total length of the roadside plantation in meters during Majhi Vasundhara Abhiyan.	Enter the total length in meters covered under the tree plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Stagewise geotagged photographs of the tree plantation activity.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded.
	Work order and work completion certificate of plantation activity.	Upload compiled PDFs of all work orders and work completion certificates.
	Maintenance Plan report	Upload maintenance plan for next 1-2 years reports for the tree plantation sites created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Financial Brief of the plantation activity	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of tree plantation	Upload details of tree plantation in prescribed excel sheet format.
3	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid Google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4

Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
5	6	7	8

Name of species of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (All indigenous species planted in that area should be mentioned here. For example- Mango, Banana, etc.) (Local body should enter text only)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/ Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)
9	10	11	12

Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR, then copy of acknowledgment slip
13	14	15	16

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

The images are for illustrative purpose only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication — Marks 125

Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act, 1975 Chapter 4, section 7 (b) mandates "carrying out tree census of all the existing trees in all lands within its jurisdiction, once before December 1996 and thereafter once in every five years." The act was amended in July 2021 to introduce the concept of **Heritage trees** and to mandate tree census every five years "by using **new technological means such as GIS based tree census** or any other modern technology". Tree Census provides a baseline for tree cover and species diversity. The information can be used to plan and develop mitigation measures for tree maintenance and various conservation related activities.

Evaluation mechanism			Marks
1.	Tree Census with Geotagging – Report Prepared and Published before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		75
	Yes	50	
	No	0	
1(a)	If ***Yes***, Tree Census with geotagging, report ***updaed*** and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		
	Yes	25	
	No	0	
1(b)	If ***No***, Status during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		
	Tree Census with geotagging –100% report prepared and published	75	
	Tree Census with geotagging –50% report prepared and published	30	
	Tree Census with geotagging –Less than 50% report prepared and published	0	
2.	List of Heritage Tree- updated and published		25
3.	Tree protection plan for Heritage trees		25
	Yes	25	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Link of the Updated Tree Census Report with geotagging (inclusive of Heritage Tree census report) authorized by the Local Tree Authority, on the Local body's website.
- Tree Census report and updated list of Heritage Trees with geotagging will be considered, only if it is published on the official website of the ULB.
- Copy of Tree Census Report duly stamped
- Copy of Tree protection plan for heritage trees.
- Copy of undertaking from Local Tree Authority depicting the status of Tree Census Report with geotagging.
- Geotagging of trees is compulsory for all trees, including Heritage Trees. **No marks will be allotted if geotagging is not done.**

Noe : 100% repor prepared and published - 100% area of he ULB is covered
50% repor prepared and published - 50% area of he ULB is covered

If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Target 15.9: Integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the tree census report been prepared with geotagging and published before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 on the official portal of the local body.	Select from the dropdown option (Yes/No). Select "Yes" if the Tree census report is prepared and published before Majhi Vasundhara 5.0 if not select "No".
1(a)	Has the Tree Census with geotagging, report updated and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0?	Select from the dropdown option (Yes/No). Select "Yes" if the Tree Census with geotagging is updated and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Link of the Tree Census Report with geotagging uploaded on the official website of the local body	Upload a valid link of the offical website of the local body containing Tree Census Report
	Updated Tree Census Report Prepared and Published before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload the updated tree census report prepared and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1(b)	Status of the Tree Census report during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Select from the dropdown options. 1.Tree Census with geotagging -100% report prepared and published 2.Tree Census with geotagging -50% report prepared and published 3.Tree Census with geotagging -Less than 50% report prepared and published
	Tree census report	Upload the tree census report which is prepared and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Has the local body prepared and published the list of Heritage trees?	Select from the dropdown option (Yes/No). Select "Yes" if the list of heritage trees is prepared and published, otherwise select "No"
	Link of the Hertiage Tree Census Report with geotagging uploaded on the offical website of the local body	Upload a valid link of the official website of the local body containing Heritage Tree Census Report
	List of geotagged heritage trees which is been prepared and published.	Upload the list of geotagged Heritage trees in compiled pdf format
3	Has the local body prepared and published the Tree protection plan for Heritage trees?	Select from the dropdown option (Yes/No). Select "Yes" if the tree protection plan for heritage trees is prepared and published, otherwise select "No"
	Tree protection plan	Upload the tree protection plan which is prepared and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

Details required in prescribed Excel Sheet

Information required	Details	Guidance/Instructions
Total Area of the local body		Enter total area of the local body in sq.km. Can enter decimal numbers.
Is tree census report prepared and published		Select from the dropdown options: 1. Yes 2. No
Number of trees in the local body		Enter number of trees in the local body. Enter only whole numbers.
Number of geotagged trees in the local body		Enter number of geotagged trees in the local body. Enter only whole numbers.
Percentage of geotagged trees in the local body		This will be auto calculated.

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

The images are for illustrative purpose only.

1.1.3 Implementation of The Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act 1975

Marks 150

The Maharashtra (Urban Areas) Protection & Preservation Of Trees Act 1975, amended in July 2021, introduced the provision to regulate the felling of trees in urban areas by planting adequate number of trees according to the cumulative age of the trees being cut. This indicator analyses the implementation status of this provision in urban areas of Maharashtra.

Evaluation mechanism			Marks
1.	Percentage of projects for which NOC was processed in equal to /less than 60 days		50
	100% projects	50	
	Less than 100% projects	0	
2.	Percentage of Compensatory plantation done as per NOCs granted by the Local body		50
	100%	50	
	Less than 100%	0	
3.	% survival of compensatory plantation		50
	95% or more	50	
	75% - 95%	15	
	Less than 75%	0	

Details required for supporting progress:

- Summary report with details of total number of proposal received from 16th July 2021- 31st March 2025- prescribed Excel format.
- Copy of the NOCs granted by Tree Authority/ Planning Authority- compiled pdf.
- Copy of annual compliance report – authorized by competent authority.
- NOCs granted by both- Local Tree Authority (LTA) and Maharashtra State Tree Authority (MSTA) will be considered for evaluation.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be awarded for this indicator.

Percentage of compensatory plantation	=	No. of trees planted / Cumulative age of the trees to be cut or transplanted as per the NOC	X	100
Percentage survival of compensatory plantation	=	Number of trees survived -of those planted under compensatory plantation / Number of trees planted under compensatory plantation	X	100

SDG 15 : Life on Land

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Target 15.9: Integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts.

1.1.3 Implementation of The Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act 1975

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of project proposals received by the local tree authority from 16th July 2021 to 31st March 2025.	Enter the total number of proposals received by the local tree authority to cut/transplant trees.
	Number of project proposals for which NOC was processed in less than or equal to sixty days	Enter the total number of proposals for which NOC was processed in less than equal to sixty days
	Copy of the NOCs granted by Tree Authority/ Planning Authority- compiled pdf.	Upload copy of NOCs in compiled pdf format.
2	Total compensatory tree plantation REQUIRED as per the conditions by the Local Tree Authority/State Tree Authority.	Enter number of plants to be planted as per compensatory tree plantation conditions by the Local Tree Authority/State Tree Authority.
	Total compensatory plantation done by the local body as per the conditions by the Local Tree Authority/State Tree Authority.	Enter number of plants planted by the local body as per compensatory tree plantation conditions by the Local Tree Authority/State Tree Authority.
3	Total number of trees survived from the trees which are planted as a part of compensatory tree plantation	Enter total number of trees survived from the trees which are planted as a part of compensatory tree plantation
	Copy of annual compliance report – authorized by competent authority	Upload copy of annual compliance report.
1, 2 and 3	Summary report with details of total number of proposal received, compensatory plantation done, and plants survived after plantation	Upload the details of NOCs, compensatory plantation and tree survival in prescribed excel sheet format.

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.3 Implementation of The Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act 1975

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Subject of the tree cutting/transplantation proposal (Local Body should only enter alphanumerical values)	Name of the project proponent (Local Body should only enter in text format)	Date of sending the proposal to the local tree authority/Maharashtra State Tree Authority (Local Body should only enter date in MM/DD/YYYY format) Note: Date to be entered in MM/DD/YYYY only for this column.
1	2	3	4

Status of the NOC (NOC Granted by the Maharashtra State Tree Authority / NOC Granted by the local Tree Authority / Proposal deferred for further compliance by the Maharashtra State Tree Authority / Proposal deferred for further compliance by the local tree authority / Hearing of the proposal pending at the Maharashtra State Tree Authority / Hearing of the proposal pending at the local tree authority/Other reason)	Date of processing of the NOC (If NOC is not processed enter NA) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Number of days in which the NOC was processed (If NOC not processed, then enter NA) (Local Body should only enter numerical values)	Total number of trees for which permission was given for cutting by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero trees to be cut, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)
5	6	7	8

Total number of trees for which permission was given for transplantation by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero trees to be transplanted, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)	Total number of heritage trees for which permission was given for cut/transplantation by the Maharashtra State Tree Authority/Local Tree Authority (If ero heritage trees to be cut or transplanted, then enter 'NA') (Local Body should only enter numerical values)	Cumulative age of all the trees to be cut & transplanted including the Heritage trees. (Local Body can also enter decimal values)	Number of new trees planted as part of compensatory plantation under the given project (Local Body should only enter numerical values)
9	10	11	12

Percentage of Compensatory plantation done as per NOCs granted by the local body {(No. of new trees planted / Cumulative age of the trees to be cut or transplanted as per the NOC)*100} (These values will autocalculated)	Number of trees survived as a part of compensatory tree plantation (Local Body should only enter numerical values)	Percentage of trees that survived as a part of compensatory tree plantation {(Number of trees survived -of those planted under compensatory plantation/ Number of new trees planted under compensatory plantation)*100} (These values will autocalculated)	Address of the compensatory tree plantation (Local Body should only enter alphanumerical values)
13	14	15	16

Google map location link of the compensatory tree plantation. (Local Body should enter valid Google map link)	Address of the trees tranplanted (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link for the trees transplanted. (Local Body should enter valid Google map link)
17	18	19

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.4 Creation of Nursery

Marks 100

A nursery is a managed site, designed to produce tree seedlings grown under favorable conditions until they are ready for plantation. This indicator examines the efforts taken by local bodies to support reforestation and community tree plantation programs in their area.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Cumulative capacity of the nursery (sq. m) (Relative Marking)	20
2.	Number of indigenous saplings **(Height above 4 feet)** present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	60
3.	Cumulative nursery capacity to Area of the Local body (CNCA) [=Cumulative capacity of the nursery/Total area of the Local body (in sq. km)] (Relative Marking)	20

Details required for supporting progress:

- Number of nurseries created **(including private nurseries)** in the Local body areas.
- The capacity of each nursery created in terms of square meters (sq m).
- Location on Google map.
- Area of the nursery.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of nurseries
- Detailed layout of the nursery (species segregation, maintenance etc.).
- Number of saplings present and/or sold by the nursery with the following details: name, species, number of saplings sold, height etc.- in the prescribed Excel format.
- Conversion factor: 1 Sq. kilometer = 1000000 Sq. meter
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

1.1.4 Creation of Nursery

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of nurseries created- including private nurseries in the local body	Enter the number of nurseries created
	Total cumulative capacity of all the nurseries	Enter the total capacity of all nurseries in sq.km
2	Total geographical area of the local body in Square Kilometers.	Enter the area of the local body in sq.km
3	Number of saplings (height above 4 feet) present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of saplings (height above 4 feet) present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of the nurseries	Upload details of nurseries in prescribed excel sheet format
	Geotagged photos of the Nurseries	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.4 Creation of Nursery

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the Nursery (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Address of the Nursery (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link of Nursery (Local Body should enter valid Google map link)
1	2	3	4

Latitude of the Nursery	Longitude of the Nursery	Nursery owned by (Local Body, Private Institution, NGO, Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total area of the nursery in square kilometers (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Total cumulative capacity of the nursery in square meters (Local Body can also enter decimal values)	Number of saplings above 4 feet present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole values)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.4 Creation of Nursery

The images are for illustrative purpose only.

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance — Marks 300

Green areas are important in mitigating the effects of pollution. This indicator examines whether the local bodies have given importance to the creation and maintenance of Devrai, Panchavati, Ghanvan, Miyawaki, Nagar Van and new green areas such as Amrut Van, Smriti Van, Bio-diversity Park, Bird Parks etc.

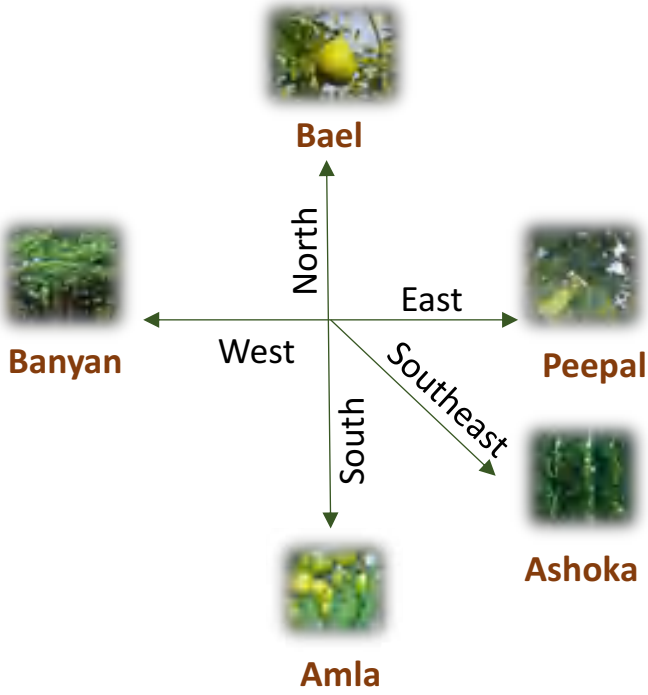
	Evaluation mechanism	Marks
1.	No. of new green areas created *The evaluation will be done based on the number of green areas created. Each green area created will get 20 marks.*	100
2.	Total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
3.	**Upkeep:** Maintenance of total green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 (*Each green area maintained will get 05 marks)*	100

Details required for supporting progress:

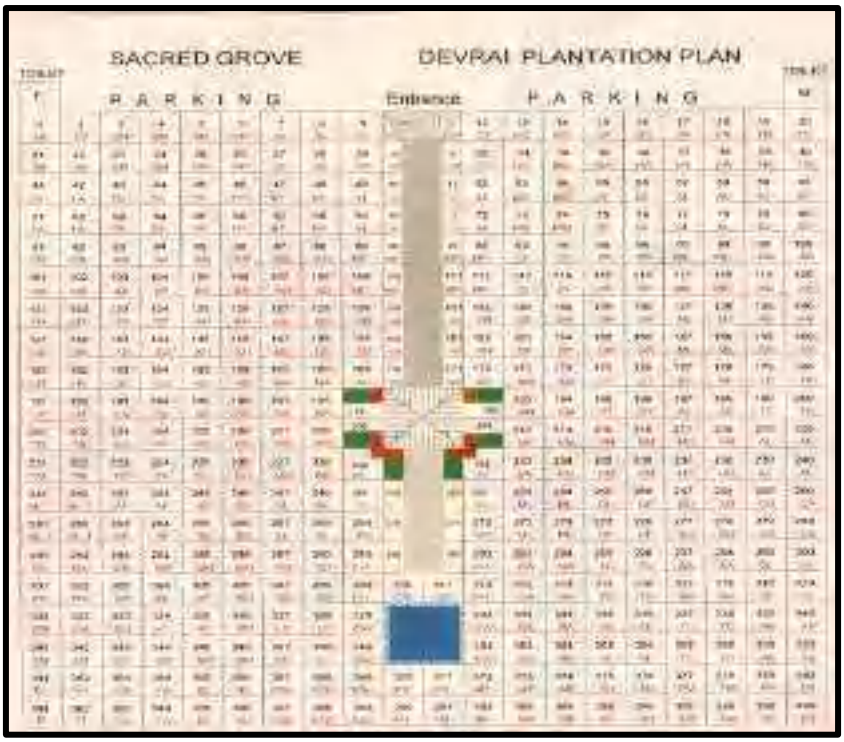
- Location of the newly created green areas on Google map.
- Newly created green area details in terms of: Area and Usage.
- Stage wise geotagged photographs of newly created green areas (size 1 to 2 MB).
- Work Order and Work Completion Certificate of newly created green areas.
- Financial Brief of the newly created green areas.
- Details of green areas created in prescribed excel format.
- Location of the Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van on Google map
- Stage wise geotagged photographs of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation (size 1 to 2 MB).
- Details of newly created Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed Excel format.
- Work Order and Work Completion Certificate of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation.
- Financial Brief of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation.
- Maintenance Plan for the green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 for the next 1-2 years (Should mention maintenance mechanism).
- For this indicator, green area refers to 70% area with trees, shrubs etc. A minimum area requirement for green area development:
  - *for* AMRUT cities = Area not less than 10,000 sq feet.
  - *for* non- AMRUT cities= Area not less than 5,000 sq feet.
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep).**

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.7: By 2030, provide universal access to safe, inclusive and accessible, green and public spaces, in particular for women and children, older persons and persons with disabilities.
	SDG 15: Life on Land	Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.

anchawati lantation

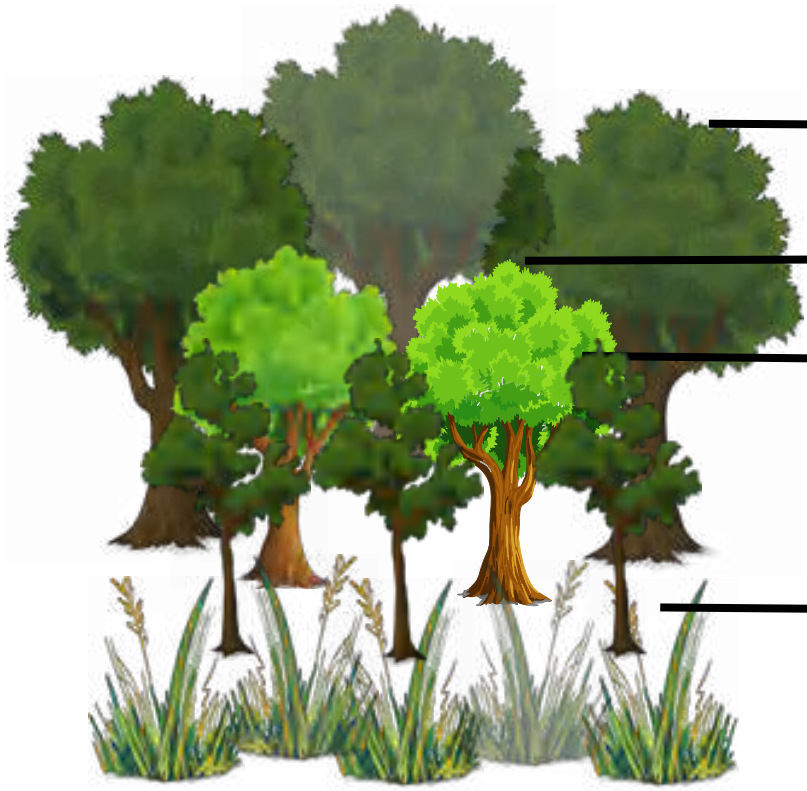

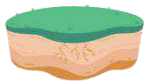
Devrai lantation

Note: To know the Plantation plan details, check the following link of guidebook given by Devrai Foundation, Pune
https://majhivasundhara.in//assets/docs/Devrai_Foundation.pdf

Miyawaki Forest lantation

Site selection:
Choose degraded/barren land

Soil Preparation:
- Conduct soil survey
- Improve soil quality by adding organic matter
- Ensure proper aeration & drainage

Species selection:
- Select native /indigenous species
- Ensure mix of trees, shrubs & ground cover
- Include species of different growth rate.

Plantation layout:
- Create a dense planting layout(3-5 saplings per square meter).
- Mix species randomly

Plantation process:
- Dig planting pits, add Organic matter
- Plant the saplings and mulch the area

Maintenance:
- Water the saplings regularly(first 2-3 years) and weeding

Monitoring and Growth:
- Monitor the growth of the forest
- After 3-4 years, the forest should become self-sustaining

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of newly created green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order of the newly created green area	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate of the newly created green area	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Maintenance Plan report for the newly created green area	Upload the maintenance plan report
	Financial Brief of the newly created green areas	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Stagewise geo-tagged photographs of the newly created green areas	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Details of the newly created green areas in prescribed Excel format	Upload details of newly created green areas in prescribed excel sheet format
2	Total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order of Devrai/Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki/Nagar Van plantation.	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate of Devrai/ Panchavati /Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation.	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Maintenance Plan report of Devrai/Panchavati/ Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation.	Upload the maintenance plan report
	Financial Brief of Devrai /Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki/Nagar Van plantation.	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Stagewise geo-tagged photographs of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Details of Devrai /Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki/Nagar Van plantation	Upload details of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/Nagar Van plantation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged Photographs of the maintained green areas	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Maintenance Plan report for the green areas	Upload the maintenance plan report

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the newly created green area Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the green area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the newly created green area (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of the green area (Local Body should enter valid Google map link)	Latitude of the newly created green area	Longitude of the newly created green area	Total area of the newly created green area in square feet. (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Type of the green area (Anand Van, Amrut Van, Smruti Van, Parks of Children and Senior Citiens, Biodiversity Park, Bird Park, Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Date of the work order for the creation of new green area. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work Order number for the creation of the new green area	Financial Brief for the creation of new green area in "Rs"
9	10	11	12

The new green area was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the green area to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Is this a Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Select from the Dropdown options)	Name of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4

Address of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google Map location link of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki (Local Body should enter valid Google map link)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Total area of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki in square feet. (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work Order number for the creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki	Financial Brief for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Nagar Van/Miyawaki in "Rs"
9	10	11	12

The Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the Devrai/Panchavati/ Ghanvan/Nagar Van/Miyawaki to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.5 Newly Created Green Areas and their Maintenance

The images are for illustrative purpose only.

1.1.6 Tree Plan : A plan to Achieve Minimum 33% Green Cover — Marks 225

Achievement of 33% green cover is a part of Government of India's (GOI) long - term goal. GoI has taken several initiatives to track progress on increasing the green cover. One such initiative- The Green India Mission aims to increase the forest/tree cover to the extent of 5 million hectares and improve the forest/tree cover on another 5 million hectares. The Maharashtra (Urban Areas) Protection & Preservation Of Trees Act 1975 (amended in July 2021), mandates local bodies to earmark "green cover of the area, to the extent of not less than 33 percent." on land owned by the urban local authority or by government. This indicator examines the initiatives taken by the Local body to achieve minimum 33% green cover.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	GIS/Remote Sensing based land use map		50
2.	Does the ULB have 33% green cover?		50
	Yes	50	
	No	0	
3.	Does the ULB have a tree plan?		50
	If ULB has achieved 33% green cover and have a Tree plan to increase it further (Tree plan should be published on website)	50	
	If ULB has not achieved 33% green cover and has a Tree Plan to achieve a minimum 33% green cover (Tree plan should be published on website)	50	
4.	Implementation of the Tree Plan		50
	Achieved milestone for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Haven't achieved milestone for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	0	
5.	Number of awareness activities to achieve green cover more than 33% (Relative Marking)		25

Details required for supporting progress:

- Copy of Land Use map using GIS/Remote Sensing showing green land use land cover – plan should be authorized by Local planning authority.
- Tree Plan to achieve a minimum 33% green cover. **Plan should have the existing number of trees and existing canopy cover.**
- Tree Plan will be considered published, if it is published on the official website of the Local body.
- Number of public awareness activities taken up to achieve green cover more than 33% - details in prescribed excel format .
- Citizen participation details in prescribed excel format.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

Note: Green cover doesn't include agricultural land.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.3: By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought, and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world.

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

1.1.6 Tree Plan : A plan to Achieve Minimum 33% Green Cover

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the GIS/Remote Sensing based land use map authorized by the local planning authority prepared by the local body ?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Land Use map using GIS/Remote Sensing showing green land use – plan should be authorized by Local planning authority	Upload the copy of the GIS/Remote sensing land use map.
2	Does the ULB have 33% green cover?	Select from the dropdown options (Yes/No)
3	Does the ULB have a Tree Plan	Select from the dropdown options. 1. If ULB has achieved 33% green cover and have a Tree plan to increase it further (Tree plan should be published on website) 2. If ULB has not achieved 33% green cover and have a Tree Plan to achieve minimum 33% green cover (Tree plan should be published on website)
	Tree plan published on the website.	Upload the tree plan published on the website in pdf format
	Link of the webpage on the local body's website	Upload a valid link of the webpage on the local body's website
4	Implementation of the Tree Plan	Has the local body achieved milestone for Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0? Select from the dropdown options. 1. Achieved milestone for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2. Haven't achieved milestone for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Completion certificate for achieving the milestone	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
5	Awareness events organized to achieve green cover more than 33% during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized to achieve green cover more than 33% during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to achieve green cover more than 33% during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized to achieve green cover more than 33% during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to achieve green cover more than 33% during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized to achieve green cover more than 33% during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.7 People's Biodiversity Register Preparation and Documentation — Marks 150

People's Biodiversity Register (PBR) contains comprehensive information on the availability and knowledge of local biological resources, their medicinal use, or any other traditional knowledge associated with it. This indicator examines if the local bodies have given importance to promoting the conservation and documentation of biological resources including landscape and demography of a particular area. The register forms a baseline for the future management of resources in a sustainable manner.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Formation of BMC		20
2.	Number of meetings conducted by BMC (5 marks for each meeting)		20
3.	PBR: Prepared and approved by BMC during and before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		20
4.	Submission of PBR to MSBB		20
5.	BMC Action Plan		20
6.	Total number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002 (10 marks for each sessions)		20
7.	Declaration of Biodiversity Heritage sites		30
	Yes	30	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of Biodiversity Management Committee (BMC) formation letter and members list.
- Notices of the four meetings conducted by BMC annually. The meetings should be conducted once every three (3) months during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 - submitted along with a copy of the meeting registers.
- Certificate from BMC- stating PBR has been prepared and approved by the BMC.
- Copy of submission of PBR (the PBR is prepared and published – to **Maharashtra State Biodiversity Board (MSBB)**).
- Copy of BMC Action Plan as per the guidelines issued by the National Biodiversity Authority.
- Details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002- in pdf format
- List and management report of Biodiversity Heritage Sites
- *Action Plan may include steps outlined for the conservation of bio-resources, training needs identified for the personnel of the BMC, and the list of the potential items for consideration for registration of Geographic Indicators (G.I.)*
  http://nbaindia.org/uploaded/pdf/Guidelines%20for%20BMC.pdf
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

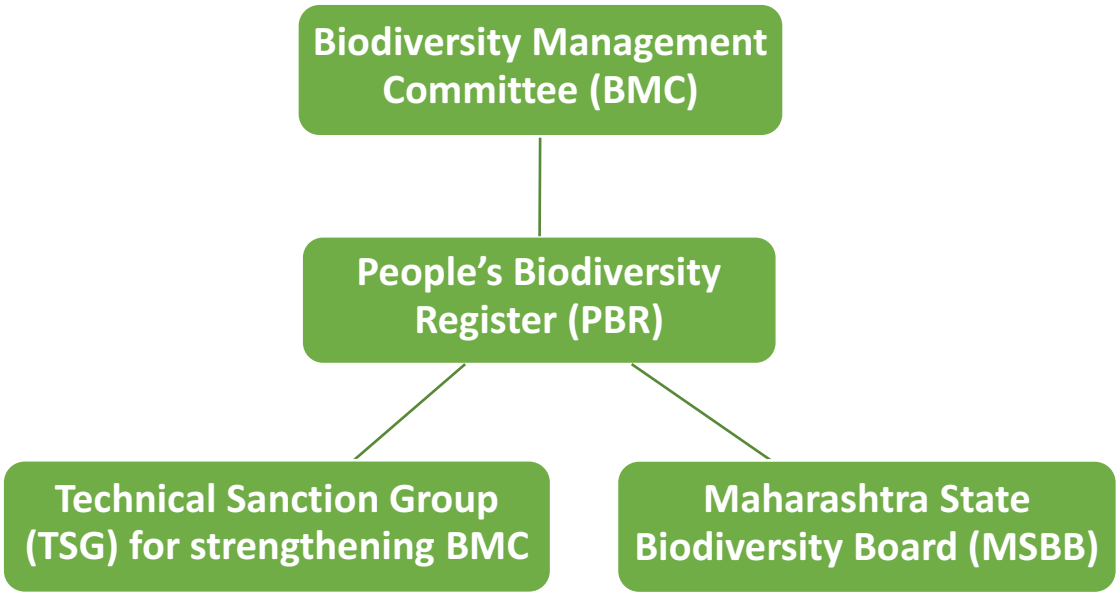

SDG 15 : Life on Land

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Target 15.9: Integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts.

Detailed Perspective on the Creation of the People's Biodiversity Register

- The Biodiversity Management Committee has 5 years validity.
- The Committee consists of one elected Chairperson and six nominated members by the Local body of which one-third are women members.
- The Report evaluated by the Technical Sanction Groups is then submitted to the Maharashtra State Biodiversity Board for final approval. If the report complies with the rules and regulations of the National Biodiversity Authority (NBA) then a certificate regarding the legitimacy of the PBR is issued to the respective Local body.
- ***The Sandardized Forma of he PBR and he necessary required Rules and Regulaions defined by he Naional Biodiversiy Commiee and he Repors are expeced o be prepared as per he PBR rules***
  ***hp://nbaindia.org/uploaded/pdf/PBR%20Forma%202013.pdf ***

1.1.7 People's Biodiversity Register Preparation and Documentation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Date of formation of the Biodiversity Management Committee (BMC)	Enter the date
	Copy of Biodiversity Management Committee (BMC) formation letter and members list	Upload the copy of the Biodiversity Management Committee formation and list of members
2	Number of meetings conducted by the Biodiversity Management Committee during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of meetings conducted by the Biodiversity Management Committee during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
3	Has the People's Biodiversity Report been prepared and approved by the Biodiversity Management Committee	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Certificate from the Biodiversity Management Committee stating that PBR is prepared and approved	Upload the certificate from the Biodiversity Management Committee stating that PBR is prepared and approved in pdf format
4	Has the People's Biodiversity report been submitted to the Maharashtra State Biodiversity Board	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Upload the copy of acknowledgement receipt on submission of the People's Biodiversity Register to the Maharashtra State Biodiversity Board	Upload the copy of receipt in pdf format
5	Has the Biodiversity Management Committee prepared an Action plan as per the guidelines of National Biodiversity Authority?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of the BMC action plan prepared as per the guidelines of the National Biodiversity Authority.	Upload the copy of the BMC action plan prepared as per the guidelines of the National Biodiversity Authority in pdf format
6	Number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002	Enter number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002
	Details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002	Upload details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002 in compiled PDF format
7	Has the local body declared list of Biodiversity Heritage sites	Select from the dropdown options (Yes/No)
	List of Biodiversity Heritage Sites	Upload list of Biodiversity Heritage Sites in PDF format
	Management report of Biodiversity Heritage Sites	Upload management report of Biodiversity Heritage Sites in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.8 Soil as Carbon Sink

Marks 150

Composting is beneficial to the environment as it reduces the amount of waste thrown away. The indicator analyses if the participants have given importance to wet waste treatment by the process of composting.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	**Harit Brand Certification during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 period**		50
	ULB Re-certified with HARIT Brand	50	
	ULB certified with HARIT Brand	30	
2.	**Usage of compost-** % of Compost sold/ self utilized		100
	Above 90%	100	
	80-90%	80	
	70-80%	60	
	60-70%	40	
	Below 60%	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of Harit Brand Certificate.
- Wet waste processing logbook: Amount of wet waste processed, and amount of compost produced in the Local Body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Copy of compost quality report complying with the Fertilizer Control Order (FCO) norms from authorized labs during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Compost produced (quantity) and usage (sold/self-utilized) details: logbook
- Location of Compost plants: on Google map
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the compost plants.
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.3: By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought, and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world.

1.1.8 Soil as Carbon Sink

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the compost been certified as HARIT?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Harit Brand Certificate	Upload the Harit Band Certification or Re-certification.
2	Amount of wet waste generated in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste generated in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Amount of wet waste collected in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste collected in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Amount of wet waste processed to compost in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste processed to compost in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Amount of compost sold	Enter the amount of wet waste sold
	Amount of compost self utilized	Enter the amount of compost self utilized
	Compost produced (quantity) and usage details: logbook	Upload logbook in compiled pdf format
	Link for the location of the compost plant	Upload a valid link for the location of the plant
	Geotagged photos of the compost plants, products, and shops selling locally generated compost	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.8 Soil as Carbon Sink

The images are for illustrative purpose only.

1.1.9 Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Marks 1,500

Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) is a highly renewable and eco-friendly resource that offers numerous environmental, economic, and social benefits. Bamboo/Vetiver /Moringa plantations not only provide a valuable source of income for many communities but also contribute towards a greener and sustainable world. This indicator examines whether Bamboo/Vetiver/Moringa plantation drives were taken up by the local bodies and how many Bamboo/Vetiver /Moringa trees they have planted and survived.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during: (Relative Marking)		300
	First quarter(July to Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third quarter (Jan – March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
2.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		1,000
	Bamboo	500	
	Vetiver (Khus)	250	
	Moringa (Shevga)	250	
3.	Target achieved under Bamboo competition (Relative Marking)		200

Details required for supporting progress:

- Number of public awareness activities taken up- quarterly, details required in prescribed excel format. Citizen participation details in prescribed excel format.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of events.
- Total number and area of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees planted
- Location details: Complete address, location of the project on Google map in prescribed excel workbook.
- Work order and work completion certificate of the plantation activities.
- Financial brief of the plantation activities: all payments including final payment receipts. In case, the plantation activities were supported under Corporate Social Responsibility (CSR), copy of acknowledgement receipt is required.
- Maintenance plan for next 1-2 years.
- Stage-wise geo-tagged photographs. More details are attached in the Annexure.
  - Before plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During last two months of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. (size 1 to 2 MB)
  - *Above all photos should be clicked from the same location and same angle*
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is invalid, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.7: By 2030, provide universal access to safe, inclusive and accessible, green and public spaces, in particular for women and children, older persons and persons with disabilities.
	SDG 15: Life on Land	Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.

Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Recommended Bamboo Species for Plantation

1. *Bambusa tulda*
2. *Dendrocalamus brandisii*
3. *Bambusa balcoa*
4. *Dendrocalamus stocksii*
5. *Dendrocalamus strictus*
6. *Bambusa asper*

Availability of Tissue Cultured Saplings

1. Ishved Biotech Labs Pvt. Ltd, Pune
2. Almaq Biotech L.L.P, Latur
3. Gromore Biotech. Ltd, Tamil Nadu

Ideal location for Plantation

Plantation on Degraded land

Roadside Plantation

Intercropping

Riverside Vetiver

Note – Local bodies can also plant species recommended by National Bamboo Mission: https://nbm.da.gov.in/Bamboo-Species

1.1.9 Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/ Moringa (Shevga) trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/ Moringa (Shevga) trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Stagewise geotagged photographs of the tree plantation activity.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Work order of plantation activity	Upload compiled PDFs of all work orders
	Maintenance Plan report	Upload maintenance plan for next 1-2 years reports for the tree plantation sites created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Financial Brief of the plantation activity	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees. Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of tree plantation	Upload details of tree plantation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.9 Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr No	Bamboo/Vetiver/ Moringa plantation (Select from the Dropdown options)	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid Google map link)
1	2	3	4

Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/ CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)	Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity
9	10	11	12

Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR, then copy of acknowledgment slip
13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.9 Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Date of conducting awareness activities to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/ Moringa (Shevga) Plantation (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.10 Seed Collection Center

Marks 150

A seed collection center is a place where suitable conditions are maintained to conserve seed specimens of different plant species. An indigenous tree species seed collection center focuses specifically on preserving seeds from trees that are native to a particular region or ecosystem and are of cultural, ecological, or economic importance to indigenous communities. These centers can serve as hubs for gathering, storing, and distributing seeds, often of indigenous or locally adapted varieties. This indicator will promote seed sovereignty and tree diversity.

	Evaluation Mechanism		Marks
1.	Awareness regarding Seed collection and preparation of seed balls		25
2.	Presence of Seed collection centre		25
	Yes	25	
	No	0	
3.	Total Quantity of Indigenous tree seeds collected and stored (in Kg) (Relative Marking)		50
4.	Utilization of seeds for making seed balls		25
	Yes	25	
	No	0	
5.	Utilization of seeds for plantation activity		25
	Yes	25	
	No	0	

Details Required for Supporting Progress:

- Number of public awareness activities taken up- details in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format.
- Google map location of seed collection center.
- Logbook of collection of indigenous seeds
- Geotagged photographs of packaged and labelled seeds stored in seed collection center. (size 1 to 2 MB)
- Work order of usage of other seed activities stored in Seed collection center- Supplement to local nursery/Sown during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (along boundaries of trenches or CCT or Deep CCT or farm bunds)
- Geotagged photographs of utilization of seeds. (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible and/or the Google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.6: Promote fair and equitable sharing of the benefits arising from the utilization of genetic resources and promote appropriate access to such resources, as internationally agreed.

Methodology for Seed Management and Seed Ball Preparation

Seed collection

Collection from Ground- Teak, Shivan, Acacia etc.
Collection from Trees-Anjan, Pterocarpus spp. etc.
Collection using ladders- Champa, Reetha, etc.

Seed Extraction

Dry dehiscent fruits & Dry indehiscent fruits-
Thresh/rub/beat the seeds e.g. Acacia spp, Bauhinia, Bahava *etc.*
Fleshy fruits
Squeez fruits and remove seed
e.g. Neem, Ficus, and Putranjiva.

Seed Collection Centre

- Properly dry all the seeds and give appropriate treatment to the seeds.
- Store the seeds in Seed Collection Centre of the local body.

Note: For more detailed instructions refer Manual of seed Management given by ICFRE
https://hindi.icfre.gov.in/UserFiles/File/Books/Forest%20Seed%20Management.pdf

Seed balls preparation

Mix- Combine compost with potting soil.

Add Water- Slowly add water until the mixture is like clay.

Form Clay Balls- Take a small lump of clay and make a small hole in its center and then add seed mixture in the hole. Then, roll the clay into a ball.

Drying- Let the seed balls dry for a period of 24-48 hours.

Use- Scatter or plant the seed balls at the designated spots/locations.

Creation of Seed Collection Centre

Seeds collected by Local People, Students

↓

Seed Collection Centre at Local Body

Support through Organiations and CSR

Seed Storage:

- Prefer airtight containers like clay pots, reused containers, recycled paper envelopes, or bags to preserve the seeds.
- Containers must have following labels:
  - Name of seed collector
  - Date of seed collection
  - Common name of species
  - Scientific name of species
  - Seed type
  - Traditional Uses

Support through National Gene Fund

Seed Collection Centre at Local Body :

Local Body should make a small shelf or cupboard in their premises which will serve as a seed collection centre where citizens can store indigenous seeds. CSR/any other organization/individual can give financial assistance to create the centre.

Uses of stored seeds

Seeds sowed during Majhi Vasundhara Abhiyan

Supply to Nursery

Seed balls preparation

Sowed along boundaries of trenches /CCT /Deep CCT/farm bunds

1.1.10 Seed Collection Center

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Does the local body have seed collection centre?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of seed collection centre	Enter Google map link of seed collection centre
	Geotagged photographs of seed collection centre	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
3	Quantity of indigenous seeds collected (in kg)	Enter quantity of indigenous seeds collected (in kg)
	Quantity of indigenous seeds stored (in kg)	Enter quantity of indigenous seeds stored (in kg)
	Logbook of collection of indigenous seeds	Upload logbook of collection of indigenous seeds in compiled PDF format
	Geotagged photographs of packaged and labelled seeds stored in seed collection center	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.10 Seed Collection Center

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
4 and 5	Work order of usage of seed activities stored in Seed collection center.	Upload compiled PDFs of all work orders
	Geotagged photographs of utilization of seeds	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.10 Seed Collection Center

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of conducting awareness activities for Seed collection and preparation of seed balls (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity for Seed collection and preparation of seed balls (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Activity conducted by (Public Place/ Educational Institute/ Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2 Solid Waste Management

S/N	Action Points	Marks
1.2.1	Solid Waste Management - Segregation at Source and Collection	300
1.2.2	Wet Waste Processing	200
1.2.3	Dry Waste Processing/Disposal	250
1.2.4	Scientific Treatment of Legacy Solid Waste	100
1.2.5	Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)	300
1.2.6	Bio-medical Waste Management	100
1.2.7	E-waste Management	100
1.2.8	Open Defecation Free (ODF) Status	100
Total		**1,450**

1.2.1 Solid Waste Management- Segregation at Source and Collection — Marks 300

Proper solid waste management is very important for public health and environment. Solid waste, if not treated properly, ends up in landfill polluting soil and groundwater. The Solid Waste Management Rules, 2016, directs local bodies to "arrange for door-to-door collection of segregated solid waste from all households." This indicator examines whether local bodies have given importance to the collection of waste, segregated at source.

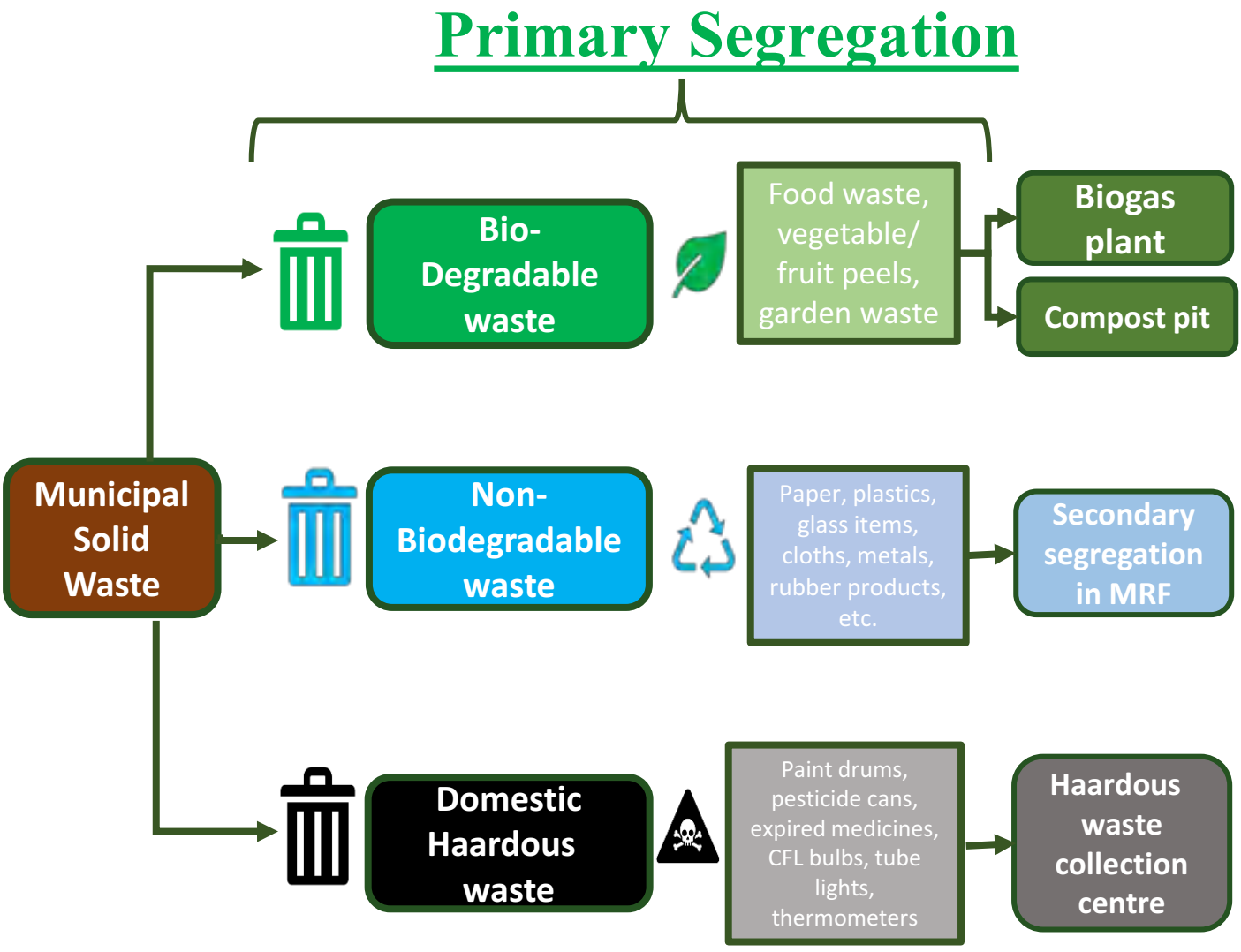
Evaluation mechanism			Marks	
1.	**Percentage of solid waste segregated at source and collected**			**200**
1(a)	Segregation at source		100	
	95%-100%	100		
	80% -95%	50		
	Less than 80%	0		
1(b)	Collection		100	
	95%-100%	100		
	80% - 95%	50		
	Less than 80%	0		
2.	**GFC Rating of the cities**		**100**	
	7 star	100		
	5 star	75		
	3 star	50		
	1 or No star	0		

Details required for supporting progress:

- Amount of Solid waste generated by the Local body- monthly reports.
- Amount of solid waste segregated at source and collected door-to-door self-assessment report.
- Logbook submission for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Extracted data from Swachh Bharat Mission Urban - MIS.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of door-to-door collection of solid waste in the ULB.
- GFC Star Rating: Copy of certification- valid during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 period.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Solid Waste Management

1.2.1 Solid Waste Management- Segregation at Source and Collection

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Details of solid waste generated, collected and segregated at source during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of solid waste generated, collected and segregated at source during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1(a) and 1(b)	Data from Swacch Bharat Mission Urban MIS	Upload data from Swachha Bharat Mission portal for Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged photographs of door-to-door waste collection	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Logbook of waste collection	Upload photos of logbook in compiled pdf of the data of solid waste management for Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Status of GFC rating	Select from the dropdown options. 1. 7 Star 2. 5 Star 3. 3 Star 4. 1 Star or No star
	Certificate of GFC rating	Upload a certificate document that specifies GFC rating

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.1 Solid Waste Management- Segregation at Source and Collection

The images are for illustrative purpose only.

1.2.2 Wet Waste Processing

Marks 200

Wet waste is a major component of domestic waste in the Local body. It includes vegetable/kitchen waste, garden waste and other easily biodegradable waste that is generally composted or used in biogas plants. This indicator examines whether the local bodies have given importance to the treatment of wet waste by the process of composting or by treatment in bio-gas plants to produce chemical free fertilizers and cooking gas, respectively.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional wet waste processing unit (Compost plant/ biogas plant)		100
	Yes	100	
	No	0	
2.	% of wet waste processed		100
	95% and above	100	
	80% - 95%	75	
	60% - 80%	50	
	Less than 60 %	0	

Details required for supporting progress:

- Location and Google map of Compost plant/Biogas plants
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the compost plants/biogas plants
- Amount of wet waste generated-monthly reports.
- Processing of wet waste in Compost plants/Biogas plants- monthly reports.
- Details of the compost produced;
  - HARIT certified
  - Usage/sale of the compost
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Methods for composting wet waste

Traditional composing	Vermi-composting	Windrow composting	Anaerobic composting	Community composting
• Collect all the organic waste and put it in a bin or pile it on the ground. • Mix the waste at regular intervals (7 days). • It requires very less manpower and area.	• Earthworms are used to prepare the compost. • Earthworms help enhance the compost quality by consuming the organic.	• The organic waste is arranged in long, narrow mounds or windrows. • The Backhoe Loader is used for mixing and aerating the mix. • This method is suitable for huge volumes of waste.	• Organic waste is placed in a sealed container, or a pit called a digestor. • Biogas gas is generated as a by-product in this process.	• Organic waste is pilled in a large container and residents of the housing society/community jointly manage the organic waste. • Suitable for large housing societies with ample space for composting.

1.2.2 Wet Waste Processing

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have functional wet waste processing unit (Compost plant/ biogas plant)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location and Google map of Compost plant/Biogas plants	Enter location and Google map of Compost plant/ Biogas plants
	Geotagged photographs of the compost plants/biogas plants	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Details of wet waste generated, collected and treated in compost/biogas plants during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of wet waste generated, collected, processed, used to process in compost plants and used to process in biogas plants during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2) Do not enter the details of solid waste generated, collected and treated in compost/ biogas plants before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Usage of the compost produced	Mention the use of the compost produced in the local body
	Submission of monthly reports on the amount of wet waste processing	Upload monthly reports on wet waste processing in biogas/compost plants from SBM Portal
	Is the produced compost Harit certified?	Select from the dropdown options (Yes/No) The HARIT certificate should have been issued during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Harit certificate	Upload HARIT certificate

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.2 Wet Waste Processing

The images are for illustrative purpose only.

1.2.3 Dry Waste Processing/Disposal

Marks 250

The process of recycling and disposal of dry waste is very important. Dry solid waste consists of waste containing recoverable resources such as plastic, glass, paper, metal, rubber, and food-packaging material. This waste has immense value and should follow the route of recycling as it can reduce pressure on the dumping site and natural resources and be a source of revenue. This indicator examines how efficiently the local bodies are recycling/treating/disposing dry waste.

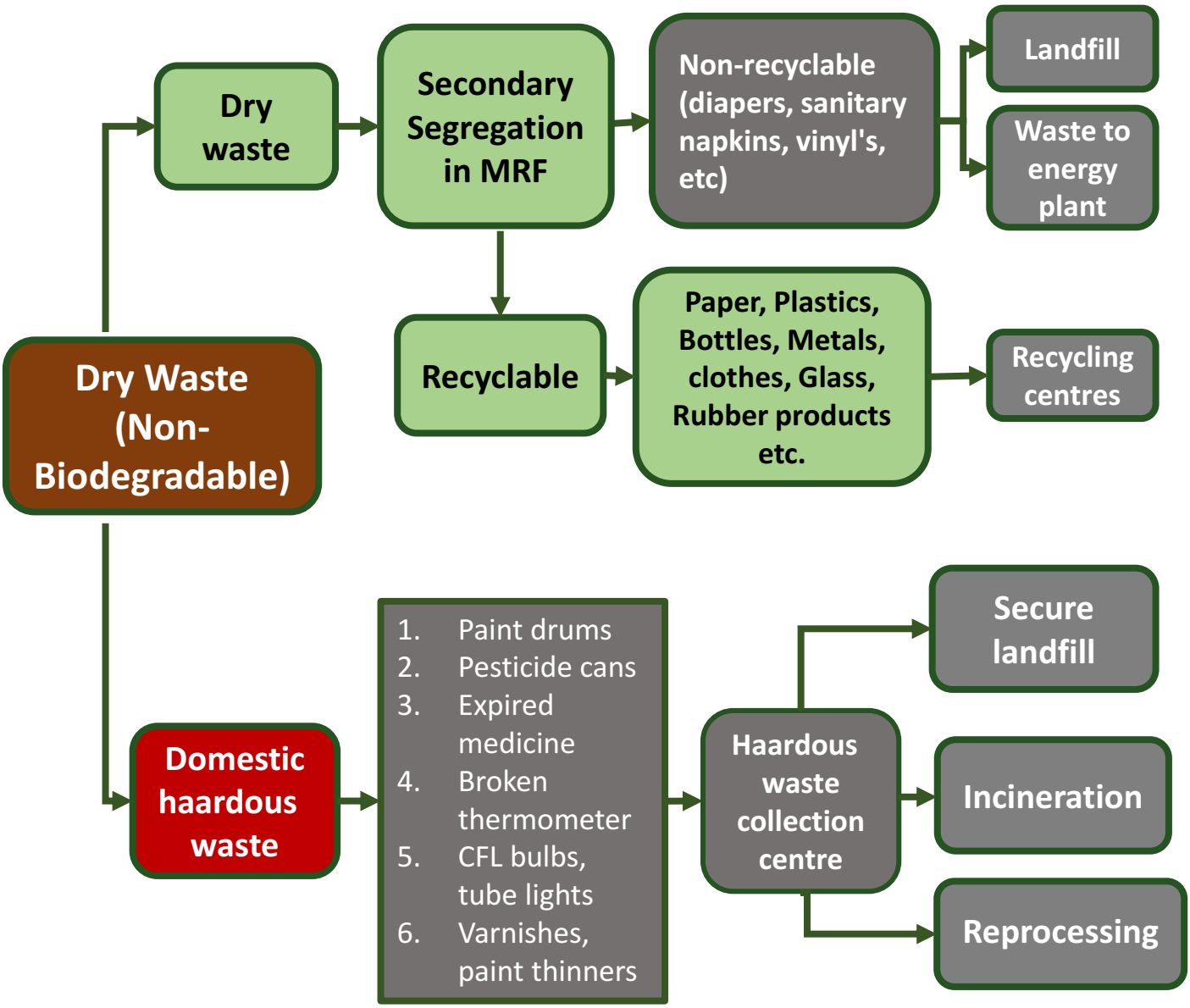
Evaluation mechanism			Marks
1.	Presence of functional MRF center		100
	Yes	100	
	No	0	
2.	Secondary Segregation of dry waste collected		50
	90% or above	50	
	Less than 90%	0	
3.	Dry waste processing /disposal		75
	% of dry waste processed/ disposed by the authorized agencies		
	90% and above	75	
	50% - 90%	50	
	Less than 50%	0	
4.	Segregation of Domestic Hazardous Waste		25
	Yes	25	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Amount of dry waste collected, segregated and processed -monthly reports.
- Location of recycling site/ MRF: Google map.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the MRF Center.
- Mechanism of dry waste processing/disposal by the Local body.
- Amount of hazardous waste segregated and processed -monthly reports.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Dry Waste Management

1.2.3 Dry Waste Processing/Disposal

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Presence of Functional MRF Center	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of Functional MRF Center	Enter the Google map link
	Geotagged photographs of functional MRF center	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Submission of monthly reports on the amount of dry waste processing/disposal	Upload monthly reports on dry waste processing/disposal from SBM Portal
2	Secondary segregation of dry waste collected	Select from the dropdown options 1. 90% or above 2. Less than 90%
	Mechanism for collection of dry waste	Upload the document/s certifying the mechanism of collection of dry waste
3	Details of dry waste generated, collected and processing/disposal during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of dry waste generated, collected and processed/disposal during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2) Do not enter the details of solid waste generated, collected and processed/disposal before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
4	Does the local body segregate domestic hazardous waste	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Logbook/monthly reports for domestic hazardous waste segregation	Upload logbook/monthly reports for domestic hazardous waste segregation in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.3 Dry Waste Processing/Disposal

The images are for illustrative purpose only.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste — Marks 100

Legacy Waste not only occupies large space, but also becomes a breeding ground for pathogens, flies, and the generation of leachate which may lead to water contamination. According to the **Central Pollution Control Board (CPCB) guidelines**, "Biomining is the scientific process of excavation, treatment, segregation and gainful utilization of aged municipal solid waste lying in dumpsites typically referred to as legacy waste." This indicator assesses whether local bodies are employing scientific methods to remediate legacy waste.

Evaluation mechanism			Marks
1.	Scientific treatment of legacy solid waste		100
	Land reclaimed and reused	100	
	100% of legacy waste treated and processed scientifically	75	
	75% to 100% of legacy waste is treated and processed	50	
	50% to 75% of legacy waste is treated and processed	25	
	Less than 50% of legacy waste is treated and processed	0	

Details required for supporting progress:

- Details of remediation sites within the Local body– Location on Google Maps.
- Details of quantification of legacy waste.
- Copy of Status of remediation along with an authorized, certificate, work completion certificate/tender awarded certificate/no legacy waste certificate.
- Stage wise geotagged photographs (size 1 to 2 MB).
- If land is reclaimed, before and after photographs.
- Details of the total landfill area and land reclaimed in Acres.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3: Good Health and Wealth	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Status of remediation work.	A. Select from the dropdown list. 1. Land reclaimed and reused 2. 100% of legacy waste treated and processed scientifically 3. 75% to 100% of legacy waste is treated and processed 4. 50% to 75% of legacy waste is treated and processed 5. Less than 50% of legacy waste is treated and processed B. Upload a certificate specifying the details of status of remediation of legacy waste sites: Work Completion Certificate/Tender Awarded Certificate/No legacy waste certificate
	Total Quantity of existing legacy waste in tonnes	Enter total Quantity of existing legacy waste in tonnes
	Area of land of dumpsite in Acres	Enter area of land of dumpsite in acres
	Google map link of remediation sites	Enter the Google map link
	Address of remediation sites	Mention detailed address of the remediation site
	Stagewise Geotagged photographs of the legacy waste	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste

The images are for illustrative purpose only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic) — Marks 300

Plastic waste management is a critical issue. Over 300 million metric tons of plastic are produced in the world annually, however, only 9% is recycled and the rest accumulates in landfills. To curb the plastic menace, the Government of India has announced a total ban on manufacture, import, stocking, distribution, sale and use of Single Use plastic, including polystyrene and expanded polystyrene, from 1st July 2022. This indicator aims to analyze how the local bodies are taking initiatives to create awareness for single-use plastic ban.

Evaluation mechanism			Marks
1.	Awareness campaigns (Relative Marking)		100
	Number of awareness campaigns against usage of Single Use Plastics (SUP)	50	
	Number of awareness campaigns for alternatives of SUP products	50	
2.	Preparation and implementation of Plastic Waste Management Plan		75
3.	Submission of Annual Plastic Waste report to Urban Development Department (UDD)		75
4.	% of Plastic waste sent to authorized processing center		50
	90% and above	50	
	70% - 90%	40	
	50% - 70%	30	
	Less than 50%	0	

Details required for supporting progress:

- Details about the number of initiatives taken up by the Local body for management of plastic waste in prescribed excel format:
  - Number of drives conducted on single use plastic (SUP) ban, alternatives of plastics.
- Geo tagged photographs of the awareness activity. (size 1 to 2 MB)
- Copy of Plastic waste management plan and annual plastic waste report.
- Copy of agreement with authorized processing center.
- Details of plastic waste sent to authorized processing center- monthly report.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 12: Responsible Consumption and Production

Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature

Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)

Rules & Regulations: The Plastic Waste Management Amendment Rules, 2021, also prohibit manufacture, import, stocking, distribution, sale and use of plastic carry bags having a thickness less than 75 microns with effect from 30th September 2021 and having a thickness less than 120 microns with effect from the 31st December 2022.

List of Banned Single Use Plastic Items			
SN	Items	SN	Items
1	Ear buds with plastic sticks	11	Spoons
2	Plastic sticks for balloons	12	Knives
3	Plastic flags	13	Straw
4	Candy sticks	14	Trays
5	Ice- cream sticks	15	Cutlery such as forks
6	Plastic plates	16	Plastic Invitation cards
7	Cups	17	Cigarette packets
8	Glasses	18	Stirrers
9	Polystyrene (thermocol) for decoration	19	Wrapping or packing films around sweet boxes
10	Plastic or PVC banners less than 100 micron		

Referene : *Press Information Bureau (pib.gov.in)*

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of campaigns on Single Use Plastic ban	Enter number of campaigns on Single Use Plastic ban
	Number of campaigns on alternatives of plastic	Enter number of campaigns on alternatives of plastic
	Details of campaigns on Single Use Plastic ban and alternatives of plastic.	Upload details of awareness activities on ban of plastic use in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness activities on Single Use Plastics	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Has the local body prepared Plastic waste management plan	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Plastic waste management plan	Upload copy of Plastic waste management plan in PDF format
3	Has the local body submitted Annual Plastic Waste report to Urban Development Department (UDD)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of annual plastic waste report	Upload copy of annual plastic waste report in pdf format
	E-mail of UDD regarding receiving of annual plastic waste report.	Upload photo of the e-mail of UDD regarding receiving of annual plastic waste report.
4	Amount of plastic waste generated	Enter the amount of plastic waste generated
	Amount of plastic waste collected	Enter the amount of plastic waste collected
	Amount of plastic waste sent to authorized processing center	Enter the amount of plastic waste sent to authorized processing center
	Copy of agreement with authorized processing center	Upload the copy of agreement with authorized processing center
	Details of plastic waste sent to authorized processing center- monthly report	Upload photos of logbook in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of conducting awareness activities for banning single use plastic/ Use of alternatives of plastic (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted for (Single Use Plastic Ban/Use of alternatives of plastic/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post Link of the awareness activity for banning single use plastic/use of alternatives of plastic (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4

Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)

The images are for illustrative purpose only.

1.2.6 Bio-medical Waste Management — Marks 100

Biomedical waste or hospital waste is any kind of waste containing infectious (or potentially infectious) material. It includes waste associated with the generation of biomedical waste that visually appears to be of medical or laboratory origin (e.g., packaging, unused bandages, infusion kits etc.), as well as research laboratory waste containing biomolecules or organisms that are mainly restricted from environmental release. This indicator examines how efficiently, and scientifically local bodies are disposing of bio-medical waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	All health care facilities and medical practitioners are member of Common Bio-medical Waste Treatment Facility (CBWTF)		25
	Yes	25	
	No	0	
2.	Presence of functional Biomedical waste treatment facility		25
	Yes	25	
	No	0	
3.	Storage and pretreatment of segregated biomedical waste in health care facility (HCF)		25
	Yes	25	
	No	0	
4.	Percentage of scientifically pretreated Biomedical waste sent to Common Bio-medical Waste Treatment Facility (CBWTF) (Relative Marking)		25

Details required for supporting progress:

- Details of mechanism for collection, segregation, disinfection and disposal of biomedical waste at CBWTF site of Local body - Logbook of Biomedical Waste disposal.
- Biomedical waste treatment facility -Location on Google map.
- Agreement with MPCB authorized Bio-medical waste management vendors for collection, transportation and disposal.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3: Good Health and Wealth	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Bio-Medical Waste Management

Why is it important to manage Bio-Medical Waste ?

- Bio-medical waste can be dangerous to humans and the environment as it can release and transmit infectious bacteria and viruses into the environment.
- If bio-medical is not properly segregated and stored in color coded bags/bins as prescribed in Schedule 1 of the Biomedical Waste Management rules, 2016, it can result in contamination of water bodies, soil and air.

BMW Rules, 2016 apply to all the persons involved in generating, handling, segregating, storing and collecting bio-medical waste from and in the following establishments

List of establishments on whom Bio-Medical Waste Rules, 2016 apply			
1	Hospitals	9	Clinical Establishments
2	Nursing homes	10	Research and Educational Institutes
3	Clinics	11	Pathological establishments
4	Dispensaries	12	Health camps, medical camps
5	Veterinary Institutions	13	Vaccination camps, blood donation camps
6	Animal houses	14	First aid rooms of Schools
7	Blood banks	15	Forensics Laboratories
8	Ayush Hospitals	16	Research Labs

Colour coding of bins for BMW Management

Yellow category	Red category	White category	Blue category
Human/animal body parts, cotton, bandages, expired/discarded medicines, chemical/liquid waste, discarded fabrics stained with body fluids, clinical waste.	Contaminated recyclable waste like IV bottles, tubing, syringes, injections, catheters and urine bags, blood bags and other contaminated plastic and rubber products.	Used sharp metallic objects like needles, syringes with fixed needles, scalpels, blades, raors and other contaminated metal tools.	Waste glassware like broken glass bottles, vials, ampoules, injection bottles, microscope slides and any other waste glassware and metallic body implants.

1.2.6 Bio-medical Waste Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Are 100 Percentage of hospitals and doctors of the local body member of common facility?	Select from the dropdown options (Yes/No)
2	Does the local body have functional Biomedical waste treatment facility	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location link of functional Biomedical waste treatment facility	Upload the Google map link of location of functional Biomedical waste treatment facility
4	Details of mechanism for segregation of biomedical waste at segregation site of local body sites	1) Enter the amount of biomedical waste generated, collected and disposed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2) Do not enter the details of biomedical waste generated, collected and disposed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Location link of biodegradeable segregation site	Enter the Google map link of location of biodegradable segregation site
3 and 4	Logbook of biomedical waste disposal	Upload photos of logbook in compiled pdf on biomedical waste disposal mechanism in compiled pdf format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.6 Bio-medical Waste Management

The images are for illustrative purpose only.

1.2.7 E- waste Management

Marks 100

Informal processing of e-waste can lead to adverse human health effects and environmental pollution. It is the duty of the local body must ensure that e-waste is properly segregated, collected and channelized to authorized dismantlers or recyclers. This indicator analyses the initiatives taken up by the Local body for the scientific disposal of e-waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Awareness activities on proper segregation of E-waste (Relative Marking)		20
	Awareness activities for residents of the local body	10	
	Capacity building sessions for officials of the local body	10	
2.	Mechanism for E-waste collection and segregation		20
	Yes	20	
	No	0	
3.	Presence of functional collection center		20
	Yes	20	
	No	0	
4.	Amount of E-waste processed scientifically/ responsibly (in kg) by authorized dismantler or recycler (Relative Marking)		20
5.	Battery Waste Segregated from E-waste		20
	Yes	20	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Details of awareness activities and capacity building sessions on proper segregation of E– waste in prescribed excel format.
- Agreement with MPCB authorized dismantler or recycler.
- Mechanism of E-waste collection along with battery waste established in the local body. (such as the establishment of a waste collection center, mobile E-waste collection etc.).
- Details of mechanism for collection and segregation of E-waste in the local body by authorized dismantler/recycler having authorized certification-Logbook.
- Stage wise geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of E-waste collection and processing.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- List of authorized E-waste recyclers:
  Microsoft Word - Authorised E-Waste Dismantlers & Recyclers June 2023 (mpcb.gov.in)

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

E-waste Functional Collection Centre

'E- waste' means electrical and electronic equipment, including solar photo-voltaic modules or panels or cells, whole or in part discarded as waste, as well as rejects from manufacturing, refurbishment and repair processes.

Guidelines for Collection Centres	Functionalities at Collection Centres
Collection Centre may collect and store E-waste, on behalf of producer/ dismantler/ recycler /refurbisher and, transfer the same to authorized dismantlers/recyclers.	Collection Centre should have weighing equipment for weighing each delivery received by it and maintain a record in this regard.
The collection points/bins can be at designated places where e-waste can be collected from residential areas, commercial complexes, educational and research institutions, and resident welfare associations (RWAs).	Collection Centre should maintain the records of E-Waste collected and account for the same to respective producers.
Mobile collection vans can be used for door-to-door collection of E-waste from organizations, and such vans shall be linked to collection centres.	The storage capacity of any collection centre should be commensurate with the volume of operations (weight and numbers).
Material from collection centres should be sent only to the authorized dismantlers and Recyclers	Collection Centre should necessarily have adequate fire-fighting arrangement , escape routes, for emergency exits.
The number of collection centres should be proportionate and justifiable with the estimated generation for channelization of e-waste	Covered sheds/spaces have to be used for storage of E-Waste.
Producers shall specify details of their own collection centres	Collection Centre should store E-waste product category-wise

Note: Kindly refer to Guidelines on Implementation of E-Waste (Management) Rules, 2016; *https://cpcb.nic.in/displaypdf.php?id=aHdtZC9HVUlERUxJTkVTX0VXQVNURV9SVUxFU18yMDE2LnBkZg*
For more information and updated E-Waste (Management) Rules, 2022; e-waste_rules_2022.pdf (cpcb.nic.in) for more information.

1.2.7 E- waste Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of awareness activities and capacity building sessions conducted on proper segregation of E-waste	Enter total number of awareness activities and capacity building sessions conducted on proper segregation of E-waste
	Details of the awareness activities and capacity building sessions conducted on proper segregation of E-waste	Upload details of awareness activities and capacity building sessions on segregation of E-waste in prescribed excel sheet format
	Geotagged Photographs of the awareness activities and capacity building sessions.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
2	Mechanism for collection of E-waste	Select from the dropdown options (Yes/No)
		Enter the details about the e-waste collection mechanism
	Details of the mechanism for collection of the E-waste- logbook and work order/Other valid document indicating the collection of e-waste	Upload photos of logbook in compiled pdf and work order/other valid document indicating the collection of e-waste
3	Presence of Functional collection center	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Geotagged photographs of Functional collection center	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
	Location link of Functional collection center	Enter the Google map link of location of Functional collection center
4	Amount of E-waste processed scientifically (in kg) by authorized dismantler or recycler	Enter amount of E-waste processed scientifically (in kg) by authorized dismantler or recycler
	Is there an agrrement with MPCB authorised dismantler	Upload the copy of the agreement
5	Does the local body segregate battery waste?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Logbook/monthly reports for battery waste segregation	Upload logbook/monthly reports for battery waste segregation in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.7 E- waste Management

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of conducting awareness activities for proper segregation of E-waste (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for the proper segregation of the E-waste (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants at the awareness activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2.7 E- waste Management

The images are for illustrative purpose only.

1.2.8 Open Defecation Free (ODF) Status — Marks 100

Open defecation causes soil and water pollution. Government of India (GoI) has given utmost importance to making a behavioral change in the citizens/villagers and making India Open defecation free. This indicator examines whether the local bodies have given importance to making their area Open defecation free.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	ODF Status		100
	Water +	100	
	ODF ++	90	
	ODF+	75	

Details required for supporting progress:

- Recent valid ODF+, ODF++ or Water+ certification from a competent authority.
- Valid certificate during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 will be considered for evaluation.
- Assessment will be done based on ODF+, ODF++ and Water+ status.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean Water and Sanitation

Target 6.2: By 2030, achieve access to adequate and equitable sanitation and hygiene for all and end open defecation, paying special attention to the needs of women and girls and those in vulnerable situations.

Open Defecation Free Status

(ODF + , ODF ++, WATER +)

ODF+ Status

- No person is found defecating/urinating in open.
- All community toilets are functional and well maintained.

ODF++ Status

- Conditions of ODF+ status must be fulfilled.
- Faecal sludge and sewage is safely managed and treated.
- No discharge/dumping of untreated faecal sludge/septage and sewage in water-bodies.

WATER+ Status

- All the Wastewater released from the households, commercial establishment, etc. must be treated to a satisfactory level as prescribed by the CPCB before releasing it into the environment.

1.2.8 Open Defecation Free (ODF) Status

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Details of ODF status during Majhi Vasundhara 5.0	Select from the dropdown options 1. Water+ 2. ODF++ 3. ODF+
		Upload ODF certificate

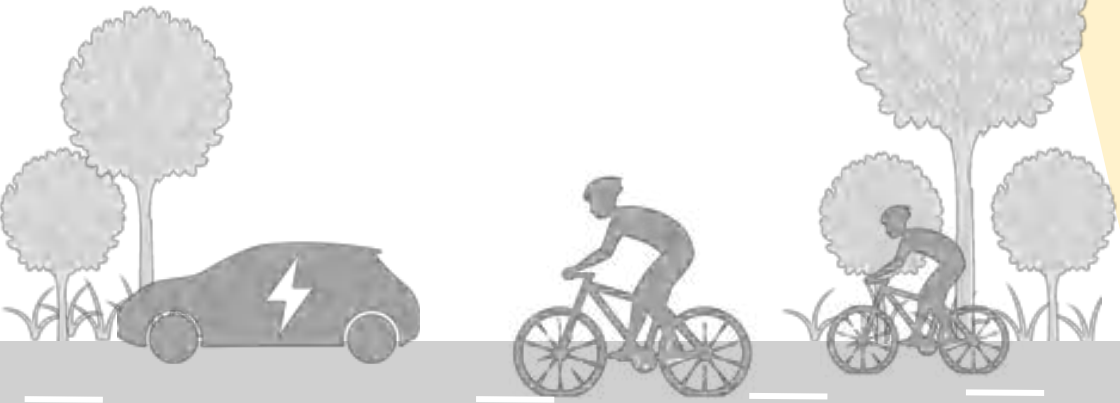
Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

Vayu

Total Marks : 3,600/3,100

AMRUT Cities: 3,600 Marks

Non AMRUT Cities: 3,100 Marks

2 Vayu

S/N	Action Points	Marks
2.1	**Air Quality Monitoring** – MoEFCC Recognized Labs and NABL Accredited Labs	500
2.2	**Reduction of Air Pollution**	
2.2.1	Initiatives Towards Banning of Firecrackers	175
2.2.2	Promotion of Good Habits in Citizen - Creation of Cycling Track	125
2.2.3	C&D Waste Management	300
2.3	**Effective Implementation of EV Policy**	
2.3.1	Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles	900
2.3.2	EV Charging Stations	500
2.4	**Reduction of Noise Pollution**	150
2.5	**Awareness on Climate Change**	250
2.6	**Preparedness for Disaster Management**	200
2.7	**Climate Action Planning (For AMRUT Cities only)***	500*
Total (For AMRUT Cities)		**3,600**
Total (For Non-AMRUT Cities)		**3,100**

*** It is applicable only for 43 Amrut Cities**

2.1 Air Quality Monitoring – MoEFCC Recognized Labs and NABL Accredited Labs — Marks 500

The right to breathe clean air is one of the components of the right to a healthy environment - UNEP. However, due to many reasons, the quality of air has been continuously deteriorating, impacting millions of people. This indicator aims to encourage local bodies to monitor the air quality of their own area and take initiatives to improve the same.

Evaluation mechanism				Marks
1.	Air quality monitoring report from – MoEFCC recognized/NABL accredited labs			300
	Amrut	**Non - Amrut**		
	▪ 6 Reports or more	▪ 4 Reports or more	300	
	▪ 5 Reports	▪ 3 Reports	200	
	▪ 4 Reports	▪ 2 Reports	100	
	▪ Less than 4 Reports	▪ Less than 2 Reports	0	
2.	Number of Air Quality Monitoring stations, including visible public display (Relative Marking)		100	100
	Number of Air Quality Monitoring stations, without visible public display (Relative Marking)		75	
3.	**Air pollution hotspots**			50
	Identification of air pollution hotspots		25	
	Short term remediation plan for identified air pollution hotspots		25	
4.	Preparation of long-term strategies/action points for improved air quality			50

Details required for supporting progress:

- Air quality monitoring ($PM_{2.5}$, PM_{10}, SO_2 and NO_x) report from MoEFCC/NABL accredited laboratories –
  - *24 hours continuous monitoring*
  - *Air Quality Index*
  - *Monitoring should be taken at the most congested area with high air pollution*
- Minimum 1 month gap between two reports.
- Geotagged photograph (size 1 to 2 MB) of continuous Ambient Air Quality Monitoring Stations, and their location details.
- List of pollution hotspots in the city and mapping of the same.
- Copy of the Report outlining the short-term remediation plan for identified air pollution hotspots.
- Copy of the Report outlining the long-term strategies/action points for improvement of air quality.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3: Good Health and Well-being	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water, and soil pollution and contamination.
	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.

Air Pollution Hotspot

Air pollution hotspots are areas with high levels of emissions that expose people to increased health risks. There are many ways of defining air pollution hotspot which can be **source-specific**, **pollutant-specific** and **time-specific.**

Transportation	Energy Production	Industry	Construction	Waste

Some sources of air pollution in urban areas

Traffic Congestions

Industry

Burning of Waste

Construction & Demolition

Ways to mitigate the Air Pollution Hotspots

The measures involve the combination of regulatory measures and technological solutions, such as:

1. ***Regulaory Measures*** – Stricter Emission Standards, creation of environmental Zones, Monitoring & Reporting identified Hotspots.
2. ***Transporaion Managemen*** – Promote use of Public Transport, Electric Vehicles.
3. ***Indusrial Emission Conrols*** – Green Technologies, Pollution Control Equipment.
4. ***Residenial and Commercial Measures*** – Increase in energy efficiency, ban open burning of waste.
5. ***Technological Innovaions*** - Emission Reduction Technologies

2.1 Air Quality Monitoring – MoEFCC Recognized Labs and NABL Accredited Labs

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Monitoring Reports	Enter number of monitoring reports prepared from accredited labs
	Date of monitoring	Enter the date of monitoring
	Name of the MoEFCC/NABL accredited lab	Enter the names of MoEFCC/NABL accredited labs
	Air Quality index	User should enter Average Air Quality Index calculated for each month in numerical form. The formula is "AQI value of each day of a month/no. of days of the month".
	Air quality report	Upload the Air quality monitoring report for different months
	Location of the Monitoring Station	Enter map link of the location of where monitoring was done
2	Total Number of Air Quality Monitoring stations, including visible public display	Enter total Number of Air Quality Monitoring stations, including visible public display
	Geo-tagged photographs of Air Quality Monitoring Stations	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
3	Has the local body identified air pollution hotspots in the city?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	List of pollution hotspots in the city	Upload list of pollution hotspots in the city in PDF format
	Mapping of the pollution hotspots in the city	Upload map of pollution hotspots in the city in pdf format
	Copy of the Report outlining the short-term remediation plan for identified air pollution hotspots.	Upload the copy of the Report outlining the short-term remediation plan for identified air pollution hotspots
4	Has the local body prepared long-term strategies/action points for improved air quality?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of the Report outlining the long-term strategies/action points for improvement of air quality.	Upload the copy of the Report outlining the long-term strategies/action points for improvement of air quality.

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.1 **Air Quality Monitoring** – MoEFCC Recognized Labs and NABL Accredited Labs

The images are for illustrative purpose only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Marks 175

Firecrackers are burnt to commemorate different occasions/festivals. However, they have high quantity of Carbon and Sulphur and release a range of toxic gases which are harmful to plants and animals both. This indicator aims to encourage local bodies to curb the use of firecrackers for the betterment of the environment.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Copy of order – ban on sale and use of firecrackers		25
	Yes	25	
	No	0	
2.	Copy of order/notification published in newspaper		25
3.	Number of awareness event/initiative taken up by Local body (Relative Marking)		50
	Number of awareness event/initiatives conducted in educational institutes	30	
	Number of awareness event/initiatives conducted other than educational institutes	20	
4.	Air Quality Monitoring Report on the evening and Next morning of the festival -with AQI as per the National Air Quality Index		75
	0-100 (Good/Satisfactory)	75	
	101-200 (Moderate)	50	
	201 -500 (Poor/Very Poor/Severe)	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of order - banning the sale and use of firecrackers by local bodies.
- Photo/webpage link of order/notification published in newspaper.
- Details of awareness events in prescribed excel format.
- Geotagged Photographs (Size 1 to 2 MB) of awareness events.
- Air Quality Monitoring Report- on the evening and the next morning of the festival - from MoEFCC/NABL accredited laboratories.
- National Air Quality Index: https://app.cpcbccr.com/AQI_India/
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.6: By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a Notification/ document for banning of firecrackers prepared by the local body.	Select from the dropdown options. (Yes/No)
	Document/notification prepared for the banning of the fire-crackers.	Upload the document which was published for banning of firecrackers.
2	Is there a Notification/ document for banning of firecrackers published in the newspaper.	Select from the dropdown options. (Yes/No)
	Photo/webpage link of order/notification published in the newspaper.	Upload/enter photo/webpage link of order/notification published in the newspaper.
3	Total number of awareness events taken up by the local body.	Enter the total number of awareness activities taken up by the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 .
	Details of Number of awareness event/ initiative taken up by local body.	Upload details of awareness activities on banning of firecrackers in prescribed excel sheet format.
	Photographs of celebration of green festivals/ banning activities.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded.
4	Has Air Quality Monitoring Report on the evening/next morning of the festival- with AQI prepared?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Air Quality Monitoring Report on the evening of the festival- with AQI	Upload the report of air quality monitoring on the evening of the festival.
	Date of the festival	Enter the date on which the festival was celebrated
	Name of the festival	Enter the name of festival
	AQI as per the National Air Quality Index	Enter Air Quality index number as per report

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of awareness initiatives for banning for firecrackers (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post link for the awareness activities for banning of firecrackers (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

फलटण नगर परिषद, फलटण, जि सातारा

Paper Notification

जाहीर आवाहन

फलटण नगर परिषद, फलटण

फटाके विक्री, साठा,बंदी अधिसूचना

The images are for illustrative purpose only.

2.2.2 Promotion of Good Habits in Citien - Creation of Cycling Track

Marks 125

Non-motorized transport can reduce air pollution to a major degree. Cycle is one of the most affordable, non-motorized transport used by Indians since ages. Lack of infrastructure like accessible road for cycling etc., demotivates citizens to use cycle in their day-to-day affairs. This indicator analyses the efforts taken by the local body to ensure creation of cycling tracks along the main roads to promote cycling.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Length of newly created obstruction free Cycling Track (in Km) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	75
2.	**Upkeep:** Length of obstruction free Cycling Track created (in Km) during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, 4.0 and maintained (Relative Marking)	25
3.	Number of awareness campaigns and activities organized for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) (Relative Marking)	25

Details required for supporting progress:

- Location Details: Full address, Location of the project on Google map with length of newly created Cycling Track (in Km)
- Cycling tracks created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, 4.0 and newly created in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 should be obstruction-free i.e. there should be no permanent or semi-permanent structures on the cycling track and it should be well maintained i.e. there should be no debris/no potholes on the cycling track.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) before and after the creation of cycling track.
- Details of awareness campaigns- in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the awareness campaigns and activities for bicycle use promotion and the bicycle parking facilities.
- Copy of work order and work completion certificate.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.2: By 2030, provide access to safe, affordable, accessible, and sustainable transport systems for all, improving road safety, notably by expanding public transport, with special attention to the needs of those in vulnerable situations, women, children, persons with disabilities, and older persons.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature

2.2.2 Promotion of Good Habits in Citien - Creation of Cycling Track

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Location/Address of the cycling track	Location where the cycling tracks are constructed/developed along with provisions for Google link
	Length of the cycling track in Km	Enter the length of each cycling track
	Geo-tagged photograph of the cycling track	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Copy of Work order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Total cumulative length of all cycling tracks (in km)	Enter the total length of all the cycling tracks (in km)
2	Cumulative Length of the cycling track created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 in Km	Enter the total length of each cycling track created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 in Km
	Cumulative Length of the cycling track created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 in Km	Enter the total length of each cycling track created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 in Km
	Geo-tagged photograph of the cycling track	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.2 Promotion of Good Habits in Citien - Creation of Cycling Track

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Awareness events organized for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.2 Promotion of Good Habits in Citien - Creation of Cycling Track

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of awareness organied for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post link for the awareness activities organied for bicycle use promotion (bicycle rally, bicycle marathon etc.) (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.2.2 Promotion of Good Habits in Citien - Creation of Cycling Track

The images are for illustrative purpose only.

2.2.3 C&D Waste Management

Marks 300

Thirty percent of air pollution is caused due to dust which emanates from construction sites. Scientific management of Construction and Demolition (C&D) waste plays a key role in reducing air pollution. The Construction and Demolition Waste Management Rules, 2016 recommends local bodies to "ensure proper management of construction and demolition waste within its jurisdiction." This indicator will analyze the efforts taken by the local bodies to manage their C&D waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Identification of land/area for C&D waste storage with appropriate covering		50
2.	Dedicated vehicles for collection		75
	Vehicles with GPS trackers	75	
	Vehicles without GPS trackers	50	
3.	Segregation of C&D waste		25
4.	Presence of C&D processing facility		75
	Functional processing facility	75	
	Tenders called in	50	
5.	Percentage of C&D waste reused (Relative Marking)		25
6.	Percentage of construction sites having appropriate cover (Relative Marking)		50

Details required for supporting progress:

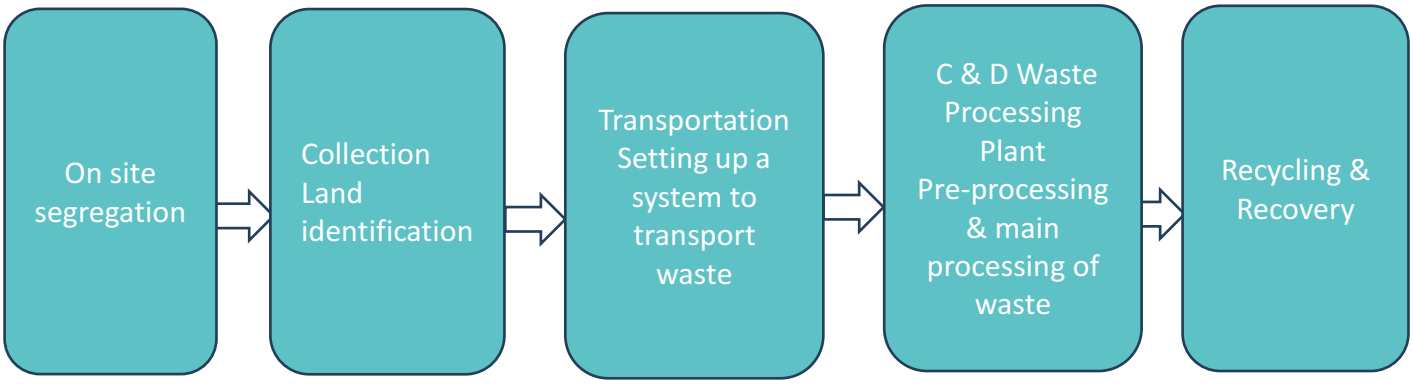
- Details of identified land/area for C&D waste storage, processing facility- Google map link.
- Details of dedicated vehicles for collection of waste- logbook/records showcasing vehicles with GPS/without GPS trackers.
- Classification of segregated C&D waste- logbok
- Details of total C&D waste collected, segregated and reused (in tonnes)- logbook
- Construction sites should be appropriately covered with fine mesh to control dust pollution at construction sites.
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of C&D Waste Management process.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.3: By 2030, enhance inclusive and sustainable urbanization and capacity for participatory, integrated and sustainable human settlement planning and management in all countries.
	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: Substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

C&D Waste Management

- Construction and Demolition (C&D) waste is generated from construction, renovation and demolition.
- This debris accounts for a large portion of municipal solid waste. It consists of materials like concrete, bricks, timber, glass, steel, and plastic generated during construction, remodeling, repair and demolition of buildings.
- According to the Building Material Promotion Council (BMPTC), India generates an estimated 150 million tonnes of construction and demolition (C&D) waste every year.

Steps to manage C&D Waste

On-Site measures to mitigate the air pollution by C & D Waste

Water Spraying

Dust Barriers

Covering Loads

2.2.3 C&D Waste Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Location of the land identified for C&D storage.	Enter the Google map link where the C&D waste is stored.
	Area of the land (in Acres)	Enter the area in Acres of the above-mentioned locations
2	Total number of vehicles (with GPS and without GPS) assigned for the collection of the C&D waste	Enter the total number of vehicles (with GPS and without GPS) dedicated for transportation of C&D waste
	Details of the vehicles (with GPS and without GPS) assigned for the collection of the C & D waste	Upload details (logbook/records) of the vehicles (with GPS and without GPS) assigned for the collection of the C & D waste
3	Category in which C&D waste is segregated	Select the category in which C&D waste is collected during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total C&D waste collected in tonnes	Enter the total amount of C&D waste collected during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geo-tagged photographs of C&D waste management process	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
4	Does the local body have C&D waste processing facility	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of C&D processing facility	Enter Google map link of the C&D processing facility
	Geotagged photographs of C&D waste processing facility	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
5	Amount of C&D waste recycled and reused in tonnes	Enter the total amount of C&D recycled/reused collected during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
6	Number of construction sites in the local body	Enter number of construction sites in the local body
	Number of construction sites having appropriate cover	Enter number of construction sites in the local body having appropriate cover
3 and 5	Logbook for collection, segregation and recycle/reuse	Upload logbook in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.3 C&D Waste Management

The images are for illustrative purpose only.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles — Marks 900

E-transportation is one of the most promising technologies to alleviate fossil fuel dependency, reduce greenhouse gas emission, and improve energy efficiency. The Maharashtra State Electric Vehicle Policy, 2021 was introduced with an objective to "accelerate adoption of Battery Electric Vehicles (BEVs) in the state so that they contribute to 10% of new vehicle registrations by 2025". This indicator highlights the initiatives taken up by the local body for the promotion of electrification of vehicles on road.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	EVs registered in Local body area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		300
	2-Wheeler EV	50	
	3- Wheeler EV	50	
	4- Wheeler EV	100	
	Buses EV	100	
2.	EVs purchased/hired by Local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		200
3.	% of EV Public Transport (Relative Marking)		200
	75% - 100%	200	
	50% - 75%	150	
	25% - 50%	100	
	Less than 25%	0	
4.	% of EV last mile delivery (Relative Marking)		200
	90%-100%	200	
	75% - 90%	150	
	50% - 75%	100	
	25%-50%	75	
	Less than 25%	0	

Details required for supporting progress:

- Detailed information from concerned RTO should include –
  - Numbers of registered EVs (Two-wheeler [2W], Three-wheeler [3W] and Four-wheeler [4W]) , Public transportation (Buses) in Local body area.
  - Number of EVs purchased/hired by the Local body- Report in PDF Format
- Two-wheelers with capacity of 250 watts do not require registration with the RTO, details of EVs purchased from the retailors/vendors selling such EVs will be considered
- Details of vehicles in local body used for public transport.
- Details of EV vehicles used for public transport- Buses, Cabs, Taxis.
- Details of EV vehicles used for last mile delivery/logistics - e-commerce/food delivery etc.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.2: By 2030, provide access to safe, affordable, accessible, and sustainable transport systems for all, improving road safety, notably by expanding public transport, with special attention to the needs of those in vulnerable situations, women, children, persons with disabilities, and older persons.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.2: Integrate climate change measures into national policies, strategies, and planning.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	EVs registered in local body area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of EVs registered in the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of Electric two-wheeler in the local body	Enter the two wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of electric three-wheeler in the local body	Enter the three wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of Electric four wheelers in the local bodies	Enter the four wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of EV buses in the local body	Enter the EV bus registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	EV purchase report from the nearest R.T.O office	1)Detailed R.T.O report of EV purchased by each body for Evs above 250 W 2) Upload vendor letter for two-wheelers with capacity less than 250 W.
2	EVs purchased/hired by local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total EVs registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	EV purchase report from the Local Body	Upload EV purchase report from the Local Body in PDF format
3	Total Number of Vehicles used for Public transport.	Enter the Number of Vehicles used for Public transport.
	Number of EVs used as a public transport	Enter the Number of EVs used for Public transport.
	Report of number of EVs used as public transport	Upload Detailed R.T.O report of number of EVs used as public transport
4	Total Number of Vehicles used for Last mile delivery.	Enter the Number of Vehicles used for Last mile delivery.
	Number of EVs used as a Last mile delivery	Enter the Number of EVs used for Last mile delivery.
	Report of number of EVs used as last mile delivery	Upload Detailed R.T.O report of number of EVs used as last mile delivery

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles

The images are for illustrative purpose only.

2.3.2 EV Charging Stations

Marks 500

Transport is the major cause of air pollution. Being an inseparable part of the urban life, it can not be avoided. However, adoption of Electric Vehicles can curb the pollution level in the cities. One of the constraints in the adoption of EVs is the non-availability of the EV infrastructure. Therefore, it is important to converge efforts towards provisioning EV infrastructure. This indicator aims to analyze the efforts taken by local bodies to develop EV infrastructure by creating EV charging stations.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		100
	Two Wheelers	50	
	Four Wheelers	50	
2.	**Upkeep:** Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0, 4.0 and maintained (Relative Marking)		50
	Two Wheelers	25	
	Four Wheelers	25	
3.	Total number of functional charging points available at charging stations. (Relative Marking)		100
4.	% of fast charging stations in the local body (Relative Marking)		100
5.	Number of charging stations with renewable energy supply (Relative Marking)		150

Details required for supporting progress:

- Details of the EV Charging station created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0, 4.0 and 5.0 - in prescribed excel format.
- Full address, location on Google map.
- Copy of electricity bill of EV charging stations.
- Work order, work completion certificate and financial progress brief.
- *Maharashtra EV Policy:* https://maitri.mahaonline.gov.in/PDF/EV%20Policy%20GR%202021.pdf
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of EV charging stations.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

	SDG 9: Industry, Innovation, and Infrastructure	Target 9.1: Develop quality, reliable, sustainable and resilient infrastructure, including regional and transborder infrastructure, to support economic development and human well-being, with a focus on affordable and equitable access for all.
	SDG 11 : Sustainable Cities & Communities	Target 11.2: By 2030, provide access to safe, affordable, accessible, and sustainable transport systems for all, improving road safety, notably by expanding public transport, with special attention to the needs of those in vulnerable situations, women, children, persons with disabilities, and older persons.

Classification of EV Charging

Mode 1 pertains to Alternate Current (AC) charging using a standard socket outlet and its use is not recommended.
Mode 2 pertains to AC charging using a standard socket outlet with inbuilt protection and control capability. It is typically used for home charging.
Mode 3 pertains to AC charging having a separate device to supply power to the EV and is used for commercial or public charging.
Mode 4 pertains to Direct Current (DC) charging having a separate device to supply power to the EV and is used for commercial or public charging.

The categoriation of EV charging by power level (power ratings) is given below:

	Power (P) level	Current Type	Compatible EV Segments
Normal Power Charging	P ≤ 7kW	AC & DC	E-2Ws, E-3Ws, E-cars, other LCVs (up to 1 ton)
	7 kW < P ≤ 22kW	AC & DC	
High Power Charging	22kW < P ≤ 50kW	DC	E-cars, LCVs and MCVs (1-6 tons)
	50kW < P < 200kW	DC	

Reference: https://www.niti.gov.in/sites/default/files/2021-08/HandbookforEVChargingInfrastructureImplementation081221.pdf

2.3.2 EV Charging Stations

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of EV charging stations for Two Wheelers created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of EV charging stations for Two Wheelers
	Number of EV charging stations for Four Wheelers created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of EV charging stations for four Wheelers
	Work order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work completion certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
2	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
3	Number of functional charging points	Enter Total Number of functional charging points in the local body
4	Number of fast charging points	Enter number of fast charging points
5	Total Number of Charging station in the local body	Enter Total Number of Charging station in the local body
	Number of charging stations with renewable energy	Enter Number of charging stations with renewable energy
	Geotagged photographs of EV charging point	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
1, 3, 4 and 5	Details of the EV charging stations	Upload details of EV charging stations, number of functional charging points and use of renewable energy in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.3.2 EV Charging Stations

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the EV Charging Station created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of Installation of the EV Charging Station (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the EV Charging station (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of EV Charging station (Local Body should enter valid Google map link)	Latitude of the EV Charging Station	Longitude of the EV Charging Station	EV Charging station used for (2 Wheelers/4 Wheelers/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
5	6	7	8

Total number of functional charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Total number of fast charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Does the Charging Station use renewable sources of energy? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
9	10	11

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.3.2 EV Charging Stations

The images are for illustrative purpose only.

2.4 Reduction of Noise Pollution

Marks 150

Noise pollution refers to the unwanted/disturbing sound that impacts the health and well being of humans and animal life to a harmful degree. Caused by both natural and human activities, noise pollution's origin is largely anthropogenic. Some of its major sources are industrial facilities, aircraft, loudspeakers, crackers, etc. When used at high volume, some other appliances also contribute to noise pollution, like television, transistor, radio, etc. In this indicator, local bodies will be evaluated on their efforts to curb noise pollution.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness activities for prevention of noise pollution and honking. (Relative Marking)		75
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
	Second Quarter (Oct– Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
	Third Quarter (Jan-March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
2.	Copy of order- restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit		50
3.	Presence of Silent zones.		25
	Yes	25	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- The details of public awareness activities taken up quarterly- in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format- quarterly.
- Copy of order/notification on restriction of using loudspeakers/ public address system during festivals within permitted time limit.
- Latest notification issued by the local body specifying silent zones.
- Location of silent zones- Google map link
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of awareness activities.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 12: Responsible Consumption and Production

Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature

Awareness On Noise Pollution

Standard noise level as per WHO guidelines	
Specific noise environment	**Noise limits (dB)**
Dwelling	30-35
School, playground outdoor	55
Industrial, commercial, traffic areas, indoors and outdoors	70
Ceremonies, festivals and entertainment events	100
Music through headphones/earphones	85

Ambient Air quality standards in respect of noise		
Category of area	**Noise limits**	
	Day time (6.00 am to 10.00 pm)	Night time (10.00 pm to 6.00 am)
Industrial area	75dB	70dB
Commercial area	65dB	55dB
Residential area	55dB	45dB
Silence zone	50dB	40dB

https://cpc.nic.in/who-guidelines-for-noise-quality/

Criteria for Silence ones

1. Silence zones are areas within a 100-meter radius of hospitals, educational institutes, and courts, declared by competent authorities.
2. In these zones, vehicular horns, loudspeakers, and crackers are prohibited.

Mitigation measures for noise pollution

Natural barriers

1. Bamboo
2. Vegetation Barrier
3. Earth Berms
4. Green vertical Gardens

Engineered Barriers

1. Transparent Acrylic Panels
2. Noise Barrier Walls
3. Gabion Walls
4. Reflective Barriers

2.4 Reduction of Noise Pollution

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Is there a banning document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit	Upload the document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit
3	Is there a silent zone in the local body?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Latest notification issued by the local body specifying silent zones.	Upload latest notification by the local body specifying silent zones in compiled PDF format.
	Location of silent zones	Enter Google map link of the silent zones
	Geotagged photographs of silent zones	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.4 Reduction of Noise Pollution

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of conducting awareness activities for prevention of noise pollution and honking (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for prevention of noise pollution and honking (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants at the awareness activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.5 Awareness on Climate Change

Marks 250

Climate change refers to long term shifts in temperature and weather patterns in a region. Such changes can be natural or anthropogenic. However, studies suggest that the temperature of the Earth is increasing for the last 150 years due to rise in GHG emissions. Through this indicator, local bodies will be evaluated based on the activities organized by them to create awareness regarding Climate Change.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of events organized to create awareness regarding climate change during: (Relative Marking)		150
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Second Quarter (Oct- Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Third Quarter (Jan–March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
2.	Recording of Extreme Weather Events		100
	Yes	100	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Details of public awareness activities taken up- quarterly in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed excel format- quarterly.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of awareness events.
- Mapping of Extreme Weather Events/Disasters in the Local Body during last 5 years in the Local Body.
- Details of Extreme Weather Events in prescribed excel format.

Noe - Mapping of Exreme Evens/Disasers in he Local Body during las 5 years in he Local Body should be done. Exreme weaher evens include heavy rainfall, floods, landslides, ropical cyclones, heawave, lighning & hundersorms ec.

- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 13: Climate Action

Target 13.2: Integrate climate change measures into national policies, strategies and planning.

Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

2.5 Awareness on Climate Change

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of events organized to create awareness regarding climate change during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events organized to create awareness regarding climate change during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events organized to create awareness regarding climate change during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Details of events organized to create awareness regarding climate change	Upload details of events organized to create awareness regarding climate change in prescribed excel sheet format
2	Is the local body mapping Extreme Weather Events/Disasters in the Local Body during last 5 years	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Details of Extreme Weather Events	Upload details of Extreme Weather Events in prescribed excel format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.5 Awareness on Climate Change

Details required in prescribed Excel Sheet

Type of disaster	Year	Population/GP ward affected	Nature of Loss (Human lives, infrastructure, vehicles/ livestock etc)	Occurrence of disaster by season (number of events)		
				Summer (Feb-May)	Monsoon (Jun-Sep)	Winter (Oct-Jan)
Flood						
Drought						
Cyclone						
Landslides						
Heavy rainfall						
Heatwave						
Other (Mention)						

Sr. No	Name of the awareness activity regarding climate change (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness activity (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.6 Preparedness for Disaster Management

Marks 200

Disasters highlight the interconnectedness of all beings. The impact on one aspect of the ecosystem can have ripple effects on others. It serve as a reminder that the well-being of humans, animals, and the environment are intertwined and should be considered holistically in disaster management efforts. Maharashtra has prepared a State Disaster Management Plan to build a safe and disaster resilient state. The plan is developed with a holistic, proactive, multi-disaster oriented, and technology driven strategies. This indicator will analyze the involvement of the local bodies in preparedness and response for disaster management.

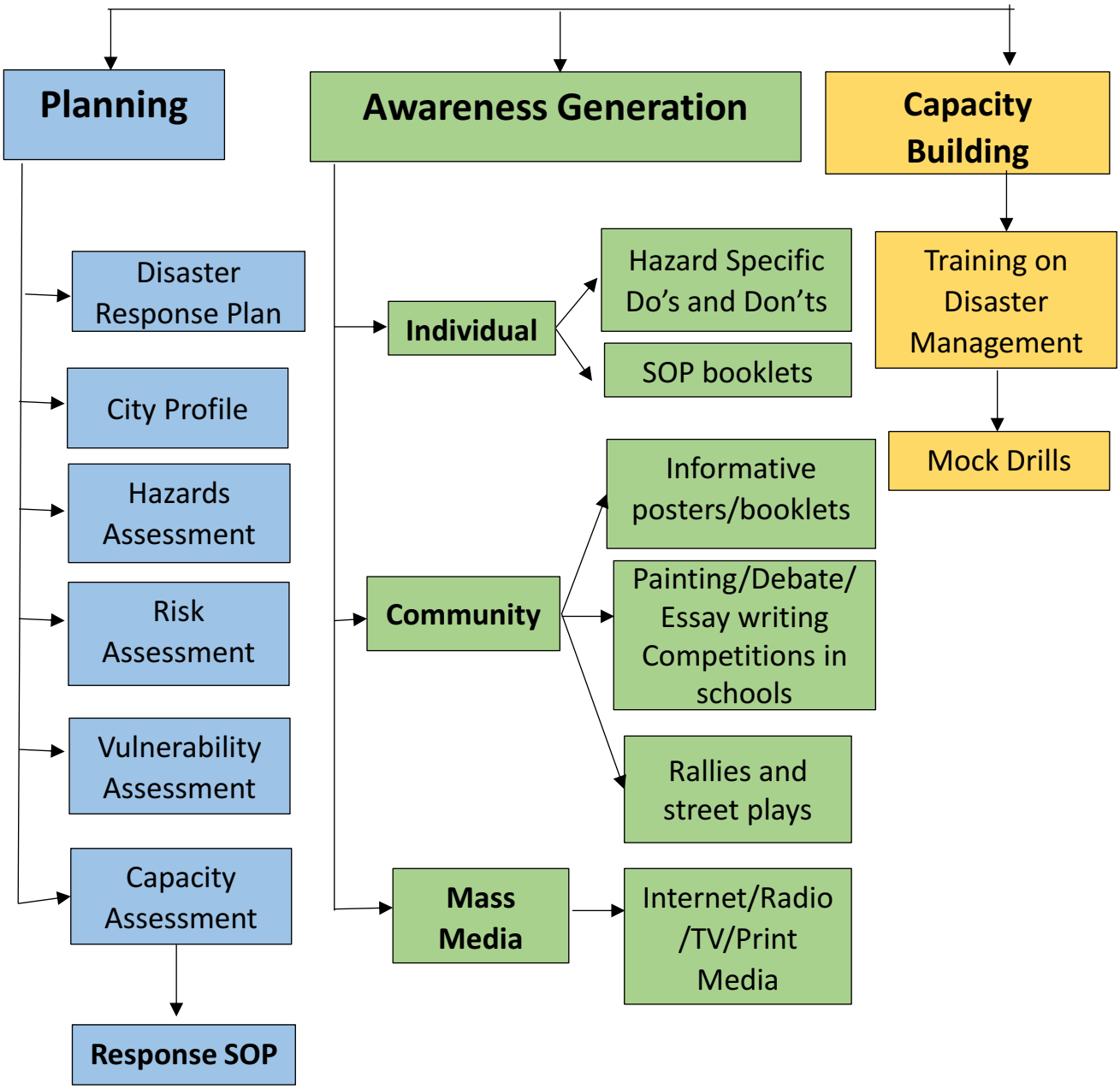
	Evaluation mechanism	Marks
1	Prepared and updated response plan following the Guidelines of National, State and District Disaster Management Authorities	50
2	Preparation of GIS Maps highlighting disaster prone zones such as Landslide, Flood, Earthquake, Drought prone areas	50
4	Number of capacity building sessions on managing disasters organized by the local bodies (Relative Marking)	50
5	Number of awareness drives conducted by local bodies (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Copy of the updated response plan.
- Copy of GIS maps highlighting disaster prone zone .
- Copy of Minutes of the Meeting (MOM) of capacity building sessions. The sessions should be conducted before monsoon and details submitted along with copy of meeting registers.
- Copy of yearly training schedule on capacity building sessions.
- Details of awareness drives- in prescribed Excel format.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11: Sustainable Cities and Communities	Target 11.b: substantially increase the number of cities and human settlements adopting and implementing integrated policies and plans towards inclusion, resource efficiency, mitigation and adaptation to climate change, resilience to disasters, and develop and implement, in line with the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030, holistic disaster risk management at all levels.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.1: Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries.

Steps to be taken for Disaster Management by Urban Local Body

2.6 Preparedness for Disaster Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the local body prepared and updated response plan following the Guidelines of National, State and District Disaster Management Authorities	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of the updated response plan	Upload Copy of the updated response plan in PDF format
2	Has the local body prepared GIS Maps highlighting disaster prone zones such as Landslide, Flood, Earthquake, Drought prone areas	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of GIS maps highlighting disaster prone zone	Upload Copy of GIS maps highlighting disaster prone zone in PDF format
3	Number of capacity building sessions on managing disasters organized by the local bodies	Enter number of capacity building sessions on managing disasters organized by the local bodies
	Copy of Minutes of the Meeting (MOM) of capacity building sessions	Upload Copy of Minutes of the Meeting (MOM) of capacity building sessions in compiled PDF format
	Copy of yearly training schedule on capacity building sessions	Upload Copy of yearly training schedule on capacity building sessions in compiled PDF format
4	Number of awareness drives conducted by local bodies	Enter number of awareness drives conducted by local bodies
	Details of awareness drives	Upload details of awareness drives in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.6 Preparedness for Disaster Management

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the awareness drive regarding disaster preparedness (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness drive (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness drive (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.7 Climate Action Planning (for AMRUT Cities only)* — Marks 500

Climate Change has become the biggest global challenge, thus, making it crucial to tackle the issue through initiatives grounded in decentralized climate action. Cities are at the center of Climate Action and for achieving goals in alignment with Paris Agreement, India's NDCs and SAPCC. This indicator aims to mobilize the action to combat Climate Change at local governance level and align the initiatives in accordance with commitments at state, national, and international level.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Reporting on CDP Portal		50
2.	Number of workshops / Events on Climate Action attended by head/representatives of Amrut Cities which are organized by GoI, GoM, C40, WRI, and other partners (Relative Marking)		50
3.	Formal Commitment to Global Covenant of Mayors for Climate & Energy		50
4.	Formation of City Climate Action Cell		200
5.	Preparation of City Climate Action Plan		150
	City Action Plan is prepared and published	150	
	City Action Plan Draft is prepared	100	
	Introductory meetings are held	50	

Details required for supporting progress:

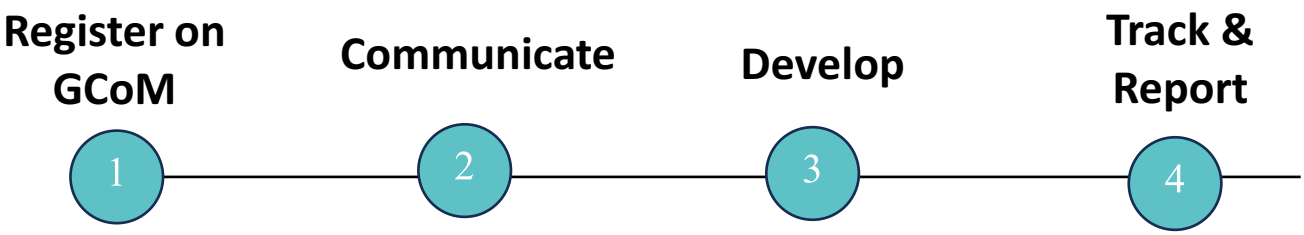
- Copy of email received for successful registration on CDP(Carbon Disclosure Project) Portal.
- Reporting on CDP platform –annually.
- Copy of list of attendee's along with their invitation letter.
- Details of workshops/events in prescribed excel format.
- Copy of email received for successful registration on GCoM portal.
- Copy of Commitment letter approved by regional/national covenant (GCoM)
- Details of City Climate Action Cell- Formation letter of City Climate Action Cell. https://gr.maharashtra.gov.in/Site/Upload/Government%20Resolutions/English/20240725120349830 4.pdf
- Details of City Action Plan:
  - Copy of City Climate Action plan.
  - Link of report published on website.
  - MoM's and Agenda of meeting with the participation list and outcomes of the meeting.
- This indicator is applicable for 43 Amrut Cities only.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 13: Climate Action	Target 13.2: Integrate climate change measures into national policies, strategies and planning.
	SDG 17: Partnerships for the Goals	Target 17.16: Enhance the Global Partnership for Sustainable Development, complemented by multi-stakeholder partnerships that mobilize and share knowledge, expertise, technology and financial resources, to support the achievement of the Sustainable Development Goals in all countries, in particular developing countries.

Global Covenant of Mayors (GCoM)

The mission is to serve cities and local governments by mobilizing and supporting climate and energy action by working with city/regional, national governments and other partners. Any city or town in the world can commit regardless of size or location. This global alliance helps cities to measure and track progress on their climate action planning, as well as to report to multiple initiatives simultaneously.

How can cities be part of this network?

Heads of local bodies send a letter of commitment to the regional/ national group.

Inform citizens about the commitment through local media.

Develop climate protection plan framework in line with NDCs with the help of GCoM and other partners.

Cities should report on the progress of their climate action through the official reporting platform - MyCovenant.

https://www.globalcovenantofmayors.org/how-to-join/

Climate Action Cell

The State of Maharashtra faces various threats of rising temperature, heatwaves, recurrent droughts, heavy precipitation, floods, hailstorms, lightning, sea level rise and cyclones. Mitigation and Adaptation to this changing climate needs to form a vital part of the overall development strategy for the State.

The revised State Action Plan on Climate Change (SAPCC) has been prepared and for the effective implementation of this a State Climate Action Cell is formed.

What is a Climate Action Cell?

A Climate Action Cell is a dedicated institutional mechanism set up at various administrative levels to formulate, implement, and oversee climate action plans tailored to address local climate challenges.

Working Mechanism:

The Climate Action Cell operates at the three levels: City, District, and Divisional. They align local climate plans with state objectives like SAPCC.

Proposed composition of the City Climate Action Cell (Tentative)

Chairman	(Municipal Commissioner /Chief Officer)
Members	(DY Commissioner, Executive Engineer, City Planner, City Engineer, Superintendent Engineer,Chief Garden Superintendent, Chief Medical Officer, Senior Geologist, CEO, Representatives of NGOs, Any other relevant officer)
Member Secretary	(Head/Director (Environment) of the ULB)
City Monitoring Office	(City Coordinator)

2.7 Climate Action Planning (for AMRUT Cities only)*

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has your AMRUT City participated in race to zero campaign?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	PDF document of the emails for successful registration of #RaceToZero commitment.	Upload a PDF document of the emails for successful registration of #RaceToZero commitment.
2	Number of workshops / Events on Climate Action attended by head/representatives of Amrut Cities which are organized by GoI , GoM , C40, WRI, and other partners.	Enter number of workshops / Events on Climate Action attended by head/representatives of Amrut Cities which are organized by GoI , GoM , C40, WRI, and other partners.
	List of attendees with invitation letters	Upload invitation letters and list in compiled pdf format
	Details of workshops/Events on Climate Action	Upload details of workshops/Events on Climate Action in prescribed excel sheet format
3	Copy of email received for successful registration on GCoM portal	Upload Copy of email received for successful registration on GCoM portal in PDF format
	Copy of Commitment letter approved by regional/national covenant (GCoM)	Upload Copy of Commitment letter approved by regional/national covenant in PDF format
4	Has your AMRUT City prepared Climate Action Cell	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Details of City Climate Action Cell- Formation letter of City Climate Action Cell	Upload formation letter of City Climate Action Cell in PDF format
5	Has your AMRUT City prepared Climate Action Plan	Select from the dropdown options: 1. City Action Plan is prepared and published 2. City Action Plan Draft is prepared 3. Introductory meetings are held 4. City Action Plan is not prepared
	Copy of City Climate Action plan	Upload Copy of City Climate Action plan in PDF format
	Link of report published on website	Upload link of report published on website
	MoM's and Agenda of meeting with the participation list and outcomes of the meeting	Upload MoM's and Agenda of meeting with the participation list and outcomes of the meeting in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.7 Climate Action Planning (for AMRUT Cities only)*

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the workshop/event on climate action (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the workshop/event (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Workshop/Event organied by (Government/Public Institutions/Private Institutions/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4

Number of participants/attendees (Local Body should only enter whole number)	Social Media link of the workshop/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Jal

Total Marks:1,800

3 Jal

S/N	Action Points	Marks
3.1	**Water Resource Conservation and Rejuvenation**	**300**
3.2	**Water Harvesting**	
3.2.1	Rainwater Harvesting in Public Buildings	250
3.2.2	Rainwater Percolation Pits	100
3.2.3	Aquifer Recharge (Wells/Borewells)	250
3.3	**Measuring Fresh Water Loss and Quality Monitoring**	
3.3.1	Water Audit for Public Buildings	150
3.3.2	Water Audit for Water Supply System	150
3.3.3	Water Quality Monitoring	100
3.4	**Wastewater Treatment and Reuse of Treated Water**	**200**
3.5	**Promotion of Sustainable festivals**	**200**
3.6	**Wetland Conservation**	**100**
	Total	**1,800**

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation — Marks 300

Water is indeed an essential resource to sustain life on earth. However, overexploitation and excessive use has put relenting stress on our water bodies. Therefore, it is crucial to take steps towards their conservation to minimize the effects of water scarcity and build a better defense against future drought. This indicator analyses how the local water bodies (lakes, rivers, ponds) are being conserved by the local bodies.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of water bodies rejuvenated by removing silt or by repair during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
2.	Number of water bodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	Water storage capacity added through rejuvenation of existing waterbodies (*in Cubic meter*) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
4.	**Upkeep:** Capacity of waterbodies rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 maintained during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100

Details required for supporting progress:

- Number of waterbodies rejuvenated by removing silt, algae and solid waste separately or through repair work during and before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 - details in prescribed excel format.
- Location of waterbodies which were rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 on Google map.
- Water storage capacity added through rejuvenation of existing waterbodies (*in Cubic meter*) .
- Physical and financial progress brief- Work Order and Work Completion Certificate.
- Copy of Measurement Book- for all works undertaken during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.6: Protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of waterbodies in the local body	Enter total number of waterbodies in the local body
	Number of waterbodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of waterbodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work	Upload details of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed Excel workbook
	Geotagged Photographs of rejuvenated waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
2	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs of cleaning of waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Water storage capacity added through rejuvenation of existing waterbodies	Enter Water storage capacity added through rejuvenation of existing waterbodies in m3
	Copy of Measurement Book	Upload copy of measurement book
4	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of completion of the rejuvenation the water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link of the water body rejuvenated (Local Body should enter valid Google map link.)	Amount of silt removed in cubic meters during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Water Storage Capacity added through rejuvenation of the water body (in cubic meters). (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the conservation and rejuvenation of the water bodies. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Work order number for the conservation and rejuvenation of the water bodies	Financial Brief of the water conservation and rejuvenation of the water bodies in Rs.
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

The images are for illustrative purpose only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings — Marks 250

Rainwater harvesting (RWH) is a simple technique to collect and store rainwater that runs off from rooftops, parks, roads, open grounds etc. for later use. This indicator will analyze the initiatives by the local body to harvest rainwater.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of Rainwater harvesting cell		50
	Yes	50	
	No	0	
2.	Percentage of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects installed before and during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		100
	100%	100	
	75% - 100%	75	
	50% - 75%	50	
	Less than 50%	0	
3.	Rainwater harvested during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Relative Marking)		50
4.	Number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)		50

Details required for supporting progress:

- Formation letter of RWH cell and list of members.
- List of public buildings with rooftop rainwater harvesting projects in prescribed excel format.
- Location of the public buildings on Google map where RWH was done.
- For this indicator, public buildings will refer to any commercial or non-commercial establishment except residential buildings. It will include- government buildings, educational buildings, theatres, shopping complexes, hospitals etc.
- Rainwater Harvested should be reported in Cubic meter; **1 Cubic meter = 1000L**
- Rainwater Systems verified and certified by the local bodies will be considered for evaluation. Local Bodies to ensure:
  - Functional Status of the RWH systems.
  - Catchment area/ rooftop of the RWH systems.
  - Leakages / broken pipes should be avoided
  - Availability of Percolation Points.
- Stagewise geotagged photographs of RWH structure (size 1 to 2 MB)
- Details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted in prescribed excel format.
- Geotagged photos of promotional activities (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.b Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Rainwater Harvesting in Public Buildings

Rainwater Harvesting system comprises of (as defined by Jal Shakti Abhiyan):

A system or catchment from where water is captured for storage.

A system of pipes/ducts to carry the harvested water to the storage facility

Filter unit for removal of dirt that comes with rainwater

Storage tank or groundwater recharging structures

The images are for illustrative purpose only.

How to Calculate Rainwater Harvested

The formula for calculating the amount of rainwater harvested annually is given as follows:
If, Q = Amount of Rainwater which can be harvested in Liters,
M = Mean Annual Rainfall in millimeters (mm),
A = Catchment area in square meters, (sq m)
R = Runoff coefficient, losses due to unavoidable small leakages in the gutter downpipe system, or rainfalls that are too light to produce sufficient runoff or a possible overflow of gutters in the case of an extreme downpour.

Then,
Q = M*A*R,
The Runoff coefficient varies with the type of rooftop material, the type of materials and their runoff coefficient are given below.

Type	Runoff Coefficient
Galvanized iron sheet	>0.9
Corrugated Metal sheets	0.7-0.9
Tiles	0.8-0.9
Concrete	0.6-0.8
Brick Pavement	0.5-0.6
Rocky Natural Catchment	0.2-0.5
Soil with slope	0-0.3
Green Areas	0.05-0.1

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have Rainwater harvesting cell.	Select from the dropdown options. (Yes/No)
	Formation letter of RWH cell and list of members.	Upload Formation letter of RWH cell and list of members in compiled PDF format.
2	Total number of public buildings in the local body.	Enter number of public buildings in the local body.
	Total number of the of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects.	Enter number of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects installed before and during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
	Stage wise geotagged photographs of the rainwater harvesting system.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded.
3	Total amount of the Rainwater Harvested during Abhiyan Period in cubic meters.	Enter total amount of the Rainwater Harvested during Abhiyan Period in cubic meters.
	Details of the public buildings with Rainwater Harvesting System.	Upload details of public buildings with Rainwater Harvesting System in prescribed excel sheet format.
4	Number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0.	Enter number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0.
	Details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted.	Upload details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted in prescribed excel format.
	Geotagged photos of promotional activities.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded.

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Public building with rooftop rainwater harvesting system installed during (Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of Rainwater Harvesting system. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system	Longitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system
5	6	7	8

Total amount of rainwater harvested during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the Rainwater Harvesting system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Is there any utility of the harvested rainwater? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10	11

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

The images are for illustrative purpose only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits — Marks 100

Rainwater percolation is a simple technique to facilitate groundwater recharge through infiltration of the surface run off. This indicator evaluates the initiatives taken by the local bodies to ensure groundwater recharge though rainwater percolation pits.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Identification and mapping of high and low-lying areas for planning of percolation pits.	25
2.	Number of new percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	**Upkeep:** Number of functional and maintained percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0	25

Details required for supporting progress:

- Maps showcasing high lying and low-lying areas.
- Number of new percolation pits created during and before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in the prescribed excel format.
- Copy of work order/ MoU with NGO/corporations for creation of percolation pits.
- Capacity of the percolation pit and project brief.
- Location of the percolation pits on Google map.
- Stage wise geotagged photographs (size 1 to 2 MB).
- **Percolation pits not connected to rainwater harvesting projects will be considered for evaluation.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

	SDG 6: Clean ater and Sanitation	Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the local body identified and mapped high and low-lying areas for planning of percolation pits	Select from the dropdown options (Yes/No)
	List of high and low-lying areas in the local body	Upload list of high and low-lying areas in the local body in compiled PDF format
	Maps showcasing high lying and low-lying areas	Upload maps showcasing high lying and low-lying areas in compiled PDF format
2	Total number of new percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of new percolation points created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of new percolation pits connected to Rainwater Harvesting System	Enter the total number of percolation pits which are connected to Rainwater Harvesting system
	Work order/ MOU with NGO /Corporates	Upload the compiled PDFs of work order/ MOU with NGO /Corporates
	Capacity of rainwater percolation pits	Enter capacity of rainwater percolation pits
	Stage wise geotagged photographs of the percolation pits	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Details of rainwater percolation pits	Upload details of rainwater percolation pits in prescribed excel sheet format
3	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged photographs of maintained percolation pits	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Date of creation of the percolation pit (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid Google map link.)
1	2	3	4

Latitude of the percolation pit	Longitude of the percolation pit	Percolation pit created by (local body/private institution/educational institute/local communities/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Work order number for creation of the Percolation Pit
5	6	7	8

Date of the work order for creation of percolation point (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Financial Brief for the creation of the percolation points in 'Rs'	Capacity of the percolation pit created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meters (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

The images are for illustrative purpose only.

3.2.3 Aquifer Recharge (Wells/Borewells) — Marks 250

Major dependency on groundwater has led to drying up of many wells and borewells posing need for their conservation. Aquifer recharging focuses on increasing the water levels of the aquifer by rejuvenating and recharging the wells and borewells. This indicator evaluates the initiatives taken by the local bodies to ensure ground water recharge.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Mapping of functional, dysfunctional, private and public wells and borewells in the local body.	50
2.	Percentage of dysfunctional wells rejuvenated/recharged during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	Percentage of dysfunctional borewells converted to recharge wells during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)	50
4.	Percentage of functional borewells with recharge infrastructure (Relative Marking)	50
5.	Summary of groundwater estimation report	50

Details required for supporting progress:

- Number of all (dysfunctional/functional) private and public wells and borewells in the local body: mapped and geotagged.
- Number of projects taken up for rejuvenation/recharge- in prescribed excel format.
- Location of the project site on Google map.
- Work order and maintenance report for the rejuvenation of wells/borewells and recharge infrastructure.
- Copy of physical and financial progress brief of projects.
- Stage wise geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- Measuring of groundwater levels – estimation report.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

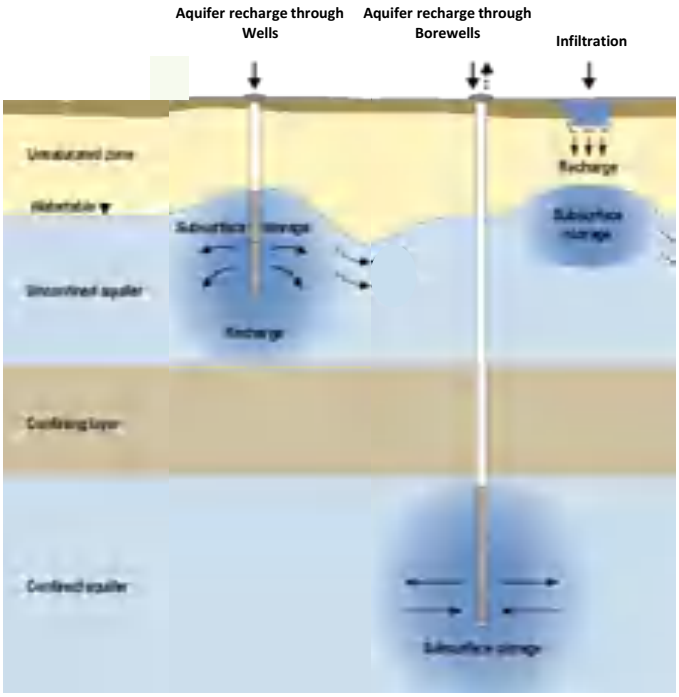

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Target 6.6: Protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.

Aquifer Recharge (Wells/Borewell)

Recharge structure around functional borewell or dysfunctional handpump

Aquifer recharge: Managed aquifer recharge (MAR) is the purposeful recharge of water to aquifers for subsequent recovery or for environmental benefit. It can be done through injection of water in the existing wells and developing a recharge pit with proper filter media around the borewells or handpumps.

The images are for illustrative purpose only

3.2.3 Aquifer Recharge (Wells/Borewells)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of functional, dysfunctional, private and public wells and borewells in the local body which are mapped and geotagged	Enter the number of functional, dysfunctional, private and public wells and borewells in the local body which are mapped and geotagged
	Details of the mapped and geotagged wells and borewells	Upload the mapped and geotagged photos of wells and borewells
2	Number of Dysfunctional wells in the local body	Enter the number of dysfunctional wells in the local body.
	Number of projects taken up for rejuvenation/recharge	Enter number of projects taken up for rejuvenation/recharge
	Number of wells that are rejuvenated/recharged.	Enter number of wells which are rejuvenated/recharged
3	Number of Dysfunctional borewells in the local body	Enter the number of dysfunctional borewells in the local body.
	Number of projects taken up for recharge	Enter number of projects taken up for recharge
	Number of borewells that are recharged.	Enter number of borewells which are recharged
4	Number of functional borewells	Enter number of functional borewells
	Number of functional borewells with recharge infrastructure	Enter number of functional borewells with recharge infrastructure
2, 3 and 4	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Before and After photographs of the rejuvenated/recharged wells/borewells and recharge infrastructure	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Details of well/borewells rejuvenation/recharge work	Upload details of well/borewells rejuvenation/recharge work in prescribed excel sheet format
	Maintenance Report for the rejuvenated wells/ recharged borewells	Upload combined PDFs of the maintenance plans for the rejuvenated wells/ recharge borewells

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.3 Aquifer Recharge (Wells/Borewells)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
5	Has the local body carried out groundwater estimation report?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of groundwater estimation report	Upload copy of groundwater estimation report in PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.3 Aquifer Recharge (Wells/Borewells)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Is this a well or borewell (Select from dropdown option)	Name of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of well/borewell rejuvenation (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the well/borewell rejuvenated (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Project cost for well/borewell rejuvenation in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Borewell/Well rejuvenation conducted by (Local Body/ Educational Institutes/Private Institutes/Local Communities/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.3.1 Water Audit for Public Buildings

Marks 150

Water auditing is an effective tool for water management. It is a process of quantifying water flows in simple or complex systems, with the purpose of improving efficiency and to reduce water loss. This indicator encourages local bodies to monitor their potable water usage and take initiatives to reduce the wastage of fresh water.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Percentage of govt. buildings with water audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		50
	100%	50	
	75% - 100%	40	
	50% - 75%	25	
	25% - 50%	15	
	Less than 25%	0	
2.	Percentage of buildings where water audit recommendations are implemented (Relative Marking)		100

Details required for supporting progress:

- List of government buildings where water audit was conducted in the Local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 - details in prescribed excel format.
- Executive summary of water audit report from authorized institute/ organizations- conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Documentary evidence for implementation of water audit recommendation (work order/work completion certificate etc.).
- Before and After Geotagged photographs of recommendations implemented (size 1 to 2 MB).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.4: By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity.

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

3.3.1 Water Audit for Public Buildings

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of government buildings in the local body.	Enter total number of government buildings in the local body
	Total number of govt. buildings with water audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of government buildings with water audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of water audit in the government buildings	Upload details of water audit in the government buildings in prescribed excel sheet format
2	Total number of buildings where recommendations of water audit report were implemented	Enter total number of buildings where recommendations of water audit report were implemented
	Details of water audit report from authorized institute/ organizations- conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload the compiled PDFs of water audit report
	Executive summary of authorized document for implementation of recommendations of water audit .	Upload the compiled PDFs of executive summary of authorized document for implementation of recommendations of water audit .

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.3.1 Water Audit for Public Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the Government Building with water audit report during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Dates of conducting water audit in the government buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the government building with water audit report (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link with water audit report (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude of the government building	Longitude of the government building	Name of the entity which conducted water auditing (Local Body should only enter in text format.)
5	6	7	8

Recommendations provided by the water auditing entity. (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Implementation of the recommendation of the completed water audit report. (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.3.2 Water Audit for Water Supply System — Marks 150

Water auditing is an effective tool for water management. This indicator encourages local bodies to monitor their potable water usage and take initiatives to reduce the wastage of fresh water.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Water audit of water supply system conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		75
	Yes	75	
	No	0	
2.	Implementation of water audit recommendations		75
	Yes	75	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Executive Summary of Water Audit report of the water supply system conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Work order for water audit and recommendations implementation.
- Certificate of completion of Water Audit.
- Work completion certificate of recommendations
- Before and After Geotagged photographs of recommendations implemented (size 1 to 2 MB).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.4: By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity.

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Benefits of Water Audit

(a) Efficient Maintenance of the water supply system: Repaired leaks, reliable supply system, and a better supply network have many benefits. Some of these benefits are:

- Reduced water loss
- Saving delivery power costs
- Improved quality of water due to avoided contamination

(b) Financial benefit:- It reduces the treatment, regular repair and pumping costs.

(c) Increased Knowledge of the Distribution System:- Enhanced familiarity with the distribution system helps in quick response during emergencies.

(d) More efficient use of existing water supplies:- Water Audit can lead to increased efficiency of existing water supplies.

(e) Enhancing public property and public relations:- Improved maintenance of water distribution system helps reduction water distribution system damage.

Organiations involved with Water Auditing

- Confederation of Indian Industries (CII) - CII - Triveni Water Institute: https://knowledgeplatform.cii-twi.in/water-audit
- National Productivity Council (NPC) - https://www.npcindia.gov.in/NPC/User/water_audit
- PHD Chamber of Commerce and Industry - https://www.phdcci.in/preliminary-water-audit-form/
- Groundwater Surveys & Development Agency - https://gsda.maharashtra.gov.in/english/#::text=As%20per%20the%20agreement%2C%20the,the%20State%20through%20various%20schemes.
- Governmental Engineering and science colleges and Universities.

3.3.2 Water Audit for Water Supply System

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is water audit for water supply system of the local body carried out	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Executive summary of the water supply system audit of the local body	Upload executive summary of the water audit conducted for water supply system
2	Are water audit recommendations for water supply system carried out?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.3.3 Water Quality Monitoring

Marks 100

Monitoring of water quality is an essential tool for the control of pollutants and pathogens that can cause damage to the environment and human health. Based on the guidelines of CPHEEO, Public Health and Engineering Departments of Urban Local Bodies (ULBs) should conduct necessary water tests. This indicator evaluates potability of water supplied in the local body.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional water treatment facility in the local body		50
	Yes	50	
	No	0	
2.	Water quality tests conducted at all water sources (water treatment facility, overhead tanks, borewells, wells, water tanker suppliers) pre and post monsoon.		50
	Yes	50	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Geotagged photographs of Water Treatment Plant (WTP).
- Google map location of Water Treatment Plant (WTP).
- Details of total water received and treated at the WTP during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 - Copy of logbook.
- Pre and Post monsoon water quality reports for all tests (Physical, Chemical and Bacteriological) conducted at all water sources (WTP, over head tanks, borewells, wells, water tanker suppliers from same local body) to ensure that water is as per potable standard BIS10500 and safe for usage for domestic purposes.
- Microplastic and arsenic content parameters to be checked once yearly.
- Water quality report should be tested from NABL accredited labs only.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.b Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Indian Standard for Drinking Water as per BIS specifications

Drinking Water: Water that is fit for human consumption and supplied from any source (treated or untreated)**.**

Drinking water shall comply with the requirements given in
ISO 10500-2012 Drinking water – specifications

S/N	Physical & Chemical Water Quality Test Parameters	Acceptable Limit	Permissible Limit
1	Colour (Hazen units)	5	15
2	Odour	Agreeable	Agreeable
3	Taste	Agreeable	Agreeable
4	Turbidity (NTU)	1	5
5	Total dissolved solids (mg/L)	500	2000
6	Residual Chlorine (mg/L)	0.2 – 0.5	1
7	pH value	6.5-8.5	No relaxation

Bacteriological, Microplastic and Arsenic content testing to be checked yearly or if complaints received.

***Parameters mentioned in the above table is limited and for reference purpose only, for more details please refer to the exhaustive list of IS 10500-2012 Drinking water – specification:**
https://admin.indiawaterportal.org/sites/default/files/2020-11/bis_10500- 2012_wq_standards_0_0.pdf)

Note - It is recommended that the acceptable limit is to be implemented. Values in excess of those mentioned under 'acceptable' render the water not suitable, but still may be tolerated in the absence of an alternative source but up to the limits indicated under 'Permissible limit', above which the sources will have to be rejected.

3.3.3 Water Quality Monitoring

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a functional water treatment facility in the local body	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Geotagged photographs of Water Treatment Plant (WTP)	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Location of Water Treatment Plant (WTP)	Enter Google map location of Water Treatment Plant (WTP)
	Amount of water received in WTP (in MLD)	Enter amount of water received in WTP (in MLD)
	Amount of water treated in WTP (in MLD)	Enter amount of water treated in WTP (in MLD)
	Details of total water received and treated at the WTP during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0	Upload logbook of water received and treated at the WTP in compiled PDF format
2	Are water quality tests conducted at all water sources (water treatment facility, overhead tanks, borewells, wells, water tanker suppliers) pre and post monsoon	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Water quality report	Upload compiled pdf of water quality reports

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.4 Wastewater Treatment and Reuse of Treated Water — Marks 200

Improper disposal of wastewater in waterbodies and on land is the major source of water pollution in India. This harms the waterbody and damages it's entire ecosystem. This indicator assesses the effectiveness of wastewater management by local bodies.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional STP/FSTP in the local body		50
2 .	Percentage of treated water from STP/FSTP reused		100
	More than 95 %	100	
	80% - 95 %	75	
	50% - 80 %	50	
	Less than 50 %	0	
3.	Treated water quality report (outlet of STP/FSTP) as per MPCB discharge standards		50

Details required for supporting progress:

- Capacity of existing Sewage Treatment Plant (STP)/ Fecal Sewage Treatment Plant (FSTP).
- Details of total water received and treated at the STP/FSTP during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 - Copy of logbook
- Copy of Consent to Operate (CTO) for STP/FSTP.
- Percentage of treated water directly used or recycled for a variety of applications such as Farm Forestry, Horticulture, Toilet flushing, Industrial use as in non-human contact, cooling towers, Fish culture, gardens and parks etc.
- Treated Wastewater quality report to ensure that treated water is as per discharge standard and safe for reuse.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) and locations of the activity where treated water is being used.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

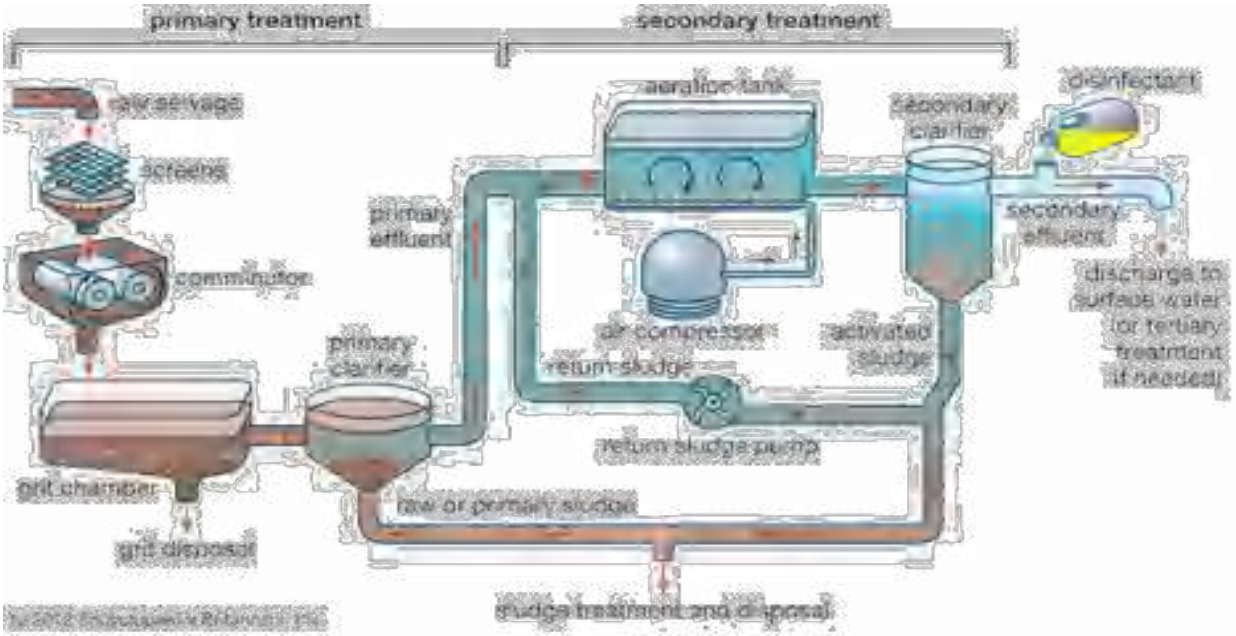
SDG 6: Clean ater and Sanitation

Target 6.b Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.

Target 6.3: By 2030, improve water quality by reducing pollution, eliminating dumping and minimizing release of hazardous chemicals and materials, halving the proportion of untreated wastewater and substantially increasing recycling and safe reuse globally.

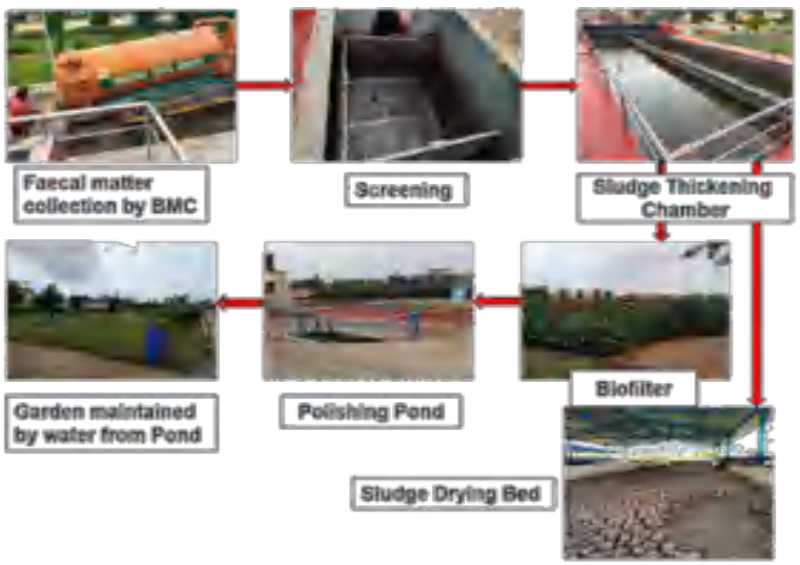
Wastewater Treatment and Reuse of Treated Water

Sewage Treatment Plant (STP)

Sewage treatment plants uses a multi-step process to clean wastewater before it is released back into the environment. It operates by circulating air to encourage the growth of bacteria to break down sewage.
Nature-based STPs work where huge land parcels are available.
Technology-based STPs require less space but has huge financial requirement.

Faecal Sludge Treatment Plant (FSTP)

Faecal Sludge treatment plants involves treatment of faecal sludge collected from the septic tanks, pit latrines or other on-site sanitation systems. Sludge is sun dried in the beds and then through anaerobic reaction the wastewater is directed towards the plants which acts as a biofilter.

Treated wastewater can be sed in irrigating crops, landscaping, replenishing grondwater throgh filter media, and can also be sed in indstries, cleaning cars and for flshing the toilets.

3.4 Wastewater Treatment and Reuse of Treated Water

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a functional STP in the local body?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Is there a functional FSTP in the local body?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Number of functional STP in the local body	Enter number of functional STP in the local body
	Number of functional FSTP in the local body	Enter number of functional FSTP in the local body
	Capacity of existing STP	Enter capacity of existing STP
	Capacity of existing FSTP	Enter capacity of existing FSTP
	Location of STP/FSTP	Enter location of STP/FSTP
	Geo-tagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Amount of total water received at STP	Enter amount of total water received at STP
	Amount of total water treated at STP	Enter amount of total water treated at STP
	Amount of total water received at FSTP	Enter amount of total water received at FSTP
	Amount of total water treated at FSTP	Enter amount of total water treated at FSTP
	Volume of treated water reused from STP	Provide volume of treated water reused from STP
	Volume of treated water reused from FSTP	Provide volume of treated water reused from STP
	Details of total water received at the STP/FSTP	Upload copy of logbook in compiled PDF format
	Details of total water treated at the STP/FSTP	Upload copy of logbook in compiled PDF format
	Copy of consent to operate for STP	Upload copy of Consent to Operate for STP
	Copy of consent to operate for FSTP	Upload copy of Consent to Operate for FSTP
3	Treated water quality report as per MPCB standards	Upload treated water quality report in PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.4 Wastewater Treatment and Reuse of Treated Water

The images are for illustrative purpose only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals — Marks 200

Immersion of idols in water bodies like rivers, lakes, ponds, estuaries, open coastal beaches, wells etc., causes water pollution. It is therefore important that we celebrate festivals in environment-friendly manner by protecting the environment and preventing pollution. This indicator will give an idea about the initiatives that have been taken by the local bodies to reduce water pollution due to idol immersion.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of promotional activities for use of eco-friendly idols and immersion (Relative Marking)	50
2.	Number of artificial immersion spots created (Relative Marking)	30
3.	Percentage of eco-friendly idols sold (Relative Marking)	20
4.	Collection, segregation, processing of worship materials	50
5.	Percentage of collected *Shadu mati*/clay reused (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Total number of sustainable festival promotional activities (eco friendly idols, artificial immersions, donation of clay) details in prescribed excel format.
- Link of Social Media posts in prescribed excel format.
- Details of Ecofriendly idols worshipped.
- Total number and locations of artificial immersion spots created in prescribed excel format.
- Detailed report on shadu mati/clay/organic waste collected, segregated, processed and reused.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of eco-friendly immersion promotional activities: street plays, promotion on social media, communication of guidelines to housing societies and festival clubs, donation of shadu mati/clay post immersion, etc.
- Promotional activities in the form of drives must have backdrop of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 with date and place of the event.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 6: Clean water and Sanitation	Target 6.b: Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.
	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Promotion of Sustainable Festivals

Immersion of eco-friendly idols in artificial ponds and dedicated religious waste collection sites to avoid polluting rivers and lakes.

Center for Clay Collection during festivals should be kept open for two days during and after the festival.

Donated clay is supplied to the artisans for reuse.

The images are for illustrative purpose only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of activities conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion	Enter the number promotional activities done by the local body.
	Geotagged Photographs	Upload a compiled pdf of geotagged photos (size 1 to 2 MB) of eco-friendly immersion promotional activities: street plays, promotion on social media, communication of guidelines to different housing societies and festival clubs, implementing a ban of idol immersion in traditional immersion water bodies.
	Details of promotional activities conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion	Upload details of promotional activities conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion in prescribed excel sheet format
2	Number of artificial immersion spots created	Enter number of artificial spots created in the local body
	Details of artificial immersion spots created	Upload details of artificial immersion spots created in prescribed excel sheet format
3	Total number of idols made at community level	Enter the number of idols made at community level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of eco-friendly idols made at community level	Enter the number of eco friendly idols made at community level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of idols made at individual level	Enter the number of idols made at individual level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of eco-friendly idols made at individual level	Enter the number of eco friendly idols made at individual level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of eco-friendly idols made at individual and community level	Upload details of eco-friendly idols made at individual and community level in prescribed excel sheet format
4	Has the local body prepared the document mentioning Collection, segregation transport and processing of worship material pre and post immersion	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Collection, segregation transport and processing of worship material pre and post immersion	Upload the combined PDFs of the report explaining collection/Segregation, transportation and procession of the worship material before and after the immersion
5	Copy of Logbook of collected clay reused	Upload copy of logbook of collected clay in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the promotional activity conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of conducting promotional activity (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Activity conducted by (Local body/NGO/Private Entity/Others) (Local Body should choose an appropriate option from the dropdown list.)
1	2	3	4

Social Media post link (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook/Instagram/Twitter)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Name of the Artificial Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map link of the artifical spot created (Local Body should enter valid Google map link.)
1	2	3	4

Latitude	Longitude	Artificial Immersion spot created by (private institute/ local body/ educational institute/ NGO/ others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr. No	Name of the organiation/Shops Selling Eco - friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumeric values.)	Address of the organiation/shop selling the eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Name of the ward in which the organiation/shop is located (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the shops selling worship idols (Local Body should enter valid Google map link.)	Number of eco-friendly worship idols sold to individuals. (Local Body should only enter whole number values.)	Number of eco-friendly worship idols sold to community (Local Body should only enter whole number values.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

The images are for illustrative purpose only.

3.6	Wetland Conservation	Marks 100

Wetlands are a vital part of the hydrological cycle. They provide diverse ecosystem services, from habitat provision to pollutant removal, floodwater storage, and microclimate regulation. This indicator determines the measures initiated by local bodies to conserve wetlands.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Preparation of Brief Document	100

Details required for supporting progress:

- Copy of the Brief document of wetland as per Wetlands (Conservation & Management) Rules, 2017
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- For more info:

https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2020/01/final-version-and-printed-wetland-guidelines-rules-2017-04.01.20.pdf
https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2019/09/Wetlands2017.pdf

	SDG 6: Clean water and Sanitation	Target 6.6: By 2020, protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.
	SDG 15: Life on Land	Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.

3.6 Wetland Conservation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Preparation of Brief Document	Upload copy of the brief document of wetland as per the Wetland Management and Conservation Rules,2017
	Geotagged photograph of the wetland	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

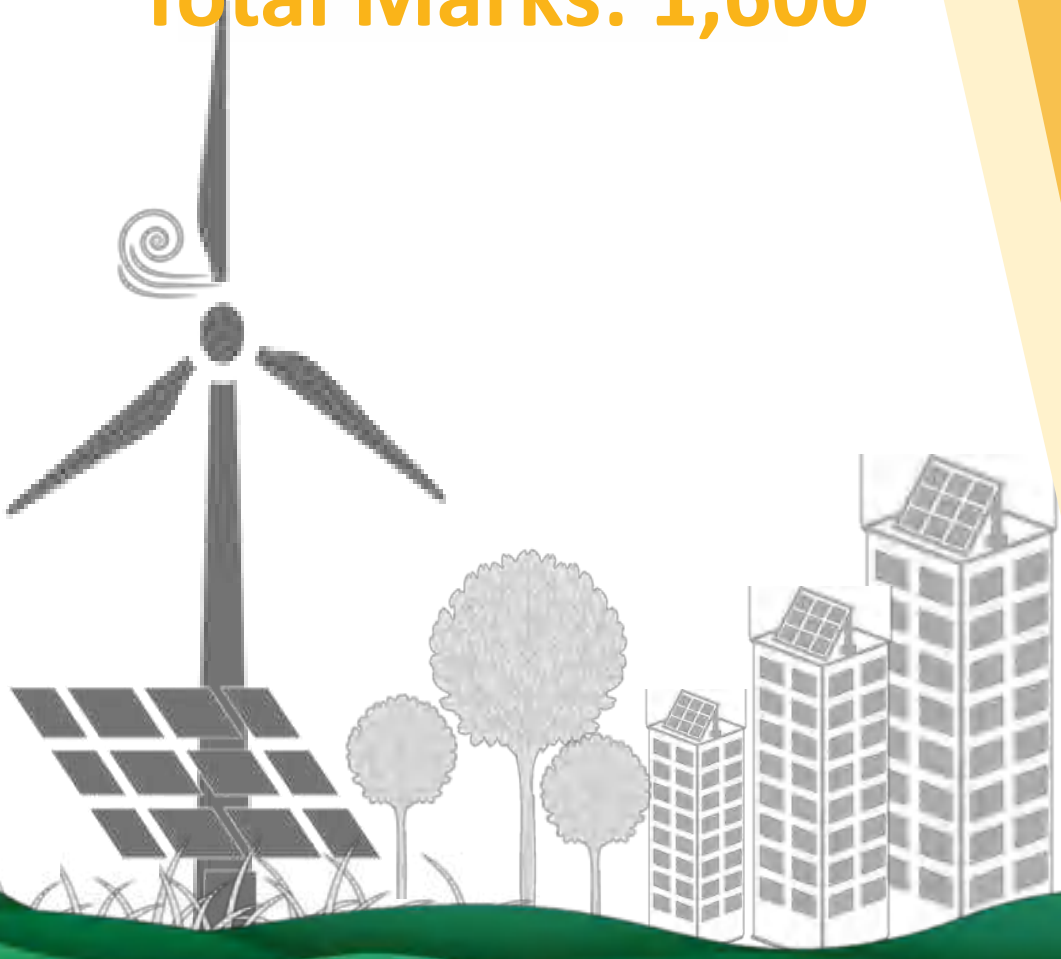
3.6 Wetland Conservation

The images are for illustrative purpose only.

Agni

Total Marks: 1,600

4 Agni

S/N	Action points	Marks
4.1	**Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero**	300
4.2	**Adoption of Low Carbon Electricity**	
4.2.1	Green Streetlighting	200
4.2.2	Renewable Energy Installations in the Local Body	500
4.2.3	Green Buildings	300
4.2.4	Energy Audit of Public Buildings	200
4.2.5	Cool Roofing	100
	Total	**1,600**

4.1	Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero	Marks 300

Conventional sources of energy like coal, and other fossil fuels are non - replenishable and cause pollution upon combustion. On the other hand, renewable energy is derived from natural sources and causes less harm to the environment. Therefore, the use of renewable energy should be promoted for the betterment of the environment as we are heading towards our net zero commitment. Through this indicator, local bodies will be evaluated based on the awareness activities organized by them to promote the use of renewable energy.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness events organized to promote Renewable energy and Net Zero during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		300
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second Quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third Quarter (Jan - March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	

Details required for supporting progress:

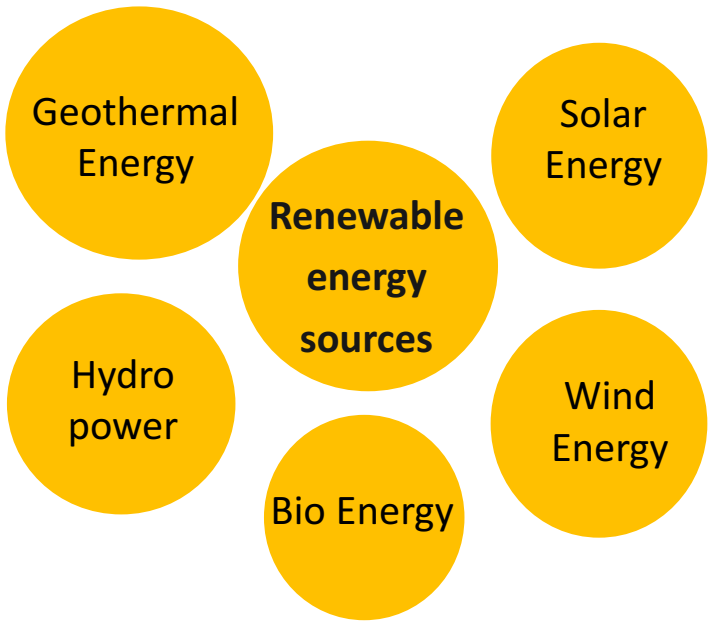
- Number of public awareness activities taken up- Quarterly, details in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format (Quarterly).
- Awareness activities organized, as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate will be considered for evaluation.
- Promotional activities include Solar Installations, Solar Heaters, and other types of renewable energy sources and net zero.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of events
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

Renewable Energy

What is Renewable Energy?

Renewable energy is energy derived from natural sources that are replenished at a higher rate than they are consumed. These resources are unlimited. Renewable energy can be used for electricity generation, space and water heating and cooling, and transportation.

Net Zero

What is Net Zero?

- Net zero is a balance between the amount of greenhouse gases produced and the amount removed from the atmosphere. Net Zero target can be achieved by reducing GHG emissions and removing GHG emissions from the atmosphere through a process called carbon removal.
- India announced its target to achieve net zero by 2070.
- India has also committed to reducing the ratio of greenhouse emissions to Gross Domestic Product (GDP) to 45% of its 2005 level by 2030
- India has also committed to installing 50% of its cumulative electric power capacity from non-fossil fuel-based energy resources by 2030.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized to promote Renewable energy during first quarter (July – Sept) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to promote Renewable energy during second quarter (Oct – Dec) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to promote Renewable energy during third quarter (Jan-March) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during second half of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the promotional activity (as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate) to encourage the use renewable energy sources and Net Zero (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the promotional activity for the use of renewable energy sources (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

The images are for illustrative purpose only.

4.2.1	Green Streetlighting	Marks 200

Installing green streetlights instead of HPS bulbs/similar counterparts, will not only conserve energy but also lower the carbon footprint of the Local body. In this indicator, local bodies will be evaluated based on their initiative to convert all streetlights into green streetlights.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Percentage of LED Streetlights of total Streetlights.	50
2.	Percentage of Solar Streetlights of total Streetlights.	150

Details required for supporting progress:

- Number of streetlights in the local body.
- Number of green streetlights in the local body.
- Electricity bills before and after installation of green streetlights.
- Physical and financial progress brief.
- Copy of work order streetlight installation.
- Before & after geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- **Marks allocation is based on percentage of green streetlights.**
  For example;
  - **50 marks for 100 percentage of LED streetlights.**
  - **150 marks for 100 percentage of Solar streetlights.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 7: Affordable and Clean Energy

Target 7.3: By 2030, double the global rate of improvement in energy efficiency.

4.2.1 Green Streetlighting

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1 and 2	Number of streetlights in the local body	Provide number of streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1	Number of LED streetlights in the local body	Provide number of LED streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of solar streetlights in the local body	Provide number of solar streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Energy saving report due to the change in the lights	Upload Energy saving report such as before and after electricity bills.
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Location of LED/solar Streetlights	Upload Google map location of LED/solar Streetlights
	Before & after photographs (size 1 to 2 MB)	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.1 Green Streetlighting

The images are for illustrative purpose only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body — Marks 500

By transitioning to the use of renewable energy against conventional energy, local bodies can contribute to help our nation to meet its net zero target by 2070 and energy independence goal by 2047. In this indicator, local bodies will be evaluated based on the cumulative capacity of solar installations and renewable energy installations during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Total capacity of solar installations during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in kW) (Relative Marking)		200
	Public Buildings	100	
	Private Buildings	100	
2.	**Upkeep:** Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 , 4.0 (Relative Marking)		100
3.	Total capacity (in Liter per Day) of solar water heaters installed in a Local body (Relative Marking)		100
4.	Capacity of renewable energy projects (in kW) (Relative Marking)		100
	Commissioned and functional	100	
	Tenders have been called in	50	

Details required for supporting progress:

- Details of public and private buildings - in prescribed excel format.
  - with solar rooftop
  - solar installation in building complexes
  - solar water heaters
- Details of renewable energy projects in the local body- in prescribed excel format.
- Energy saving report due to installation of renewable energy technologies, solar rooftop/ solar installation in local bodies, such as before and after electricity bills.
- Copy of Commissioning Certificate for all renewable energy installations, solar installations.
- **For this indicator, private buildings will refer to any residential and commercial building whereas public building refers to government buildings, educational establishments, etc.**
- Geotagged photographs of renewable energy projects and solar installations (before and after) (size 1 to 2 MB)

Noe - Solar projecs menioned in Evaluaion Mechanism Poin 1, 2 and 3 will no be considered in Poin 4

- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 7: Affordable and Clean Energy

Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services.

Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix

Types of Renewable Energy Projects

Renewable energy projects use sustainable resources to generate energy, such as sunlight, wind, geothermal heat, rain, tides, and biomass. Renewable energy projects include:

Concentrated Solar Energy Panel

Photovoltaics

Wind power

Biogas

Small Scale Hydropower

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total capacity of solar installations (in kW) in private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total capacity of solar installations in kW in private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total capacity of solar installations (in kW) in public buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total capacity of solar installations in kW in public buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of solar installations (in kW) in public and private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload details of solar installations (in kW) in public and private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel sheet format
	Energy saving report due to the change in the lights	Upload Energy saving report such as before and after electricity bills.
	Copy of Commissioning certificates of all solar installations	Upload combined PDFs of copy of Commissioning certificates of all solar installations
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Before & after photographs (size 1 to 2 MB)	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
2	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Numbe	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Total capacity of solar water heaters installed in a local body	Enter total capacity of solar water heaters installed in a local body
	Total capacity of solar water heaters installed in private buildings	Enter total capacity of solar water heaters installed in private buildings
	Total capacity of solar water heaters installed in public buildings	Enter total capacity of solar water heaters installed in public buildings
	Details of solar water heaters	Upload details of solar water heaters in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees. Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
4	Total capacity of renewable energy projects (in kW) installed in a local body	Enter total capacity of renewable energy projects (in kW) installed in a local body
	Details of renewable energy projects	Upload details of renewable energy projects in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is this a Public/Private building? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Longitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
5	6	7	8

Total capacity of the solar installations in kW during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the installation of rooftop solar system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Amount of energy saved annually in "Kilowatts" (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11	12

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Name of the owner of Solar water heater (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of solar water heater (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the solar water heater. (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location link of the solar water heater (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude of the solar water heater	Longitude of the solar water heater	Total capacity of the solar water heater in LPD (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of Solar Water Heaters (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr. No	Type of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Renewable energy installation (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

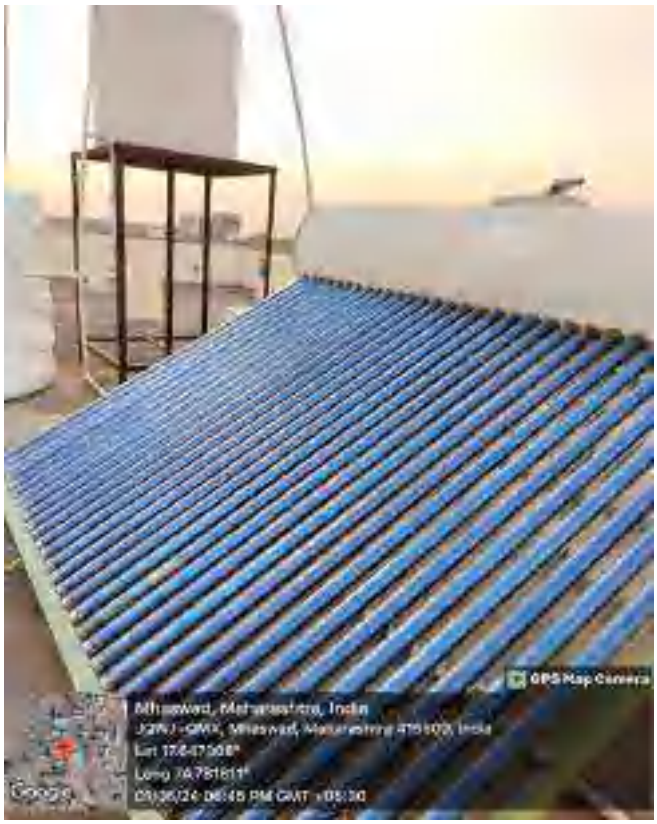
Google Map Location link of Renewable energy installation (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude	Longitude	Total capacity of the energy installations in MW (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of renewable energy projects (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

The images are for illustrative purpose only.

4.2.3 Green Buildings — Marks 300

Green Building refers to both, the process and the structure, which utilizes less water, optimizes energy efficiency, conserves natural resources, generates less waste and provides healthier space for occupants, as compared to a conventional building. This indicator will evaluate the local bodies based on the number of green buildings in their jurisdiction.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of new green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
2.	Number of existing buildings converted to green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
3.	Percentage of Platinum rated (LEED and IGBC) or 5-star (GRIHA) rated green buildings. (Relative Marking)	75
4.	Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-zero Buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	25

Details required for supporting progress:

- Details of certified Green Buildings in the Local body- in prescribed excel format.
- Copy of valid certificate during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 from IGBC/GRIHA/LEED.
- Location of the buildings on Google map.
- Occupancy Certificate for all green buildings.
- Details of awareness activities regarding net zero buildings in prescribed excel format.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

Note: Validity period for IGBC rated projects would be 3 yrs.' (for buildings) and 5 yrs.' (for large developments like cities, campuses, etc.).

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	7.3: By 2030, double the global rate of improvement in energy efficiency.

Green Building Standards

Green buildings adhere to environmentally responsible design and construction practices, focusing on sustainability, energy efficiency, and occupant well-being. These structures are certified based on green building rating systems, emphasizing on local context and needs. These certifications play a crucial role in promoting eco-friendly buildings and reaping various advantages.

Key aspects of Green Buildings	Importance of Green Building Certifications in India
Sustainability: Indian green buildings emphasize on reduced resource consumption, efficient energy and water usage, and waste reduction.	**Environmental Impact**: Certifications drive adoption of sustainable practices, contributing to India's environmental goals by reducing energy consumption and resource use.
Energy Efficiency: Incorporation of effective insulation, energy-efficient appliances, and renewable energy sources align with India's goal of curbing energy demand and emissions.	**Energy Savings**: Green buildings help India mitigate energy demand and offer cost savings through reduced utility bills.
Water Conservation: Green buildings employ water-efficient fixtures, rainwater harvesting, and appropriate landscaping to address India's water scarcity challenges.	**Health and Well-being**: Enhanced indoor air quality and comfort improve the well-being and productivity of occupants, crucial in India's diverse climate zones.
Indoor Air Quality: Proper ventilation, low-emission materials, and pollutant control enhance indoor air quality, particularly important in India's diverse climatic conditions.	**Local Context**: Indian certifications consider local climate, culture, and regulations, ensuring practical and relevant sustainability solutions.
Local Materials: Use of sustainable, locally sourced materials supports the Indian economy and reduces the carbon footprint associated with transportation.	**Government Support**: Many states offer incentives, rebates, or fast-tracked approvals for green-certified projects, supporting India's sustainable growth agenda.
Site and Urban Planning: Consideration for site location, transportation access, and community integration aligns with India's urban development priorities.	**Marketability**: Certified green buildings have higher market value, attracting eco-conscious buyers and tenants, aligning with India's sustainable development ethos.
Waste Management: Construction practices prioritize waste reduction, recycling, and reuse, aligning with India's waste management initiatives.	

Green Building Certifications

IGBC (Indian Green Building Council)	
Certification Level	**Credit Points**
Certified	50-59
Silver	60-69
Gold	70-79
Platinum	80 & Above

GRIHA (Green Ratings Integrated Habitat Assessment)	
GRIHA Rating	**Rating Threshold**
★	25-40
★ ★	41-55
★ ★ ★	56-70
★ ★ ★ ★	71-85
★ ★ ★ ★ ★	86 and more

LEED (Leadership in Energy and Environment Design)	
Certification Level	**Credit Points**
Certified	40-49
Silver	50-59
Gold	60-79
Platinum	80 + Points

Green buildings aid in sustainability, energy efficiency, and occupant health and safety. Certification councils like IGBC, GRIHA and LEED validate these attributes, playing a pivotal role in advancing India's green building movement and delivering wide-ranging benefits.

Note - Reference for acquiring green building certifications
https://igbc.in/
https://www.usgbc.org/leed
https://www.grihaindia.org/

4.2.3 Green Buildings

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of new certified green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of new certified green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of existing buildings converted to green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of existing buildings converted to green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
3	Number of Platinum rated (LEED and IGBC) or 5 star(GRIHA) rated green buildings	Enter number of Platinum rated (LEED and IGBC) or 5 star(GRIHA) rated green buildings
1, 2 and 3	Details of certified green buildings	Upload details of certified green buildings in prescribed excel sheet format
	Copy of valid certificate during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 from IGBC/GRIHA/LEED	Upload combined PDFs of certificate received from IGBC/GRIHA/LEED during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Occupancy Certificate for all green buildings	Upload combined PDFs of occupancy certificate for all green buildings
4	Number of Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-zero Buildings	Enter number of Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-zero Buildings
	Details of Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-zero Buildings	Upload details of Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-zero Buildings in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.3 Green Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the certified Green Building (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the certified Green Building (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Latitude of the certified green building
1	2	3	4

Longitude of the certified green building	Google Map location of certified Green Building (Local Body should enter valid Google map link.)	Green Building Certification given by IGBC/LEED/GRIHA/Others (Local Body should choose appropriate option from the dropdown.)	Date of receiving Green Building Certification (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Is the certified green building new or existing buildings converted to green buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should choose appropriate option from the dropdown.)	Is the certified Green Building Platinum rated (LEED or IGBC)/ 5-star(GRIHA) rated/ NA (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.3 Green Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Name of the Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-ero Buildings (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the Workshops/Seminars/Conferences for awareness regarding Net-ero Buildings (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.4 Energy Audit of Public Buildings

Marks 200

Energy Audit is an analysis of energy flows in a building. The audit report may include energy conservation strategies viz. a process or system to reduce the amount of energy input (by using sensor-based light, recycled paper, paperless official work [online], eco-friendly material etc.) into the system without negatively affecting the output. This indicator aims to encourage local bodies to monitor their usage of electricity and take steps to reduce energy wastage.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	% of public buildings with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.		100
	100%	100	
	75% - 100%	75	
	50% - 75%	50	
	Less than 50%	0	
2.	% of public buildings where		50
	In-depth Audit was conducted	50	
	Preliminary Audit was conducted	25	
3.	% of buildings in which recommendations of energy audit were implemented (Relative Marking)		25
4.	% of public buildings with installed energy meters. (Relative Marking)		25

Details required for supporting progress:

- Total number of public buildings in the Local body.
- Number of public buildings with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Copy of executive summary of energy audit report.
- Physical and financial progress brief.
- Details on implementation of the recommendations made in the energy audit report in prescribed excel format.
- List of authorized energy auditors can be found here:

https://beeindia.gov.in/sites/default/files/Energy%20Auditors%201st-20th%20Exam.pdf

- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 7: Affordable and Clean Energy

7.3: By 2030, double the global rate of improvement in energy efficiency.

Energy Audit Reporting

What is Energy Audit ?

- An energy audit is a systematic assessment and analysis of energy usage in a building, facility, or process to identify opportunities for energy efficiency improvements and cost savings.
- In industries, the top three operating expenses are often energy (both electrical and thermal), labor, and materials.
- Energy emerges as a key area for cost reduction, making energy management a strategic focus.
- Energy audits help understand energy and fuel usage and identifying areas for reducing energy wastage.
- It helps in achieving positive outcomes like energy cost reduction, preventive maintenance, and quality control.
- The primary objective is to reduce energy consumption per unit of output or lower operating costs.
- Energy audits establish a benchmark for energy management and aid in planning more effective energy use across the organization.

Types of Energy Audit

Preliminary Energy Audit

- A preliminary energy audit is an initial assessment of energy usage in a building or facility, typically involving a walkthrough inspection and basic data collection to identify potential energy-saving opportunities and determine if a more detailed audit is required.
- Preliminary energy audit is a relatively quick exercise to:
  - Establish energy consumption techniques in the organization
  - Estimate the scope for saving
  - Identify the most likely and the easiest areas for attention
  - Identify immediate improvements for energy savings .
  - Set a 'reference point'
  - Identify areas for more detailed study.

Detailed Energy Audit

- A detailed energy audit is a comprehensive examination of energy usage in a building, facility, or process, involving thorough data collection, analysis, and evaluation of energy systems and equipment to identify specific areas for energy efficiency improvements and cost savings.
- This type of audit offers the most accurate estimate of energy savings and cost. It includes detailed energy cost saving calculations and project cost.
- In a comprehensive audit, one of the key elements is the energy balance. This is based on an inventory of energy using systems, assumptions of current operating conditions and calculations of energy use. This estimated energy use is then compared to utility bill charges.
- Detailed energy auditing is carried out in three phases:
  - Phase I - Pre-Audit Phase
  - Phase II - Audit Phase
  - Phase III - Post Audit Phase

4.2.4 Energy Audit of Public Buildings

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total numbers of public buildings in the local body	Enter number of public buildings in local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Number of public buildings with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of buildings with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of public buildings where in-depth energy audit was conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of public buildings where in-depth energy audit was conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of public buildings where preliminary energy audit was conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of public buildings where preliminary energy audit was conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
3	Executive summary of energy audit report	Upload executive summary of energy audit report
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate for the implementation of the recommendations given as part of energy audit	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief of the work done to implement the recommendations given as part of energy audit	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
4	Number of public buildings with installed energy meters	Enter number of public buildings with installed energy meters
1, 2, 3 and 4	Details of energy audit, implementation of the recommendations made in the energy audit report and energy meters	Upload details of energy audit, implementation of the recommendations made in the energy audit report and energy meters in prescribed Excel Workbook

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.4 Energy Audit of Public Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the Public Building with energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Type of energy audit conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Preliminary/In-depth) (Select from Drop down options)	Address of the Public Building with energy audit (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link of the public building with energy audit (Local Body should only enter valid Google map link.)	Latitude of the public building with energy audit	Longitude of the public building with energy audit	Date of conducting energy auditing (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Name of the entity that conducted energy audit (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Project Cost for conducting energy audits in "Rs" (Local Body should only enter numeric format.)	Recommendation given during the energy auditing (Local Body should only enter alphanumerical values.)
9	10	11

Has the local body implemented the recommendations given during the energy audit (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the public building has installed Energy Meters (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
12	13

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.5 Cool Roofing

Marks 100

A cool roof strongly reflects sunlight (solar energy) and also cools itself by efficiently emitting any heat that was absorbed. The roof stays cooler and reduces the amount of heat conducted into the building below. If a building does not have air conditioning, this keeps the building cooler, and a more constant temperature is maintained. In this indicator, local bodies will be evaluated based on the number of public buildings with Cool Roofing.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	% of public buildings with Cool Roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.		50
	100%	50	
	75% - 100%	40	
	50% - 75%	30	
	Less than 50%	0	
2.	Awareness regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings during Majhi Vasundahra Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		50

Details required for supporting progress:

- Total number of public buildings in the Local body.
- Number of public buildings with cool roofing conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Physical and financial progress brief.
- Details of public buildings in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of public buildings where cool roofing is done.
- Details of awareness events/campaigns regarding promotion of cool roofing in private and residential buildings-in prescribed excel format.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 11: Sustainable Cities and Communities	Target 11.3: By 2030, enhance inclusive and sustainable urbanization and capacity for participatory, integrated and sustainable human settlement planning and management in all countries.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.1: Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries.

Cool Roofing

What is Cool Roofing?

- A cool roof uses a highly reflective material to reflect more sunlight than a conventional roof, which can help cool buildings. Cool roofs can lower the roof's surface temperature by 2-3 degree Celsius compared to a traditional roof.
- Cool roofs are also known as high-albedo roofs or white roofs, and can reflect over double the sun's rays, that are reflected by the conventional roofs. Cool roof coatings can range from a simple limestone whitewash to good quality reflective coatings.

Benefits of cool Roofing

- Lower energy bills: By reducing the need for air conditioning.
- Improved indoor comfort: By minimizing heat gain inside buildings.
- Roof service life extension: By decreasing roof temperature.
- Reduced urban heat island effect: By minimizing thermal impact on the microclimate and local environment.

Types of Cool Roofing

- White roofs: A type of cool roof by painting white color.
- Cool-colored roofs: Typically treated with a coating that makes them reflective.
- Single-ply membranes: Light or cool-colored membranes can reduce energy usage in warm months by reflecting UV rays.
- Green roofs: Also known as living roofs, these roofs are covered with plants or a garden and can provide insulation.
- Metal roofs: They reflect the sun's rays instead of absorbing them, which can reduce cooling costs in the summer.

White roofs

Cool- colored roofs

Single-ply membranes

Metal roofs

Green roofs

4.2.5 Cool Roofing

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total numbers of public buildings in the local body	Enter number of public buildings in local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Number of public buildings with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of public buildings with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 and/or Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of public buildings with cool roofing	Upload details of public buildings with cool roofing in prescribed Excel Workbook
	Geotagged Photographs of Cool Roofs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded
2	Number of awareness events conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings	Enter number of awareness events conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings
	Details of awareness events conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings	Upload details of awareness events conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings in prescribed excel sheet format
	Geotagged Photographs of awareness activities.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.5 Cool Roofing

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the building with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the building with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map location with cool roofing during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid Google map link.)	Latitude of the building	Longitude of the building	Project cost for cool roofing in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.5 Cool Roofing

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Name of the awareness event conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

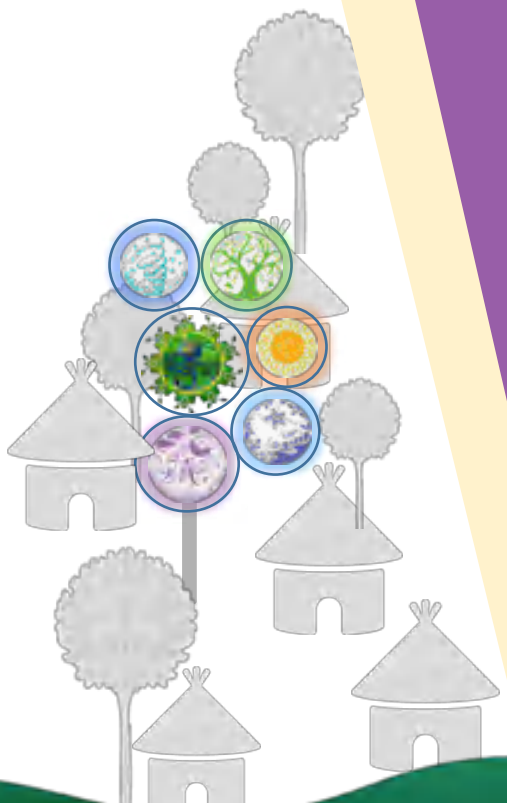
Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the awareness event conducted regarding promotion of Cool Roofing in Private and Residential buildings (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Akash

Total Marks: 3,300

5 Akash

S/N	Action points	Marks
	Promotion	
5.1	E-Pledge Registration and Compliance	600
5.2	Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media	500
5.3	Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)	400
5.4	Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots	300
5.5	Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas	800
5.6	Engagement of Self-Help Groups	100
5.7	Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation	200
	Education	
5.8	Climate Change Course on Youth Leadership for Climate Action (MYCA)	200
5.9	Paryavaran Seva through School Participation	200
	Total	**3,300**

Promotion

5.1 E-Pledge Registration and Compliance — Marks 600

Majhi Vasundhara #Epledge (हरित शपथ) is an initiative of the Majhi Vasundhara Abhiyan under Environment and Climate Change Department, GoM, to motivate citizens across the state to take environment-friendly pledges to adopt a sustainable lifestyle. This indicator will evaluate local bodies based on the number of total #Epledges registered and complied by their citizens, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of E-Pledges registered on the portal by citizens of the local body **individually** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 for 3 quarters starting from July to Sept-24 **(Relative Marking)**		150
2.	Number of E-Pledges registered on the portal by citizens of the local body **in a group** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 for 3 quarters starting from July to Sept-24 **(Relative Marking)**		100
3.	**Compliance: %** of #Epledge registered and complied **individually** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		150
4.	**Compliance: %** of #Epledge registered and complied **in a group** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		100
5.	Continuous top performers in all 3 quarters (Top 10 Ranks from every quarter will be considered)		100
	i. Continuous top performers in all 3 quarters - **individually**	70	
	ii. Continuous top performers in all 3 quarters - **group**	30	

Details required for supporting progress:

- Number of #Epledges taken by **individuals and groups** in the respective Local body along with #Epledges compliance as on Majhi Vasundhara Abhiyan #Epledge portal: https://majhivasundhara.in/en/majhi-vasundhara-pledge
- List of the top rankers will be published by the Majhi Vasundhara Mission Directorate after every quarter end.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

5.1 E-Pledge Registration and Compliance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of e-pledge registered on the portal by citizens of the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of E-Pledges taken by individuals and groups in the local body along with E-Pledge compliance as on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 E-Pledge portal
	Screenshot of the dashboard	Upload screenshot of the dashboard stating number of E-Pledge registered in the local body
2	Number of E-Pledges upkept during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of E-Pledges upkept during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Screenshot of the dashboard	Upload screenshot of the dashboard stating number of e-pledge upkept in the local body

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.1 E-Pledge Registration and Compliance

The images are for illustrative purpose only.

5.2	Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media	Marks 500

Social media provides a unique opportunity to communicate with stakeholders, particularly citizens, in real time, allowing policymakers to make citizen-centric decisions. The power of Social Media can be leveraged in Majhi Vasundhara Abhiyan to connect with the citizens of the local body. In this indicator, local bodies will be analyzed based on their active social media accounts, number of social media posts and engagement through social media coverage.

Evaluation mechanism			Marks
1.	Active social media platform		150
	Account/Page on Facebook	50	
	Account on Instagram	50	
	YouTube Channel	50	
2.	Number of followers/subscribers on social media platform **(Relative Marking)**		150
	Facebook Account/Page	50	
	Instagram Account	50	
	Subscribers on the YouTube Channel	50	
3	Number of total posts related to *Panchamahabhuta* on social media platforms with #majhivasundhara **(Relative Marking)**		100
4	Compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		100

Details required for supporting progress:

- Link of Social media platform- Facebook, Instagram and YouTube.
- Details of social media post, posted by the local body in prescribed excel format.
- Compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 should be uploaded on YouTube channel. **(Video duration not exceeding 2 minutes).**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

Noe - *Social media link should be directed to post of the specific event, not to the page. Marking for Evaluation Mechanism Point 3 will be done based on number of total posts per day during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. The local body should post at least one post every day.*

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

5.2 Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have Active social media platform (Account/Page on Facebook, Account on Instagram, YouTube Channel)	Select from the dropdown options (Yes/No)
2	Number of followers of Facebook Account/Page	Enter number of followers of Facebook Account/Page
	Number of followers on Instagram Account	Enter number of followers on Instagram Account
	Number of subscribers on YouTube channels	Enter number of subscribers on Youtube channels
1 and 2	Link of Active social media platform	Enter link of Active social media platform
3	Number of total posts related to Panchamahabhuta on social media platforms with #majhivasundhara	Enter number of total posts related to Panchamahabhuta on social media platforms with #majhivasundhara
	Details of social media post, posted by the local body	Upload details of social media post, posted by the local body in prescribed excel format
4	Link of compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 uploaded on Youtube channel	Upload link of compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 uploaded on YouTube channel

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.2 Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Post/Video related to Panchmahbhuta on Facebook/Instagram/ YouTube (Select from Dropdown options)	Social Media Post/Video link on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number)	Number of Shares on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.3	Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)	Marks 400

Active participation of local bodies in different climate change mitigation initiatives in a timely and innovative manner is one of the key objectives of Majhi Vasundhara Abhiyan. This can be accomplished by evaluation based on the promotional/awareness events and competitions (*Spardha*) conducted by the local body. In this indicator, local bodies will be evaluated based on the number of awareness programmes, initiatives and competitions to promote Majhi Vasundhara Abhiyan.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of Awareness Events/Activities/Spardha conducted **(Relative Marking)**		300
	First Quarter (July– Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third quarter (Jan – Mar) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
2.	Number of total posts for awareness events/activities/competition (*spardha*) on social media platforms with #majhivasundhara **(Relative Marking)**		50
3.	Use of eco friendly material for the promotional events/activity of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		50

Details required for supporting progress:

- Number of awareness events/activities/competition (*spardha*) conducted by the local body and number of participants including:
  - Private companies/NGOs/ Corporates
  - Educational institutions
  - The societies/residence welfare associations/citizen groups/citizen clubs.
- Number of awareness events/activities/competition (*spardha)* conducted by the local body – Quarterly, details in prescribed excel format.
- Every month at least one event/activity should be conducted from the calendar of 'List of Environment Day' attached in succeeding slides.
- Details of the social media posts of awareness events/activities/competition (*spardha*) conducted by the Local body in prescribed excel format (to be maintained quarterly).
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the awareness events.
- **Social media link should be directed to post of the specific event, not to the page.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Environment Day's Calendar

Janury

26th
International
Clean Energy Day

February

02nd
World Wetlands Day

28th
National science day

March

03rd	World Wildlife Day
14th	International Day of Action for Rivers
18th	World Recycling Day
21th	International Forest Day
22nd	World Water Day
23rd	World Climate Day

April

03 rd
World Aquatic Animals Day

18th
World Heritage Day

22 nd
World Earth Day

May

03 rd	International Leopard Day
11 th	World Migratory Bird Day
11 th	Local Bird Day
15 th	Climate Change Day
19 th	National Endangered Species Day
20 th	World Biodiversity Day
22 nd	International Biodiversity Day
23 rd	World Turtle Day
23 rd	World Parrot Day

Jun

05th	World Environment Day
07th	World Food Security Day
08th	World Oceans Day
15th	World Wind Day
17th	World Day to Combat Desertification and Drought
22nd	World Rainforest Day

Environment Day's Calendar

July

- **01- 7th** Forest Festival Week Day
- **26th** International Day for the conservation of Mangrove ecosystems
- **28th** World Nature Conservation Day
- **29th** International Tiger Day

August

- **12th** World Elephant Day
- **20th** National Renewable Energy Day

September

- **07th** International Day of Clean Air for Blue Skies
- **16th** Ozone Layer Day
- **18th** World Water Conservation Day
- **20th** World Sanitation Day
- **21st** Zero emissions day
- **29th** International day to raise awareness about food loss and waste

October

- **02-08th** World Wildlife Week
- **04th** World Animal Day
- **07th** World Habitat Day
- **13th** International Day for Natural Disaster Reduction
- **14th** International E-Waste Day
- **22nd** International Energy Day
- **24th** International Climate Action Day

November

- **01st** World Ecology Day
- **12th** World Bird Day

Deesember

- **04th** Wildlife Promotion Day
- **05th** World Soil Day
- **11th** International Mountain Day
- **14th** National Energy Promotion Day
- **23rd** National Farmers Day

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Facebook.	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Facebook. 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Twitter.	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Twitter. 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Instagram	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Instagram 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of Likes on the Social media post	Enter number of Likes on the Social Media post
	Number of Share on the Social media post	Enter number of Share on the Social Media post

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1,2 and 3	Details of Awareness events and Social Media posts	Upload details of Awareness events and Social Media posts in prescribed excel sheet format
1 and 3	Geo-tagged photographs of awareness activities	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of Awareness Events/Activities/Spardha conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the conducting promotion activity for promotion of Majhi Vasundhara during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Promotional activity conducted by (Private companies /NGO's/ Corporates Educational institutions The societies/residence welfare associations/citien groups/ citien clubs) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Promotional activity conducted in [First Quarter (July-September), Second Quarter (October-December), Third Quarter (Jan-March)] of Majhi Vasundhara 5.0 (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Which eco friendly material was used for the promotional events/activity (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Social Media Post link on Facebook (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)
5	6	7	8

Number of Shares on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)	Social Media Post link on Instagram (Local Body should enter valid link of their social media post on Instagram)	Number of Likes on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)
9	10	11	12

Social Media Post link on Twitter (Local Body should enter valid link of their social media post on Twitter)	Number of Likes on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
13	14	15	16

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

The images are for illustrative purpose only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots — Marks 300

Paryavaran Doots are individuals engaged in exemplary work related to environment conservation. To achieve the broader objectives of Majhi Vasundhara Abhiyan, local bodies should conduct events in collaboration with Paryavaran Doots. Here, active participation of youth and Paryavaran Doots is essential in climate action. This indicator evaluates the performance of the local bodies on the basis of the number of Paryavaran Doots identified by them and the encouragement of youth.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness events conducted by local body which involved participation of youth/ youth groups. **(Relative Marking)**		50
2.	Number of Paryavaran Doots identified **(Relative Marking)**		50
3.	Number of Youth identified as Paryavaran Doots **(Relative Marking)**		50
4.	Number of events conducted by the local body with Paryavaran doots **(Relative Marking)**		150
	First Quarter (July– Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Second quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Third quarter (Jan – Mar) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	

Details required for supporting progress:

- The following details in prescribed excel format:
  - Number of Youth/Youth Groups participating in these events.
  - Identification of Paryavaran Doots.
  - Number of events conducted by Paryavaran Doots.
- **Youth is an individual from the age group between 15-29.**
- Youth groups should comprise of 50% representation of girls. The group can have minimum 5 members and maximum 20 members only.
- Link of social media post for activities undertaken in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of Competition/Spardha.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 4: Quality Education

Target 4.7: By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups	Enter total number of events conducted by the local body that involved youth/youth group participation
	Details of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups	Upload details of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups in prescribed Excel Workbook
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Number of Paryawaran Doot identified	Enter number of Paryawaran Doot identified
3	Number of Youth Identified as Paryavaran Doot	Enter number of Youth identified as Paryavaran Doot
4	Number of events conducted by Paryawaran doot during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events conducted by Paryawaran doot during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events conducted by Paryawaran doot during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geo-tagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2, 3 and 4	Details of events conducted by Paryawaran Doot	Upload details of events conducted by Paryawaran Doot in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the event conducted by the local body with Paryavaran doot (Local Body should only enter in text format.)	Name of the Paryavaran Doot who conducted the event (Local Body should only enter in text format.)	Is the Paryavaran Doot identified as Youth? (Yes/No) (Age should be between 15 to 29) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Date of conducting the event (DD-MM-YYYY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Type of event (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6	7

Number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Event was conducted in which Quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Name of the Initiatives for involving Youth Participations (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of conducting the Initiatives (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Number of youth participated in the initiative (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4

Social Media Post Link of the initiative (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Total number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Number of female participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the female participants (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Number of male participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the male participants (Local Body can also enter decimal values)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

The images are for illustrative purpose only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas — Marks 800

Majhi Vasundhara Abhiyan focuses on identifying potential action points under the five elements of nature (*Panchamahabhuta*) for the betterment of the environment. Promulgation of these five principles (*Bhumi, Vayu, Jal, Agni and Akash*) in public amenities will generate awareness amongst citizens and encourage active citizen participation in the Abhiyan.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of new spots developed with focus on Majhi Vasundhara Principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 100 marks will be allocated for each new spot developed.	500
2.	**Upkeep:** Number of old spots (created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0,3.0 and 4.0) refurbished with focus on Majhi Vasundhara Principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100
3.	Number of innovative spots developed by using recycled waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
4.	Number of wall paintings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100

Details required for supporting the progress:

- Name and details of the Promulgation Spots (minimum 5) which promulgate Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Name and details of refurbished promulgation spots which promulgate Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Name and details of innovative promulgation spots created using recycled waste which promulgates Majhi Vasundhara Abhiyan principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel format.
- Details of individual wall paintings promulgating only Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the spots created/maintained
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by the Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0 and 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep).**

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas through wall paintings

Note-
The wall painting should comprise of all 5 thematic areas with Majhi Vasundhara logo in it.
Also, wall painting photograph should be geotagged and uploaded as illustrated above.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of spots created/developed with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of spots created/developed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Geotagged Photographs of Promulgation spots	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion cetificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Number of innovative spots developed by using recycled waste created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of innovative spots developed by using recycled waste created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
4	Number of wall paintings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of wall paintings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
1,3 and 4	Details of the spots created/developed, wall paintings with focus on Majhi Vasundhara 5.0	Upload details of spots created/developed, wall paintings with focus on Majhi Vasundhara 5.0 in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Is it a Promulgation spot or Innovative spot? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the Promulgation Spot/Innovative Spot during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of inauguration of the Promulgation Spot/Innovative Spot (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Idea behind developing the spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Promulgation Spot/ Innovative Spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location of the Promulgation Spot/Innovative Spot (Local Body should enter valid Google map link.)
5	6	7

Latitude	Longitude	Project cost for developing the Promulgation Spot/Innovative Spot in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

The images are for illustrative purpose only.

5.6 Engagement of Self-Help Groups — Mark 100

Self-Help Groups (SHGs) are small informal associations of people who come together for a common purpose of solving their issues and problems through self-help and community action.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of SHGs registered for Environment activities in the Local body. (Relative Marking)		20
2.	Number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		50
	Service oriented	30	
	Awareness campaigns	20	
3.	Number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 (Relative Marking)		30

Details required for supporting progress:

- Name and details of Self-Help groups registered in the local bodies in prescribed excel format.
- Details of SHGs involved in environmental activities like:
  - Awareness campaigns – Environment, Majhi Vasundhara Abhiyan
  - Green cover & biodiversity – tree plantation, nursery, garden maintenance
  - Water conservation - management of wells and water bodies,
  - SWM activities – waste collection, segregation and processing Sanitation activities – toilet Operation & Maintenance
- Signed contract copies between SHGs and local body.
- Geotagged photographs (Size 1 to 2MB) of the environmental activities conducted by SHGs.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 5: Gender Equality	Target 5.c: Adopt and strengthen sound policies and enforceable legislation for the promotion of gender equality and the empowerment of all women and girls at all levels.
	SDG 17: Partnership for the Goals	Target 17.17: Encourage and promote effective public, public-private and civil society partnerships, building on the experience and resourcing strategies of partnerships.

Illustrative activities which can be performed by SHGs, involved in Majhi Vasundhara Abhiyan

Women SHGs: The Changemakers of 'Swachhata Hi Seva

SHGs in Door-to-Door waste collection

Desludging Activity

Water conservation activities

Tree plantation

Awareness programs

Creating Nurseries

Cleaning Activities

5.6 Engagement of Self-Help Groups

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of SHGs registered for Environment activities in the Local body	Enter number of SHGs registered for Environment activities in the Local body
2	Number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged photographs of the environmental activities conducted by SHGs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
3	Number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0	Enter number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0
	Signed contract copies between SHGs and local body	Upload signed contract copies between SHGs and local body in compiled PDF format
1, 2 and 3	Details of SHGs	Upload details of SHGs in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.6 Engagement of Self-Help Groups

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the SHG registered for Environment activities in the Local body (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Number of members in the SHG (Local Body should only enter whole numbers)	Number of Service Oriented engagement activities carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)
1	2	3	4

Number of Awareness Campaigns carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Does the SHG have a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 (Select from Drop down options)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.7	Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation	Marks 200

Initiatives under Majhi Vasundhara Abhiyan utilize funds converged from various sources. This indicator identifies the number of Majhi Vasundhara Abhiyan initiatives that have been funded through Alternate Funding Channels like Community Participation, Corporate Social Responsibility etc.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of Majhi Vasundhara Abhiyan initiatives funded through alternate funding channels. (Relative Marking)	100
2.	Amount of money leveraged through Alternative Funding channels. (Relative Marking)	100

Details required for supporting progress:

- Total number of projects funded through alternate funding channels in the respective Local Body.
- Projects that follow the lines of Majhi Vasundhara Abhiyan principles will be considered for evaluation.
- Copy of fund transfer, receipts, financial proof of CSR amount allocated.
- Copy of work order.
- Copy of certificate from CSR implementation body regarding work completion.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 17: Partnerships for the Goals	Target 17.16: Enhance the Global Partnership for Sustainable Development, complemented by multi-stakeholder partnerships that mobilize and share knowledge, expertise, technology and financial resources, to support the achievement of the Sustainable Development Goals in all countries, in particular developing countries. Target 17.17: Encourage and promote effective public, public-private and civil society partnerships, building on the experience and resourcing strategies of partnerships.

5.7 Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of initiatives funded through alternate funding channels	Enter total number of initiatives funded through alternate funding channels
	Work orders	Upload compiled PDFs of all work orders
	Details of fund transfer, receipts, financial proofs of CSR amount allocated during Majhi Vasundhara 5.0	Upload copies of fund transfer, receipts, financial proofs of CSR amount allocated
	Work Completion certificates	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
2	Total amount of money leveraged through Alternative Funding channels	Enter total amount of money leveraged through Alternative Funding channels
	Details of funding and utilization	Upload details of funding and utilization in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.7 Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the project/Initiative for which alternate funding was received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Name of the firm/Organiation from which alternate fundings were received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of commencement of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Date of Completion of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Which thematic area has been addressed through the funded project? (Bhumi/Vayu/Jal/Akash/Agni) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Total amount of money leveraged through in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Education

5.8	Youth Awareness on Climate Change through Maharashtra Youth For Climate Action (MYCA) initiative	Marks 200

Young people play a critical role in localization of climate actions under Majhi Vasundhara Abhiyan, State Action Plan for Climate Change and Mission LiFE. Maharashtra Youth for Climate Action (MYCA) is a youth programme conveyed by UNICEF Maharashtra and Development Partners which empowers youth in climate actions.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of youth/individuals **REGISTERED** to the online climate course *'The Youth Leadership for Climate Action'.* **(Relative Marking)**	40
2.	Number of youth/individuals **COMPLETED** the online climate course *'The Youth Leadership for Climate Action'.* **(Relative Marking)**	80
3.	Amount of water conserved (litres of water saved) on Why Waste YEWS application. **(Relative Marking)**	60
4.	Number of youth participated in the climate action workshops/webinars/ conferences/events organized by MYCA. **(Relative Marking)**	20

Details required for supporting progress:

- List of youth participants registered to the 'The Youth Leadership for Climate Action' course at https://www.mahayouthnet.in/
- Amount of water conserved (litres of water saved) through 'Why Waste YEWS application'.
- Details of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences/ events e.g. World Earth Day, World Environment Day, World Water Day, etc. organized by MYCA platform.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 4: Quality Education

Target 4.7: By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.

1. Details of Course Registration

MYCA YouTube Channel:
https://www.youtube.com/@myca_climate

Syllabus link and QR code
https://www.mahayouthnet.in/

2. Details for YEWS registration

Youth Engagement for Water Stewardship (YEWS) is a joint program of Higher and Technical Education department, Government of Maharashtra and UNICEF. It aims to skill and empower more than a million young volunteers in Maharashtra by giving them the tools and the confidence to take collective action on water, environment and sustainability issues.

The youth in Maharashtra reports their water conservation on **WHY WASTE YEWS application**. The program appeals youth to take easy to implement, cost-effective yet highly productive water conservation measures like *fixing leaky taps, soak pit and leach pit promotion, running washing machine in full capacity, turning of tap while brushing, shaving and controlled used of shower*.

Why Waste YEWS Mobile Application Link and QR code

https://tinyurl.com/WhyWasteYEWS

MYCA Action Briefs:
https://drive.google.com/drive/folders/1smtCL38CNogtRxmJo-iufUwiTv0xw65e

5.8 Youth Awareness on Climate Change through Maharashtra Youth For Climate Action (MYCA) initiative

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of youth/individuals REGISTERED to the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'	Enter number of youth/individuals REGISTERED to the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'
2	Number of youth/Individuals who have COMPLETED the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'	Enter number of youth participants who have COMPLETED the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'
1 and 2	Details of youth/Individuals who have COMPLETED and REGISTERED	Upload details of youth/Individuals who have COMPLETED and REGISTERED in prescribed excel sheet format
3	Amount of water conserved (litres of water saved)	Enter amount of water conserved(liters of water saved)
	Details of water conserved (liters of water saved)	Upload details of water conserved(liters of water saved) in prescribed excel sheet format
4	Number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA	Enter number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA
	Details of of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA	Upload details of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.9 Paryavaran Seva through School Participation — Marks 200

The *Paryavaran Seva Yojana* also named as Environmental Service Scheme (ESS) is the initiative of Environment and Climate Change Department of Maharashtra in collaboration with Centre for Environment Education (CEE) set up as 'Center of Excellence' of MoEFCC. The initiative aims towards the implementation of environmental conservations and climate change adaptation and mitigation actions through the School students. This indicator focuses on environment not only as a subject at school level but also as a measure to motivate students in environment conservation initiatives. The performance of the local bodies will be evaluated in consideration of the environmental activities implemented through the schoolteachers and student's initiative.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Percentage of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. **(Relative Marking)**	40
2.	Appointment of respective in-charge from each participating school for ESS and number of workshops/online or offline courses(conducted by ESS) attended. **(Relative Marking)**	40
3.	Formation of the group of students (Maximum 50 students per group)	40
4.	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities organized to implement environmental initiatives. **(Relative Marking)**	40
5.	Number of community meetings/events conducted by the ESS Groups. **(Relative Marking)**	40

Details required for supporting progress:

- The following details in prescribed excel format:
  - Number of schools participated in ESS.
  - Details of students and in-charge of the ESS group.
  - Details of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by in-charge.
  - Details of events/ campaigns/ implementation activities/ community meetings conducted by ESS group.
- Completion report on minimum three thematic activities in the sector of water management, waste management, energy , biodiversity, culture and heritage.
- Geotagged photographs of activities along with the student groups (Size 1 to 2MB)

Noe:

- ***School should paricipae in P aryavaran Seva Yojana (ESS) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 and form a group of sudens (idenifying one male and one female suden as group leader) led by eacher in-charge.***
- ***Members of he Rashriya Hari Sena will no be eligible o regiser for he ESS.***
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 4: Quality Education	Target 4.7: By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

Environment Service Scheme - (ESS)

To inculcate the importance of environment conservation and protection in the students at the school level through direct action at a young age,

State Govt. On 14-1-2011, "Environment Service Scheme" has been started in secondary and higher secondary schools of the state by government decision.

Considering the effective implementation, success and attention of the scheme, the Hon'ble (Finance) Minister has announced the implementation of the Environment Service Scheme in 7500 schools across the state in his budget speech in 2023. This scheme is applicable all over the state and as the second phase of the scheme, the scheme is being implemented in 7500 schools across the state in the next five years. Hands-on training for teachers in which textbooks will be provided along with educational materials for teachers, through which students will be facilitated to adopt an eco-friendly lifestyle. Through the scheme, the focus will be on designing and implementing practical action programs related to the local environment, based on the experiences of the students. Students are expected to develop leadership qualities and communication skills along with understanding the complex processes of environment and taking environmental conservation actions on them.

Objectives: Environmental conservation through direct action, creating sensitive and conscious citizens, solving local environmental problems through public participation, skill development of students, creating awareness about local resource utilization.

Registration process

- **Online registration of school schools**
- **Appointment and registration of scheme head teachers (annually)**
- **Introduction form for Scheme incharge teacher (annually)**
- **School level- Group Formation of Students- Group List of max. 50 Students (Number of Boys and Girls should be equal) (annually)**

Trainings/ Action Programmes

- **Online/face-to-face orientation/participation in training workshops of incharge teachers**
- **Participation in Online Courses by incharge teachers organied by CEE**
- **Implementation of planned activities at school level Key actions by incharge teachers**
- **Organiing camps/meetings at school and community level**

Reporting

- **Action Activity Reports and Photographs for Schools**
- **Selection for Global Warming Climate Change Action Olympiad based on information submitted by schools**
- **Online E-Pledge and E-Certificate**

Schools can implement "Environment Service scheme" action programs through active participation as follows:
Schools can promote (ESS) through their active participation as mentioned below:

Type of activities	Details of activities
Environmental awareness	1. **Water:** Educating students about the importance of water conservation and ways to save water in their daily lives. 2. **Environmentally friendly practices of solid waste management:** use of recycled paper bags, promotion of use of cloth bags and ban on plastic waste. 3. **Biodiversity:** Wildlife conservation, wild vegetable festival, wildlife conservation, distribution of saplings on Dussehra day, interactive sessions, painting competition etc. 4. **Energy:** Use of energy saving appliances through Indian Standard (BIS), reduction of energy consumption, adoption of renewable energy sources and promotion of sustainable lifestyle. 5. **Culture and Heritage:** Eco-Friendly Festivals: Eco-friendly Diwali, Eco-friendly Rangpanchami using natural colours, Kite festival without using nylon manja, Study and conservation of local traditional knowledge and heritage. 6. **Global Warming Climate Change:** (Awareness campaign under all subjects) 7. **Pollution:** Conducting awareness campaigns on air pollution, climate change, water and waste management, energy conservation etc. 8. **Public Awareness Campaign:** Conducting public awareness campaigns on air pollution, climate change, water and waste management, energy conservation etc. 9. **Eco-Friendly Lifestyle and Environment Day Special:** To study and conserve the current status of local resources like soil, water, biodiversity, and energy, 10. **Environment Day and Competitions:** Organizing various competitions on various local specific environmental issues for Environment Day and Environment Day, Wildlife Week, World Environment Day Public awareness, environmental conservation through public participation and taking measures at household and village level.
Data collection projects and surveys	1. **Water Management:** Daily water consumption measurement, water leakage measurement (audit), rainwater measurement study and action 2. **Solid waste management:** Wet and dry waste segregation, Degradable waste generation survey, Plastic waste survey at school and community level. 3. **Biodiversity:** Seed collection, plant counts, genetic surveys of endemic species, tree seasonality studies, tree planting campaigns, bird surveys, butterfly-insect-reptile surveys etc. 4. **Energy:** Electricity meter and electricity bill study, home energy audit, solar capacity measurement etc.
Evidence based projects/actions /outcomes	1. **Water Conservation Remedial Actions:** Replacement of leaky taps, absorption pits, rainwater harvesting systems, groundwater recharge, wastewater management recycling and use of plants for wastewater treatment (Root Zone Technology, backyard studies), green schools and school water and sanitation improvements Ecovillage / Ecocity 2. **Solid Waste Management:** Waste Composting, Vermicomposting, Modern Techniques of Composting Models, Production and Use of Biological Fertilizers, Fertilizer Production from Decomposable Waste, Ecosan (Ecological Sanitation) 3. **Biodiversity:** Conducting and maintaining tree plantation program by producing saplings in school premises, updating school biodiversity register, village biodiversity register Study of our ecosystem / habitat (forest, river, lake, grassland), development of roadside green belt, memory forest, medicinal plants Park etc. 4. **Energy:** School level and community level posters for energy efficient tools and equipment, use of biogas, non-conventional energy sources – solar energy and wind energy conservation practices, Local governments and other departments can implement conservation initiatives by involving students and communities through school participation.

5.9 Paryavaran Seva through School Participation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter Number of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Certificate of Participation	Upload certificate of participation of schools in compiled pdf format
2	Number of workshops/online or offline courses(conducted by ESS) attended	Enter number of workshops/online or offline courses(conducted by ESS) attended
4	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives	Enter annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives undertaken by the local body
	Geotagged Photographs of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Completion report on minimum three thematic activities in the sector of water management, waste management, energy, biodiversity and culture & heritage.	Upload completion report in PDF format
5	Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups	Enter number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups
	Agenda of the meeting	Upload Agenda of the meetings in compiled PDF format
1, 2, 3, 4 and 5	Details of Paryavaran Seva through School Participation	Upload details of Paryavaran Seva through School Participation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.9 Paryavaran Seva through School Participation

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of School participated in ESS during MVA 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	UDISE+ code (Unified District Information System for Education code) of the school	Date of participation under ESS (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Is the group of students (maximum 50) formed by the school? (Select from Drop down options)	Number of students in the ESS group of the school (Local Body should enter whole number)	Is the teacher being appointed as respective in-charge from for ESG? (Select from Drop down options)	Name of the teacher appointed in-charge (Local Body should only enter in text format.)
5	6	7	8

Contact number of the teacher (Local Body should only enter correct Contact number of the teacher in alphanumeric format)	Number of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by the in-charge teacher (Local Body should only whole number values.)	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives conducted by ESS group of the school (Local Body should only whole number values.)
9	10	11

Thematic area covered under the activities (water management/waste management/energy/ biodiversity/ Culture & Festivals) (Local Body should enter the themes from the above options in text format. Local body can enter multiple themes, if applicable.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the community meeting/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.))
12	13	14	15

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Updated Schemes For Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 Indicators

1. Bhumi

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
1.1 Green Cover and Biodiversity		
1.1.1	Trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan	• National Mission for Green India/ Green India Mission, Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India • Vanmahotsav – Plantation by Maharashtra Forest Department, Govt. of Maharashtra • AmrutVan Udyan Nirmiti, Revenue and Forest Department, GoM, GR dated 10 April 2023 • BelVan Udyan Nirmiti, Revenue and Forest Department, GoM, GR dated 10 April 2023 • 'Ek Ped Maa Ke Naam'
1.1.2	Tree Census with geotagging – Preparation and Publication	• Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act, 1975 • Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees (Amendment) Act, 2021
1.1.3	Implementation of the Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees Act 1975	
1.1.4	Creation of Nursery	----------
1.1.5	Newly created green areas and their maintenance	• AMRUT 2.0 - Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation scheme, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India
1.1.6	Tree Plan : A plan to achieve minimum 33% green cover	• National Mission for Green India /Green India Mission, Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India • Maharashtra (Urban Areas) Protection and Preservation of Trees (Amendment) Act, 2021
1.1.7	People's Biodiversity Register preparation and documentation	• Biological Diversity Act, 2002 • Biological Diversity Rules, 2004 • Biological Diversity Amendment Act, 2023
1.1.8	Soil as Carbon sink	----------
1.1.9	Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation	• National Bamboo Mission. • POCRA - Nanaji Deshmukh Krushi Sanjivani Prakalp. (only for 16 districts) • Atal Bamboo Samruddhi Yojana.
1.1.10	Seed Collection Centre	• Maharashtra Gene Fund Project, GR dated 25th May 2022 • The Protection of Plant Varieties and Farmer's' Rights Act, 2001

1. Bhumi

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
1.2 Solid Waste Management		
1.2.1	Solid Waste Management- segregation at source and collection	• Swachh Bharat Mission 2.0, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India • Urban Development Department , Govt. of Maharashtra. • Solid waste management rules, 2016. • National Biogas Programme. • Galvanizing Organic Bio-Agro Resources Dhan (GOBARdhan)
1.2.2	Wet Waste Processing	
1.2.3	Dry Waste Processing/Disposal	
1.2.4	Scientific Treatment of Legacy Solid Waste	• Guidelines for Disposal of Legacy Waste, CPCB • Clause 'J' of Schedule–I of the SWM Rules, 2016. • Swachh Bharat Mission 2.0, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India
1.2.5	Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)	• Notification on Ban on identified Single Use Plastic Items from 1st July 2022, Govt. of India: G.S.R. 571 (E) dated 12th August 2021 • Maharashtra Plastic and Thermocol Products (MUSTH&S) Notification, 2018 • Swachh Bharat Mission (Urban), Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India
1.2.6	Bio-Medical Waste Management	• Biomedical Waste Management Rules, 2016
1.2.7	E-Waste Management	• E-Waste (Management) Rules, 2022 • E-Waste (Management) Rules, 2016 • Battery Waste Management Rules, 2022
1.2.8	ODF Status	• Swachh Bharat Mission 2.0, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India • Urban Development Department, Govt. of Maharashtra • Maharashtra Sauchalay Anudaan Yojana.

2. Air

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
2.1	Air Quality Monitoring- MoEFCC recognized labs and NABL Accredited Labs	• National Clean Air Programme (NCAP), Ministry of Environment, • Forest & Climate Change, Govt. of India • Maharashtra Pollution Control Board – Graded Response Action Plan • Central Pollution Control Board - Conceptual Guidelines and common methodology for Air Quality Monitoring • National Ambient Air Quality Standard (NAAQS) • National Air Quality Monitoring Programme (NAMP)
2.2.1	Initiatives towards banning of firecrackers	----------
2.2.2	Promotion of good habits in citizen Creation of cycling Track	----------
2.2.3	C&D Waste Management	• Swachh Bharat Mission 2.0, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India • C&D Waste Rules (amendments), 2016 • National Clean Air Programme (NCAP), Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India. • Guidelines on Dust mitigation measures in handling Construction material and C&D wastes • Guidelines on Environmental Management of Construction & Demolition (C & D) wastes
2.3.1	Effective implementation of EV Policy: Electric Vehicles	• Maharashtra EV Policy, 2021, Govt. of Maharashtra
2.3.2	EV Charging stations	• GR No.: MSEVP-2021/CR 25/TC 4, Environment and Climate Change Department, Govt. of Maharashtra. • Gazette Notification of Electric Mobility Promotion Scheme-2024.
2.4	Reduction Of Noise pollution	• Noise pollution (regulation and control) rules, 2000
2.5	Awareness on Climate Change	----------
2.6	Disaster management and mitigation	• National Disaster Management Act ,2005 • National policy on Disaster Management, 2009 • National Disaster Management Plan, 2019 • Maharashtra State Disaster Management Plan
2.7	Climate Action Planning (For AMRUT Cities only)	• National Action Plan on Climate Change (NAPCC) • India's Nationally Determined Contributions (NDC)

3. Water

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
3.1	Water Resource Conservation and Rejuvenation	• AMRUT 2.0 - Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation Scheme under Ministry of Housing & Urban Affairs • Jal Yukt Shivar Abhiyan, Gov. of Maharashtra • AMRUT Sarovar, Jal Shakti Abhiyan, Catch the Rain, 2022
3.2.1	Rainwater harvesting in public buildings	• Catch the Rain: Jal Shakti Abhiyan, Ministry of Jal shakti, Department of Water Resources, River Development and Ganga Rejuvenation • AMRUT 2.0 - Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation scheme under Ministry of Housing & Urban Affairs
3.2.2	Rainwater percolation pits.	----------
3.2.3	Aquifer Recharge (Wells/borewells)	----------
3.3.1	Water audit for public buildings	• Government of Maharashtra, Water Supply and Sanitation Department, Circular no. RWS 1004/ CR 24/WS-07 Date: 25 May 2004 • Central Water Commission – Draft general guidelines for water audit and water conservation, 2017
3.3.2	Water audit for water supply scheme	
3.3.3	Water quality monitoring	• Central Pollution Control Board - Water Quality Standards • National Water Quality Monitoring Programme. • BIS- Drinking water standards (IS 10500: 2012)
3.4	Waste water treatment and reuse of treated water	• AMRUT 2.0 - Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation scheme under Ministry of Housing & Urban Affairs • Swachh Bharat Mission 2.0, Ministry of Housing and Urban Affairs, Govt. of India
3.5	Promotion of sustainable festivals	• Revised guidelines for idol immersion, CPCB, 2020
3.6	Wetland conservation	• Wetlands conservation and management rules,2017, Ministry of Environment, Forest and Climate Change

4. Energy

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
4.1	Promotional and awareness generation activities to encourage use of renewable energy sources and Net Zero	----------
4.2.1	Green Streetlighting	• Street Lighting National Program, Energy Efficiency Services Limited, JV of PSUs under Ministry of Power, Govt. of India
4.2.2	Renewable Energy installations in the local body	• Grid connected rooftop Solar Program, Ministry of New and Renewable Energy, Govt. of India
4.2.3	Number of Green buildings	----------
4.2.4	Energy audit of Public buildings	• Save Energy Program, Maharashtra Energy Development Agency • National Energy Conservation Act, Guidelines by the Bureau of Energy Efficiency.
4.2.5	Cool Roofing	----------

Awards

Urban Local Bodies (ULBs)

State Level Awards
Urban Local Bodies (ULBs) (AMRUT Cities)

AMRUT Cities (01) 10 Lakh + Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

AMRUT Cities (02) 3-10 Lakh Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

AMRUT Cities (03) 1-3 Lakh Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Total : 09

State Level Awards
Urban Local Bodies
(ULBs) (Non AMRUT Cities)

Municipal Councils & Nagar Panchayats

(04)

40k - 1 Lakh population

(3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Municipal Councils & Nagar Panchayats

(05)

25k - 40k population

(3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Municipal Councils & Nagar Panchayats

(06)

15k - 25k population

(3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Municipal Councils & Nagar Panchayats

(07)

Less than 15k population

(3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Total : 12

State Level Awards

Awards to Urban Local body High Jump and Highest erformance Awards (Bhumi and Bamboo lantation)

High Jump Award:
In each vertical

(1 × 4 = 4)

Category
Winner

Highest performance in the thematic area of Bhumi in each vertical

(1 × 7 = 7)

Category
Winner

Highest performance for Bamboo Plantation

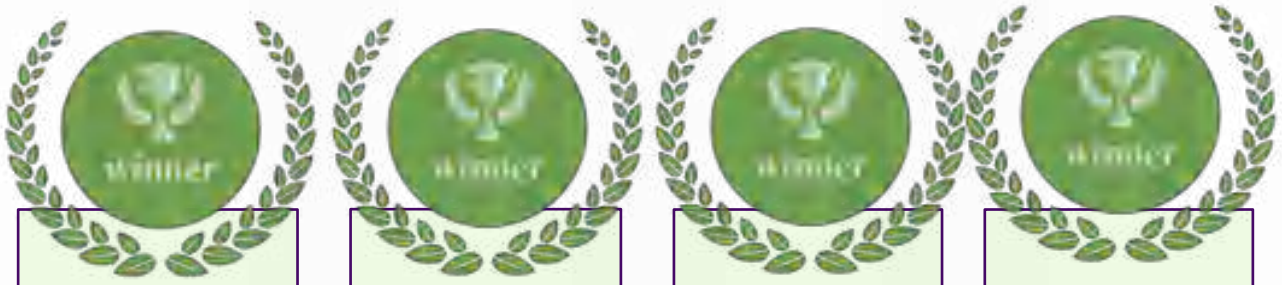
(1 × 7 = 7)

Category
Winner

Total : 18

State Level Awards – Urban & Rural

Awards for romoting Local Bodies to Divisional & District Level Officers

Divisional Commissioner (3)	Collectors (3)	Chief Executive Officer, Zilla Parishad (3)	Block Development Officers (3)
Category	Category	Category	Category
Winner	Winner	Winner	Winner
1st Runner Up	1st Runner Up	1st Runner Up	1st Runner Up
2nd Runner Up	2nd Runner Up	2nd Runner Up	2nd Runner Up

Total : 12

Division Level Awards

Division Level Awards
Urban Local Bodies (ULBs)

Best performing AMRUT City in Division	Best performing Municipal Council & Nagar Panchayat in Division	Best performing Municipal Council & Nagar Panchayat in Division	Best performing Municipal Council & Nagar Panchayat in Division	Best performing Municipal Council & Nagar Panchayat in Division
	40k-1 Lakh population	25k-40k population	15k-25k population	Less than 15k population
(6)	(6)	(6)	(6)	(6)
Category Winner	Category Winner	Category Winner	Category Winner	Category Winner

Total: 30

Division Level Awards
Urban Local Bodies (ULBs)

Best performing Collector in each Division
(2 × 6 =6)
(Other than State level winners)

Category
Winner
1st Runner Up

Total: 12

Thank you!

महाराष्ट्र शासन

पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग

माझी वसुंधरा अभियान ५.०

टूलकिट (ग्रामीण)

२०२४-२५

परिशिष्ट- २

माझी वसुंधरा अभियान ५.०
पर्यावरण व वातावरणीय विभाग
टूलकीट, २०२४ मध्ये प्रकाशित
भेट द्या: https://majhivasundhara.in/en

अनुक्रमणिका

- माझी वसुंधरा अभियान ४
- शाश्वत विकास उद्दिष्टे ५
- वेळापत्रक ६
- माहिती संकलन कार्यपद्धती ७
- महत्त्वाचे मुद्दे ८
- प्राथमिक माहिती संकलन १०
- मार्गदर्शक सूचना ११
- थीमॅटिक क्षेत्रे १९
- निर्देशक २०
- संदर्भासाठी योजना व अधिनियम २८१
- पुरस्कार २९०

माझी वसुंधरा अभियान

महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागामार्फत नागरी आणि ग्रामीण क्षेत्रांसाठी राबविण्यात येणारा अनोखा एकात्मिक असा उपक्रम आहे. यामध्ये नैसर्गिक परिसंस्थांचे जतन व संरक्षण करण्यासाठीच्या विविध उपायांची अंमलबजावणी करणे आणि वातावरणीय बदलाच्या अनुषंगाने राबविण्यात येणाऱ्या पर्यावरणपूरक कृती उपक्रमांवर नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहित करणे, या बाबी समाविष्ट केल्या आहेत.

या अभियानाची रचना **कार्बन पृथक्करण, हरित वायूचे उत्सर्जन कमी करणे आणि नागरिकांमध्ये शाश्वत जीवनशैलीचा प्रचार करणे** या वातावरणीय बदलाच्या तीन महत्त्वाच्या बाबींवर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी करण्यात आली आहे.

अधिक माहितीसाठी भेट दया. : https://majhivasundhara.in

शाश्वत विकास उद्दिष्टे

- शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs), ज्यांना जागतिक उद्दिष्टे म्हणूनही ओळखले जाते, २०१५ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांनी गरिबी समाप्त करण्यासाठी, आणि आपल्या पृथ्वीचे संरक्षण करण्यासाठी सार्वत्रिक आवाहन म्हणून स्वीकारले होते.
- ही उद्दिष्ट्ये जनसमुदायाच्या आणि पृथ्वीच्या शांतता आणि समृद्धीसाठी सामायिक योजना प्रदान करतात.
- ही १७ शाश्वत विकास उद्दिष्टे एकात्मिक आहेत म्हणजेच एका क्षेत्रातील कृतीचा इतर क्षेत्रांवर परिणाम होतो हे जाणून सर्वांगीण विकासाने सामाजिक, आर्थिक आणि पर्यावरणीय शाश्वतता संतुलन साधले पाहिजे.

शाश्वत विकास उद्दिष्टे आणि माझी वसुंधरा अभियान

- माझी वसुंधरा अभियान संयुक्त राष्ट्रांच्या शाश्वत विकास उद्दिष्टांशी संरेखित आहे कारण दोन्ही सर्वांगीण सामाजिक विकासाला संबोधित करतात.
- माझी वसुंधरा अभियान निसर्गाच्या पाचही घटकांवर (पंचमहाभूते) लक्ष केंद्रित करते – भूमी, वायू, जल, अग्नी आणि आकाश.
- निसर्गाच्या पाच घटकांना संबोधित करून आणि नागरिकांच्या सहभागाला प्रोत्साहन देऊन, माझी वसुंधरा अभियान शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी योगदान देते.

वेळापत्रक -
माझी वसुंधरा अभियान ५.०

पुरस्कार वितरण
५ जून २०२५

क्षेत्रीय तपासणी
२ मे – २० मे २०२५

डेस्कटॉप मूल्यमापन
६ एप्रिल –२५ एप्रिल २०२५

MIS सबमिशन
१ एप्रिल – १५ एप्रिल २०२५

स्थानिक स्वराज्य संस्थांची नोंदणी
२६ जून – १५ ऑगस्ट २०२४

अभियान कालावधी
१ जून २०२४ - ३१ मार्च २०२५

माहिती संकलन कार्यपद्धती

- माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये सहभागी झालेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा माझी वसुंधरा अभियान ५.० मध्ये थेट समावेश होईल.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी माझी वसुंधरा अभियान ५ .० मध्ये सहभागी होण्यासाठी अभियानाच्या MIS पोर्टलवर नोंदणी करावी. अधिक माहितीसाठी https://abhiyanmis.majhivasundhara.in/ या संकेतस्थळाला भेट द्या.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी अभियान कालावधीत विविध उपक्रम राबवावेत आणि सदर उपक्रमांची माहिती MIS पोर्टलवर सादर करण्यासाठी आवश्यक तो सर्व तपशील तयार ठेवावा.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी टूलकिटमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे MIS मध्ये त्यांची प्रगती आणि कामाचा अहवाल सादर करावा.
- माझी वसुंधरा अभियानाच्या MIS पोर्टलवर विहित स्वरूपात MIS सादर करावा.
- माझी वसुंधरा अभियान पोर्टलवरील माहिती अचूक, विश्वासार्ह आणि सत्य असल्याबाबतची जबाबदारी **स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या प्रशासकीय प्रमुखांची** असेल.

टीप: *स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सर्व कागदपत्रांच्या मूळ प्रती जतन कराव्यात. अभियान संचालनालयात, संबंधित कागदपत्रे पुन्हा सादर करावे लागू शकतात.*

महत्त्वाचे मुद्दे

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत म्हणजे, **दिनांक १ जून २०२४ ते दिनांक ३१ मार्च २०२५** या कालावधीत केलेल्या सर्व उपाययोजनांचा मूल्यमापनासाठी विचार केला जाईल.

- माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाने विहित केलेल्या नमुन्यामध्येच (फॉरमॅट/टेम्प्लेट्स) तपशील सादर करणे आवश्यक आहे. सदर नमुने MIS पोर्टलवर डाऊनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असेल.

- कोणत्याही निर्देशकासाठी, जर सादर केलेले दस्तऐवज वैध/सुवाच्य नसतील आणि/किंवा गुगल लिंक्स अवैध असतील, तर त्यासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

- MIS वर नोंदवलेल्या माहितीच्या आधारे त्रयस्त यंत्रणेद्वारे डेस्कटॉप मूल्यमापन करण्यात येईल. त्यानंतर क्षेत्रीय तपासणी व मूल्यमापन (फील्ड मूल्यमापन) त्रयस्त यंत्रणेद्वारे करण्यात येईल.

माझी वसुंधरा अभियान ५.०

पंचायत राज संस्था (PRI) - गट

ग्रामपंचायत (०१)	लोकसंख्या १० हजार पेक्षा अधिक	३४६
ग्रामपंचायत (०२)	लोकसंख्या ५ हजार ते १० हजार	१,४००
ग्रामपंचायत (०३)	लोकसंख्या ३ हजार ते ५ हजार	३,२६१
ग्रामपंचायत (०४)	लोकसंख्या २ हजार ते ३ हजार	५,३३५
ग्रामपंचायत (०५)	लोकसंख्या १.५ हजार ते २ हजार	४,९४३
ग्रामपंचायत (०६)	लोकसंख्या १ ते १.५ हजार	६,७८३
ग्रामपंचायत (०६)	लोकसंख्या १ हजार पेक्षा कमी	५,८२९
ग्रामीण		२७,८९९

टीप: सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था आपल्या लोकसंख्येनुसार संबंधित गटात स्पर्धा करतील.
सदर लोकसंख्येचे गट २०११ च्या जनगणना अहवालानुसार तयार करण्यात आले आहेत.

प्राथमिक माहिती संकलन

पंचायत राज संस्थांची माहिती

स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे नाव आणि प्रकार

स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे भौगोलिक क्षेत्रफळ

लोकसंख्या

ग्रामपंचायतीमधील घरांची संख्या

प्रशासकीय प्रमुख यांचा तपशील (नाव, संपर्क क्रमांक)

गट विकास अधिकारी यांचा तपशील (नाव, संपर्क क्रमांक)

समन्वय (नोडल) अधिकारी यांचा तपशील
(नाव, पदनाम, संपर्क क्रमांक)

अधिकृत सोशल मिडिया पेज किंवा संकेतस्थळाची लिंक

टीप: *सदर लोकसंख्येचे गट २०११ च्या जनगणना अहवालानुसार तयार करण्यात आले आहेत.*

मार्गदर्शक सूचना

MIS साठी मार्गदर्शक सूचना:

- ❖प्रत्येक निर्देशकासाठी MIS मध्ये माहिती भरणे आवश्यक आहे.
- ❖या टूलकिटमध्ये MIS मध्ये भरण्यासाठीची प्रत्येक निर्देशकासाठीची आवश्यक ती माहिती देण्यात आली आहे.
- ❖प्रत्येक निर्देशकासाठी सूचना आणि मार्गदर्शक सूचना देखील देण्यात आले आहेत.
- ❖स्थानिक स्वराज्य संस्थेने दिलेल्या नमुन्यानुसार आवश्यक दस्तऐवज जमा करून विहित माहिती संकलित करून ती जतन (सेव्ह) करून ठेवावी.
- ❖MIS सबमिशन दरम्यान आवश्यक असलेले तपशील **मूल्यमापन यंत्रणा क्रमांक (Evaluation Mechanism Number)** खाली दिलेल्या प्रमाणे प्रत्येक निर्देशकात समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत लागवड केलेल्या व जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या **(Relative Marking)**	२००
२.	**स्थानिक वृक्ष:** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या एकूण वृक्षांपैकी स्थानिक वृक्षांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	२००

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.

एक्सेल शीट्ससाठी मार्गदर्शक सूचना

- संदर्भित निर्देशकांसाठी एक्सेल शीटमध्ये माहिती भरणे आवश्यक आहे.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने दिलेल्या नमुन्यानुसार आवश्यक दस्तऐवज जमा करून विहित माहिती संकलित करून ती जतन (सेव्ह) करून ठेवावी.

Sr.No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5	6

- संबंधित निर्देशकासाठी MIS मध्ये एक्सेल शीट्स जोडणे आवश्यक आहे. जर स्थानिक स्वराज्य संस्थेने एक्सेल शीटच्या डुप्लिकेशन/प्रतिकृती MIS मध्ये जोडल्यास संबंधित निर्देशकासाठी ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी फक्त माझी वसुंधरा अभियान राज्य संचालनालयाने दिलेल्या विहित एक्सेल शीट्स वापराव्या. विहित एक्सेल शीटऐवजी इतर कोणतीही एक्सेल शीट वापरल्यास स्थानिक स्वराज्य संस्थेला ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- MIS मध्ये भरलेली माहिती एक्सेल शीटमध्ये भरलेल्या महिती आणि MIS मधील संलग्न दस्तऐवजांसोबत तपासली जाईल . भरलेल्या माहितीमध्ये काही तफावत आढळून आल्यास स्थानिक स्वराज्य संस्थेला त्या निर्देशकासाठी ० (शून्य) गुण देण्यात येतील.
- काही निर्देशकांसाठी, एकापेक्षा जास्त एक्सेल शीट असू शकतात.

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी.

जिओटॅगिंगसाठी मार्गदर्शक सूचना

माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत छायाचित्रे जिओटॅग करण्यासाठीच्या सूचना:

- मोबाईलमध्ये प्ले स्टोअर उघडा, जिओटॅगिंग ॲप्स शोधा, सूचीमधून कोणतेही जिओ-टॅगिंग ॲप डाउनलोड करा आणि इंस्टॉल करा.
- जिओटॅगिंग ॲप उघडा आणि पूर्वी/दरम्यान/नंतरची छायाचित्रे घेताना एकाच ठिकाणाहून (angle) क्लिक करा.
- क्लिक केलेली जिओटॅग छायाचित्रे फोल्डरमध्ये सेव्ह करा.
- छायाचित्रे अपलोड करण्यापूर्वी त्यांची Size १ ते २ MB असल्याची खात्री करा.

भूमी थीमॅटीक क्षेत्रासाठी : प्रत्येक ठिकाणाची (वृक्षारोपण करण्यापूर्वी/दरम्यान/नंतर) विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे पीडीएफ (PDF) स्वरूपात एकत्र संकलित करून अपलोड करावीत.

सर्व जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये खालील घटक असल्यानंतरच छायाचित्रे वैध मानले जातील:

- अक्षांश आणि रेखांश
- दिनांक (जेव्हा छायाचित्र काढण्यात आली.)
- ठिकाणाचे नाव

जिओटॅग छायाचित्रांसाठी मार्गदर्शक सूचना

छायाचित्रे वैध मानली जाण्यासाठी खालील तपशील जिओटॅग केलेल्या चायाचीत्रांवर नमूद असणे आवश्यक आहे:

१. पंचायत राज संस्थेचे नाव

२. जिल्ह्याचे नाव

३. अक्षांश (Longitude) आणि रेखांश (Latitude)

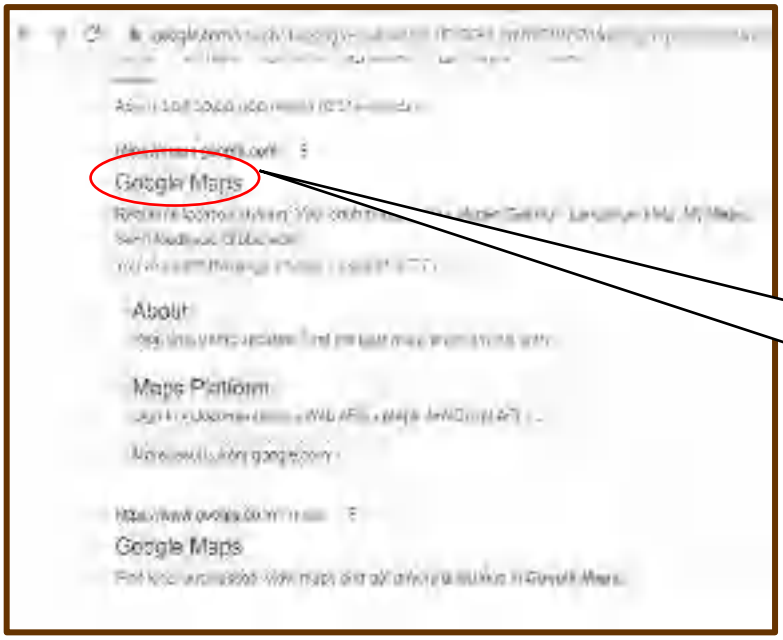
४. दिनांक आणि वेळ

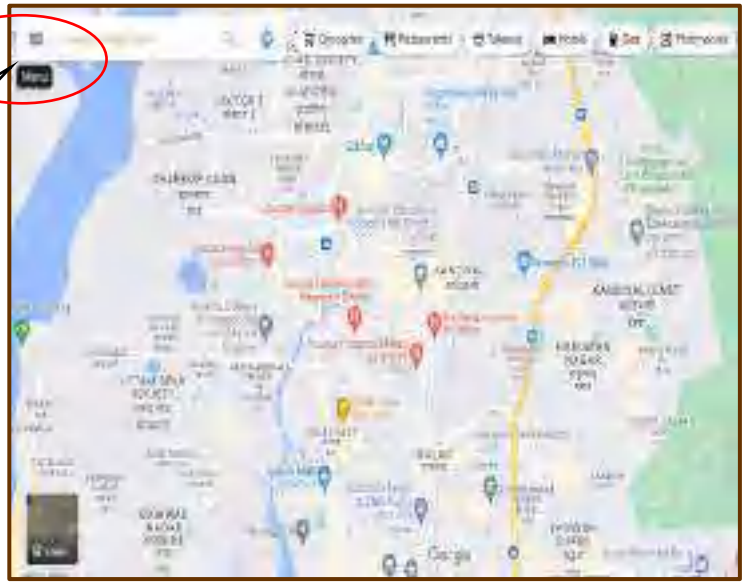

MIS मध्ये गुगल मॅप लिंक कशी टाकायची याविषयी मार्गदर्शक सूचना:

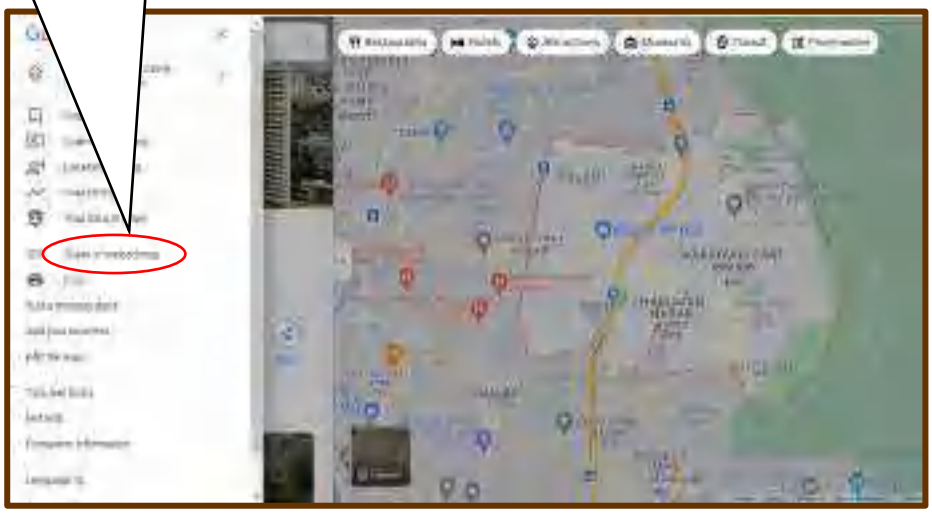

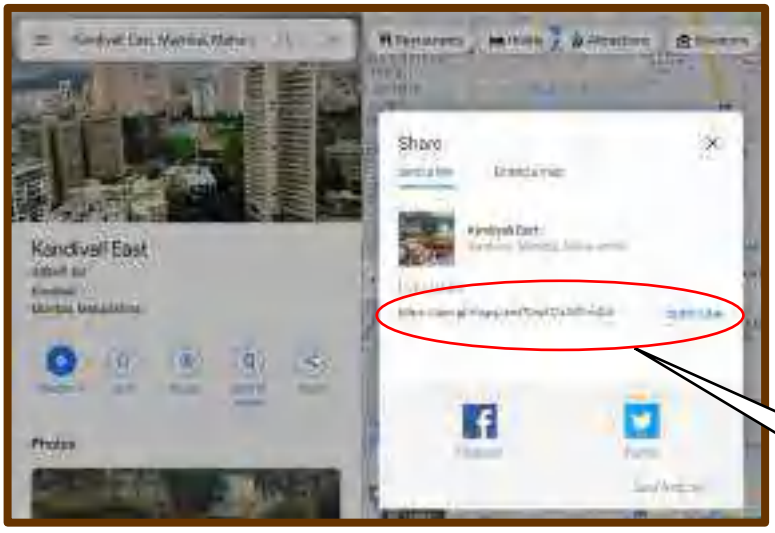
टप्पा १: तुमच्या संगणकामध्ये गूगल मॅप सुरू करा.

टप्पा २: तुम्ही शेअर करू इच्छित असलेल्या दिशानिर्देश, नकाशा किंवा मार्ग शोधा. यानंतर वर डावीकडे असलेल्या मेनू या पर्यायावर क्लिक करा.

टप्पा ३: शेअर किंवा एंबेड मॅप यावर क्लिक करा.

टप्पा ४: लिंक कॉपी करा आणि आवश्यक त्या ठिकाणी पेस्ट करा.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी निर्देशकांमध्ये दिलेल्या गुगल मॅप लिंक डेस्कटॉप असेसारद्वारे तपासल्या जातील. फिल्ड मूल्यांकनासाठी, असेसरला समान लिंक दिली जाईल. त्यामुळे, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी अचूक गुगल मॅप लिंक पुरवावी.

IEC/प्रचारात्मक उपक्रमांच्या छायाचित्रांसाठी मार्गदर्शक सूचना

- जनजागृती उपक्रमांसाठी सादर केलेली सर्व छायाचित्रे ही उपक्रम ज्या तारखेला झाला त्या तारखेसह जिओटॅग केलेली असावीत.

- प्रत्येक उपक्रमासाठी, उपक्रमाची पार्श्वभूमी/बॅनर स्पष्टपणे दर्शवेल, असे किमान एक छायाचित्र काढणे आवश्यक आहे.

- बॅनरवर माझी वसुंधरा अभियान ५.० व MissionLiFE चे बोधचिन्ह (लोगो) व नाव असणे आवश्यक आहे.

- बॅनरवर कार्यक्रमाचे शीर्षक असावे. उदाहरणार्थ, जर वातावरणीय बदलाविषयी जनजागृती निर्माण करणारा उपक्रम असेल तर "वातावरणीय बदलाबाबत जागरूकता" असे स्पष्ट शीर्षक असावे.

- छायाचित्रात कार्यक्रमात सहभाग घेतलेल्या सहभागींचा समावेश असणे आवश्यक आहे.

- जनजागृती उपक्रमांमध्ये वातावरणीय बदलाची मूलभूत व्याख्या, संकल्पना, शासकीय नियम आणि धोरण आणि त्या विषय/निर्देशकासंबंधी राष्ट्रीय - आंतरराष्ट्रीय परिस्थिती या मुद्यांचा समावेश असावा.

- #majhivasundhara आणि #MissionLiFE हे हॅशटॅग वापरुन समाज माध्यमावर उपक्रम व कार्यक्रमांच्या पोस्ट कराव्या.

थीमॅटिक क्षेत्र

आकाश
भूमी
अग्नि
वायू
जल

भूमी

एकूण गुण: ४,६२५

१. भूमी (ग्रामीण) – ४,६२५

१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता	३,२७५
१.२ घनकचरा व्यवस्थापन	१,३५०

१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता

अ.क्र.	कृती बिंदू	गुण
१.१.१	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे	६००
१.१.२	जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन	१२५
१.१.३	रोपवाटिकेची निर्मिती	१००
१.१.४	नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल	३००
१.१.५	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण	१५०
१.१.६	मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे	१५०
१.१७	बांबू/ खस/शेवगा लगवड	१,५००
१.१.८	बीज संकलन केंद्र	१५०
१.१.९	शाश्वत शेती	२००
एकूण		**३,२७५**

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

गुण ६००

वृक्षारोपण हे आपल्या पृथ्वीचे आणि परिसंस्थेचे रक्षण करण्यासाठीचे एक आवश्यक पाऊल आहे. झाडे हवेतील कार्बन डायऑक्साइड शोषून, झाडे आणि मातीमध्ये कार्बन साठवून, वातावरणात ऑक्सिजन सोडून वातावरणीय बदल रोखण्यास मदत करतात . सदर निर्देशकाद्वारे स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वृक्षारोपण मोहीमा हाती घेतल्या होत्या की नाही आणि त्यांनी लावलेल्या एकूण झाडांपैकी (स्थानिक झाडांसह) किती झाडे जगवली आणि त्यांची काळजी घेतली का हे तपासले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गत लागवड केलेल्या व जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या **(Relative Marking)**	२००
२.	**स्थानिक वृक्ष:** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या एकूण वृक्षांपैकी स्थानिक वृक्षांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	२००
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान लावलेले आणि जगवलेले वृक्ष **(Relative Marking)**	२००

आवश्यक तपशील:

- लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या वृक्षांची एकूण संख्या (स्थानिक प्रजातींच्या वृक्षांसह).
- लावलेल्या आणि जगवलेल्या स्थानिक वृक्षांची संख्या.
- स्थानाचे तपशील: संपूर्ण पत्ता, प्रकल्पाचे गुगल मॅपवरील स्थान इत्यादी माहिती विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- भूखंडांवर वृक्षारोपण: विकसित केलेली एकूण हरित क्षेत्रे चौरस मीटर (चौ. मी.) मध्ये.
- रस्त्याच्या कडेला वृक्षारोपण: रस्त्याच्या कडेला करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाची एकूण लांबी (मीटर मध्ये).
- वृक्षारोपण उपक्रमांचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- वृक्षारोपण उपक्रमाची आर्थिक माहिती: अंतिम पावत्यांसह सर्व देयके. जर, वृक्षारोपण व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) च्या माध्यमातून झाले असेल तर त्याची पोचपावती सादर करावी.
- पुढील १-२ वर्षांसाठी आवश्यक असलेल्या देखभालीसाठीची योजना.
- टप्प्यानुसार (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (अधिक तपशील वर दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये जोडलेला आहे.)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमापुर्वी (Size १ ते २ MB) वृक्षारोपण कार्यक्रमादरम्यान (Size १ ते २ MB)
  - माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या शेवटच्या दोन महिन्यांत.(Size १ ते २ MB)-
  - *वरील सर्व छायाचित्रे त्याच ठिकाणाहून (अँगलमध्ये) क्लिक केले असावेत.*
- **एक पेड़ माँ के नाम ' अंतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्था वृक्षारोपण करू शकतात**
- *सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.*
- *स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. **(केवळ अपकीपसाठी लागू)***

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.२ : सर्व प्रकारच्या जंगलांच्या शाश्वत व्यवस्थापनाच्या अंमलबजावणीला चालना देणे, जंगलतोड थांबवणे , खराब झालेली जंगले पुनर्संचयित करून जागतिक स्तरावर वनीकरण आणि पुनर्वनीकरणात लक्षणीय वाढ करणे. १५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे.

स्थानिक प्रजातींच्या वृक्षांची सूचक यादी

दक्षिण उष्णकटिबंधीय निम-सदाहरित वने

१. टर्मिनलिया पॅनिक्युलाटा (किंजल)
२. मेमोसायलॉन अंबेलेटम (अंजनी)
३. टर्मिनलिया चेबुला (हिरडा)
४. सिझिजियम क्युमीनी (जांभूळ)
५. ओलिया डायोसिया (परजामुन)
६. मॅंगीफेरा इंडिका (आंबा)
७. ऍक्टिनोडाफ्ने हुकेरी (पिसा)

दक्षिण उष्णकटिबंधीय ओलसर पर्णपाती वने

१. टेक्टोना ग्रँडिस (सागवान)
२. टर्मिनलिया टोमेंटोसा (ऐन)
३. डेलबर्गिया लॅटिफोलिया (शिशम)
४. आदिना कार्डिफोलिया (हलदू)
५. मधुका इंडिका (मोहा)
६. टेरोकार्पसमार्सुपियम (बिजा)
७. मित्राज्ञा परविफ्लोरा (कलाम)
८. सालमालिया मालाबारिकम (सेमल)

दक्षिणी उष्णकटिबंध काटेरी वने

१. अकेशिया अरेबिका (बाबुल)
२. अकेशिया ल्युकोफ्लेका (हिवर)
३. झिझिफस जुजुबा (बोर)
४. बुटीया मोनोस्पर्ना (पलास)
५. बेलानिट्स रेक्सबर्गी (हिंगणबेट)

मनरेगा योजनेद्वारे शिफारस केलेल्या झाडांची यादी

१. टर्मिनलिया अर्जुन (अर्जुन)
२. टर्मिनल इलिप्टिका (आसन)
३. साराचा अशोक (अशोक)
४. टर्मिनलिया बेलिरिका (बेहेडा)
५. एगल मार्मेलोस (बेल)
६. ओरोक्सिलम इंडिकम (टेटू)
७. गार्डेनिया गम्मीफेरा (डिकेमाली)
८. टेरोकार्पस सँटलिनस (रक्त चंदन)
९. सपिंडस मुकोरोसी (रिठा)
१०. ग्मेलिना आर्बोरिया (शिवन)
११. सिम्प्लोकोस रेसमोसा (लोधरा)
१२. पोंगामिया पिनाटा (करंज)

टीप:ही यादी संपूर्ण नाही, वरील माहिती ही फक्त संदर्भासाठी आहे. अधिक नावे Untitled-2 (mahaforest.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत.

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण स्थानिक झाडांची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट असलेले एकूण क्षेत्र चौरस मीटर मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट असलेले एकूण क्षेत्र चौरस मीटर मध्ये क्षेत्रफळ नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रस्त्याच्या कडेला लागवडीची एकूण लांबी मीटरमध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानरस्त्याच्या कडेला वृक्ष लागवडीखाली समाविष्ट केलेल्या क्षेत्राची एकूण लांबी (मीटरमध्ये) नमूद करा.
	वृक्षारोपणाची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वृक्षारोपण उपक्रमाचा कार्यारंभ आदेश आणि कार्यापूर्णत्व प्रमाणपत्र	वृक्षारोपण उपक्रमांचे सर्व कार्यारंभ आदेशांची कार्यापूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि २	देखभाल योजना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाच्या स्थळांसाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.
	वृक्षारोपण उपक्रमाचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्र यांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती /सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	वृक्षारोपणाची सविस्तर माहिती	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये वृक्ष लागवडीचे तपशील अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये जगवलेली एकूण झाडे	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान जगवलेल्या एकूण झाडांची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4

Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
5	6	7	8

Name of species of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (All indigneous species planted in that area should be mentioned here. For example- Mango, Banana, etc.) (Local body should enter text only)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)
9	10	11	12

Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR then copy of acknowledgment slip
13	14	15	16

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.१ माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.१.२	जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन	गुण १२५

वृक्षगणना हे वृक्ष आच्छादन आणि प्रजातींच्या विविधतेबद्दल माहिती देणारे एक महत्त्वाचे शास्त्रीय आणि तांत्रिक साधन आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील हरित आच्छादनाचे संरक्षण आणि संवर्धन कसे करावे याबद्दल अभ्यासपूर्ण निर्णय घेण्यासाठी हे एक धोरणात्मक साधन म्हणून काम करते. या निर्देशकाचे उद्दीष्ट ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी, त्यांच्या क्षेत्रातील हरित आच्छादनाचे जतन आणि संरक्षणासाठी हाती घेतलेल्या प्रयत्नांचे मूल्यमापन करणे, हे आहे.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानचा अहवाल – तयारी आणि प्रकाशन		७५
	१००%	७५	
	५०% - ७५%	५०	
	२५% - ५०%	३५	
	२५% पेक्षा कमी	०	
२..	पुरातन वृक्षांची (हेरिटेज-ट्री) अद्ययावत यादी- प्रकाशित करणे.		२५
3.	पुरातन वृक्षांच्या देखभालीचा अहवाल		२५

आवश्यक तपशील:

- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने अधिकृत केलेल्या वृक्षगणना अहवालाची प्रत (पुरातन वृक्षगणना अहवालासह).
- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने मान्यता दिलेल्या पुरातन वृक्षांच्या जिओटॅगिंगसह केलेल्या गणनेची यादी.
- केवळ खालील बाबींची पूर्तता केली असल्यास वृक्षगणना प्रकाशित झाली असे मानले जाईल.
  - ग्रामपंचायतीच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित केली आहे आणि/किंवा,
  - ग्रामपंचायत कार्यालयाच्या सूचना फलकावर लावली आहे..
- पुरातन वृक्षांच्या देखबाल अहवालाची प्रत.
- पुरातन वृक्षांसह सर्व वृक्षांचे जिओटॅगिंग करणे अनिवार्य आहे. जिओटॅगिंग न केल्यास कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

सूचना : अहवाल १००% तयार आणि प्रकाशित – स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या १००% क्षेत्रफळाचा समावेश

अहवाल ७५ % तयार आणि प्रकाशित – स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या ७५% क्षेत्रफळाचा समावेश

अहवाल ५०% तयार आणि प्रकाशित – स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या ५०% क्षेत्रफळाचा समावेश

अहवाल २५ % तयार आणि प्रकाशित – स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या २५% क्षेत्रफळाचा समावेश

- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे . १५.९: २०३० पर्यंत, पारिस्थितिक प्रणाली आणि जैवविविधता मूल्ये राष्ट्रीय आणि स्थानिक नियोजन, विकास प्रक्रिया, गरिबी कमी करण्याच्या धोरणे आणि खात्यांमध्ये एकत्रित करणे.

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	वृक्षगणना जिओ-टॅगिंगसह करून ती प्रकाशित केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	वृक्षगणना जिओ-टॅगिंगसह प्रकाशित करण्याचा दिनांक	वृक्षगणना जिओ-टॅगिंगसह प्रकाशित करण्याचा दिनांक नमूद करा.
	वृक्षगणना जिओ-टॅगिंगसह कुठे प्रकाशित केली गेली आहे?	ड्रॉपडाउनमधील खालील पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा १) ग्रामपंचायतीच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित. २) ग्रामपंचायत कार्यालयाच्या सूचना फलकावर प्रकाशित. ३) दोन्ही
	जेथे वृक्षगणना अहवाल अपलोड करण्यात आली आहे त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या वेबसाईट आणि नोटीस बोर्डचा फोटो	जर वृक्षगणना अहवाल वेबसाईट आणि नोटीस बोर्ड या दोन्हीवर केली असेल तर कृपया दोन्हीचे फोटो संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार आणि प्रकाशित केलेल्या जिओटॅगिंगसह वृक्षगणनेच्या अहवालाची स्थिती	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून निवडा. १) १००% २) ५०%-७५% ३) २५%-५०% ४) २५% पेक्षा कमी
	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) द्वारे अधिकृत वृक्षगणना अहवालाची प्रत (पुरातन वृक्षगणना अहवालासह).	वृक्षगणनेच्या अहवालाची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पुरातन वृक्षांची यादी तयार करून प्रसिद्ध केली आहे का?	ड्रॉपडाउन पर्यायातून होय किंवा नाही निवडा. पुरातन वृक्षांची यादी तयार करून प्रकाशित केली असल्यास "होय" निवडा, अन्यथा "नाही" निवडा.
	जिओटॅगिंगसह पुरातन वृक्षांचा वृक्षगणना अहवाल	पुरातन वृक्षगणना अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा
	जिओटॅग केलेल्या पुरातन वृक्षांची यादी जी तयार आणि प्रकाशित केली आहे.	जिओटॅग केलेल्या पुरातन वृक्षांची यादी संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पुरातन वृक्षांसाठी देखभाल अहवाल तयार करून प्रकाशित केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	पुरातन वृक्षांसाठी देखभाल अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेला आणि प्रकाशित केलेला पुरातन वृक्ष देखभाल अहवाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Information required	Details	Guidance/Instructions
Total Area of the local body		Enter total area of the local body in sq.km. Can enter decimal numbers.
Is tree census report prepared and published		Select from the dropdown options: 1. Yes 2. No
Number of trees in the local body		Enter number of trees in the local body. Enter only whole numbers.
Number of geotagged trees in the local body		Enter number of geotagged trees in the local body. Enter only whole numbers.
Percentage of geotagged trees in the local body		This will be autocalculated.

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.२ जिओटॅगिंगसह वृक्षगणना- तयारी आणि प्रकाशन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.१.३ रोपवाटिकेची निर्मिती

गुण १००

रोपवाटिका ही रोपे लागवडीसाठी तयार होईपर्यंत त्यांना अनुकूल परिस्थितीत ठेवण्यासाठी निर्माण केली जाणारी एक व्यवस्थापित जागा आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थेने त्यांच्या क्षेत्रात वनीकरण आणि वृक्षारोपण या सारख्या उपक्रमांसाठी केलेल्या प्रयत्नांचे मूल्यमापन करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	रोपवाटीकेची एकूण क्षमता (चौ. मी) (Relative Marking)	२०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटीकेत उपलब्ध असलेल्या आणि/किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या (ऊंची-४ फुटांहून अधिक) (Relative Marking)	६०
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रासाठी रोपवाटिकेची एकत्रित क्षमता. (चौ. किमी) = रोपवाटीकेची एकत्रित क्षमता /स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे एकूण क्षेत्रफळ] (Relative Marking)	२०

आवश्यक तपशील :

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात खाजगी रोपवाटिकांसह तयार केलेल्या रोपवाटिकांची संख्या.
- तयार केलेल्या प्रत्येक रोपवाटिकेची क्षमता चौरस मीटरमध्ये (चौ.मी.)
- गुगल मॅपवर रोपवाटिकेचे स्थान
- रोपवाटीकेचे क्षेत्र.
- रोपवाटीकेचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र (Size १ ते २ MB) .
- रोपवाटिकेचा आराखडा (प्रजातींचे विभाजन, देखभाल इत्यादी.)
- रोपवाटिकेद्वारे उपलब्ध आणि/किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या खालील तपशीलांसह: नाव, प्रजाती, विक्रीची संख्या, उंची इ.- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये सादर करावी.
- मोजमापासाठीच्या एककांचे रूपांतरण : १ चौ. किमी = १०,००,००० चौ. मी.
- सादर केलेले दस्तऐवज वैध / सुवाच्य नसल्यास किंवा गुगल लिंक चुकीची असल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे. १५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

१.१.३ रोपवाटिकेची निर्मिती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील तयार केलेल्या रोपवाटिकांची संख्या (स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आणि खाजगी रोपवाटिका)	तयार केलेल्या रोपवाटीकांची संख्या नमूद करा.
	सर्व रोपवाटिकांची एकूण संकलित क्षमता	सर्व रोपवाटिकांची एकूण संकलित क्षमता चौरस मीटर मध्ये नमूद करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र (चौरस किलोमीटरमध्ये)	स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे क्षेत्र चौरस किलोमीटर मध्ये नमूद करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटिकेमध्ये असलेल्या किंवा विक्री केलेल्या एकूण रोपांची संख्या (४ फुटांपेक्षा जास्त उंचीच्या)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान रोपवाटिकेमध्ये उपस्थित असणाऱ्या किंवा विक्री केलेल्या रोपांची संख्या (४ फुटांपेक्षा जास्त उंची असणाऱ्या) नमूद करा.
	रोपवाटीकांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये रोपवाटीकांचा तपशील अपलोड करा.
	रोपवाटीकांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.३ रोपवाटिकेची निर्मिती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. No	Name of the Nursery (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Address of the Nursery (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link of Nursery (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the Nursery
1	2	3	4	5

Longitude of the Nursery	Nursery owned by (Local Body, Private Institution, NGO, Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total area of the nursery in square kilometers (Local Body can also enter decimal values)	Total cumulative capacity of the nursery in square meters (Local Body can also enter decimal values)	Number of saplings above 4 feet present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole values)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.३ रोपवाटिकेची निर्मिती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल — गुण ३००

हरित क्षेत्र हे प्रदूषणाचे परिणाम कमी करण्यास मदत करतात. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्था यांनी देवराई, पंचवट, घनवनाची, अमृत वन, स्मृती वन, जैवविविधता उद्यान, पक्षी उद्यान, मियावाकी इत्यादी प्रकारच्या हरित क्षेत्रांची निर्मिती व देखभालीस महत्व दिले आहे का हे तपासतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या *तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांच्या संख्येच्या आधारे मूल्यांकन केले जाईल. तयार करण्यात आलेल्या प्रत्येक हरित क्षेत्राला 2० गुण मिळतील. .*	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेले देवराई/पंचवटी/घनवन/मियावाकी एकूण एकत्रित क्षेत्र(Relative Marking)	१००
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.० ,३.० आणि , ४.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्राची देखभाल *देखभाल करण्यात आलेल्या प्रत्येक हरित क्षेत्राला ०५ गुण मिळतील.*	१००

आवश्यक तपशील :

- गुगल मॅपवर प्रकल्पाचे स्थान.
- नवीन तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा तपशील : क्षेत्रफळ आणि वापर.
- प्रकल्पाच्या प्रगतीनुसार विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्राचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र.
- नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांच्या आर्थिक प्रगतीची अहवाल.
- विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा तपशील.
- गुगल मॅपवर देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकी यांचे स्थान.
- देवराई/पंचवटी/घनवन वृक्षारोपणाची टप्प्यांनुसार जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नवनिर्मित देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकी यांचा तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- देवराई/पंचवटी/घनवन वृक्षारोपणाचा कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- देवराई/पंचवटी/घनवन क्षेत्रांच्या आर्थिक प्रगतीची माहिती
- माझी वसुंधरा १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना (देखभाल यंत्रणेचा उल्लेख करणे आवश्यक)
- या निर्देशकासाठी, हरित क्षेत्र म्हणजेच, किमान ७०% क्षेत्र ज्यावर झाडे, झुडपे इ. आहेत. हरित क्षेत्र विकासासाठी किमान क्षेत्राची आवश्यकता:
  - ग्राम पंचायतीसाठी = २,५०० चौ. फुटांपेक्षा कमी नसलेले क्षेत्रफळ

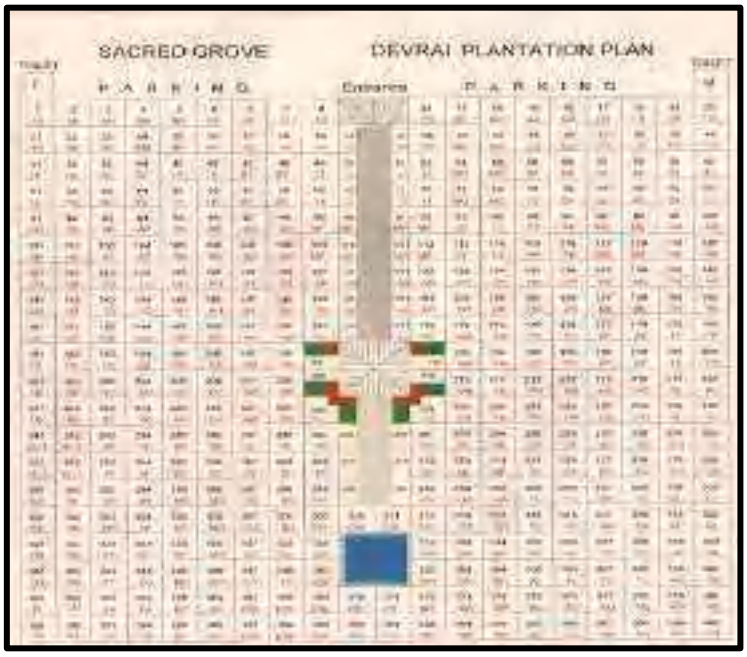
  सादर केलेले दस्तऐवज वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि Google लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

पंचवटी वृक्षारोपण

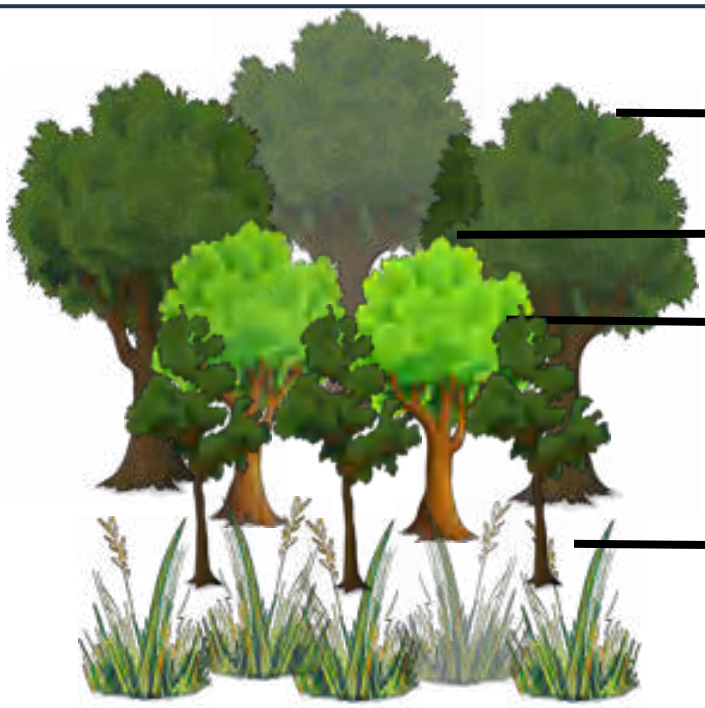
देवराई वृक्षारोपण

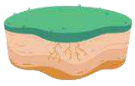

टीप : वृक्षारोपण योजनेसंबंधीत अधिक माहिती जाणून घेण्यासाठी देवराई फाउंडेशन यांची माहितीपुस्तिका खाली दिलेल्या लिंकवर पहा.

https://majhivasundhara.in//assets/docs/Devrai_Foundation.pdf

मियावाकी वन वृक्षारोपण

जागेची निवड:

निकृष्ट / नापीक जमीन निवडा.

माती तयार करणे:

- माती सर्वेक्षण करा
- सेंद्रिय पदार्थ टाकून मातीचा दर्जा सुधारा.
- मातीमध्ये हवा/पाण्याचा निचरा होईल हे सुनिश्चित करा

वृक्षांची निवड:

- मूळ/स्वदेशी झाडांच्या प्रजाती निवडा.
- झाडे, झुडुपे आणि ग्राउंड कव्हर यांचे मिश्रण सुनिश्चित करा.
- विविध वाढ दर असलेल्या झाडांच्या प्रजातींचा समावेश करा.

वृक्षारोपण मांडणी:

- दाट लागवड मांडणी तयार करा (प्रति चौरस मीटर 3-5 रोपे).
- वेगवेगळ्या प्रजाती मिसळा.

वृक्षारोपण प्रक्रिया:

लागवडीसाठी खड्डे खणणे. सेंद्रिय पदार्थ मिसळा, रोपे लावा आणि क्षेत्र आच्छादित करा.

देखभाल:

रोपांना नियमित पाणी द्या (पहिली २-३ वर्षे) आणि तण काढा.

देखरेख आणि वाढ:

- जंगलाच्या वाढीवर लक्ष ठेवा
- ३-४ वर्षांनी जंगल स्वावलंबी झाले पाहिजे.

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठीचा कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्राचे कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रासाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचे तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नव्याने तयार केलेल्या हरित क्षेत्रांचे तपशील अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन// मियावाकीचे एकूण एकत्रित क्षेत्र.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन//मियावाकीचे एकूण एकत्रित क्षेत्र नमूद करा.
	देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकी निर्मितीसाठीचा कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकी तयार केल्याचे कार्यपूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकीसाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	देवराई/पंचवटी/घनवन/ मियावाकीचा आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/मियावाकी क्षेत्रांची विविध टप्प्यांवरील जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	तयार देवराई/पंचवटी/घनवन/मियावाकी केलेल्या क्षेत्रांचे तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नव्याने तयार केलेल्या देवराई/पंचवटी/घनवन/नगरवन/मियावाकी क्षेत्रांचे तपशील अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या हरित क्षेत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या एकूण हरित क्षेत्रांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१)टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	हरित क्षेत्रासाठी देखभाल योजना अहवाल	देखभाल योजना अहवाल अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr.No	Name of the newly created green area Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the green area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024-31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the newly created green area (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of the green area (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the newly created green area	Longitude of the newly created green area	Total area of the newly created green area in square feet. (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Type of the green area (Anand Van, Amrut Van, Smruti Van, Parks of Children and Senior Citiens, Biodiversity Park, Bird Park, Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Date of the work order for the creation of new green area. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work Order number for the creation of the new green area	Financial Brief for the creation of new green area in "Rs"
9	10	11	12

The new green area was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the green area to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Is this a Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki (Select from the Dropdown options)	Name of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4	5

Google Map location link of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki (Local Body should enter valid google map link)	Latitude	Longitude	Total area of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki in square feet. (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
6	7	8	9	10

Work Order number for the creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki	Financial Brief for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki in "Rs"	The Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
11	12	13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.४ नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.१.५ लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण

गुण १५०

लोकजैवविविधता नोंदणी (PBR) मध्ये स्थानिक जैविक संसाधनांची उपलब्धता आणि ज्ञान, त्यांचा औषधी वापर किंवा त्याच्याशी संबंधित इतर कोणत्याही पारंपारिक ज्ञानाची सर्वसमावेशक माहिती असते.शाश्वत पद्धतीने संसाधनांच्या भविष्यातील व्यवस्थापनासाठी हे रजिस्टर आधाररेखा तयार करते. हे निर्देशक तपासते की स्थानिक संस्थांनी एखाद्या विशिष्ट क्षेत्राच्या लँडस्केप आणि लोकसंख्येसह जैविक संसाधनांचे संरक्षण आणि दस्तऐवजीकरण यांना प्रोत्साहन देण्यास महत्त्व दिले आहे की नाही.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित करणे.		२०
२.	BMC ने घेतलेल्या बैठकांची संख्या (प्रत्येक बैठकीला ५ गुण)		२०
३.	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) : माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या आधी आणि दरम्यान BMC द्वारे तयार आणि मंजूर झाली असल्यास.		२०
४.	महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाला (MSBB) लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) सादर केल्यास.		२०
५.	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) कृती आराखडा		२०
६.	जैवविविधता कायदा, २००२ वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांची एकूण संख्या (प्रत्येक कार्यक्रमासाठी १० गुण)		२०
७.	जारी केलेल्या जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी		३०
	होय	३०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील :

- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत.
- BMC ने दरवर्षी आयोजित केलेल्या किमान चार बैठकांच्या सूचना. माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत दर तीन (३) महिन्यांनी एकदा बैठक आयोजित केली पाहिजे- इतीवृत्तांच्या प्रतीसह सादर करणे.
- PBR BMC ने तयार केले आहे आणि मंजूर केले आहे असे सांगणारे BMC कडून प्रमाणपत्र
- PBR सादर केल्याची प्रत (PBR तयार आणि प्रकाशित केल्यानंतर तो महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाला **Maharashtra state Biodiversity Board (MSBB)** ला प्रस्तुत करावा.)
- राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाने जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार BMC कृती आराखड्याची प्रत.
- जैवविविधता कायदा, 2002- वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचा तपशील पीडीएफ स्वरूपात
- जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी व व्यवस्थापन अहवाल

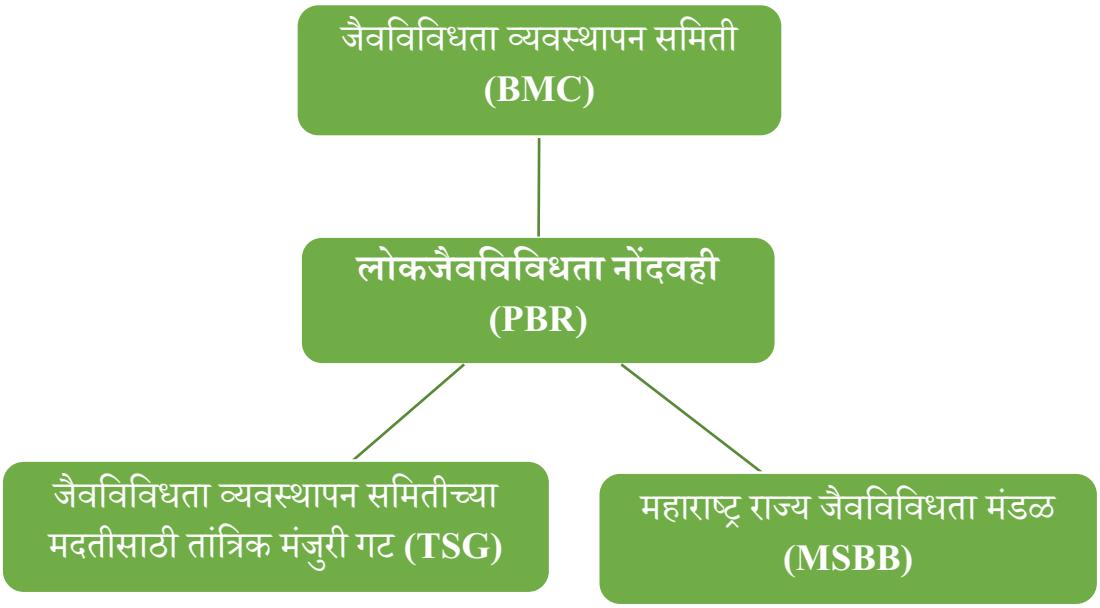
कृती आराखड्यात जैव संसाधनांच्या संवर्धनासाठी नमूद केलेल्या मुद्यांचा समावेश असू शकतो. BMC च्या कर्मचाऱ्यांसाठी आवश्यक असलेले प्रशिक्षण आणि भौगोलिक निर्देशकांच्या (G.I.) नोंदणीसाठी विचारात घेण्यासाठी संभाव्य बाबींची यादी समाविष्ट असू शकते.

http://nbaindia.org/uploaded/pdf/Guidelines%20for%20BMC.pdf

- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.५ : नैसर्गिक अधिवासांचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, जैवविविधतेचे नुकसान थांबवण्यासाठी आणि धोक्यात आलेल्या प्रजातींचे संरक्षण आणि विलुप्त होण्यापासून रोखण्यासाठी तातडीने आणि महत्त्वपूर्ण कारवाई करणे. १५.९: २०३० पर्यंत, पारिस्थितिक प्रणाली आणि जैवविविधता मूल्ये राष्ट्रीय आणि स्थानिक नियोजन, विकास प्रक्रिया, गरिबी कमी करण्याच्या धोरणे आणि खात्यांमध्ये एकत्रित करणे.

लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयार करण्याची पद्धत

- जैवविविधता व्यवस्थापन समितीची वैधता ५ वर्षे आहे.
- समितीमध्ये एक निर्वाचित अध्यक्ष आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थेने नामनिर्देशित केलेले सहा सदस्य असतात, ज्यात एक तृतीयांश महिला सदस्य असतात.
- त्यानंतर तांत्रिक मंजुरी गटांद्वारे मूल्यमापन केलेला अहवाल अंतिम मंजुरीसाठी महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे सादर केला जातो. जर अहवाल राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरण (NBA) च्या अटी आणि नियमांचे पालन करत असेल तर संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेला PBR च्या वैधतेबद्दल प्रमाणपत्र जारी केले जाते.
- **PBR चे प्रमाणित स्वरूप आणि राष्ट्रीय जैवविविधता समितीने परिभाषित केलेले आवश्यक नियम आणि PBR नियमांनुसार अहवाल तयार करणे अपेक्षित आहे.**

http://nbaindia.org/uploaded/pdf/PBR%20Format%202013.pdf

१.१.५ लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचा दिनांक	दिनांक नमूद करा.
	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत	जैवविविधता व्यवस्थापन समिती (BMC) गठित झाल्याचे आदेश/पत्र आणि सदस्य यादीची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने घेतलेल्या बैठकांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने घेतलेल्या बैठकांची संख्या नमूद करा
३	लोकजैवविविधता अहवाल तयार करून त्याला जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने मंजूरी दिली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	लोकजैवविविधता अहवाल तयार आणि मंजूर आहे, हे दर्शवणारे जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे प्रमाणपत्र	लोकजैवविविधता अहवाल तयार आणि मंजूर आहे, हे दर्शवणारे जैवविविधता व्यवस्थापन समितीचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.
४	लोकजैवविविधता अहवाल महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे (MSBB) सादर केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	महाराष्ट्र राज्य जैवविविधता मंडळाकडे (MSBB) लोक जैवविविधता अहवाल सादर केल्याच्या पोचपावतीची प्रत	पोचपावतीची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.५ लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दस्तऐवजीकरण

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
५	जैवविविधता व्यवस्थापन समितीने राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार कृती आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार तयार केलेल्या जैवविविधता व्यवस्थापन समितीच्या कृती आराखड्याची प्रत.	राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार तयार केलेल्या जैवविविधता व्यवस्थापन समितीच्या कृती आराखड्याची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
६	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांची संख्या	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या नमूद करा
	जैवविविधता कायदा, २००२ वर क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचे तपशील	जैवविविधता कायदा, २००२ वरील क्षमता वृद्धी कार्यक्रमांचे तपशील संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
७	स्थानिक संस्थेने जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी जाहीर केली आहे का ?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी	जैवविविधता वारसा स्थळांची यादी पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	जैवविविधता वारसा स्थळांचे देखभाल योजना अहवाल	जैवविविधता वारसा स्थळांचा व्यवस्थापन अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.६ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

गुण १५०

कंपोस्टिंग (सेंद्रिय खत तयार करणे) पर्यावरणासाठी उपयुक्त आहे. कंपोस्टिंगमुळे ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण कमी होते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कंपोस्टिंग प्रक्रियेद्वारे ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्याला महत्त्व दिले आहे का याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	FCO मानदंडाचे पालन करणारा कंपोस्ट गुणवत्ता अहवाल.		२०
२.	**कंपोस्टचा वापर** - विकलेल्या/स्वत: वापरलेल्या कंपोस्टची %		८०
	८०% पेक्षा अधिक	८०	
	७०-८०%	६०	
	६०-७०%	४०	
	५०-६०%	२०	
	५०% पेक्षा कमी	०	
३.	जमिनीच्या आरोग्यासाठी चाचणी केलेल्या शेतजमिनीची टक्केवारी (Relative marking)		३०
४.	मृदा आरोग्य कार्ड असलेल्या शेतकऱ्यांची टक्केवारी(Relative Marking)		२०

आवश्यक तपशील

- ओला कचरा प्रक्रिया - लॉगबुक : माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थेत तयार झालेल्या सेंद्रिय खताचे प्रमाण.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान अधिकृत प्रयोगशाळांमधून FCO (Fertilizer Control Order) नियमाचे पालन करणाऱ्या कंपोस्ट गुणवत्ता अहवालाची प्रत
- कंपोस्ट उत्पादित (प्रमाण) आणि वापर (विकलेले/स्वतः वापरलेले) तपशील दर्शविणारे लॉगबुक
- कंपोस्ट प्लांटचे स्थान: गुगल मॅपवर.
- कंपोस्ट प्लांटची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- माती परीक्षणासह शेतजमिनीचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- मृदा आरोग्य कार्ड योजनेअंतर्गत मृदा आरोग्य पत्रिकांची प्रत.

http://www.soilhealth.dac.gov.in/HealthCard/HealthCard/HealthCardPublic

- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/ सुवाच्य नसल्यास आणि गुगल लिंक चुकीची असल्यास,या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.३: २०३० पर्यंत, वाळवंटीकरणाचा मुकाबला करणे, वाळवंटीकरण, दुष्काळ आणि पूर यामुळे प्रभावित झालेल्या जमिनीसह निकृष्ट जमीन

मृदा आरोग्य कार्ड म्हणजे काय?

मृदा आरोग्य कार्ड हा शेतकऱ्याला त्याच्या जमिनीसाठी दिलेला अहवाल आहे. त्यात १२ घटकांसंदर्भात मातीची स्थिती दिली जाते उदा. नायट्रोजन (N), फॉस्फरस (P), पोटॅशियम (K) ही बृहत-पोषकद्रव्ये; दुय्यम पोषकद्रव्य; झिंक (Zn), लोह (Fe), तांबे (Cu), मँगनीज (Mn), बोरॉन (B) ही सूक्ष्म पोषकद्रव्ये व सामू (pH), विद्युत वाहकता (EC), सेंद्रिय कार्बन (OC) या भौतिक घटकांचे परीक्षण केले जाते.

मृदा आरोग्य कार्ड ही शेतकऱ्याला अधिक उत्पन्न मिळवण्यासाठी मातीच्या पोषक द्रव्यानुसार योग्य पीक निवडण्यास मदत करते.

सरकार मातीचे स्वास्थ्य सुधारण्यास विविध उपाय करण्यासाठी तज्ज्ञांचे सहयोग प्रदान करते.

मृदा आरोग्य कार्ड मातीच्या आरोग्याची नोंद ठेवते जे भविष्यात पीक नियोजनासाठी मदत करते.

मातीचे आरोग्य दर ३ वर्षांनी तपासले जाते व काही बदल आढळल्यास शेतकऱ्याला कळवले जाते.

मृदा आरोग्य कार्ड पोषक तत्वांची कमतरता तपासते ज्यामुळे आवश्यक खतांचा वापर व कचरा कमी करण्यास मदत होते.

या योजनेचे उद्दिष्ट दीर्घकालीन कृषी शाश्वततेसाठी मातीचे आरोग्य सुधारणे आहे.

संदर्भ : https://www.india.gov.in/spotlight/soil-health-card#tab=tab-6

१.१.६ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	FCO मानदंडांचे पालन करणारा कंपोस्ट गुणवत्ता अहवाल तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कंपोस्ट गुणवत्तेचा अहवाल जो FCO नियमांचे पालन करतो	कंपोस्ट गुणवत्ता अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान संकलित करण्यात आलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान संकलित करण्यात आलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण मेट्रिक टन मध्ये नमूद करा.
	कंपोस्ट उत्पादित (प्रमाण) आणि वापर तपशील: लॉगबुक	लॉगबूकच्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कंपोस्ट प्लांट, उत्पादने आणि स्थानिकरित्या तयार केलेल्या कंपोस्टची विक्री करणाऱ्या दुकानांचे जिओटॅग केलेले फोटो	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्रफळ (हेक्टरमध्ये)	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्रफळ (हेक्टरमध्ये) नमूद करा.
	मातीच्या आरोग्यासाठी चाचणी केलेल्या शेतजमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	मातीच्या आरोग्यासाठी चाचणी केलेल्या शेतजमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरमध्ये) नमूद करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील शेतकऱ्यांची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील शेतकऱ्यांची एकूण संख्यानमूद करा.
	मृदा आरोग्य कार्ड असलेल्या शेतकऱ्यांची संख्या	मृदा आरोग्य कार्ड असलेल्या शेतकऱ्यांची संख्या नमूद करा.
	मृदा आरोग्य कार्ड योजनेअंतर्गत मृदा आरोग्य पत्रिका	मृदा आरोग्य कार्ड योजनेंतर्गत मृदा आरोग्य कार्डची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
३ आणि ४	माती परीक्षणासह शेतजमिनीचा तपशील आणि मृदा आरोग्य कार्ड असलेले शेतकरी	माती परीक्षणासह आणि माती आरोग्य कार्ड असलेल्या शेतकऱ्यांच्या शेतजमिनीचा तपशील विहित एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.६ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. no	Address of the farmland tested for soil health (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Does the farmer have soil health card under Soil Health Card Scheme (Select from Drop down options)	Name of the beneficary of the Soil Health Card Scheme (If the farmland is not covered under the scheme, please mention N/A) (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Date of the testing (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.६ मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.१.७ बांबू/ खस/शेवगा लगवड

गुण १,५००

बांबू / खस/ शेवगा हे पर्यावरणपूरक वनस्पती आहेत ज्यांचे अनेक पर्यावरणीय , आर्थिक आणि सामाजिक फायदे आहेत. बांबू / खस/ / शेवगा यांचे वृक्षारोपण अनेक समुदायांसाठी उत्पन्नाचा एक महत्वाचा स्रोतच नाही तर शाश्वत जगासाठी योगदानही देतात. हे निर्देशक बांबू / खस/ / शेवगा लागवड मोहीम स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी हाती घेतली कि नाही व किती झाडे जगवली आणि त्यांची काळजी घेतली का हे तपासते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या:(Relative Marking)		३००
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची पहिली तिमाही (जुलै ते सप्टेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची दुसरी तिमाही (ऑक्टो – डिसेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.०ची तिसरी तिमाही (जाने ते मार्च)	१००	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या आणि जगवलेल्या झाडांची एकूण संख्या:(Relative Marking)		१०००
	बांबू	५००	
	खस	२५०	
	शेवगा	२५०	
३.	बांबू स्पर्धेअंतर्गत लक्ष्य पूर्ण केले (Relative Marking)		२००

आवश्यक तपशील :

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही),नागरिकांचा सहभाग तपशील विहित एक्सेलमध्ये
- उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्र(Size १ ते 2 MB).
- लावलेल्या आणि जगवलेल्या बांबू / खस/ / शेवगा यांची एकूण संख्या आणि क्षेत्र
- स्थानाचे तपशील : संपूर्ण पत्ता, प्रकल्पाचे गुगल मॅपवरील स्थान इत्यादी माहिती विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- वृक्षारोपण उपक्रमांचे कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
- वृक्षारोपण उपक्रमाची आर्थिक माहिती: अंतिम पावत्यांसह सर्व देयके. जर, वृक्षारोपण व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) च्या माध्यमातून झाले असेल तर त्याची पोचपावती सादर करावी.
- पुढील १-२ वर्षांसाठी आवश्यक असलेल्या देखभालीसाठीची योजना.
- टप्प्यानुसार (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (अधिक तपशील वर दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये जोडलेला आहे.)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमापुर्वी (Size १ ते २ MB)
  - वृक्षारोपण कार्यक्रमादरम्यान (Size १ ते २ MB)
  - माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या शेवटच्या दोन महिन्यांत.(Size १ ते २ MB)-
  - *वरील सर्व छायाचित्रे त्याच ठिकाणाहून (अँगलमध्ये) क्लिक केले असावेत.*
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.१ : सर्व देशांमध्ये हवामान-संबंधित धोके आणि नैसर्गिक आपत्तींसाठी लवचिकता आणि अनुकूली क्षमता मजबूत करणे.
	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.३: २०३० पर्यंत, वाळवंटीकरणाचा मुकाबला करणे, वाळवंटीकरण, दुष्काळ आणि पूर यामुळे प्रभावित झालेल्या जमिनीसह निकृष्ट जमीन आणि माती पुनर्संचयित करून जमिनीचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी प्रयत्न करणे.

बांबू/शेवगा /खसची लागवड

लागवडीसाठी योग्य बांबूच्या प्रजाती

1. *बांबूसा टूलडा*
2. *डेंड्रोकॅलामास ब्रॅंडीसी*
3. *बांबूसा बल्कोवा*
4. *डेंड्रोकॅलामास स्टोकसी*
5. *डेंड्रोकॅलामास स्ट्रीकटस*
6. *बांबूसा अस्पेर*

टिशू कल्चर केलेल्या रोपांची उपलब्धता

1. ईशवेद बायोटेक लॅब्स प्रा. लि.
2. अलमॅक बायोटेक लॅब्स प्रा. लि. , लातूर
3. ग्रोमोर बायोटेक प्रा. लि., तमिळनाडू

लागवडीसाठी योग्य जागा

निकृष्ट जमिनीवर लागवड करणे

रस्त्यालगत लागवड

आंतरपीक लागवड

नदीकाठी लागवड

टीप: स्थानिक स्वराज्य संस्था राष्ट्रीय बांबू मिशनने सुचवलेल्या प्रजाती लावू शकतात:
https://nbm.da.gov.in/Bamboo-Species

१.१.७ बांबू/ खस/ /शेवगा लगवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जनजागृती करण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित जागृती कार्यक्रम	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा वृक्षारोपणाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित जागृती कार्यक्रम	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बांबू/खस/शेवगा लागवडीबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित एक्सेल शीट फॉरमॅटमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.७ बांबू/ वाळा/शेवगा लगवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान लागवड केलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या ५.०	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान लागवड केलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या प्रविष्ट करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जगलेल्या बांबू/खस/शेवगा झाडांची एकूण संख्या प्रविष्ट करा
	वृक्षारोपण उपक्रमाची टप्प्याटप्प्याने जिओटॅग केलेली छायाचित्रे.	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वृक्षारोपण कार्यक्रमांचे कार्यारंभ आदेश	सर्व कामाच्या ऑर्डरचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	देखभाल योजना अहवाल	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या वृक्षारोपणाच्या स्थळांसाठी पुढील १-२ वर्षांसाठी देखभाल योजना अपलोड करा
	वृक्षारोपण क्रियाकलापांची आर्थिक अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोजन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर सदर कार्य CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	वृक्ष लागवडीचा तपशील	विहित एक्सेल शीट स्वरूपात वृक्ष लागवडीचे तपशील अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.७ बांबू/ वाळा/शेवगा लगवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr No	Bamboo/Vetiver/ Moringa plantation (Select from the Dropdown options)	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3	4	5

Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)
6	7	8	9	10

Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR then copy of acknowledgment slip
11	12	13	14

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.७ बांबू/ वाळा/शेवगा लगवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Date of conducting awareness activities to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.८ बीज संकलन केंद्र

गुण १५०

बीज संकलन केंद्र हे निरनिराळ्या वृक्ष प्रजातींच्या बिया संरक्षित करून योग्य परिस्तिथीत ठेवण्याचे ठिकाण आहे. स्थानिक वृक्ष प्रजातींचे बीज संकलन केंद्र हे विशेषत: स्थानिक भागातील किंवा परिसंस्थेतील झाडांच्या बिया आणि स्थानिक समुदायांसाठी सांस्कृतिक, पर्यावरणीय किंवा आर्थिक महत्त्व असलेल्या झाडांच्या बियांचे जतन करण्यावर लक्ष केंद्रित करते. देशी किंवा स्थानिक वृक्ष प्रजातींचे बियाणे गोळा करणे, साठवणे आणि वितरीत करणे यासाठी हे केंद्र काम करू शकतात. हे निर्देशक बियाणे सार्वभौमत्व, वृक्ष विविधता यास प्रेरित करतो .

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	बीज संकलन व बीज गोळे (सीड बॉल) बनवण्याकरिता जनजागृती		२५
२.	बीज संकलन केंद्राची उपलब्धता ?		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
३.	एकूण संकलित आणि साठवलेल्या स्थानिक झाडांच्या बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) (Relative Marking)		५०
४.	बीज गोळे (सीड बॉल) बनवण्यासाठी बियाणांचा वापर		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
५.	वृक्षारोपणासाठी बियाणांचा वापर		२५
	होय	२५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- घेतलेल्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या- विहित केलेल्या एक्सेल स्वरूपात .
- नागरिकांचा सहभाग विहित केलेल्या एक्सेल स्वरूपात.
- बीज संकलन केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक
- संकलित केलेल्या स्थानिक झाडांचे लॉगबुक
- बीज संकलन केंद्रात पॅकेजिंग व लेबलिंग करून जतन केलेल्या बियाणांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्र (१ ते २ MB)
- बीज संकलन केंद्रामधील साठवलेल्या इतर बियाण्याच्या वापराचा कार्यारंभ आदेश -स्थानिक रोपवाटिकेला पुरवठा/ माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पेरलेले बियाणे (खंदक/ सीसीटी(CCT)/डीप सीसीटी(deep CCT)/ शेताच्या बांधांच्या सीमेवर)
- वापरात आलेल्या बियाणांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे. (१ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG १५: जमिनीवरील जीवन	१५.६: अनुवांशिक संसाधनांच्या वापरामुळे उद्भवणाऱ्या फायद्यांच्या समान आणि योग्य वाटणीला प्रोत्साहन देणे आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मान्य केल्याप्रमाणे अशा संसाधनांचा

बीज व्यवस्थापन व बीज गोळे बनवण्याची प्रक्रिया

बीज संकलन

जमिनीवरून गोळा करणे- साग, शिवन, बाभळ इ.

झाडांवरून गोळा करणे- अंजन, बिबळ, इ.

शिढी वापरून गोळा करणे- चंपा, रिठा, इ.

बीज वेचणे

स्फुटनशील शुष्क फळे व अस्फुटनशील शुष्क फळे-
बिया मळणे / घासणे/ आपटणे
उदा. बाभळ, कांचन, बहावा इ.

गरयुक्त फळे
फळ पिळून त्यातील बी काढा, उदा. कडुलिंब, पिंपळ व पुत्रंजीव.

बीज संकलन केंद्र

- बिया योग्यरीत्या सुकवा व त्यांच्यावर योग्य प्रक्रिया करा.
- हे बियाणे स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या बीज संकलन केंद्रात ठेवा.

टीप: अधिक माहितीसाठी ICFRE चे बीज व्यवस्थापन अहवाल वाचा
https://hindi.icfre.gov.in/UserFiles/File/Books/Forest%20Seed%20Management.pdf

बीज गोळे बनवण्याची प्रक्रिया

मिश्रण - माती व कंपोस्ट एकत्र करा.

पाणी मिश्रण - माती चिकट होईपर्यंत हळू हळू पाणी मिसळा.

मातीचे गोळे बनवा - थोडी माती घेऊन त्यात छोटा खड्डा करा. त्यात बियाणे टाका आणि त्याचा गोळा बनवा.

सीड बॉल्स सुकवणे - बीज गोळे २४ ते ४८ तासाच्या कालावधीसाठी सुकवा..

वापरा- ठरवलेल्या ठिकाणी बीज गोळे लावा किंवा पसरवा.

बीज संकलन केंद्राची निर्मिती

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील लोकांनी आणि विद्यार्थ्यांनी गोळा केलेल्या बिया

↓

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील बीज संकलन केंद्र

इतर संस्था आणि CSR मार्फत मदत

राष्ट्रीय जनुक निधीद्वारे मदत

बीज साठवणूक :

- मातीची भांडी, पुन्हा वापरलेले डब्बे, पुनर्वापर केलेले कागदी लिफाफे किंवा बिया टिकवण्यासाठी पिशव्या यांसारख्या हवाबंद डब्ब्याना प्राधान्य द्या.

डब्ब्यावर खालील लेबल असावेत :

- बियाणे संग्राहकाचे नाव
- बियाणे गोळा करण्याची तारीख
- प्रजातींचे सामान्य नाव
- प्रजातींचे वैज्ञानिक नाव
- बीज प्रकार
- पारंपारिक उपयोग

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील बीज संकलन केंद्र :

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या आवारात एक लहान कपाट तयार करावे जे बियाणे संकलन केंद्र म्हणून काम करेल. जेथे नागरिक स्थानिक बिया साठवू शकतील. CSR/अन्य कोणतीही संस्था/व्यक्ती केंद्र निर्माण करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य करू शकतात.

साठवलेल्या बियाण्याचा वापर

माझी वसुंधरा अभियानात बीज पेरणी करणे

रोपवाटीकेला पूरवठा

बीज गोळ्यांची निर्मिती

चर/सीसीटी/डीप सीसीटी/शेत बंधाऱ्यांवर पेरणी करणे

१.१.८ बीज संकलन केंद्र

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जागरुकता कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल्स तयार करण्यासाठी जागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत बीज संकलन आणि सीड बॉल तयार करण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा
	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीमध्ये नागरिकांच्या सहभागाचे तपशील विहित एक्सेल शीट फॉरमॅटमध्ये अपलोड करा
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.८ बीज संकलन केंद्र

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	स्थानिक संस्थेकडे बीज संकलन केंद्र आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	बीज संकलन केंद्राचे स्थान	बीज संकलन केंद्राची गुगळे माप लिंक नमूद करा
	बीज संकलन केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	गोळा केलेले देशी बियाण्याचे प्रमाण (किलोमध्ये)	गोळा केलेल्या देशी बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) नमूद करा
	साठवलेल्या देशी बियाण्याचे प्रमाण (किलोमध्ये)	साठवलेल्या देशी बियांचे प्रमाण (किलोमध्ये) नमूद करा
	देशी बियाणांच्या संग्रहाची लॉगबुक	देशी बियाणांच्या संग्रहाची लॉगबुक संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा
	बीज संकलन केंद्रात साठवलेल्या पॅकेज केलेल्या आणि लेबल केलेल्या बियाणांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
आणि ५	बीज संकलन केंद्रात साठवलेल्या बियाणाच्या उपक्रमांच्या वापराचा तपशील	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	बियाण्यांच्या वापराची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.८ बीज संकलन केंद्र

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of conducting awareness activities for Seed collection and preparation of seed balls (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity for Seed collection and preparation of seed balls (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ शाश्वत शेती

गुण २००

शाश्वत शेती तंत्र केवळ पाण्याची बचतच नाही तर खतांचा वापर, मजुरीचा खर्च आणि इतर बाबींवरील खर्च कमी करण्यास मदत करते, तसेच मातीचे आरोग्य टिकवून ठेवते. शाश्वत शेती प्रणाली पारंपरिक प्रवाही सिंचन पद्धतींपेक्षा पाण्याची बचत करते, तसेच पीक उत्पादकता आणि उत्पन्न वाढवते. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अधिक शेतजमीन सेंद्रिय शेतीखाली आणण्यासाठी प्रोत्साहित करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी सेंद्रिय शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीची टक्केवारी (परिवर्तन कालावधीतील जमिनीसह) (Relative Marking)	५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सेंद्रिय शेती अंतर्गत आणलेल्या शेतजमिनीची टक्केवारी (परिवर्तन कालावधीतील जमिनीसह) (Relative Marking)	५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान मिलेट्स(millets) वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या (Relative Marking)	७५
४.	मिलेट्स(millets) शेतीखाली समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीची टक्केवारी (Relative Marking)	२५

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण शेतजमीन (हेक्टर) मध्ये.
- सेंद्रिय शेती प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट असलेली एकूण शेतजमीन (हेक्टर) मध्ये.नोंदणी प्रमाणपत्र, व्यवहार प्रमाणपत्र आणि PGSI किंवा राष्ट्रीय सेंद्रिय उत्पादन कार्यक्रम (NPOP) द्वारे प्रदान केलेले उत्पादन प्रमाणपत्र.
- प्रमाणन संस्थेद्वारे प्रदान केलेले परिवर्तन कालावधी प्रमाणपत्र.
- परंपरागत कृषी विकास योजनेचा (PKVY) लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांचे तपशील- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल .
- जनजागृती उपक्रमांची संख्या तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- मिलेट्स (millets) शेतीखाली समाविष्ट असलेली एकुण शेतजमिन(हेक्टरमध्ये).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.१ : सर्व देशांमध्ये हवामान-संबंधित धोके आणि नैसर्गिक आपत्तींसाठी लवचिकता आणि अनुकूली क्षमता मजबूत करणे.
	SDG २. शून्य उपासमार	२.४: २०३० पर्यंत, शाश्वत अन्न उत्पादन प्रणालीची खात्री करणे आणि उत्पादकता आणि उत्पादन वाढवणाऱ्या कृषी पद्धती लागू करणे, जे परिसंस्था टिकवून ठेवण्यास मदत करतील, हवामान बदल, तीव्र हवामान बदल , दुष्काळ, पूर आणि इतर आपत्तींशी जुळवून घेण्याची क्षमता मजबूत करेल आणि हळूहळू जमीन/मातीची गुणवत्ता सुधारेल.

शाश्वत शेती

शाश्वत शेतीचे घटक

आंतरपिक

सेंद्रिय आच्छादन

एकीकृत कीटक/ अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

पिकांची फेरपालट

कम्पोस्टिंग

जल व्यवस्थापन

सेंद्रिय शेती

- कीटक नियंत्रण आणि जैविक खतांचा वापर करणाऱ्या शाश्वत कृषी प्रणालीला प्राणी आणि वनस्पतींच्या टाकाऊ पदार्थांपासून आणि नायट्रोजन-फिक्सिंग कव्हर पिकांपासून मिळणाऱ्या जैविक खतांचा वापर केला जातो, त्याला सेंद्रिय शेती म्हणतात.
- सेंद्रिय उत्पादनासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम (NPOP) निकष, प्रक्रिया, प्रमाणन आणि मानके प्रदान करतो.
- सेंद्रिय शेतीमधील परिवर्तन कालावधी हा सेंद्रिय व्यवस्थापन आणि पिकांचे प्रमाणीकरण सुरू होण्याच्या दरम्यानचा काळ असतो.
- रासायनिक खते, कीटकनाशके आणि जमिनीच्या चुकीच्या वापरावर अवलंबून परिवर्तन कालावधी १ ते ३ वर्षांपर्यंत बदलतो.
- वार्षिक आणि द्विवार्षिक पिकांसाठी परिवर्तन कालावधी किमान २ वर्षे आहे आणि बारमाही वनस्पतींसाठी तो ३ वर्षांचा आहे.

तृण धान्याच्या (Millet) उत्पादनाला प्रोत्साहन

तृण धान्य हे लहान बिया असलेले धान्य आहेत जे पौष्टिक, समृद्ध, ग्लूटेन-मुक्त असून ही पर्यावरणास अनुकूल पिके आहेत, त्यांच्या लागवडीसाठी कमीत कमी पाणी आणि कीटकनाशकांचा वापर होतो .

तृण धान्याचे प्रकार खालीलप्रमाणे आहेत-

- ज्वारी
- बाजरी
- नाचणी
- बार्नयार्ड बाजरी (झांगोरा)
- छोटी बाजरी (सामा)
- प्रोसो किंवा कॉमन बाजरी (बॅरी)
- फॉक्सटेल/ इटालियन बाजरी (कांगनी)
- कोडो बाजरी (कोद्रा)

उत्तम निचरा असलेली जलोळ, चिकणमाती आणि वालुकामय जमीन तृणधान्य **शेतीसाठी सर्वोत्तम आहे.**

१.१.९ शाश्वत शेती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि ४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण शेतजमीन	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण शेतजमीन हेक्टरमध्ये नमूद करा.
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थानिक स्वराज्य संस्थेत सेंद्रिय शेती अंतर्गत आणलेली एकूण शेतजमीन	तालुका कृषी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये सेंद्रिय शेती अंतर्गत आणलेली एकूण शेतजमीन नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० (हेक्टरमध्ये) दरम्यान सेंद्रिय शेतीसाठी एकूण उपलब्ध शेतजमीन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सेंद्रिय शेतीसाठी एकूण उपलब्ध शेतजमीन नमूद करा. (हेक्टरमध्ये) उपलब्ध शेतजमीन = (स्थानिक संस्थेतील एकूण शेतजमीन - (सेंद्रिय शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेली एकूण शेतजमीन)
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेत सेंद्रिय शेतीखाली आणलेली एकूण शेतजमीन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तालुका कृषी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थेत सेंद्रिय शेती अंतर्गत आणलेली एकूण शेतजमीन नमूद करा.
१ आणि २	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	परंपरेगत कृषी विकास योजनेचा लाभ घेतलेल्या शेतजमिनीचा आणि लाभार्थीचा तपशील-	परंपरेगत कृषी विकास योजनेचा लाभ घेतलेल्या शेतजमिनीचा आणि लाभार्थीचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	सेंद्रिय शेतीची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	नोंदणीचे प्रमाणपत्र, व्यवहार प्रमाणपत्र आणि PGSI किंवा राष्ट्रीय सेंद्रिय उत्पादन कार्यक्रम (NPOP), रूपांतरण कालावधी प्रमाणपत्रे द्वारे प्रदान केलेले उत्पादन प्रमाणपत्र	नोंदणीचे प्रमाणपत्र, व्यवहार प्रमाणपत्र आणि PGSI किंवा राष्ट्रीय सेंद्रिय उत्पादन कार्यक्रम (NPOP), रूपांतरण कालावधी प्रमाणपत्रे द्वारे प्रदान केलेले उत्पादन प्रमाणपत्र संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ शाश्वत शेती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तृण धान्याच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तृण धान्याच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तृण धान्याच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तृण धान्याच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	तृणधान्य (मिलेट्स) शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीचे क्षेत्रफळ (हेक्टरमध्ये)	तृणधान्य (मिलेट्स) शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीचे क्षेत्रफळ (हेक्टरमध्ये) नमूद करा.
	तृणधान्य (मिलेट्स) शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीच्या क्षेत्राचा तपशील (हेक्टरमध्ये)	तृणधान्य (मिलेट्स) शेती अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या शेतजमिनीच्या क्षेत्राचा तपशील (हेक्टरमध्ये) विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ शाश्वत शेती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. no	Address of the farmland under organic farming (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is the farmland covered under Paramparagat Krishi Vikas Yojana? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the beneficary of the Paramparagat Krishi Vikas Yojana (If the farmland is not covered under PKVY, please mention N/A) (Local Body should only enter in text format.)
1	2	3	4

Date of the farmland brought under Organic Farming (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland under Organic Farming (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ शाश्वत शेती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-३

Sr. no	Address of the farmland under millet farming (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the farmland brought under millet farming (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland under Millet Farming (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
1	2	3	4	5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.१.९ शाश्वत शेती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Date of conducting awareness event organied to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness event organied to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२ घनकचरा व्यवस्थापन

अ.क्र.	कृतीबिंदू	गुण
१.२.१	घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन	२००
१.२.२	ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया	२००
१.२.३	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया /विल्हेवाट	२००
१.२.४	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया	१००
१.२.५	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)	३००
१.२.६	जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन	१००
१.२.७	ई-कचरा व्यवस्थापन	१५०
१.२.८	हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा	१००
एकूण		**१,३५०**

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

गुण २००

सार्वजनिक आरोग्यासाठी आणि पर्यावरणासाठी घनकचरा व्यवस्थापन अत्यंत महत्त्वाचे आहे. घनकचऱ्यावर योग्यरित्या प्रक्रिया न केल्यास, ते जमिनीमध्ये जाते आणि यामुळे माती व भूजल प्रदूषित होते. घनकचरा व्यवस्थापन नियम-२०१६ नुसार, स्थानिक स्वराज्य संस्थांना सर्व घरांमधून विलगीकरण केलेला घनकचरा संकलित करण्याची व्यवस्था करावयाची आहे. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कचऱ्याच्या संकलनाला महत्त्व दिले आहे की नाही आणि त्याचे निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण केले जाते की नाही, हे तपासतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती				गुण
१.	निर्मितीच्या ठिकाणी संकलन आणि विलगीकरण केलेल्या घनकचऱ्याची टक्केवारी			२००
१(अ)	निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण		१००	
	७५%-१००%	१००		
	५०%-७५%	७५		
	२५%-५०%	५०		
	२५% पेक्षा कमी	०		
१(ब)	संकलन		१००	
	७५%-१००%	१००		
	५०%-७५%	७५		
	२५%-५०%	५०		
	२५% पेक्षा कमी	०		

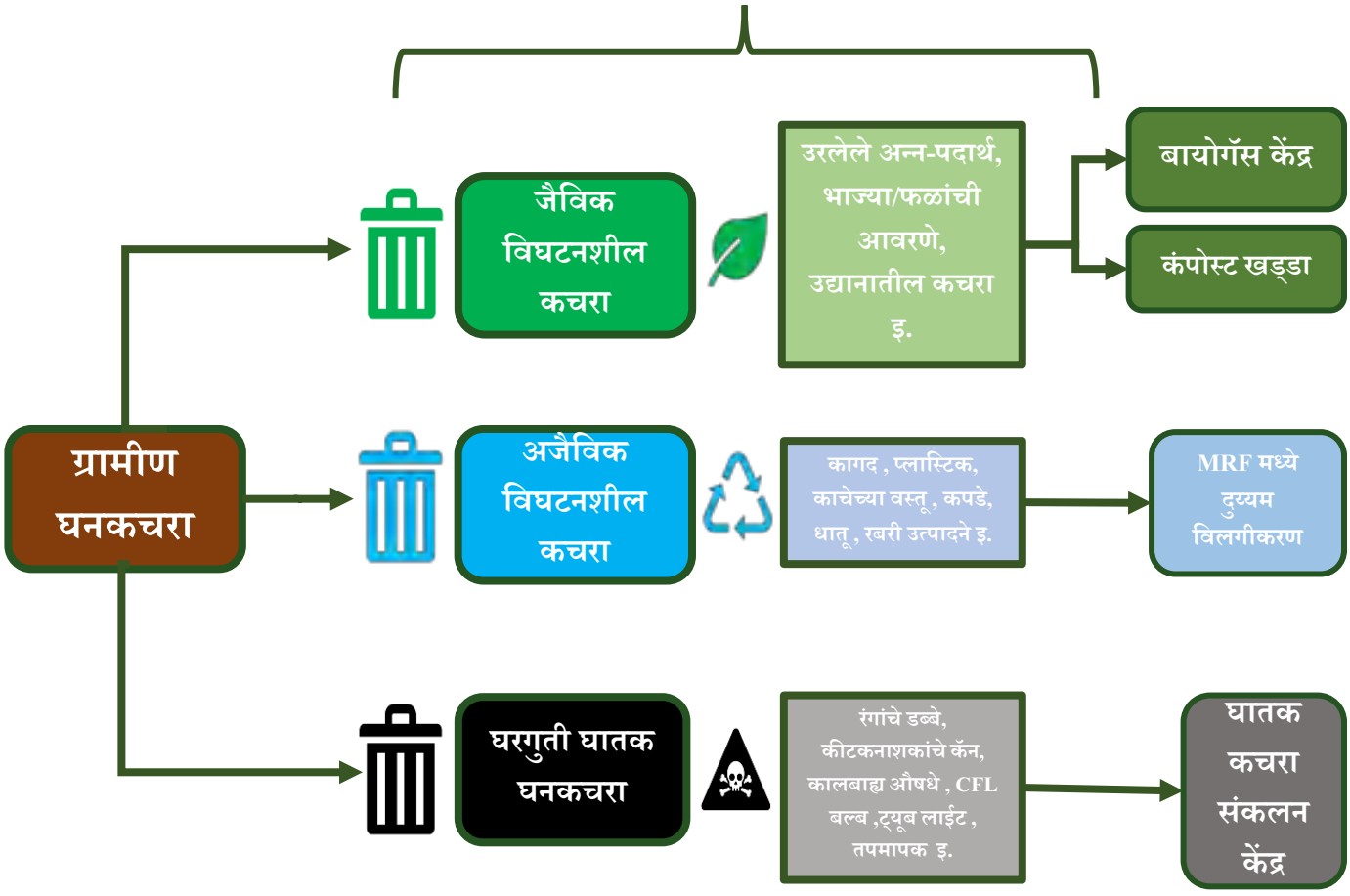
आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रामध्ये निर्माण होणाऱ्या घनकचऱ्याचे प्रमाण - मासिक अहवाल.
- निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण केलेला आणि घरोघरी जाऊन संकलित केलेल्या घनकचऱ्याचे प्रमाण - स्व-मूल्यांकन अहवाल.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी लॉगबुक सादर करणे.
- स्वच्छ भारत मिशन (ग्रामीण) MIS मधून घेतलेली माहिती.
- जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB) - घरोघरी जाऊन घनकचऱ्याचे संकलन.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

घनकचरा व्यवस्थापन

प्राथमिक विलगीकरण

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या, संकलित केलेल्या आणि स्त्रोतावर विलगीकरण केलेल्या घनकचऱ्याचे तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेल्या, संकलित केलेल्या आणि स्त्रोतावर विलग केलेल्या घनकचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा.
१(अ) आणि १ (ब)	घरोघरी कचरा संकलनाची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कचरा संकलनाचे लॉगबुक	माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी घनकचरा व्यवस्थापनाची माहिती असणाऱ्या लॉगबुकची छायाचित्रे संकलित पीडीएफमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.१ घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

गुण २००

ओला कचरा हा स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या घरगुती कचऱ्यातील प्रमुख घटक आहे. यामध्ये भाजीपाला/स्वयंपाक घरातील ओला कचरा, बागेतील कचरा आणि इतर सहज विघटीत होणारा कचरा यांचा समावेश आहे. या कचऱ्याचा वापर साधारणपणे खत निर्मितीसाठी किंवा बायोगॅस संयंत्रामध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी केला जातो. हा निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी ओल्या कचऱ्यावर खतनिर्मिती प्रक्रियेव्द्वारे किंवा बायोगॅस संयंत्रामध्ये प्रक्रिया करून रसायनमुक्त खते आणि गॅस तयार करण्याला महत्त्व दिले आहे की नाही हे तपासतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	कार्यरत कंपोस्ट पिट/ बायोगॅस केंद्र		१००
	होय	१००	
	नाही	०	
२.	प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याची टक्केवारी (%)		१००
	९०% पेक्षा अधिक	१००	
	७५%-९० %	७५	
	५०%-७५%	५०	
	५०% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- कंपोस्ट पिट/बायोगॅस केंद्राचे ठिकाण : गुगल मॅप लिंक
- कंपोस्ट पिट/बायोगॅस केंद्राचे जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- निर्माण झालेल्या ओल्या कचऱ्याचे प्रमाण - मासिक अहवाल.
- ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी कंपोस्ट पिट /बायोगॅस केंद्राचा वापर - मासिक अहवाल.
- <u>खत निर्मितीचा तपशील:</u>
  - खत नियंत्रण आदेश (FCO) नियमानुसार अधिकृत प्रयोगशाळेचा खत गुणवत्ता अहवाल.
  - खताचे वापर/ विक्री
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

ओला कचरा कंपोस्ट करण्याच्या पद्धती

पारंपारिक कंपोस्टिंग

- सर्व सेंद्रिय कचरा गोळा करा आणि डब्यात टाका किंवा जमिनीवर त्याचा ढीग करा.
- नियमित अंतराने कचरा मिसळा (७ दिवस).
- या पद्धती मध्ये कमी मनुष्यबळ आणि क्षेत्र आवश्यक आहे.

वर्मी कंपोस्टिंग

- कंपोस्टि बनवण्यासाठी गांडूळांचा वापर केला जातो.
- गांडुळे सेंद्रिय पदार्थांचे सेवन करून कंपोस्टची गुणवत्ता वाढविण्यास मदत करतात.

विन्ड्रो कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा लांब, अरुंद ढिगाऱ्यात/विन्द्रोज मध्ये ठेवला जातो.
- खताचे मिश्रण आणि वातन करण्यासाठी बँक होल्डरवापर केला जातो.
- ही पद्धत मोठ्या प्रमाणातील ओल्या कचऱ्यासाठी योग्य आहे.

अवायुजीवी कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा सीलबंद कंटेनरमध्ये किंवा डायजेस्टर मध्ये ठेवला जातो.
- या प्रक्रियेत उप-उत्पादन म्हणून बायोगॅस तयार केला जातो.

सामुदायिक कंपोस्टिंग

- सेंद्रिय कचरा मोठ्या कंटेनरमध्ये गोळा केला जातो आणि गृहनिर्माण सोसायटी/समुदायातील रहिवासी एकत्रितपणे सेंद्रिय कचऱ्याचे व्यवस्थापन करतात.
- कंपोस्टिंगसाठी पुरेशी जागा असलेल्या मोठ्या गृहनिर्माण सोसायटींसाठी ही पध्दत योग्य आहे.

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे कार्यरत कंपोस्ट पिट/बायोगॅस केंद्र आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कंपोस्ट पिट/बायोगॅस केंद्राचे स्थान	कंपोस्ट पिट/बायोगॅस केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	कंपोस्ट पिटआणि/किंवा बायोगॅस केंद्राचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कंपोस्ट/बायोगॅस प्लांटमध्ये निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया केलेल्या ओल्या कचऱ्याचा तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेला, संकलित केलेला, प्रक्रिया केलेला, कंपोस्ट प्लांटमध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी वापरला जाणारा आणि बायोगॅस प्लांटमध्ये प्रक्रिया करण्यासाठी वापरला जाणारा ओला कचर्याचे प्रमाण नमूद करा. २) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी कंपोस्ट/बायोगॅस प्लांटमध्ये निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया केलेल्या घनकचऱ्याचा तपशील नमूद करू नका.
	ओल्या कचऱ्याच्या प्रक्रियेचा मासिक अहवाल सादर करणे.	स्वच्छ भारत मिशन पोर्टलवरून बायोगॅस/कंपोस्ट केंद्रातील ओल्या कचऱ्याच्या प्रक्रियेचा मासिक अहवाल अपलोड करा.
	उत्पादित कंपोस्ट खताचा वापर	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत कंपोस्ट खताचा वापर कोठे केला जातो, ते नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने अधिकृत प्रयोगशाळांमधून FCO (एफसीओ) नियमांचे पालन करणारा व कंपोस्टची गुणवत्ता दर्शविणारा अहवाल मिळवला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.२ ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

गुण २००

सुक्या कचऱ्याचा पुनर्वापर आणि विल्हेवाट लावणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. सुक्या घनकचऱ्यामध्ये प्लास्टिक, काच, कागद, धातू, रबर, अन्न-पॅकेजिंग मटेरियल यांसारख्या पुनर्प्राप्त करण्यायोग्य संसाधनांचा समावेश होतो. कचऱ्याचे मूल्य खूप मोठे आहे आणि सर्वांनी त्याच्या पुनर्वापराचा मार्ग अवलंबला पाहिजे. यामुळे कचरा साठवण्याच्या जागेवर आणि नैसर्गिक संसाधनांवर येत असलेला भार कमी होऊन ते उत्पन्नाचे साधन बनू शकते. स्थानिक स्वराज्य संस्था सुक्या कचऱ्याचा पुनर्वापर/प्रक्रिया /विल्हेवाट किती कार्यक्षमतेने करतात याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	कार्यात्मक विलगीकरण शेड		१००
	होय	१००	
	नाही	०	
२.	सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम वर्गीकरण		५०
	९०% पेक्षा अधिक	५०	
	९०% पेक्षा कमी	०	
३.	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/ विल्हेवाट		५०
	अधिकृत यंत्रणेद्वारे विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याची टक्केवारी		
	८०%पेक्षा अधिक	५०	
	५०% ते ८०%	३०	
	२५% ते ५०%	१५	
	२५% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- निर्माण झालेल्या, विलगीकरण केलेल्या आणि प्रक्रिया केलेल्या सुक्या कचऱ्याचे प्रमाण - मासिक अहवाल.
- कार्यात्मक विलगीकरण शेडचे ठिकाण - गुगल मॅप लिंक
- कार्यात्मक विलगीकरण शेडचे जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट लावण्याची यंत्रणा.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	**SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन**	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

सुक्या कचऱ्याचे व्यवस्थापन

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत कार्यात्मक विलगीकरण शेड आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कार्यात्मक विलगीकरण शेडचे स्थान	कार्यात्मक विलगीकरण शेडच्या स्थानाची गुगल मॅपची लिंक अपलोड करा.
	कार्यात्मक विलगीकरण शेडची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया/विल्हेवाट लावण्याच्या प्रमाणावरील मासिक अहवाल	स्वच्छ भारत मिशन पोर्टलवरून सुक्या कचऱ्याच्या प्रक्रियेचा मासिक अहवाल अपलोड करा.
२	संकलित केलेल्या सुक्या कचऱ्याचे दुय्यम वर्गीकरण	ड्रॉपडाउन मधून योग्य निवडा १) ९०% किंवा अधिक २) ९० % पेक्षा कमी
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि प्रक्रिया/विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याचा तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि प्रक्रिया केलेला/विल्हेवाट लावलेल्या सुक्या कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा. २) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी घनकचरा निर्माण, संकलित आणि प्रक्रिया/विल्हेवाटीचा तपशील नमूद करू नका.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.३ सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया / विल्हेवाट

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया — गुण १००

वर्षानुवर्षे साठलेला कचरा मोठी जागा व्यापतो आणि रोग पसरवणाऱ्या माश्या आणि लीचेटच्या निर्मितीसाठी एक प्रजनन भूमी बनतो. यामुळे भूगर्भातील पाणी दूषित होऊ शकते. केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या (CPCB) मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार, वर्षानुवर्षे प्रक्रिया न करता साठविलेला जुना कचरा उत्खनन, प्रक्रिया आणि विलगीकरण करून त्याचा पुनर्वापर करण्याची शास्त्रोक्त प्रक्रिया करणे म्हणजे "बायोमाइनिंग" होय. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया करण्याला महत्त्व दिले आहे की नाही याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	वर्षानुवर्षे साठलेल्या जुन्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया		१००
	उपाययोजनांचे टप्पे		
	जमीन पुनर्प्राप्त आणि पुनर्वापर	१००	
	वर्षानुवर्षे साठलेल्या १००% कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया	७५	
	वर्षानुवर्षे साठलेल्या ५०% कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया	५०	
	काम सुरू केले असल्यास	२५	
	निविदा मागवला असल्यास	१५	

आवश्यक तपशील:

- वर्षानुवर्षे साठवून ठेवलेल्या घनकचरा ठिकाणाचा तपशील (स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील)
- साठवून ठेवलेल्या कचऱ्याच्या व्यवस्थापन सुविधेचे गुगल मॅपवरील स्थान.
- अधिकृत प्रमाणपत्रासह वर्षानुवर्षे साठवून ठेवलेल्या घनकचऱ्यावर केलेल्या उपाययोजनांची स्थिती - काम पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र / निविदा सादर प्रमाणपत्र / कोणताही जुना साठलेला कचरा नसल्याच्या प्रमाणपत्राची प्रत.
- विविध टप्प्यावर (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- जर जमीन पुन्हा वापरली जात असेल तर, काम पूर्ण होण्याआधीची व नंतरची छायाचित्रे. (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त प्रक्रिया/कामाची स्थिती.	अ) ड्रॉपडाउन मधून योग्य पर्याय निवडा १) जमीन पुनर्प्राप्त आणि पुनर्वापर २) वर्षानुवर्षे साठलेल्या १००% कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केली आहे. ३) वर्षानुवर्षे साठलेल्या ५०% कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केली आहे. ४) काम सुरू करण्यात आले आहे. ५) निविदा मागविण्यात आल्या आहेत. ब) जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया केलेल्या कामाचा तपशील दर्शविणारे प्रमाणपत्र अपलोड करा. उदा. काम पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र/निविदा प्रदान केलेले प्रमाणपत्र/कोणताही जुना कचरा नसल्याचे प्रमाणपत्र
	जुन्या साठलेल्या कचऱ्याचे सध्याचे एकूण प्रमाण (टन मध्ये)	जुन्या साठलेल्या कचऱ्याचे सध्याचे एकूण प्रमाण (टन मध्ये) नमूद करा.
	कचरा साठवण्याच्या स्थानाचे एकूण क्षेत्रफळ (एकर मध्ये)	कचरा साठवण्याच्या स्थानाचे एकूण क्षेत्रफळ (एकर मध्ये) नमूद करा.
	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राच्या स्थानाची गूगल मॅप लिंक	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राच्या स्थानाची गूगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राचा पत्ता	शास्त्रोक्त प्रक्रिया केंद्राचा पत्ता नमूद करा.
	विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओ - टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.४ जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी) गुण ३००

प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन ही एक गंभीर समस्या आहे. जगात दरवर्षी ३०० दशलक्ष मेट्रिक टनपेक्षा जास्त प्लास्टिक तयार होते, त्यापैकी केवळ ९% प्लास्टिकचाच पुनर्वापर केला जातो आणि उर्वरित प्लास्टीक जमिनीवर जमा होते. प्लास्टिकमुळे पर्यावरणाचा होणारा ऱ्हास कमी करण्यासाठी, केंद्र शासनाने १ जुलै २०२२ पासून सिंगल यूज प्लास्टिकसह पॉलिस्टीरीन आणि विस्तारित पॉलिस्टीरिनचे उत्पादन, आयात, साठा, वितरण, विक्री आणि वापर यावर संपूर्ण बंदी घातली आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्था कशाप्रकारे या बंदीची अंमलबजावणी आणि जनजागृती करत आहेत, याचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	जनजागृती मोहिमांचे आयोजन (Relative Marking)		२००
	सिंगल यूज प्लास्टिक बंदीबाबत जनजागृती मोहिमांचे आयोजन	१००	
	प्लास्टिकला पर्यायी घटकांबद्दल (वस्तू) जनजागृती मोहिमांचे आयोजन	१००	
२.	सिंगल यूज प्लास्टीकच्या निर्मूलनावर कारवाईसह दंडाच्या रकमेचे संकलन		१००

आवश्यक तपशील:

- प्लास्टिक कचऱ्याच्या व्यवस्थापनासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या उपक्रमांचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- सिंगल यूज प्लास्टिक आणि प्लास्टिकला पर्यायी वस्तू याबद्दल आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- जनजागृती मोहिमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सिंगल यूज प्लास्टीक (SUP) च्या वापरावर दंड वसूल करण्याबाबत लॉगबुकमध्ये नोंद.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे. १२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर बंदी)

नियम : प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सुधारणा) नियम-२०२१, दिनांक ३० सप्टेंबर २०२१ पासून ७५ मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लास्टिक कॅरी बॅगचे उत्पादन, आयात, साठवणूक, वितरण, विक्री आणि वापर यावर निर्बंध आणले आहेत. तसेच दिनांक ३१ डिसेंबर २०२२ पासून, १२० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लास्टिक कॅरी बॅगवर बंदी लागू करण्यात आली आहे.

प्रतिबंधित सिंगल युज प्लास्टिकच्या वस्तूंची यादी			
अ.क्र	**वस्तू**	**अ.क्र.**	**वस्तू**
१	ईयर बड्ससाठी वापरल्या जाणाऱ्या प्लास्टिकच्या काड्या	११	चमचे
२	फुग्यांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या प्लास्टिकच्या काड्या	१२	सूरी
३	प्लास्टीकचे झेंडे	१३	स्ट्रॉ
४	चॉकलेट काड्या	१४	ट्रे
५	आईसक्रीम काड्या	१५	काटे चमचे
६	प्लास्टीक डिश	१६	प्लास्टीकच्या निमंत्रण पत्रिका
७	कप	१७	सिगारेटची पाकिटे
८	ग्लास	१८	ढवळणी
९	सजावटीसाठी पॉलिस्टीरिन (थर्माकॉल)	१९	मिठाईच्या डब्याभोवती गुंडाळण्यासाठी प्लास्टीक
१०	१०० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीचे प्लास्टिक किंवा PVC बॅनर		

संदर्भ: Press Information Bureau (pib.gov.in)

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	सिंगल युज प्लास्टिक बंदीबाबत आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या	सिंगल युज प्लास्टिक बंदीबाबत आयोजित केलेल्या मोहिमांची संख्या नमूद करा.
	प्लास्टिकला पर्यायी उत्पादनांची माहिती देणाऱ्या मोहिमांची संख्या	प्लास्टिकला पर्यायी उत्पादनांची माहिती देणाऱ्या मोहिमांची संख्या नमूद करा.
	सिंगल युज प्लास्टिक बंदी आणि प्लॅस्टिकला पर्याय याबाबत आयोजित केलेल्या मोहिमांचा तपशील.	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये प्लास्टिक बंदीच्या बाबत आयोजित करण्यात आलेल्या जनजागृती उपक्रमांचा तपशील अपलोड करा.
	सिंगल यूज प्लास्टिकबाबत जनजागृती करणाऱ्या उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	दंड वसूलीसह सिंगल यूज प्लास्टिक (SUP) निर्मूलनाची कारवाई	सिंगल युज प्लास्टिकच्या (SUP) वापरावर दंड वसुलीच्या लॉगबुकची छायाचित्रे संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of conducting awareness activities for banning single use plastic/ Use of alternatives of plastic (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted for (Single Use Plastic Ban/Use of alternatives of plastic/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3

Social Media Post Link of the awareness activity for banning single use plastic/use of alternatives of plastic (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.५ प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल यूज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.६ जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

गुण १००

जैव वैद्यकीय कचऱ्याला रुग्णालयातील कचरा देखील म्हणतात. यामध्ये संसर्गजन्य किंवा संभाव्य संसर्गजन्य पदार्थ असलेल्या कचऱ्याचा समावेश असतो. या प्रकारच्या कचऱ्यामध्ये पॅकेजिंग, वापरलेल्या वैद्यकीय पट्ट्या/मलमपट्ट्या आणि इन्फ्यूजन किट यांसारख्या वैद्यकीय किंवा प्रयोगशाळेच्या रोजच्या कामांशी संबंधित असलेल्या वस्तूंचा समावेश होतो. याशिवाय जैविक अणू किंवा जीव यासारखा संशोधन प्रयोगशाळांमधील कचरा समाविष्ट असतो. हा कचरा पर्यावरणात सोडला जाऊ नये यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेत जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे कशाप्रकारे नियोजन केले जाते व किती कार्यक्षमतेने त्याची विल्हेवाट लावली जाते हे या निर्देशकाद्वारे तपासले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	सर्व आरोग्य सेवा आणि वैद्यकीय व्यावसायिक हे सार्वजनिक जैव वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन (CBMWTF) केंद्राचे सदस्य आहेत.		५०
	होय	५०	
	नाही	०	
२.	शास्त्रोक्त पद्धतीने विल्हेवाट लावलेल्या जैव वैद्यकीय कचऱ्याची टक्केवारी (Relative Marking)		५०

आवश्यक तपशील:

- बायोमेडिकल वेस्ट डिस्पोजलचे लॉगबुक - स्थानिक संस्थेच्या CBWTF साइटवर जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे संकलन, पृथक्करण, निर्जंतुकीकरण आणि विल्हेवाट लावण्यासाठीच्या यंत्रणेचा तपशील
- गुगल मॅपवरील स्थान.
- संकलन, वाहतूक आणि विल्हेवाट लावण्यासाठी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (MPCB) अधिकृत केलेल्या जैव वैद्यकीय कचऱ्याचे व्यवस्थापन सुविधा केंद्राशी – करार
- जैव वैद्यकीय कचऱ्याच्या विल्हेवाटीचे लॉगबुक.
- जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रामध्ये रुग्णालय/दवाखाना इत्यादी नसल्यास तालुका वैद्यकीय अधिकारी यांचे प्रमाणपत्र जोडावे.
- प्रदान केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन

जैव-वैद्यकीय कचऱ्याची योग्य विल्हेवाट लावणे का गरजेचे आहे?

- जैव-वैद्यकीय कचरा मानव आणि पर्यावरणासाठी धोकादायक असू शकतो कारण त्याने संसर्गजन्य जीवाणू आणि विषाणू वातावरणात पसरू शकतात आणि प्रसारित होऊ शकतात.
- जैव-वैद्यकीय कचरा व्यासास्थापन नियम, २०१६ च्या अनुसूची १ नुसार विहित केलेल्या सांकेतिक रंगीत पिशव्या / डब्यांमध्ये जैव वैद्यकीय कचरा योग्यरित्या वेगळा करून साठवला गेला नाही तर पाणी, माती आणि हवा दुषित होऊ शकते.

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यासास्थापन नियम, २०१६ खालील आस्थापनांमधून आणि त्यातील जैव-वैद्यकीय कचरा निर्माण करणे, हाताळणे, वेगळे करणे, साठवणे आणि गोळा करणे यात सहभागी असलेल्या सर्व व्यक्तींना लागू होतात.

जैव-वैद्यकीय कचरा नियम, २०१६ लागू असलेल्या आस्थापनांची यादी			
१	रुग्णालये	११	चिकित्सक आस्थापना
२	नर्सिंग होम	१२	संशोधन आणि शैक्षणिक संस्था
३	चिकित्सालय	१३	पॅथॉलॉजिकल आस्थापना
४	दवाखाने	१४	आरोग्य शिबिरे, वैद्यकीय शिबिरे
५	पशुवैद्यकीय संस्था	१५	लसीकरण शिबिरे, रक्तदान शिबिरे
६	प्राण्यांची घरे	१६	शाळा आणि महाविद्यालयांचे प्रथमोपचार कक्ष
७	रक्तपेढ्या	१७	न्यायवैद्यक प्रयोगशाळा
८	आयुष रुग्णालये	१८	संशोधन प्रयोगशाळा

जैव-वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापनासाठी डब्यांचे सांकेतिक रंग

पिवळा सांकेतिक वर्ग	लाल सांकेतिक वर्ग	पांढरी सांकेतिक वर्ग	निळी सांकेतिक वर्ग
मानवी/प्राण्यांचे शरीराचे अवयव, कापूस, मलमपट्टी, कालबाह्य/काढून टाकलेली औषधे, रासायनिक/द्रव कचरा, शरीरातील द्रवांनी डागलेले टाकून दिलेले कापड, वैद्यकीय कचरा.	दूषित पुनर्वापर करण्यायोग्य कचरा जसे की IV बाटल्या, नळ्या, सिरिंज, इंजेक्शन, कॅथेटर आणि मूत्र पिशव्या, रक्त पिशव्या आणि इतर दूषित प्लास्टिक आणि रबर उत्पादने.	वापरलेल्या तीक्ष्ण धातूच्या वस्तू जसे की सुया, सुया जोडलेले सिरिंज, स्केलपल्स, ब्लेड, रेझर आणि इतर दूषित धातूची साधने.	तुटलेल्या काचेच्या बाटल्या, कुपी, चंबूकी, इंजेक्शनच्या बाटल्या, सूक्ष्मदर्शक पट्ट्या आणि इतर कोणत्याही टाकाऊ काचेच्या वस्तू आणि धातूचे शरीर रोपण

१.२.६ जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात रुग्णालये/दवाखाने आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.(रुग्णालय/दवाखाना) नसल्यास- कृपया स्थानिक स्वराज्य संस्थेत (रुग्णालय/दवाखाना) नाही असे तालुका वैद्यकीय अधिकारी यांचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.
	स्थानिक संस्थेतील १००% रुग्णालये आणि वैद्यकीय अधिकारी हे सार्वजनिक जैव वैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन केंद्राचे सदस्य आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या साइट्सच्या विलगीकरणाच्या ठिकाणी जैव वैद्यकीय कचरा वेगळे करण्याच्या यंत्रणेचा तपशील	१) माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि विल्हेवाट लावलेल्या जैववैद्यकीय कचऱ्याचे प्रमाण नमूद करा. २) माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी निर्माण झालेला, गोळा केलेला आणि विल्हेवाट लावलेल्या जैव वैद्यकीय कचऱ्याचा तपशील टाकू नका.
	बायोडिग्रेडेबल कचरा विलगीकरण प्रकल्पाच्या स्थानाची लिंक	बायोडिग्रेडेबल सेग्रीगेशन प्रकल्पाच्या स्थानाची लिंक नमूद करा
	जैव वैद्यकीय कचरा विल्हेवाट केल्याची लॉगबुक	जैव वैद्यकीय कचरा विल्हेवाट प्रक्रियेच्या लॉगबुकच्या छायाचित्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.६ जैव-वैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

गुण १५०

ई-कचऱ्यावर केल्या जाणाऱ्या शास्त्रोक्त पद्धतीने प्रक्रिया न केल्यामुळे मानवी आरोग्यावर विपरित परिणाम होतात आणि पर्यावरणाचे प्रदूषण होते. ई-कचऱ्याचे योग्य प्रकारे विलगीकरण आणि संकलन करून तो अधिकृत विघटन करणाऱ्या / पुनर्वापरकर्त्याकडे पाठवला जाईल याची खात्री करणे हे स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे कर्तव्य आहे. ई-कचऱ्याची शास्त्रोक्त पद्धतीने विल्हेवाट लावण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	ई-कचऱ्याचे योग्यप्रकारे विलगीकरण करण्याबाबत जनजागृती मोहिमांचे आयोजन (Relative Marking)		५०
२.	ई-कचरा संकलन यंत्रणा		५०
	होय	५०	
	नाही	०	
३.	कार्यरत संकलन केंद्र		५०
	होय	५०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत जागरूकता उपक्रमांचा तपशील
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने अधिकृत केलेल्या विघटनकर्ता (डिसमंटलर) किंवा पुनर्वापरकर्त्यासोबत करार
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेली ई-कचरा संकलन यंत्रणा (जसे की, कचरा संकलन केंद्राची स्थापना, मोबाईल ई-कचरा संकलन इ.)
- अधिकृत प्रमाणपत्र असलेल्या अधिकृत विघटनकर्ता/पुनर्वापरकर्त्याद्वारे स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये ई-कचरा गोळा करण्याच्या यंत्रणेचा तपशील – लॉगबूक
- ई-कचरा संकलन आणि प्रक्रियेच्या विविध टप्प्यावर (आधी-दरम्यान-नंतर) काढलेली जिओ-टॅग छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने अधिकृत केलेल्या ई-कचरा पुनर्वापर करणाऱ्यांची यादी: https://mpcb.gov.in/sites/default/files/electronic-waste/authorized/auth_recycler_dismantler_22092022.pdf

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	११.६: २०३० पर्यंत, हवेच्या गुणवत्तेवर आणि नगरपालिका आणि इतर कचरा व्यवस्थापनावर विशेष लक्ष देऊन शहरांच्या प्रति व्यक्ती पर्यावरणावरील प्रतिकूल परिणाम कमी करणे.

कार्यरत ई-कचरा संकलन केंद्र

'ई-कचरा' म्हणजे विद्युत आणि इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे, संपूर्ण किंवा अंशत: कचरा म्हणून टाकली जाणारी विद्युत उपकरणे, यांसह सोलर छायाचित्रे -व्होय ल्टेइक मॉड्यूल्स/पॅनेल किंवा सेल, उत्पादन, नूतनीकरण आणि दुरुस्ती प्रक्रियेतून नाकारली जाणारी उपकरणे.

संकलन केंद्रांसाठी नियमावली	संकलन केंद्रांचे कार्य
संकलन केंद्र उत्पादक/विघटनकर्ता/पुनर्वापरकर्ता/नूतनीकरणकर्ता यांच्या वतीने ई-कचरा गोळा करून साठवू शकतो आणि तो अधिकृत विघटन/पुनर्वापर करणाऱ्यांना हस्तांतरित करू शकतो.	संकलन केंद्राकडे आलेल्या प्रत्येक सामानाचे वजन करण्यासाठी संकलन केंद्रात वजन मोजण्याची उपकरणे असणे आवश्यक आहे आणि या संदर्भात नोंद ठेवणे आवश्यक आहे.
जिथे निवासी भाग, व्यावसायिक संकुल, शैक्षणिक आणि संशोधन संस्था, निवासी कल्याणकारी संघटना (RWAs) आहेत त्या भागात संकलन केंद्र/पेट्या असू शकतात, ज्याद्वारे येथून ई-कचरा गोळा केला जाऊ शकतो.	संकलन केंद्राने संकलित केलेल्या ई-कचऱ्याच्या नोंदी ठेवाव्यात आणि संबंधित उत्पादकांना त्याचा हिशोब द्यावा.
ई-कचरा संकलन गाड्यांचा वापर संस्थांकडून ई-कचरा गोळा करण्यासाठी केला जाऊ शकतो आणि अशा गाड्या संकलन केंद्रांशी जोडल्या जातील.	कोणत्याही संकलन केंद्राची साठवण क्षमता प्रक्रिया केल्या जाणाऱ्या कचऱ्याच्या प्रमाणाशी (वजन आणि संख्या) सुसंगत असावी.
संकलन केंद्रातील साहित्य केवळ अधिकृत विघटन करणाऱ्यांना आणि पुनर्वापरकर्त्यांना पाठवले जावे.	संकलन केंद्रामध्ये योग्य अग्निशमन व्यवस्था तसेच आपत्कालीन परिस्थितीत बाहेर पडण्यासाठी सुटकेचे मार्ग असणे आवश्यक आहे.
संकलन केंद्रांची संख्या ई-कचऱ्याच्या निर्मितीच्या तुलनेत योग्य प्रमाणात आणि सुनियोजित असावी.	ई-कचरा साठवण्यासाठी आच्छादित आडोसा/जागा वापराव्यात.
उत्पादकांनी त्यांच्या स्वत:च्या संकलन केंद्रांचा तपशील नमूद करावा.	संकलन केंद्राने ई-कचरा उत्पादन श्रेणीनुसार साठवला पाहिजे.

टीप: कृपया ई-कचरा (व्यवस्थापन) नियम, २०१६ च्या अंमलबजावणीमधील मार्गदर्शक तत्त्वे :
https://cpcb.nic.in/displayपीडीएफ.php?id=aHdtZC9HVUlERUxJTkVT_0VQVNURV_9SVUxFU18yMDE2LnBkZg

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची संख्या	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	ई-कचऱ्याचे योग्य विलगीकरण करण्याबाबत आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये ई-कचरा विलगीकरणा करण्याबाबत जनजागृती उपक्रमांचे तपशील अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	ई-कचरा संकलन करण्यासाठीची यंत्रणा	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
		ई-कचरा संकलन यंत्रणेबद्दल तपशील नमूद करा.
	ई-कचरा-लॉगबुक आणि कार्यारंभ आदेश/ई-कचऱ्याचे संकलन दर्शविणारे इतर वैध दस्तऐवज संकलन करणाऱ्या यंत्रणेचा तपशील	ई-कचऱ्याचे संकलन दर्शविणारी लॉगबुकची छायाचित्रे, कार्यारंभ आदेश/इतर वैध दस्तऐवज संकलित पीडीएफमध्ये अपलोड करा.
३	कार्यरत संकलन केंद्र	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राचे स्थान	कार्यरत साहित्य पुनर्प्राप्ती सुविधा (MRF) केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of conducting awareness activities for proper segregation of E-waste (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for the proper segregation of the E-waste (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3

Number of participants at the awarenss activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

१.२.७ ई-कचरा व्यवस्थापन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

१.२.८ हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा

गुण १००

उघड्यावर शौच केल्यामुळे माती आणि जल प्रदूषण होते. केंद्र शासनाने नागरिकांच्या वर्तणुकीत बदल घडवून देशाला हागणदारीमुक्त करण्याला अत्यंत महत्त्व दिले आहे. सहभागी ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थानी त्यांच्या क्षेत्राला हागणदारीमुक्त करण्यासाठी महत्त्व दिले आहे की नाही याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	ODF दर्जा		१००
	ODF++	१००	
	ODF+	५०	

आवश्यक तपशील:

- सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून प्राप्त झालेले व वैध असलेले ODF+, ODF++ प्रमाणपत्र
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यानचे वैध प्रमाणपत्र मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जाईल.
- ODF+ किंवा ODF++ स्थितीवर आधारित मूल्यांकन केले जाईल.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.२: २०३० पर्यंत, सर्वांसाठी समान स्वच्छता, उघड्यावर शौचास जाणे समाप्त करणे, महिला आणि मुलींच्या आणि असुरक्षित परिस्थितीत असलेल्या लोकांच्या गरजांकडे विशेष लक्ष देणे

हागणदारीमुक्तीचा दर्जा

(ODF + , ODF ++)

ODF+ दर्जा

- कोणतीही व्यक्ती उघड्यावर शौचास/लघवी करताना आढळली नाही.
- सर्व सामुदायिक प्रसाधनगृहे कार्यरत आणि व्यवस्थित आहेत.

ODF++ दर्जा

- ODF+ स्थितीच्या अटी पूर्ण केल्या पाहिजेत.
- गाळ आणि सांडपाणी सुरक्षितपणे व्यवस्थापित केले जाते आणि त्यावर प्रक्रिया केली जाते.
- प्रक्रिया न केलेला गाळ आणि सांडपाणी जल-स्रोतांमध्ये सोडले जात नाही.

१.२.८ हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ODF स्थितीचा तपशील	ड्रॉपडाउन पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा. १) ODF++ २) ODF+
		ODF प्रमाणपत्र अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

वायू

एकूण गुण : २,२७५

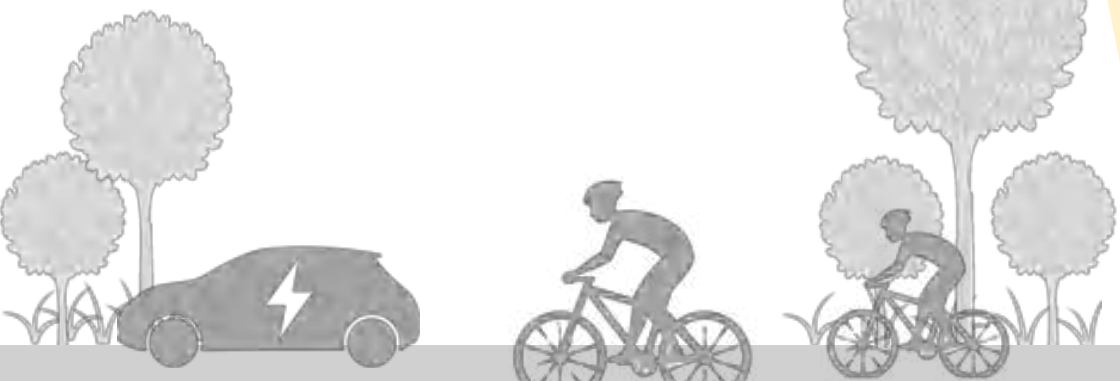

२ वायू

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
२.१	**वायू गुणवत्ता परिक्षण -** पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	२००
२.२	**वायू प्रदूषण कमी करणे**	
२.२.१	फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार	१७५
२.२.२	कृषी कचरा व्यवस्थापन (शेतातील कचरा उघड्यावर जाळणे.)	३००
२.२.३	गॅस कनेक्शन	२००
२.३	**इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी**	
२.३.१	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहनांची संख्या	५००
२.३.२	इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	३००
२.४	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	१५०
२.५	**वातावरणीय बदल (Climate Change) -** जनजागृती	२५०
२.६	**आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी**	२००
एकूण		२,२७५

२.१	वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	गुण २००

स्वच्छ श्वास घेणे निरोगी जीवन जगण्यासाठी गरजेचे आहे. अनेक कारणांमुळे हवेची गुणवत्ता सतत खालावत असल्यामुळे याचा लाखो लोकांवर परिणाम होत आहे. या निर्देशकाचा उद्देश स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या क्षेत्रातील हवेच्या गुणवत्तेचे परीक्षण करण्यासाठी प्रोत्साहित करणे आणि त्यात सुधारणा करण्यासाठी पुढाकार घ्यायला लावणे हा आहे.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	MoEFCC / NABL प्रमाणित आणि मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांकडून वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल		२००
	• ६ किंवा अधिक अहवाल	२००	
	• ४ अहवाल	१५०	
	• ३ अहवाल	१००	
	• २ अहवाल	५०	
	• २ पेक्षा कमी अहवाल	०	

आवश्यक तपशील:

- पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) / NABL प्रमाणित आणि मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांद्वारे वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल: ($PM_{2.5}$, PM_{10}, SO_2 आणि NO_x).
  - *२४ तास सातत्याने निरीक्षण*
  - *वायू गुणवत्ता निर्देशांक (air quality index)*
  - *वायू प्रदूषणाचे प्रमाण अधिक असणाऱ्या गर्दीच्या ठिकाणी निरीक्षण करणे आवश्यक.*
- दोन अहवालांमध्ये किमान १ महिन्याचे अंतर असावे.
- जिओटॅग छायाचित्रे (Size १ ते २ MB): सभोवतालच्या वायूच्या गुणवत्तेचे सातत्याने निरीक्षण करणारी केंद्रे आणि त्यांच्या स्थानांचा तपशील.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ३. आरोग्य व लोककल्याण	३.९ : २०३० पर्यंत, घातक रसायने आणि हवा, पाणी आणि माती प्रदूषण आणि दूषिततेमुळे मृत्यू आणि आजारांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करणे.

२.१ वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	वायू गुणवत्ता अहवालांची संख्या	मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांमार्फत केलेल्या वायू गुणवत्ता अहवालांची संख्या नमूद करा.
	वायू गुणवत्ता अहवालांचा दिनांक	वायू गुणवत्ता अहवालांचा दिनांक नमूद करा.
	MoEFCC/NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेचे नाव	केंद्रीय पर्यावरण आणि हवामान बदल मंत्रालय/नॅशनल ॲक्रिडेशन बोर्ड फॉर टेस्टिंग अँड कॅलिब्रेशन लॅबोरेटरीज (MoEFCC/NABL) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेचे नाव नमूद करा.
	वायू गुणवत्ता निर्देशांक	वापरकर्त्याने संख्यात्मक स्वरूपात प्रत्येक महिन्यासाठी गणना केलेला सरासरी वायू गुणवत्ता निर्देशांक नमूद करावा. (सूत्र : महिन्याच्या प्रत्येक दिवसाच्या वायू गुणवत्ता निर्देशांकांची बेरीज/महिन्याच्या दिवसांची संख्या).
	वायू गुणवत्ता अहवाल	वेगवेगळ्या महिन्यांचे वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल अपलोड करा.
	वायू गुणवत्ता निरीक्षण केंद्राचे स्थान	वायू गुणवत्ता तपासणी केंद्राची गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.१

वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEFCC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

गुण १७५

सण-उत्सव, कार्यक्रमांच्या निमित्ताने फटाके वाजवले जातात. त्यांच्यामध्ये कार्बन आणि सल्फर मोठ्या प्रमाणात असते आणि ते विषारी वायू हवेत सोडतात. हा विषारी वायू वनस्पती आणि प्राणी दोघांनाही हानिकारक आहे. पर्यावरणाच्या हितासाठी फटाक्यांच्या वापरावर बंदी घालणे आवश्यक आहे. या उद्देशाने या निर्देशकाच्या माध्यमातून स्थानिक स्वराज्य संस्था फटाके बंदीच्या दृष्टीने कशी अंमलबजावणी करत आहेत, याची पडताळणी केली जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	फटाके विक्री आणि वापरावर बंदी घातलेल्या आदेशाची प्रत		२५
	होय	२५	
	नाही	०	
२.	वृत्तपत्रात प्रकाशित झालेल्या आदेशाची/सूचनेची प्रत		२५
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी घेतलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/ उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		५०
	शैक्षणिक संस्थांमध्ये आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांची संख्या	३०	
	शैक्षणिक संस्थांव्यतिरिक्त आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांची संख्या	२०	
४.	सण उत्सवाच्या संध्याकाळी/दुसऱ्या दिवशी सकाळचा वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल – AQI - राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार.		७५
	०-१०० (उत्तम/समाधानकारक)	७५	
	१०१- २०० (सामान्य)	५०	
	२०१ – ५०० (खराब/ खूप खराब/तीव्र)	०	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक प्राधिकरणांकडून फटाके विक्री आणि वापरावर बंदी घातलेल्या अधिसूचनेची प्रत.
- वृत्तपत्रात प्रकाशित झालेल्या आदेशाचा/सूचनेचे छायाचित्र/वेबपेजची लिंक.
- जनजागृती कार्यक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- उत्सवाच्या संध्याकाळी/उत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी सकाळी MoEFCC/NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांकडून वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल
- राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांक: https://app.cpcbccr.com/AQI_India/
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आदेश निर्गमित केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी तयार केलेले आदेश	फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी प्रसिद्ध केलेला आदेश अपलोड करा.
२	वृत्तपत्रात प्रकाशित फटाक्यांवर बंदी घालण्यासाठी अधिसूचना/दस्तऐवज आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	वृत्तपत्रात प्रकाशित ऑर्डर/सूचनेचे छायाचित्र/वेबपेज लिंक	वृत्तपत्रात प्रकाशित ऑर्डर/सूचनेचा छायाचित्र/वेबपेज लिंक अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या एकूण जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या एकूण जनजागृती उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रमांचा तपशील	फटाक्यांवर बंदी घालण्याबाबत जनजागृती उपक्रमांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	हरित सण साजरे करताना/फटाकेबंदी उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांच संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	उत्सवाच्या संध्याकाळी/दुसऱ्या दिवशी सकाळचा वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल- वायू गुणवत्ता निर्देशांकासह (AQI) तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	उत्सवाच्या संध्याकाळी वायू गुणवत्ता निरीक्षण अहवाल- वायू गुणवत्ता निर्देशांकासह (AQI)	उत्सवाच्या संध्याकाळी काढलेला वायू गुणवत्ता निरीक्षणाचा अहवाल अपलोड करा.
	उत्सवाचा दिनांक	ज्या दिवशी उत्सव साजरा केला गेला ती तारीख नमूद करा.
	उत्सवाचे नाव	उत्सवाचे नाव नमूद करा.
	राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार वायू गुणवत्ता निर्देशक (AQI)	राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निर्देशांकानुसार वायू गुणवत्ता निर्देशक (AQI) नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of awareness initiatives for banning for firecreackers (Abhiyan Period 1st June 2024-31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3

Social Media Post link for the awareness activities for banning of firecrackers (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.१ फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार

फलटण नगर परिषद, फलटण, जि सातारा

Paper Notification

नोटीस बजावत

फलटण नगर परिषद, फलटण

फलटण फटाके विक्री, फायर बंदी अधिसूचना

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

२.२.२ कृषी कचरा व्यवस्थापन (शेतातील कचरा उघड्यावर जाळणे) गुण ३००

पेरणीच्या आधी शेतामध्ये तयार होणारा कचरा (पिकांचे अवशेष, गवत इ.) शेतात जाळला जातो. परंतु याच्यामुळे कार्बन डायऑक्साइड (CO2), कार्बन मोनोऑक्साइड (CO), सल्फर ऑक्साइड (SOx), कणस्वरूप पदार्थ (पार्टिक्युलेट मॅटर) आणि ब्लॅक कार्बन यांसारखे विषारी वायू हवेमध्ये सोडले जातात. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी प्रयत्न केले आहेत की नाही याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	पिकांचे अवशेष जाळण्यावर बंदी		१००
	होय	१००	
	नाही	०	
२.	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी राबविण्यात आलेल्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या. **(Relative Marking)**		१००
३.	शेतकरी उत्पादक संघटनांची (FPOs) निर्मिती : शेतातील कचरा संकलन व त्यातून पेलेट, नारळापासून कोकोपीटची निर्मिती करण्यासाठी.		१००

आवश्यक तपशील:

- कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी पिकांचे अवशेष जाळण्यावर बंदी घालण्याच्या आदेशाची प्रत.
- कृषी कचरा व्यवस्थापना जनजागृती उपक्रमांचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी जनजागृती उपक्रमांची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- शेतातील कचरा संकलन व त्यातून पेलेट, नारळापासून कोकोपीटची निर्मिती करण्यासाठी शेतकरी उत्पादक संघटनांची (FPOs) निर्मिती पत्राची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.५: २०३० पर्यंत, प्रतिबंध, कपात, पुनर्वापर आणि पुनर्वापर याद्वारे कचरा निर्मिती मोठ्या प्रमाणात कमी करणे.

२.२.२ कृषी कचरा व्यवस्थापन (शेतातील कचरा उघड्यावर जाळणे)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पिकांचे अवशेष/ कृषी कचरा जाळण्यावर बंदी घातल्याचे आदेश आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	पिकांचे अवशेष/ कृषी कचरा जाळण्यावर बंदी घातल्याचे आदेश	पिकांचे अवशेष/ कृषी कचरा जाळण्यावर बंदी घातल्याचे आदेश अपलोड करा.
२	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांची संख्या	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांचा तपशील	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	कृषी कचरा व्यवस्थापनासाठी घेतलेल्या जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	बायोमास एकत्रीकरण आणि पेलेट, कोकोपीटच्या उत्पादनासाठी एफपीओची निर्मिती केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	एफपीओच्या कार्याचे दस्तऐवज	१) दस्तऐवज पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा २) दस्तऐवज खालीलपैकी कोणताही असू शकतो- स्थापनेचे पत्र, बैठकीचे इतिवृत्त, व्यवहाराची कागदपत्रे.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.२ कृषी कचरा व्यवस्थापन (शेतातील कचरा उघड्यावर जाळणे)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr .No	Date of the awareness activity for banning of burning of agriculture waste (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Type of Activity (Street plays/Local Community events/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3

Activity conducted at (Public Place/Private Institute/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media Post Link for awareness activity on banning of burning of agriculture waste (Local Body should enter valid link of their social media post. (Instagram, Facebook, Twitter))	Number of participants (Local Body should only enter whole number.)
4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.३	गॅस कनेक्शन	गुण २००

स्वयंपाकासाठी लाकूड/शेणाच्या गोवऱ्यांचा वापर करणे, हे ग्रामीण भागातील घरगुती वायू प्रदूषणाचे प्रमुख कारण आहे. घरगुती वायू प्रदूषणामुळे स्ट्रोक, हृदयरोग, दीर्घकालीन अवरोधी फुफ्फुस रोग (COPD) आणि फुफ्फुसाचा कर्करोग यांसारखे अनेक असंसर्गजन्य रोग होतात. ग्रामीण घरांमध्ये गॅस जोडणी (LPG and Biogas Plants) वाढविण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्था कशा प्रकारे लक्ष केंद्रीत करत आहे याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान घरांमध्ये नवीन गॅस जोडणीची टक्केवारी **(Relative Marking)**	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी घरांमध्ये असणाऱ्या गॅस जोडणीची टक्केवारी **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची संख्या.
- स्वयंपाकासाठी गॅसचा वापर करणाऱ्या घरांचा तपशील- एलपीजी आणि/किंवा बायोगॅस- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे.

२.२.३ गॅस कनेक्शन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि २	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची एकूण संख्या नमूद करा.
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गॅस जोडणी असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गॅस जोडणी असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी गॅस जोडणी असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी गॅस जोडणी असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील घरांची एकूण संख्या नमूद करा.
१ आणि २	गॅस जोडणीचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांचा तपशील	गॅस जोडणीचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.२.३ गॅस कनेक्शन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the owner/owners of the Household with gas connection for cooking purpose (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Household with gas connection for cooking purposes (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3

Date of Installation of gas connection for household cooking purposes (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Abhiyan during which the gas connection was installed (Majhi Vasundhara Vasundhara Abhiyan 2.0 / Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0/ Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0/Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Gas Connection Registration Number/Biogas purchase order number (Local Body should only enter alphanumeric values.)
4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.१	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहने	गुण ५००

जीवाश्म इंधनावरचे अवलंबित्व कमी करण्यासाठी, हरितगृह वायू उत्सर्जन कमी करण्यासाठी आणि ऊर्जा कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी इलेक्ट्रिक वाहतूक (ई-वाहतूक) हे सर्वात अनुकूल तंत्रज्ञान आहे. महाराष्ट्र राज्य इलेक्ट्रिक वाहन धोरण, २०२१ चे "राज्यात बॅटरी इलेक्ट्रिक व्हेईकल (BEVs) च्या अवलंबनाला गती देऊन २०२५ पर्यंत नवीन वाहनांच्या नोंदणीमध्ये १०% योगदान मिळविण्याचे उद्दिष्ट आहे. रस्त्यावरील वाहनांच्या विदयुतीकरणाला चालना देण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० **(Relative Marking)** दरम्यान स्थानिक संस्था क्षेत्रात नोंदणीकृत ईव्ही		३००
	दुचाकी ई-वाहन	१००	
	तीनचाकी ई-वाहन	१००	
	चारचाकी ई-वाहन	१००	
२.	सार्वजनिक ई-वाहन वाहतुकीची टक्केवारी **(Relative Marking)**		२००
	५०% किंवा अधिक	२००	
	२५%-५०%	१५०	
	१०%-२५%	१००	
	१०% पेक्षा कमी	०	

आवश्यक तपशील:

- संबंधित RTO कडील तपशीलवार माहितीमध्ये समाविष्ट असावे -
- नोंदणीकृत ईव्हीची संख्या (दुचाकी [2W], तीनचाकी [3W] आणि चारचाकी [4W]),
- स्थानिक संस्थेने खरेदी केलेल्या ईव्हीची संख्या.
- 250 वॅट क्षमतेच्या दुचाकींना आरटीओकडे नोंदणीची आवश्यकता नसल्यामुळे अशा ईव्ही विक्रेत्याकडून प्राप्त होणारा ईव्हीचा तपशील ग्राह्य धरला जाईल.
- सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या स्थानिक संस्थेतील वाहनांचा तपशील.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

13 CLIMATE ACTION	**SDG १३. वातावरणीय कृती**	१३.२ : राष्ट्रीय धोरणे, रणनीती आणि नियोजनामध्ये हवामान बदलाचे उपाय एकत्रित करणे.

२.३.१ इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहने

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात नोंदणीकृत ई-वाहनांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-वाहनांची एकूण संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील दुचाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत दुचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील तीनचाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत तीनचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये चारचाकी ई-वाहनांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नोंदणीकृत चारचाकी ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	जवळच्या प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाकडून (आरटीओ) मिळालेला इलेक्ट्रिक वाहन खरेदी अहवाल	जवळच्या प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाकडून (आरटीओ) मिळालेला इलेक्ट्रिक वाहन खरेदी अहवालाचा तपशील अपलोड करा.
२	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वाहनांची एकूण संख्या	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वाहनांची एकूण संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांची संख्या	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांची संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या ई-वाहनांच्या संख्येचा अहवाल	अधिकृत स्वाक्षरीकर्त्याने स्वाक्षरी केलेले सार्वजनिक वाहतूक म्हणून वापरल्या जाणाऱ्या ईव्हीच्या संख्येचा तपशीलवार अहवाल अपलोड करा

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.१ इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहने

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

गुण ३००

वाहतूक हे वायू प्रदूषणाचे प्रमुख कारण आहे, मात्र जीवनाचा अविभाज्य भाग असल्याने तो टाळता येत नाही. इलेक्ट्रिक वाहनांचा (ईव्ही) अवलंब केल्याने शहरांमधील प्रदूषणाची पातळी कमी होऊ शकते. ई-वाहनांचा वापर करण्यासाठी पायाभूत सुविधांची अनुपलब्धता ही एक प्रमुख अडचण आहे. त्यामुळे, ई-वाहनांचा वापर वाढविण्याच्या अनुषंगाने पायाभूत सुविधा वाढविण्याकरिता प्रयत्न करणे महत्वाचे आहे. ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन तयार करून ई-वाहतूक सुविधा विकसित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या प्रयत्नांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेल्या ईव्ही चार्जिंग स्टेशनची संख्या **(Relative Marking)**		१००
	दुचाकी	५०	
	चारचाकी	५०	
२.	**Upkeep:** माझी वसुंधरा अभियान २.० ,३.० आणि ४.० दरम्यान तयार केलेल्या ईव्ही चार्जिंग स्टेशनची संख्या आणि देखभाल **(Relative Marking)**		५०
	दुचाकी	२५	
	चारचाकी	२५	
३.	चार्जिंग स्टेशनवर उपलब्ध असलेल्या कार्यरत चार्जिंग पॉइंट्सची एकूण संख्या. **(Relative Marking)**		५०
४.	अक्षय ऊर्जा पुरवठ्यासह चार्जिंग स्टेशनची संख्या **(Relative Marking)**		१००

आवश्यक तपशील:

- एलेक्टिक वाहनांचे तपशील- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- ईव्ही चार्जिंग स्टेशनच्या वीज बिलाची प्रत.
- *महाराष्ट्र EV धोरण :* https://maitri.mahaonline.gov.in/PDF/EV%20Policy%20GR%202021.pdf
- ईव्ही चार्जिंग स्टेशनची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size 1 ते 2 MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान २.० ,३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू).

	SDG ९. उद्योग, नाविन्यपूर्ण उपक्रम आणि पायाभूत सुविधा	९.१ : सर्वांसाठी परवडणाऱ्या आणि समान प्रवेशावर लक्ष केंद्रित करून आर्थिक विकास आणि मानवी कल्याणासाठी प्रादेशिक आणि सीमापार पायाभूत सुविधांसह गुणवत्तापूर्ण, विश्वासार्ह, टिकाऊ आणि लवचिक पायाभूत सुविधा विकसित करणे.

ई-वाहनांची चार्जिंग चे वर्गीकरण

१. पद्धत १ - AC चार्जिंग - केबल आणि प्लगचा वापर करून एक स्टँडर्ड सॉकेट आउटलेट वापरण्यात येते. सामान्यतः याची शिफारस केली जात नाही.

२. पद्धत २ - AC चार्जिंग - केबल आणि प्लगचा वापर करून अंतर्भूत संरक्षण आणि नियंत्रण क्षमतेसह एक स्टँडर्ड सॉकेट आउटलेट वापरण्यात येते. हे घरगुती चार्जिंगसाठी वापरले जाते.

३. पद्धत ३ - AC चार्जिंग - ई-वाहनाला वीज पुरवण्यासाठी वेगळे उपकरण वापरले जाते. ही पद्धत व्यावसायिक किंवा सार्वजनिक चार्जिंग करण्यासाठी वापरली जाते.

४. पद्धत ४ - DC चार्जिंग - ई -वाहनाला वीज पुरवण्यासाठी वेगळे उपकरण वापरले जाते. ही पद्धत व्यावसायिक किंवा सार्वजनिक चार्जिंग करण्यासाठी वापरली जाते..

पॉवर लेव्हल (पॉवर रेटिंग) नुसार ईव्ही चार्जिंगचे वर्गीकरण खाली दिले आहे:

	पॉवर लेव्हल (P)	विद्युत प्रवाह	सुसंगत EV वाहन प्रकार
सामान्य पॉवर चार्जिंग	$P \leq 7kW$	AC & DC	दु-चाकी, तीन-चाकी, ई-कार आणि एक टनापर्यंत वजन असणारी हलकी व्यावसायिक वाहने
	$7\ kW < P \leq 22kW$	AC & DC	
उच्च पॉवर चार्जिंग	$22kW < P \leq 50kW$	DC	ई-कार आणि एक ते सहा टनापर्यंत वजन असणारी हलकी व मध्यम व्यावसायिक वाहने
	$50kW < P < 200kW$	DC	

संदर्भ: https://www.niti.gov.in/sites/default/files/2021-08/HandbookforEVChargingInfrastructureImplementation081221.pdf

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान दुचाकींसाठी स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	दुचाकी ई-वाहनांसाठी चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान चारचाकी वाहनांसाठी ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	चार चाकी ई-वाहनांसाठी चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थापित केलेल्या ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
३	कार्यरत स्थितीत असलेल्या चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या	कार्यरत स्थितीत असलेल्या एकूण चार्जिंग पॉइंट्सची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील चार्जिंग स्टेशनची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील चार्जिंग स्टेशनची एकूण संख्या नमूद करा.
	अक्षय ऊर्जेच्या वापरावरील ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	अक्षय उर्जेचा वापरावरील ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या नमूद करा.
	ई-वाहन चार्जिंग पॉइंटची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
१,३, आणि ४	ई-वाहन चार्जिंग स्टेशनचा तपशील	ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन, कार्यरत चार्जिंग पॉईंट्सची संख्या आणि अक्षय उर्जेचा वापर करणारे ई-वाहन चार्जिंग स्टेशन यांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the EV Charging Station created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of Installation of the EV Charging Station (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the EV Charging station (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of EV Charging station (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the EV Charging Station	Longitude of the EV Charging Station	EV Charging station used for (2 Wheelers/4 Wheelers/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
5	6	7	8

Total number of functional charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Does the Charging Station use renewable sources of energy? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.३.२ इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

२.४	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	गुण १५०

ध्वनी प्रदूषण म्हणजे त्रासदायक ध्वनी ज्याचा मानव आणि प्राण्यांच्या आरोग्यावर दुष्परिणाम होतो. नैसर्गिक घटना आणि मानवी कृतींमुळे ध्वनी प्रदूषण होते. ह्यात मुख्य कारण मानवनिर्मित स्त्रोत म्हणजे औद्योगिक सुविधा, विमाने, लाऊडस्पीकर, फटाके इ. उच्च आवाजात वापरल्यास, काही इतर उपकरणे देखील ध्वनी प्रदूषणात योगदान देतात, जसे की टेलिव्हिजन, ट्रान्झिस्टर, रेडिओ इ. या निर्देशकामध्ये, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे ध्वनी प्रदूषण रोखण्याच्या त्यांच्या प्रयत्नांवर मूल्यमापन केले जाईल.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	भोंगा (हॉर्न) रोखण्यासाठी जनजागृती उपक्रमांची संख्या. (Relative Marking)		७५
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै-सप्टेंबर)	२५	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर-डिसेंबर)	२५	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी-मार्च)	२५	
२.	परवानगी दिलेल्या वेळेच्या मर्यादेतनंतर उत्सवादरम्यान सार्वजनिक ठिकाणी लाउडस्पीकर वापरण्याच्या निर्बंधाच्या आदेशाची/ सूचनेची प्रत.		५०
३.	शांतता क्षेत्र		२५
	होय	२५	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- परवानगी दिलेल्या वेळेच्या मर्यादेतनंतर उत्सवादरम्यान सार्वजनिक ठिकाणी लाउडस्पीकर वापरण्याच्या निर्बंधाच्या आदेशाची/सूचनेची प्रत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम
- स्शांतता क्षेत्राचे स्थान- गुगल माप्स वर
- कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

ध्वनी प्रदूषणाबद्दल जनजागृती

जागतिक आरोग्य संस्थेच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार मानक आवाज पातळी	
विशिष्ट आवाज वातावरण	**आवाजाची मर्यादा (dB)**
घरामध्ये	३०-३५
शाळा आणि मैदानात	५५
औद्योगिक, व्यावसायिक आणि गर्दीची ठिकाणे	७०
समारंभ, उत्सव आणि मनोरंजन कार्यक्रम	१००
हेडफोन/इयरफोनद्वारे संगीत	८५

आवाजाच्या संदर्भात परिसरातील हवेची गुणवतेची मानके		
क्षेत्र	ध्वनीची मर्यादा	
	दिवसाची वेळ (सकाळी ६.०० ते रात्री १०.००)	रात्रीची वेळ (रात्री १०.०० ते सकाळी ६.००)
औद्योगिक क्षेत्र	७५dB	७०dB
व्यावसायिक क्षेत्र	६५dB	५५dB
रहिवासी क्षेत्र	५५dB	४५dB
शांतता क्षेत्र	५०dB	४०dB

https://cpc.nic.in/who-guidelines-for-noise-quality/

शांतता क्षेत्रासाठी निकष

१. शांतता क्षेत्र हे रुग्णालये, शैक्षणिक संस्था आणि न्यायालयांच्या १००-मीटरच्या परीसरातील क्षेत्र आहेत, ज्यांना सक्षम अधिकाऱ्यांनी घोषित केले आहे.
२. या क्षेत्रामध्ये वाहनांचे हॉर्न, लाऊडस्पीकर आणि फटाके वाजवण्यास मनाई आहे.

ध्वनी प्रदूषण कमी करण्याचे उपाय

नैसर्गिक उपाय

१. बांबू लागवड
२. वृक्षारोपण
३. मातीचे बंधारे
४. हरित भिंती

मानवनिर्मित उपाय

१. पारदर्शक ऍक्रेलिक पॅनेल
२. आवाज अडथळा भिंती
३. दगडी भिंती
४. परवर्तीय अडथळे

२.४ ध्वनी प्रदूषण कमी करणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत ध्वनी प्रदूषण रोखण्यासाठी आणि हॉर्न वाजवणे रोखण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांदरम्यान लाउडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंध घालण्यासाठी काही दस्तऐवज आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांमध्ये लाऊडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंधासाठी कागदपत्र	परवानगी दिलेल्या कालमर्यादेनंतर सणांमध्ये लाऊडस्पीकर/पब्लिक ॲड्रेस सिस्टीमच्या वापरावर निर्बंधासाठी कागदपत्र अपलोड करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत शांतता क्षेत्र आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	शांतता क्षेत्राचे स्थान	शांतता क्षेत्राची गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम	शांतता क्षेत्रासंबंधी जाहीर केलेला अद्ययावत अधिनियम संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	शांतता क्षेत्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.४ ध्वनी प्रदूषण कमी करणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of conducting awareness activities for prevention of noise pollution and honking (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for prevention of noise pollution and honking (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3

Number of participants at the awarenss activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.५	वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती	गुण २५०

एखाद्या प्रदेशातील तापमान आणि हवामानातील दीर्घकालीन बदलाला वातावरणीय बदल असे म्हणतात. हे बदल नैसर्गिक किंवा मानवनिर्मित असू शकतात. अभ्यासानुसार, हरित गृह वायू (GHG) उत्सर्जनात वाढ झाल्यामुळे पृथ्वीचे तापमान गेल्या १५० वर्षांपासून वाढत आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी वातावरणीय बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांच्या आधारे त्यांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या (Relative Marking)		१५०
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै-सप्टेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर-डिसेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी-मार्च)	५०	
२.	हवामानातील तीव्र बदलांची नोंद		१००
	होय	१००	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- जनजागृती कार्यक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षातील हवामानातील तीव्र बदलांचा / आपत्तींचे मॅपिंग.
- हवामानातील तीव्र बदलांची माहिती - विहित एक्सेल स्वरूपात
- ***टीप- स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षात घडलेल्या हवामानातील तीव्र बदलांचे आणि आपत्तींचे मॅपिंग करावे. ह्या आपत्तींमध्ये अतिवृष्टी, पूर, भूस्खलन, उष्णकटिबंधीय चक्रीवादळ, उष्णतेची लाट, विजा आणि गडगडाट इत्यादींचा समावेश होतो.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.२ : राष्ट्रीय धोरणे, रणनीती आणि नियोजनामध्ये हवामान बदलाचे उपाय एकत्रित करणे. १३.३ : हवामान बदल कमी करणे, अनुकूलन आणि पूर्व चेतावणी यावर शिक्षण, जागरूकता वाढवणे आणि मानवी आणि संस्थात्मक क्षमता सुधारणे.

२.५ वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत हवामान बदलाबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील	वातावरणीय बदलाबाबत जनजागृती करण्यासाठी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत गेल्या ५ वर्षातील हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तींची मॅपिंग केली जाते का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तीचा तपशील	हवामानातील तीव्र बदलांचा/आपत्तीचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.५ वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Type of disaster	Year	Population/GP ward affected	Nature of Loss (Human lives, infrastructure, vehicles/ livestock etc)	Occurrence of disaster by season (number of events)		
				Summer (Feb-May)	Monsoon (Jun-Sep)	Winter (Oct-Jan)
Flood						
Drought						
Cyclone						
Landslides						
Heavy rainfall						
Heatwave						
Other (Mention)						

Sr.No	Name of the awareness activity regarding climate change (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3

Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness activity (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.६	आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी	गुण २००

आपत्ती सर्व प्राण्यांच्या परस्परसंबंधावर लक्ष केंद्रित करते. परीसंस्थेच्या एका पैलूवर होणारा परिणाम इतरांवर तरंग परिणाम करू शकतो. नैसर्गिक आपदा आपल्याला याची जाणीव करून देतात की मानव, प्राणी आणि पर्यावरणाचे कल्याण एकमेकांशी जोडलेले आहे आणि आपत्ती व्यवस्थापनाच्या प्रयत्नांमध्ये सर्वसमावेशकपणे विचार केला पाहिजे. महाराष्ट्राने एक सुरक्षित आणि आपत्ती प्रतिरोधक राज्य तयार करण्यासाठी राज्य आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा तयार केला आहे ज्याद्वारे सर्वांगीण, सक्रिय, बहु-आपत्ती-आधारित आणि तंत्रज्ञानावर आधारित धोरण, प्रतिबंध, शमन आणि पुनर्प्राप्ती संस्कृती विकसित केली आहे. हे निर्देशक आपत्ती तयारी आणि प्रतिसाद टप्प्यात स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सहभागाचे विश्लेषण करेल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समितीची (VDMC) स्थापना	५०
२.	ग्रामपंचायत विकास आराखड्यांतर्गत (GPDP) स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा	५०
३.	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समितीने (VDMC) आयोजित केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या भागधारकांसाठी आपत्ती व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या	५०
४.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आपत्ती व्यवस्थापनासाठी राबवलेल्या जनजागृती मोहिमांची संख्या **(Relative Marking)**	५०

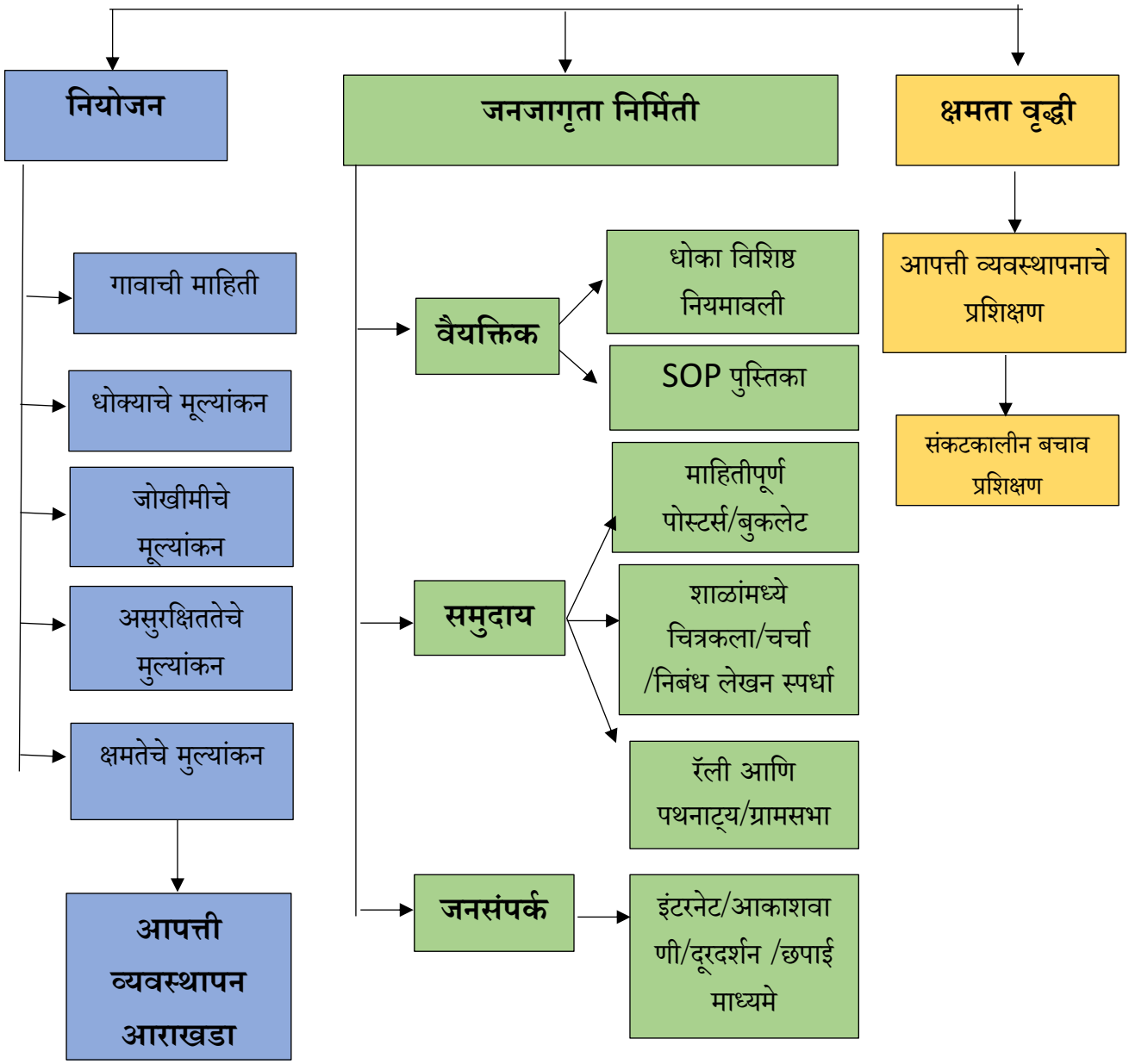
आवश्यक तपशील :

ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समितीचे स्थापना पत्र आणि सदस्यांच्या यादीची प्रत.

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची प्रत.
- ग्रामपंचायतीच्या नोटीस बोर्डवरील आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याचे छायाचित्र.
- ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समिती आयोजित क्षमता वृद्धी सत्रांचा इतिवृत्त. पावसाळ्यापूर्वी सत्रे आयोजित केली जावीत आणि बैठकीच्या नोंदींच्या प्रतीसह तपशील सादर केला जावा.
- जनजागृती उपक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये.
- क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.१ : सर्व देशांमध्ये हवामान-संबंधित धोके आणि नैसर्गिक आपत्तींसाठी लवचिकता आणि अनुकूली क्षमता मजबूत करणे. १३.३ : हवामान बदल कमी करणे, अनुकूलन आणि पूर्व चेतावणी यावर शिक्षण, जागरूकता वाढवणे आणि मानवी आणि संस्थात्मक क्षमता सुधारणे.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आपत्ती व्यवस्थापनासाठी उचलली जाणारी पावले

ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची तयारी

१ ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन योजनेची तयारी आणि गावातील आपत्ती इतिहासाचे विश्लेषण करण्यासाठी ग्रामस्तरीय बैठक.

२ समितीद्वारे गावाचे प्राथमिक सर्वेक्षण आणि ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची उद्धीष्टांची माहिती देणे. तसेच आपत्ती जोखीम प्रतिकारशक्ती वाढवण्यासाठी भूमिका आणि जबाबदाऱ्या परिभाषित करणे.

३ गावातील विविध सामाजिक घटक, धोका, जोखीम आणि असुरक्षिततेचे मॅपिंग; गावपातळीवरील शमन गरजा/प्रकल्पांचे निर्देशन.

४ संसाधन आणि क्षमता मॅपिंग; जनजागृती आणि प्रतिसाद नियोजन.

५ वित्त/निधीच्या स्त्रोतांची ओळख, समितीद्वारे ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याचा मसुदा तयार करणे आणि इतर उपयुक्त माहिती संलग्न करणे.

६ आराखड्याचं व्यवस्थापन: वेळोवेळी योजनेची तयारी, चाचणी आणि पुनरावृत्ती.

२.६ आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समिती (VDMC) स्थापन केली आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समितीचे स्थापना पत्र आणि सदस्यांच्या यादीची प्रत	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समितीचे स्थापना पत्र आणि सदस्यांच्या यादीची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ग्रामपंचायत विकास आराखड्यांतर्गत आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा.
	अद्ययावत ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची प्रत	अद्ययावत ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	ग्रामपंचायतीच्या सूचना फलकावर ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याचे छायाचित्र	ग्रामपंचायतीच्या सूचना फलकावर ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन आराखड्याची छायाचित्रे संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
३	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समिती (VDMC) द्वारे आयोजित स्थानिक स्वराज्य संस्था भागधारकांसाठी आपत्ती व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या	ग्रामीण आपत्ती व्यवस्थापन समिती (VDMC) द्वारे आयोजित स्थानिक स्वराज्य संस्था भागधारकांसाठी आपत्ती व्यवस्थापनावर क्षमता वृद्धी सत्रांची संख्या नमूद करा.
	VDMC द्वारे दरवर्षी आयोजित केलेल्या क्षमता वृद्धी सत्रांच्या सूचना	VDMC द्वारे दरवर्षी आयोजित केलेल्या क्षमता वृद्धी सत्रांच्या सूचना संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत	क्षमता वृद्धी सत्रांच्या वार्षिक वेळापत्रकाची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या जनजागृती मोहिमेची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या जनजागृती मोहिमेची संख्या नमूद करा.
	जनजागृती मोहिमांचा तपशील	जनजागृती मोहिमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

२.६ आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the awareness drive regarding disaster preparedness (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness drive (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3

Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness drive (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

जल

एकूण गुण:१,९००

३ जल

अ. क्र.	कृती बिंदु	गुण
३.१	**जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन**	**४५०**
३.२	**जल संवर्धन**	
३.२.१	सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)	२००
३.२.२	पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)	१००
3.2.3	भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी)	२५०
३.३	**जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)**	**१५०**
३.४	**जल व्यवस्थापन**	
३.४.१	जल कार्यक्षम शेती	१००
३.४.२	पाणीपुरवठा व्यवस्थापन	१५०
३.४.३	सांडपाण्याचे नियोजन	१००
३.५	**शाश्वत सणांचा प्रचार**	**२००**
३.६	**पाणथळ जागांचे संवर्धन**	**१००**
३.७	**पंचायत विकास निर्देशांक**	**१००**
	एकूण	**१,९००**

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

गुण ४५०

जल हा पृथ्वीवरील जीवनाचा आधार असून एक मौल्यवान नैसर्गिक घटक आहे. गेल्या काही वर्षात पाण्याच्या अयोग्य वापरामुळे आपल्या जलस्रोतांवर ताण पडत आहे. त्यामुळे पाण्याची टंचाई कमी करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने जलयुक्त शिवार अभियानामार्फत जल संसाधन संवर्धनाचे काम हाती घेतले आहे. या निर्देशकाद्वारे जलस्रोतांचे संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे करण्यात येणाऱ्या कामांचे परीक्षण करण्यात येईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१ .	पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (WSSC)द्वारे मंजूर केलेल्या जलस्रोतांचा संवर्धन आराखडा.	५०
२.	गाळ काढुन किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या (Relative marking)	१००
३.	विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनामुळे पाण्याच्या साठवण क्षमतेमध्ये झालेली वाढ – घनमीटर मध्ये *(m3)* (Relative Marking)	५०
४.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शेवाळ किंवा घनकचरा काढून स्वच्छ केलेल्या जलस्रोतांची संख्या(Relative Marking)	५०
५.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन जलस्रोतांची संख्या (Relative Marking)	५०
६.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने निर्माण केलेल्या जलस्रोतांमुळे पाण्याच्या साठवण क्षमतेमध्ये झालेली वाढ – घनमीटर मध्ये *(m3)* (Relative Marking)	५०
७.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कार्यान्वित केलेले एकूण CCT/Deep CCT प्रकल्प (Relative Marking)	५०
८.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान CCT/Deep CCT प्रकल्पांद्वारे विकसित केलेले पाणलोट क्षेत्र (हेक्टर मध्ये) (Relative Marking)	५०

आवश्यक तपशील:

- पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (WSSC)द्वारे मंजूर केलेल्या जलस्रोतांचा संवर्धन आराखड्याची प्रत.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार केलेले नवीन जलस्रोतांची संख्या आणि तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सर्व जलस्रोतांचे ठिकाण (स्वच्छ, दुरुस्त किंवा पुनरुज्जीवन केलेले)- गुगल मॅप लिंक
- जलस्रोतांचे (घनमीटरमध्ये) पुनरुज्जीवन करून पाणी साठवण क्षमतेत भर
- CCT (Continuous Contour Trench) आणि Deep CCT प्रकल्पांचे तपशील - प्रकल्पांची लांबी (मीटरमध्ये)
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान हाती घेण्यात आलेल्या सर्व कामांसाठी – मोजमाप पुस्तिकेची प्रत (Copy of Measurement Book)
- प्रक्रिया केलेल्या पाणलोट क्षेत्राचा तपशील (हेक्टरमध्ये)
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान केलेल्या कामांचा भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल- कार्यारंभ आदेश व कार्यपूर्णत्व प्रमाणपत्र .
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने जलस्रोतांचा संवर्धन आराखडा तयार केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	WSSC द्वारे मंजूर जलस्रोतांचा संवर्धन आराखडा	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता समिती (WSSC) द्वारे मंजूर जलस्रोतांचा संवर्धन आराखडा	पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता समिती (WSSC) द्वारे मंजूर जलस्रोतांचा संवर्धन आराखड्याची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२ आणि ५	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण जलस्रोतांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
२	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनरुज्जीवित जलस्रोतांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनाद्वारे वाढलेली एकूण पाणी साठवण क्षमता - घनमीटर मध्ये (m3)	विद्यमान जलस्रोतांच्या पुनरुज्जीवनाद्वारे वाढलेली एकूण पाणी साठवण क्षमता - घनमीटर मध्ये (m3) नमूद करा.
२ आणि ३	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांचा तपशील	गाळ काढून किंवा दुरुस्तीच्या कामाद्वारे पुनरुज्जीवित केलेल्या जलस्रोतांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शेवाळ किंवा घनकचरा काढून स्वच्छ केलेल्या जलस्त्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शेवाळ किंवा घनकचरा काढून स्वच्छ केलेल्या जलस्त्रोतांची संख्या नमूद करा.
	शेवाळ किंवा घनकचरा काढताना जिओटॅग केलेले छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
५	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन जलस्त्रोतांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन जलस्त्रोतांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने निर्माण केलेल्या जलस्त्रोतांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
६	नवीन जलस्त्रोत निर्माण करून वाढवलेली एकूण पाणी साठवण क्षमता - घनमीटर मध्ये (m3)	नवीन जलस्त्रोत निर्माण करून वाढवलेली एकूण पाणी साठवण क्षमता घनमीटर मध्ये (m3) नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
५ आणि ६	निर्माण केलेल्या नवीन जलस्रोतांचा तपशील	निर्माण केलेल्या नवीन जलस्रोतांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
७	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान राबविण्यात आलेल्या सीसीटी/डीप सीसीटी प्रकल्पांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान राबविण्यात आलेल्या सीसीटी / डीप सीसीटी प्रकल्पांची संख्या नमूद करा.
	मोजमाप पुस्तिकेची प्रत	मोजमाप पुस्तिकेची छायाचित्रे संकलित पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	सीसीटी / डीप सीसीटी प्रकल्पांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
८	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सीसीटी/डीप सीसीटी प्रकल्पांद्वारे उपचारित पाणलोट क्षेत्र (हेक्टर मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सीसीटी/डीप सीसीटी प्रकल्पांद्वारे एकूण उपचारित पाणलोट क्षेत्र हेक्टरमध्ये नमूद करा.
७ आणि ८	सीसीटी / डीप सीसीटी प्रकल्पांचा तपशील	सीसीटी / डीप सीसीटी प्रकल्पांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
२,४,५,आणि ७	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr.No	Name of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of completion of the rejuvenation the water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

Amount of silt removed in cubic meters during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Water Storage Capacity added through rejuvenation of the water body (in cubic meter). (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the conservation and rejuvenation of the water bodies (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work order number for the conservation and rejuvenation of the water bodies (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Financial Brief of the water conservation and rejuvenation of the water bodies in "Rs" (Local Body should only enter numeric values.)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the new water body created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of creation of new waterbody (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the newly created water body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the newly created water body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

Water storage capacity added through creation of newly created waterbodies (in cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of new water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work order number for the creation of new water body	Financial Brief of the water creation of new water body in "Rs'	Water Body created by (Local Body/Private Institution/NGO/Local Community/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-३

Sr.No	Name of the CCT/Deep CCT project implemented during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of completing the CCT/Deep CCT Implementation project (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the CCT/Deep CCT project implemented during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the CCT/Deep CCT project implemented during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

Catchment Area Treated (in ha) through CCT/ Deep CCT projects implemented in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the CCT/Deep CCT projects (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Work order number for the CCT/Deep CCT projects	Financial Brief of the for the CCT/Deep CCT projects in "Rs"	CCT/Deep CCT project Implemented by (Local body/Educational Institution/Private Institution/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.१ जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

गुण २००

रेन वॉटर हार्वेस्टिंग ही घराचे छत (स्लॅब), रस्ते, उद्याने, मैदाने इ. वरील पावसाच्या पाण्याचे संकलन करून साठविण्याची एक सोपी प्रक्रिया आहे. याद्वारे साठविलेले पाणी भूजल पुनर्भरण करण्यासाठी किंवा नंतर वापरण्यासाठी साठविले जाते. रेन वॉटर हार्वेस्टिंग करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी केलेल्या कामांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापण कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी आणि दरम्यान स्थापित केलेल्या कार्यरत रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची टक्केवारी		१००
	१००%	१००	
	७५% ते १००%	७५	
	५०% ते ७५%	५०	
	५०% पेक्षा कमी	०	
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधी दरम्यान साठवलेले पावसाचे पाणी – घन मीटरमध्ये (m3) **(Relative Marking)**		५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांची संख्या. **(Relative Marking)**		५०

आवश्यक तपशील:

- छतावरील रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प असणाऱ्या सार्वजनिक इमारतींची यादी - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंग केलेल्या सार्वजनिक इमारतींचे गूगल मॅपवरील स्थान (लोकेशन)
- या निर्देशकासाठी, निवासी इमारती वगळता सार्वजनिक इमारती, कोणत्याही व्यावसायिक किंवा अव्यावसायिक आस्थापना यासह शासकीय इमारती, स्थानिक इमारती, सिनेमागृह/नाट्यगृह, शॉपिंग कॉम्प्लेक्स, रुग्णालये इत्यादींचा समावेश असेल.
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंगद्वारे साठविण्यात आलेल्या पाण्याची नोंद - घन मीटरमध्ये (m3: 1m3=1000L)
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे स्थापित आणि प्रमाणित केलेल्या रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांचा मूल्यांकनासाठी समावेश केला जाईल. याची खात्री करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी खालील बाबी लक्षात ठेवाव्या :
  - रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांची कार्यरत स्थिती
  - रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांचे पाणलोट क्षेत्र/छत (स्लॅब)
  - गळती/तुटलेले पाईप टाळावेत.
  - परकोलेशन पॉइंटची उपलब्धता
- RWHची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- रेन वॉटर हार्वेस्टिंग, पाझर खड्डे, विहित एक्सेल नमुन्यात कार्यक्षम पाण्याचा वापर यावरील प्रचारात्मक जनजागृती उपक्रमांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये .
- जनजागृती उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.b: पाणी आणि स्वच्छता व्यवस्थापन सुधारण्यासाठी स्थानिक समुदायांच्या सहभागास समर्थन करून बळकट करणे. ६.५: २०३० पर्यंत, सर्व स्तरांवर एकात्मिक जलस्रोत व्यवस्थापनाची अंमलबजावणी करून सीमापार सहकार्याचा समावेश करणे.

सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीमध्ये पुढील घटकांचा समावेश असतो (जलशक्ती अभियानाच्या व्याख्यानुसार):

पाणलोट किंवा प्रणाली ज्यात पाणी रोखून साठवले जाते

साठवण सुविधेत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप्स/नलिकांची प्रणाली

पावसाच्या पाण्याबरोबर वाहून आलेली घाण काढण्यासाठी फिल्टर युनिट

पाणी साठवण्यासाठी टाकी किंवा भूजल पुनर्भरण संरचना

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणासाठी दर्शविण्यात आली आहेत .

पावसाच्या पाण्याची गणना कशी करावी?

रेन वॉटर हार्वेस्टिंगद्वारे वर्षभर साठवलेले पावसाचे पाणी मोजण्याचे सूत्र खालीलप्रमाणे आहे:

जर,

Q = लीटर मध्ये साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे प्रमाण (घन मीटरमध्ये)

M = सरासरी वार्षिक पाऊस मिली मीटरमध्ये

A = पाणलोट क्षेत्र चौरस मीटरमध्ये

R = भूमिगत गटर प्रणालीमधील अपरिहार्य लहान गळतीमुळे होणारे नुकसान किंवा पुरेसा प्रवाह निर्माण करण्यासाठी खूप हलका पाऊस किंवा अतिवृष्टीमुळे भरून वाहणारे नाले इ. द्वारे वाहून गेलेल्या (रनऑफ) पाण्याचा गुणांक

तर,

पावसाच्या पाण्याचे प्रमाण (जे घन मीटरमध्ये साठवले जाऊ शकते) Q = 'M' x 'A' x 'R'

वाहून जाणाऱ्या पाण्याचा (रनऑफ) गुणांक छताच्या सामग्रीच्या प्रकारानुसार बदलतो; सामग्रीचा प्रकार आणि त्यांचे रनऑफ गुणांक खाली दिले आहेत.

प्रकार	रनऑफ गुणांक
गॅल्वनाइज्ड लोखंडी पत्रा	>०.९
(पन्हाळी) धातूची पत्रे	०.७ ते ०.९
फरशी	०.८ ते ०.९
काँक्रीट	०.६ ते ०.८
विटांचा फुटपाथ	०.५ ते ०.६
दगडी नैसर्गिक पाणलोट	०.२ ते ०.५
मातीचा उतार	० ते ०.३
हरित क्षेत्र	०.०५ ते ०.१

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण सार्वजनिक इमारतींची संख्या नमूद करा.
	रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प कार्यरत असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या	रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्प कार्यरत असलेल्या सार्वजनिक इमारतींची एकूण संख्या नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पाची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	अभियान कालावधीत साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे एकूण प्रमाण घन मीटरमध्ये	अभियान कालावधीत साठवलेल्या पावसाच्या पाण्याचे एकूण प्रमाण घन मीटरमध्ये नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणाली असलेल्या सार्वजनिक इमारतींचा तपशील	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणाली असलेल्या सार्वजनिक इमारतींचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृतीउपक्रमांची संख्या.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जाहिरात उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जनजागृती उपक्रमांचा तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी मालमत्ता, पाझर खड्डे आणि कार्यक्षम पाणी वापर यावर RWH च्या जाहिरात उपक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नमूद करा.
	जाहिरात उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr.No	Public building with rooftop rainwater harvesting system installed during (Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of Rainwater Harvesting system. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system	Longitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system
5	6	7	8

Total amount of rain water harvested during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the Rainwater Harvesting system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Is there any utility of the harvested rainwater? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10	11

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Date of conducting promotion activity of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the promotion activity of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.१ सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट) गुण १००

पावसाचे पाणी झिरपणारे पाजारखड्डे निर्मिती ही एक सोपी प्रक्रिया किंवा तंत्रज्ञान आहे ज्यातून पावसाचे पाणी जमिनीत शोषले जाते आणि त्यामुळे भूजल पुनर्भरण होते. पावसाच्या पाण्याच्या पाझरातून भूजल पुनर्भरण सुनिश्चित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने घेतलेला पुढाकार व कामांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	पाजारड्ड्यांच्या नियोजनासाठी उंच आणि सखल भागांची ओळख आणि मॅपिंग	२५
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नव्याने निर्माण केलेल्या पाझरखड्ड्यांची संख्या **(Relative Marking)**	५०
३.	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान निर्माण करण्यात आलेल्या आणि देखभाल करण्यात येणाऱ्या पाझरखड्ड्यांची संख्या	२५

आवश्यक तपशील:

- उंच व सखल भाग दाखवणारे नकाशे.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी आणि दरम्यान निर्माण करण्यात आलेल्या नव्या पाझरखड्ड्यांच्या संख्येचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- पाझरखड्डे तयार करण्यासाठी एनजीओ/कॉर्पोरेट्स सह करण्यात आलेला सामंजस्य करार/कार्यारंभ आदेशाची प्रत.
- प्रकल्पाची क्षमता आणि प्रकल्प अहवाल
- गूगल मॅपवर पाझरखडड्यांचे स्थान (लोकेशन).
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- **रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पांना न जोडलेल्या पाझरखड्ड्यांचा मूल्यांकनासाठी विचार केला जाईल.**
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.५: २०३० पर्यंत, सर्व स्तरांवर एकात्मिक जलस्रोत व्यवस्थापनाची अंमलबजावणी करून सीमापार सहकार्याचा समावेश करणे.

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पाझर खड्ड्यांचे नियोजन करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने उंच आणि सखल भाग ओळखले आहेत आणि मॅप केले आहेत का ?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील उंच आणि सखल भागांची यादी	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील उंच आणि सखल भागांची यादी संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा
	उंच व सखल भाग दाखवणारे नकाशे	उंच आणि सखल भाग दर्शवणारे नकाशे संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन पाजारड्ड्यांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान निर्माण केलेल्या नवीन पाजारड्ड्यांची एकूण संख्या नमूद करा.
	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीला जोडलेल्या नवीन पाजारखड्ड्यांची एकूण संख्या	रेनवॉटर हार्वेस्टिंग प्रणालीला जोडलेल्या नवीन पाजारखड्ड्यांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश/एनजीओ/कॉर्पोरेट सोबत सामंजस्य करार	कार्यारंभ आदेश /एनजीओ/कॉर्पोरेट सोबत सामंजस्य कराराची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या पाजारखड्ड्यांची क्षमता	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या पाजारखड्ड्यांची क्षमता घन मीटरमध्ये नमूद करा.
	पाजारखड्ड्यांची विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या खड्ड्यांचा तपशील	पावसाचे पाणी झिरपणाऱ्या खड्ड्यांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारड्ड्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान निर्माण केलेल्या पाजारखड्ड्यांची संख्या नमूद करा.
	देखभाल केलेल्या पाजारखड्ड्यांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Date of creation of the percolation pit (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the percolation pit
1	2	3	4	5

Longitude of the percolation pit	Percolation pit created by (local body/private institution/educational institute/local communities/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Work order number for creation of the Percolation Pit	Date of the work order for creation of percolation point (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
6	7	8	9

Financial Brief for the creation of the percolation points in 'Rs'	Capacity of the percolation pit created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meters (Local Body can also enter decimal values)
10	11

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.२ पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे (रेन वॉटर परकोलेशन पिट)

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी) गुण २५०

भूजलावरील मोठ्या प्रमाणात अवलंबित्वामुळे अनेक विहिरी आणि बोअरवेल कोरड्या पडल्या असून त्यांच्या संवर्धनाची गरज निर्माण झाली आहे. भूजल पुनर्भरण विहिरी आणि विंधन विहिरींचे पुनरुज्जीवन आणि पुनर्भरण करून भूजलाची पातळी वाढवण्यावर लक्ष केंद्रित करते. हे निर्देशक भूजल पुनर्भरण सुनिश्चित करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी घेतलेल्या पुढाकारांचे मूल्यमापन करते.

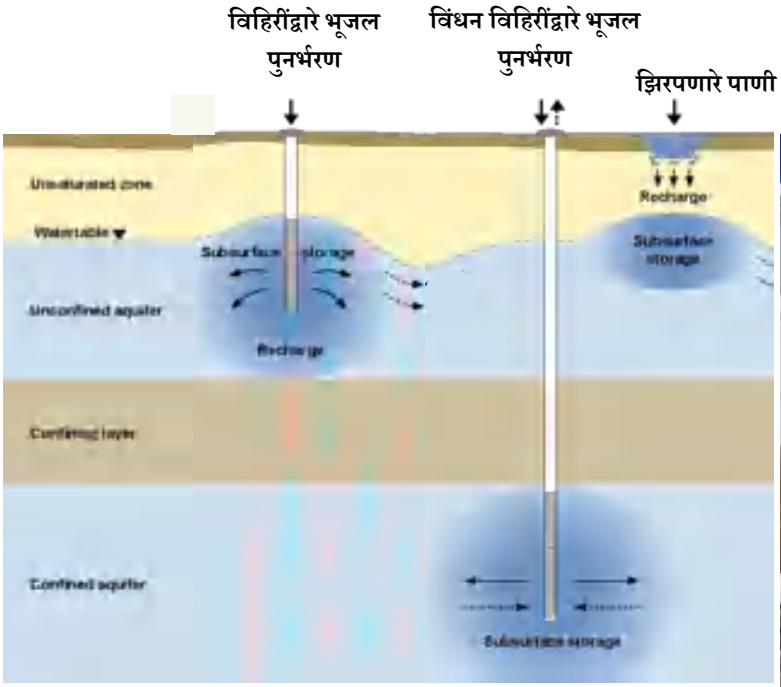
	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक संस्थेतील कार्यरत, अकार्यरत, खाजगी आणि सार्वजनिक विहिरी आणि विंधन विहिरी यांचे मॅपिंग.		५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्जीवित/पुनर्भरण केलेल्या अकार्यरत विहिरींची टक्केवारी(Relative Marking)		५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्भरण विहिरींमध्ये बदललेल्या अकार्यरत विंधन विहिरींची टक्केवारी(Relative Marking)		५०
४.	पुनर्भरण प्रक्रियेसह कार्यरत विंधन विहीरीनची टक्केवारी (Relative Marking)		५०
५.	विहिरी/विंधन विहिरींची टक्केवारी		३०
	हिरवे कार्ड	३०	
	पिवळे कार्ड	१५	
	लाल कार्ड	०	
६.	NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांमधून पिण्याच्या पाण्याच्या ISO मानकांनुसार पाण्याच्या गुणवत्तेची चाचणी अहवाल		२०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सर्व (अकार्यरत/कार्यरत) खाजगी आणि सार्वजनिक, मॅप केलेले आणि जिओटॅग केलेले, विहिरी आणि विंधन विहिरींची संख्या.
- पुनरुज्जीवित/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- गुगल मॅपवर प्रकल्पाचे स्थान.
- विहिरी/विंधन विहिरी आणि पुनर्भरण पायाभूत सुविधांच्या पुनरुज्जीवनासाठी कार्यारंभ आदेश आणि देखभाल अहवाल.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल - कार्यारंभ आदेश आणि कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र
- विविध टप्प्यांवरील (आधी-दरम्यान-नंतर) जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- लाल, पिवळे आणि हिरवे कार्ड असलेल्या विहिरी/ विंधन विहिरींचा तपशील - विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये.
- हिरव्या, पिवळ्या आणि लाल कार्डची प्रत.
- पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवालाची प्रत .
- ***टीप - पाण्याच्या गुणवत्तेचा अहवाल NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेतूनच तपासला जावा.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.५: २०३० पर्यंत, सर्व स्तरांवर एकात्मिक जलस्रोत व्यवस्थापनाची अंमलबजावणी करून सीमापार सहकार्याचा समावेश करणे. ६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.

भूजल पुनर्भरण
(विहिरी/विंधन विहिर)

विंधन विहिर किंवा अकार्यरत विंधन विहीरीभोवती पुनर्भरण संरचना

भूजल पुनर्भरण: व्यवस्थापित भूजल पुनर्भरण हे भूजल पुनर्प्राप्तीसाठी किंवा पर्यावरणीय फायद्यासाठी पाण्याचे उद्देशपूर्ण पुनर्भरण आहे. हे विद्यमान विहिरींमध्ये पाणी सोडणे आणि विंधन विहिरींभोवती योग्य फिल्टर मीडियासह पुनर्भरण खड्डा बांधून केले जाऊ शकते.

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

BIS वैशिष्ट्यांनुसार पिण्याच्या पाण्याचे भारतीय मानक

पिण्याचे पाणी : पिण्याचे पाणी हे कुठल्याही जलस्त्रोताद्वारे मानवी वापरासाठी उदा. पिण्यासाठी आणि स्वयंपाक करण्याच्या हेतूने वापरले जाणारे पाणी आहे. यामध्ये मानवी वापरासाठी कोणत्याही प्रकारे पुरवले जाणारे पाणी (प्रक्रिया केलेले किंवा प्रक्रिया न केलेले) समाविष्ट आहे.

पिण्याच्या पाण्यासाठी भारतीय मानकांनुसार (IS 10500-2012) देण्यात आलेल्या आवश्यकतांचे पालन करणे आवश्यक आहे;

अ.क्र .	भौतिक आणि रासायनिक पाणी गुणवत्ता चाचणी निकष	स्वीकार्य मर्यादा	अनुज्ञेय मर्यादा
१	रंग (Hazen units)	५	१५
२	वास	सहमत	सहमत
३	चव	सहमत	सहमत
४	गढूळपणा (NTU)	१	५
५	एकूण विरघळलेले घन पदार्थ (mg/L)	५००	२०००
६	अवशिष्ट क्लोरीन (mg/L)	०.२-०.५	१
७	सामू मूल्य (pH)	६.५-8.५	६.५-8.५

बॅक्टेरियोलॉजिकल, मायक्रोप्लास्टिक आणि आर्सेनिक सामग्रीची चाचणी वार्षिक किंवा तक्रारी प्राप्त झाल्यास तपासली जाईल.

विंधन विहिर आणि विहिरीसाठी जलगुणवत्ता अहवाल

- ते आरोग्य विभागाद्वारे पारित केले जाते.
- सर्व जलस्रोतांचा वार्षिक जलगुणवत्ता अहवाल तयार करतात व त्यावर आधारित गुणवत्ता प्रमाणपत्र दिले जाते.
- अशुद्धतेचे संमिश्र गुण १०० पैकी मोजले जातात.

जलगुणवत्ता कार्ड	जलगुणवत्ता गुण
चंदेरी कार्ड	सलग ३ वर्षांसाठी < २५ गुण
हिरवे कार्ड	<२५ गुण
पिवळे कार्ड	२५-६५ गुण
लाल कार्ड	> ७० गुण

*वरील तक्त्यामध्ये नमूद केलेले परिमाण मर्यादित असून फक्त संदर्भासाठी आहेत, अधिक तपशिलांसाठी कृपया IS 10500-2012 ची संपूर्ण यादी पहा, संदर्भ - IS 10500-2012 Drinking water – specification: https://admin.indiawaterportal.org/sites/default/files/2020-11/bis_10500-2012_wq_standards_0_0.pdf).

टीप – वरील यादीनुसार नमूद केलेली मर्यादा ओलांडल्याने पाणी पिण्याअयोग्य बनते, जर इतर कोणताही स्रोत उपलब्ध नसेल तर अशावेळी ते पिण्यासाठी स्वीकारले जाऊ शकते. त्यासाठी ते परवानगीयोग्य मर्यादेत असणे आवश्यक आहे.

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये कार्यरत, अकार्यरत, खाजगी आणि सार्वजनिक,मॅप केलेली आणि जिओटॅग केलेली विहिरी आणि विंधन विहिरींची एकूण संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील मॅप केलेल्या आणि जिओटॅग केलेल्या विहिरी आणि विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा. १) कार्यात्मक २) अकार्यक्षम ३) खाजगी ४) सार्वजनिक
	मॅप केलेल्या आणि जिओटॅग केलेल्या विहिरी आणि विंधन विहिरींचा तपशील	विहिरी आणि विंधन विहिरींचे मॅप केलेले आणि जिओटॅग केलेले फोटो अपलोड करा
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण केलेल्या विहिरींची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण केलेल्या विहिरींची संख्या नमूद करा.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील अकार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरणासाठी हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची संख्या नमूद करा.
	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींची संख्या	पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
४	कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
	पुनर्भरण प्रक्रियेसह कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या	पुनर्भरण प्रक्रियेसह कार्यरत विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२,३ आणि ४	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	पुनर्जीवित/पुनर्भरण केलेल्या विहिरी/विंधन विहिरींची आणि पुनर्भरण पायाभूत सुविधांची आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	विहीर/विंधन विहिरींच्या पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण कामाचा तपशील	विहीर/विंधन विहिरींच्या पुनरुज्जीवन/पुनर्भरण कामाचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा
	पुनर्जीवित विहिरी/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींसाठी देखभाल अहवाल	पुनर्जीवित विहिरी/पुनर्भरण केलेल्या विंधन विहिरींसाठी देखभाल अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
५	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विहिरींची संख्या नमूद करा.
	हिरवे/पिवळे/लाल कार्ड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विहिरींची संख्या	हिरवे/पिवळे/लाल कार्ड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विहिरींची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विंधन विहिरींची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
५	हिरवे/पिवळे/लाल कार्ड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विंधन विहिरींची संख्या	हिरवे/पिवळे/लाल कार्ड असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील विंधन विहिरींची संख्या नमूद करा.
	लाल, पिवळे आणि हिरवे कार्ड असलेल्या विहिरी/विंधन विहिरींचा तपशील	लाल, पिवळे आणि हिरवे कार्ड असलेल्या विहिरी/विंधन विहिरींचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	हिरव्या, पिवळ्या आणि लाल कार्डाची प्रत	हिरव्या, पिवळ्या आणि लाल कार्डाची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
६	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळांमधून पिण्याच्या पाण्याच्या ISO मानकांनुसार पाण्याच्या गुणवत्तेची चाचणी अहवाल आयोजित केला आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	जलगुणवत्ता अहवाल	जलगुणवत्ता अहवाल संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.२.३ भूजल पुनर्भरण (विहिरी/विंधन विहिरी)

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Is this a well or borewell (Select from dropdrown option)	Name of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of well/borewell rejuvenation (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the well/borewell rejuvenated (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Project cost for well/borewell rejuvenation in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Borewell/Well rejuvenation conducted by (Local Body/ Educational Institutes/Private Institutes/Local Communities/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the well/borewell have a Green/Yellow/Red card (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the borewell have recharge infrastructure ? (Yes/No/NA) (Local Body should choose appropriate option from dropdown. If the row is selected for WELL, please select NA. If the row is selected for BOREWELL, please select Yes or No)
9	10	11	12

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.३ जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट) — गुण १५०

जल अंदाजपत्रक ही ग्रामपंचायतीमध्ये पाण्याची गरज आणि उपलब्धता मोजण्याची एक पद्धत आहे. सूक्ष्म सिंचन आणि कृषी-हवामान क्षेत्राला अनुरूप पीक पद्धतीचा अवलंब करून कृषी क्षेत्रातील जलवापर कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी, स्थानिकांमध्ये प्रसार करण्यासाठी ग्राम कृती आराखड्याचा एक भाग म्हणून जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण केले जाते. यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांच्या क्षेत्रात जलसंधारण करण्यास मदत होते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	पर्जन्यमापक वापरून पावसाचे मोजमाप आणि लॉगबुकमध्ये केलेली नोंद.		२०
२.	ग्रामपंचायतीने तयार केलेला जल अंदाजपत्रक अहवाल सादर करणे.		२०
३.	पाण्याच्या अंदाजपत्रकानुसार केलेली कार्यवाही.		५०
४.	ग्रामपंचायतीच्या पाणी पुरवठा योजनेचे जल लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)		२०
	होय	२०	
	नाही	०	
५.	ग्रामपंचायतीच्या पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या लेखापरीक्षणानुसार केलेल्या शिफारशींच्या अंमलबजाणीची टक्केवारी		४०

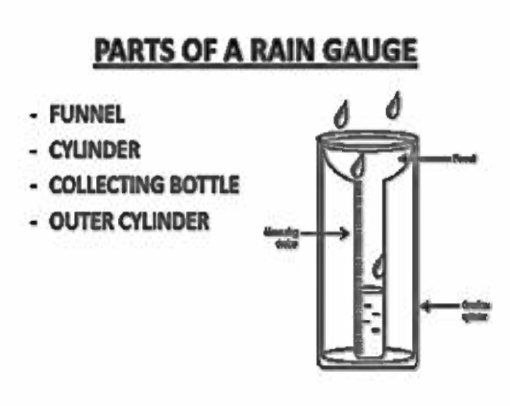
आवश्यक तपशील :

- पर्जन्यमापकाव्दारे नोंदवलेल्या पावसाचे प्रमाण - मासिक लॉगबुक
- ग्रामसभेने मंजूर केलेल्या जल अंदाजपत्रकाच्या अहवालाची प्रत
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या लेखापरीक्षण अहवालाची सामाजिक लेखा परीक्षण किंवा सक्षम प्राधिकाऱ्याद्वारे अधिकृत करण्यात आलेली प्रत
- ग्रामपंचायतीच्या सुचनाफलकावर लावण्यात आलेले जल अंदाजपत्रक – सुचना फलकाची जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- जल लेखापरीक्षण आणि शिफारशीच्या अंमलबजावणीसाठीचे कार्यारंभ आदेश.
- जल लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.४: २०३० पर्यंत, सर्व क्षेत्रांमध्ये पाणी वापर कार्यक्षमतेत लक्षणीय वाढ करून पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी आणि पाणी टंचाईने ग्रस्त लोकांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करण्यासाठी शाश्वत उपसा आणि गोड्या पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करणे. ६.५: २०३० पर्यंत, सर्व स्तरांवर एकात्मिक जलस्रोत व्यवस्थापनाची अंमलबजावणी करून सीमापार सहकार्याचा समावेश करणे.

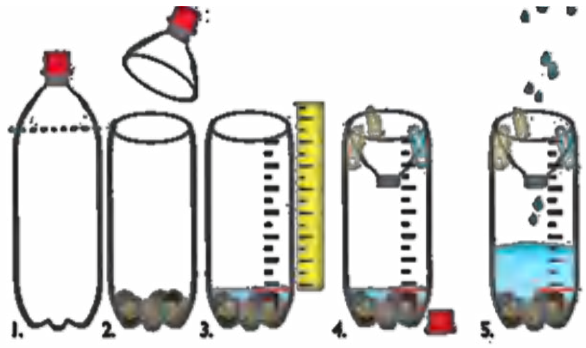
पर्जन्यमापक मार्गदर्शक तत्त्वे

- हवामान खात्याद्वारे देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार विशिष्ट आकारमानाचे भांडे पावसात ठेवावे (१ लीटरच्या प्लास्टिक बाटलीच्या तोंडाकडील निमूळता भाग कापून बाटलीतच उलटा ठेवला, तर असे भांडे तयार होईल.)
- गावामध्ये सर्वत्र समान पाऊस पडतो, त्यामुळे हे भांडे गावात कुठेही ठेवले तरी चालेल.
- त्या भांड्यामध्ये २४ तासामध्ये (किंवा काही ठराविक कालावधीत) साचलेले पावसाचे पाणी मोजावे. (प्लास्टिकची बाटली वापरत असल्यास त्या बाटलीवर मोजपट्टीने ठराविक अंतरावर खुणा करणे आवश्यक आहे. तसेच बाटलीच्या तळाला काही लहान दगड टाकावे, ज्यामुळे बाटली वजनदार होऊन स्थिर उभी राहील व बाटलीचा तळसुद्धा समान होईल).
- या २४ तासामध्ये (किंवा ठराविक कालावधी नंतर) समजा १० मिली मीटर उंची इतके पाणी भांड्यामध्ये (किंवा बाटलीमध्ये) साचले असेल तर गावात १० मिली मीटर पाऊस पडला असे समजले जाते.
- जमिनीवर पडलेले पाणी इकडे तिकडे जाऊ न देता व जमिनीत मुरू न देता जसेच्या तसे पसरवले तर १० मिली मीटर रुंदीचा थर तयार होईल.

पर्जन्यमापक यंत्र

पुर्नवीनीकरण केलेले पर्जन्यमापक

पीक जल अंदाजपत्रक (जल अंदाजपत्रकानुसार केलेली क्रिया)

गावच्या पाणलोट विकास समितीने व ग्रामपंचायतने उपलब्ध जलस्रोतांचे मॅपिंग व चर्चा करावी

↓

अक्षय जलस्रोत, मृदाचाचणी, पीक निवड व पीक उत्पादनाचे शेतकऱ्यांसोबत मूल्यांकन

↓

पाणी उपसण्याचा काळ, पाण्याचा वापर, वर्तमान बाजाराचा कल यांचे विश्लेषण आणि पीक नफा व पीक जल अंदाजपत्रक बनवणे

↓

जमिनीची संभाव्य स्थिती व पाण्याचा कार्यक्षम वापर याचा विचार करून प्रचलित नियमानुसार पीक आराखडा तयार करणे.

गावकरी त्यांच्या भागाचा नैसर्गिक स्रोत नकाशा तपासताना. *छायाचित्र सूत्र - WOTR.*

स्थानिक पातळीवर पाण्याचे व्यवस्थापन करण्यासाठी जल अंदाजपत्रक साधन *छायाचित्र सूत्र- WOTR.*

वॉटरशेड सपोर्ट सर्व्हिसेस अँड ॲक्टिव्हिटीज नेटवर्क (WASSAN) आणि वॉटरशेड ऑर्गनायझेशन ट्रस्ट (WOTR) यांनी विकसित केलेली पीक पाणी बजेट साधने स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे वापरली जाऊ शकतात.

संदर्भ - https://www.wassan.org/wp-content/uploads/2022/03/Crop_Water_Budgeting.pdf

https://wotr-website-publications.s3.ap-south-1.amazonaws.com/Water_Budgeting_Brochure_English.pdf

सूत्र: How to facilitate “Crop Water Budgeting” by Watershed Communities, A Process guide by WASSAN.

३.३ जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	लॉगबुकमधील पावसाच्या नोंदीचा तपशील	पावसाच्या मासिक नोंदीच्या लॉगबूकच्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने जल अंदाजपत्रक तयार केले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	ग्रामपंचायतीचे जल अंदाजपत्रक	जल अंदाजपत्रकाची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
३	जल अंदाजपत्रकासाठी केलेल्या कार्यवाहीनुसार कार्यारंभ आदेश	जल अंदाजपत्रकानुसार घेतलेल्या कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पाणीपुरवठा यंत्रणेचे जल लेखापरीक्षण केले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	पाणीपुरवठा यंत्रणेचा जल लेखापरीक्षण अहवाल	पाणीपुरवठा यंत्रणेचा जल लेखापरीक्षण अहवाल अपलोड करा.
५	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या लेखापरीक्षणानुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थेने शिफारसी लागू केल्या आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या जल लेखापरीक्षणादरम्यान प्राप्त शिफारसींची संख्या	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या जल लेखापरीक्षणादरम्यान प्राप्त शिफारसींची संख्या नमूद करा.
	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या जल लेखापरीक्षणादरम्यान लागू केलेल्या शिफारशींची संख्या	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या जल लेखापरीक्षणादरम्यान लागू केलेल्या शिफारशींची संख्या नमूद करा.
	पाणीपुरवठा यंत्रणेच्या जल लेखापरीक्षणाच्या शिफारशींनुसार अंमलबजावणी अहवाल	अंमलबजावणी अहवालांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४.१ जल कार्यक्षम शेती

गुण १००

सूक्ष्म सिंचन तंत्र केवळ पाण्याची बचतच नाही तर खतांचा वापर, मजुरीचा खर्च, इतर खर्च कमी करण्यासोबतच मातीचे आरोग्य टिकवून ठेवण्यास मदत करते. सूक्ष्म सिंचन प्रणाली पारंपारिक पूर सिंचन पद्धतींपेक्षा ४०% पर्यंत पाण्याची बचत करते, तसेच पीक उत्पादकता आणि उत्पन्न वाढवते. हे निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अधिक शेतजमीन ठिबक सिंचनाखाली आणण्यासाठी प्रोत्साहित करते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट शेतजमिनीची टक्केवारी **(Relative Marking)**	५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट शेतजमिनीची टक्केवारी **(Relative Marking)**	५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एकूण शेतजमीन हेक्टरमध्ये
- तालुका कृषी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट असलेली एकूण शेतजमीन (हेक्टरमध्ये)
- प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजनेचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगतीचा अहवाल.
- जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB) .
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG २. शून्य उपासमार	२.४: २०३० पर्यंत, शाश्वत अन्न उत्पादन प्रणालीची खात्री करणे आणि उत्पादकता आणि उत्पादन वाढवणाऱ्या कृषी पद्धती लागू करणे, जे परिसंस्था टिकवून ठेवण्यास मदत करतील, हवामान बदल, तीव्र हवामान बदल , दुष्काळ, पूर आणि इतर आपत्तींशी जुळवून घेण्याची क्षमता मजबूत करेल आणि हळूहळू जमीन/मातीची गुणवत्ता सुधारेल.
	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.४: २०३० पर्यंत, सर्व क्षेत्रांमध्ये पाणी वापर कार्यक्षमतेत लक्षणीय वाढ करून पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी आणि पाणी टंचाईने ग्रस्त लोकांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करण्यासाठी शाश्वत उपसा आणि गोड्या पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करणे.

३.४.१ जल कार्यक्षम शेती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि २	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रातील एकूण शेतजमीन	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रातील शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्र हेक्टरमध्ये नमूद करा.
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	तालुका कृषी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्र हेक्टरमध्ये नमूद करा.
१ आणि २	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेत ठिबक/सूक्ष्म सिंचनासाठी उपलब्ध असलेली एकूण शेतजमीन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये ठिबक/सूक्ष्म सिंचनासाठी उपलब्ध असलेल्या शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्र हेक्टरमध्ये नमूद करा. (उपलब्ध शेतजमीन = एकूण शेतजमीन - ठिबक/सूक्ष्म सिंचनाखाली समाविष्ट असलेली शेतजमीन)
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेत ठिबक सिंचनाखाली आणण्यात आलेली एकूण शेतजमीन	तालुका कृषी अधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक संस्थेमध्ये हेक्टरमध्ये ठिबक सिंचन/लघु सिंचन प्रकल्पांतर्गत आणलेल्या शेतजमिनीचे एकूण क्षेत्र नमूद करा.
१ आणि २	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजनेचा लाभ घेतलेल्या शेतजमिनीचा आणि लाभार्थींचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजनेचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थींचा आणि शेतजमीनीचा तपशील अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४.१ जल कार्यक्षम शेती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr. no	Address of the farmland under drip irrigation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is the farmland covered under Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the beneficary of the Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (If the farmland is not covered under PMKSY, please mention N/A) (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the installation of drip irrigation/mirco irrigation projects (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4	5

Google map location of the farmland under drip irrigation (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४.१ जल कार्यक्षम शेती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.४.२ पाणीपुरवठा व्यवस्थापन

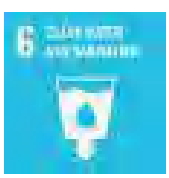
गुण १५०

पिण्यासाठी शुद्ध आणि सुरक्षित पाणी उपलब्ध असणे जीवनासाठी अत्यावश्यक आहे आणि पिण्यायोग्य पाणी मिळणे हा प्रत्येक नागरिकाचा मूलभूत अधिकार आहे. परंतु, बऱ्याच घरांमध्ये नळाद्वारे पाणीपुरवठा होत नसल्याने आरोग्याच्या अनेक समस्या उद्भवतात. स्थानिक स्वराज्य संस्थेमधील किती घरांमध्ये नळाद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे, हे या निर्देशकाद्वारे तपासण्यात येते.

	मुल्यामापन कार्यपद्धती		गुण
१.	पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती		३०
	होय	३०	
	नाही	०	
२.	नळाद्वारे पाणीपुरवठा असलेल्या घर व शिक्षण संस्थांची टक्केवारी (Relative Marking)		५०
३.	ग्रामपंचायतीला मिळालेले हर घर जल प्रमाणपत्र		२०
	होय	२०	
	नाही	०	
४.	नळ जल मित्रांची निवड व प्रशिक्षण		५०
	होय	५०	
	नाही	०	

आवश्यक तपशील:

- पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती गठित केलेल्या आदेशाची प्रत व सदस्य यादीची प्रत.
- घरे व शिक्षण संस्थांचा (कुटुंब, शाळा आणि अंगणवाडी केंद्र) तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या - जल जीवन मिशन पोर्टलवरील प्रत.
- हर घर जल प्रमाणपत्राची प्रत
- नळ जल मित्र प्रशिक्षण अहवालाची प्रत
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता

६.१: २०३० पर्यंत, सर्वांसाठी सुरक्षित आणि परवडणाऱ्या पिण्याच्या पाण्याचा सार्वत्रिक आणि समान सुविधा निर्माण करणे.

६.४: २०३० पर्यंत, सर्व क्षेत्रांमध्ये पाणी वापर कार्यक्षमतेत लक्षणीय वाढ करून पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी आणि पाणी टंचाईने ग्रस्त लोकांची संख्या लक्षणीयरीत्या कमी करण्यासाठी शाश्वत उपसा आणि गोड्या पाण्याचा पुरवठा सुनिश्चित करणे.

३.४.२ पाणीपुरवठा व्यवस्थापन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेची पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती स्थापनेचे पत्र व सदस्य यादीची प्रत	पाणीपुरवठा व स्वच्छता समिती स्थापनेचे पत्र व सदस्य यादीची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
२	एकूण घरांची संख्या	घरांची एकूण संख्या नमूद करा.
	नळाद्वारे पाणीपुरवठ्याची सुविधा असलेल्या घरांची संख्या	नळाद्वारे पाणीपुरवठ्याची सुविधा असलेल्या घरांची एकूण संख्या नमूद करा.
	घरांचा तपशील	घरांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	शाळा व अंगणवाडी केंद्रांची एकूण संख्या	शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांची एकूण संख्या नमूद करा.
	नळाद्वारे पाणीपुरवठा होत असलेल्या शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांची संख्या	नळाद्वारे पाणीपुरवठा होत असलेल्या शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांची एकूण संख्या नमूद करा.
	शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांचा तपशील	शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेसाठी जल जीवन मिशन पोर्टलची प्रत	स्थानिक स्वराज्य संस्थेसाठी जल जीवन मिशन पोर्टलची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा. (त्यामध्ये नळाद्वारे पाणीपुरवठा असलेली घरे, शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांची टक्केवारी दर्शविण्यात आलेली असावी.)
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेला हर घर जल प्रमाणपत्र मिळाले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	हर घर जल प्रमाणपत्राची प्रत	हर घर जल प्रमाणपत्राची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने नळ जल मित्रांना ओळखले आणि प्रशिक्षण दिले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	नळ जल मित्रांच्या प्रशिक्षणाच्या अहवालाची प्रत	नळ जल मित्रांच्या प्रशिक्षणाच्या अहवालाची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४.२ पाणीपुरवठा व्यवस्थापन

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Please Select: Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should select from dropdown options)	Name of the Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the Household/Schools and Anganwadi centres with piped water supply (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.४.३ सांडपाण्याचे नियोजन

गुण १००

दिवसेंदिवस जलस्रोत कमी होत आहेत त्यामुळे वापरलेले पाणी प्रक्रिया करून पुन्हा वापरणे गरजेचे आहे. भारत सरकार स्वच्छ भारत अभियानामार्फत ग्रामीण भागात सांडपाण्याची प्रक्रिया व पुनर्वापरास प्रोत्साहन देते. हे निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सांडपाणी व्यवस्थापनासाठी केलेल्या उपाययोजना किती परिणामकारक आहेत याचे परीक्षण करते .

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	कार्यरत सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (सार्वजनिक / खाजगी शोषखड्डे)		५०
	होय	५०	
	नाही	०	
२.	पाण्याच्या पुनर्वापराची टक्केवारी (Relative Marking)		५०
	७५% पेक्षा अधिक	५०	
	५०%- ७५%	४०	
	२५%-५०%	३०	
	२५%पेक्षा कमी	०	

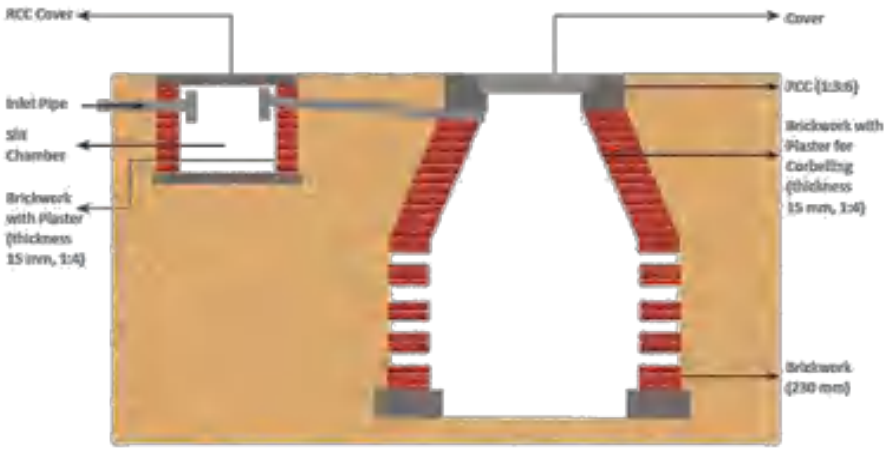
आवश्यक तपशील:

- सांडपाणी प्रक्रिया केंद्राचे लोकेशन- गुगल मॅप लिंक
- जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (size १ ते २ MB)
- प्रक्रिया यंत्रणेचा आराखडा व तंत्रज्ञानाची प्रत
- भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल.
- पाण्याचे संकलन, प्रक्रिया व पुनर्वापराचा तपशील दर्शविणारे लॉगबुक
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.b: पाणी आणि स्वच्छता व्यवस्थापन सुधारण्यासाठी स्थानिक समुदायांच्या सहभागास समर्थन करून बळकट करणे. ६.३: २०३० पर्यंत, प्रदूषण कमी करून, डंपिंग काढून टाकून आणि धोकादायक रसायने आणि सामग्रीची अयोग्य विल्हेवाट कमी करून, प्रक्रिया न केलेल्या सांडपाण्याचे प्रमाण निम्मे करून आणि जागतिक स्तरावर पुनर्वापर आणि सुरक्षित पुनर्वापरात लक्षणीय वाढ करून पाण्याची गुणवत्ता सुधारणे.

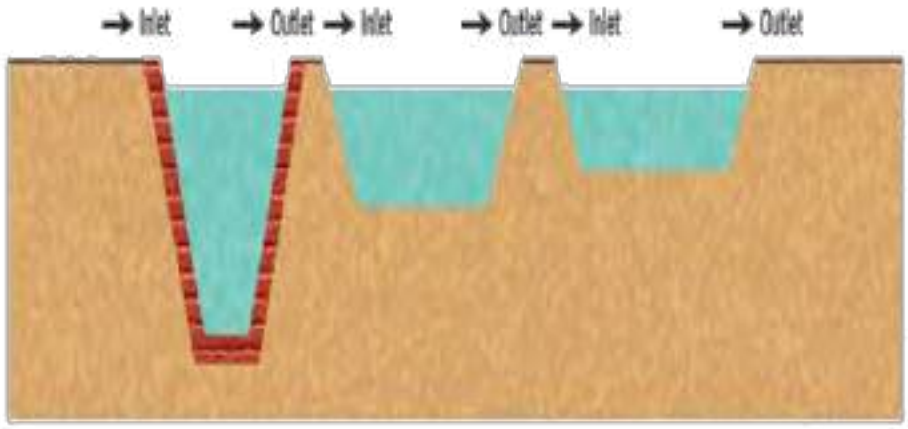
सांडपाणी नियोजन प्रणालीचे प्रकार

सामुदायिक लीच पिट

सामुदायिक लीच पिट हा एक मोठा खड्डा आहे ज्याचा वापर अनेक घरे करतात ज्यातून सांडपाणी (स्वयंपाकघर आणि धुण्याचे सांडपाणी) हळूहळू जमिनीत झिरपते.

सांडपाणी स्थिरीकरण तलाव

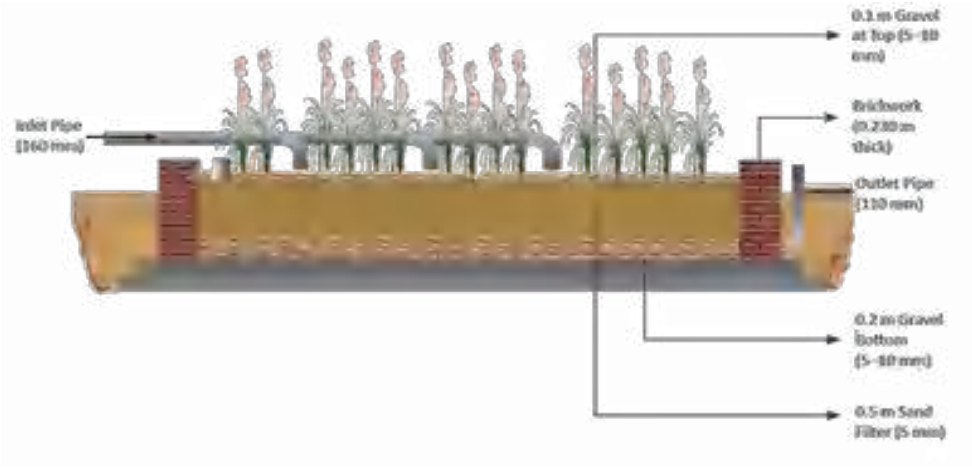

सांडपाणी स्थिरीकरण तलाव कमी खर्चात व नैसर्गिक पद्धतीने सांडपाण्यावर प्रक्रिया करण्याचा पर्याय आहे. यात तलावांच्या मालिकेत सूर्यप्रकाश, सूक्ष्मजीव आणि शेवाळ सांडपाण्यातील प्रदूषक काढण्याचे काम करतात.

सदर छायाचित्र केवळ उदाहरणासाठी दर्शविण्यात आले आहे.

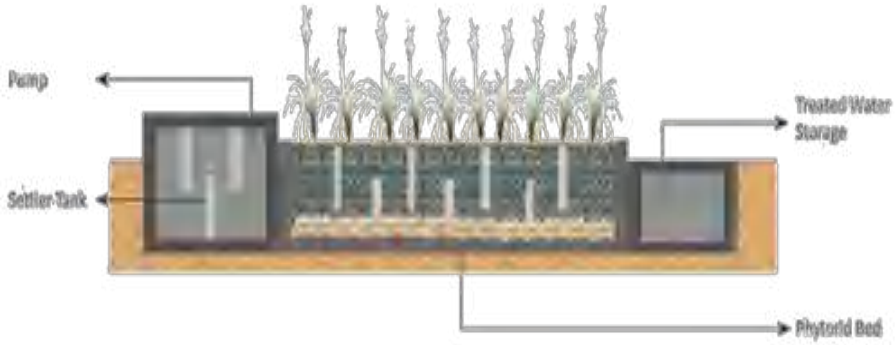
सांडपाणी नियोजन प्रणालीचे प्रकार

फायटोरीड तंत्र

फायटोरीड तंत्रामध्ये कृत्रिम पाणथळ जागेचा वापर केला जातो ज्यात वनस्पतींचा वापर करून नैसर्गिकरित्या सांडपाण्यावर प्रक्रिया केली जाते आणि हे पाणी पुनर्वापरासाठी सुरक्षित असते.

कृत्रिम पाणथळ जागा

कृत्रिम पाणथळ जागेची रचना नैसर्गिक पाणी शुद्धीकरण रचनेसारखी असते , ज्यात वनस्पती, वाळू आणि सूक्ष्मजीवांचा वापर करून सांडपाण्यावर (बाथरूम / स्वयंपाकघरातील सांडपाणी) प्रभावीपणे प्रक्रिया केली जाते. या पाण्याचा वापर सिंचनासाठी केला जातो किंवा ते जमिनीत सोडले जाते.

सदर छायाचित्र केवळ उदाहरणासाठी दर्शविण्यात आले आहे.

३.४.३ सांडपाण्याचे नियोजन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे कार्यरत सांडपाणी प्रक्रिया केंद्र (सार्वजनिक/खाजगी शोषखड्डे) आहेत का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	सांडपाणी प्रक्रिया केंद्राचे स्थान	सांडपाणी प्रक्रिया केंद्राच्या स्थानाची गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	सांडपाणी प्रक्रिया केंद्राची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	प्रक्रिया यंत्रणेचा आराखडा व तंत्रज्ञानाची प्रत	प्रक्रिया यंत्रणेचा आराखडा व तंत्रज्ञानाची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
२	साठवलेले पाणी (लिटरमध्ये)	साठवलेले पाणी (लिटरमध्ये) नमूद करा.
	प्रक्रिया केलेले पाणी (लिटरमध्ये)	प्रक्रिया केलेले पाणी (लिटरमध्ये) नमूद करा.
	पुनर्वापर केलेले पाणी (लिटरमध्ये)	पुनर्वापर केलेले पाणी (लिटरमध्ये) नमूद करा.
	साठवलेल्या, प्रक्रिया केलेल्या आणि पुनर्वापर केलेल्या पाण्याचा तपशील	साठवलेल्या, प्रक्रिया केलेल्या आणि पुनर्वापर केलेल्या पाण्याच्या लॉगबुकचे फोटो संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

गुण २००

नद्या, तलाव, खाचर, खाडी, किनारपट्ट्या, विहिरी इत्यादी जलाशयांमध्ये मूर्तींचे विसर्जन केले जाते, यामुळे जल प्रदूषण होते. पर्यावरण संरक्षण करून प्रदूषणावर नियंत्रण ठेवून सण साजरे करणे आवश्यक आहे. मूर्ती विसर्जनामुळे होणारे जल प्रदूषण कमी करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१ .	पर्यावरणपुरक मूर्ती आणि विसर्जनाचा प्रचार करण्यासाठी घेण्यात आलेल्या प्रचारात्मक कार्यक्रमांची संख्या (Relative Marking)	५०
२.	निर्माण करण्यात आलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या (Relative Marking)	३०
३.	स्थापना करण्यात आलेल्या पर्यावरणपूरक मूर्तींची टक्केवारी (Relative Marking)	२०
४.	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर निर्माल्याचे संकलन, विलगीकरण, वाहतूक आणि प्रक्रिया	५०
५.	जमा केलेल्या शाडू/चिकणमातीच्या पुनर्वापराची टक्केवारी (Relative Marking)	५०

आवश्यक तपशील:

- प्रचार आणि प्रसार कार्यक्रमांच्या (पर्यावरणपूरक मूर्ती, कृत्रिम विसर्जन स्थळ, शाडू/चिकणमाती पुनर्वापरासाठी देणे) संख्येचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- सामाजिक माध्यमांमधून पर्यावरणपूरक (इको-फ्रेंडली) उपक्रमांचा प्रचार करणाऱ्या सोशल मिडिया पोस्ट्ची लिंक - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- एकूण स्थापना करण्यात आलेल्या पर्यावरणपुरक मूर्तींची संख्या (सार्वजनिक आणि घरगुती)
- निर्माण करण्यात आलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची एकूण संख्या आणि स्थान यांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- शाडू//चिकणमाती /ओला कचऱ्याचे संकलन, विलगीकरण, प्रक्रिया आणि पुनर्वापर याविषयी सविस्तर अहवाल
- पर्यावरणपूरक विसर्जनाचा प्रचार आणि प्रसार उपक्रमांची (पथनाट्ये, समाज माध्यमांवर प्रचार, निवासी संकुल व उत्सव समित्यांना मार्गदर्शक तत्वे सांगणे, विसर्जनानंतर शाडू/चिकणमाती पुनर्वापरास देणे, इ.) - जिओ-टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- प्रचार आणि प्रसार उपक्रमांमध्ये लावण्यात येणाऱ्या बॅनरवर उपक्रमाचा दिनांक आणि ठिकाणासह माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पार्श्वभूमी असणे आवश्यक आहे.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.b: पाणी आणि स्वच्छता व्यवस्थापन सुधारण्यासाठी स्थानिक समुदायांच्या सहभागास समर्थन करून बळकट करणे.
	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

शाश्वत सणांचा प्रचार

कृत्रिम तलावांमध्ये पर्यावरणपूरक मूर्तींचे विसर्जन आणि नदी व तलावांचे प्रदूषण थांबवण्यासाठी धार्मिक कचऱ्यासाठी समर्पित संकलन केंद्र

सणांमध्ये माती संकलन केंद्र.

सणांदरम्यान व नंतर २ दिवसांसाठी माती संकलन केंद्र सुरू ठेवण्यात यावेत.
दान केलेली माती मूर्तिकारांना पुनर्वापरासाठी दिली जावी.

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पर्यावरणपूरक विसर्जनाला चालना देण्यासाठी आयोजित केलेल्या उपक्रमांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	पर्यावरणपूरक विसर्जनाच्या प्रचारात्मक उपक्रमांच्या जिओटॅग केलेल्या फोटोंचा (आकार १ ते २ MB) संकलित पीडीएफ अपलोड करा (उदा. पथनाट्य, सोशल मीडियावर प्रचार, विविध गृहनिर्माण संस्था आणि फेस्टिव्हल क्लब यांना मार्गदर्शक तत्त्वे सांगणे, पारंपारिक विसर्जनात मूर्ती विसर्जनावर बंदी लागू करणे)
	पर्यावरणपूरक विसर्जनाला चालना देण्यासाठी आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये पर्यावरणपूरक विसर्जनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयोजित केलेल्या प्रचारात्मक उपक्रमांचा तपशील अपलोड करा.
२	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांची संख्या नमूद करा.
	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांचे तपशील	निर्माण केलेल्या कृत्रिम विसर्जन स्थळांचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	सार्वजनिक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत सार्वजनिक मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.
	सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	घरगुती मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या कालावधीत घरगुती मूर्तींची एकूण संख्या नमूद करा.
	घरगुती पर्यावरणपूरक मूर्तींची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दरम्यान घरगुती पर्यावरणपूरक मूर्तींची संख्या नमूद करा.
	घरगुती आणि सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींचा तपशील	वैयक्तिक आणि सार्वजनिक पर्यावरणपूरक मूर्तींचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलगीकरण, वाहतूक आणि प्रक्रिया यांचा उल्लेख करणारे दस्तऐवज तयार केले आहे का?	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलाग्करण, वाहतूक आणि प्रक्रिया	विसर्जनाच्या आधी आणि नंतर पूजा साहित्याचे संकलन, विलाग्करण, वाहतूक आणि प्रक्रियेचा संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
५	पुनर्वापर केलेल्या मातीच्या लॉगबुकची प्रत	पुनर्वापर केलेल्या मातीच्या लॉगबुकची प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr. No	Name of the promotional activity conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of conducting promotional activity (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3

Activity conducted by (Local body/NGO/Private Entity/Others) (Local Body should choose an appropriate option from the dropdown list.)	Social Media post link (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook/Instagram/Twitter)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the Artifical Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map link of the artifical spot created (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4

Latitude	Longitude	Artificial Immersion spot created by (private institute/ local body/ educational institute/ NGO/ others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-३

Sr.No	Name of the organiation/Shops Selling Eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumeric values.)	Address of the organiaton /shop selling the eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Name of the ward in which the organiation/shop is located (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the shops selling worship idols (Local Body should enter valid google map link.)	Number of eco-friendly worship idols sold to individuals. (Local Body should only enter whole number values.)	Number of eco-friendly worship idols sold to community (Local Body should only enter whole number values.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.५ शाश्वत सणांचा प्रचार

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.६	पाणथळ जागांचे संवर्धन	गुण १००

पाणथळ प्रदेश हे जलविज्ञान चक्राचा (hydrological cycle) महत्वाचा भाग आहे आणि ते परिसंस्थेसाठी वैविध्यपूर्ण योगदान देतात. जसे की, अधिवास उपलब्ध करणे, प्रदूषक कमी करणे, पुराचे पाणी साठवणे आणि सूक्ष्म हवामान नियमन करणे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पाणथळ प्रदेशाच्या संवर्धनासाठी घेतलेल्या उपक्रमांचे मूल्यमापन हा निर्देशक करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	संक्षिप्त दस्तऐवज तयार करणे	१००

आवश्यक तपशील:

- पाणथळ जमीन (संवर्धन आणि व्यवस्थापन) नियम-२०१७ नुसार पाणथळ जमिनीच्या संक्षिप्त दस्तऐवजाची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- अधिक माहितीसाठी :

१) https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2020/01/final-version-and-printed-wetland-guidelines-rules-2017-04.01.20.pdf

२) https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2019/09/Wetlands2017.pdf

	SDG ६. स्वच्छ पाणी व स्वच्छता	६.६: पर्वत, जंगले, पाणथळ जागा, नद्या, जलचर आणि तलावांसह पाण्याशी संबंधित परिसंस्थांचे संरक्षण आणि पुनर्संचय करणे.
	SDG १५. जमिनीवरील जीवन	१५.१ : आंतरराष्ट्रीय करारांच्या बंधनांनुसार स्थानिक आणि अंतर्देशीय गोड्या पाण्याच्या साठ्यांचे संवर्धन, पुनर्संचयित आणि शाश्वत वापर आणि त्यांच्या सेवा, विशेषत: जंगले, पाणथळ प्रदेश, पर्वत आणि कोरडवाहू यांच्या संवर्धनाची खात्री करणे.

३.६ पाणथळ जागांचे संवर्धन

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	संक्षिप्त दस्तऐवज	पाणथळ जमीन (संवर्धन आणि व्यवस्थापन) नियम-२०१७ नुसार पाणथळ जमिनीच्या संक्षिप्त दस्तऐवजाची प्रत पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	पाणथळ जमिनीचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

३.६ पाणथळ जागांचे संवर्धन

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

३.७	पंचायत विकास निर्देशांक	गुण १००

पंचायत विकास निर्देशांक (PDI) हा एक संमिश्र निर्देशांक आहे जो शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs) साध्य करण्यासाठी पंचायतींच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करतो. पंचायत विकास निर्देशांक (PDI) पर्यावरणीय शाश्वतता आणि पायाभूत सुविधांसह नऊ विषयांचा विचार करते. हे निर्देशक स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सर्वांगीण विकासाचे आणि कामगिरीचे मूल्यांकन करते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	पंचायत विकास निर्देशांकात (PDI) मिळालेली श्रेणी		१००
	श्रेणी अ+(९०% पेक्षा अधिक)	१००	
	श्रेणी अ (७५-९०% मध्ये)	८०	
	श्रेणी ब (६०-७५% मध्ये)	६०	
	श्रेणी क (४०-६०% मध्ये)	४०	
	श्रेणी ड (४०% पेक्षा कमी)	०	

आवश्यक तपशील:

- पंचायत विकास निर्देशांक (PDI) प्रमाणपत्राची प्रत.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ८. सभ्य रोजगार आणि आर्थिक वाढ	८.३ : उत्पादक क्रियाकलाप, सभ्य रोजगार निर्मिती, उद्योजकता, सर्जनशीलता आणि नवकल्पना यांना समर्थन देणाऱ्या विकासाभिमुख धोरणांना प्रोत्साहन देऊन वित्तीय सेवांमध्ये प्रवेशासह सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम-आकाराच्या उद्योगांच्या औपचारिकीकरण आणि वाढीस प्रोत्साहन देणे.

३.७ पंचायत विकास निर्देशांक

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पंचायत विकास निर्देशांक (PDI) प्रमाणपत्राची प्रत	पंचायत विकास निर्देशांक (PDI) प्रमाणपत्राची प्रतसंकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

अग्नि

एकूण गुण: १,७००

४ अग्नि

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
४.१	**नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार**	३००
४.२	**कार्बन उत्सर्जन कमी असलेल्या उर्जा स्त्रोतांचा अवलंब**	
४.२.१	हरित पथदिवे	२००
४.२.२	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे	५००
४.२.३	अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत म्हणून बायोगॅस संयंत्रे	३००
४.२.४	सोलार (सौर) पंप	२००
४.२.५	विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्रे	२००
	एकूण	१,७००

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्त्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

गुण ३००

कोळसा, जीवाश्म इंधन इत्यादी उर्जेचे पारंपारिक स्त्रोत आहेत. या इंधनाच्या ज्वलनामुळे प्रदूषण होते व हे स्त्रोत पुन्हा मिळवता येणारे नाहीत. याउलट नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा ही नैसर्गिक स्त्रोतांपासून मिळविली जाते आणि ती पर्यावरणासाठी सुरक्षित देखील आहे. त्यामुळे पर्यावरणाच्या हितासाठी अक्षय ऊर्जेच्या वापराला प्रोत्साहन दिले पाहिजे कारण आपण आपल्या निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन वचनबद्धतेकडे वाटचाल करत आहोत. या निर्देशकामध्ये, नुतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापराला प्रोत्साहन देण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांच्या आधारे मूल्यमापन केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान नुतनीकरणयोग्य उर्जा आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन संदर्भात जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या		३००
	माझी वसुंधरा अभियाना ५.० ची पहिली तिमाही (जुलै – सप्टेंबर) **(Relative Marking)**	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाही (ऑक्टोबर – डिसेंबर) **(Relative Marking)**	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाही (जानेवारी - मार्च) **(Relative Marking)**	१००	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांद्वारे आयोजित जनजागृती उपक्रमांची संख्या (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील (तिमाही) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाने जारी केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार आयोजित केलेल्या जनजागृती उपक्रमांचा मूल्यांकनासाठी विचार केला जाईल.
- प्रचारात्मक उपक्रमांमध्ये पुढील गोष्टींचा देखील समावेश होतो; सौर स्थापना, सौर बंब आणि इतर प्रकारचे अक्षय ऊर्जा स्त्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन.
- उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे. ७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

अक्षय ऊर्जा

अक्षय ऊर्जा

अक्षय ऊर्जा ही नैसर्गिक स्तोतांपासून उत्पादित होते जी वापराच्या अधिक पटीने निर्मित होते. ही संसाधने अमर्यादित आहेत. अक्षय ऊर्जेचा वापर हा वीज निर्मितीसाठी, जागा वातानुकुलीत करण्यासाठी, पाणी गरम/थंड करणे आणि वाहतुकीसाठी केला जाऊ शकतो.

Net Zero (निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन)

Net ero (निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन)

- निव्वळ शून्य हे हरितगृह वायूंचे उत्पादन आणि वातावरणातून काढून टाकलेल्या हरितगृह वायूंचे प्रमाण यांच्यातील संतुलन आहे. निव्वळ शून्य लक्ष्य गाठण्यासाठी कार्बन निर्मुलनाच्या प्रक्रियेद्वारे हरितगृह वायूंचे उत्सर्जन कमी करून त्यांना वातावरणातून काढून टाकले जाते.
- भारताने २०७० पर्यंत निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन गाठण्याचे लक्ष्य जाहीर केले आहे.
- भारताने २०३० पर्यंत हरितगृह वायूंच्या उत्सर्जनाचे GDP अंतर्गत उत्पादनाचे प्रमाण २००५ च्या पातळीच्या ४५% पर्यंत कमी करण्यासाठी वचनबद्धता दर्शवली आहे.
- भारताने २०३० पर्यंत त्याच्या एकूण विद्युत उर्जा क्षमतेपैकी ५०% अपारंपारिक इंधन-आधारित ऊर्जा संसाधनांमधून स्थापित करण्यास वचनबद्धता दर्शवली आहे.

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत (जुलै-सप्टेंबर) नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत (ऑक्टोबर-डिसेंबर)नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत (जानेवारी-मार्च)नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांचे आयोजन	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत नूतनीकरणयोग्य ऊर्जेच्या वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	तिमाहीनुसार नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये **तिमाहीनुसार** नागरिकांच्या सहभागाचा तपशील अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the promotional activity (as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate) to encourage the use renewable energy sources and Net Zero (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)
1	2	3

Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-Septmber), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the promotional activity for the use of renewable energy sources (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.१ नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

४.२.१ हरित पथदिवे

गुण २००

हरित पथदिवे बसवल्यामुळे वीज बचत होते व स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे कार्बन फूटप्रिंट देखील कमी होते. यामुळे एचपीएस(HPS) बल्ब ऐवजी हरित पथदिवे बसविणे पर्यावरण संरक्षणाच्या दृष्टीने महत्वाचे पाऊल आहे. या निर्देशकामध्ये, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सर्व पथदिव्यांचे हरित पथदिव्यांमध्ये रूपांतर करण्यासाठी घेतलेल्या पुढाकाराचे मूल्यमापन केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	एकूण पथदिव्यांपैकी एलईडी पथदिव्यांची टक्केवारी	५०
२	एकूण पथदिव्यांपैकी सौर पथदिव्यांची टक्केवारी	१५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील पथदिव्यांची संख्या
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील हरित पथदिव्यांची संख्या
- पथदिवे बदलल्यामुळे होणाऱ्या ऊर्जाबचतीचा अहवाल - जसे की, दिवे बदलण्या आधीची व नंतरची वीज बिलाची प्रत.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल
- पथदिवे बसवण्यासाठी देण्यात आलेल्या कार्यारंभ आदेशाची प्रत.
- आधी आणि नंतरची छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- गुणांचे वितरण हरित पथदिव्यांच्या टक्केवारीवर आधारित आहे. उदाहरणार्थ;
  - १०० टक्के एलईडी पथदिव्यांसाठी ५० गुण.
  - १०० टक्के सौर पथदिव्यांसाठी १५० गुण.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० ७.३ : २०३० पर्यंत, ऊर्जा कार्यक्षमतेतील सुधारणांचा जागतिक दर दुप्पट होईल याची खात्री

४.२.१ हरित पथदिवे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१ आणि २	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील एलईडी पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या एलईडी पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
२	स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सौर पथदिव्यांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या सौर पथदिव्यांची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	दिवे बदलल्यानंतरचा ऊर्जा बचत अहवाल	ऊर्जा बचत अहवाल म्हणून आधीचे आणि नंतरचे वीजबिल अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांचे संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	एलइडी/सौर पथदिव्यांचे स्थान	एलइडी/सौर पथदिव्यांचे गुगल मॅप लिंक अपलोड करा.
	आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.१ हरित पथदिवे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

गुण ५००

पारंपारिक ऊर्जेच्या विरूद्ध नूतनीकरण योग्य ऊर्जेच्या वापराकडे संक्रमण करून, स्थानिक स्वराज्य संस्था आपल्या राष्ट्राला २०७० पर्यंत निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन लक्ष्य आणि २०४७ पर्यंत ऊर्जा स्वातंत्र्याचे लक्ष्य पूर्ण करण्यात मदत करू शकतात. या निर्देशकामध्ये, माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सौर ऊर्जा आणि नूतनीकरण योग्य ऊर्जा स्थापनांच्या संचयी क्षमतेवर आधारित स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे मूल्यमापन केले जाईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	**सौर प्रकल्पांची एकूण क्षमता माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान (किलोवॅटमध्ये)** **(Relative Marking)**		२००
	सार्वजनिक इमारती	१००	
	खाजगी इमारती	१००	
२	**अपकीप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० दरम्यान बसवण्यात आलेल्या सौर प्रकल्पांची एकूण क्षमता किलोवॅट (kW) मध्ये. **(Relative Marking)**		१००
३.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रात बसवण्यात आलेल्या सौर वॉटर हीटरची एकूण क्षमता - लिटर प्रतिदिन (LPD) **(Relative Marking)**		१००
४.	**अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता** किलोवॅट (kW) मध्ये **(Relative Marking)**		१००
	कार्यान्वित आणि कार्यरत	१००	
	निविदा मागवण्यात आल्या आहेत	५०	

आवश्यक तपशील:

- सार्वजनिक आणि खाजगी इमारतींचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये.
  - छतांवर असलेले सौर प्रकल्प
  - इमारत संकुलांमध्ये सौर उर्जेची स्थापना
  - सौर वॉटर हीटर
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील- विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- संकुलांमध्ये अक्षय सौर प्रकल्प बसविल्यामुळे ऊर्जाबचत अहवाल, जसे की - आधी आणि नंतरचे वीज बिल (सौर प्रकल्प असणारे छत/सौर प्रकल्प)
- सर्व नूतनीकरण योग्य ऊर्जा प्रकल्पांसाठी कार्यान्वित प्रमाणपत्राची प्रत.
- या निर्देशकासाठी, निवासी इमारती वगळता सार्वजनिक इमारती, कोणत्याही व्यावसायिक किंवा अव्यावसायिक आस्थापना यासह शासकीय इमारती, स्थानिक इमारती, शॉपिंग कॉम्प्लेक्स, रुग्णालये इत्यादींचा समावेश असेल.
- सौर प्रकल्पांचे जिओटॅग केलेले छायाचित्र (आधी आणि नंतर) (Size १ ते २ MB)
- ***टीप- मूल्यमापन कार्यपद्धतीमधील क्रमांक १,२आणि ३ मध्ये नमूद केलेल्या सौर प्रकल्पांचा क्रमांक ४ मध्ये विचार केला जाणार नाही***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे. ७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचे प्रकार

अक्षय ऊर्जा प्रकल्प ऊर्जा निर्माण करण्यासाठी शाश्वत सांसाधने वापरतात, जसे की सूर्यप्रकाश, वारा, भुऔष्णिक ऊर्जा, पाऊस, भारती आणि बायोमास. अक्षय ऊर्जा प्रकल्पनमध्ये हे समाविष्ट आहेत:

एकाग्रीत सौर पॅनेल

फोटोव्होल्टाइक्स

पवन ऊर्जा

बायोगॅस/बायो मास

लघु जलविद्युत प्रकल्प

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान खाजगी इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक इमारतींमध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची एकूण क्षमता (किलोवॅट (kW) मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक आणि खाजगी स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाचा तपशील (किलोवॅट (kW) मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान सार्वजनिक आणि खाजगी स्थापित करण्यात आलेल्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाचा तपशील (किलोवॅट (kW) मध्ये)) विहित एक्सेल शीट स्वरूपात अपलोड करा.
	दिवे बदलल्यानंतरचा ऊर्जा बचत अहवाल	ऊर्जा बचत अहवाल म्हणून आधीचे आणि नंतरचे वीजबिल अपलोड करा.
	सर्व सौर प्रकल्पांच्या कमिशनिंग प्रमाणपत्रांची प्रत	सर्व सौर प्रकल्पांच्या कमिशनिंग प्रमाणपत्रांच्या प्रत संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	आधी आणि नंतरची छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान सौर स्थापनेची एकूण क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान (किलोवॅट मध्ये) मध्ये सौर स्थापनेची एकूण क्षमता नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये स्थापित केलेल्या सौर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	खाजगी इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	खाजगी इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	सार्वजनिक इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता	सार्वजनिक इमारतींवर स्थापित केलेल्या सोलर वॉटर हीटर्सची एकूण क्षमता नमूद करा.
	सोलर वॉटर हीटर्सचा तपशील	सोलर वॉटर हीटर्सचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
४	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (किलोवॅट मध्ये)	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत स्थापित केलेल्या अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (किलोवॅट मध्ये) नमूद करा.
	अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील	अक्षय ऊर्जा प्रकल्पांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेशांची प्रत	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. जर, कामे CSR अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr.No	Name of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is this a Public/Private building? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Longitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
5	6	7	8

Total capacity of the solar installations in kW during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the installation of rooftop solar system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Amount of energy saved annually in "Kilowatts" (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11	12

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the owner of Solar water heater (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of solar water heater (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Addresss of the solar water heater. (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location link of the solar water heater (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

Latitude of the solar water heater	Longitude of the solar water heater	Total capacity of the solar water heater in LPD (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of Solar Water Heaters (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-३

Sr.No	Type of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Renewable energy installation (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Addresss of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location link of Renewable energy installation (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

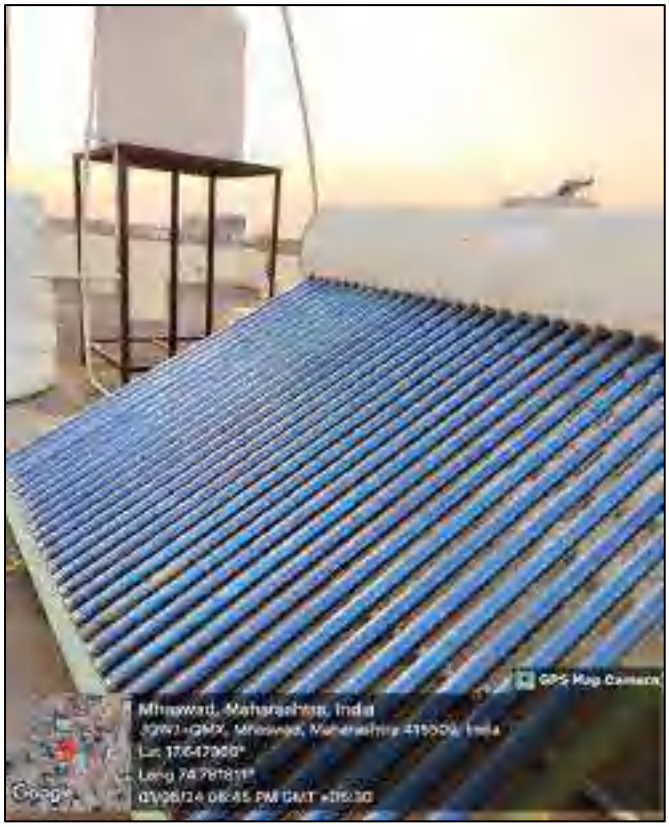
Latitude	Longitude	Total capacity of the renewable energy installations in MW (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of renewable energy projects (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

४.२.३ जैव वायू प्रकल्प (बायोगॅस प्लांट) - अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत

गुण ३००

बायोगॅस हा मुख्यतः ग्रामीण भागात वापरला जाणारा प्रदूषणविरहित उर्जेचा स्त्रोत आहे. या उर्जेच्या वापरामुळे सभोवतालच्या हवेची गुणवत्ता सुधारते आणि हरितगृह (ग्रीन हाऊस) वायूचे उत्सर्जन टाळले जाते. बायोगॅसचा वापर करून स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पारंपरिक ऊर्जा स्त्रोतांवरील अवलंब कसे कमी केले आहे, हे या निर्देशकाद्वारे तपासले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बसविण्यात आलेल्या आणि कार्यरत असलेल्या बायोगॅस प्रकल्पांची संख्या **(Relative Marking)**	१५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान १.०, २.०, ३.०, ४.० आणि ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये बसविण्यात आलेल्या आणि कार्यरत असलेल्या बायोगॅस प्रकल्पांची एकूण क्षमता (घन मीटर प्रतिदिन) **(Relative Marking)**	१५०

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बसवलेल्या आणि सुस्थितीत असलेल्या बायो-गॅस प्रकल्पांच्या संख्येचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये बसवलेल्या व कार्यरत स्थितीत असणाऱ्या बायोगॅस प्रकल्पांची एकूण क्षमता (माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी बसवलेल्या बायोगॅस प्रकल्पांसह) - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल
- गुगल मॅपवर बायोगॅस प्रकल्पांचे स्थान
- बायोगॅस प्रकल्पांची जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे. ७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

४.२.३ जैव वायू प्रकल्प (बायोगॅस प्लांट) - अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित केलेल्या आणि कार्यरत स्थितीत असलेल्या बायोगॅस संयंत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था स्थापित बायोगॅस संयंत्राची एकूण क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत उपलब्ध असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित केलेल्या बायोगॅस संयंत्रांच्या क्षमतेचा तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बसवलेल्या बायोगॅस संयंत्रांच्या क्षमतेचा तपशील विहित एक्सेल शीट स्वरूपात अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.जर, कामे सीएसआर अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था स्थापित व कार्यरत बायोगॅस संयंत्राची एकूण क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान १.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत उपलब्ध असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था स्थापित व कार्यरत बायोगॅस संयंत्राची एकूण क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान २.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत उपलब्ध असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये) नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.३ जैव वायू प्रकल्प (बायोगॅस प्लांट) - अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था स्थापित व कार्यरत बायोगॅस संयंत्राची एकूण क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ३.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत उपलब्ध असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये) नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थानिक स्वराज्य संस्था स्थापित व कार्यरत बायोगॅस संयंत्राची एकूण क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये)	माझी वसुंधरा अभियान ४.० दरम्यान स्थापित आणि कार्यरत स्थितीत उपलब्ध असलेल्या एकूण बायोगॅस संयंत्रांची क्षमता (घन मीटर/दिवस मध्ये) नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.३ जैव वायू प्रकल्प (बायोगॅस प्लांट) - अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the biogas plant owner of the plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in text format.)	Address of installation of the said biogas plant (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of the said biogas plant (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Google Map location link of the biogas plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Capacity of the biogas Plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meter per day (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the installation of Biogas plant during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in"Rs" (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.३ जैव वायू प्रकल्प (बायोगॅस प्लांट) - अक्षय ऊर्जेचा स्त्रोत

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

४.२.४ सौर पंप

गुण २००

सौर पंप हा वीज किंवा डिझेलवरील अवलंबित्व कमी करून इंधनावर आवर्ती खर्च कमी करतो. ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या क्षेत्रात सौर पंपांचा वापर वाढवण्यासाठी हा निर्देशक प्रोत्साहन देतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वैयक्तिक आणि सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या सौर पंपांची संख्या **(Relative Marking)**	५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वैयक्तिक आणि सामुदायिक ठिकाणी नव्याने स्थापित केलेल्या सौर पंपाची क्षमता **(Relative Marking)**	५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी वैयक्तिक किंवा सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या सौर पंपांची एकूण संख्या **(Relative Marking)**	५०
४.	माझी वसुंधरा ५.० पूर्वी वैयक्तिक आणि सामुदायिक ठिकाणी स्थापित केलेल्या सौर पंपाची क्षमता **(Relative Marking)**	५०

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी आणि दरम्यान बसवलेल्या सौर पंपांचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेल मध्ये
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल.
- कार्यरत असलेले सौर पंप मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जातील.
- कार्यरत असणाऱ्या सौर पंपांची जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे. ७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

सौर पंप

सौर पंप

- सौर पंप हे विद्युत पंप आहेत जे मोटरने पाणी जमिनीतून उपसण्यासाठी सूर्याच्या ऊर्जेचा वापर करतात.
- सौर पंप हे डिझेल किंवा वीजेवर चालणाऱ्या (विशेषत: दुर्गम किंवा वीज पुरवठा नसलेल्या ठिकाणी) वापरणाऱ्या पंपांपेक्षा अधिक स्वस्त आणि पर्यावरणास अनुकूल आहेत.

प्रधानमंत्री कुसुम योजना:

प्रधान मंत्री किसान ऊर्जा सुरक्षा इवम उत्थान महाभियान (पीएम कुसुम) ही भारतातील शेतकऱ्यांना ऊर्जा सुरक्षितता साध्य करण्यासाठी "नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालयाने" (MNRE) सुरू केलेली एक योजना आहे.

सौर पंपाचे फायदे :

- **मोफत ऊर्जा:** सौर पंप सूर्यप्रकाश वापरतात, जो वर्षभर विनामूल्य आणि खात्रीदायक असतो.
- **कमी देखभाल**: सौर पंपांना पारंपारिक पाण्याच्या पंपांपेक्षा कमी देखभालीची आवश्यकता असते.
- **दैनंदिन वापराच्या खर्चात कपात**: सौर पंपांना स्थापनेनंतर वीज किंवा इंधनाच्या खर्चाची आवश्यकता नसते.
- **पर्यावरणास अनुकूल**: सौर पंप हानिकारक प्रदूषक तयार करत नाहीत.
- **टिकाऊ:** सौर पॅनेल २० वर्षांपेक्षा जास्त काळ टिकू शकतात.
- **जल संवर्धन:** सौर पंप पाण्याचा अपव्यय कमी करण्यासाठी आणि कोरड्या ऋतूत जल संधारण करण्यास मदत करू शकतात.

घटक क : विजेवर चालणाऱ्या कृषी पंपांचे सौरीकरण

ध्येय : १० लाख विजेवर चालणाऱ्या पंपांना सौर पंपांमध्ये रूपांतरित करा.

सरकारी सहायता : विजेवर चालणाऱ्या पंपांना शेतकरी सौर पंपांमध्ये बदलू शकतात. शेतकरी शेतातील सिंचनासाठी सौरऊर्जेचा वापर करू शकतात आणि निर्माण झालेली अतिरिक्त वीज ही वीज वितरण कंपनीला (DISCOM) निश्चित दराने विकु शकतात.

घटक ब: स्वतंत्र सौर कृषी पंपांची स्थापना

ध्येय : १७.५० लाख सौर पंप बसवणे.

सरकारी सहायता : जुने डिझेल पंप बदलण्यासाठी आणि ७.५ HP पर्यंतचे सौर पंप बसवण्यासाठी शेतकरी मदत घेऊ शकतात.

४.२.४ सौर पंप

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वैयक्तिक आणि सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या सौर पंपांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५ .० दरम्यान वैयक्तिक किंवा सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या एकूण सौर पंपांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वैयक्तिक आणि सामुदायिक भागात बसवलेल्या सौर पंपांची क्षमता	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वैयक्तिक आणि सामुदायिक भागात बसवलेल्या सौर पंपांची क्षमता नमूद करा.
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी वैयक्तिक किंवा सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या एकूण सौर पंपांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी वैयक्तिक किंवा सामुदायिक ठिकाणी बसवलेल्या एकूण सौर पंपांची संख्या नमूद करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी वैयक्तिक आणि सामुदायिक भागात बसवलेल्या सौर पंपांची क्षमता	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी वैयक्तिक आणि सामुदायिक भागात बसवलेल्या सौर पंपांची क्षमता नमूद करा.
१,२, आणि ४	सौर पंपांचा तपशील	विहित एक्सेल शीट स्वरूपात सौर पंपांचा तपशील अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.जर, कामे सीएसआर अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	सौर पंपांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.४ सौर पंप

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Solar Pump installed (During Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0/ Before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the solar pump owner (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of installing the Solar Pump (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Total Capacity of the Solar Pump in kW (Local Body can also enter decimal values)
1	2	3	4	5

Address of the solar pump installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the solar pumps (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the installed solar pump	Longitude of the installed solar pump	Project cost for the installation of solar pumps in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.४ सौर पंप

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

४.२.५ विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्र

गुण २००

सौर ऊर्जा संयंत्राच्या (प्रकल्प) मदतीने सूर्यप्रकाशाचे विद्युत उर्जेमध्ये रूपांतर केले जाते. विकेंद्रित सौर संयंत्रांचा उद्देश कृषी ग्राहकांना दिवसा वीज पुरवठा करणे हा आहे. २०२५ पर्यंत ३०% फीडर सौर उर्जेवर आणण्याचे महाराष्ट्र शासनाचे उद्दिष्ट आहे. 'मिशन-२०२५' अंतर्गत ७००० मेगावॅट्सचे (MW) विकेंद्रित सौर प्रकल्प जलद गतीने लावण्याचे शासनाचे ध्येय आहे. ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थाना सौर उर्जेचा वापर करण्यास हा निर्देशक प्रोत्साहित करतो.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (मेगा वॅट मध्ये) **(Relative Marking)**	१००
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर ऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता (मेगा वॅट मध्ये) **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पूर्वी आणि दरम्यान स्थापित विकेंद्रित सौर प्रकल्पांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- कार्यरत स्थितीतील विकेंद्रित सौर उर्जा प्रकल्प मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जातील.
- विकेंद्रित सौर ऊर्जा प्रकल्पाची काम पूर्ण झाल्याच्या प्रमाणपत्राची प्रत.
- भौतिक आणि आर्थिक प्रगती अहवाल.
- कार्यरत स्थितीत असणाऱ्या विकेंद्रित सौर प्रकल्पांची जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ७. सुलभ आणि स्वच्छ ऊर्जा	७.१: २०३० पर्यंत, परवडणाऱ्या, विश्वासार्ह आणि आधुनिक ऊर्जा सेवांचा सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे. ७.२: २०३० पर्यंत, जागतिक ऊर्जा मिश्रणात अक्षय ऊर्जेचा वाटा लक्षणीयरीत्या वाढवणे.

विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्रे

- या योजनेमुळे शाश्वत विकास आणि पर्यावरण संवर्धनाला समर्थन देण्यासोबतच शेतकऱ्यांना त्यांचे जीवन सुधारण्यासाठी सौरऊर्जेचा वापर करण्याची परवानगी देऊन शेतकरी आणि पर्यावरण दोघांनाही फायदा होतो.

- **"मुख्यमंत्री सौर कृषी वाहिनी योजना"** जून २०१७ मध्ये सुरू करण्यात आली. महाराष्ट्र शासनाने या योजनेची **" मुख्यमंत्री सौर कृषी वाहिनी योजना २.०"** म्हणून पुनर्रचना केली. 'मिशन २०२५' म्हणून २०२५ पर्यंत ३०% फीडर सोलरायझेशनचे उद्दिष्ट निश्चित केले आणि जलद गतीने ७००० मेगावॅट विकेंद्रित सौर प्रकल्प कार्यान्वित करण्यात येणार आहेत. ज्यामध्ये कृषी वितरण उपभारापासून ५-१० किमी त्रिज्यांमधील विकेंद्रित सौर प्रकल्प शेतकऱ्यांना दिवसा वीज देण्यासाठी ०.५ मेगावॅट ते २५ मेगावॅट क्षमतेचे स्टेशन बसवले जातील.

मुख्यमंत्री सौर कृषी वाहिनी योजनेचे फायदे

- शेतकऱ्यांना दिवसा नियमित आणि विश्वासार्ह वीजपुरवठा करणे.
- सौरऊर्जा प्रकल्पांसाठी शासकिय आणि खाजगी जमिनीचा प्राधान्याने वापर
- विनावापर जमीन भाड्याने देऊन नियमित उत्पन्न मिळविण्याची शेतकऱ्यांना मोठी संधी
- ग्रामीण विकास आणि रोजगार निर्मितीला चालना मिळते.
- कृषी पंपांना दैनंदिन वीज पुरवठा मिळेल ज्यामुळे कृषी उत्पादकता आणि उत्पन्नात वाढ होईल.
- शाश्वत शेती पद्धतींसह कार्बन उत्सर्जन आणि पर्यावरणीय प्रभाव कमी करते.

संदर्भ: विकेंद्रित सौर ऊर्जा प्रकल्प विकसित करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे :- https://www.mahadiscom.in/solar-mskvy/index.php

४.२.५ विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्र

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर संयंत्रांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित विकेंद्रित सौर संयंत्रांची क्षमता	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थापित विकेंद्रित सौर संयंत्रांची क्षमता नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर संयंत्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौर संयंत्रांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० पूर्वी स्थापित केलेल्या विकेंद्रित सौरऊर्जा प्रकल्पांची क्षमता	माझी वसुंधरा अभियान ५.० आधी स्थापित विकेंद्रित सौर संयंत्रांची क्षमता नमूद करा.
१ आणि २	विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्रांचा तपशील	विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्रांचा तपशील विहित एक्सेल शीट स्वरूपात अपलोड करा.
	काम पूर्ण झाल्याच्या प्रमाणपत्राची प्रत	संकलित काम पूर्ण झाल्याच्या प्रमाणपत्राची (कमिशनिंग) प्रमाणपत्रे पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा
	आर्थिक प्रगती अहवाल	आर्थिक पावत्या, प्रकल्पाची किंमत आणि उपयोगिता प्रमाणपत्राची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.जर, कामे सीएसआर अंतर्गत केले गेले असतील तर पोचपावती / सामंजस्य करार (MOU) अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

४.२.५ विकेंद्रित सौर ऊर्जा संयंत्र

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Decentralied solar energy plant installed (During Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0/ Before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the decentralied solar energy plant owner (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of installing the Solar decentralied solar energy plant (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Total Capacity of the decentralied solar energy plant in MW (Local Body can also enter decimal values)
1	2	3	4	5

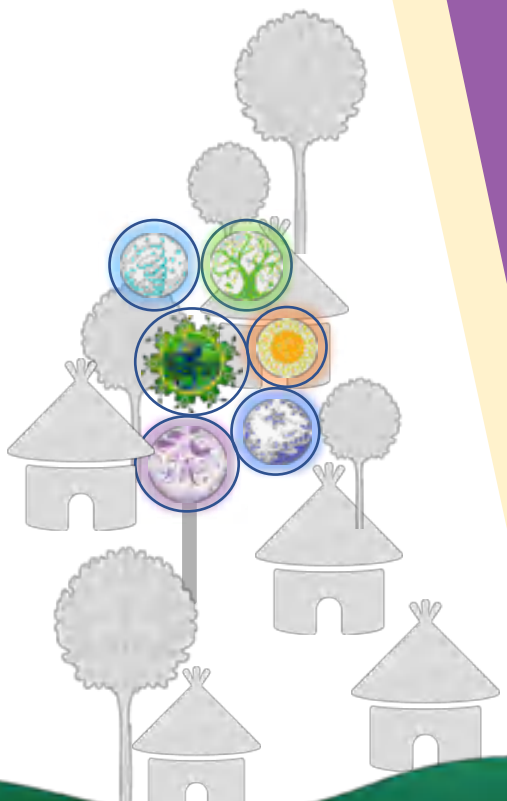
Address of the decentralied solar energy plant (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the decentralied solar energy plant	Longitude of the decentralied solar energy plant	Project cost for the installation of decentralied solar energy plant in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

आकाश

एकूण गुण: ३,३००

५ आकाश

अ/क्र.	कृती बिंदु	गुण
	सुधारणा	
५. १	ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता	६००
५. २	समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	५००
५. ३	स्पर्धा आणि जनजागृती उपक्रमांद्वारे माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	४००
५. ४	तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड	३००
५. ५	सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी	८००
५. ६	बचत गटांचा सहभाग	१००
५.७	पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर	२००
	शिक्षण	
५.८	महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जागरूकता	२००
५.९	पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग	२००
	एकूण	**३,३००**

जनजागृती

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता — गुण ६००

माझी वसुंधरा ई-प्लेज (हरित-शपथ) हा महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागाचा एक उपक्रम आहे. या उपक्रमाचा प्रमुख उद्देश, प्रत्येक नागरिकाला पर्यावरण संवर्धनासाठी प्रतिज्ञा देणे आणि शाश्वत जीवनशैली आत्मसात करायला प्रोत्साहित करणे हा आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील नागरिकांनी केलेल्या ई-प्लेज नोंदणीचे आणि पूर्तता याचे मूल्यमापन या निर्देशकाद्वारे केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जुलै ते सप्टेंबर-२४ पासून सुरू होणाऱ्या ३ तिमाहींसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील नागरिकांनी पोर्टलवर **वैयक्तिकरित्या** नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या (Relative Marking)		१५०
२.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान जुलै ते सप्टेंबर-२४ पासून सुरू होणाऱ्या ३ तिमाहींसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील नागरिकांनी पोर्टलवर **गटांमध्ये** नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या (Relative Marking)		१००
३.	**पूर्तता :** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान **वैयक्तिकरित्या** नोंदणी आणि पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची टक्केवारी(Relative Marking)		१५०
४.	**पूर्तता :** माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान **गटांमध्ये** नोंदणी आणि पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची टक्केवारी (Relative Marking)		१००
५.	तीनही तिमाहींमध्ये सतत उत्कृष्ट कामगिरी करणारे (प्रत्येक तिमाहीतील टॉप १० स्थान विचारात घेतले जातील)		१००
	i. सर्व 3 तिमाहींमध्ये **वैयक्तिकरित्या** सतत उतकृष्ट कामगिरी करणारे	७०	
	ii. सर्व 3 तिमाहींमध्ये **गटात** सतत उतकृष्ट कामगिरी करणारे	३०	

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधील नागरिकांनी वैयक्तिक आणि गटांमध्ये घेतलेल्या ई-प्लेजची संख्या तसेच माझी वसुंधरा अभियानाच्या संकेतस्थळावर नोंदणी झालेल्या ई-प्लेजची संख्या https://majhivasundhara.in/en/majhi-vasundhara-pledge
- सर्वाधिक ई-प्लेज नोंदणी सादर केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची यादी माझी वसुंधरा अभियान संचालनालयाद्वारे प्रत्येक तिमाहीनंतर सादर करण्यात येईल.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

12	**SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन**	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक संस्थेच्या नागरिकांनी पोर्टलवर नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान स्थानिक संस्थेच्या नागरिकांनी पोर्टलवर नोंदणी केलेल्या ई-प्लेजची संख्या नमूद करा
	डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-प्लेजची संख्या दर्शविणाऱ्या डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट अपलोड करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पूर्तता केलेल्या ई-प्लेजची संख्या नमूद करा.
	डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट	स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये नोंदणीकृत ई-प्लेजची संख्या दर्शविणाऱ्या डॅशबोर्डचा स्क्रीनशॉट अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.१ ई-प्लेज (#Epledge) नोंदणी आणि पूर्तता

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत.

५.२ समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती — गुण ५००

वातावरणीय बदलांबाबत जनजागृती करणाऱ्या विविध उपक्रमांमध्ये वेळोवेळी नावीन्यपूर्ण पद्धतीने नागरिकांचा सक्रिय सहभाग असणे, हे माझी वसुंधरा अभियानाचे एक महत्वाचे उद्दिष्ट आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्था विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करून, स्पर्धा आणि इतर समाज माध्यमांचा वापर करून जनजागृती करू शकतात. स्थानिक स्वराज्य संस्थानी याबाबतीत किती कार्यक्रमांचे आयोजन केले, माझी वसुंधरा अभियानाबद्दल जनजागृती करण्यासाठी किती प्रयत्न केले, सामाजिक माध्यमांचा कसा वापर केला या सगळ्या बाबींचे मूल्यमापन या निर्देशकाच्या माध्यमातून केले जाते.

मूल्यमापन कार्यपद्धती			गुण
१.	सक्रिय समाज माध्यमे		१५०
	फेसबुक पेज/अकाउंट	५०	
	इंस्टाग्राम अकाउंट	५०	
	युट्युब चॅनेल	५०	
२.	समाज माध्यमांवर फॉलोअर्स/स्बस्क्रायबर्स यांची संख्या (Relative Marking)		१५०
	फेसबुक पेज/अकाउंट	५०	
	इंस्टाग्राम अकाउंट	५०	
	युट्युब वरील स्बस्क्रायबर	५०	
३.	#majhivasundhara यासह सोशल समाज माध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या (Relative Marking)		१००
४.	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 अंतर्गत केलेल्या कामाचा संकलित व्हिडिओ		१००

आवश्यक तपशील:

- सामाजिक माध्यमांची लिंक - फेसबुक, इंस्टाग्राम आणि यूट्यूब.
- विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या सोशल मीडिया पोस्टचा तपशील.
- माझी वसुंधरा अभियान 5.0 अंतर्गत केलेल्या कामाचा संकलित व्हिडिओ यूट्यूब चॅनलवर अपलोड करावा. (व्हिडिओचा कालावधी 2 मिनिटांपेक्षा जास्त नसावा).
- ***Noe -*** **समाजमाध्यमांवरील पोस्टची लिंक ही अकाऊंटच्या मुखपृष्ठाची नसावी. ही लिंक सदर पोस्टचीच आहे याची दक्षता घ्यावी.**

माझी वसुंधरा अभियान 5.0 दरम्यान दररोज एकूण पदांच्या संख्येवर आधारित मूल्यमापन यंत्रणा पॉइंट 3 साठी मार्किंग केले जाईल. स्थानिक संस्थेने दररोज किमान एक पोस्ट करावी.

सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

५.२ समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्था समाज माध्यमे सक्रिय आहे का (फेसबुकवरील पेज /अकाउंट, इंस्टाग्रामवरील अकाउंट, यूट्यूब चॅनल)	ड्रॉपडाउन मधून होय किंवा नाही हा पर्याय निवडा
२	फेसबुक पेज/अकाउंट वरील फॉलोअर्सची संख्या	फेसबुक पेज/अकाउंट वरील फॉलोअर्सची संख्या नमूद करा.
	इंस्टाग्राम अकाउंटवर फॉलोअर्सची संख्या	इंस्टाग्राम अकाउंटवर फॉलोअर्सची संख्या नमूद करा.
	युट्युब चॅनेलवरील सबस्क्राईबर्सची संख्या	युट्युब चॅनेलवरील सबस्क्राईबर्सची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	सक्रिय समाज माध्यमांची प्लिंक	सक्रिय समाज माध्यमांची लिंक नमूद करा
३	#majhivasundhara सह सक्रिय समाज माध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या	#majhivasundhara सह समाज माध्यमांवर पंचमहाभूतांशी संबंधित एकूण पोस्टची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पोस्ट केलेल्या समाज माध्यमाच्या पोस्टचे तपशील	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पोस्ट केलेल्या समाज माध्यमाच्या पोस्टचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.०अंतर्गत केलेल्या कामाच्या संकलित व्हिडिओची युट्युब चॅनेलवर अपलोड केलेली लिंक	माझी वसुंधरा अभियान ५.०अंतर्गत केलेल्या कामाच्या संकलित व्हिडिओची युट्युब चॅनेलवर अपलोड केलेली लिंक नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.२ समाज माध्यमांचा वापर करून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Post/Video related to Panchmahbhuta on Facebook/Instagram/ Youtube (Select from Dropdown options)	Social Media Post/Video link on Facebook/Instagram/ Youtube (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the Post/Video on Facebook/Instagram/ Youtube (Local Body should only enter whole number)	Number of Shares on the Post/Video on Facebook/Instagram/ Youtube (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4	5

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३	स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती करणे	गुण ४००

नाविन्यपूर्ण पद्धतीने विविध वातावरणीय बदल नियंत्रित करण्यासाठीच्या उपक्रमांमध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा सक्रिय सहभाग हे माझी वसुंधरा अभियानाच्या प्रमुख उद्दिष्टांपैकी एक आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या प्रचार/जनजागरूती कार्यक्रम आणि स्पर्धा यांच्या आधारे मूल्यमापन करून हे साध्य केले जाऊ शकते. या निर्देशकामध्ये, माझी वसुंधरा अभियानाला चालना देण्यासाठी जनजागरूती कार्यक्रम, उपक्रम आणि स्पर्धांच्या संख्येवर आधारित स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे मूल्यांकन केले जाईल.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या स्पर्धा/ उपक्रम/जनजागृती कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		३००
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाहीत (जुलै - सप्टेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाहीत (ऑक्टोबर - डिसेंबर)	१००	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाहीत (जानेवारी - मार्च)	१००	
२.	#majhivasundhara सह सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मवर जनजागृती कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांसाठी एकूण पोस्टची संख्या **(Relative Marking)**		५०
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५. ० च्या प्रसिद्धीसाठी पर्यावरणपूरक साहित्याचा वापर		५०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थेद्वारे आयोजित केलेल्या उपक्रमांची (स्पर्धा ,जनजागृती मोहीमा) संख्या तसेच सहभागींची संख्या (यात खालील सहभागींचा देखील समावेश होतो.)
  - खाजगी कंपन्या / स्वयंसेवी संस्था / कॉर्पोरेट्स
  - शिक्षण संस्था
  - सोसायटी/निवास कल्याण संघटना/नागरिक गट/सिटिझन क्लब
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेले उपक्रम/कार्यक्रम/स्पर्धा यांचा तपशील – विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- पर्यावरणाशी संबंधित दिवशी दर महिन्याला किमान एका कार्यक्रमाचे आयोजन करावे. (पर्यावरण दिवसांची यादी पुढील पानावर आहे.)
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जनजागृती कार्यक्रमांचा /उपक्रमांचा/स्पर्धांचा तपशील - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये (हा तपशील तिमाहीनुसार अद्ययावत करावा.)
- जनजागृती करणाऱ्या उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB).
- दिलेली समाजमाध्यमांवरील पोस्टची लिंक ही अकाऊंटच्या मुखपृष्ठाची नसावी. ही लिंक सदर पोस्टचीच आहे याची दक्षता घ्यावी.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

पर्यावरण दिनदर्शिका

जानेवारी

दि. २६
आंतरराष्ट्रीय
स्वच्छ ऊर्जा दिवस

फेब्रुवारी

दि. ०२
जागतिक पाणथळ दिवस
दि. २८
राष्ट्रीय विज्ञान दिन

मार्च

दि ०३ जागतिक वन्यजीव दिवस
दि १४ नद्यांसाठी आंतरराष्ट्रीय कृती दिवस
दि १८ जागतिक पुनर्वापर दिवस
दि २१ आंतरराष्ट्रीय वन दिवस
दि २२ जागतिक जल दिवस
दि २३ जागतिक हवामान दिवस

एप्रिल

दि ०३ जागतिक जलचर प्राणी दिवस
दि १८ जागतिक वारसा दिवस
दि २२ जागतिक पृथ्वी दिवस

मे

दि ०३ आंतरराष्ट्रीय विवट्या दिवस
दि ११ जागतिक स्थलांतरित पक्षी दिवस
दि ११ स्थानिक पक्षी दिवस
दि १५ जागतिक हवामान बदल दिवस
दि १९ राष्ट्रीय लुप्तप्राय प्रजाती दिवस
दि २० जागतिक जैवविविधता दिवस
दि २२ आंतरराष्ट्रीय जैवविविधता दिवस
दि २३ जागतिक कासव दिवस
दि २३ जागतिक पोपट दिवस

जून

दि ०५ जागतिक पर्यावरण दिन
दि ०७ जागतिक अन्न सुरक्षा दिवस
दि ०८ जागतिक महासागर दिवस
दि १५ जागतिक पवन दिवस
दि १७ वाळवंटीकरण आणि दुष्काळाचा सामना करण्यासाठी जागतिक दिवस
दि २२ जागतिक पर्जन्यवन दिन

पर्यावरण दिनदर्शिका

जुलै

दि १-७ वनमहोत्सव सप्ताह दिवस
दि २६ खारफुटी आणि पर्यावरणाच्या संवर्धनासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि २८ जागतिक निसर्ग संवर्धन दिवस
दि २९ आंतरराष्ट्रीय वाघ दिवस

ऑगस्ट

दि १२
जागतिक हत्ती दिवस
दि २०
राष्ट्रीय अक्षय ऊर्जा दिवस

सप्टेंबर

दि ७ निळ्या आकाशासाठी स्वच्छ हवेचा आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि १६ ओझोन थर दिवस
दि १८ जागतिक पाणी देखरेख दिवस
दि २० जागतिक स्वच्छता दिवस
दि २१ शून्य उत्सर्जन दिवस
दि २९ अन्नाचे नुकसान आणि कचऱ्याबद्दल जागरुकता निर्माण करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस

ऑक्टोबर

दि २-८ जागतिक वन्यजीव सप्ताह
दि ४ जागतिक प्राणी दिन
दि ७ जागतिक अधिवास दिन
दि १३ नैसर्गिक आपत्ती निवारणासाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस
दि १४ आंतरराष्ट्रीय ई-कचरा दिवस
दि २२ आंतरराष्ट्रीय ऊर्जा दिवस
दि २४ आंतरराष्ट्रीय हवामान कृती दिवस

नोव्हेंबर

दि १
जागतिक परिसंस्था दिन
दि १२
जागतिक पक्षी दिन

डिसेंबर

दि ४ वन्यजीव संवर्धन दिवस
दि ५ जागतिक माती दिवस
दि ११ आंतरराष्ट्रीय पर्वत दिवस
दि १४ राष्ट्रीय ऊर्जा संवर्धन दिवस
दि २३ राष्ट्रीय शेतकरी दिवस

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आयोजित केलेल्या जागरूकता कार्यक्रम/उपक्रम/स्पर्धांची संख्या नमूद करा.
२	फेसबुकवर #majhivasundhara आणि #Epledge वापरुन स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यमाच्या पेजवरील पोस्टची संख्या	१) फेसबुकवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यमाच्या पोस्टची संख्या नमूद करा. २) या पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान उपक्रम इत्यादींबद्दल असू शकतात.
	ट्विटरवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यमाच्या पेजवरील पोस्टची संख्या	१) ट्विटरवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या सोशल समाज माध्यमाच्या पोस्टची संख्या नमूद करा. २) पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान इव्हेंट इत्यादींबद्दल असू शकतात.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
२	इंस्टाग्रामवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक संस्थेच्या समाज माध्यमाच्या पेजवरील पोस्टची संख्या	१) इंस्टाग्रामवर #majhivasundhara आणि #Epledge यासह स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समाज माध्यमाच्या पेजवर पोस्टची संख्या नमूद करा २) पोस्ट माझी वसुंधरा अभियानाच्या यशोगाथा, स्पर्धा, माझी वसुंधरा अभियान इव्हेंट इत्यादींबद्दल असू शकतात.
	समाज माध्यमाच्या पोस्टवर लाईक्सची संख्या	समाज माध्यमाच्या पोस्टवरील एकूण लाईक्सची संख्या नमूद करा.
	समाज माध्यमाच्या पोस्टवरील शेअरची संख्या	समाज माध्यमाच्या पोस्टवरील एकूण शेअरची संख्या नमूद करा
१,२ आणि ३	जनजागृती कार्यक्रम आणि समाज माध्यमाच्या पोस्टचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये जनजागृती कार्यक्रम आणि समाज माध्यमाच्या पोस्टचा तपशील अपलोड करा.
१ आणि ३	जिओ टॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of Awareness Events/Activities/Spardha conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the conducting promotion activity for promotion of Majhi Vasundhara during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Promotional activity conducted by (Private companies /NGO's/ Corporates Educational institutions The societies/residence welfare associations/citien groups/citien clubs) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Promotional activity conducted in [First Quarter (July-September), Second Quarter (October-December), Third Quarter (Jan-March)] of Majhi Vasundhara 5.0 (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Which eco friendly material was used for the promotional events/activity (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Social Media Post link on Facebook (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)
5	6	7	8

Number of Shares on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)	Social Media Post link on Instagram (Local Body should enter valid link of their social media post on Instagram)	Number of Likes on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)
9	10	11	12

Social Media Post link on Twitter (Local Body should enter valid link of their social media post on Twitter)	Number of Likes on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
13	14	15	16

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.३ स्पर्धा, जनजागृती उपक्रम राबवून माझी वसुंधरा अभियानाची जनजागृती

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

गुण ३००

पर्यावरण दूत म्हणजे पर्यावरण संवर्धनासाठी अतुलनीय कार्य करणारे नागरिक. माझी वसुंधरा अभियानाची व्यापक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पर्यावरण दूतांच्या सहकार्याने कार्यक्रम आयोजित केले पाहिजेत. या कार्यक्रमांमध्ये पर्यावरण जतन आणि संवर्धन कार्यात पर्यावरण दूतांसह तरुणांचा सक्रिय सहभाग असणे आवश्यक आहे. या माध्यमातून तरुणांच्या मनात पर्यावरण जतन आणि संवर्धन अशा उपक्रमांचे महत्त्व निर्माण होते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये पर्यावरण दूतांची संख्या आणि त्यांच्या माध्यमातून युवकांचा सहभाग याचे मूल्यांकन या निर्देशकाच्या माध्यमातून केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता. **(Relative Marking)**		५०
२.	निवड केलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या **(Relative Marking)**		५०
३.	पर्यावरण दूत म्हणून निवडलेल्या तरुणांची संख्या **(Relative Marking)**		५०
४.	पर्यावरण दूतांसह स्थानिक स्वराज्य संस्थानी आयोजित केलेल्या उपक्रम/कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**		१५०
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची पहिली तिमाहीत (जुलै - सप्टेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची दुसरी तिमाहीत (ऑक्टोबर - डिसेंबर)	५०	
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० ची तिसरी तिमाहीत (जानेवारी - मार्च)	५०	

आवश्यक तपशील:

- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचा तपशील:
  - या कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होणाऱ्या युवक/युवक गटांची संख्या.
  - पर्यावरण दूतांची निवड करणे
  - पर्यावरण दूतांच्या माध्यमातून आयोजित कार्यक्रमांची संख्या.
- युवकांच्या गटामध्ये (१५-२९ वर्षे वयोगटातील) युवतींचा ५०% सहभाग असणे आवश्यक आहे. या गटात किमान ५ सदस्य आणि जास्तीत जास्त २० सदस्य असू शकतात.
- आयोजित करण्यात आलेल्या उपक्रमांच्या सामाजिक माध्यमाच्या पोस्टची लिंक - विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये
- स्पर्धांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण	४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे.

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या व ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता अशा कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचे तपशील ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता.	स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी आयोजित केलेले कार्यक्रम, ज्यामध्ये युवक/युवकांच्या गटांचा सहभाग होता त्याचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	निवड केल्या गेलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या	निवड केल्या गेलेल्या पर्यावरण दूतांची संख्या नमूद करा.
३	पर्यावरण दूत म्हणून निवडल्या गेलेल्या युवकांची संख्या	पर्यावरण दूत म्हणून निवडल्या गेलेल्या युवकांची संख्या नमूद करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
४	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या पहिल्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या दुसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० च्या तिसऱ्या तिमाहीत पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२, ३ आणि ४	पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील	पर्यावरण दूतांनी आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-१

Sr.No	Name of the event conducted by the local body with Paryavaran doot (Local Body should only enter in text format.)	Name of the Paryavaran Doot who conducted the event (Local Body should only enter in text format.)	Is the Paryavaran Doot identified as Youth? (Yes/No) (Age should be between 15 to 29) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Date of conducting the event (DD-MM-YYYY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4	5

Type of event (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Event was conducted in which Quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
6	7	8	9

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील-२

Sr.No	Name of the Initiatives for involving Youth Participations (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of conducting the Initiatives (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Number of youth participated in the initiative (Local Body should only enter whole number.)	Social Media Post Link of the initiative (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3	4	5

Total number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Number of female participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the female participants (Local Body can also enter decimal values)	Number of male participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the male participants (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.४ तरुणांचा सहभाग आणि पर्यावरण दूतांची निवड

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

५.५	सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी	गुण ८००

माझी वसुंधरा अभियान पर्यावरणाच्या सुधारणेसाठी निसर्गाच्या पाच घटकांवर (पंचमहाभूते) लक्ष्य केंद्रित करतो. ओळखण्यावर लक्ष केंद्रित करते. सार्वजनिक ठिकाणी पंचमहाभूतांचा (भूमी, वायू, जल, अग्नी आणि आकाश) प्रचार केल्याने नागरिकांमध्ये पर्यावरण जतन आणि संवर्धनाविषयी जनजागृती निर्माण होईल आणि अभियानात सक्रिय सहभाग मिळण्यास प्रोत्साहन मिळते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान माझी वसुंधरा तत्त्वांवर लक्ष केंद्रित करून विकसित केलेल्या नवीन ठिकाणांची संख्या **(विकसित केलेल्या प्रत्येक नवीन ठिकाणांसाठी १०० गुण दिले जातील.)**	५००
२.	**अपकिप (Upkeep):** माझी वसुंधरा अभियान २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान तयार करण्यात आलेल्या आणि माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान माझी वसुंधरा तत्त्वांवर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या ठिकाणांची संख्या	१००
३.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान कचऱ्याचा पुनर्वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण ठिकाणांची संख्या **(Relative Marking)**	१००
४.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वॉल पेंटिंग्स केलेल्या भिंतींची संख्या **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- माझी वसुंधरा अभियानाची तत्वे दर्शवणाऱ्या ठिकाणांची निर्मिती (किमान ०५) तपशील- विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियानाच्या तत्वांचा प्रचार व प्रसार करणाऱ्या ठिकाणांच्या नूतनीकरणाचे नाव आणि तपशील- विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्वापर करण्यात येणाऱ्या कचऱ्याचा वापर करून तयार केलेल्या नाविन्यपूर्ण प्रचार व प्रसार करणाऱ्या ठिकाणांचे नाव आणि तपशील- विहित एक्सेल स्वरूपात.
- माझी वसुंधरा अभियानाची तत्त्वे दर्शवणाऱ्या वैयक्तिक वॉल पेंटिंग्सचे तपशील विहित एक्सेल स्वरूपात.
- जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.
- स्थानिक स्वराज्य संस्थेने भरलेली माहिती माझी वसुंधरा अभियान २.०, ३.० आणि ४.० दरम्यान MIS मध्ये भरलेल्या माहितीशी जुळत नसल्यास, कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत. (केवळ अपकीपसाठी (Upkeep) लागू)

	SDG १२. संसाधनांचा जाणीवपूर्वक वापर आणि उत्पादन	१२.८: २०३० पर्यंत, शाश्वत विकासासाठी आणि निसर्गाशी सुसंगत जीवनशैलीसाठी सर्वत्र लोकांना संबंधित माहिती आणि जागरूकता असल्याची खात्री करणे.

सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या वॉल पेंटींगच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

- **टीप-**
  वॉल पेंटिंगमध्ये माझी वसुंधरा लोगोसह सर्व ५ थीमॅटिक क्षेत्रांचा समावेश असावा.
- **तसेच, वॉल पेंटिंगचे छायाचित्र वरील दिलेल्या प्रमाणे जिओटॅग करून अपलोड करावे.**

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान तयार/विकसित केलेल्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
२	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान २.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ३.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ४.० मध्ये तयार केलेल्या व माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून नूतनीकरण केलेल्या जुन्या ठिकाणांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्नवीनीकरण (Recycled) केलेल्या कचऱ्याचा वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण केंद्रांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पुनर्नवीनीकरण (Recycled) केलेल्या कचऱ्याचा वापर करून विकसित केलेल्या नाविन्यपूर्ण केंद्रांची संख्या नमूद करा.
	जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांचीसंकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
१ आणि ३	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या केंद्रांचा तपशील	माझी वसुंधरा अभियान ५.० वर लक्ष केंद्रित करून तयार/विकसित केलेल्या केंद्रांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Is it a Promulgation spot or Innovative spot? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the Promulgation Spot/Innovative Spot during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of inauguration of the Promulgation Spot/Innovative Spot (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Idea behind developing the spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4	5

Address of the Promulgation Spot/Innovative Spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location of the Promulgation Spot/Innovative Spot (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude	Project cost for developing the Promulgation Spot/Innovative Spot in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
6	7	8	9	10

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.५ सार्वजनिक ठिकाणी माझी वसुंधरा तत्त्वे दर्शवणाऱ्या बाबींच्या माध्यमातून प्रचार आणि प्रसिध्दी

सदर छायाचित्रे केवळ उदाहरणादाखल दिलेली आहेत

५.६	बचत गटांचा सहभाग	गुण १००

बचत गट (SHG) व्यक्तींच्या छोट्या अनौपचारिक संघटना आहेत, ज्या त्यांच्या समस्या आणि समस्यांचे स्वयं-मदत आणि सामुदायिक कृतीद्वारे निराकरण करण्याच्या समान हेतूने एकत्रत येतात.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती		गुण
१.	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी नोंदणीकृत बचत गटांची संख्या.(Relative Marking)		२०
२ .	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबविलेल्या उपक्रमांची संख्या (Relative Marking)		५०
	सेवाभिमुख	३0	
	जनजागृती मोहिमा	२0	
३.	माझी वसुंधरा अभियान 5.0 दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थेसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या (Relative Marking)		३०

आवश्यक तपशील:

- स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये नोंदणीकृत बचत गटांचे नाव आणि तपशील विहित एक्सेल फॉरमॅटमध्ये
- पर्यावरणीय उपक्रमांमध्ये सहभागी असलेल्या बचत गटांचे तपशील जसे:
  - पर्यावरण, माझी वसुंधरा अभियानाबद्दल जनजागृती मोहीम
  - हरित आच्छादन आणि जैवविविधतेसाठी वृक्ष लागवड, रोपवाटिका, बागांची देखभाल
  - जलसंधारणासाठी विहिरी आणि जलस्त्रोतांचे व्यवस्थापन
  - घनकचरा व्यवस्थापनेचे उपक्रम - कचरा संकलन, विलगीकरण आणि प्रक्रिया
  - स्वच्छता उपक्रम – शौचालय व्यवस्थापन आणि देखभाल
- बचत गट आणि स्थानिक संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या करारांच्या प्रती.
- बचत गटांद्वारे आयोजित पर्यावरणीय उपक्रमांचे जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (size १ ते २ mb)
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध / सुवाच्य नसल्यास आणि गूगल मॅप लिंक चुकीची असल्यास या निर्देशकासाठी कोणतेही गुण दिले जाणार नाहीत .

	SDG ५. लिंग समभाव	५.c: लैंगिक समानतेच्या प्रचारासाठी आणि सर्व स्तरांवरील महिला आणि मुलींच्या सक्षमीकरणासाठी योग्य धोरणे आणि अंमलबजावणी करण्यायोग्य कायदे स्वीकारणे आणि मजबूत करणे.
	SDG १७. ध्येयासाठी भागीदारी	१७.१७: प्रभावी सार्वजनिक, सार्वजनिक-खाजगी आणि नागरी समाज भागीदारींना प्रोत्साहन आणि प्रोत्साहन देणे, भागीदारीच्या अनुभवावर आणि संसाधनांच्या धोरणांची उभारणी करणे.

माझी वसुंधरा अभियानात सहभागी असलेल्या बचत गटांद्वारे केले जाऊ शकणारे उदाहरणात्मक उपक्रम

महिला बचत गट: "स्वच्छता ही सेवा" चे चेंजमेकर

घरोघरी कचरा संकलनात बचत गटांचा सहभाग

गाळ काढणे

जलसंधारण उपक्रम, महाराष्ट्र

वृक्षारोपण

जनजागृती कार्यक्रम

वृक्षवाटिका निर्मिती

स्वच्छता उपक्रम

५.६ बचत गटांचा सहभाग

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरण विषयक उपक्रमांसाठी नोंदणी केलेल्या बचत गटांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेत पर्यावरण विषयक उपक्रमांसाठी नोंदणी केलेल्या बचत गटांची संख्या नमूद करा.
२	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबवलेल्या उपक्रमांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान बचत गटांनी राबवलेल्या उपक्रमांची संख्या नमूद करा.
	बचत गटांद्वारे आयोजित पर्यावरणीय उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
३	माझी वसुंधरा ५.० दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या	माझी वसुंधरा ५.० दरम्यान पर्यावरणीय उपक्रमांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांसोबत करार केलेल्या बचत गटांची संख्या नमूद करा.
	बचत गट आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या कराराच्या प्रती	बचत गट आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या कराराच्या प्रती संकलित पीडीएफ स्वरुपात अपलोड करा.
१,२ आणि ३	बचत गटांचा तपशील	बचत गटांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.६ बचत गटांचा सहभाग

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the SHG registered for Environment activities in the Local body (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Number of members in the SHG (Local Body should only enter whole numbers)	Number of Service Oriented engagement activities carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Number of Awareness Campaigns carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Does the SHG have a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 (Select from Drop down options)
1	2	3	4	5	6

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.७	पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर	गुण २००

माझी वसुंधरा अभियानाच्या अंतर्गत आयोजित करण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांसाठी विविध स्त्रोतांकडून प्राप्त झालेल्या निधीचा वापर करण्यात येतो. व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) आणि समुदाय सहभाग इ. माध्यमातून स्थानिक स्वराज्य संस्थानी निधी गोळा करून आयोजित केलेल्या उपक्रमांची माहिती या निर्देशकात घेतली जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	पर्यायी निधी स्त्रोतांच्या मार्फत प्राप्त झालेल्या निधीच्या माध्यमातून आयोजित करण्यात आलेल्या माझी वसुंधरा अभियान ५.० अंतर्गतच्या उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	१००
२.	पर्यायी निधी स्त्रोतांद्वारे मिळालेल्या रकमेचा विनियोग **(Relative Marking)**	१००

आवश्यक तपशील:

- संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये पर्यायी निधी स्त्रोतांच्या माध्यमातून प्राप्त झालेल्या निधीतून हाती घेतलेल्या प्रकल्पांची एकूण संख्या.
- माझी वसुंधरा तत्त्वांचे प्रचार करणारे प्रकल्प मूल्यमापनासाठी विचारात घेतले जातील.
- निधी हस्तांतरणाची प्रत, पावत्या, वाटप केलेल्या व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) रकमेचा आर्थिक पुरावा.
- कार्यारंभ आदेशाची प्रत
- काम पूर्ण करण्याबाबत व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) अंमलबजावणी संस्थेकडून प्राप्त झालेले प्रमाणपत्र.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG १७. ध्येयासाठी भागीदारी	१७.१६ : सर्व देशांमध्ये, विशेषतः विकसनशील देशांमध्ये सामायिक करणाऱ्या बहु-भागधारक भागीदारीद्वारे शाश्वत विकासासाठी जागतिक भागीदारी वाढवणे, शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी, ज्ञान, कौशल्य, तंत्रज्ञान आणि आर्थिक संसाधने एकत्रित करणे . १७.१७: प्रभावी सार्वजनिक, सार्वजनिक-खाजगी आणि नागरी समाज भागीदारींना प्रोत्साहन आणि प्रोत्साहन देणे, भागीदारीच्या अनुभवावर आणि संसाधनांच्या धोरणांची उभारणी करणे.

५.७ पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे निधी प्राप्त झालेल्या उपक्रमांची एकूण संख्या	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे निधी प्राप्त झालेल्या उपक्रमांची एकूण संख्या नमूद करा.
	कार्यारंभ आदेश	सर्व कार्यारंभ आदेशांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान वाटप केलेल्या निधी हस्तांतरणाचा तपशील, पावत्या, CSR रकमेचे आर्थिक पुरावे	निधी हस्तांतरणाच्या प्रती, पावत्या, वाटप केलेल्या व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) रकमेचे आर्थिक पुरावे अपलोड करा.
	कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्र	सर्व कार्य पूर्णत्व प्रमाणपत्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा.
२	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे प्राप्त झालेला निधी	पर्यायी निधी माध्यमांद्वारे प्राप्त झालेला एकूण निधी नमूद करा.
	निधी आणि त्याच्या वापराचा तपशील	विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये निधी आणि त्याच्या वापराचा तपशील अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.७ पर्यायी निधी मिळवण्याचे मार्ग : CSR, सामुदायिक सहभाग व इतर

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of the project/Initiative for which alternate funding was received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Name of the firm/Organiation from which alternate fundings were received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of commencement of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Date of Completion of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Which thematic area has been addressed through the funded project? (Bhumi/Vayu/Jal/Akash/Agni) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Total amount of money leveraged through in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

शिक्षण

५.८	महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जनजागृती	गुण २००

माझी वसुंधरा अभियान, वातावरणीय बदलांबाबत राज्य कृती आराखडा आणि मिशन LiFE अंतर्गत वातावरणीय कृतींच्या एकत्रीकरणासाठी तरुणांची महत्त्वपूर्ण भूमिका आहे. महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ॲक्शन (MYCA) हा युनिसेफ महाराष्ट्र आणि डेव्हलपमेंट पार्टनर्सने तरुणांना वातावरणी बदलांबाबत जागरूक करणारा कार्यक्रम आहे.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	'द यूथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	४०
२.	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	८०
३.	"WHY WASTE" YEWS ऍप्लिकेशनवर पाणी संवर्धन (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) .(Relative Marking)	६०
४.	MYCA ने आयोजित केलेल्या वातावरणीय कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषद/कार्यक्रमांमध्ये सहभागी झालेल्या तरुणांची संख्या. (Relative Marking)	२०

आवश्यक तपशील:

- https://www.mahayouthnet.in/ वर 'द यूथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण सहभागींची यादी.
- "WHY WASTE" YEWS ऍप्लिकेशनवर पाणी संवर्धना (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत)
- MYCA द्वारे आयोजित केलेल्या स्थानिक वातावरणीय कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषद/कार्यक्रमांमध्ये सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील. उदा. जागतिक पृथ्वी दिवस, जागतिक पर्यावरण दिवस, जागतिक जल दिवस, इत्यादी.
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण	४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे..

१. अभ्यासक्रमाच्या नोंदणीचा तपशील

MYCA यूट्यूब चॅनेल:
https://www.youtube.com/@myca_climate

अभ्यासक्रमाची लिंक आणि QR कोड
https://www.mahayouthnet.in/

२. YEWS नोंदणीसाठी तपशील

युथ एंगेजमेंट फॉर वॉटर स्टीवर्डशिप (YEWS) हा उच्च आणि तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र सरकार आणि युनिसेफ यांचा संयुक्त कार्यक्रम आहे. महाराष्ट्रातील एक दशलक्षाहून अधिक तरुण स्वयंसेवकांना पाणी, पर्यावरण आणि शाश्वतता या मुद्द्यांवर सामूहिक कृती करण्यासाठी साधने आणि आत्मविश्वास देऊन त्यांना कौशल्यपूर्ण आणि सक्षम बनवणे हे या अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्ट आहे.
महाराष्ट्रातील तरुण त्यांच्या जलसंधारणाची माहिती 'व्हाय वेस्ट YEWS' या ऍप्लिकेशनवर देतात. गळणारे नळ दुरुस्त करणे, शोषखड्डे आणि लीच पिटबद्दल जनजागृती, वॉशिंग मशीन पूर्ण क्षमतेने चालवणे, दात घासताना किंवा दाढी करताना नळ बंद करणे, आणि शॉवरचा नियंत्रित वापर करणे यासारख्या सोप्या, किफायतशीर परंतु अत्यंत उत्पादनक्षम जलसंधारणाच्या उपाययोजना राबविण्याचे आवाहन हा कार्यक्रम करतो.

'व्हाय वेस्ट YEWS' मोबाईल ऍप्लिकेशन लिंक आणि QR कोड

https://tinyurl.com/WhyWasteYEWS

३. संक्षिप्त कृती

MYCA संक्षिप्त कृती :
https://drive.google.com/drive/folders/1smtCL38CNogtRxmJo-iufUwiTv0xw65e

५.८ महाराष्ट्र युथ फॉर क्लायमेट ऍक्शन (MYCA) उपक्रमाद्वारे वातावरणीय बदलांबाबत तरुणांमध्ये जनजागृती

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' या ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रमासाठी नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या नमूद करा.
२	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या	'द युथ लीडरशिप फॉर क्लायमेट ॲक्शन' हा ऑनलाइन हवामान अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या तरुण/व्यक्तींची संख्या नमूद करा.
१ आणि २	अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या आणि नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींचा तपशील	अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या आणि नोंदणी केलेल्या तरुण/व्यक्तींचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.
३	"WHY WASTE" पाणी संवर्धना (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) .	"WHY WASTE" पाणी संवर्धना (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) नमूद करा.
	"WHY WASTE" पाणी संवर्धना (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) TAPASHIL	"WHY WASTE" पाणी संवर्धना (लिटर मध्ये केलेली पाण्याची बचत) TAPASHIL अपलोड करा.
४	MYCA ने आयोजित केलेल्या हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत भाग घेतलेल्या तरुणांची संख्या	MYCA ने आयोजित केलेल्या हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत भाग घेतलेल्या तरुणांची संख्या नमूद करा.
	MYCA द्वारे आयोजित हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील	MYCA द्वारे आयोजित हवामान कृती कार्यशाळा/वेबिनार/परिषदेत सहभागी झालेल्या तरुणांचा तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

गुण २००

पर्यावरण सेवा योजना (ESS) हा उपक्रम महाराष्ट्र शासनाच्या पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग तसेच MoEFCC यांनी नियोजित केलेल्या पर्यावरण शिक्षण केंद्राच्या (CEE) सहयोगाने राबविला जाणारा उपक्रम आहे. या उपक्रमाचे उद्दिष्ट शालेय विद्यार्थ्यांद्वारे पर्यावरण आणि वातावरणीय बदल कमी करण्याच्या उपायांचा वापर करण्याच्या दिशेने प्रयत्न करणे आहे. शालेय स्तरावर केवळ एक विषय म्हणून पर्यावरणावर लक्ष केंद्रित न करता याद्वारे पर्यावरण संवर्धनाच्या उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रेरित केले जाते. विद्यार्थ्यांच्या पुढाकारातून राबविण्यात येणाऱ्या पर्यावरणविषयक उपक्रमांचा विचार करून स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन या निर्देशकातून केले जाते.

	मूल्यमापन कार्यपद्धती	गुण
१.	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत (ESS) सहभाग नोंदविलेल्या शाळांची टक्केवारी **(Relative Marking)**	४०
२.	पर्यावरण सेवा योजनेसाठी प्रत्येक सहभागी शाळेतून संबंधित प्रभारींची नियुक्ती करणे आणि त्यांनी सहभाग घेतलेल्या कार्यशाळा/ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन अभ्यासक्रमाची संख्या (पर्यावरण सेवा योजना द्वारे आयोजित केलेले) **(Relative Marking)**	४०
३.	विद्यार्थ्यांचा गट तयार करणे (प्रत्येक गटात ५० पेक्षा जास्त विध्यार्थी नसावे)	४०
४.	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी शाळांमार्फत आजोयीत केलेल्या वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/ मोहिमा/ उपक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	४०
५.	पर्यावरण सेवा योजना गटांद्वारे आयोजित समुदाय सभा/कार्यक्रमांची संख्या **(Relative Marking)**	४०

आवश्यक तपशील:

- विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचा तपशील:
  - पर्यावरण सेवा योजनेत (ESS) सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या
  - पर्यावरण सेवा योजना गटाचे प्रभारी आणि विद्यार्थ्यांचा तपशील
  - गटाचे प्रभारी यांनी सहभाग घेतलेल्या कार्यशाळा/ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन अभ्यासक्रमाचा तपशील (पर्यावरण सेवा योजना द्वारे आयोजित केलेले)
  - पर्यावरण सेवा योजना गटाद्वारे आयोजित कार्यक्रम/मोहिमा/अंमलबजावणी उपक्रम/सामुदायिक बैठकांचा तपशील
- जल व्यवस्थापन, कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा, जैवविविधता, संस्कृती आणि वारसा या क्षेत्रातील किमान तीन थीमॅटिक उपक्रमांचा पूर्णत्व अहवाल
- विद्यार्थी गटांसह आयोजित करण्यात आलेल्या उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे (Size १ ते २ MB)

टीप:

- ***माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान शाळांनी पर्यावरण सेवा योजनेत सहभाग घेतलेला असावा. यामध्ये प्रभारी म्हणून शिक्षकाच्या नेतृत्वाखाली विद्यार्थ्यांचा गट (एक युवक आणि एक युवती विद्यार्थी गटनेता म्हणून निवडणे) तयार करावा.***
- ***राष्ट्रीय हरित सेनेचे सदस्य पर्यावरण सेवा योजनेत नोंदणी करण्यास पात्र असणार नाहीत.***
- सादर केलेली कागदपत्रे वैध/सुवाच्य नसल्यास, या निर्देशकासाठी कुठलेही गुण दिले जाणार नाहीत.

	SDG ४. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण	४.७ : २०३० पर्यंत, शाश्वत विकास आणि शाश्वत जीवनशैली, मानवी हक्क, लैंगिक समानता, शांतता आणि अहिंसेच्या संस्कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी इतरांसह, शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी आवश्यक ज्ञान आणि कौशल्ये सर्व विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केल्याची खात्री करणे. , जागतिक नागरिकत्व आणि सांस्कृतिक विविधता आणि शाश्वत विकासासाठी संस्कृतीच्या योगदानाचे कौतुक करणे.
	SDG १३. वातावरणीय कृती	१३.३ : हवामान बदल कमी करणे, अनुकूलन आणि पूर्व चेतावणी यावर शिक्षण, जागरूकता वाढवणे आणि मानवी आणि संस्थात्मक क्षमता सुधारणे.

पर्यावरण सेवा योजना- (ESS)

पर्यावरण संवर्धन व संरक्षण याचे महत्व शालेय स्तरावर बाल वयात विद्यार्थामध्ये प्रत्यक्ष कृतीद्वारे बिंबवण्यासाठी राज्य शासनाने दि. १४-१-२०११ रोजी शासन निर्णयद्वारे राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमध्ये "पर्यावरण सेवा योजना" (Environment service scheme) सुरु करण्यात आली आहे. योजनेची परिणामकारक अंमलबजावणी, यशस्विता, लक्षप्राप्ती लक्षात घेता माननीय (वित्त) मंत्री महोदय यांनी सन २०२३ रोजीच्या अर्थसंकल्पिय भाषणामध्ये पर्यावरण सेवा योजना राज्यभरातील ७५०० शाळांमध्ये राबविण्याची घोषणा केली आहे. ही योजना पूर्ण राज्यभरात लागू असून योजनेचा दुसरा टप्पा म्हणून आगामी पाच वर्षात राज्यभरातील ७५०० शाळांमध्ये योजना राबविण्यात येत आहे. शिक्षकांसाठी प्रत्यक्ष कृतीद्वारे प्रशिक्षणे ज्यामध्ये शिक्षकांसाठी पाठ्यपुस्तक संलग्न शैक्षणिक साहित्य प्रदान करण्यात येईल, ज्याच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना पर्यावरणपूरक जीवनशैली अंगिकारणे सोयीचे होईल. योजनेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या अनुभव विश्वानुसार, स्थानिक पर्यावरणाशी निगडीत प्रत्यक्ष कृती कार्यक्रम आखणे आणि राबविणे यावर भर असणार आहे. विद्यार्थ्यामध्ये पर्यावरण विषयक गुंतागुतीच्या प्रक्रिया समजून घेऊन त्यावर पर्यावरण संवर्धन कृती करण्या सोबतच नेतृत्वगुण, संवादकौशल्य अशा क्षमता विकसित करणे अपेक्षित आहे.

उद्देश: प्रत्यक्ष कृतीतून पर्यावरण संवर्धन, संवेदनशील व सजग नागरिक तयार करणे, लोकसहभागातून स्थानिक पर्यावरणीय समस्या सोडवणे, विद्यार्थ्यांचे कौशल्य विकसन, स्थानिक संसाधन वापराबाबत जागरुकता निर्माण करणे.

नोंदणी प्रक्रिया

- शाळांची ऑनलाईन नोंदणी
- योजना प्रमुख शिक्षक नियुक्ती व नोंदणी
- योजना प्रमुख शिक्षकांसाठी परिचय फॉर्म
- शाळा स्तरावर- विद्यार्थ्यांचा गट स्थापना- ५० विद्यार्थ्यांची गटाची यादी(मुले,मुली सम समान)

प्रशिक्षणे/ कृती कार्यक्रमे

- योजना प्रमुख शिक्षकांचा ऑनलाईन/प्रत्यक्ष परिचय/प्रशिक्षण कार्यशाळेमध्ये सहभाग
- योजना प्रमुख शिक्षकांनी ऑनलाईन कोर्स/अभ्यासक्रम मध्ये सहभाग
- योजना प्रमुखांद्वारे शाळा स्तरावरील मुख्य कृती नियोजित उपक्रम अंमलबजवणी
- शाळा आणि समुदाय स्तरावर शिबिरे/सभा आयोजन

अहवाल

- शाळांसाठी कृती उपक्रम अहवाल आणि छायाचित्रे
- शाळांनी सादर केलेल्या माहिती आधारे जागतिक तापमान वाढ हवामान बदल कृती ऑलम्पियाडसाठी निवड
- ऑनलाईन ई- प्लेज आणि ई प्रमाणपत्र

शाळा सक्रिय सहभागातून "पर्यावरण सेवा योजना" कृती कार्यक्रम-उपक्रम खालील प्रमाणे राबवू शकतात:
खाली नमुद केल्याप्रमाणे शाळा त्यांच्या सक्रिय सहभागाद्वारे "पर्यावरण सेवा योजना (ESS)" ला प्रोत्साहन देऊ शकतात:

उपक्रमांचे प्रकार	उपक्रमांचा तपशील
पर्यावरण जनजागृती	१. **जल:** विद्यार्थ्यांना पाणी संवर्धनाचे महत्त्व आणि त्यांच्या दैनंदिन जीवनात पाण्याची बचत करण्याच्या पद्धतींबद्दल शिक्षित करणे. २. **घनकचरा व्यवस्थापन पर्यावरणपुरक पद्धती:** पुनर्वापर केलेल्या कागदी पिशव्यांचा वापर, कापडी पिशव्या वापरण्यास प्रोत्साहन आणि प्लास्टिक कचऱ्यास बंदी. ३. **जैवविविधता:** वन्यजीव संरक्षण, रानभाजी महोस्तव, वन्यजीव संरक्षण, दसऱ्याच्या दिवशी आपट्याच्या रोपांचे वाटप, संवादात्मक सत्रे, चित्रकला स्पर्धा इ ४. **ऊर्जा:** भारतीय मानक (BIS) द्वारे ऊर्जा बचत उपकरणांचा वापर, ऊर्जा वापर कमी करणे, नूतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोतांचा अवलंब करणे तसेच शाश्वत जीवनशैलीला प्रोत्साहन देणे. ५. **संस्कृती आणि वारसा- पर्यावरणपुरक सण:** पर्यावरणपुरक दिवाळी, नैसर्गिक रंगांचा वापर करून पर्यावरणपुरक रंगपंचमी, नायलॉन मांजा न वापरता पतंगोत्सव साजरा करणे, स्थानिक पारंपारिक ज्ञान व वारसा अभ्यास व संवर्धन ६. **जागतिक तापमान वाढ हवामान बदल:** (सर्व विषय अंतर्गत जनजागृती मोहीम) ७. **प्रदूषण :**वायू प्रदूषण, हवामान बदल, पाणी आणि कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा संवर्धन इत्यादी विषयांवर जनजागृती मोहिमा राबविणे. ८. **जनजागृती मोहीम:** वायू प्रदूषण, हवामान बदल, पाणी आणि कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा संवर्धन इत्यादी विषयांवर जनजागृती मोहिमा राबवविणे. ९. **पर्यावरणपूरक जीवन शैली व पर्यावरण दिन विशेष :** स्थानिक संसाधने जसे, माती, पाणी जैवविविधता, आणि ऊर्जा यांच्या सद्यःस्थितीचा अभ्यास करून त्याचे संवर्धन करणे, पर्यावरण दिवस आणि स्पर्धा: पर्यावरण दिन आणि पर्यावरण दिवसकरिता विविध स्थानिक विशिष्ट पर्यावरणीय समस्यांवर विविध स्पर्धाचे आयोजन करणे, वन्यजीव साप्ताह , जागतिक पर्यावरण दिन जनजागृती, लोकसहभागातून पर्यावरण संवर्धन व उपाययोजना घरगुती व गावपातळीवर करणे.
माहिती संकलन प्रकल्प आणि सर्वेक्षण	१. **जल व्यवस्थापन:** दैनंदिन पाणी वापर मोजमाप, पाणी गळती मोजमाप (ऑडिट),पावसाचे पाणी मोजमाप अभ्यास व कृती २. **घनकचरा व्यवस्थापन:** ओला आणि सुका कचरा विलगीकरण, विघटनशील कचरा निर्मिती सर्वेक्षण, प्लास्टिक कचरा सर्वेक्षण शाळा आणि सामुदायिक स्तरावर. ३. **जैवविविधता:** बियाणे संकलन, रोपांची संख्या, स्थानिक प्रजातींचे अनुवांशिक सर्वेक्षण,झाडांचे ऋतू अभ्यास करणे, वृक्षारोपण मोहीम, पक्षी सर्वेक्षण, फुलपाखरू-कीटक-सरपटणारे प्राणी सर्वेक्षण इ. ४. **ऊर्जा:** विद्युत मीटर व वीज बिल अभ्यास, घराचे ऊर्जा लेखा परीक्षण, सौर क्षमता मोजणे इ.
पुरावा आधारित प्रकल्प/कृती/ परिणाम	१. **जल संवर्धन उपचारात्मक कृती:** गळती नळ बदल, शोषखड्डे, पावसाचे पाणी साठवण प्रणाली, भूजल पुनर्भरण, सांडपाणी व्यवस्थापन पुनर्वापर आणि सांडपाणी शुद्धीकरणासाठी वनस्पतीचा वापर करणे (Root Zone Technology), परसबागेतील अभ्यास), हरित शाळा व शाळेतील पाणी व स्वच्छतेबद्दल सुधारणा इकोव्हिलेज / इकोसिटी २. **घनकचरा व्यवस्थापन:** कचरा कंपोस्टिंग, गांडूळ खत, कंपोस्टिंग मॉडेल्सची आधुनिक तंत्रे, जैविक खत निर्मिती व वापर.कुजणाऱ्या कचऱ्यापासून खत निर्मिती, इकोसॅन (इकॉलॉजिकल सॅनिटेशन) ३. **जैवविविधता:** शाळेच्या आवारात रोपांची निर्मिती करून वृक्षारोपण कार्यक्रम आयोजित करणे आणि त्यांचे संगोपन करणे, शालेय जैवविविधता रजिस्टर, गाव जैवविविधता रजिस्टर अद्ययावत करणे आपली परिसंस्थेचा / अधिवास अभ्यास (जंगल, नदी, तलाव, गवताळ), रस्त्याच्या लगत हरितपट्टा विकसित करणे, स्मृती वने, औषधी वनस्पती उद्यान इ. ४. **ऊर्जा:** ऊर्जा कार्यक्षम साधने आणि उपकरणे, बायोगॅसचा वापर,अपारंपरिक उर्जा स्रोत - सौर उर्जा व पवन उर्जाऊर्जा संवर्धन पद्धतींसाठी शालेय स्तर आणि सामुदायिक स्तरावरील पोस्टर्स, स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि इतर विभाग शालेय सहभागातून विद्यार्थी आणि समुदायांना सहभागी करून संवर्धन उपक्रमाची अंमलबजावणीत करू शकतात.

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

MIS साठी आवश्यक तपशील

मूल्यमापन कार्यपद्धती क्रमांक	MIS साठी आवश्यक तपशील	सूचना / मार्गदर्शक
१	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या	माझी वसुंधरा अभियान ५.० दरम्यान पर्यावरण सेवा योजनेत सहभागी झालेल्या शाळांची संख्या नमूद करा.
	सहभागाचे प्रमाणपत्र	संकलित पीडीएफ स्वरूपात शाळांच्या सहभागाचे प्रमाणपत्र अपलोड करा.
२	कार्यशाळा/ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन अभ्यासक्रमांची संख्या (ईएसएसद्वारे आयोजित)	कार्यशाळा/ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन अभ्यासक्रम (ईएसएसद्वारे आयोजित) नमूद करा
४	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/मोहिमा/उपक्रमांची संख्या	स्थानिक स्वराज्य संस्थेने हाती घेतलेल्या पर्यावरणीय उपक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/ मोहिमा/ उपक्रम यांची संख्या नमूद करा.
	पर्यावरणीय उपक्रम राबविण्यासाठी वार्षिक थीमॅटिक शिबिरे/मोहिमा/उपक्रमांची जिओटॅग केलेली छायाचित्रे	१) टूलकिटमध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार जिओटॅग केलेल्या छायाचित्रांची संकलित पीडीएफ अपलोड करा. २) जिओ टॅगिंगमध्ये योग्य अक्षांश व रेखांश असावेत. ३) जिओ टॅग केलेल्या छायाचित्रांमध्ये तारीख आणि वेळ देखील नमूद असावी. ४) कोणतीही ब्लॅक अँड व्हाइट किंवा अस्पष्ट छायाचित्रे अपलोड करू नयेत.
	जलव्यवस्थापन, कचरा व्यवस्थापन, ऊर्जा आणि जैवविविधता, संस्कृती आणि वारसा या क्षेत्रातील किमान तीन विषयासंबंधीच्या उपक्रमांचा पूर्णत्व अहवाल (Completion Report)	पूर्णत्व अहवाल (Completion Report) अहवाल अपलोड करा.
५	पर्यावरण सेवा योजनेत गटांद्वारे आयोजित सामुदायिक बैठका/कार्यक्रमांची संख्या	पर्यावरण सेवा योजनेत गटांद्वारे आयोजित सामुदायिक बैठका/कार्यक्रमांची संख्या नमूद करा.
	बैठकीची विषयपत्रिका	संकलित पीडीएफ स्वरूपात बैठकीची विषयपत्रिका अपलोड करा.
१,२,३,४ आणि ५	शाळांद्वारे राबविण्यात आलेल्या पर्यावरण सेवा योजनेचे तपशील	शाळांद्वारे राबविण्यात आलेल्या पर्यावरण सेवा योजनेचे तपशील विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये अपलोड करा.

टीप: MIS मध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

५.९ पर्यावरण सेवा योजनेत शाळांचा सहभाग

विहित केलेल्या एक्सेलमध्ये भरावयाचे तपशील

Sr.No	Name of School participated in ESS during MVA 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	UDISE+ code (Unified District Information System for Education code) of the school	Date of participation under ESS (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Is the group of students (maximum 50) formed by the school? (Select from Drop down options)
1	2	3	4	5

Number of students in the ESS group of the school (Local Body should enter whole number)	Is the teacher being appointed as respective in-charge from for ESS? (Select from Drop down options)	Name of the teacher appointed in-charge (Local Body should only enter in text format.)	Contact number of the teacher (Local Body should only enter correct Contact number of the teacher in alphanumeric format)	Number of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by the in-charge teacher (Local Body should only whole number values.)
6	7	8	9	10

Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives conducted by ESS group of the school (Local Body should only whole number values.)	Thematic area covered under the activities (water management/waste management/energy/ biodiversity/ Culture & Festivals) (Local Body should enter the themes from the above options in text format. Local body can enter multiple themes, if applicable.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
11	12	13

Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the community meeting/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.))
14	15

टीप: एक्सेलमध्ये भरावयाची माहिती फक्त इंग्रजी भाषेत असावी

माझी वसुंधरा अभियान ५.० साठी अद्ययावत योजना

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता		
१.१.१	माझी वसुंधरा अभियानादरम्यान ५.० लावलेली आणि जगवलेली एकूण झाडे	• ग्रीन इंडिया मिशन – पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार • वनमहोत्सव- महाराष्ट्र वन विभाग, महाराष्ट्र शासन तर्फे वृक्षारोपण • पंचायतन वन उद्यान निर्मिती, महसूल व वन विभाग महाराष्ट्र शासन शासन, १० एप्रिल २०२३ चे शासन निर्णय • बेलवन वन उद्यान निर्मिती, महसूल व वन विभाग महाराष्ट्र शासन शासन, १० एप्रिल २०२३ चे शासन निर्णय • 'एक पेड़ माँ के नाम'
१.१.२	जिओ- टॅगिंगसह वृक्षगणना - तयारी आणि प्रकाशन	----------
१.१.३	रोपवाटीकांची निर्मिती	
१.१.४	नवीन हरित क्षेत्रांचा विकास व देखभाल (उदा. अमृत वने, सार्वजनिक उद्याने)	
१.१.५	लोकजैवविविधता नोंदवही (PBR) तयारी आणि दास्यावजीकरण	• जैव विविधता अधिनियम, २००२ • जैव विविधता नियम, २००४ • जैविक विविधता (संशोधन) अधिनियम , २०२३
१.१.६	मातीच्या माध्यमातून कार्बन सिंक करणे.	• मृदा स्वास्थ्य कार्ड योजना

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.१ हरित आच्छादन आणि जैवविविधता		
१.१.७	बांबू/ खस/शेवगा लगवड	• राष्ट्रीय बांबू मिशन. • महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा. • PoCRA - नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प. (फक्त 16 जिल्ह्यांसाठी) • अटल बांबू समृद्धी योजना.
१.१.८	बीज संकलन केंद्र	
१.१.९	शाश्वत शेती	• सेंद्रिय शेतीला चालना देण्यासाठी परमपरागत कृषी विकास योजना-केंद्रीय योजना

१. भूमी

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
१.२. घनकचरा व्यवस्थापन		
१.२.१	घनकचरा व्यवस्थापन: निर्मितीच्या ठिकाणी विलगीकरण आणि संकलन	• स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (ग्रामीण), भारत सरकार • पेयजल आणि स्वच्छता विभाग, जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार • राष्ट्रीय बायोगॅस कार्यक्रम • गैल्वनाइजिंग ऑर्गेनिक बायो-एग्रो रिसोर्सेज धन (GOBARdhan)
१.२.२	ओल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया	
१.२.३	सुक्या कचऱ्यावर प्रक्रिया /विल्हेवाट	
१.२.४	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर (Legacy Waste) शास्त्रोक्त प्रक्रिया	• वर्षानुवर्षे साठून राहिलेल्या कचऱ्याची विल्हेवाट लावण्यासाठी केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे मार्गदर्शक तत्त्वे • SWM नियम, २०१६ च्या अनुसूची-I चे खंड 'J' नुसार • स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (ग्रामीण), जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार
१.२.५	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन (सिंगल युज प्लास्टिकवर (SUP) बंदी)	• १ जुलै २०२२ पासून लागू केलेल्या एकल वापर प्लास्टिकच्या वस्तूंवर बंदीची अधिसूचना, भारत सरकार. G.S.R. 571 (E) दिनांक १२ ऑगस्ट २०२१ • महाराष्ट्र प्लास्टिक आणि थर्माकोल उत्पादने (MUSTH&S) अधिसूचना, २०१८ • स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (ग्रामीण), भारत सरकार
१.२.६	जैववैद्यकीय (बायो-मेडिकल) कचरा व्यवस्थापन	• जैववैद्यकीय कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६
१.२.७	ई-कचरा व्यवस्थापन	• ई-कचरा व्यवस्थापन नियम, २०२२ • ई-कचरा व्यवस्थापन नियम, २०१६
१.२.८	हागणदारीमुक्तीचा (ODF) दर्जा	• स्वच्छ भारत अभियान 2.0 (ग्रामीण), भारत सरकार

२. वायू

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
२.१	वायू गुणवत्ता परिक्षण - पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालय (MoEF&CC) किंवा NABL मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे	• महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ- श्रेणीबद्ध प्रतिक्रिया कृती आराखडा • केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ - वायू गुणवत्ता परीक्षणाची संकल्पनात्मक मार्गदर्शक तत्त्वे व सामान्य पद्धती • राष्ट्रीय परीवेशी वायू गुणवत्ता मानक (NAAQS) • **राष्ट्रीय वायू गुणवत्ता निगरानी कार्यक्रम**(NAMP)
२.२.१	फटाक्यांवर बंदी घालण्याकरिता पुढाकार	----------
२.२.२	कृषी कचरा व्यवस्थापन (शेतातील कचरा उघड्यावर जाळणे.)	• पीक अवशेष व्यवस्थापनासाठी राष्ट्रीय धोरण (NPMCR) • औष्णिक वीज प्रकल्पात इंधन म्हणून जैवभाराचा (बायोमासचा) वापर करण्यासाठी राष्ट्रीय अभियान, उर्जा मंत्रालय, भारत सरकार
२.२.३	गॅस कनेक्शन	• प्रधानमंत्री उज्वला योजना, पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायू मंत्रालय, भारत सरकार

२. वायू

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
२.३.१	इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण : इलेक्ट्रिक वाहनांची संख्या	• महाराष्ट्र इलेक्ट्रीक वाहन धोरण, २०२१, महाराष्ट्र शासन • शासन निर्णय क्रमांक: MSEVP-२०२१/CR २५/TC ४, पर्यावरण आणि हवामान बदल विभाग, महाराष्ट्र शासन • इलेक्ट्रिक वाहन संवर्धन स्कीम ,२०२४
२.३.२	इलेक्ट्रिक वाहन चार्जिंग स्टेशनची संख्या	
२.४	ध्वनी प्रदूषण कमी करणे	• ध्वनी प्रदूषण (नियंत्रण व नियमन) नियम, २०००
२.५	वातावरणीय बदल (Climate Change) - जनजागृती	*सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले आहे की हवामान बदलाचे परिणाम हे भारत.
२.६	आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी	• आपदा प्रबंधन अधिनियम, २००५ • राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन नीती, २००९ • राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन योजना. २०१९ • महाराष्ट्र राज्य आपत्ती व्यवस्थापन योजना

३. जल

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
३.१	जल संसाधन संवर्धन आणि पुनरुज्जीवन	• प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजना (हर खेत को पानी), जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार अंतर्गत जलस्रोतांची दुरुस्ती, नूतनीकरण आणि जीर्णोद्धार. • जल युक्त शिवार अभियान, महाराष्ट्र शासन • अमृत सरोवर, जल शक्ती अभियान, कॅच द रेन, २०२२ • महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना (MNREGS),ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार
३.२.१	सार्वजनिक इमारतींवर पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग)	• कॅच द रेन: जलशक्ती अभियान, जलशक्ती मंत्रालय जल संसाधन विभाग, नदी विकास आणि गंगा पुनरुज्जीवन
३.२.२	पावसाचे पाणी झिरपणारे पाझरखड्डे	---
३.२.३	भूजल पुनर्भरण (विहिरी/ विंधन विहिरी)	---
३.३	जल अंदाजपत्रक आणि लेखापरीक्षण (वॉटर ऑडिट)	• महाराष्ट्र शासन, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, परिपत्रक क्र. RWS १००४/ CR २४/WS-०७ तारीख: २५ मे २००४ • केंद्रीय जल आयोग – जल लेखापरीक्षण आणि जलसंवर्धनासाठी सामान्य मार्गदर्शक तत्त्वे, २०१७
३.४.१	जल कार्यक्षम शेती	• प्रधानमंत्री कृषि सिंचाई योजना, कृषी विभाग, भारत सरकार
३.४.२	पाणी पुरवठा व्यवस्थापन	---

३. जल

अ. क्र.	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
३.४.३	सांडपाण्याचे नियोजन	• स्वच्छ भारत अभियान ग्रामीण २.०
३.५	शाश्वत सणांचा प्रचार	• मूर्ती विसर्जनासाठी केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे सुधारित मार्गदर्शक तत्त्वे, २०२०
३.६	पाणथळ जागांचे संवर्धन	• पाणथळ क्षेत्र संवर्धन आणि व्यवस्थापन नियम, २०१७, पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार
३.७	पंचायत विकास निर्देशांक	• पंचायत विकास निर्देशांक योजना

४. अग्नि

अ. क्र	निर्देशकाचे नाव	योजना/कायदे यांची नावे
४.१	नुतनीकरणयोग्य ऊर्जा स्रोत आणि निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जनाबाबत प्रसार व प्रचार	---------
४.२.१	हरित पथदिवे	• पथदिवे राष्ट्रीय कार्यक्रम, उर्जा कार्यक्षमता सर्व्हिसेस लिमिटेड, उर्जा मंत्रालय अंतर्गत सार्वजनिक क्षेत्रातील संयुक्त उपक्रम , भारत सरकार
४.२.२	स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये अक्षय ऊर्जा प्रकल्प बसवणे	• ग्रिड कनेक्टेड रूफटॉप सौर उपक्रम, नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार.
४.२.३	अक्षय उर्जेचा स्रोत म्हणून बायोगॅस संयंत्रे	• राष्ट्रीय बायोगॅस आणि खत व्यवस्थापन कार्यक्रम • नवीन राष्ट्रीय बायोगॅस आणि सेंद्रिय खत कार्यक्रम, नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार • राष्ट्रीय बायोगॅस कार्यक्रम. • गॅल्वनाइजिंग सेंद्रिय जैव-कृषी संसाधने धन (GOBARdhan)
४.२.४	सौर पंप	• प्रधानमंत्री किसान ऊर्जा सुरक्षा आणि उत्थान महाभियान (PM KUSUM), नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार
४.२.५	विकेंद्रित सौर उर्जा संयंत्रे	• मुख्यमंत्री सौर कृषी वाहिनी योजना २.० (MSKVY 2.0), महाराष्ट्र शासन • प्रधान मंत्री किसान ऊर्जा सुरक्षा इवम् उत्थान महाभियान (पीएम कुसुम), नवीन आणि अक्षय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार.

पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

राज्यस्तरीय पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

ग्रामपंचायत लोकसंख्या १० हजार पेक्षा अधिक

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

ग्रामपंचायत लोकसंख्या ५ हजार ते १० हजार

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

ग्रामपंचायत लोकसंख्या ३ हजार ते ५ हजार

(३)

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२

एकूण : ०९

राज्यस्तरीय पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

ग्रामपंचायत लोकसंख्या २ हजार ते ३ हजार (३)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १.५ हजार ते २ हजार (३)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १ हजार ते १.५ हजार (३)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १ हजार पेक्षा कमी (३)
गट	गट	गट	गट
विजेता	विजेता	विजेता	विजेता
उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२

एकूण : १२

एकूण पुरस्कार : ९+१२=२१

राज्यस्तरीय पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

उंच उडी आणि उच्चत्तम कामगिरी (भूमी क्षेत्र व बांबू लागवड)

उंच उडी पुरस्कार: प्रत्येक गटामध्ये

(१×७ = ७)

गट
विजेता

भूमी क्षेत्रातील उच्चत्तम कामगिरी पुरस्कार : प्रत्येक गटामध्ये

(१×७ = ७)

गट
विजेता

सर्वाधिक बांबू लागवड पुरस्कार :प्रत्येक गटामध्ये

(१×७ = ७)

गट
विजेता

एकूण : २१

राज्यस्तरीय पुरस्कार –
नागरी आणि ग्रामीण

विभाग आणि जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी

विभागीय आयुक्त (३)	जिल्हाधिकारी (३)	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (३)	गट विकास अधिकारी (३)
गट	गट	गट	गट
विजेता	विजेता	विजेता	विजेता
उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१	उपविजेता - ०१
उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२	उपविजेता - ०२

एकूण : १२

विभागस्तरीय पुरस्कार

विभागस्तरीय पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

ग्रामपंचायत
लोकसंख्या
१० हजार पेक्षा
अधिक
(६)

गट
विजेता

ग्रामपंचायत
लोकसंख्या
५ हजार ते १०
हजार
(६)

गट
विजेता

ग्रामपंचायत
लोकसंख्या
३ हजार ते ५ हजार
(६)

गट
विजेता

एकूण : १८

राज्यस्तरीय पुरस्कार

ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था

ग्रामपंचायत लोकसंख्या २ हजार ते ३ हजार (६)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १.५ हजार ते २ हजार (६)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १.५ हजार ते २ हजार (६)	ग्रामपंचायत लोकसंख्या १ हजार पेक्षा कमी (६)
गट विजेता	गट विजेता	गट विजेता	गट विजेता

एकूण : २४

एकूण पुरस्कार : १८+२४=४२

विभागस्तरीय पुरस्कार

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती

विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

(प्रत्येक विभागातून दोन)

(२×६=१२)

(राज्यस्तरीय विजेते

गट
विजेता
उपविजेता - ०१

विभागस्तरावर सर्वोत्तम कामगिरी करणारे गट विकास अधिकारी

(प्रत्येक विभागातून तीन)

(३×६=१८)

(राज्यस्तरीय विजेते

गट
विजेता
उपविजेता - ०१
उपविजेता – ०२

एकूण : ३०

जिल्हास्तरीय पुरस्कार

गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती

सर्वोत्तम कामगिरी करणारे गट विकास अधिकारी (प्रत्येक जिल्ह्यातून एक) (१×३५ =३५)

(राज्यस्तरीय व विभागस्तरीय विजेते वगळता)

गट
विजेता

एकूण : ३५

Majhi Vasundhara

धन्यवाद!

Government of Maharashtra
Environment and Climate Change Department

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Toolkit (Rural)
2024-2025

Annexure 2

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
Environment and Climate Change Department
Toolkit, published in 2024
Visit: https://majhivasundhara.in/en

Table of Content

- Majhi Vasundhara Abhiyan 4
- Sustainable Development Goals 5
- Timeline 6
- Data Collection Mechanism 7
- Points to Remember 8
- Initial Data Collection 10
- Guidelines 11
- Thematic Areas 19
- Indicators 21
- Schemes and Legislation 268
- Aards 274

Majhi Vasundhara Abhiyan

- A unique integrated first ever exercise by the **Environment and Climate Change Department, Government of Maharashtra** for urban and rural areas - to identify and implement focused and scalable measures towards preservation and restoration of natural ecosystems and to encourage active citizen participation in different Climate Action initiatives.

- The campaign is structured to focus on **three important pillars of Climate Action - Carbon Sequestration, Reducing Greenhouse Gas Emissions, and promoting Sustainable Lifestyle among citiens .**

For more informaion visi : *https://majhivasundhara.in*

Sustainable Development Goals

- The Sustainable Development Goals (SDGs), also known as the Global Goals, were adopted by the United Nations in 2015 as a universal call for action to end poverty and protect the planet and shares a blueprint for peace and prosperity for the people and the planet.
- These 17 SDGs are integrated—they recognize that action in one area will affect outcomes in others, and that development must balance social, economic and environmental sustainability.

SDGs are closely linked with Majhi Vasundhara Abhiyan

- Majhi Vasundhara Abhiyan aligns with the United Nations Sustainable Development Goals as both address holistic societal development.
- Majhi Vasundhara Abhiyan focuses on all five elements of nature (Panchamahabhuta) – Bhumi, Vayu, Jal, Agni and Akash.
- By addressing the five elements of nature and encouraging citizen participation, Majhi Vasundhara Abhiyan contributes towards achieving the SDGs.

Timeline-

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Prie Distribution

5 June 2025

Direct Observation

2 May – 20 May 2025

Desktop Assessment

6 April – 25 April 2025

MIS Submission

1 April – 15 April 2025

Registration of Local Bodies

26 June – 15 August 2024

Abhiyan Period

1 June 2024 – 31 March 2025

Data Collection Mechanism

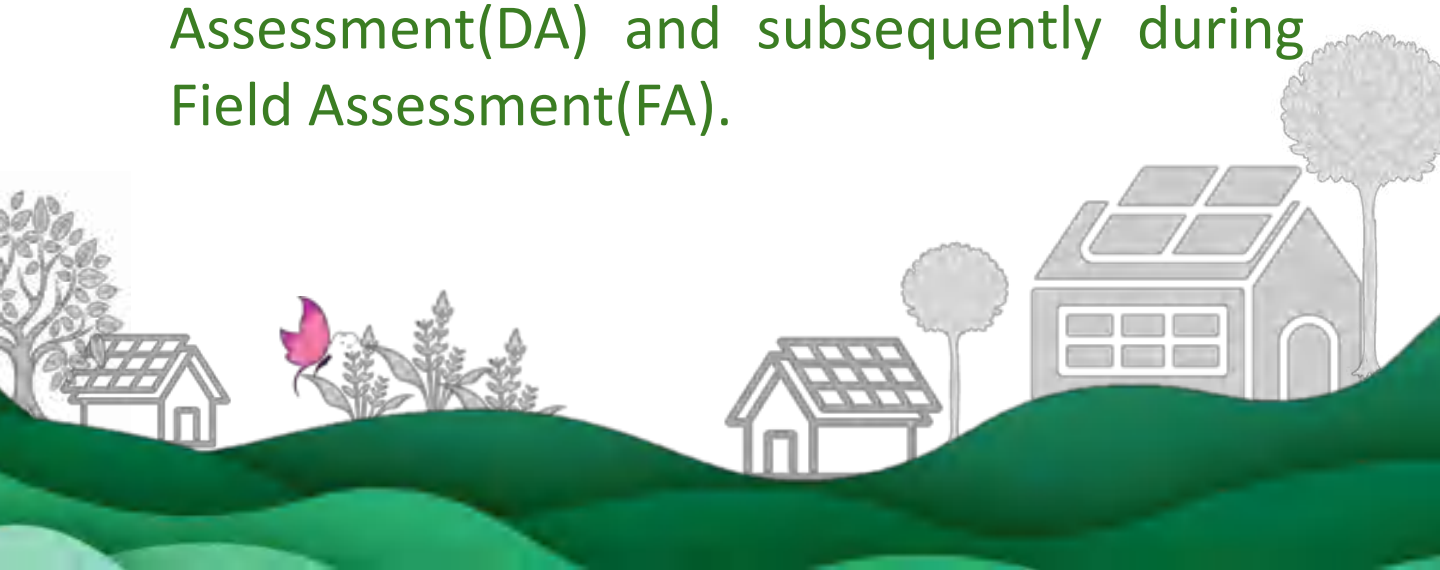
- Local Bodies registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 will be directly registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- To participate in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0, the Local Body (not registered in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0) should register through the Majhi Vasundhara MIS portal: https://abhiyanmis.majhivasundhara.in/
- The Local Body should carry out various activities during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 and record all the necessary details for submission on the MIS Portal.
- The Local Body should submit their performance/activity details in the MIS as prescribed in the toolkit.
- MIS should be uploaded on Majhi Vasundhara Abhiyan's MIS portal.
- The **Administrative Head of the Local Body** is responsible for submitting accurate, reliable and verifiable information on Majhi Vasundhara Abhiyan MIS Portal

Note: The Local Body should preserve original copies of all the submitted documents, Mission Office can ask for resubmission of relevant documents.

oints to Remember

- All initiatives taken up during 1st June 2024 - 31st March 2025 will be considered for evaluation of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Details must be provided in format/templates prescribed by the Majhi Vasundhara Mission Directorate, which will be available on the MIS portal for download.
- **For any indicator, if the documents provided are not valid/legible and/or the web-links/google map-links are invalid, no marks will be allotted for the same.**
- Data reported on the MIS portal will be evaluated by third party for Desktop Assessment(DA) and subsequently during Field Assessment(FA).

Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

anchayat Raj Institutions (RIs) Verticals

Villages (01)	10 K + Population	346
Villages (02)	5k-10k Population	1,400
Villages (03)	3k-5k Population	3,261
Villages (04)	2k-3k Population	5,335
Villages (05)	1.5k-2k Population	4,943
Villages (06)	1k- 1.5k Population	6,783
Villages (07)	Less than 1k Population	5,829
RURAL		27,899

Note: The PRIs will compete in their own vertical

These verticals are categorized based on the 2011 census population

Initial Data Collection

Panchayat Raj Institute Profile

Name & Type of the Local Body
(Panchayat Raj Institute)

Geographic Area of the Local Body

Population

Number of households in the PRI

Details of the Administrative Head
(Name, Contact Details)

Details of BDO
(Name, Contact Details)

Details of the Nodal Officer
(Name, Designation, Contact Details)

Link to the Official page/website

Noe: *These verticals are categorized based on the* ***2011 census populaion.***

Guidelines

Guidelines for MIS

- Information needs to be filled in MIS for each indicator.
- The information for the same is attached for each indicator in this toolkit.
- Instructions and guidelines are also mentioned for each indicator.
- Local Body should start collecting and recording the prescribed information as per the given format along with the required documents.
- Details required during MIS submission are specified under **Evaluation Mechanism Number.**

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

Evaluation mechanism		Marks
1.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
2.	**Indigenous trees:** Percentage of **indigenous trees** planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS
1	Total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Total number of indigenous/native trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of indigenous/native trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Guidelines for Excel Sheets

- Information is required to be filled and maintained in the Excel sheets for required indicator.
- Local Body should start collecting and documenting the prescribed information to be filled in Excel sheets.

Sr.No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5	6

- Excel sheets should be attached in MIS for respective indicator. Local Body will receive 'zero (0)' mark for the indicator with duplication/ replication of excel sheet.
- Local bodies should only use standard excel sheets provided by the Majhi Vasundhara Abhiyan State team. Local Body will receive 'zero (0)' mark if they use any other excel sheets instead of standard excel sheets.
- Information filled in the MIS will be cross-checked with the information from excel sheets and the attached documents in MIS. Local Body will receive 'zero (0)' mark for that indicator if there is any discrepancy in the submitted data.
- For some indicators, there can be more than one excel sheet.

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Guidelines for Geotagging hotographs

Guidelines for geotagged photographs clicked during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0:

- Open the Play Store, search for geotagging apps, and download and install any geotagging app from the list.
- Open the geotagging app and click photographs of before/during/after for required activities from the same angle.
- Save the clicked geotagged photographs in a folder.
- Before uploading ensure that the size of photographs is 1 to 2 MB.

For Bhumi: Stage-wise compiled geotagged photographs of every location (before/during/after) should be uploaded in a report in a .pdf format.

All Geotagged photographs should have the following components, to be considered valid:

- Latitude & Longitude
- Date (when the photograph was taken)
- Name of Location

Guidelines on Geotagged hotographs

The following details need to be present on the geotagged photograph for the photograph to be considered valid:

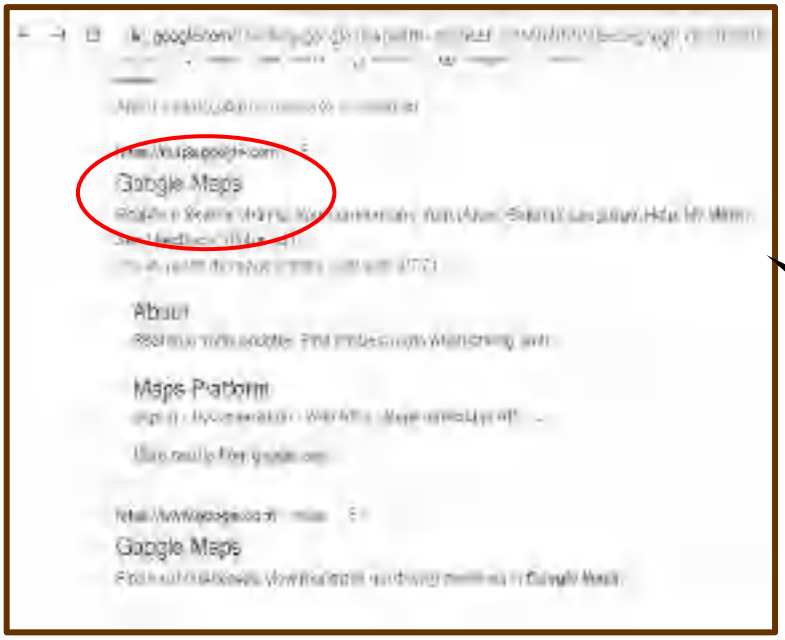
1. Panchayat Raj Institute's name
2. District's name
3. Longitude and Latitude
4. Date and Time

Guidelines on how to put a google link in MIS

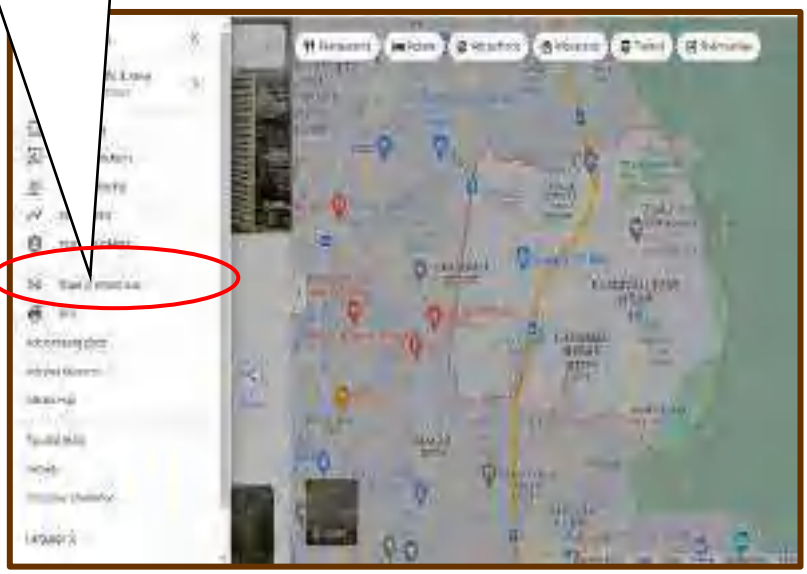

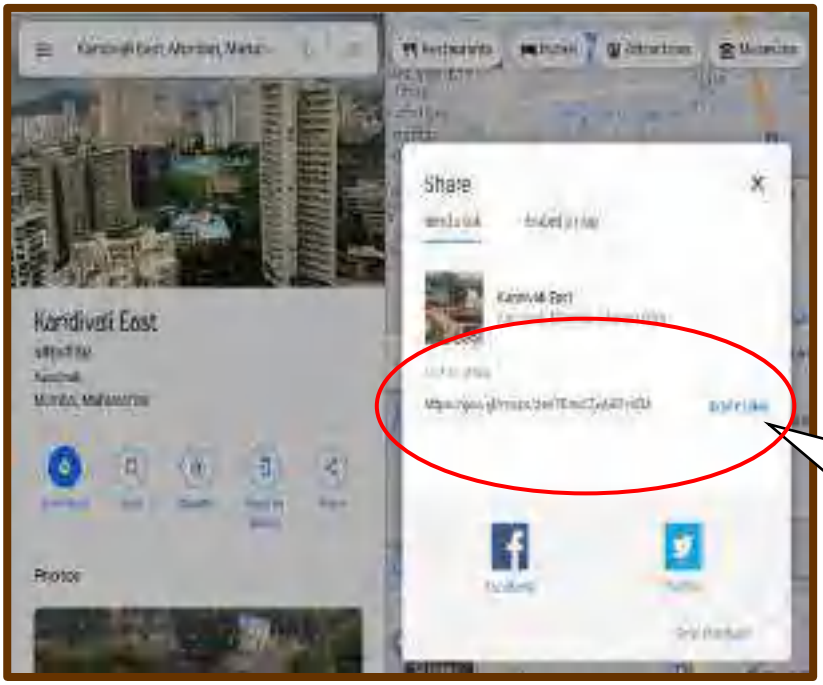
Step 1: On your computer, open Google Maps.

Step 2: Go to the directions, map, or Street View image you want to share. On the top left, click Menu.

Step 3: Select “Share or embed map”.

Step 4: Copy and paste the link wherever you want to share the map.

Google map link provided by local body in each indicator will be cross checked by Desktop Assessor for functionality. The same link will be provided to Field assessor for field assessment. Hence, the local body should provide valid google map links.

Guidelines for Events and hotographs submission for IEC/romotional Activities

- All Photographs submitted for IEC/Awareness activities should be geotagged along with the date on which the activity took place.
- For every event, at least one photograph should be clicked with an angle that clearly showcases the backdrop/banner of the event.
- The backdrop must have Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 logo and Mission LiFE logo.
- The backdrop should have the Event Title; for example, for an activity to create awareness about Climate Change, the backdrop should read – “Awareness regarding Climate Change”.
- The photograph must showcase the participants of the event.
- Awareness activities can cover points like basic definitions, concepts, benefits, government regulations and policy support, national-international scenarios on that thematic area/ indicator.
- Details of the activity are to be posted on social media with the # majhivasundhara & #MissionLiFE

Thematic Areas

Akash
Agni
Jal
Vayu
Bhumi
गांधी
लघुधारा

Bhumi

Total Marks: 4,625

1. Bhumi (Rural) - 4,625

1.1 Green cover and biodiversity	3,275
1.2 Solid waste management	1,350

1.1 Green Cover and Biodiversity

S/N	Action Points	Marks
1.1.1	Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan	600
1.1.2	Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication	125
1.1.3	Creation of Nursery	100
1.1.4	Newly Created Green areas and their Maintenance	300
1.1.5	People's Biodiversity Register Preparation and Documentation	150
1.1.6	Soil as Carbon Sink	150
1.1.7	Bamboo/ Vitevar/ Moringa Plantation	1,500
1.1.8	Seed Collection Centre	150
1.1.9	Sustainable Farming	200
Total		**3,275**

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan — Marks 600

Tree plantation is an essential step towards conserving our planet and ecosystem. Trees help stop climate change by removing carbon dioxide from the air, storing carbon in the trees and soil, and releasing oxygen into the atmosphere. This indicator examines whether plantation drives were taken up by the local bodies and survival of trees including indigenous species.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
2.	**Indigenous trees:** Percentage of **indigenous trees** planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	200
3.	**Upkeep:** Trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 (Relative Marking)	200

Details required for supporting progress:

- Total number of trees planted and survived (inclusive of indigenous trees).
- Number of indigenous trees planted and survived.
- Location details: Complete address, location of the project on google map in prescribed excel format.
- For plantations on plot: Green areas developed in square meters (sq. m.)
- For roadside plantation: Length of roadside plantation in meters (m).
- Work order and Work completion certificate of the plantation activities.
- Financial brief of the plantation activities: all payments including final payment receipts. In case, the plantation activities were supported under Corporate Social Responsibility (CSR), copy of acknowledgement receipt is required.
- Maintenance plan for next 1-2 years.
- Stage wise geotagged photographs. More details are attached in the Annexure.
  - Before plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the last two months of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. (size 1 to 2 MB)
  - *Above all photos should be clicked from the same location and same angle*
- **Local bodies can plant trees under the scheme 'Ek Ped Maa ke Naam'**
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is invalid, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

SDG 15 : Life on Land

Target 15.2: Promote the implementation of sustainable management of all types of forests, halt deforestation, restore degraded forests, and substantially increase afforestation and reforestation globally.

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Indicative List of Indigenous Trees

Southern Tropical Semi – Evergreen Trees

1. *Terminalia paniculaa* (Kinjal)
2. *Memocylon umbellaum* (Anjani)
3. *Terminalia chebula* (Hirda)
4. *Syzigium cumini* (Jambul)
5. *Olea diocea* (Parjamun)
6. *Mangifera indica* (Mango)
7. *Acinodaphne hookeri* (Pisa)

Southern Tropical Moist Deciduous Trees

1. *Tecona grandis* (Teak)
2. *Terminalia omenosa* (Ain),
3. *Delbergia laifolia* (Shisham)
4. *Adina cardifolia* (Haldu)
5. *Madhuca indica* (Moha)
6. *Perocarpus marsupium* (Bija)
7. *Miragyna parviflora* (Kalam)
8. *Salmalia malabaricum* (Semal)

Southern Tropical Thorn Trees

1. *Acacia arabica* (Babul)
2. *Acacia leucophleca* (Hiwar)
3. *Zizyphus jujuba* (Bor)
4. *Buea monosperna* (Palas)
5. *Belanies rexburghii* (Hinganbet)

List of Trees recommended by MNREGA Scheme

1. *Terminalia arjuna*(Arjun)
2. *Terminalia ellipica(* Asana)
3. *Saraca ashoka*(Ashoka)
4. *Terminalia bellirica*(Beheda)
5. *Aegle marmelos*(Bael)
6. *Oroxylum indicum*(Tetu)
7. *Gardenia gummifera*(Dikemali)
8. *Perocarpus sanalinus* (red sandalwood)
9. *Sapindus mukorossi*(Reetha)
10. *Gmelina arborea* (Shivan)
11. *Symplocos racemosa*(Lodhra)
12. *Pongamia pinnaa* (Karanj)

Note: This list is not exhaustive, this is for reference purpose only. More names are available at [Untitled-2 (mahaforest.gov.in)]

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Total number of indigenous/native trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of indigenous/native trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of indigenous trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Total area in square meters covered under tree plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan	Enter the total area in square meters covered under the tree plantation activity during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total length of the roadside plantation in meters during Majhi Vasundhara Abhiyan	Enter the total length in meters covered under the tree plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Stagewise geotagged photographs of the tree plantation activity.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Work order and Work Completion certificate of plantation activity	Upload compiled PDFs of all work orders and Work completion certificates.
	Maintenance Plan report	Upload maintenance plan for next 1-2 years reports for the tree plantation sites created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Financial Brief of the plantation activity	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of tree plantation	Upload details of tree plantation in prescribed excel sheet format
3	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the total number of trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr No	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Total number of Indigenous trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	Name of species of Indigenous trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (All indigenous species planted in that area should be mentioned here. For example- Mango, Banana, etc.) (Local body should enter text only)
6	7	8	9

If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)	Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
10	11	12	13

Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR then copy of acknowledgment slip
14	15	16

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.1 Trees Planted and Survived during Majhi Vasundhara Abhiyan

The images are for illustrative purpose only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

Marks 125

Tree Census is an important scientific and technical tool that provides information on tree cover and species diversity. It serves as a strategic tool to make informed decisions about how to protect and conserve the green cover within the local body. This indicator will analyze the initiatives taken up by rural local bodies to conserve and protect their green cover.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	**Tree Census with Geotagging** – Report Prepared and Published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		75
	100%	75	
	50% - 75%	50	
	25% - 50%	35	
	Less than 25%	0	
2.	List of Heritage Trees- updated and published		25
3.	Maintenance report of Heritage trees		25

Details required for supporting progress:

- Copy of Tree Census Report (inclusive of Heritage Tree census) authorized by Biodiversity Management Committee (BMC).
- List of Heritage Trees with geotagging- authorized by Biodiversity Management Committee.
- The census will be considered published, if it is:
  - published on the website of the Gram Panchayat and/or,
  - put up on the notice board of the Gram Panchayat Office..
- Copy of maintenance report of Heritage trees.
- Geotagging is compulsory for all trees, inclusive of Heritage Trees. No marks will be allotted if geotagging is not completed.
- ***Noe: 100% repor prepared and published - 100% area of he PRI is covered***
- ***75% repor prepared and published - 75% area of he PRI is covered***
- ***50% repor prepared and published - 50% area of he PRI is covered***
- ***25% repor prepared and published - 25% area of he PRI is covered***
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Target 15.9: Integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the Tree Census with geotagging prepared and published?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Date of publishing the Tree Census with geotagging prepared and published	Enter the date of publishing the Tree Census with geotagging prepared and published
	Where is the Tree census with geotagging published?	Select from the dropdown options 1. Published on the website of the Gram Panchayat. 2. Put up on the notice board of the Gram Panchayat Office. 3. Both
	Photo/picture of notice board/webpage of local body where the tree census has been uploaded	If the census was made public on both the website and notice board then please upload photos of both in pdf format
	Status of the Tree Census report with geotagging prepared and publised during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Select from the dropdown options. 1. 100% 2. 50%-75% 3. 25%-50% 4. Less than 25%
	Copy of Tree Census Report (inclusive of Heritage Tree census report) authorized by Biodiversity Management Committee (BMC).	Upload the copy of tree census report in pdf format
2	Has the local body prepared and published the list of Heritage trees?	Select from the dropdown option (Yes/No). Select "Yes" if the list of heritage trees is prepared and published, otherwise select "No"
	Hertiage Tree Census Report with geotagging	Upload Heritage Tree Census Report in PDF format
	List of geotagged heritage trees which is been prepared and published.	Upload the list of geotagged Heritage trees in compiled pdf format
3	Has the local body prepared and published the Maintenance Report for Heritage trees?	Select from the dropdown option (Yes/No).
	Heritage tree maintenance report	Upload the heritage tree maintenance report which is prepared and published during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

Details required in prescribed Excel Sheet

Information required	Details	Guidance/Instructions
Total Area of the local body		Enter total area of the local body in sq.km. Can enter decimal numbers.
Is tree census report prepared and published		Select from the dropdown options: 1. Yes 2. No
Number of trees in the local body		Enter number of trees in the local body. Enter only whole numbers.
Number of geotagged trees in the local body		Enter number of geotagged trees in the local body. Enter only whole numbers.
Percentage of geotagged trees in the local body		This will be auto calculated.

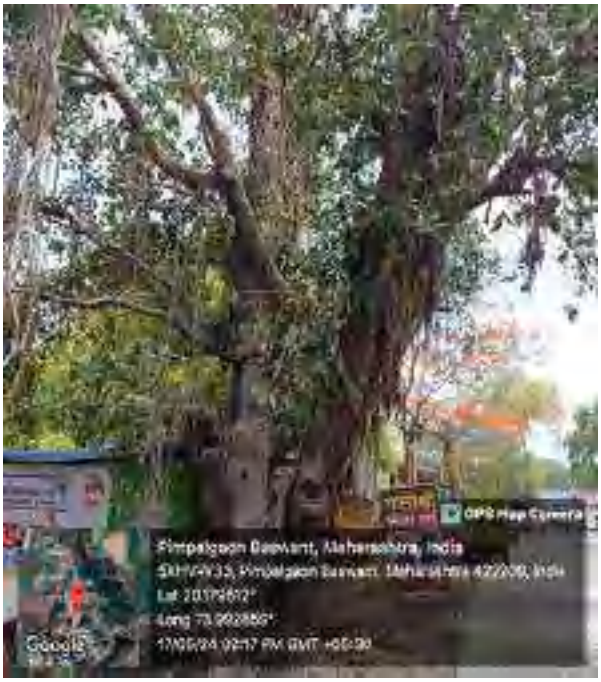
Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.2 Tree Census with Geotagging – Preparation and Publication

The images are for illustrative purpose only.

1.1.3 Creation of Nursery

Marks 100

A nursery is a managed site, designed to produce tree seedlings grown under favorable conditions until they are ready for plantation. This indicator examines the efforts taken by local bodies to support reforestation and community tree plantation programs in their area.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Cumulative capacity of the nursery (sq m) (Relative Marking)	20
2.	Number of indigenous saplings **(Height above 4 feet)** present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	60
3..	Cumulative nursery capacity to Area of the Local body (CNCA) [=Cumulative capacity of the nursery/Total area of the Local body (in sq km)] (Relative Marking)	20

Details required for supporting progress:

- Number of nurseries created **(including private nurseries)** in the Local body areas.
- The capacity of each nursery created in terms of square meters (sq m).
- Location on Google map.
- Area of the nursery.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of nurseries
- Detailed layout of the nursery (species segregation, maintenance etc.).
- Number of saplings present and/or sold by the nursery with the following details: name, species, number of saplings sold, height etc.- in the prescribed Excel format.
- Conversion factor: 1 Sq. kilometer = 1000000 Sq. meter
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.
Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

1.1.3 Creation of Nursery

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of nurseries created- including private nurseries in the local body	Enter the number of nurseries created
	Total cumulative capacity of all the nurseries	Enter the total capacity of all nurseries in sq.km
2	Total geographical area of the local body in Square Kilometers.	Enter the area of the local body in sq.km
3	Number of saplings (height above 4 feet) present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of saplings (height above 4 feet) present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of the nurseries	Upload details of nurseries in prescribed excel sheet format
	Geotagged photos of the Nurseries	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.3 Creation of Nursery

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the Nursery (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Address of the Nursery (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location link of Nursery (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the Nursery
1	2	3	4	5

Longitude of the Nursery	Nursery owned by (Local Body, Private Institution, NGO, Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total area of the nursery in square kilometers (Local Body can also enter decimal values)	Total cumulative capacity of the nursery in square meters (Local Body can also enter decimal values)	Number of saplings above 4 feet present and/or sold by the nursery, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole values)
6	7	8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.3 Creation of Nursery

The images are for illustrative purpose only.

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance — Marks 300

Green areas are important in mitigating the effects of pollution. This indicator examines whether the local bodies have given importance to the creation and maintenance of Devrai, Panchavati, Ghanvan, Miyawaki and new green areas such as Amrut Van, Smriti Van, Bio- diversity Park, Bird Parks etc.

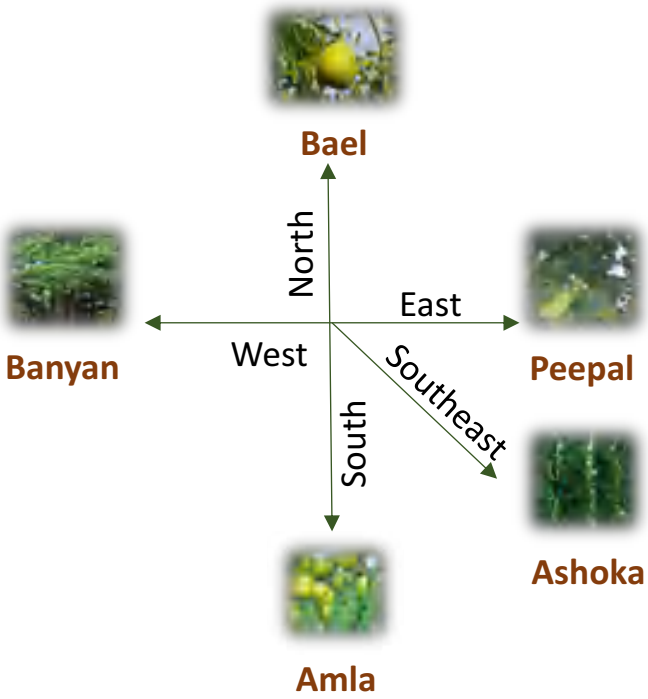
	Evaluation mechanism	Marks
1.	No. of new green areas created *The evaluation will be done based on the number of green areas created. Each green area created will get 20 marks.*	100
2.	Total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
3.	**Upkeep:** Maintenance of total green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 *Each green area maintained will get 05 marks*	100

Details required for supporting progress:

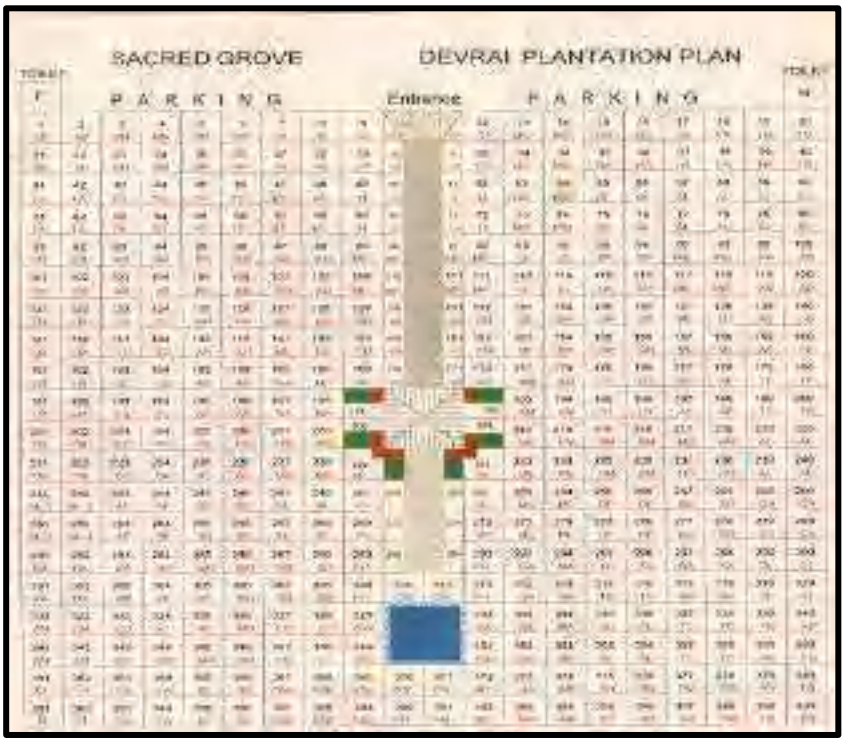
- Location of the newly created green areas on google map.
- Newly created green area details in terms of: Area and Usage.
- Stage wise geotagged photographs of newly created green areas (size 1 to 2 MB).
- Work Order and Work Completion Certificate of newly created green areas.
- Financial Brief of the newly created green areas.
- Details of green areas created in prescribed excel format.
- Location of the Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki on google map
- Stage wise geotagged photographs of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation (size 1 to 2 MB).
- Details of newly created Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed Excel format.
- Work Order and Work Completion Certificate of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation.
- Financial Brief of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation.
- Maintenance Plan for the green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0 for the next 1-2 years (Should mention maintenance mechanism).
- For this indicator, green area refers to 70% area with trees, shrubs etc. A minimum area requirement for green area development:
  - *for* GPs = Area not less than 2,500 sq feet.
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, no marks will be allotted **(applicable only for upkeep).**

	SDG 15 : Life on Land	Target 15.1: Ensure the conservation, restoration, and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains, and drylands, in line with obligations under international agreements.

anchawati lantation

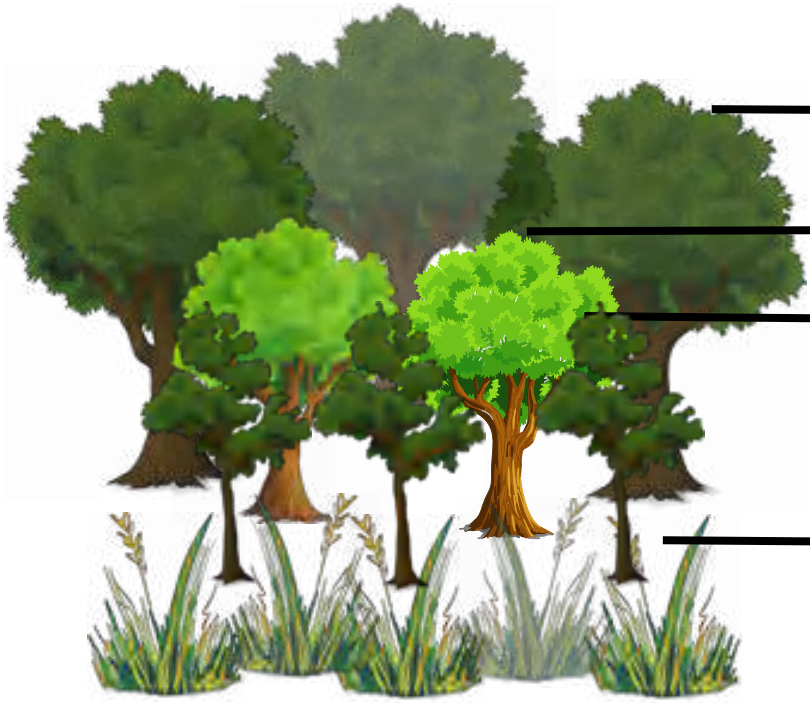

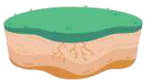
Devrai lantation

Note: To know the Plantation plan details, check the following link of guidebook given by Devrai Foundation, Pune
https://majhivasundhara.in//assets/docs/Devrai_Foundation.pdf

Miyawaki Forest lantation

Site selection:
Choose degraded/barren land

Soil Preparation:
- Conduct soil survey
- Improve soil quality by adding organic matter
- Ensure proper aeration & drainage

Species selection:
- Select native /indigenous species
- Ensure mix of trees, shrubs & ground cover
- Include species of different growth rate.

Plantation layout:
- Create a dense planting layout(3-5 saplings per square meter).
- Mix species randomly

Plantation process:
- Dig planting pits, add Organic matter
- Plant the saplings and mulch the area

Maintenance:
- Water the saplings regularly(first 2-3 years) and weeding

Monitoring and Growth:
- Monitor the growth of the forest
- After 3-4 years, the forest should become self-sustaining

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of newly created green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order of the newly created green area	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate of the newly created green area	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Maintenance Plan report for the newly created green area	Upload the maintenance plan report
	Financial Brief of the newly created green areas	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Stagewise geo-tagged photograhs of the newly created green areas	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Details of the newly created green areas in prescribed Excel format	Upload details of newly created green areas in prescribed excel sheet format
2	Total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total cumulative area of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/ plantation.	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/ plantation.	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Maintenance Plan report of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki/ plantation.	Upload the maintenance plan report
	Financial Brief of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation.	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Stagewise geo-tagged photograhs of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Details of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation	Upload details of Devrai /Panchavati/Ghanvan/Miyawaki plantation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of Green Areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the total number of green areas created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged Photographs of the maintained green areas	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
	Maintenance Plan report for the green areas	Upload the maintenance plan report

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance

Details required in prescribed Excel Sheet -1

Sr.No	Name of the newly created green area Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the green area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the newly created green area (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google Map location link of the green area (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the newly created green area
1	2	3	4	5	6

Longitude of the newly created green area	Total area of the newly created green area in square feet. (Local Body can also enter decimal values)	Type of the green area (Anand Van, Amrut Van, Smruti Van, Parks of Children and Senior Citiens, Biodiversity Park, Bird Park, Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Date of the work order for the creation of new green area. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
7	8	9	10

Work Order number for the creation of the new green area	Financial Brief for the creation of new green area in "Rs"	The new green area was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the green area to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
11	12	13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance

Details required in prescribed Excel Sheet- 2

Sr.No	Is this a Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki (Select from the Dropdown options)	Name of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Date must be entered during Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4	5

Google Map location link of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki (Local Body should enter valid google map link)	Latitude	Longitude	Total area of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki in square feet. (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
6	7	8	9	10

Work Order number for the creation of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki	Financial Brief for the creation of Devrai/ Panchavati/Ghanvan/ Miyawaki in "Rs"	The Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki was created by (Local Body/Private Institution/Educational Institute/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Maintenance of the Devrai/ Panchavati/Ghanvan/Miyawaki to be conducted by (Local Body/NGO/Private Institute/Educational Institute/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
11	12	13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.4 Newly Created Green Areas and Their Maintenance

The images are for illustrative purpose only.

1.1.5 People's Biodiversity Register Preparation and Documentation — Marks 150

People's Biodiversity Register (PBR) contains comprehensive information on the availability and knowledge of local biological resources, their medicinal use, or any other traditional knowledge associated with it. This indicator examines if the local bodies have given importance to promoting the conservation and documentation of biological resources including landscape and demography of a particular area. The register forms a baseline for the future management of resources in a sustainable manner.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Formation of BMC		20
2.	Number of meetings conducted by BMC (5 marks for each meeting)		20
3.	PBR: Prepared and approved by BMC during and before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		20
4.	Submission of PBR to MSBB		20
5.	BMC Action Plan		20
6.	Total number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002 (10 marks for each sessions)		20
7.	Declaration of Biodiversity Heritage sites		30
	Yes	30	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of Biodiversity Management Committee (BMC) formation letter and members list.
- Notices of the four meetings conducted by BMC annually. The meetings should be conducted once every three (3) months during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 - submitted along with a copy of the meeting registers.
- Certificate from BMC- stating PBR has been prepared and approved by the BMC.
- Copy of submission of PBR (the PBR is prepared and published – to **Maharashtra State Biodiversity Board MSBB).**
- Copy of BMC Action Plan as per the guidelines issued by the National Biodiversity Authority.
- Details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002- in pdf format
- List and management report of Biodiversity Heritage Sites
- *Action Plan may include steps outlined for the conservation of bio-resources, training needs identified for the personnel of the BMC, and the list of the potential items for consideration for registration of Geographic Indicators (G.I.)* http://nbaindia.org/uploaded/pdf/Guidelines%20for%20BMC.pdf
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

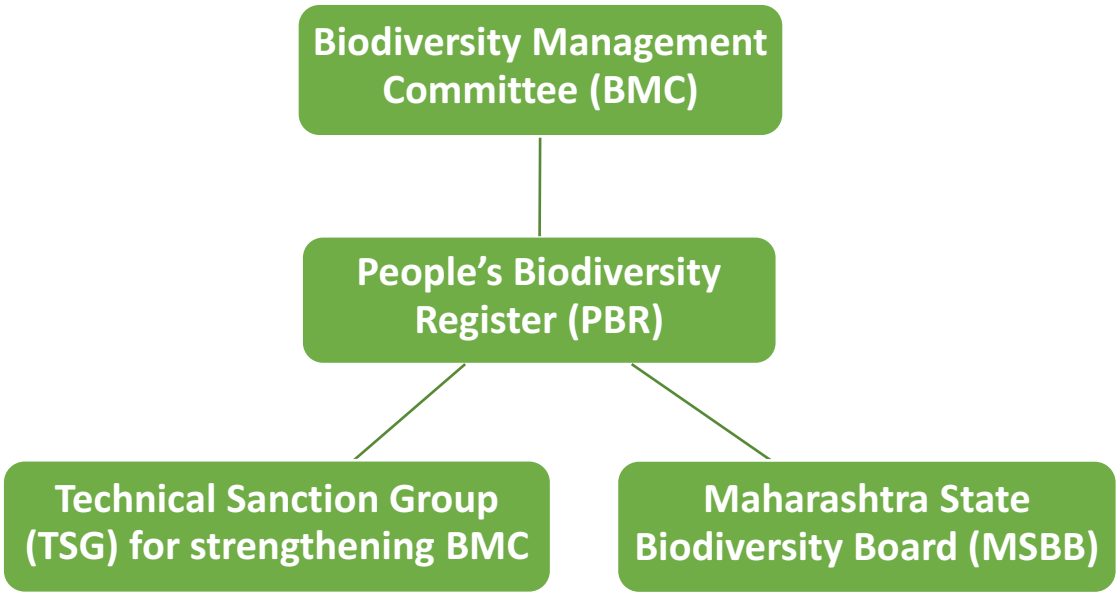

SDG 15 : Life on Land

Target 15.5: Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species.

Target 15.9: Integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts.

Detailed Perspective on the Creation of the People's Biodiversity Register

- The Biodiversity Management Committee has 5 years validity.
- The Committee consists of one elected Chairperson and six nominated members by the Local body of which one-third are women members.
- The Report evaluated by the Technical Sanction Groups is then submitted to the Maharashtra State Biodiversity Board for final approval. If the report complies with the rules and regulations of the National Biodiversity Authority (NBA) then a certificate regarding the legitimacy of the PBR is issued to the respective Local body.
- ***The Sandardized Forma of he PBR and he necessary required Rules and Regulaions defined by he Naional Biodiversiy Commiee and he Repors are expeced o be prepared as per he PBR rules***
  ***hp://nbaindia.org/uploaded/pdf/PBR%20Forma%202013.pdf ***

1.1.5 People's Biodiversity Register Preparation and Documentation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Date of formation of the Biodiversity Management Committee (BMC)	Enter the date
	Copy of Biodiversity Management Committee (BMC) formation letter and members list	Upload the copy of the Biodiversity Management Committee formation and list of members
2	Number of meetings conducted by the Biodiversity Management Committee during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of meetings conducted by the Biodiversity Management Committee during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
3	Has the People's Biodiversity Report been prepared and approved by the Biodiversity Management Committee	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Certificate from the Biodiversity Management Committee stating that PBR is prepared and approved	Upload the certificate from the Biodiversity Management Committee stating that PBR is prepared and approved in pdf format
4	Has the People's Biodiversity report been submitted to the Maharashtra State Biodiversity Board	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Upload the copy of acknowledgement receipt on submission of the People's Biodiversity Register to the Maharashtra State Biodiversity Board	Upload the copy of receipt in pdf format
5	Has the Biodiversity Management Committee prepared an Action plan as per the guidelines of National Biodiversity Authority?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of the BMC action plan prepared as per the guidelines of the National Biodiversity Authority.	Upload the copy of the BMC action plan prepared as per the guidelines of the National Biodiversity Authority in pdf format
6	Number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002	Enter number of Capacity building sessions on Biodiversity Act, 2002
	Details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002	Upload details of capacity building programs on Biodiversity Act, 2002 in compiled PDF format
7	Has the local body declared list of Biodiversity Heritage sites	Select from the dropdown options (Yes/No)
	List of Biodiversity Heritage Sites	Upload list of Biodiversity Heritage Sites in PDF format
	Management report of Biodiversity Heritage Sites	Upload management report of Biodiversity Heritage Sites in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.6 Soil as Carbon Sink

Marks 150

Composting is beneficial to the environment as it reduces the amount of waste thrown away. The indicator analyses if the participants have given importance to wet waste treatment by the process of composting.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Compost quality report complying with FCO norms		20
2.	**Usage of compost-** % of Compost sold/ self utilized		80
	Above 80%	80	
	70-80%	60	
	60-70%	40	
	50% -60%	20	
	Below 50%	0	
3.	Percentage of Farmlands tested for soil health (Relative marking)		30
4.	Percentage of farmers having soil health card (Relative Marking)		20

Details required for supporting progress:

- Wet waste processing logbook: Amount of wet waste processed, and amount of compost produced in the Local Body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Copy of compost quality report complying with the Fertilizer Control Order (FCO) norms from authorized labs during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Compost produced (quantity) and usage (sold/self-utilized) details: logbook
- Location of Compost plants: on google map
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the compost plants.
- Details of farm lands with soil testing in prescribed excel workbook.
- Copy of soil health cards under soil health card scheme.
- http://www.soilhealth.dac.gov.in/HealthCard/HealthCard/HealthCardPublic
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.3: By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought, and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world.

What is Soil Health Card ?

Soil Health Card (SHC) is a printed report that a farmer will be handed over for each of his holdings. It will contain the status of his soil with respect to 12 parameters, namely Nitrogen(N), Phosphorous(P), Potassium (K) (Macro-nutrients); S (Secondary- nutrient); Zinc (Zn), Iron (Fe), Copper (Cu),Manganese(Mn), Boron (B) (Micro - nutrients); and pH, Electrical Conductivity(EC), Organic Carbon (OC) (Physical parameters).

SHC helps farmers choose crops suited to their soil's nutrient profile, optimiing yield.

Government provides support from experts to implement measures for improving soil health

Soil health is tracked every 3 years, keeping farmers updated on any changes

SHC creates a history of soil health, aiding informed decisions for future crop planning

SHC identifies nutrient deficiencies, allowing for required fertilier application and reducing waste.

The scheme aims to improve soil health for long-term agricultural sustainability

Reference: https://www.india.gov.in/spotlight/soil-health-card#tab=tab-6

1.1.6 Soil as Carbon Sink

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the compost quality report complying with the FCO norms prepared	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Compost quality report which is in compliance with FCO norms	Upload the compost quality report in PDF format
2	Amount of wet waste generated in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste generated in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Amount of wet waste collected in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste collected in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Amount of wet waste processed to compost in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter amount of wet waste processed to compost in MT during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Compost produced (quantity) and usage details: logbook	Upload photos of logbook in compiled pdf
	Geotagged photos of the compost plants, products, and shops selling locally generated compost	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
3	Total area of farmland in the local body (in Ha)	Enter total area farmalnd in the local body (in Ha)
	Area of farmlands tested for soil health (in Ha)	Enter area of farmlands tested for soil health (in Ha)
4	Total number of farmers in the local body	Enter number of farmers in the local body
	Number of farmers having soil health card	Enter number of farmers having soil health card
	Soil health cards under soil health card scheme	Copy of soil health cards under soil health card scheme in compiled PDF format
3 and 4	Details of farm lands with soil testing and farmers having soil health cards	Upload details of farm lands with soil testing and farmers having soil health card in prescribed excel workbook

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.6 Soil as Carbon Sink

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. no	Address of the farmland tested for soil health (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Does the farmer have soil health card under Soil Health Card Scheme (Select from Drop down options)	Name of the beneficary of the Soil Health Card Scheme (If the farmland is not covered under the scheme, please mention N/A) (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the testing (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4	5

Google map location of the farmland (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.6 Soil as Carbon Sink

The images are for illustrative purpose only.

1.1.7 Bamboo/ Vetiver/ Moringa Plantation — Marks 1,500

Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) is a highly renewable and eco-friendly resource that offers numerous environmental, economic, and social benefits. Bamboo/Vetiver /Moringa plantations not only provide a valuable source of income for many communities but also contribute towards a greener and sustainable world. This indicator examines whether Bamboo/Vetiver/Moringa plantation drives were taken up by the local bodies and how many Bamboo/Vetiver/Moringa trees they have planted and survived.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during: (Relative Marking)		300
	First quarter(July to Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third quarter (Jan – March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
2.	Total number of trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		1,000
	Bamboo	500	
	Vetiver (Khus)	250	
	Moringa (Shevga)	250	
3.	Target achieved under Bamboo competition (Relative Marking)		200

Details required for supporting progress:

- Number of public awareness activities taken up- quarterly, details required in prescribed excel format. Citizen participation details in prescribed excel format.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of events
- Total number and area Bamboo/Vetiver /Moringa trees planted
- Location details: Complete address, location of the project on google map in prescribed excel workbook.
- Work order and work completion certificate of the plantation activities.
- Financial brief of the plantation activities: all payments including final payment receipts. In case, the plantation activities were supported under Corporate Social Responsibility (CSR), copy of acknowledgement receipt is required.
- Maintenance plan for next 1-2 years.
- Stage-wise geo-tagged photographs. More details are attached in the Annexure.
  - Before plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During the plantation drive (size 1 to 2 MB)
  - During last two months of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. (size 1 to 2 MB)
  - *Above all photos should be clicked from the same location and same angle.*
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is invalid, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 13: Climate Action	Target 13.1: Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries.
	SDG 15: Life on Land	Target 15.3: By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world.

Bamboo/Vetiver/Moringa Plantation

Recommended Bamboo Species for Plantation

1. *Bambusa tulda*
2. *Dendrocalamus brandisii*
3. *Bambusa balcoa*
4. *Dendrocalamus stocksii*
5. *Dendrocalamus strictus*
6. *Bambusa asper*

Availability of Tissue Cultured Saplings

1. Ishved Biotech Labs Pvt. Ltd, Pune
2. Almaq Biotech L.L.P, Latur
3. Gromore Biotech. Ltd, Tamil Nadu

Ideal location for Plantation

Plantation on Degraded land

Roadside Plantation

Intercropping

Riverside Vetiver

Note – Local bodies can also plant species recommended by National Bamboo Mission: https://nbm.da.gov.in/Bamboo-Species

1.1.7 Bamboo/ Vetiver/ Moringa Plantation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organised to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.7 Bamboo/ Vetiver/ Moringa Plantation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
2	Total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees planted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total number of Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) trees survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Stagewise geotagged photographs of the tree plantation activity.	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Work order of plantation activity	Upload compiled PDFs of all work orders
	Maintenance Plan report	Upload maintenance plan for next 1-2 years reports for the tree plantation sites created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Financial Brief of the plantation activity	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of tree plantation	Upload details of tree plantation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.7 Bamboo/ Moringa/ Vetiver Plantation

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr No	Bamboo/Vetiver/ Moringa plantation (Select from the Dropdown options)	Address of the tree plantation done during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values)	Google map location of the tree plantation (Local Body should enter valid google map link)	Date of Tree Plantation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Total number of trees planted at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5	6

Total number of trees survived at the given location during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter whole numbers)	If a plantation is done on the plots, please enter the area of the plot in square meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	If plantation is done along the roads, please enter the length of the roadside plantation in meters otherwise enter "0" (Local Body can also enter decimal values)	Plantation by State Government Program/Central Government Program/CSR/Community Participation/via Institutes/etc. (Local Body should choose appropriate option from the dropdown)
7	8	9	10

Date of work order of the tree plantation activity. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Work order number of the plantation activity	Financial Brief for the tree plantation activities in "Rs"	Financial Receipt number for the Tree Plantation/If Plantation is done via CSR then copy of acknowledgment slip
11	12	13	14

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.7 Bamboo/ Moringa/ Vetiver Plantation

Details required in prescribed Excel Sheet -2

Sr.No	Date of conducting awareness activities to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity to create awareness regarding Bamboo/Vetiver (Khus)/Moringa (Shevga) Plantation (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.8 Seed Collection Centre

Marks 150

A seed collection center is a place where suitable conditions are maintained to conserve seed specimens of different plant species. An indigenous tree species seed collection center focuses specifically on preserving seeds from trees that are native to a particular region or ecosystem and are of cultural, ecological, or economic importance to indigenous communities. These centers can serve as hubs for gathering, storing, and distributing seeds, often of indigenous or locally adapted varieties. This indicator will promote seed sovereignty and tree diversity.

	Evaluation Mechanism		Marks
1.	Awareness regarding Seed collection and preparation of seed balls		25
2.	Presence of Seed collection centre?		25
	Yes	25	
	No	0	
3.	Total Quantity of Indigenous tree seeds collected and stored (in Kg) (Relative Marking)		50
4.	Utilization of seeds for making seed balls		25
	Yes	25	
	No	0	
5.	Utilization of seeds for plantation activity		25
	Yes	25	
	No	0	

Details Required for Supporting Progress:

- Number of public awareness activities taken up- details in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format.
- Google map location of seed collection center.
- Logbook of collection of indigenous seeds
- Geotagged photographs of packaged and labelled seeds stored in seed collection center.
- (size 1 to 2 MB)
- Work order of usage of other seed activities stored in Seed collection center- Supplement to local nursery/Sown during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (along boundaries of trenches or CCT or Deep CCT or farm bunds)
- Geotagged photographs of utilization of seeds. (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible and/or the google link is incorrect, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 15 : Life on Land

Target 15.6: Promote fair and equitable sharing of the benefits arising from the utilization of genetic resources and promote appropriate access to such resources, as internationally agreed.

Methodology for Seed Management and Seed Ball Preparation

Seed collection

Collection from Ground- Teak, Shivan, Acacia etc.
Collection from Trees-Anjan, Pterocarpus spp. etc.
Collection using ladders- Champa, Reetha, etc.

Seed Extraction

Dry dehiscent fruits & Dry indehiscent fruits-
Thresh/rub/beat the seeds e.g. Acacia spp, Bauhinia, Bahava *etc.*
Fleshy fruits
Squeez fruits and remove seed
e.g. Neem, Ficus, and Putranjiva.

Seed Collection Centre

- Properly dry all the seeds and give appropriate treatment to the seeds.
- Store the seeds in Seed Collection Centre of the local body.

Note: For more detailed instructions refer Manual of seed Management given by ICFRE
https://hindi.icfre.gov.in/UserFiles/File/Books/Forest%20Seed%20Management.pdf

Seed balls preparation

Mix- Combine compost with potting soil.

Add Water- Slowly add water until the mixture is like clay.

Form Clay Balls- Take a small lump of clay and make a small hole in its center and then add seed mixture in the hole. Then, roll the clay into a ball.

Drying- Let the seed balls dry for a period of 24-48 hours.

Use- Scatter or plant the seed balls at the designated spots/locations.

Creation of Seed Collection Centre

Seeds collected by Local People, Students

↓

Seed Collection Centre at Local Body

Support through Organiations and CSR

Seed Storage:

- Prefer airtight containers like clay pots, reused containers, recycled paper envelopes, or bags to preserve the seeds.
- Containers must have following labels:
  - Name of seed collector
  - Date of seed collection
  - Common name of species
  - Scientific name of species
  - Seed type
  - Traditional Uses

Support through National Gene Fund

Seed Collection Centre at Local Body :

Local Body should make a small shelf or cupboard in their premises which will serve as a seed collection centre where citizens can store indigenous seeds. CSR/any other organization/individual can give financial assistance to create the centre.

Uses of stored seeds

Seeds sowed during Majhi Vasundhara Abhiyan

Supply to Nursery

Seed balls preparation

Sowed along boundaries of trenches /CCT /Deep CCT/farm bunds

1.1.8 Seed Collection Centre

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for Seed collection and preparation of seed balls during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Does the local body have seed collection centre?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of seed collection centre	Enter google map link of seed collection centre
	Geotagged photographs of seed collection centre	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.8 Seed Collection Centre

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Quantity of indigenous seeds collected (in kg)	Enter quantity of indigenous seeds collected (in kg)
	Quantity of indigenous seeds stored (in kg)	Enter quantity of indigenous seeds stored (in kg)
	Logbook of collection of indigenous seeds	Upload logbook of collection of indigenous seeds in compiled PDF format
	Geotagged photographs of packaged and labelled seeds stored in seed collection center	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black and white or blur photographs should be uploaded
4 and 5	Work order of usage of seed activities stored in Seed collection center	Upload compiled PDFs of all work orders
	Geotagged photographs of utilization of seeds	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.8 Seed Collection Centre

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of conducting awareness activities for Seed collection and preparation of seed balls (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness activity for Seed collection and preparation of seed balls (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)
1	2	3

Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.9 Sustainable Farming

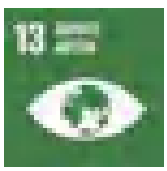
Marks 200

Sustainable farming techniques not only help in saving water but also in reducing fertilizer usage, labour expenses, and other inputs and their costs, besides sustaining soil health. Sustainable farming systems deliver water savings over conventional flood irrigation methods, along with appreciable crop productivity and income enhancement. This indicator encourages the local bodies to bring more farmland under organic farming.

	Evaluation Mechanism	Marks
1.	Percentage of farmland covered under organic farming (including land in conversion period) before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
2.	Percentage of farmland brought under organic farming (including land in conversion period) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	Number of awareness events organized to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	75
4.	Percentage of farmland covered under millets farming (Relative Marking)	25

Details required for supporting progress:

- Total farmland in the Local Body in Hectares (ha).
- Total farmland covered under organic farming projects in Hectares (ha).
- Certificate of Registration, Transaction Certificate and Product Certificate provided by PGSI or The National Program for Organic Production (NPOP).
- Conversion period certificate provided by Certification body.
- Details of beneficiary taken advantage of Paramparagat Krishi Vikas Yojana (PKVY) in prescribed excel format.
- Physical and Financial project brief.
- Number of public awareness activities taken up- details in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format.
- Geotagged photographs of awareness activities (size 1 to 2 MB).
- Total farmland covered under millets farming in Hectares (ha).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 2 : Zero Hunger	Target 2.4: By 2030, ensure sustainable food production systems and implement resilient agricultural practices that increase productivity and production, that help maintain ecosystems, that strengthen capacity for adaptation to climate change, extreme weather, drought, flooding and other disasters and that progressively improve land and soil quality.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.1: Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries. Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

Sustainable Farming

Components of Sustainable Farming

INTER-CROPPING

MULCHING

INTEGRATED PEST & NUTRIENTs MANAGEMENT

CROP ROTATION

COMPOSTING

WATER MANAGEMENT

ORGANIC FARMING

- Sustainable agricultural system that uses pest control and biological fertilizers derived largely from animal and plant wastes and nitrogen-fixing cover crops is called Organic Farming.
- The National Program for Organic Production (NPOP) provides standards , criteria, procedure and certification for organic production.
- The conversion period in organic farming is the time between the start of organic management and certification of crops.
- Conversion period varies from 1 to 3 years depending on the current usage of chemical fertilizers, pesticides and false usage of lands.
- The conversion period for annual and biennial crops is at least 2 years and for perennial plants it is for 3 years.

PROMOTION OF MILLET PRODUCTION

- Millets are small-seeded grains which are nutritiously rich, gluten-free in nature and drought resilient.
- They are environmentally friendly crops, demanding minimal water and pesticide use for their cultivation.
- They include varieties like -
  - Sorghum Millet (Jowar)
  - Pearl Millet (Bajra)
  - Finger Millet (Ragi)
  - Barnyard Millet (Jhangora)
  - Little Millet (Sama)
  - Proso or Common Millet (Barri)
  - Foxtail/ Italian millet (Kangni)
  - Kodo millet (Kodra)

- The most suited soil for millet production is alluvial, loamy and sandy soil with good drainage.

1.1.9 Sustainable Farming

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1 and 4	Total farmland in the local body	Enter total area of farmland in hectares in the local body
1	Total farmland brought under organic farming in the Local Body before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter Total farmland brought under organic farming in the Local Body before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 as certified by Taluka Krishi Adhikari
2	Total available farmland for organic farming during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Ha)	Enter Total available farmland for organic farming during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Ha) Available farmland= (Total farmland in the local body - (Total farmland covered under organic farming
	Total farmland brought under organic farming in the Local Body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter Total farmland brought under organic farming in the Local Body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 as certified by Taluka Krishi Adhikari
1 and 2	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of farmland and beneficiary taken advantage of Paramparagat Krishi Vikas Yojana-	Upload details of farmland and beneficiary taken advantage of Paramparagat Krishi Vikas Yojana in prescribed excel sheet format
	Geotagged Photographs of organic farming	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Certificate of Registration, Transaction Certificate and Product Certificate provided by PGSI or The National Program for Organic Production (NPOP), Conversion period certificates	Upload Certificate of Registration, Transaction Certificate and Product Certificate provided by PGSI or The National Program for Organic Production (NPOP), conversion period certificates in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.9 Sustainable Farming

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Number of awareness events organized to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of awareness events organized to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload details of awareness events organized to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
4	Area of farmland covered under Millets farming (in Ha)	Enter area of farmland covered under Millets farming (in Ha)
	Details of area of farmland covered under Millets farming (in Ha)	Upload details of area of farmland covered under Millets farming (in Ha) in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.1.9 Sustainable Farming

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. no	Address of the farmland under organic farming (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is the farmland covered under Paramparagat Krishi Vikas Yojana? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the beneficiary of the Paramparagat Krishi Vikas Yojana (If the farmland is not covered under PKVY, please mention N/A) (Local Body should only enter in text format.)
1	2	3	4

Date of the farmland brought under Organic Farming (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland under Organic Farming (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.9 Sustainable Farming

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. no	Address of the farmland under millet farming (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the farmland brought under millet farming (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland under Millet Farming (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
1	2	3	4	5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.1.9 Sustainable Farming

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr.No	Date of conducting awareness event organied to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the awareness event organied to promote use of Millets during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)
1	2	3

Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2 Solid Waste Management

S/N	Action points	Marks
1.2.1	Solid Waste Management - Segregation at Source and Collection	200
1.2.2	Wet Waste Processing	200
1.2.3	Dry Waste Processing/Disposal	200
1.2.4	Scientific Treatment of Legacy Solid Waste	100
1.2.5	Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)	300
1.2.6	Bio-medical Waste Management	100
1.2.7	E-waste Management	150
1.2.8	Open Defecation Free (ODF) Status	100
TOTAL		**1,350**

1.2.1 Solid Waste Management – Segregation at Source and Collection

Marks 200

Proper solid waste management is very important for public health and environment. Solid waste, if not treated properly, ends up in landfill polluting soil and groundwater. The Solid Waste Management Rules, 2016, directs local bodies to "arrange for door-to-door collection of segregated solid waste from all households." This indicator examines whether local bodies have given importance to the collection of waste, segregated at source.

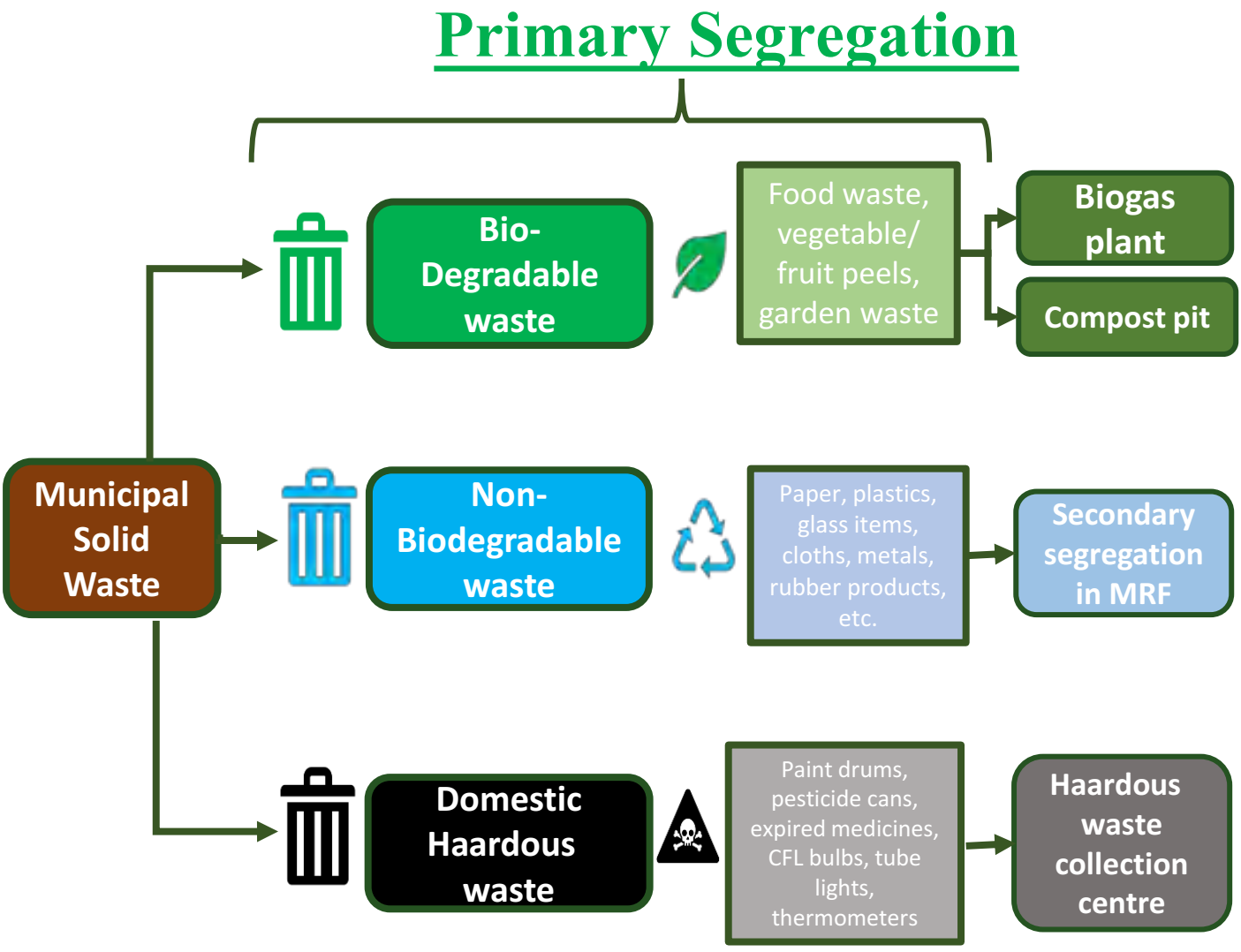
Evaluation mechanism				Marks
1.	Percentage of solid waste segregated at source and collected			200
1(a)	Segregation at source			
	75%-100%	100	100	
	50%-75%	75		
	25%-50%	50		
	Less than 25%	0		
1(b)	Collection			
	75%-100%	100	100	
	50%-75%	75		
	25%-50%	50		
	Less than 25%	0		

Details required for supporting progress:

- Amount of Solid waste generated by the Local body- monthly reports.
- Amount of solid waste segregated at source and collected door-to-door self-assessment report.
- Logbook submission for the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Extracted data from Swachh Bharat Mission Rural MIS.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of door-to-door collection of solid waste.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Solid Waste Management

1.2.1 Solid Waste Management – Segregation at Source and Collection

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Details of solid waste generated, collected and segregated at source during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of solid waste generated, collected and segregated at source during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1(a) and 1(b)	Geotagged photographs of door to door waste collection	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Logbook of waste collection	Upload photos of logbook in compiled pdf of the data of solid waste management for for Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.1 Solid Waste Management – Segregation at Source and Collection

The images are for illustrative purpose only.

1.2.2 Wet Waste Processing

Marks 200

Wet waste is a major component of domestic waste in the Local body. It includes vegetable/kitchen waste, garden waste and other easily biodegradable waste that is generally composted or used in biogas plants. This indicator examines whether the local bodies have given importance to the treatment of wet waste by the process of composting or by treatment in bio-gas plants to produce chemical free fertilizers and cooking gas, respectively.

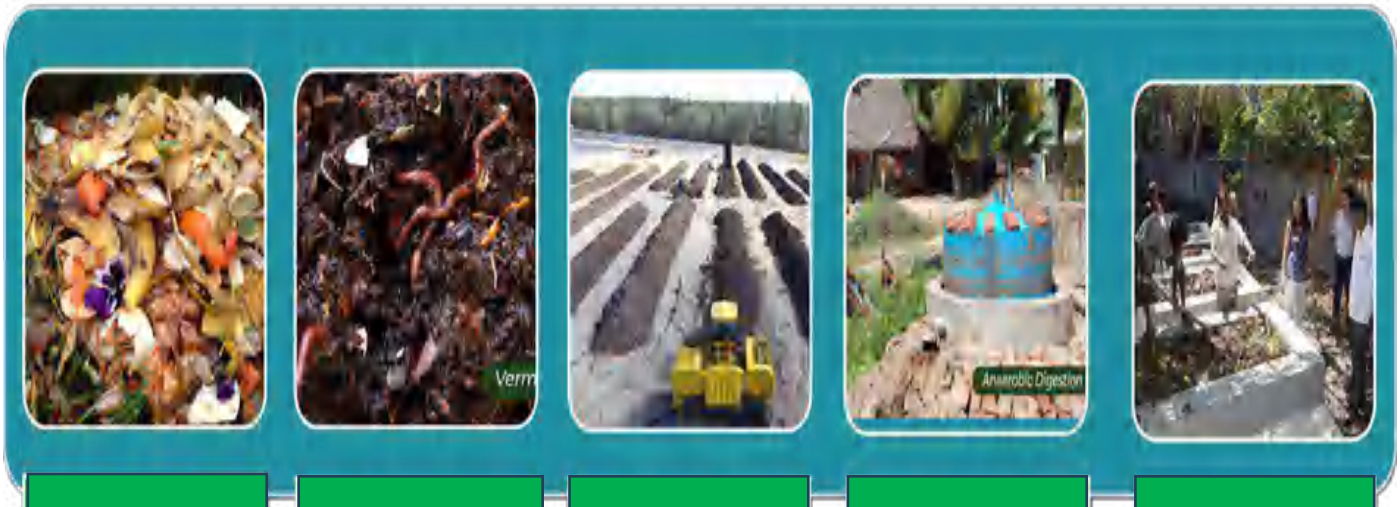
	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional compost pit/biogas plant		100
	Yes	100	
	No	0	
2.	% of wet waste processed		100
	90% and above	100	
	75% - 90%	75	
	50% - 75%	50	
	Less than 50 %	0	

Details required for supporting progress:

- Location and Google map of Compost pit/biogas plant.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the compost pit/biogas plants
- Amount of wet waste generated-monthly reports.
- Processing of wet waste in Compost pit/Biogas plants- monthly reports.
- Details of the compost produced;
  - Compost quality report complying with the FCO norms from authorized labs
  - Usage/sell of the compost
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12 : Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Methods for composting wet waste

Traditional composing	Vermi-composting	Windrow composting	Anaerobic composting	Community composting
• Collect all the organic waste and put it in a bin or pile it on the ground. • Mix the waste at regular intervals (7 days). • It requires very less manpower and area.	• Earthworms are used to prepare the compost. • Earthworms help enhance the compost quality by consuming the organic.	• The organic waste is arranged in long, narrow mounds or windrows. • The Backhoe Loader is used for mixing and aerating the mix. • This method is suitable for huge volumes of waste.	• Organic waste is placed in a sealed container, or a pit called a digestor. • Biogas gas is generated as a by-product in this process.	• Organic waste is pilled in a large container and residents of the housing society/community jointly manage the organic waste. • Suitable for large housing societies with ample space for composting.

1.2.2 Wet Waste Processing

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have functional wet waste processing unit (Compost pit/ biogas plant)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location and Google map of Compost pit/Biogas plants	Enter location and Google map of Compost Pit/Biogas plants
	Geotagged photographs of the compost pit/biogas plants	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Details of wet waste generated, collected and treated in compost/biogas plants during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of wet waste generated, collected, processed, used to process in compost plants and used to process in biogas plants during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. 2) Do not enter the details of solid waste generated, collected and treated in compost/biogas plants before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Submission of monthly reports on the amount of wet waste processing	Upload monthly reports on wet waste processing in biogas/compost plants from SBM Portal
	Usage of the compost produced	Mention the use of the compost produced in the local body
	Has the local body produced a compost quality report complying with FCO norms from authorised labs?	Select from the dropdown options (Yes/No)

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.2 Wet Waste Processing

The images are for illustrative purpose only.

1.2.3 Dry waste Processing/ Disposal

Marks 200

The process of recycling and disposal of dry waste is very important. Dry solid waste consists of waste containing recoverable resources such as plastic, glass, paper, metal, rubber, and food-packaging material. This waste has immense value and should follow the route of recycling as it can reduce pressure on the dumping site and natural resources and be a source of revenue. This indicator examines how efficiently the local bodies are recycling/treating/disposing dry waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional Shed segregation		100
	Yes	100	
	No	0	
2.	Secondary Segregation of dry waste collected		50
	90% or above	50	
	Less than 90%	0	
3.	Dry waste processing /disposal		50
	% of dry waste processed/ disposed by the authorized agencies		
	80% and above	50	
	50% to less than 80%	30	
	25% to less than 50%	15	
	Less than 25%	0	

Details required for supporting progress:

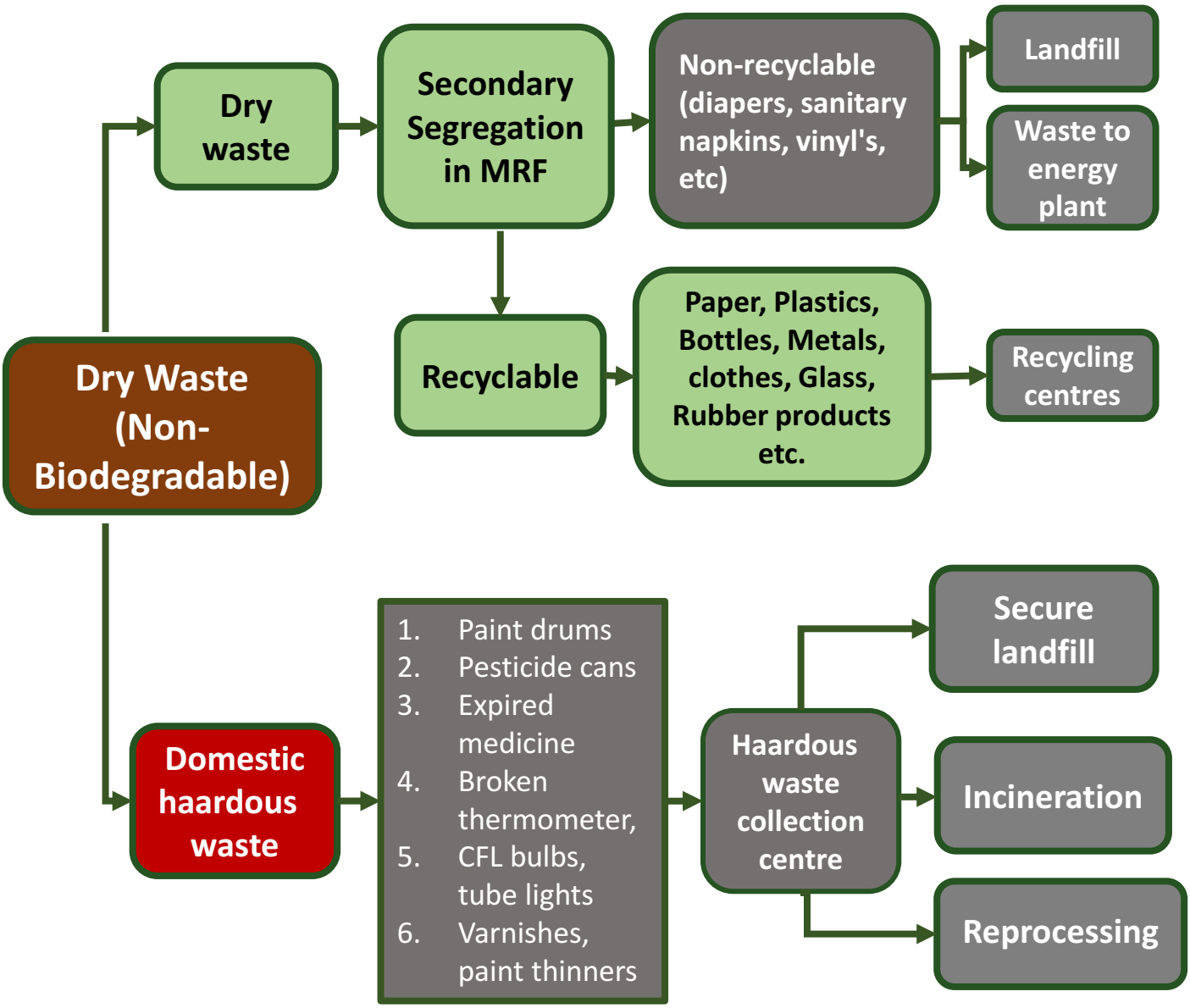
- Amount of dry waste collected, segregated and processed -monthly reports.
- Location of shed segregation center: Google map.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the shed segregation center.
- Mechanism of dry waste processing/disposal by the Local body.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 12 : Responsible Consumption and Production

Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Dry Waste Management

1.2.3 Dry waste Processing/ Disposal

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Presence of Functional Shed segregation	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of Functional Shed segregation center	Enter the google map link
	Geotagged photographs of functional Shed segregation	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Submission of monthly reports on the amount of dry waste processing/disposal	Upload monthly reports on dry waste processing/disposal from SBM Portal
2	Secondary segregation of dry waste collected	Select from the dropdown options 1. 90% or above 2. Less than 90%
3	Details of dry waste generated, collected and processing/disposal during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Enter the amount of dry waste generated, collected and processed/disposal during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2) Do not enter the details of solid waste generated, collected and processed/disposal before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.3 Dry waste Processing/ Disposal

The images are for illustrative purpose only.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste

Marks 100

Legacy wastes are the wastes that have been collected and kept for years at some barren land or a place dedicated for Landfill. According to the **Central Pollution Control Board (CPCB) guidelines**, "Biomining is the scientific process of excavation, treatment, segregation and gainful utilization of aged municipal solid waste lying in dumpsites typically referred to as legacy waste." This indicator assesses whether local bodies are employing scientific methods to remediate legacy waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Scientific treatment of legacy solid waste		100
	Stages of Remediation		
	Land reclaimed and reused	100	
	100% of legacy waste treated and processed scientifically	75	
	50% of legacy waste is treated and processed	50	
	Work just started	25	
	Tender has been called in	15	

Details required for supporting progress:

- Details of legacy solid waste sites within local body.
- Location of legacy waste management facility on google map.
- Copy of Status of remediation along with authorized certificate, work completion certificate/tender awarded certificate/no legacy waste certificate.
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- If land is reclaimed, before and after photographs (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3 : Good Health and Wealth	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination.
	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Status of remediation work.	A.Select from the dropdown list. 1. Land reclaimed and reused 2. 100% of legacy waste treated and processed scientifically 3. 50% of legacy waste is treated and processed 4. Work just started 5. Tenders has been called in B. Upload a certificate specifying the details of status of remediation of legacy waste sites: Work Completion Certificate/Tender Awarded Certificate/No legacy waste certificate
	Total Quantity of existing legacy waste in tonnes	Enter total Quantity of existing legacy waste in tonnes
	Area of land of dumpsite in Acres	Enter area of land of dumpsite in acres
	Google map link of remediation sites	Enter the google map link
	Address of remediation sites	Mention detailed address of the remediation site
	Stagewise Geotagged photographs of the legacy waste	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.4 Scientific Treatment of Legacy Solid Waste

The images are for illustrative purpose only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single use Plastic) — Marks 300

Plastic waste management is a critical issue. Over 300 million metric tons of plastic are produced in the world annually, however, only 9% is recycled and the rest accumulates in landfills. To curb the plastic menace, the Government of India has announced a total ban on manufacture, import, stocking, distribution, sale and use of Single Use plastic, including polystyrene and expanded polystyrene, from 1st July 2022. This indicator aims to analyze how the local bodies are taking initiatives to create awareness for single-use plastic ban.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Awareness campaigns (Relative Marking)		200
	Number of awareness campaigns against usage of Single Use Plastics (SUP)	100	
	Number of awareness campaigns for alternatives of SUP products	100	
2.	Action taken on SUP elimination with fine collection		100

Details required for supporting progress:

- Details about the number of initiatives taken up by the Local body for management of plastic waste in prescribed excel format:
  - Number of drives conducted on single use plastic (SUP) ban and alternatives of plastics.
- Geotagged photographs of the awareness activity. (size 1 to 2 MB).
- Logbook entry on penalty collection on usage of single use plastic (SUP).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse. Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)

Rules & Regulations: The Plastic Waste Management Amendment Rules, 2021, also prohibit manufacture, import, stocking, distribution, sale and use of plastic carry bags having a thickness less than 75 microns with effect from 30th September 2021 and having a thickness less than 120 microns with effect from the 31st December 2022.

List of Banned Single Use Plastic Items			
SN	Items	SN	Items
1	Ear buds with plastic sticks	11	Spoons
2	Plastic sticks for balloons	12	Knives
3	Plastic flags	13	Straw
4	Candy sticks	14	Trays
5	Ice- cream sticks	15	Cutlery such as forks
6	Plastic plates	16	Plastic Invitation cards
7	Cups	17	Cigarette packets
8	Glasses	18	Stirrers
9	Polystyrene (thermocol) for decoration	19	Wrapping or packing films around sweet boxes
10	Plastic or PVC banners less than 100 micron		

Referene : *Press Information Bureau (pib.gov.in)*

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single use Plastic)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of campaigns on Single Use Plastic ban	Enter number of campaigns on Single Use Plastic ban
	Number of campaigns on alternatives of plastic	Enter number of campaigns on alternatives of plastic
	Details of campaigns on Single Use Plastic ban and alternatives of plastic.	Upload details of awareness activities on ban of plastic use in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness activities on Single Use Plastics	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Action taken on SUP elimination with fine collection	Upload photos of logbook in compiled pdf on penalty collection on usage of single use plastic (SUP).

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single use Plastic)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of conducting awareness activities for banning single use plastic/ Use of alternatives of plastic (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted for (Single Use Plastic Ban/Use of alternatives of plastic/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3

Social Media Post Link of the awareness activity for banning single use plastic/use of alternatives of plastic (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)	Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
4	5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2.5 Plastic Waste Management (Ban on Single use Plastic)

The images are for illustrative purpose only.

1.2.6 Bio- Medical Waste Management

Marks 100

Biomedical waste or hospital waste is any kind of waste containing infectious (or potentially infectious) material. It includes waste associated with the generation of biomedical waste that visually appears to be of medical or laboratory origin (e.g., packaging, unused bandages, infusion kits etc.), as well as research laboratory waste containing biomolecules or organisms that are mainly restricted from environmental release. This indicator examines how efficiently, and scientifically local bodies are disposing of bio-medical waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	All health care facilities are member of Common Bio-medical Waste Treatment Facility (CBWTF)		50
	Yes	50	
	No	0	
2.	Percentage of Biomedical waste disposed scientifically (Relative Marking)		50

Details required for supporting progress:

- Details of mechanism for collection, segregation, disinfection and disposal of biomedical waste at CBWTF site of local body - Location on google map.
- Agreement with MPCB authorized Bio-medical waste management vendors for collection, transportation and disposal
- Logbook of Biomedical Waste disposal.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB)
- If the local body has no hospital/dispensary etc., a certificate from Taluka Health Officer to be attached.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3: Good Health and Wealth	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination.
	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

Bio-Medical Waste Management

Why is it important to manage Bio-Medical Waste ?

- Bio-medical waste can be dangerous to humans and the environment as it can release and transmit infectious bacteria and viruses into the environment.
- If bio-medical is not properly segregated and stored in color coded bags/bins as prescribed in Schedule 1 of the Biomedical Waste Management rules, 2016, it can result in contamination of water bodies, soil and air.

BMW Rules, 2016 apply to all the persons involved in generating, handling, segregating, storing and collecting bio-medical waste from and in the following establishments

List of establishments on whom Bio-Medical Waste Rules, 2016 apply			
1	Hospitals	9	Clinical Establishments
2	Nursing homes	10	Research and Educational Institutes
3	Clinics	11	Pathological establishments
4	Dispensaries	12	Health camps, medical camps
5	Veterinary Institutions	13	Vaccination camps, blood donation camps
6	Animal houses	14	First aid rooms of Schools
7	Blood banks	15	Forensics Laboratories
8	Ayush Hospitals	16	Research Labs

Colour coding of bins for BMW Management

Yellow category	Red category	White category	Blue category
Human/animal body parts, cotton, bandages, expired/discarded medicines, chemical/liquid waste, discarded fabrics stained with body fluids, clinical waste.	Contaminated recyclable waste like IV bottles, tubing, syringes, injections, catheters and urine bags, blood bags and other contaminated plastic and rubber products.	Used sharp metallic objects like needles, syringes with fixed needles, scalpels, blades, raors and other contaminated metal tools.	Waste glassware like broken glass bottles, vials, ampoules, IV bottles, injection bottles, microscope slides and any other waste glassware and metallic body implants.

1.2.6 Bio- Medical Waste Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a hospital within the local body	Select from the dropdown options (Yes/No). If there is no hospital/dispensary- Please upload certificate from Taluka officers stating that there is no hospital/dispensary in the local body
	Are 100 Percentage of hospitals and doctors of the local body member of common facility?	Select from the dropdown options (Yes/No)
2	Details of mechanism for segregation of biomedical waste at segregation site of local body sites	1) Enter the amount of biomedical waste generated, collected and disposed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 2) Do not enter the details of biomedical waste generated, collected and disposed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Location link of biodegradeable segregation site	Enter the google map link of location of biodegradable segregation site
	Logbook of biomedical waste disposal	Upload photos of logbook in compiled pdf on biomedical waste disposal mechanism in compiled pdf format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.6 Bio- Medical Waste Management

The images are for illustrative purpose only.

1.2.7 E- Waste Management

Marks 150

Informal processing of e-waste can lead to adverse human health effects and environmental pollution. It is the duty of the local body to ensure that e-waste is properly segregated, collected and channelized to authorized dismantlers or recyclers. This indicator analyses the initiatives taken up by the local body for the scientific disposal of e-waste.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Awareness activities on proper segregation of E-waste (Relative Marking)		50
2.	Mechanism for E-waste collection		50
	Yes	50	
	No	0	
3.	Presence of functional collection center		50
	Yes	50	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Details of awareness activities on proper segregation of E –waste
- Agreement with MPCB authorized dismantler or recycler
- Mechanism of e-waste collection established in the local body area. (such as Establishment of waste collection center, mobile e-waste collection etc.)
- Details of mechanism for collection of e-waste in the local body by authorized dismantler/recycler having authorized certification
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of e-waste collection and processing.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- List of authorized E-waste recycler:https://mpcb.gov.in/sites/default/files/electronic-waste/authorized/auth_recycler_dismantler_22092022.pdf

SDG 12 : Responsible Consumption and Production

Target 12.5: By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

E-waste Functional Collection Centre

'E- waste' means electrical and electronic equipment, including solar photo-voltaic modules or panels or cells, whole or in part discarded as waste, as well as rejects from manufacturing, refurbishment and repair processes.

Guidelines for Collection Centres	Functionalities at Collection Centres
Collection Centre may collect and store E-waste, on behalf of producer/ dismantler/ recycler /refurbisher and, transfer the same to authorized dismantlers/recyclers.	Collection Centre should have weighing equipment for weighing each delivery received by it and maintain a record in this regard.
The collection points/bins can be at designated places where e-waste can be collected from residential areas, commercial complexes, educational and research institutions, and resident welfare associations (RWAs).	Collection Centre should maintain the records of E-Waste collected and account for the same to respective producers.
Mobile collection vans can be used for door-to-door collection of E-waste from organizations, and such vans shall be linked to collection centres.	The storage capacity of any collection centre should be commensurate with the volume of operations (weight and numbers).
Material from collection centres should be sent only to the authorized dismantlers and Recyclers	Collection Centre should necessarily have adequate fire-fighting arrangement , escape routes, for emergency exits.
The number of collection centres should be proportionate and justifiable with the estimated generation for channelization of e-waste	Covered sheds/spaces have to be used for storage of E-Waste.
Producers shall specify details of their own collection centres	Collection Centre should store E-waste product category-wise

Note: Kindly refer to Guidelines on Implementation of E-Waste (Management) Rules, 2016; *https://cpcb.nic.in/displaypdf.php?id=aHdtZC9HVUlERUxJTkVTX0VXQVNURV9SVUxFU18yMDE2LnBkZg*
For more information and updated E-Waste (Management) Rules, 2022; e-waste_rules_2022.pdf (cpcb.nic.in) for more information.

1.2.7 E- Waste Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of awareness activities conducted on proper segregation of E-waste	Enter total number of awareness activities conducted on proper segregation of E-waste
	Details of the awareness activities conducted on proper segregation of E-waste	Upload details of awareness activities on segregation of E-waste in prescribed excel sheet format
	Geotagged Photographs of the awareness activities	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Mechanism for collection of E-waste	Select from the dropdown options (Yes/No)
		Enter the details about the e-waste collection mechanism
	Details of the mechanism for collection of the E-waste- logbook and work order/Other valid document indicating the collection of e-waste	Upload photos of logbook in compiled pdf and work order/Other valid document indicating the collection of e-waste
3	Presence of Functional collection center	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Geotagged photographs of Functional collection center	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Location link of Functional collection center	Enter the google map link of location of Functional collection center

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

1.2.7 E- Waste Management

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of conducting awareness activities for proper segregation of E-waste (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for the proper segregation of the E-waste (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3

Number of participants at the awarenss activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

1.2.7 E- Waste Management

The images are for illustrative purpose only.

1.2.8 Open Defecation Free (ODF) Status

Marks 100

Open defecation causes soil and water pollution. Government of India (GoI) has given utmost importance to making a behavioral change in the citizens/villagers and making India Open defecation free. This indicator examines whether the local bodies have given importance to making their area Open defecation free.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	ODF Status		100
	ODF ++	100	
	ODF+	50	

Details required for supporting progress:

- Recent valid ODF+, ODF++ certification from a competent authority.
- Valid certificate during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 will be considered for evaluation.
- Assessment will be done based on ODF+ and ODF++ status.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 6 : Clean Water and Sanitation	Target 6.2: By 2030, achieve access to adequate and equitable sanitation and hygiene for all and end open defecation, paying special attention to the needs of women and girls and those in vulnerable situations.

Open Defecation Free Status

(ODF + , ODF ++)

ODF+ Status

- No person is found defecating/urinating in open.
- All community toilets are functional and well maintained.

ODF++ Status

- Conditions of ODF+ status must be fulfilled.
- Faecal sludge and sewage is safely managed and treated.
- No discharge/dumping of untreated faecal sludge/septage and sewage in water-bodies.

1.2.8 Open Defecation Free (ODF) Status

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Details of ODF status during Majhi Vasundhara 4.0	Select from the dropdown options 1. ODF++ 2. ODF+
		Upload ODF certificate

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

Vayu

Total Marks : 2,275

2 Vayu

S/N	Action Points	Marks
2.1	**Air Quality Monitoring –** MoEFCC recognized Labs and NABL Accredited Labs	200
2.2	**Reduction of Air Pollution**	
2.2.1	Initiatives Towards Banning of Firecrackers	175
2.2.2	Agricultural Waste Management (Stubble/open burning of the farm waste)	300
2.2.3	Gas Connection	200
2.3	**Effective Implementation of EV Policy**	
2.3.1	**Effective Implementation of EV Policy:** Electric Vehicles	500
2.3.2	EV Charging Stations	300
2.4	**Reduction of Noise Pollution**	150
2.5	**Awareness on Climate Change**	250
2.6	**Preparedness for Disaster Management**	200
TOTAL		**2,275**

2.1	Air Quality Monitoring- MoEFCC recognied Labs and NABL Accredited Labs	Marks 200

Breathing clean air is fundamental to living a healthy life. However, due to many reasons, the quality of air has been continuously deteriorating, impacting millions of people. This indicator aims to encourage local bodies to monitor the air quality of their own area and take initiatives to improve the same.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Air quality monitoring report from – MoEFCC recognized/NABL accredited labs		200
	▪ 6 Reports and more	200	
	▪ 4 Reports	150	
	▪ 3 Reports	100	
	▪ 2 Reports	50	
	▪ Less than 2 Reports	0	

Details required for supporting progress:

- Air quality monitoring ($PM_{2.5}$, PM_{10}, SO_2 and NO_x) report from MoEFCC/NABL accredited laboratories
  - *24 hours continuous monitoring*
  - *Air Quality Index*
  - *Monitoring should be taken at the most congested area with high air pollution*
- Minimum 1 month gap between two reports.
- Geotagged photograph (size 1 to 2 MB) of continuous Ambient Air Quality Monitoring Stations, and their location details.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 3: Good Health and Well Being	Target 3.9: By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water, and soil pollution and contamination.

2.1 Air Quality Monitoring- MoEFCC recognied Labs and NABL Accredited Labs

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Monitoring Reports	Enter number of monitoring reports prepared from accredited labs
	Date of monitoring	Enter the date of monitoring
	Name of the MoEFCC/NABL accredited lab	Enter the names of MoEFCC/NABL accredited labs
	Air Quality index	User should enter Average Air Quality Index calculated for each month in numerical form. The formula is "AQI value of each day of a month/no. of days of the month".
	Air quality report	Upload the Air quality monitoring report for different months
	Location of the Monitoring Station	Enter valid google map link of the location of the monitoring

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.1 Air Quality Monitoring- MoEFCC recognied Labs and NABL Accredited Labs

The images are for illustrative purpose only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Marks 175

Firecrackers are burnt to commemorate different occasions/festivals. However, they have high quantity of Carbon and Sulphur, and release a range of toxic gases which are harmful to plants and animals both. This indicator aims to encourage local bodies to curb the use of firecrackers for the betterment of the environment.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Copy of order – ban on sale and use of firecrackers		25
	Yes	25	
	No	0	
2.	Copy of order/notification published in newspaper		25
3.	Number of awareness event/initiative taken up by Local body (Relative Marking)		50
	Number of awareness event/initiatives conducted in educational institutes	30	
	Number of awareness event/initiatives conducted other than educational institutes	20	
4.	Air Quality Monitoring Report on the evening and Next morning of the festival -with AQI as per the National Air Quality Index		75
	0-100 (Good/Satisfactory)	75	
	101-200 (Moderate)	50	
	201 -500 (Poor/Very Poor/Severe)	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of order - banning the sale and use of firecrackers by local bodies.
- Photo/webpage link of order/notification published in newspaper.
- Details of awareness events in prescribed excel format.
- Geotagged Photographs (Size 1 to 2 MB) of awareness events.
- Air Quality Monitoring Report- on the evening and the next morning of the festival - from MoEFCC/NABL accredited laboratories.
- National Air Quality Index: https://app.cpcbccr.com/AQI_India/
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a Notification/ document for banning of firecrackers prepared by the local body	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Document/notification prepared for the banning of the fire-crackers.	Upload the document which was published for banning of fire crackers
2	Is there a Notification/ document for banning of firecrackers published in the newspaper	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Photo/webpage link of order/notification published in newspaper	Upload/enter photo/webpage link of order/notification published in newspaper
3	Total number of awareness events taken up by the local body.	Enter the total number of awareness activities taken up by the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of Number of awareness event/initiative taken up by local body	Upload details of awareness activities on banning of firecrackers in prescribed excel sheet format
	Photographs of celebration of green festivals/banning activities	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
4	Has Air Quality Monitoring Report on the evening/next morning of the festival- with AQI prepared?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Air Quality Monitoring Report on the evening of the festival- with AQI	Upload the report of air quality monitoring on the evening of the festival.
	Date of the festival	Enter the date on which the festival was celebrated
	Name of the festival	Enter the name of festival
	AQI as per the National Air Quality Index	Enter Air Quality index number as per report

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of awareness initiatives for banning for firecreackers (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted at (Public Places/Private Institutes/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media Post link for the awareness activities for banning of firecrackers (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of participants (Local Body should only enter whole numbers)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.2.1 Initiative Towards Banning of Firecrackers

The images are for illustrative purpose only.

2.2.2 Agricultural Waste Management (Stubble/ open burning of the agricultural waste) — Marks 300

A large portion of crop residue is burnt 'on-farm' primarily to clean the field for sowing the next crop. Crop residue burning releases harmful gases such as Carbon dioxide (CO_2), Carbon monoxide (CO), Oxides of Sulphur (SO_X), particulate matter and black carbon. This indicator aims to examine whether local bodies have made efforts for agricultural waste management.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Ban on Crop residue burning		100
	Yes	100	
	No	0	
2.	Number of awareness Initiatives taken for agricultural waste management. (Relative Marking)		100
3.	Formation of FPOs in Biomass collection, aggregation and pellet manufacturing		100

Details required for supporting progress:

- Copy of order for banning of crop residue burning.
- Details of awareness initiatives taken for agricultural waste management in prescribed excel format
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) for awareness initiatives taken for agricultural waste management.
- Copy of formation letter of FPOs in Biomass collection, aggregation, pellet and cocopeat manufacturing.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.5: Substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse.

2.2.2 Agricultural Waste Management (Stubble/ open burning of the agricultural waste)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is there a banning document for burning of the crop residue/agricultural waste	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Document for banning of burning of the crop residue/agricultural waste	Upload the document for banning of agricultural waste in PDF format
2	Number of initiatives conducted for agricultural waste management	Enter number of initiatives conducted for agricultural waste management
	Details of initiatives conducted for agricultural waste management	Upload details of initiatives conducted for agricultural waste management in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness initiatives taken for agricultural waste management	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
3	Has FPO being formed for Biomass collection, aggregation and pellet manufacturing?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Document for function of the FPO	1. Upload the document in PDF format 2.The doucment can be any of the following- letter of formation, minutes of meeting, documents of transaction.

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.2 Agricultural Waste Management (Stubble/ open burning of the agricultural waste)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr .No	Date of the awareness activity for banning of burning of agriculture waste (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Type of Activity (Street plays/Local Community events/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3

Activity conducted at (Public Place/Private Institute/Educational Institute/Local Community/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media Post Link for awareness activity on banning of burning of agriculture waste (Local Body should enter valid link of their social media post. (Instagram, Facebook, Twitter))	Number of participants (Local Body should only enter whole number.)
4	5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.2.3	Gas Connection	Marks 200

Using wood/cow dung cakes for cooking is a major cause of household air pollution in rural areas. Household air pollution causes non-communicable diseases such as Stroke, Ischemic Heart Disease, Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD), and Lung Cancer. This indicator examines how the Local Body is focusing on increasing the number of gas connections (LPG and Biogas plants) in rural households.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	% of Households with new gas connection installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
2.	% of Households with gas connection before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100

Details required for supporting progress:

- Number of Households in the Local Body.
- Details of Households having access to Gas - either LPG and/or Biogas (used for cooking purposes)- in prescribed excel format.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable, and modern energy services.

2.2.3 Gas Connection

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1 and 2	Total number of households in the local body	Enter number of households in that local body
1	Total Number of households within the local body having gas connection during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter Number of households within the local body having gas connection during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Total Number of households within the local body having gas connection before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of households within the local body having gas connection before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Gas connection beneficiary details.	Upload details of beneficiaries availing gas connection in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.2.3 Gas Connection

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Name of the owner/owners of the Household with gas connection for cooking purpose (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Household with gas connection for cooking purposes (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Installation of gas connection for household cooking purposes (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Abhiyan during which the gas connection was installed (Majhi Vasundhara Vasundhara Abhiyan 2.0 / Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0/ Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0/Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Gas Connection Registration Number/Biogas purchase order number (Local Body should only enter alphanumeric values.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles

Marks 500

E-transportation is one of the most promising technologies to alleviate fossil fuel dependency, reduce greenhouse gas emissions, and improve energy efficiency. The Maharashtra State Electric Vehicle Policy, 2021 was introduced with the objective to "accelerate the adoption of Battery Electric Vehicles (BEVs) in the state so that they contribute to 10% of new vehicle registrations by 2025". This indicator highlights the initiatives taken up by the Local Body for the promotion of electrification of vehicles on the road.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	EVs registered in Local Body area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		300
	2 Wheeler EV	100	
	3 Wheeler EV	100	
	4 Wheeler EV	100	
2.	% of EV Public Transport (Relative Marking)		200
	50 % or more	200	
	25% - 50%	150	
	10% - 25%	100	
	Less than 10%	0	

Details required for supporting progress:

- Detailed information from concerned RTO should include–
  - Numbers of registered EVs (Two-wheeler [2W], Three-wheeler [3W] and Four-wheeler [4W]).
  - Number of EVs purchased by Local Body.
- As two-wheelers with capacity of 250 watts do not require registration with the RTO, details of EV purchased from the retailers/ vendors selling such EVs will be considered.
- Number of vehicles in Local Body used for public transport.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 13: Climate Action	Target 13.2: Integrate climate change measures into national policies, strategies, and planning.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	EVs registered in local body area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of EVs registered in local body area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of Electric two wheeler in the local body	Enter the two wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of electric three wheeler in the local body	Enter the three wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of Electric four wheelers in the local bodies	Enter the four wheelers registered during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	EV purchase report from the nearest R.T.O office	Detailed R.T.O report of EV purchased by each body
2	Total Number of Vehicles used for Public transport.	Enter the Number of Vehicles used for Public transport.
	Number of EVs used as a public transport	Enter the Number of EVs used for Public transport.
	Report of number of EVs used as public transport	Upload detailed report of number of EVs used as public transport signed by Authorized signatory

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.3.1 Effective Implementation of EV Policy: Electric Vehicles

The images are for illustrative purpose only.

2.3.2 EV Charging Stations — Marks 300

Transport is the major cause of air pollution, it is an inseparable part of the day-to-day lifestyle which cannot be avoided. However, adoption of Electric Vehicles can curb the pollution level in the cities. One of the constraints in the adoption of EVs is the non-availability of the EV infrastructure. Therefore, it is important to converge efforts towards provisioning EV infrastructure. This indicator aims to analyze the efforts taken by local bodies to develop EV infrastructure by creating EV charging stations.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		100
	Two Wheelers	50	
	Four Wheelers	50	
2.	**Upkeep:** Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0, 4.0 and maintained (Relative Marking)		50
	Two Wheelers	25	
	Four Wheelers	25	
3.	Total number of functional charging points available at charging stations (Relative Marking)		50
4.	Number of charging stations with renewable energy supply (Relative Marking)		100

Details required for supporting progress:

- Details of the EV Charging station in prescribed excel format.
- Copy of electricity bill of EV charging stations.
- *Maharashtra EV Policy:* https://maitri.mahaonline.gov.in/PDF/EV%20Policy%20GR%202021.pdf
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of EV charging stations.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local Body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep).**

	SDG 9: Industry, Innovation, and Infrastructure	Target 9.1 Develop quality, reliable, sustainable and resilient infrastructure, including regional and transborder infrastructure, to support economic development and human well-being, with a focus on affordable and equitable access for all.

Classification of EV Charging

Mode 1 pertains to Alternate Current (AC) charging using a standard socket outlet and its use is not recommended.
Mode 2 pertains to AC charging using a standard socket outlet with inbuilt protection and control capability. It is typically used for home charging.
Mode 3 pertains to AC charging having a separate device to supply power to the EV and is used for commercial or public charging.
Mode 4 pertains to Direct Current (DC) charging having a separate device to supply power to the EV and is used for commercial or public charging.

The categoriation of EV charging by power level (power ratings) is given below:

	Power (P) level	Current Type	Compatible EV Segments
Normal Power Charging	P ≤ 7kW	AC & DC	E-2Ws, E-3Ws, E-cars, other LCVs (up to 1 ton)
	7 kW < P ≤ 22kW	AC & DC	
High Power Charging	22kW < P ≤ 50kW	DC	E-cars, LCVs and MCVs (1-6 tons)
	50kW < P < 200kW	DC	

Reference: https://www.niti.gov.in/sites/default/files/2021-08/HandbookforEVChargingInfrastructureImplementation081221.pdf

2.3.2 EV Charging Stations

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of EV charging stations for Two Wheelers created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of EV charging stations for Two Wheelers
	Number of EV charging stations for Four Wheelers created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the number of EV charging stations for four Wheelers
	Work order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work completion certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
2	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter the number of EV charging stations created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
3	Number of functional charging points	Enter Total Number of functional charging points in the local body
4	Total Number of Charging station in the local body	Enter Total Number of Charging station in the local body
	Number of charging stations with renewable energy	Enter Number of charging stations with renewable energy
	Geotagged photographs of EV charging point	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
1, 3, and 4	Details of the EV charging stations	Upload details of EV charging stations, number of functional charging points and use of renewable energy in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.3.2 EV Charging Stations

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Name of the EV Charging Station created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Date of Installation of the EV Charging Station (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Address of the EV Charging station (Local Body should only enter alphanumerical values)
1	2	3	4

Google Map location link of EV Charging station (Local Body should enter valid google map link)	Latitude of the EV Charging Station	Longitude of the EV Charging Station	EV Charging station used for (2 Wheelers/4 Wheelers/Both) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
5	6	7	8

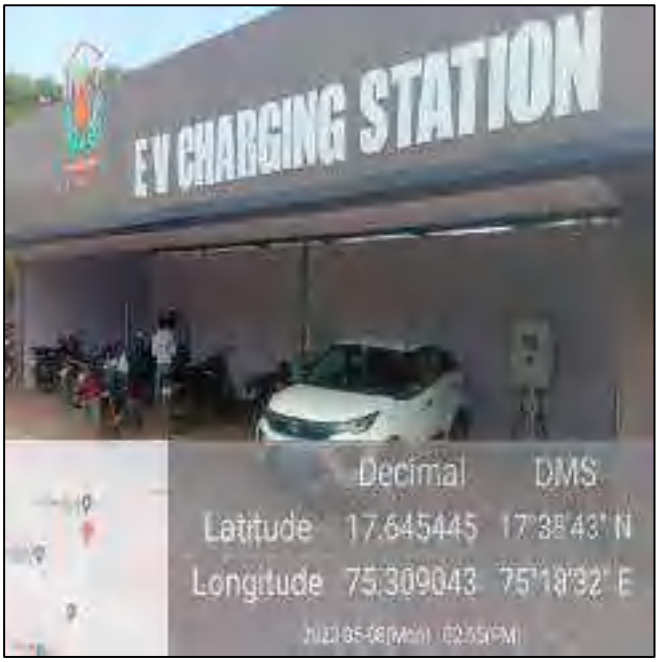
Total number of functional charging points available at Charging Station (Local Body should only enter whole values)	Does the Charging Station use renewable sources of energy? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.3.2 EV Charging Stations

The images are for illustrative purpose only.

2.4 Reduction of Noise Pollution — Marks 150

Noise pollution refers to the unwanted/disturbing sound that impacts the health and well being of humans and animal life to a harmful degree. Caused by both natural and human activities, noise pollution's origin is largely anthropogenic. Some of its major sources are industrial facilities, aircraft, loudspeakers, crackers, etc. When used at high volume, some other appliances also contribute to noise pollution, like television, transistor, radio, etc. In this indicator, local bodies will be evaluated on their efforts to curb noise pollution.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness activities for prevention of noise pollution and honking. (Relative Marking)		75
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
	Second Quarter (Oct– Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
	Third Quarter (Jan-March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	25	
2	Copy of order- restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit		50
3.	Presence of Silent zones.		25
	Yes	25	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- The details of public awareness activities taken up quarterly- in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format- quarterly.
- Copy of order/notification on restriction of using loudspeakers/ public address system during festivals within permitted time limit.
- Latest Notification issued by the local body specifying silent zone.
- Location of silent zones - google map link
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of awareness activities.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Awareness On Noise Pollution

Standard noise level as per WHO guidelines	
Specific noise environment	**Noise limits (dB)**
Dwelling	30-35
School, playground outdoor	55
Industrial, commercial, traffic areas, indoors and outdoors	70
Ceremonies, festivals and entertainment events	100
Music through headphones/earphones	85

Ambient Air quality standards in respect of noise		
Category of area	**Noise limits**	
	Day time (6.00 am to 10.00 pm)	Night time (10.00 pm to 6.00 am)
Industrial area	75dB	70dB
Commercial area	65dB	55dB
Residential area	55dB	45dB
Silence zone	50dB	40dB

https://cpc.nic.in/who-guidelines-for-noise-quality/

Criteria for Silence ones

1. Silence zones are areas within a 100-meter radius of hospitals, educational institutes, and courts, declared by competent authorities.
2. In these zones, vehicular horns, loudspeakers, and crackers are prohibited.

Mitigation measures for noise pollution

Natural barriers

1. Bamboo
2. Vegetation Barrier
3. Earth Berms
4. Green vertical Gardens

Engineered Barriers

1. Transparent Acrylic Panels
2. Noise Barrier Walls
3. Gabion Walls
4. Reflective Barriers

2.4 Reduction of Noise Pollution

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized for for prevention of noise pollution and honking during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organized for prevention of noise pollution and honking during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs of awareness events	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Is there a banning document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit	Upload the document for restriction on use of loudspeakers/ public address system during festivals after permitted time limit
3	Is there a silent zone in the local body?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Latest Notification issued by the local body specifying silent zone.	Upload the details of Latest Notification issued by the local body specifying silent zone in compiled PDF format
	Location of silent zones	Enter google map link of the silent zones
	Geotagged photographs of silent zones	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.4 Reduction of Noise Pollution

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of conducting awareness activities for prevention of noise pollution and honking (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post link for prevention of noise pollution and honking (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
1	2	3

Number of participants at the awarenss activity (Local Body should only enter whole values)	Activity conducted at (Public Place/Private Institution/Educational Institution/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.5 Awareness on Climate Change

Marks 250

Climate change refers to long term shifts in temperature and weather patterns in a region. Such changes can be natural or anthropogenic. However, studies suggest that the temperature of the Earth is increasing for the last 150 years due to rise in GHG emissions. Through this indicator, local bodies will be evaluated based on the activities organized by them to create awareness regarding Climate Change .

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of events organized to create awareness regarding climate change during:(Relative Marking)		150
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Second Quarter (Oct- Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Third Quarter (Jan–March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
2.	Recording of Extreme Weather Events		100
	Yes	100	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Details of public awareness activities taken up- quarterly in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed excel format- quarterly.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of awareness events.
- Mapping of Extreme Weather Events/Disasters in the Local Body during last 5 years in the Local Body.
- Details of Extreme Weather Events in prescribed excel format.
- ***Noe - Mapping of Exreme Evens/Disasers in he Local Body during las 5 years in he Local Body should be done. Exreme weaher evens include heavy rainfall, floods, landslides, ropical cyclones, heawave, lighning & hundersorms ec.***
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 13: Climate Action	Target 13.2: Integrate climate change measures into national policies, strategies and planning. Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

2.5 Awareness on Climate Change

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of events organized to create awareness regarding climate change during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events organized to create awareness regarding climate change during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during second quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events organized to create awareness regarding climate change during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events organized to create awareness regarding climate change during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Details of events organized to create awareness regarding climate change	Upload details of events organized to create awareness regarding climate change in prescribed excel sheet format
2	Is the local body mapping Extreme Weather Events/Disasters in the Local Body during last 5 years	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Details of Extreme Weather Events	Upload details of Extreme Weather Events in prescribed excel format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.5 Awareness on Climate Change

Details required in prescribed Excel Sheet

Type of disaster	Year	Population/GP ward affected	Nature of Loss (Human lives, infrastructure, vehicles/ livestock etc)	Occurrence of disaster by season (number of events)		
				Summer (Feb-May)	Monsoon (Jun-Sep)	Winter (Oct-Jan)
Flood						
Drought						
Cyclone						
Landslides						
Heavy rainfall						
Heatwave						
Other (Mention)						

Sr.No	Name of the awareness activity regarding climate change (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3

Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October-December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness activity (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

2.6 Preparedness for Disaster Management — Marks 200

Disasters highlight the interconnectedness of all beings. The impact on one aspect of the ecosystem can have ripple effects on others. It serve as a reminder that the well-being of humans, animals, and the environment are intertwined and should be considered holistically in disaster management efforts. Maharashtra has prepared State Disaster Management Plan to build a safe and disaster resilient State by developing a holistic, proactive, multi-disaster oriented and technology driven strategy through a culture of prevention, mitigation, and recover. This indicator will analyze the involvement of the local bodies in the disaster preparedness and response phase.

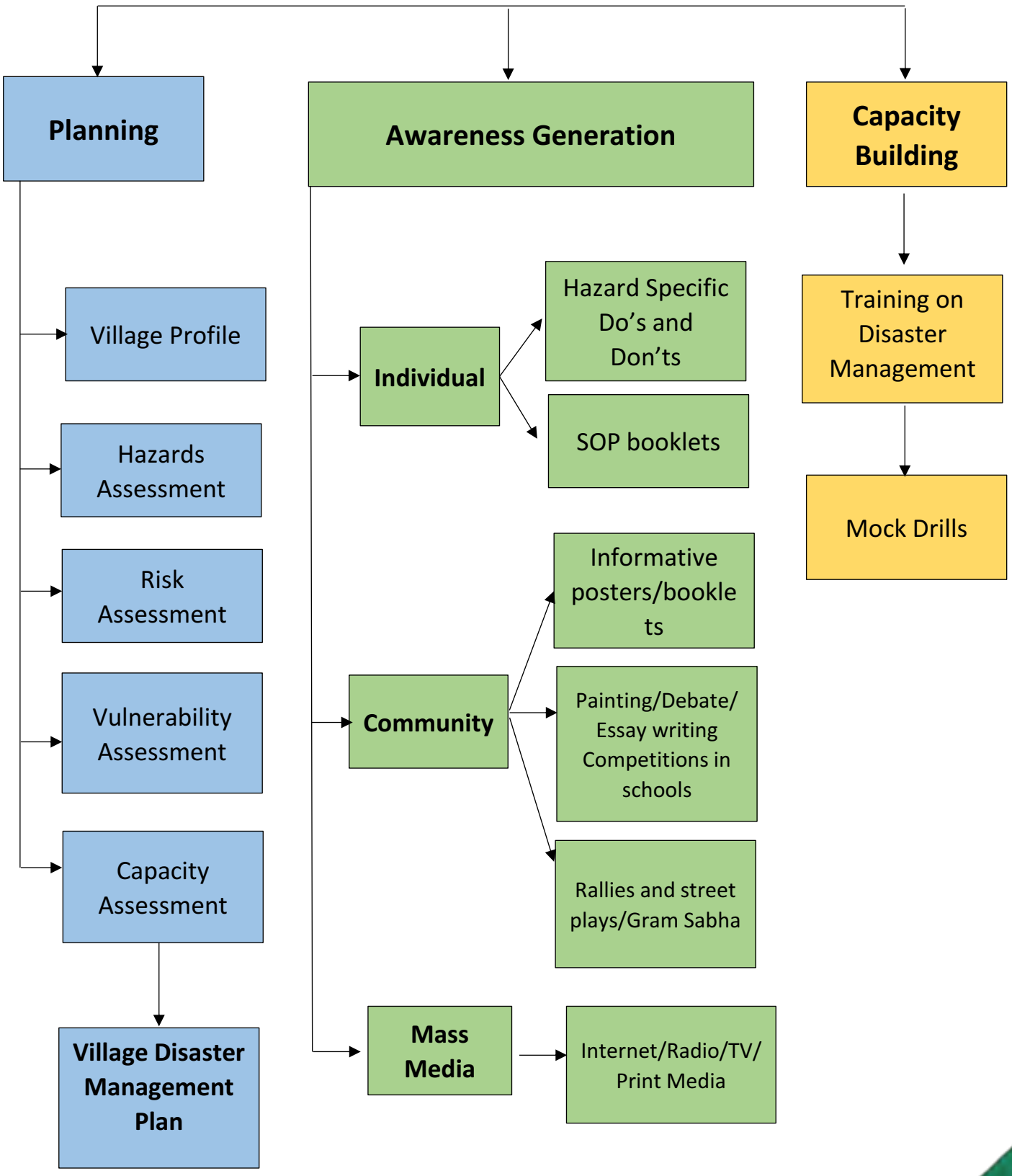
	Evaluation mechanism	Marks
1.	Formation of Village Disaster Management Committee (VDMC)	50
2	Village Disaster Management(DM) plan under Gram Panchayat Development Plan (GPDP)	50
3	Capacity building sessions on managing disasters for local body stakeholders organized by the Village Disaster Management Committee(VDMC)	50
4	Number of awareness drives conducted by local bodies regarding disaster management (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Copy of Village Disaster Management Committee (VDMC) formation letter and members list.
- Copy of updated village Disaster Management plan.
- Photo of village Disaster Management plan on the notice board of Gram Panchayat.
- Notices of the capacity building sessions conducted by VDMC annually. The sessions should be conducted before monsoon and details submitted along with copy of meeting registers.
- Total number of awareness drives- details in prescribed Excel format.
- Copy of yearly training schedule on capacity building sessions.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator

	SDG 13: Climate Action	Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

Steps to be taken for Disaster Management by Rural Local Body

Preparation of Village Disaster Management Plan

Step 01	Village level meeting to prepare VDMP and analyzing disaster history in the Village.
Step 02	Preliminary survey of village by the committee and sharing of objectives for VDMP. As well as defining roles & responsibilities for promoting Disaster Risk Resilience.
Step 03	Social mapping indicating various social factors in the village; Hazard ,Risk and Vulnerability Mapping; Indication of Village level mitigation needs/projects.
Step 04	Resource and Capacity mapping; awareness generation and response planning.
Step 05	Identification of sources of finances/funds, drafting of VDMP by committee and annexing other useful information.
Step 06	Plan management Preparation, testing and revision of plan periodically.

2.6 Preparedness for Disaster Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the local body formed Village Disaster Management Committee (VDMC)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Village Disaster Management Committee (VDMC) formation letter and members list	Upload Copy of Village Disaster Management Committee (VDMC) formation letter and members list in compiled PDF
2	Has the local body prepared Village Disaster Management(DM) plan under Gram Panchayat Development Plan (GPDP)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of updated village Disaster Management plan	Upload Copy of updated village Disaster Management plan in PDF format
	Photograph of village Disaster Management plan on the notice board of Gram Panchayat	Upload photograph of village Disaster Management plan on the notice board of Gram Panchayat in PDF format
3	Number of capacity building sessions on managing disasters for local body stakeholders organized by the Village Disaster Management Committee(VDMC)	Enter number of capacity building sessions on managing disasters for local body stakeholders organized by the Village Disaster Management Committee(VDMC)
	Notices of the capacity building sessions conducted by VDMC annually	Upload notices of the capacity building sessions conducted by VDMC annuallys in compiled PDF format
	Copy of yearly training schedule on capacity building sessions	Upload Copy of yearly training schedule on capacity building sessions in compiled PDF format
4	Number of awareness drives conducted by local bodies	Enter number of awareness drives conducted by local bodies
	Details of awareness drives	Upload details of awareness drives in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

2.6 Preparedness for Disaster Management

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Name of the awareness drive regarding disaster preparedness (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness drive (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)
1	2	3

Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Social Media link of the awareness drive (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Jal

Total Marks:1,900

3 Jal

S/N	Action Points	Marks
3.1	**Water Resource Conservation and Rejuvenation**	**450**
3.2	**Water Harvesting**	
3.2.1	Rainwater Harvesting in Public Buildings	200
3.2.2	Rainwater Percolation Pits	100
3.2.3	Aquifer Recharge (Wells/Borewells)	250
3.3	**Water Budgeting and Auditing**	**150**
3.4	**Water Management**	
3.4.1	Water Efficient Farming	100
3.4.2	Water Supply Management	150
3.4.3	Wastewater Management	100
3.5	**Promotion of Sustainable festivals**	**200**
3.6	**Wetland Conservation**	**100**
3.7	**Panchayat Development Index**	**100**
Total		**1,900**

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation — Marks 450

Water is indeed an essential resource to sustain life on earth. However, overexploitation and excessive use has put relenting stress on our water bodies. To mitigate this situation, Government of Maharashtra undertook water conservation through the flagship Jalyukta Shivar Abhiyan. This indicator analyses how the local water resources (lakes, ponds, and rivers) are being conserved by the local bodies.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Water resource conservation plan approved by the WSSC	50
2.	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or by repair during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative marking)	100
3.	Water storage capacity added through rejuvenation of existing waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in cubic meters) (Relative Marking)	50
4.	Number of waterbodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative marking)	50
5.	Number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
6.	Water storage capacity added through creation of new waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in cubic meters) (Relative Marking)	50
7.	CCT / Deep CCT projects implemented in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
8.	Catchment Area Treated (in ha) through CCT/ Deep CCT projects implemented in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Copy of water resource conservation plan approved by the Water Supply And Sanitation Committee (WSSC).
- Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0- details in prescribed excel format.
- Number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0-details in prescribed excel format.
- Location of all water bodies (rejuvenated, repaired, cleaned) – google map link.
- Water storage capacity added for every project (in cubic meters).
- Details of CCT (Continuous Contour Trench) and Deep CCT projects- length of the projects (in meter)
- Copy of Measurement Book- for all works undertaken during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
- Details of catchment area treated in Hectares (ha)
- Physical and financial progress brief- Work Order and Work Completion Certificate for all activities undertaken during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 6: Clean water and Sanitation	Target 6.6: Protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Is Water resource conservation plan prepared by the local body	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Water resource conservation plan approved by the WSSC	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Water resource conservation plan approved by the Water Supply And Sanitation Committee (WSSC)	Upload copy of water resource conservation plan approved by the Water Supply And Sanitation Committee (WSSC) in PDF format
2 and 5	Total number of waterbodies in the local body	Enter total number of waterbodies in the local body
2	Number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work	Enter number of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs of rejuvenated waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
3	Total water storage capacity added through rejuvenation of existing water bodies in m3.	Enter total water storage capacity added through rejuvenation of existing water bodies in m3
2 and 3	Details of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work	Upload details of waterbodies rejuvenated by removing silt or through repair work in prescribed excel sheet format
4	Number of waterbodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of waterbodies cleaned by removing algae or solid waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs algae or solid waste removing activity	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
5	Number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
5	Number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of new waterbodies created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs of newly created waterbodies during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
6	Total water storage capacity added through creation of new waterbodies bodies in m3.	Enter total water storage capacity added through creation of new water bodies in m3
5 and 6	Details of new waterbodies created	Upload details of new waterbodies created in prescribed excel sheet format
7	Number of CCT / Deep CCT projects implemented during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of CCT / Deep CCT projects implemented during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Copy of Measurement Book	Upload photos of measurement book in compiled pdf format
	Geotagged Photographs of CCT / Deep CCT projects	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
8	Catchment Area Treated (*in Ha*) through CCT/ Deep CCT projects implemented in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter the total treated catchment area during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 through CCT/ Deep CCT projects
7 and 8	Details of CCT / Deep CCT projects	Upload details of CCT / Deep CCT projects in prescribed excel sheet format
2, 4, 5 and 7	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr.No	Name of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of completion of the rejuvenation the water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map Location Link of the water body rejuvenated during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Amount of silt removed in cubic meters during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Water Storage Capacity added through rejuvenation of the water body (in cubic meter). (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the conservation and rejuvenation of the water bodies (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7	8

Work order number for the conservation and rejuvenation of the water bodies (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Financial Brief of the water conservation and rejuvenation of the water bodies in "Rs" (Local Body should only enter numeric values.)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Name of the new water body created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of creation of new waterbody (Abhiyan Period 1st June 2024-31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the newly created water body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google Map location link of the newly created water body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Water storage capacity added through creation of newly created waterbodies (in cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the creation of new water body (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7

Work order number for the creation of new water body	Financial Brief of the water creation of new water body in "Rs'	Water Body created by (Local Body/Private Institution/NGO/Local Community/Other) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr.No	Name of the awareness drive regarding disaster preparedness (Local Body should only enter alphanumerical values)	Date of the awareness drive (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Activity conducted in which quarter of the Abhiyan Period [First (July-September), Second (October- December), Third (January-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
1	2	3	4

Social Media link of the awareness drive (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Catchment Area Treated (in ha) through CCT/ Deep CCT projects implemented in Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)	Date of the work order for the CCT/Deep CCT projects (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
5	6	7

Work order number for the CCT/Deep CCT projects	Financial Brief of the for the CCT/Deep CCT projects in "Rs"	CCT/Deep CCT project Implemented by (Local body/Educational Institution/Private Institution/NGO/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.1 Water Resource Conservation and Rejuvenation

The images are for illustrative purpose only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings — Marks 200

Rainwater harvesting (RWH) is a simple technique to collect and store rainwater that runs off from rooftops, parks, roads, open grounds etc. for later use. This indicator will analyze the initiatives by the Local body to harvest rainwater.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Percentage of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects installed before and during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		100
	100%	100	
	75% - 100%	75	
	50% - 75%	50	
	Less than 50%	0	
2.	Rainwater harvested during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Relative Marking)		50
3.	Number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)		50

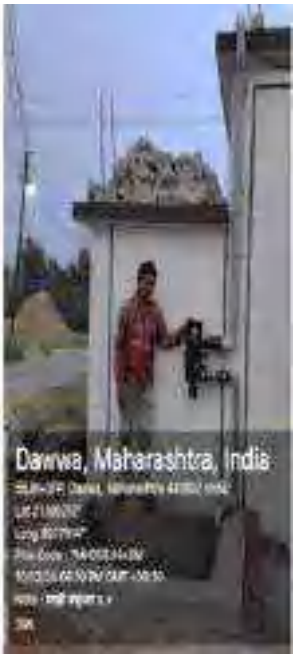
Details required for supporting progress:

- List of public buildings with rooftop rainwater harvesting projects(RWH) in prescribed excel format.
- Location of the public buildings on google map where RWH was done.
- For this indicator, public buildings will refer to any commercial or non-commercial establishment except residential buildings, like: government buildings, educational buildings, theatres, shopping complexes, hospitals etc.
- Rainwater Harvested should be reported in cubic meter; **1 Cubic meter = 1000L**
- Rainwater Systems verified and certified by the local bodies will be considered for evaluation. Local Bodies to ensure:
  - Functional Status of the RWH systems.
  - Catchment area/ rooftop of the RWH systems.
  - Leakages / broken pipes should be avoided
  - Availability of Percolation Points.
- Stagewise geotagged photographs of RWH structures
- Details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted in prescribed excel format.
- Geotagged photographs of promotional activities (size 1 to 2 MB)
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 6: Clean water and Sanitation	Target 6.b Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management. Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Rainwater Harvesting in Public Buildings

Rainwater Harvesting system comprises of (as defined by Jal Shakti Abhiyan):

A system or catchment from where water is captured for storage.

A system of pipes/ducts to carry the harvested water to the storage facility

Filter unit for removal of dirt that comes with rainwater

Storage tank or groundwater recharging structures

The images are for illustrative purpose only

How to Calculate Rainwater Harvested

The formula for calculating the amount of rainwater harvested annually is given as follows:
If, Q = Amount of Rainwater which can be harvested in Liters,
M = Mean Annual Rainfall in millimeters (mm),
A = Catchment area in square meters, (sq m)
R = Runoff coefficient, losses due to unavoidable small leakages in the gutter downpipe system, or rainfalls that are too light to produce sufficient runoff or a possible overflow of gutters in the case of an extreme downpour.

Then,
Q = M*A*R,
The Runoff coefficient varies with the type of rooftop material, the type of materials and their runoff coefficient are given below.

Type	Runoff Coefficient
Galvanized iron sheet	>0.9
Corrugated Metal sheets	0.7-0.9
Tiles	0.8-0.9
Concrete	0.6-0.8
Brick Pavement	0.5-0.6
Rocky Natural Catchment	0.2-0.5
Soil with slope	0-0.3
Green Areas	0.05-0.1

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of public buildings in the local body.	Enter number of public buildings in the local body.
	Total number of the of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects	Enter number of Public Buildings with functioning Rainwater harvesting projects installed before and during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Stage wise geotagged photographs of the rainwater harvesting system	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Total amount of the Rainwater Harvested during Abhiyan Period in cubic meters	Enter total amount of the Rainwater Harvested during Abhiyan Period in cubic meters
	Details of the public buildings with Rainwater Harvesting System	Upload details of public buildings with Rainwater Harvesting System in prescribed excel sheet format
3	Number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0	Enter number of promotion activities of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0
	Details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted	Upload details of promotional activities of RWH on private properties, percolation pits, efficient water use conducted in prescribed excel format
	Geotagged photos of promotional activities	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr.No	Public building with rooftop rainwater harvesting system installed during (Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0, Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of Rainwater Harvesting system. (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location Link of the public building with rooftop rainwater harvesting system installed (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system	Longitude of the public building with rooftop rainwater harvesting system
5	6	7	8

Total amount of rain water harvested during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Cubic meter) (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the Rainwater Harvesting system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Is there any utility of the harvested rainwater? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
9	10	11

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Date of conducting promotion activity of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Abhiyan Period 1st June 2024- 31st March 2025) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format)	Social Media Post Link of the promotion activity of RWH on private properties, percolation pits and efficient water use conducted during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter,etc.)
1	2	3

Activity conducted by (Public Place/Educational Institute/Private Institute/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown)	Total number of participants (Local Body should only enter whole values)
4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.2.1 Rainwater Harvesting in Public Buildings

The images are for illustrative purpose only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits — Marks 100

Rainwater percolation is a simple technique to facilitate groundwater recharge through infiltration of the surface run off. This indicator evaluates the initiatives taken by the local bodies to ensure groundwater recharge though rainwater percolation pits.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Identification and mapping of high and low-lying areas for planning of percolation pits	25
2.	Number of new percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	**Upkeep:** Number of functional and maintained percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0 and 4.0	25

Details required for supporting progress:

- Maps showcasing high lying and low-lying areas.
- Number of new percolation pits created during and before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel format.
- Copy of work order/ MoU with NGO/Corporates for creation of percolation pits.
- Capacity of the project and project brief.
- Location of the percolation pits on google map.
- Stagewise geotagged photographs (size 1 to 2 MB).
- **Percolation pits which are not connected to rainwater harvesting projects will be considered for evaluation.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by Local Body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep)**

	SDG 6: Clean water and Sanitation	Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Has the local body identified and mapped high and low-lying areas for planning of percolation pits	Select from the dropdown options (Yes/No)
	List of high and low-lying areas in the local body	Upload list of high and low-lying areas in the local body in compiled PDF format
	Maps showcasing high lying and low-lying areas	Upload maps showcasing high lying and low-lying areas in compiled PDF format
2	Total number of new percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of new percolation points created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of new percolation pits connected to Rainwater Harvesting System	Enter the total number of percolation pits which are connected to Rain Water Harvesting system
	Work order/ MOU with NGO /Corporates	Upload the compiled PDFs of work order/ MOU with NGO /Corporates
	Capacity of rainwater percolation pits	Enter capacity of rainwater percolation pits
	Stage wise geotagged photographs of the percolation pits	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Details of rainwater percolation pits	Upload details of rainwater percolation pits in prescribed excel sheet format
3	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter number of percolation pits created during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged photographs of maintained percolation pits	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Date of creation of the percolation pit (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the percolation point created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4

Latitude of the percolation pit	Longitude of the percolation pit	Percolation pit created by (local body/private institution/educational institute/local communities/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Work order number for creation of the Percolation Pit
5	6	7	8

Date of the work order for creation of percolation point (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Financial Brief for the creation of the percolation points in 'Rs'	Capacity of the percolation pit created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meters (Local Body can also enter decimal values)
9	10	11

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.2.2 Rainwater Percolation Pits

The images are for illustrative purpose only.

3.2.3 Aquifer Recharge(Wells/ Borewells) — Marks 250

Major dependency on groundwater has led many wells and borewells to dry up posing need for their conservation. Aquifer recharging focuses on increasing the water levels of the aquifer by rejuvenating and recharging the wells and borewells. This indicator evaluates the initiatives taken by the local bodies to ensure ground water recharge.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Mapping of functional, dysfunctional, private and public wells and borewells in the local body.		50
2.	Percentage of dysfunctional wells rejuvenated/recharged during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)		50
3.	Percentage of dysfunctional borewells converted to recharge wells during Majhi Vasundhara Abhiyaan 5.0 (Relative Marking)		50
4.	Percentage of functional borewells developed with recharge infrastructure (Relative Marking)		50
5.	Percentage of wells/borewells with		30
	Green Card	30	
	Yellow Card	15	
	Red Card	0	
6.	Water quality test reports as per drinking water ISO standards from NABL accredited labs		20

Details required for supporting progress:

- Number of all (dysfunctional/functional) private and public wells and borewells in the local body: mapped and geotagged.
- Number of projects taken up for rejuvenation/recharge- in prescribed excel format.
- Copy of physical and financial progress brief of projects.
- Location of the project site on google map.
- Stage wise geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- Work order and maintenance report for the rejuvenation of wells/borewells and recharge infrastructure.
- Details of wells/ borewells with red, yellow and green card – in prescribed excel format.
- Copy of green, yellow and red card.
- Copy of water quality report.
- ***Noe*** *:Water quality report should be tested from NABL accredited labs only.*
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

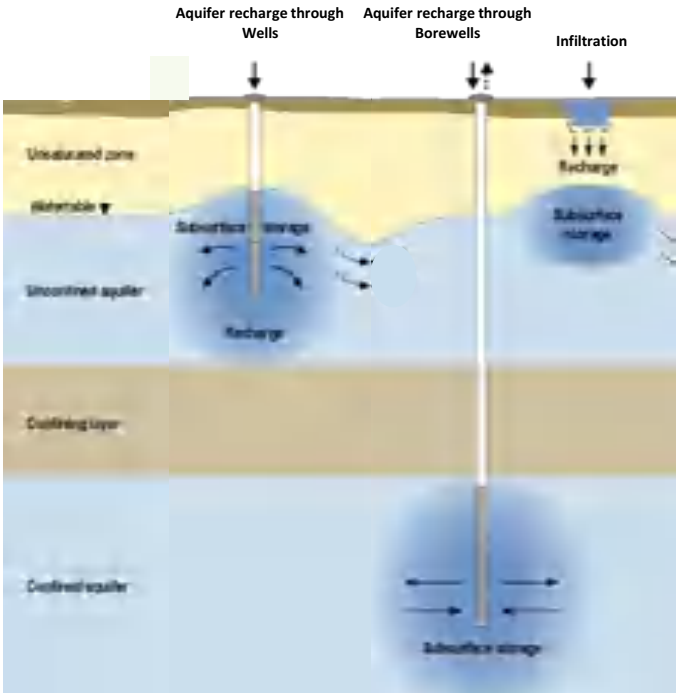

SDG 6: Clean water and Sanitation

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

Target 6.6: Protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.

Aquifer Recharge (Wells/Borewell)

Recharge structure around functional borewell or dysfunctional handpump

Aquifer recharge: Managed aquifer recharge (MAR) is the purposeful recharge of water to aquifers for subsequent recovery or for environmental benefit. It can be done through injection of water in the existing wells and developing a recharge pit with proper filter media around the borewells or handpumps.

The images are for illustrative purpose only

Indian Standard for Drinking Water as per BIS specifications

Drinking Water: Water that is fit for human consumption and supplied from any source (treated or untreated)**.**

Drinking water shall comply with the requirements given in **IS 10500-2012**
Drinking water – specifications

SN	Physical & Chemical Water Quality Test Parameters	Acceptable Limit	Permissible Limit
1	Colour (Ha□n units)	5	15
2	Odour	Agreeable	Agreeable
3	Taste	Agreeable	Agreeable
4	Turbidity (NTU)	1	5
5	Total dissolved solids (mg/L)	500	2000
6	Residual Chlorine (mg/L)	0.2 – 0.5	1
7	pH value	6.5-8.5	No relaxation

Bacteriological, Microplastic and Arsenic content testing to be checked yearly or if complaints received.

Water Quality Check report card for Borewells and Wells

- It is administered by the Health Department.
- Water quality of all the available water sources is checked yearly and based on the results card is generated. Composite score of contamination is calculated out of 100.

Water quality card	Water quality score
Chanderi Card	Consecutive <25 points for 3 years
Green Card	<25 points
Yellow Card	25- 65 points
Red Card	> 70

*Parameters mentioned in the above table is limited and for reference purpose only, for more details please refer to the exhaustive list of IS 10500-2012 Drinking water – specification: https://admin.indiawaterportal.org/sites/default/files/2020-11/bis_10500- 2012_wq_standards_0_0.pdf).

Note - It is recommended that the acceptable limit is to be implemented. Values in excess of those mentioned under 'acceptable' render the water not suitable, but still may be tolerated in the absence of an alternative source but up to the limits indicated under 'Permissible limit', above which the sources will have to be rejected.

3.2.3 Aquifer Recharge(Wells/ Borewells)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of functional, dysfunctional, private and public wells and borewells in the local body which are mapped and geotagged	Enter number of wells and borewells in the local body which are mapped and geotagged: 1.functional 2.dysfunctional 3.private 4.public
	Details of the mapped and geotagged wells and borewells	Upload the mapped and geotagged photos of wells and borewells
2	Number of Dysfunctional wells in the local body	Enter the number of dysfunctional wells in the local body.
	Number of projects taken up for rejuvenation/recharge	Enter number of projects taken up for rejuvenation/recharge
	Number of wells that are rejuvenated/recharged.	Enter number of wells which are rejuvenated/recharged
3	Number of Dysfunctional borewells in the local body	Enter the number of dysfunctional borewells in the local body.
	Number of projects taken up for recharge	Enter number of projects taken up for recharge
	Number of borewells that are recharged.	Enter number of borewells which are recharged
4	Number of functional borewells	Enter number of functional borewells
	Number of functional borewells with recharge infrastructure	Enter number of functional borewells with recharge infrastructure
2, 3 and 4	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Before and After photographs of the rejuvenated/recharged wells/borewells and recharge infrastructure	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Details of well/borewells rejuvenation/recharge work	Upload details of well/borewells rejuvenation/recharge work in prescribed excel sheet format
	Maintenance Report for the rejuvenated wells/ recharged borewells	Upload combined PDFs of the maintenance plans for the rejuvenated wells/ recharge borewells

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.3 Aquifer Recharge(Wells/ Borewells)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
5	Number of wells in the local body	Enter number of wells in the local body
	Number of wells in the local body with Green/Yellow/Red card	Enter number of wells in the local body with Green/Yellow/Red card
	Number of borewells in the local body	Enter number of borewells in the local body
	Number of borewells in the local body with Green/Yellow/Red card	Enter number of borewells in the local body with Green/Yellow/Red card
	Details of wells/ borewells with red, yellow and green card	Upload details of wells/ borewells with red, yellow and green card in prescribed excel format
	Copy of green, yellow and red card	Upload copy of green, yellow and red card in compiled PDF format
6	Has the local body conducted water quality test reports as per drinking water ISO standards from NABL accredited labs	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of water quality report	Upload copy of water quality report in PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.2.3 Aquifer Recharge(Wells/ Borewells)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Is this a well or borewell (Select from dropdrown option)	Name of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of well/borewell rejuvenation (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Address of the rejuvenated well/borewell (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the well/borewell rejuvenated (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7	8

Project cost for well/borewell rejuvenation in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Borewell/Well rejuvenation conducted by (Local Body/ Educational Institutes/Private Institutes/Local Communities/Others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the well/borewell have a Green/Yellow/Red card (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Does the borewell have recharge infrastructure ? (Yes/No/NA) (Local Body should choose appropriate option from dropdown. If the row is selected for WELL, please select NA. If the row is selected for BOREWELL, please select Yes or No)
9	10	11	12

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.3 Water Budgeting and Auditing

Marks 150

Water budgeting is a method of quantifying the requirement and availability of water in a Gram Panchayat. It is prepared as a part of the Village Action Plan for dissemination among the local community to improve the agriculture water-use efficiency by adopting micro-irrigation and/ or adopt cropping patterns suiting the agro-climatic zone. This enables local bodies to take steps towards water conservation in their area.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Measurement of rainfall using rainwater gauge and record maintenance in logbook		20
2.	Submission of water budget report prepared by the Gram Panchayat		20
3.	Actions taken as per the water budget		50
4.	Local Body's water supply system audit		20
	Yes	20	
	No	0	
5.	Percentage of recommendations implemented as per Local Body's water supply system audit		40

Details required for supporting progress:

- Amount of rainfall recorded by rainwater gauge - monthly logbook.
- Copy of Water budgeting report approved by the Gram Sabha.
- Copy of Local Body's water supply system audit report from Samajik Lekha Parikshan Samiti /Social Audit Committee or authorized by competent authority.
- Water budget displayed on the notice board of the Gram Panchayat office – Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB)
- Documentary evidence for implementation of water audit recommendation(work order)
- Work completion certificate of recommendations.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

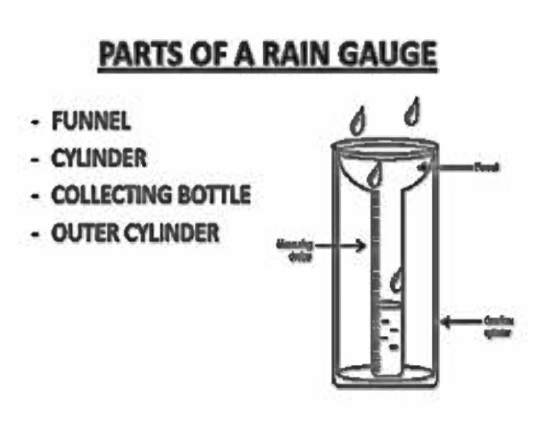
SDG 6: Clean water and Sanitation

Target 6.4: By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity.

Target 6.5: By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate.

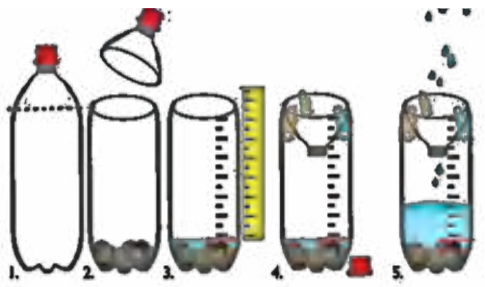
Rain Gauge Guidelines

1. Keep a pot of a certain size in the rain as determined by the Indian Meteorological Department (if you cut the starting part (mouth) of a 1-litre plastic bottle and keep it upside down in the bottle itself, such a pot will be made).
2. This pot can be kept anywhere in the village, as it receives approximately the same amount of rain everywhere in the village.
3. It is necessary to mark the bottle by a measuring scale in mm at a specific length. Fill the bottom of the bottle with small pebbles and sand for weight (for stability). Measure the amount of rainwater collected in the pot within 24 hours (or at a certain time).
4. In these 24 hours (or after a certain period), suppose water of 10 mm height is stored in the pot (or bottle), then the village is said to have received 10 mm of rainfall.
5. If rainwater is allowed to be stored without any runoff, it will form a layer with a thickness of 10 mm on the ground.

Rain gauge apparatus

Recycled rain gauge

Crop Water Budgeting
(Action taken as per Water Budget)

Village Watershed Development Committee and Gram Panchayat to map and discuss the available water resources

↓

Assessment of perennial water resources, soil testing, evaluate crop choices and crop yield with farmers

↓

Analysis of pumping hours, water usage, current market trends and crop profitability and prepare crop water budget

↓

Develop crop plan considering the ground feasibility and efficient water use, addressing the potential regulations

Villagers examine a natural resources map of their region.
Image Source - WOTR.

Water Budgeting Tool for improving water governance at local level.
Image Source - WOTR.

Crop water budget tools developed by Watershed Support Services and Activities Network (WASSAN) and Watershed Organization Trust (WOTR), can be used by the local bodies.
References - https://www.wassan.org/wp-content/uploads/2022/03/Crop_Water_Budgeting.pdf
https://wotr-website-publications.s3.ap-south-1.amazonaws.com/Water_Budgeting_Brochure_English.pdf

Source: How to facilitate "Crop Water Budgeting" by Watershed Communities, A Process guide by WASSAN.

3.3 Water Budgeting and Auditing

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Details of the Rainfall Record in logbook	Upload photos of logbook in compiled pdf of the monthly rainfall records.
2	Has the local body prepared water budget?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Water Budget of the Gram Panchayat	Upload the compiled PDFs of water budget
3	Work Order for actions taken for water budget	Upload the compiled PDFs of work order that have been taken as per the water budget
4	Has the local body conducted water supply system audit ?	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Water supply system audit report	Upload the water supply system audit report
5	Has the local body implemented the recommendations as per the water supply system audit	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Number of recommendations given during water supply system audit	Enter number of recommendations given during water supply system audit
	Number of recommendations implemented during water supply system audit	Enter number of recommendations implemented during water supply system audit
	Implementation report as per recommendations of the water supply system audit	Upload the compiled PDFs of implementation reports

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.4.1 Water Efficient Farming

Marks 100

Micro - irrigation techniques not only help in water saving, but also in reducing fertilizer usage, labor expenses, other inputs and input costs, besides sustaining soil health. Micro - irrigation systems deliver water savings up to 40% over conventional flood irrigation methods, along with appreciable crop productivity and income enhancement. This indicator encourages the local bodies to bring more farmland under drip irrigation.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Percentage of farmland covered under drip irrigation/micro irrigation projects before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
2.	Percentage of farmland brought under drip irrigation/micro irrigation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Total farmland in the Local Body in Hectares (ha).
- Total farmland covered under drip irrigation/micro irrigation projects in Hectares (ha) as certified by Taluka Krishi Adhikari.
- Details of beneficiary taken advantage of Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana in prescribed excel format.
- Physical and Financial project brief.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 2: Zero hunger	Target 2.4: By 2030, ensure sustainable food production systems and implement resilient agricultural practices that increase productivity and production, that help maintain ecosystems, that strengthen capacity for adaptation to climate change, extreme weather, drought, flooding and other disasters and that progressively improve land and soil quality.
	SDG 6: Clean Water and Sanitation	Target 6.4: By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity.

3.4.1 Water Efficient Farming

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1 and 2	Total farmland in the local body	Enter total area of farmland in hectares in the local body
1	Total farmland covered under drip irrigation/micro irrigation projects before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total area of farmland covered under drip irrigation/ micro irrigation projects in hectares in the Local Body as certified by Taluka Krishi Adhikari before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Total available farmland for drip irrigation/micro irrigation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Ha)	Enter Total available farmland for drip irrigation/micro irrigation during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in Ha) (Available farmland= (Total farmland in the local body - (Total farmland covered under drip irrigation/micro irrigation)
2	Total farmland brought under drip irrigation in the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total area of farmland brought under drip irrigation/ micro irrigation projects in hectares in the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 as certified by Taluka Krishi Adhikari
1 and 2	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Details of farmland and beneficiary taken advantage of Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana	Upload details of farmland and beneficiary taken advantage of Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana in prescribed excel sheet format
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.4.1 Water Efficient Farming

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. no	Address of the farmland under drip irrigation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is the farmland covered under Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana? (Yes/No) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3

Name of the beneficary of the Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (If the farmland is not covered under PMKSY, please mention N/A) (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the installation of drip irrigation/mirco irrigation projects (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Google map location of the farmland under drip irrigation (Local Body should enter valid google map link.)
4	5	6

Latitude of the farmland	Longitude of the farmland	Total area of the said farmland in Hectares (ha) (Local Body can also enter decimal values)
7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.4.1 Water Efficient Farming

The images are for illustrative purpose only.

3.4.2 Water Supply Management — Marks 150

Access to safe and adequate water is a necessity but many households still lack this facility. Government of India through Jal Jeevan Mission promotes access to piped water supply. This indicator examines the effectiveness of the mission in rural households.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of Water Supply and Sanitation Committee		30
	Yes	30	
	No	0	
2.	Percentage of properties connected with piped water supply (Relative Marking)		50
3.	Har Ghar Jal Certificate received by the gram panchayat		20
	Yes	20	
	No	0	
4.	Identification and training of Nal Jal Mitras		50
	Yes	50	
	No	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of Water Supply and Sanitation Committee formation letter and members list.
- Details of properties (households, education institutes, anganwadi centers) in prescribed excel format.
- Copy of report from JJM portal for the local body.
- Copy of Har Ghar Jal certificate.
- Copy of Nal Jal Mitra training reports.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 6: Clean Water and Sanitation

Target 6.1: By 2030, achieve universal and equitable access to safe and affordable drinking water for all.
Target 6.4: By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity.

3.4.2 Water Supply Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have Water Supply and Sanitation Committee	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Water Supply and Sanitation Committee formation letter and members list	Upload Copy of Water Supply and Sanitation Committee formation letter and members list in compiled PDF format
2	Total number of households	Enter total number of households
	Number of households that have access to piped water supply	Enter total number of households that have access to piped water supply
	Details of households	Upload details of households in prescribed excel sheet format
	Total number of schools and anganwadi centers/educational institutes	Enter total number of schools and anganwadi centers/educational institutes
	Number of schools and anganwadi centers/educational institutes with piped water supply	Enter total number of schools and anganwadi centers/educational institutes with piped water supply
	Details of schools and anganwadi/educational institutes	Upload details of schools and anganwadis/educational institutes in prescribed excel sheet format
	Copy of JJM portal for the local body	Upload copy of JJM portal in pdf format for the local body depicting the percentage of household, schools and anganwadi centers with piped water supply
3	Has the local body received Har Ghar Jal Certificate	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Har Ghar Jal certificate	Upload Copy of Har Ghar Jal certificate in PDF format
4	Has the local body identified and carried out training of Nal Jal Mitras	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Copy of Nal Jal Mitra training reports	Upload Copy of Nal Jal Mitra training reports in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.4.2 Water Supply Management

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Please Select: Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should select from dropdown options)	Name of the Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Household/Schools and Anganwadi centres (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the Household/Schools and Anganwadi centres with piped water supply (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude	Longitude
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.4.3 Wastewater Management

Marks 100

With depletion of the water resources, it has become a necessity to treat and reuse the used water. Government of India through Swachh Bharat Mission promotes greywater treatment and reuse in the rural areas. This indicator examines the effectiveness of wastewater management strategies adopted by the local bodies.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Presence of functional Greywater treatment facility (community/individual soak pits)		50
	Yes	50	
	No	0	
2.	Percentage of water reused (Relative Marking)		50
	More than 75%	50	
	50% - 75%	40	
	25% - 50%	30	
	Less than 25%	0	

Details required for supporting progress:

- Location of greywater treatment facility – google map link.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB).
- Copy of treatment facility plan and technology brief.
- Physical and financial project brief.
- Details of water collected, treated and reused – logbook.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

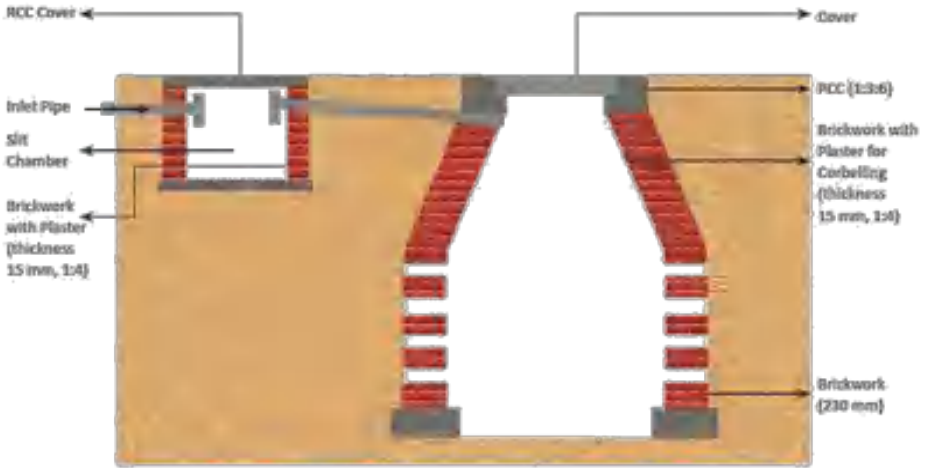
SDG 6: Clean water and Sanitation

Target 6.b: Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.

Target 6.3: By 2030, improve water quality by reducing pollution, eliminating dumping and minimizing release of hazardous chemicals and materials, halving the proportion of untreated wastewater and substantially increasing recycling and safe reuse globally.

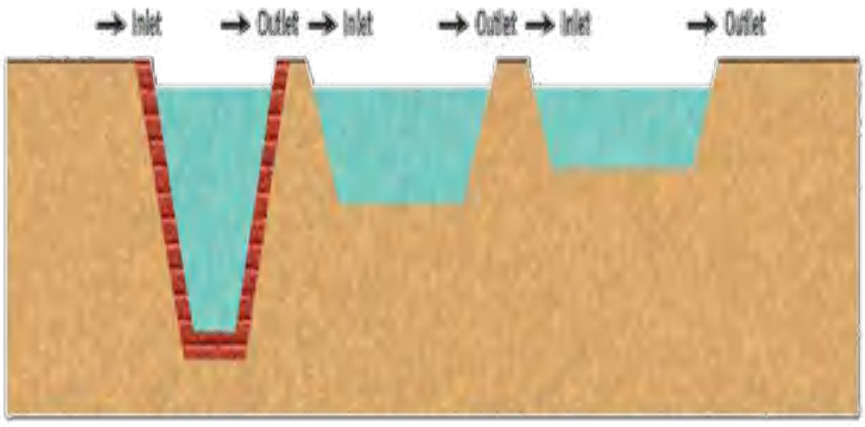
Types of Greywater Management System

Community Leach Pit

A community leach pit is a large, lined pit shared by several houses that treats greywater (kitchen and washing wastewater) by slowly soak into the ground.

Waste Stabiliation Ponds

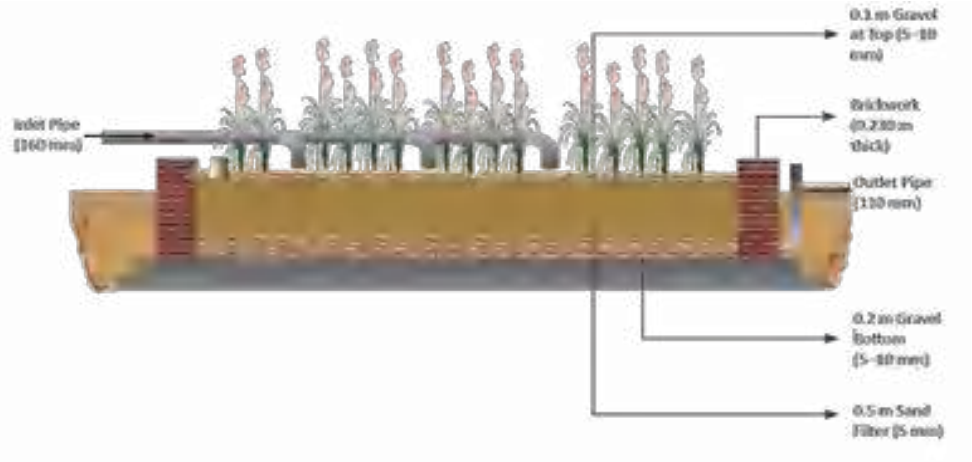

Waste stabilization ponds offer a low-cost, natural way to treat greywater using a series of ponds where sunlight, microbes, and algae work together to remove pollutants.

The images are for illustrative purpose only.

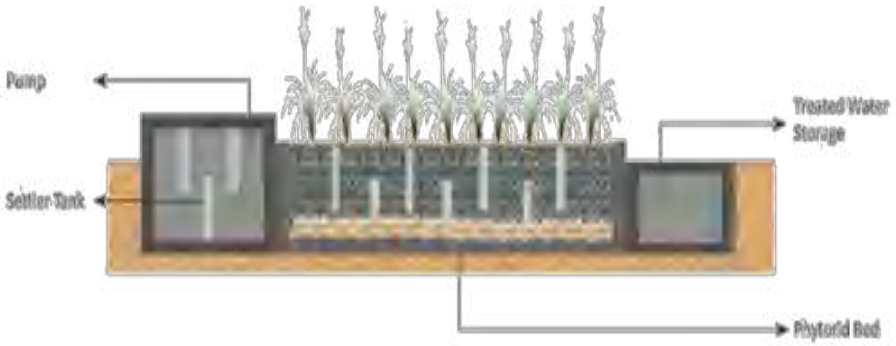
Types of Greywater Management System

Phytorid Technology

Phytorid technology uses a constructed wetland system with plants to naturally treat greywater for safe reuse.

Constrcted Wetlands

Constructed wetlands mimic nature's water filters, using plants, gravel, and microbes to effectively treat greywater (bathroom/kitchen wastewater) for irrigation or discharge.

The images are for illustrative purpose only.

3.4.3 Wastewater Management

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have functional Greywater treatment facility (community/individual soak pits)	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Location of greywater treatment facility	Enter google map link of greywater treatment facility
	Geotagged Photographs of greywater treatment facility	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Copy of treatment facility plan and technology brief	Upload Copy of treatment facility plan and technology brief in compiled PDF format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance allotted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
2	Amount of water collected (in liters)	Enter amount of water collected (in liters)
	Amount of water treated (in liters)	Enter amount of water treated (in liters)
	Amount of water reused (in liters)	Enter amount of water reused (in liters)
	Details on water collected, treated and reused	Upload photos of logbook in compiled PDF of water collected, treated and reused

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Marks 200

Immersion of idols in water bodies like rivers, lakes, ponds, estuaries, open coastal beaches, wells etc., causes water pollution. It is therefore important that we celebrate festivals in environment-friendly manner by protecting the environment and preventing pollution. This indicator will give an idea about the initiatives that have been taken by the local bodies to reduce water pollution due to idol immersion.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of promotional activities for use of eco-friendly idols and immersion (Relative Marking)	50
2.	Number of artificial immersion spots created (Relative Marking)	30
3.	Percentage of eco-friendly idols sold (Relative Marking)	20
4.	Collection, segregation, processing of worship materials	50
5.	Percentage of collected *Shadu mati*/clay reused (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Total number of sustainable festival promotional activities (eco friendly idols, artificial immersions, donation of clay) details in prescribed excel format.
- Link of Social Media posts in prescribed excel format.
- Details of Ecofriendly idols worshipped.
- Total number and locations of artificial immersion spots created in prescribed excel format.
- Detailed report on *shadu mati*/clay/organic waste collected, segregated, processed and reused.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of eco-friendly immersion promotional activities: street plays, promotion on social media, communication of guidelines to housing societies and festival clubs, donation of *shadu mati*/clay post immersion, etc.
- Promotional activities in the form of drives must have backdrop of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 with date and place of the event.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 6: Clean Water and Sanitation	Target 6.b: Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management.
	SDG 12: Responsible Consumption and Production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature..

Promotion of Sustainable Festivals

Immersion of eco-friendly idols in artificial ponds and dedicated religious waste collection sites to avoid polluting rivers and lakes.

Center for Clay Collection during festivals should be kept open for two days during and after the festival.
Donated clay is supplied to the artisans for reuse.

The images are for illustrative purpose only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of activities conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion	Enter the number promotional activities done by the local body.
	Geotagged Photographs	Upload a compiled pdf of geotagged photos (size 1 to 2 MB) of eco-friendly immersion promotional activities: street plays, promotion on social media, communication of guidelines to different housing societies and festival clubs, implementing a ban of idol immersion in traditional immersion water bodies.
	Details of promotional activies conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion	Upload details of promotional activies conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion in prescribed excel sheet format
2	Number of artificial immersion spots created	Enter number of artificial spots created in the local body
	Details of artificial immersion spots created	Upload details of artificial immersion spots created in prescribed excel sheet format
3	Total number of idols made at community level	Enter the number of idols made at community level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of eco-friendly idols made at community level	Enter the number of eco friendly idols made at community level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of idols made at individual level	Enter the number of idols made at individual level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of eco-friendly idols made at individual level	Enter the number of eco friendly idols made at individual level during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of eco-friendly idols made at individual and community level	Upload details of eco-friendly idols made at individual and community level in prescribed excel sheet format
4	Has the local body prepared the document mentioning Collection, segregation transport and processing of worship material pre and post immersion	Select from the dropdown options (Yes/No)
	Collection, segregation transport and processing of worship material pre and post immersion	Upload the combined PDFs of the report explaining collection/Segregation, transportation and procession of the worship material before and after the immersion
5	Copy of Logbook of collected clay reused	Upload copy of logbook of collected clay in compiled PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet -1

Sr. No	Name of the promotional activity conducted to promote eco-friendly idols and eco-friendly immersion (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of conducting promotional activity (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Activity conducted by (Local body/NGO/Private Entity/Others) (Local Body should choose an appropriate option from the dropdown list.)
1	2	3	4

Social Media post link (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook/Instagram/Twitter)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Name of the Artificial Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Immersion spot created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map link of the artifical spot created (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4

Latitude	Longitude	Artificial Immersion spot created by (private institute/ local body/ educational institute/ NGO/ others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr. No	Name of the organiation/Shops Selling Eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumeric values.)	Address of the organiation/shop selling the eco-friendly worship idols (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Name of the ward in which the organiation/shop is located (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4

Google map location of the shops selling worship idols (Local Body should enter valid google map link.)	Number of eco-friendly worship idols sold to individuals. (Local Body should only enter whole number values.)	Number of eco-friendly worship idols sold to community (Local Body should only enter whole number values.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

3.5 Promotion of Sustainable Festivals

The images are for illustrative purpose only.

3.6	Wetland Conservation	Marks 100

Wetlands are a vital part of the hydrological cycle. They provide diverse ecosystem services, from habitat provision to pollutant removal, floodwater storage, and microclimate regulation. This indicator determines the measures initiated by local bodies to conserve wetlands.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Preparation of Brief Document	100

Details required for supporting progress:

- Copy of the Brief document of wetland as per Wetlands (Conservation & Management) Rules, 2017.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

For more info:

- https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2020/01/final-version-and-printed-wetland-guidelines-rules-2017-04.01.20.pdf
- https://moef.gov.in/wp-content/uploads/2019/09/Wetlands2017.pdf

	SDG 6: Clean Water and Sanitation	Target 6.6: By 2020, protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes.
	SDG 15: Life on Land	Target 15.1: By 2020, ensure the conservation, restoration and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains and drylands, in line with obligations under international agreements.

3.6 Wetland Conservation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Preparation of Brief Document	Upload copy of the brief document of wetland as per the Wetland Management and Conservation Rules,2017
	Geotagged photograph of the wetland	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

3.6 Wetland Conservation

The images are for illustrative purpose only.

3.7	Panchayat Development Index	Marks 100

PDI is a composite index that measures the performance of panchayats in achieving the Sustainable Development Goals (SDGs). PDI consists of nine themes including environmental sustainability and infrastructure. This indicator assess the holistic development and performance of the local bodies.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Panchayat Development Index (PDI) rank achieved		100
	Grade A+ (above 90%)	100	
	Grade A (between 75-90%)	80	
	Grade B (between 60-75%)	60	
	Grade C (between 40-60%)	40	
	Grade D (under 40%)	0	

Details required for supporting progress:

- Copy of Panchayat Development index (PDI) certificate.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 8: Decent work and Economic Growth	Target 8.3: Promote development-oriented policies that support productive activities, decent job creation, entrepreneurship, creativity and innovation, and encourage the formalization and growth of micro-, small- and medium-sized enterprises, including through access to financial services.

3.7 Panchayat Development Index

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Copy of Panchayat Development index (PDI) certificate	Upload Copy of Panchayat Development index (PDI) certificate in PDF format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

Agni

Total Marks: 1,700

4 Agni

S/N	Action Points	Marks
4.1	**Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero**	300
4.2	**Adoption of Low Carbon Electricity**	
4.2.1	Green Streetlighting	200
4.2.2	Renewable Energy Installations in the Local Body	500
4.2.3	Bio-gas Plants as a Source of Renewable Energy	300
4.2.4	Solar Pumps	200
4.2.5	Decentralized Solar Energy Plants	200
	Total	**1,700**

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

Marks 300

Conventional sources of energy like coal, and other fossil fuels are non-replenishable and cause pollution upon combustion. On the other hand, renewable energy is derived from natural sources and causes less harm to the environment. Therefore, the use of renewable energy should be promoted for the betterment of the environment as we are heading towards our net zero commitment. Through this indicator, local bodies will be evaluated based on the awareness activities organized by them to promote the use of renewable energy.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness events organized to promote Renewable energy and Net Zero during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)		300
	First Quarter (July – Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second Quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third Quarter (Jan - March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	

Details required for supporting progress:

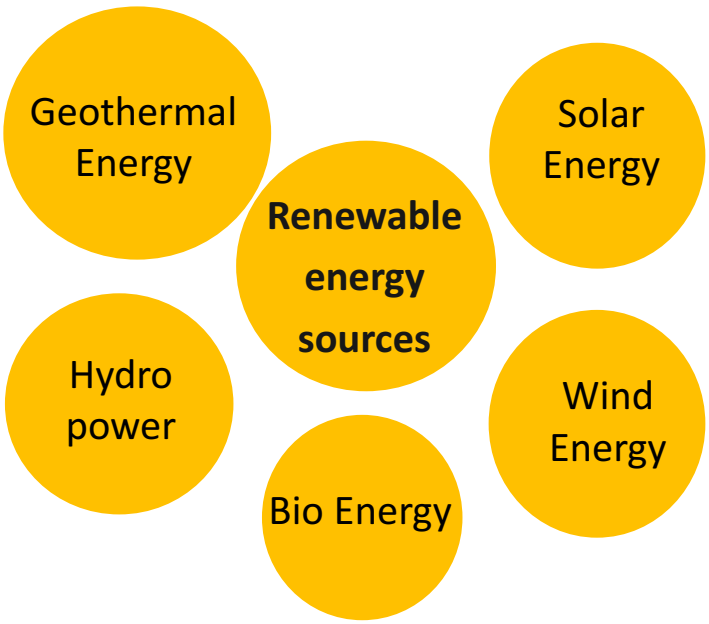
- Number of public awareness activities taken up- Quarterly, details in prescribed excel format.
- Citizen participation details in prescribed Excel format (Quarterly).
- Awareness activities organized, as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate will be considered for evaluation.
- Promotional activities include: Solar Installations, Solar Heaters, and other types of renewable energy sources and net zero.
- Geotagged Photographs (size 1 to 2 MB) of events
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

Renewable Energy

What is Renewable Energy?

Renewable energy is energy derived from natural sources that are replenished at a higher rate than they are consumed. These resources are unlimited. Renewable energy can be used for electricity generation, space and water heating and cooling, and transportation.

Net Zero

What is Net Zero?

- Net zero is a balance between the amount of greenhouse gases produced and the amount removed from the atmosphere. Net Zero target can be achieved by reducing GHG emissions and removing GHG emissions from the atmosphere through a process called carbon removal.
- India announced its target to achieve net zero by 2070.
- India has also committed to reducing the ratio of greenhouse emissions to Gross Domestic Product (GDP) to 45% of its 2005 level by 2030
- India has also committed to installing 50% of its cumulative electric power capacity from non-fossil fuel-based energy resources by 2030.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Awareness events organized to promote Renewable energy during first quarter (July – Sept) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during first quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to promote Renewable energy during second quarter (Oct – Dec) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during third quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Awareness events organized to promote Renewable energy during third quarter (Jan-March) of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of awareness events organised to promote Renewable Energy during second half of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of quarterly Citizen participation	Upload details of quarterly Citizen participation in prescribed excel sheet format
	Geotagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Name of the promotional activity (as per the guidelines issued by the Majhi Vasundhara Abhiyan Directorate) to encourage the use renewable energy sources and Net Zero (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Number of Participants (Local Body should only enter whole number values.)	Date of the promotional activity (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Activity conducted in which quarter of Abhiyan Period [First (July-Septmber), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Social Media link of the promotional activity for the use of renewable energy sources (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.1 Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero

The images are for illustrative purpose only.

4.2.1	Green Streetlighting	Marks 200

Installing green streetlights instead of HPS bulbs/similar counterparts, will not only conserve energy but also lower the carbon footprint of the Local body. In this indicator, local bodies will be evaluated based on their initiative to convert all streetlights into green streetlights.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Percentage of LED Streetlights of total Streetlights.	50
2.	Percentage of Solar Streetlights of total Streetlights.	150

Details required for supporting progress:

- Number of streetlights in the Local body.
- Number of green streetlights in the Local body.
- Electricity bills before and after installation of green streetlights.
- Physical and financial progress brief
- Copy of work order streetlight installation.
- Before & after geotagged photographs (size 1 to 2 MB)
- **Marks allocation is based on percentage of green streetlights . For example;**
- **50 marks for 100 percentage of LED streetlights.**
- **150 marks for 100 percentage of Solar streetlights.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	7.3: By 2030, double the global rate of improvement in energy efficiency.

4.2.1 Green Streetlighting

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1 and 2	Number of streetlights in the local body	Provide number of streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1	Number of LED streetlights in the local body	Provide number of LED streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of solar streetlights in the local body	Provide number of solar streetlights in your local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Energy saving report due to the change in the lights	Upload Energy saving report such as before and after electricity bills.
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Location of LED/solar Streetlights	Upload google map location of LED/solar Streetlights
	Before & after photographs (size 1 to 2 MB)	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.1 Green Streetlighting

The images are for illustrative purpose only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Marks 500

By transitioning to the use of renewable energy against conventional energy, local bodies can contribute to help our nation to meet its net zero target by 2070 and energy independence goal by 2047. In this indicator, local bodies will be evaluated based on the cumulative capacity of solar installations and renewable energy installations during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0

	Evaluation mechanism		Marks
1.	**Total capacity of solar installations during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (in kW) (Relative Marking)**		**200**
	Public Buildings	100	
	Private Buildings	100	
2.	**Upkeep:** Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 (Relative Marking)		100
3.	Total capacity (in Liter per Day) of solar water heaters installed in a Local body (Relative Marking)		100
4.	**Capacity of renewable energy projects (in kW) (Relative Marking)**		**100**
	Commissioned and functional	100	
	Tenders have been called in	50	

Details required for supporting progress:

- Details of public and private buildings - in prescribed excel format.
  - with solar rooftop
  - solar installation in building complexes
  - solar water heaters
- Details of renewable energy projects in the local body- in prescribed excel format.
- Energy saving report due to installation of renewable energy technologies, solar rooftop/ solar installation in local bodies, such as before and after electricity bills.
- Copy of Commissioning Certificate for all renewable energy installations, solar installations.
- **For this indicator, private buildings will refer to any residential and commercial building whereas public building refers to government buildings, educational establishments, etc.**
- Geotagged photographs of renewable energy projects and solar installations (before and after) (size 1 to 2 MB)

Noe - Solar projecs menioned in Evaluaion Mechanism Poin 1, 2 and 3 will no be considered in Poin 4

- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

Types of Renewable Energy Projects

Renewable energy projects use sustainable resources to generate energy, such as sunlight, wind, geothermal heat, rain, tides, and biomass. Renewable energy projects include:

Concentrated Solar Energy Panel

Photovoltaics

Wind power

Biogas

Small Scale Hydropower

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total capacity of solar installations (in kW) in private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total capacity of solar installations in kW in private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total capacity of solar installations (in kW) in public buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total capacity of solar installations in kW in public buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of solar installations (in kW) in public and private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload details of solar installations (in kW) in public and private buildings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel sheet format
	Energy saving report due to the change in the lights	Upload Energy saving report such as before and after electricity bills.
	Copy of Commissioning certificates of all solar installations	Upload combined PDFs of copy of Commissioning certificates of all solar installations
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Before & after photographs (size 1 to 2 MB)	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Total capacity of solar installations (in kW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Enter total capacity of solar installations in kW in during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Total capacity of solar water heaters installed in a local body	Enter total capacity of solar water heaters installed in a local body
	Total capacity of solar water heaters installed in private buildings	Enter total capacity of solar water heaters installed in private buildings
	Total capacity of solar water heaters installed in public buildings	Enter total capacity of solar water heaters installed in public buildings
	Details of solar water heaters	Upload details of solar water heaters in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
4	Total capacity of renewable energy projects (in KW) installed in a local body	Enter total capacity of renewable energy projects (in KW) installed in a local body
	Details of renewable energy projects	Upload details of renewable energy projects in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr.No	Name of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Is this a Public/Private building? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Date of Installation of rooftop solar system (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the building with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)
1	2	3	4	5

Google Map location with rooftops solar system installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Latitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Longitude of the building with solar rooftop installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Total capacity of the solar installations in kW during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body can also enter decimal values)
6	7	8	9

Project cost for the installation of rooftop solar system in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)	Project Implemented by (Local Body/Private Institution/NGO/others) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Amount of energy saved annually in "Kilowatts" (Local Body can also enter decimal values)
10	11	12

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr.No	Name of the owner of Solar water heater (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of solar water heater (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Address of the solar water heater. (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location link of the solar water heater (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

Latitude of the solar water heater	Longitude of the solar water heater	Total capacity of the solar water heater in LPD (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of Solar Water Heaters (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

Details required in prescribed Excel Sheet - 3

Sr.No	Type of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of Renewable energy installation (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Addresss of Renewable energy installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location link of Renewable energy installation (Local Body should enter valid google map link.)
1	2	3	4	5

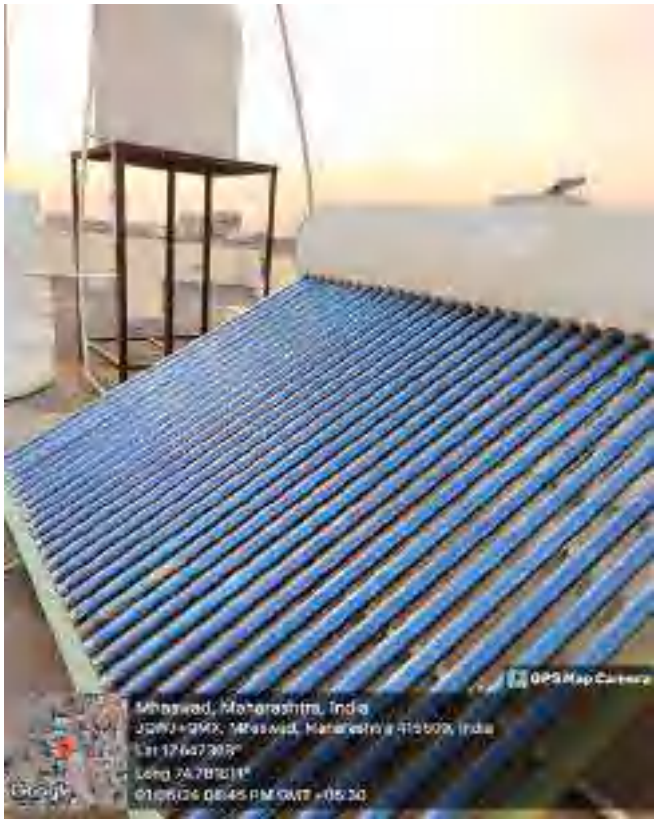
Latitude	Longitude	Total capacity of the renewable energy installation in MW (Local Body should only enter numerical values.)	Project cost for installation of renewable energy projects (in Rs) (Local Body should only enter numerical values.)
6	7	8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.2 Renewable Energy Installations in the Local Body

The images are for illustrative purpose only.

4.2.3	Biogas Plants as a Source of Renewable Energy	Marks 300

Biogas is a clean energy source mostly used in rural areas. It improves the ambient air quality and avoids greenhouse gas emissions. In this indicator, local bodies will be evaluated basis of their Biogas utility that helps them to reduce their dependence on conventional energy sources.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of biogas plants in working condition installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	150
2.	Total capacity of the functional biogas plant installed in the Local Body (Cubic meter per day)- during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0 (Relative Marking)	150

Details required for supporting progress:

- Number of biogas plants installed and in working condition during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel format.
- Total capacity of functional biogas plants installed in the Local Body (inclusive of biogas plants installed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0)- in prescribed excel format.
- Physical and financial progress brief.
- Location of biogas plants on google maps.
- Geotagged photographs of biogas plants (size 1 to 2 MB).
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

4.2.3 Biogas Plants as a Source of Renewable Energy

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of biogas plants installed and in working condition during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of biogas plants installed and in working condition during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total capacity of the biogas plant installed in the Local body (m3/day) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Provide total capacity of biogas plants including biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Details of capacity of the biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Upload details of capacity of the biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geo-tagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
2	Total capacity of the **functioning** biogas plant installed in the Local body (m3/day) during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0	Provide total capacity of biogas plants including biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 1.0
	Total capacity of the **functioning** biogas plant installed in the Local body (m3/day) during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0	Provide total capacity of biogas plants including biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0
	Total capacity of the **functioning** biogas plant installed in the Local body (m3/day) during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0	Provide total capacity of biogas plants including biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0
	Total capacity of the **functioning** biogas plant installed in the Local body (m3/day) during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0	Provide total capacity of biogas plants including biogas plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0
	Geo-tagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.3 Biogas Plants as a Source of Renewable Energy

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Name of the biogas plant owner of the plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in text format.)	Address of installation of the said biogas plant (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of installation of the said biogas plant (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Google Map location link of the biogas plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should enter valid google map link.)	Capacity of the biogas Plant installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in cubic meter per day (Local Body can also enter decimal values)	Project cost for the installation of Biogas plant during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in"Rs" (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.3 Biogas Plants as a Source of Renewable Energy

The images are for illustrative purpose only.

4.2.4	Solar Pumps	Marks 200

Solar pump minimizes the dependence on electricity or diesel, with no recurring cost of electricity or fuel.
This indicator encourages rural local bodies to increase the use of solar pumps in their area.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of new solar pumps installed in individual and community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
2.	Capacity of new solar pumps installed in individual and community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
3.	Total number of solar pumps installed in individual or community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50
4.	Capacity of solar pumps installed in individual or community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	50

Details required for supporting progress:

- Details of solar pumps installed – before and during the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0- in prescribed excel format.
- Physical and financial progress brief.
- Pumps in good working condition will be considered for evaluation.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of solar pumps in working condition.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

Solar Pumps

What are Solar pumps?

- Solar pumps are electric pumps that use the sun's energy to power their motor and pump water.
- Solar pumps are more cost-effective and environmentally friendly than pumps that use diesel or grid electricity as a source, especially in remote or off-grid locations.

PM-KUSUM Scheme:

Pradhan Mantri Kisan Urja Suraksha evam Utthaan Mahabhiyan (PM KUSUM) is a scheme launched by the Ministry of New and Renewable Energy (MNRE) to help farmers in India to achieve energy security.

Benefits of Solar Pumps:

- **Free energy:** Solar pumps use sunlight, which is free and reliable year-round.
- **Low maintenance:** Solar pumps require less maintenance than conventional water pumps.
- **Low operating costs:** Solar pumps do not require electricity or fuel costs after installation.
- **Environmentally friendly:** Solar pumps do not produce harmful pollutants.
- **Durable:** Lifespan of Solar panels is more than 20 years.
- **Water conservation:** Use of Solar pumps leads to reduction in water wastage and can help in conservation of water during dry spells.

Component B: Installation of Stand-alone Solar Agriculture Pumps

- Goal: Install 17.50 Lakh solar pumps.
- Government Support: Farmers can get help to install solar pumps up to 7.5 HP to replace old diesel pumps.

Component C: Solarisation of Grid Connected Agriculture Pumps

- Goal: Convert 10 Lakh grid-connected pumps to solar.
- Government Support: Farmers with grid-connected pumps can switch to solar power. They can use the solar energy for irrigation and extra electricity generated can be sold to DISCOMs at a fixed rate.

4.2.4 Solar Pumps

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of solar pumps installed in individual and community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of solar pumps installed in individual or community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Capacity of solar pumps installed in individual and community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter capacity of solar pumps installed in individual and community areas during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
3	Total number of solar pumps installed in individual or community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of solar pumps installed in individual or community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
4	Capacity of solar pumps installed in individual and community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter capacity of solar pumps installed in individual and community areas before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1, 2, 3 and 4	Details of solar pumps	Upload details of solar pumps in prescribed excel sheet format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs of Solar Pumps	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.4 Solar Pumps

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Solar Pump installed (During Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0/ Before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the solar pump owner (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of installing the Solar Pump (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Total Capacity of the Solar Pump in kW (Local Body can also enter decimal values)	Address of the solar pump installation (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link of the solar pumps (Local Body should enter valid google map link.)
5	6	7

Latitude of the installed solar pump	Longitude of the installed solar pump	Project cost for the installation of solar pumps in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

4.2.5 Decentralied Solar Energy Plant

Marks 200

A solar energy plant is a facility that converts sunlight into electrical energy. Decentralized solar plants aim to provide day-time power to agricultural consumers. Government of Maharashtra (GoM) has set the objective of 30% feeder solarization by 2025 as a 'Mission 2025' by implementing 7000MW decentralized solar projects in fast-track mode. This indicator encourages rural local bodies to increase the use of solar energy in their area.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Capacity of decentralized solar energy plants installed (in MW) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100
2.	Capacity of decentralized solar energy plants installed (in MW) before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	100

Details required for supporting progress:

- Details of decentralized solar energy plants installed – before and during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel format.
- Functional decentralized solar energy plant will be considered for evaluation.
- Copy of commissioning certificate of decentralized solar energy plants.
- Physical and financial progress brief.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of decentralized solar energy plants in working condition.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 7: Affordable and Clean Energy	Target 7.1: By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services. Target 7.2: By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix.

Decentralied Solar Energy Plant

- The Decentralized Solar Energy Plant scheme presents a win-win situation for farmers, enabling them to harness the power of solar energy to enhance their livelihoods while contributing to sustainable development and environmental conservation.

- The **"Mukhyamantri Saur Krushi Vahini Yojana"** was introduced by the GoM in June 2017. It was subsequently rephrased as "Mukhyamantri Saur Krushi Vahini Yojana 2.0" with the goal of achieving 30% feeder solarization by 2025. Under the 'Mission 2025,' the implementation of 7000 MW decentralized solar projects on a fast-track basis is planned, where decentralized solar projects with capacities ranging from 0.5 MW to 25 MW will be installed within a 5-10 km radius of agriculture load-dominated distribution substations to provide daytime power to farmers.

Benefits of the MSKVY

- Regular and reliable electricity supply to farmers during the day
- Priority use of government and private land for solar power projects
- Huge opportunity to farmers to earn regular income by renting unused land
- Boosts Rural development and Job creation
- Agricultural pumps to get day-to-day power supply leading to increase in agricultural productivity and income.
- Reduces Carbon emissions and environmental impacts aligning with sustainable farming practices.

Reference: Guidelines for developing Decentralized solar power plants :-
https://www.mahadiscom.in/solar-mskvy/index.php

4.2.5 Decentralied Solar Energy Plant

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of decentralized solar plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of decentralized solar plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Capacity of decentralized solar plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter capacity of decentralized solar plants installed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of decentralized solar plants installed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of decentralized solar plants installed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Capacity of decentralized solar plants installed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter capacity of decentralized solar plants installed before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
1 and 2	Details of decentralized solar energy plants	Upload details of decentralized solar energy plants in prescribed excel sheet format
	Commissioning Certificate	Upload compiled commissioning certificates in pdf format
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion Certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Financial progress brief	Upload the compiled PDFs of financial receipts, project cost, finance alloted in rupees and finance exhausted in rupees Incase the activities are done under CSR then upload the acknowledgment slip/Memorandum of Understanding (MOU).
	Geotagged Photographs of Decentralized Solar Energy Plants	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

4.2.5 Decentralied Solar Energy Plant

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Decentralied solar energy plant installed (During Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0/ Before Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the decentralied solar energy plant owner (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of installing the Solar decentralied solar energy plant (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Total Capacity of the decentralied solar energy plant in MW (Local Body can also enter decimal values)	Address of the decentralied solar energy plant (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map location link (Local Body should enter valid google map link.)
5	6	7

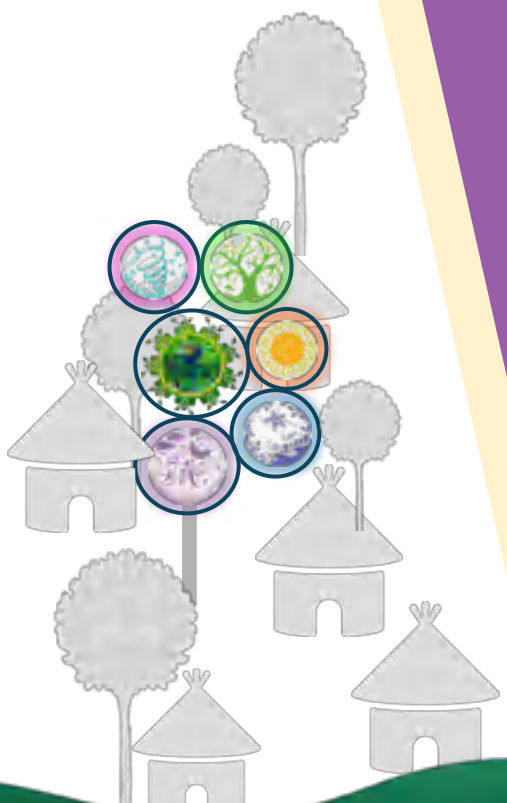
Latitude of the decentralied solar energy plant	Longitude of the decentralied solar energy plant	Project cost for the installation of decentralied solar energy plant in "Rs" (Local Body can also enter decimal values)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Akash

Total Marks: 3,300

5 Akash

S/N	Action points	Marks
	Promotion	
5.1	E-Pledge Registration and Compliance	600
5.2	Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media	500
5.3	Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)	400
5.4	Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots	300
5.5	Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas	800
5.6	Engagement of Self-Help Groups	100
5.7	Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation	200
	Education	
5.8	Climate Change Course on Youth Leadership for Climate Action (MYCA)	200
5.9	Paryavaran Seva through School Participation	200
Total		**3,300**

Promotion

5.1 E-Pledge Registration and Compliance

Marks 600

Majhi Vasundhara #Epledge (हरित शपथ) is an initiative of the Majhi Vasundhara Abhiyan under Environment and Climate Change Department, GoM, to motivate citizens across the state to take environment-friendly pledges to adopt a sustainable lifestyle. This indicator will evaluate local bodies based on the number of total #Epledges registered and complied by their citizens, during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of E-Pledges registered on the portal by citizens of the local body **individually** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 for 3 quarters starting from July to Sept-24 **(Relative Marking)**		150
2.	Number of E-Pledges registered on the portal by citizens of the local body **in a group** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 for 3 quarters starting from July to Sept-24 **(Relative Marking)**		100
3.	**Compliance: %** of #Epledge registered and complied **individually** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		150
4.	**Compliance: %** of #Epledge registered and complied **in a group** during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		100
5.	Continuous top performers in all 3 quarters (Top 10 Ranks from every quarter will be considered)		100
	i. Continuous top performers in all 3 quarters- **individually**	70	
	ii. Continuous top performers in all 3 quarters- **group**	30	

Details required for supporting progress:

- Number of #Epledges taken by **individuals and groups** in the respective Local body along with #Epledges compliance as on Majhi Vasundhara Abhiyan #Epledge portal: https://majhivasundhara.in/en/majhi-vasundhara-pledge
- List of the top rankers will be published by the Majhi Vasundhara Mission Directorate after every quarter end.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 12: Responsible consumption and production

Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

5.1 E-Pledge Registration and Compliance

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of e-pledge registered on the portal by citizens of the local body during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of E-Pledges taken by individuals and groups in the local body along with E-Pledge compliance as on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 E-Pledge portal
	Screenshot of the dashboard	Upload screenshot of the dashboard stating number of E-Pledge registered in the local body
2	Number of E-Pledges upkept during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of E-Pledges upkept during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Screenshot of the dashboard	Upload screenshot of the dashboard stating number of e-pledge upkept in the local body

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.1 E-Pledge Registration and Compliance

The images are for illustrative purpose only.

5.2	Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media	Marks 500

Social media provides an unique opportunity to communicate with stakeholders, particularly citizens, in real time, allowing policymakers to make citizen-centric decisions. The power of Social Media can be leveraged in Majhi Vasundhara Abhiyan to connect with the citizens of the local body. In this indicator, local bodies will be analyzed based on their active social media accounts, number of social media posts and engagement through social media coverage.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Active social media platform		150
	Account/Page on Facebook	50	
	Account on Instagram	50	
	Youtube Channel	50	
2.	Number of followers/subscribers on social media platform **(Relative Marking)**		150
	Facebook Account/Page	50	
	Instagram Account	50	
	Subscribers on the YouTube Channel	50	
3	Number of total posts related to Panchmahbhutas on social media platforms with #majhivasundhara **(Relative Marking)**		100
4	Compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		100

Details required for supporting progress:

- Link of Social media platform- Facebook, Instagram and Youtube.
- Details of social media post, posted by the local body in prescribed excel format.
- Compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 should be uploaded on YouTube channel. **(Video duration not exceeding 2 minutes).**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

Noe - *Social media link should be directed to post of the specific event, not to the page.*
Marking for Evaluation Mechanism Point 3 will be done based on number of total posts per day during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0. The local body should post at least one post every day.

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

5.2 Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Does the local body have Active social media platform (Account/Page on Facebook, Account on Instagram, YouTube Channel)	Select from the dropdown options (Yes/No)
2	Number of followers of Facebook Account/Page	Enter number of followers of Facebook Account/Page
	Number of followers on Instagram Account	Enter number of followers on Instagram Account
	Number of subscribers on YouTube channels	Enter number of subscribers on Youtube channels
1 and 2	Link of Active social media platform	Enter link of Active social media platform
3	Number of total posts related to Panchamahabhuta on social media platforms with #majhivasundhara	Enter number of total posts related to Panchamahabhuta on social media platforms with #majhivasundhara
	Details of social media post, posted by the local body	Upload details of social media post, posted by the local body in prescribed excel format
4	Link of compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 uploaded on Youtube channel	Upload link of compiled video of work done under Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 uploaded on YouTube channel

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.2 Promotion of Majhi Vasundhara Abhiyan through Social Media

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr.No	Post/Video related to Panchmahbhuta on Facebook/Instagram/ YouTube (Select from Dropdown options)	Social Media Post/Video link on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number)	Number of Shares on the Post/Video on Facebook/Instagram/ YouTube (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4	5

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

Marks 400

Active participation of local bodies in different climate change mitigation initiatives in a timely and innovative manner is one of the key objectives of Majhi Vasundhara Abhiyan. This can be accomplished by evaluation based on the promotional/awareness events and competitions (*Spardha*) conducted by the local body. In this indicator, local bodies will be evaluated based on the number of awareness programmes, initiatives and competitions to promote Majhi Vasundhara Abhiyan.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of Awareness Events/Activities/Spardha conducted **(Relative Marking)**		300
	First Quarter (July– Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Second quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
	Third quarter (Jan- March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100	
2.	Number of total posts for awareness events/activities/competition (spardha) on social media platforms with #majhivasundhara **(Relative Marking)**		50
3.	Use of eco friendly material for the promotional events/activity of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0		50

Details required for supporting progress:

- Number of awareness events/activities/competition (*spardha*) conducted by the local body and number of participants including:
  - Private companies/NGOs/ Corporates
  - Educational institutions
  - The societies/residence welfare associations/citizen groups/citizen clubs.
- Number of awareness events/activities/competition (*spardha)* conducted by the local body – Quarterly, details in prescribed excel format.
- Every month at least one event/activity should be conducted from the calendar of 'List of Environment Day' attached in succeeding slides.
- Details of the social media posts of awareness events/activities/competition (*spardha*) conducted by the Local body in prescribed excel format (to be maintained quarterly).
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the awareness events.
- **Social media link should be directed to post of the specific event, not to the page.**
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 12: Responsible consumption and production	Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Environment Day's Calendar

Janury

26th
International
Clean Energy Day

February

02nd
World Wetlands Day
28th
National science day

March

03rd	World Wildlife Day
14th	International Day of Action for Rivers
18th	World Recycling Day
21th	International Forest Day
22nd	World Water Day
23rd	World Climate Day

April

03 rd
World Aquatic Animals Day
18th
World Heritage Day
22 nd
World Earth Day

May

03 rd	International Leopard Day
11 th	World Migratory Bird Day
11 th	Local Bird Day
15 th	Climate Change Day
19 th	National Endangered Species Day
20 th	World Biodiversity Day
22 nd	International Biodiversity Day
23 rd	World Turtle Day
23 rd	World Parrot Day

Jun

05th	World Environment Day
07th	World Food Security Day
08th	World Oceans Day
15th	World Wind Day
17th	World Day to Combat Desertification and Drought
22nd	World Rainforest Day

Environment Day's Calendar

July

01- 7th	Forest Festival Week Day
26th	International Day for the conservation of Mangrove ecosystems
28th	World Nature Conservation Day
29th	International Tiger Day

August

12th	World Elephant Day
20th	National Renewable Energy Day

September

07th	International Day of Clean Air for Blue Skies
16th	Ozone Layer Day
18th	World Water Conservation Day
20th	World Sanitation Day
21st	Zero emissions day
29th	International day to raise awareness about food loss and waste

October

02-08th	World Wildlife Week
04th	World Animal Day
07th	World Habitat Day
13th	International Day for Natural Disaster Reduction
14th	International E-Waste Day
22nd	International Energy Day
24th	International Climate Action Day

November

01st	World Ecology Day
12th	World Bird Day

Deesember

04th	Wildlife Promotion Day
05th	World Soil Day
11th	International Mountain Day
14th	National Energy Promotion Day
23rd	National Farmers Day

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Aareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0.	Enter number of awareness events/activities/spardha conducted by the local body during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
2	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Facebook.	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Facebook. 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Twitter.	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Twitter. 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Instagram	1.Enter number of posts on social media page of local body with #majhivasundhara and #Epledge on Instagram 2.Posts could be about Majhi Vasundhara Abhiyan success stories, Competitions, Majhi Vasundhara Abhiyan events etc.
	Number of Likes on the Social media post	Enter number of Likes on the Social Media post
	Number of Share on the Social media post	Enter number of Share on the Social Media post

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Aareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1,2 and 3	Details of Awareness events and Social Media posts	Upload details of Awareness events and Social Media posts in prescribed excel sheet format
1 and 3	Geo-tagged photographs of awareness activities	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Aareness Events and Competitions (Spardha)

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of Awareness Events/Activities/Spardha conducted during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Date of the conducting promotion activity for promotion of Majhi Vasundhara during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Promotional activity conducted by (Private companies /NGO's/ Corporates Educational institutions The societies/residence welfare associations/citien groups/ citien clubs) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Promotional activity conducted in [First Quarter (July-September), Second Quarter (October-December), Third Quarter (Jan-March)] of Majhi Vasundhara 5.0 (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Which eco friendly material was used for the promotional events/activity (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Social Media Post link on Facebook (Local Body should enter valid link of their social media post on Facebook)	Number of Likes on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)
5	6	7	8

Number of Shares on the post on Facebook (Local Body should only enter whole number.)	Social Media Post link on Instagram (Local Body should enter valid link of their social media post on Instagram)	Number of Likes on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Instagram (Local Body should only enter whole number.)
9	10	11	12

Social Media Post link on Twitter (Local Body should enter valid link of their social media post on Twitter)	Number of Likes on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Shares on the post on Twitter (Local Body should only enter whole number.)	Number of Participants involved in the promotional activity (Local Body should only enter whole number.)
13	14	15	16

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.3 Promotion of Majhi Vasundhara by conducting Awareness Events and Competitions (Spardha)

The images are for illustrative purpose only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Marks 300

Paryavaran Doots are individuals engaged in exemplary work related to environment conservation. To achieve the broader objectives of Majhi Vasundhara Abhiyan, local bodies should conduct events in collaboration with Paryavaran Doots. Here, active participation of youth and Paryavaran Doots is essential in climate action. This indicator evaluates the performance of the local bodies on the basis of the number of Paryavaran Doots identified by them and the encouragement of youth.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of awareness events conducted by local body which involved participation of youth/ youth groups **(Relative Marking)**		50
2.	Number of Paryavaran Doots identified **(Relative Marking)**		50
3.	Number of Youth identified as Paryavaran Doots **(Relative Marking)**		50
4.	Number of events conducted by the local body with Paryavaran doots **(Relative Marking)**		150
	First Quarter (July– Sept) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Seond quarter (Oct – Dec) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	
	Third quarter (Jan- March) of the Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	50	

Details required for supporting progress:

- The following details in prescribed excel format:
  - Number of Youth/Youth Groups participating in these events.
  - Identification of Paryavaran Doots.
  - Number of events conducted by Paryavaran Doots.
- **Youth is an individual from the age group between 15-29.**
- Youth groups should comprise of 50% representation of girls. The group can have minimum 5 members and maximum 20 members only.
- Link of social media post for activities undertaken in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of Competition/Spardha
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

SDG 4: Quality Education

Target 4.7: By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups	Enter total number of events conducted by the local body that involved youth/youth group participation
	Details of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups	Upload details of events conducted by local body which involved participation of youth /youth groups in prescribed Excel Workbook
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Number of Paryawaran Doot identified	Enter number of Paryawaran Doot identified
3	Number of Youth Identified as Paryavaran Doot	Enter number of Youth identified as Paryavaran Doot
4	Number of events conducted by Paryawaran doot during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 1st quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events conducted by Paryawaran doot during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 2nd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Number of events conducted by Paryawaran doot during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of events conducted by Paryawaran Doot during 3rd quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geo-tagged photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2, 3 and 4	Details of events conducted by Paryawaran Doot	Upload details of events conducted by Paryawaran Doot in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in prescribed Excel Sheet - 1

Sr. No	Name of the event conducted by the local body with Paryavaran doot (Local Body should only enter in text format.)	Name of the Paryavaran Doot who conducted the event (Local Body should only enter in text format.)	Is the Paryavaran Doot identified as Youth? (Yes/No) (Age should be between 15 to 29) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)
1	2	3	4

Date of conducting the event (DD-MM-YYYY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Type of event (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)
5	6	7

Number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Event was conducted in which Quarter of Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 [First (July-September), Second (October-December), Third (Jan-March)] (Local Body should choose appropriate option from dropdown)
8	9

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

Details required in prescribed Excel Sheet - 2

Sr. No	Name of the Initiatives for involving Youth Participations (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of conducting the Initiatives (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Number of youth participated in the initiative (Local Body should only enter whole number.)
1	2	3	4

Social Media Post Link of the initiative (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Total number of participants at the event (Local Body should only enter whole number.)	Number of female participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the female participants (Local Body can also enter decimal values)
5	6	7	8

Number of male participants (Local Body should only enter whole number.)	Average age of the male participants (Local Body can also enter decimal values)
9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.4 Participation of Youth and Identification of Paryavaran Doots

The images are for illustrative purpose only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Marks 800

Majhi Vasundhara Abhiyan focuses on identifying potential action points under the five elements of nature (*Panchamahabhuta*) for the betterment of the environment. Promulgation of these five principles (*Bhumi, Vayu, Jal, Agni and Akash*) in public amenities will generate awareness amongst citizens and encourage active citizen participation in the Abhiyan.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of new spots developed with focus on Majhi Vasundhara Principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **100 marks will be allocated for each new spot developed.**	500
2.	**Upkeep:** Number of old spots (created during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0,3.0 and 4.0) refurbished with focus on Majhi Vasundhara Principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	100
3.	Number of innovative spots developed by using recycled waste during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**	100
4.	Number of wall paintings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**	100

Details required for supporting the progress:

- Name and details of the Promulgation Spots (minimum 5) which promulgate Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Name and details of refurbished promulgation spots which promulgate Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Name and details of innovative promulgation spots created using recycled waste which promulgates Majhi Vasundhara Abhiyan principles during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 in prescribed excel format.
- Details of individual wall paintings promulgating only Majhi Vasundhara Abhiyan principles in prescribed excel format.
- Geotagged photographs (size 1 to 2 MB) of the spots created/maintained
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.
- If the information provided does not match with the data submitted by the Local body in MIS during Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0, 3.0 and 4.0 no marks will be allotted **(applicable only for upkeep).**

SDG 12: Responsible consumption and production

Target 12.8: By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature.

Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas through wall paintings

Note-
The wall painting should comprise of all 5 thematic areas with Majhi Vasundhara logo in it.
Also, the wall painting photograph should be geotagged and uploaded as illustrated above.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of spots created/developed with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter total number of spots created/developed during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion certificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Geotagged Photographs of Promulgation spots	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
2	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 2.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 3.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Total number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of old spots created in Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 refurbished with focus on Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Work Order	Upload compiled PDFs of all work orders
	Work Completion cetificate	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
3	Number of innovative spots developed by using recycled waste created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of innovative spots developed by using recycled waste created during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
4	Number of wall paintings during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of wall paintings during Majhi Vasundhara 5.0
	Geotagged Photographs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
1 ,3 and 4	Details of the spots created/developed with focus on Majhi Vasundhara 5.0	Upload details of spots created/developed with focus on Majhi Vasundhara 5.0 in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Is it a Promulgation spot or Innovative spot? (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Name of the Promulgation Spot/Innovative Spot during Majhi Vasundhara Abhiyan 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of inauguration of the Promulgation Spot/Innovative Spot (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Idea behind developing the spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Address of the Promulgation Spot/ Innovative Spot (Local Body should only enter alphanumerical values.)	Google Map Location of the Promulgation Spot/Innovative Spot (Local Body should enter valid google map link.)
5	6	7

Latitude	Longitude	Project cost for developing the Promulgation Spot/Innovative Spot in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
8	9	10

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.5 Promulgating Majhi Vasundhara Principles in Public Areas

The images are for illustrative purpose only.

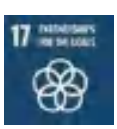
5.6 Engagement of Self-Help Groups — Marks 100

Self-Help Groups (SHGs) are small informal associations of people who come together for a common purpose of solving their issues and problems through self-help and community action.

	Evaluation mechanism		Marks
1.	Number of SHGs registered for Environment activities in the Local body. **(Relative Marking)**		20
2.	Number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 **(Relative Marking)**		50
	Service oriented	30	
	Awareness campaigns	20	
3.	Number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 **(Relative Marking)**		30

Details required for supporting progress:

- Name and details of Self Help groups registered in the local bodies in prescribed excel format.
- Details of SHGs involved in environmental activities like:
  - Awareness campaigns – Environment, Majhi Vasundhara Abhiyan
  - Green cover & biodiversity – tree plantation, nursery, garden maintenance
  - Water conservation - management of wells and water bodies
  - SWM activities – waste collection, segregation and processing Sanitation activities – toilet Operation & Maintenance.
- Signed contract copies between SHGs and local body.
- Geotagged photographs (Size 1 to 2MB) of the environmental activities conducted by SHGs.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 5: Gender Quality	Target 5.c: Adopt and strengthen sound policies and enforceable legislation for the promotion of gender equality and the empowerment of all women and girls at all levels.
	SDG 17: Partnerships for the Goals	Target 17.17: Encourage and promote effective public, public-private and civil society partnerships, building on the experience and resourcing strategies of partnerships

Illustrative activities which can be performed by SHGs, involved in Majhi Vasundhara Abhiyan

Women SHGs: The Changemakers of 'Swachhata Hi Seva

SHGs in Door-to-Door waste collection

Desludging Activity

Water conservation activities

Tree plantation

Awareness programs

Creating Nurseries

Cleaning Activities

5.6 Engagement of Self-Help Groups

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of SHGs registered for Environment activities in the Local body	Enter number of SHGs registered for Environment activities in the Local body
2	Number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter number of SHG engagement activities during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Geotagged photographs of the environmental activities conducted by SHGs	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black & white or blur photographs should be uploaded
3	Number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0	Enter number of SHGs having a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0
	Signed contract copies between SHGs and local body	Upload signed contract copies between SHGs and local body in compiled PDF format
1, 2 and 3	Details of SHGs	Upload details of SHGs in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.6 Engagement of Self-Help Groups

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the SHG registered for Environment activities in the Local body (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Number of members in the SHG (Local Body should only enter whole numbers)	Number of Service Oriented engagement activities carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)
1	2	3	4

Number of Awareness Campaigns carried out by the SHG during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format)	Does the SHG have a signed contract with local body for environmental activities during Majhi Vasundhara 5.0 (Select from Drop down options)
5	6

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

5.7 Alternate Funding Channels- through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation

Marks 200

Initiatives under Majhi Vasundhara Abhiyan utilize funds converged from various sources. This indicator identifies the number of Majhi Vasundhara Abhiyan initiatives that have been funded through Alternate Funding Channels like Community Participation, Corporate Social Responsibility etc.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of Majhi Vasundhara Abhiyan initiatives funded through alternate funding channels. **(Relative Marking)**	100
2.	Amount of money leveraged through Alternative Funding channels. **(Relative Marking)**	100

Details required for supporting progress:

- Total number of projects funded through alternate funding channels in the respective Local Body.
- Projects that follow the lines of Majhi Vasundhara Abhiyan principles will be considered for evaluation.
- Copy of fund transfer, receipts, financial proof of CSR amount allocated.
- Copy of work order.
- Copy of certificate from CSR implementation body regarding work completion.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 17: Partnerships for the Goals	Target 17.16: Enhance the Global Partnership for Sustainable Development, complemented by multi-stakeholder partnerships that mobilize and share knowledge, expertise, technology and financial resources, to support the achievement of the Sustainable Development Goals in all countries, in particular developing countries. Target 17.17: Encourage and promote effective public, public-private and civil society partnerships, building on the experience and resourcing strategies of partnerships.

5.7 Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Total number of initiatives funded through alternate funding channels	Enter total number of initiatives funded through alternate funding channels
	Work orders	Upload compiled PDFs of all work orders
	Details of fund transfer, receipts, financial proofs of CSR amount allocated during Majhi Vasundhara 5.0	Upload copies of fund transfer, receipts, financial proofs of CSR amount allocated
	Work Completion certificates	Upload compiled PDFs of all work completion certificates
2	Total amount of money leveraged through Alternative Funding channels	Enter total amount of money leveraged through Alternative Funding channels
	Details of funding and utilization	Upload details of funding and utilization in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.7 Alternate Funding Channels – through Corporate Social Responsibility (CSR) and Community Participation

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of the project/Initiative for which alternate funding was received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Name of the firm/Organiation from which alternate fundings were received (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	Date of commencement of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Date of Completion of the project (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)	Which thematic area has been addressed through the funded project? (Bhumi/Vayu/Jal/Akash/Agni) (Local Body should choose appropriate option from dropdown.)	Total amount of money leveraged through in "Rs" (Local Body should only enter numerical values.)
5	6	7

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Education

5.8	Youth Awareness on Climate Change Through Maharashtra Youth for Climate Action(MYCA) initiative	Marks 200

Young people play a critical role in localization of climate actions under Majhi Vasundhara Abhiyan, State Action Plan for Climate Change and Mission LiFE. Maharashtra Youth for Climate Action (MYCA) is a youth course conveyed by UNICEF Maharashtra and Development Partners empowers youth in climate actions.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Number of youth/individuals **REGISTERED** to the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action' **(Relative Marking)**	40
2.	Number of youth/individuals **COMPLETED** the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action' **(Relative Marking)**	80
3.	Amount of water conserved (litres of water saved) on Why Waste YEWS application **(Relative Marking)**	60
4.	Number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA **(Relative Marking)**	20

Details required for supporting progress:

- List of youth participants registered to the 'Youth Leadership for Climate Action' course at https://www.mahayouthnet.in/
- Amount of water conserved (litres of water saved) through 'Why Waste YEWS application'
- Details of number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences/events e.g. World Earth Day, World Env. Day, World Water Day, etc. sessions, workshops and trainings organized by the MYCA platform.
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 4: Quality Education	Target 4.7: y 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.

1. Details of Course Registration

MYCA YouTube Channel:
https://www.youtube.com/@myca_climate

Syllabus link and QR code
https://www.mahayouthnet.in/

2. Details for YEWS registration

Youth Engagement for Water Stewardship (YEWS) is a joint program of Higher and Technical Education department, Government of Maharashtra and UNICEF. It aims to skill and empower more than a million young volunteers in Maharashtra by giving them the tools and the confidence to take collective action on water, environment and sustainability issues.

The youth in Maharashtra reports their water conservation on **WHY WASTE YEWS application**. The program appeals youth to take easy to implement, cost-effective yet highly productive water conservation measures like *fixing leaky taps, soak pit and leach pit promotion, running washing machine in full capacity, turning of tap while brushing, shaving and controlled used of shower*.

Why Waste YEWS Mobile Application Link and QR code

https://tinyurl.com/WhyWasteYEWS

MYCA Action Briefs:
https://drive.google.com/drive/folders/1smtCL38CNogtRxmJo-iufUwiTv0xw65e

5.8 Youth Aareness on Climate Change through Maharashtra Youth For Climate Action (MYCA) initiative

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of youth/individuals REGISTERED to the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'	Enter number of youth/individuals REGISTERED to the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'
2	Number of youth/Individuals who have COMPLETED the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'	Enter number of youth participants who have COMPLETED the online climate course 'The Youth Leadership for Climate Action'
1 and 2	Details of youth/Individuals who have COMPLETED and REGISTERED	Upload details of youth/Individuals who have COMPLETED and REGISTERED in prescribed excel sheet format
3	Amount of water conserved (liters of water saved)	Enter amount of water conserved (liters of water saved)
	Details of water conserved (liters of water saved)	Upload details of water conserved (liters of water saved) in prescribed excel sheet format
4	Number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA	Enter number of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA
	Details of of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA	Upload details of youth participated in the climate action workshops/webinars/conferences organized by MYCA in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.9 Paryavaran Seva Through School Participation — Marks 200

The *Paryavaran Seva Yojana* also named as Environmental Service Scheme (ESS) is the initiative of Environment and Climate Change Department of Maharashtra in collaboration with Centre for Environment Education (CEE) set up as 'Center of Excellence' of MoEFCC. The initiative aims towards the implementation of environmental conservations and climate change adaptation and mitigation actions through the School students. This indicator focuses on environment not only as a subject at school level but also as a measure to motivate students in environment conservation initiatives. The performance of the local bodies will be evaluated in consideration of the environmental activities implemented through the school teachers and student's initiative.

	Evaluation mechanism	Marks
1.	Percentage of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 (Relative Marking)	40
2.	Appointment of respective in-charge from each participating school for ESS and number of workshops/online or offline courses(conducted by ESS) attended. (Relative Marking)	40
3.	Formation of the group of students(Maximum 50 students per group)	40
4.	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities organized to implement environmental initiatives (Relative Marking)	40
5.	Number of community meetings/events conducted by the ESS Groups (Relative Marking)	40

Details required for supporting progress:

- The following details in prescribed excel format:
  - Number of schools participated in ESS.
  - Details of students and in-charge of the ESS group.
  - Details of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by in-charge.
  - Details of events/ campaigns/ implementation activities/ community meetings conducted by ESS group
- Completion report on minimum three thematic activities in the sector of water management, waste management, energy , biodiversity, culture and heritage
- Geotagged photographs of the activities (size 1 to 2 MB) along with the student groups
- ***Noe:***
- ***School should paricipae in Paryavaran Seva Yojana (ESS) during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 and form a group of sudens (idenifying one male and one female suden as group leader) led by eacher in-charge.***
- ***Members of he Rashriya Hari Sena will no be eligible o regiser for he ESS***
- If the documents provided are not valid/legible, no marks will be allotted for this indicator.

	SDG 4: Quality Education	Target 4.7: By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development.
	SDG 13: Climate Action	Target 13.3: Improve education, awareness-raising and human and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning.

Environment Service Scheme - (ESS)

To inculcate the importance of environment conservation and protection in the students at the school level through direct action at a young age,

State Govt. On 14-1-2011, "Environment Service Scheme" has been started in secondary and higher secondary schools of the state by government decision.

Considering the effective implementation, success and attention of the scheme, the Hon'ble (Finance) Minister has announced the implementation of the Environment Service Scheme in 7500 schools across the state in his budget speech on 2023. This scheme is applicable all over the state and as the second phase of the scheme, the scheme is being implemented in 7500 schools across the state in the next five years. Hands-on training for teachers in which textbooks will be provided along with educational materials for teachers, through which students will be facilitated to adopt an eco-friendly lifestyle. Through the scheme, the focus will be on designing and implementing practical action programs related to the local environment, based on the experiences of the students. Students are expected to develop leadership qualities and communication skills along with understanding the complex processes of environment and taking environmental conservation actions on them.

Objectives: Environmental conservation through direct action, creating sensitive and conscious citizens, solving local environmental problems through public participation, skill development of students, creating awareness about local resource utilization.

Registration process

- **Online registration of school schools**
- **Appointment and registration of scheme head teachers (annually)**
- **Introduction form for Scheme incharge teacher (annually)**
- **School level- Group Formation of Students- Group List of max. 50 Students (Number of Boys and Girls should be equal) (annually)**

Trainings/ Action Programmes

- **Online/face-to-face orientation/participation in training workshops of incharge teachers**
- **Participation in Online Courses by incharge teachers organied by CEE**
- **Implementation of planned activities at school level Key actions by incharge teachers**
- **Organiing camps/meetings at school and community level**

Reporting

- **Action Activity Reports and Photographs for Schools**
- **Selection for Global Warming Climate Change Action Olympiad based on information submitted by schools**
- **Online E-Pledge and E-Certificate**

Schools can implement "Environment Service scheme" action programs through active participation as follows:
Schools can promote (ESS) through their active participation as mentioned below:

Type of activities	Details of activities
Environmental awareness	1. **Water:** Educating students about the importance of water conservation and ways to save water in their daily lives. 2. **Environmentally friendly practices of solid waste management:** use of recycled paper bags, promotion of use of cloth bags and ban on plastic waste. 3. **Biodiversity:** Wildlife conservation, wild vegetable festival, wildlife conservation, distribution of saplings on Dussehra day, interactive sessions, painting competition etc. 4. **Energy:** Use of energy saving appliances through Indian Standard (BIS), reduction of energy consumption, adoption of renewable energy sources and promotion of sustainable lifestyle. 5. **Culture and Heritage-** Eco-Friendly Festivals: Eco-friendly Diwali, Eco-friendly Rangpanchami using natural colours, Kite festival without using nylon manja, Study and conservation of local traditional knowledge and heritage. 6. **Global Warming Climate Change:** (Awareness campaign under all subjects) 7. **Pollution:** Conducting awareness campaigns on air pollution, climate change, water and waste management, energy conservation etc. 8. **Public Awareness Campaign:** Conducting public awareness campaigns on air pollution, climate change, water and waste management, energy conservation etc. 9. **Eco-Friendly Lifestyle and Environment Day Special:** To study and conserve the current status of local resources like soil, water, biodiversity, and energy, 10. **Environment Day and Competitions:** Organizing various competitions on various local specific environmental issues for Environment Day and Environment Day, Wildlife Week, World Environment Day Public awareness, environmental conservation through public participation and taking measures at household and village level.
Data collection projects and surveys	1. **Water Management:** Daily water consumption measurement, water leakage measurement (audit), rain water measurement study and action 2. **Solid waste management:** Wet and dry waste segregation, Degradable waste generation survey, Plastic waste survey at school and community level. 3. **Biodiversity:** Seed collection, plant counts, genetic surveys of endemic species, tree seasonality studies, tree planting campaigns, bird surveys, butterfly-insect-reptile surveys etc. 4. **Energy:** Electricity meter and electricity bill study, home energy audit, solar capacity measurement etc.
Evidence based projects/actions /outcomes	1. **Water Conservation Remedial Actions:** Replacement of leaky taps, absorption pits, rainwater harvesting systems, groundwater recharge, waste water management recycling and use of plants for waste water treatment (Root Zone Technology, backyard studies), green schools and school water and sanitation improvements Ecovillage / Ecocity 2. **Solid Waste Management:** Waste Composting, Vermicomposting, Modern Techniques of Composting Models, Production and Use of Biological Fertilizers, Fertilizer Production from Decomposable Waste, Ecosan (Ecological Sanitation) 3. **Biodiversity:** Conducting and maintaining tree plantation program by producing saplings in school premises, updating school biodiversity register, village biodiversity register Study of our ecosystem / habitat (forest, river, lake, grassland), development of roadside green belt, memory forest, medicinal plants Park etc. 4. **Energy:** School level and community level posters for energy efficient tools and equipment, use of biogas, non-conventional energy sources – solar energy and wind energy conservation practices. Local governments and other departments can implement conservation initiatives by involving students and communities through school participation.

5.9 Paryavaran Seva Through School Participation

Details required in MIS

Evaluation Mechanism Number	Details required for MIS	Instructions / Guidance
1	Number of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	Enter Number of Schools participated in ESS during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0
	Certificate of Participation	Upload certificate of participation of schools in compiled pdf format
2	Number of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended	Enter number of workshops/online or offline courses(conducted by ESS) attended
4	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives	Enter annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives undertaken by the local body
	Geotagged Photographs of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives	1) Upload a compiled pdf of geotagged photos as per the guidelines given in the Toolkit. 2) Geo-tagging should have proper longitudes and latitudes. 3) Date and time should also be mentioned in the geo-tagged photos. 4) No black&white or blur photographs should be uploaded
	Completion report on minimum three thematic activities in the sector of water management, waste management, energy, biodiversity and culture & heritage	Upload completion report in PDF format
5	Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups	Enter number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups
	Agenda of the meeting	Upload Agenda of the meetings in compiled PDF format
1, 2, 3, 4 and 5	Details of Paryavaran Seva through School Participation	Upload details of Paryavaran Seva through School Participation in prescribed excel sheet format

Note - Information to be filled in MIS should be in English only.

5.9 Paryavaran Seva Through School Participation

Details required in prescribed Excel Sheet

Sr. No	Name of School participated in ESS during MVA 4.0 (Local Body should only enter in alphanumeric format.)	UDISE+ code (Unified District Information System for Education code) of the school	Date of participation under ESS (DD-MM-YY) (Local Body should only enter date in DD-MM-YY format.)
1	2	3	4

Is the group of students (maximum 50) formed by the school? (Select from Drop down options)	Number of students in the ESS group of the school (Local Body should enter whole number)	Is the teacher being appointed as respective in-charge from for ESG? (Select from Drop down options)	Name of the teacher appointed in-charge (Local Body should only enter in text format.)
5	6	7	8

Contact number of the teacher (Local Body should only enter correct Contact number of the teacher in alphanumeric format)	Number of workshops/online or offline courses (conducted by ESS) attended by the in-charge teacher (Local Body should only whole number values.)	Number of annual thematic camps/ campaigns/ activities to implement environmental initiatives conducted by ESS group of the school (Local Body should only whole number values.)
9	10	11

Thematic area covered under the activities (water management/waste management/energy/ biodiversity/ Culture & Festivals) (Local Body should enter the themes from the above options in text format. Local body can enter multiple themes, if applicable.)	Social Media Post link of the event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.)	Number of community meetings/Events Conducted by the ESS Groups (Local Body should only enter in text format.)	Social Media Post link of the community meeting/event (Local Body should enter valid link of their social media post such as Instagram, Facebook, Twitter, etc.))
12	13	14	15

Note - Information to be filled in Excel should be in English only.

Updated Schemes For Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0 Indicators

1. Bhumi

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
1.1 Green cover and biodiversity		
1.1.1	Trees planted and survived during Majhi Vasundhara Abhiyan 5.0	• National Mission for Green India /Green India Mission, Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India • Vanmahotsav - Plantation by Maharashtra Forest Department, Govt. of Maharashtra • Panchayatan Van Udyan Nirmiti, Revenue and Forest Department, GoM, GR dated 10 April 2023 • BelVan Udyan Nirmiti, Revenue and Forest Department, GoM, GR dated 10 April 2023 • 'Ek Ped Maa ke naam'
1.1.2	Tree Census with geotagging – Preparation and Publication	---
1.1.3	Creation of Nursery	
1.1.4	Newly created green areas and their maintenance	
1.1.5	People's Bio-diversity Register preparation and documentation	• Biological Diversity Act, 2002 • Biological Diversity Rules, 2004 • Biological Diversity Amendment Act, 2023
1.1.6	Soil as Carbon Sink	• Soil health card scheme
1.1.7	Bamboo/Vetiver/ Moringa Plantation	• National Bamboo Mission. • Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act. • PoCRA - Nanaji Deshmukh Krushi Sanjivani Prakalp. (only for 16 districts) • Atal Bamboo Samruddhi Yojana.
1.1.8	Seed collection centre	• Maharashtra Gene Fund Project, GR dated 25th May 2022 • The Protection of Plant Varieties and Farmer's' Rights Act, 2001
1.1.9	Sustainable Farming	• Paramparagat Krishi Vikas Yojana-Central scheme to promote Organic Farming

1. Bhumi

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
1.2 Solid Waste Management		
1.2.1	Solid Waste Management- segregation at source and collection	• Swachh Bharat Mission 2.0 (Rural), Ministry of Drinking Water and Sanitation, Govt. of India • Water Supply and Sanitation Department, Govt. of Maharashtra • National Biogas Programme. • Galvanising Organic Bio -Agro Resources Dhan (GOBARdhan)
1.2.2	Wet waste processing	
1.2.3	Dry Waste Processing/Disposal	
1.2.4	Scientific treatment of legacy solid waste	• Guidelines for Disposal of Legacy Waste, CPCB • Clause 'J' of Schedule–I of the SWM Rules, 2016. • Swachh Bharat Mission 2.0 (Rural), Ministry of Drinking Water and Sanitation, Govt. of India
1.2.5	Plastic Waste Management (Ban on Single Use Plastic)	• Notification on Ban on identified Single Use Plastic Items from 1st July 2022, Govt. of India: G.S.R. 571 (E) dated 12th August 2021 • Maharashtra Plastic and Thermocol Products (MUSTH&S) Notification, 2018 • Swachh Bharat Mission 2.0 (Rural), Department of Drinking Water and Sanitation, Ministry of Jal Shakti, Govt. of India
1.2.6	Bio-medical waste management	• Biomedical Waste Management Rules, 2016
1.2.7	E-waste management	• E-Waste (Management) Rules, 2022 • E-Waste (Management) Rules, 2016
1.2.8	ODF Status	• Swachh Bharat Mission 2.0 (Rural), Department of Drinking Water and Sanitation, Ministry of Jal Shakti, Govt. of India

2. Air

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
2.1	Air Quality Monitoring- MoEFCC recognized labs and NABL Accredited Labs	• Maharashtra Pollution Control Board – Graded Response Action Plan • Central Pollution Control Board – Conceptual Guidelines and common methodology for Air Quality Monitoring • National Ambient Air Quality Standard (NAAQS) • National Air Quality Monitoring Programme (NAMP)
2.2.1	Initiatives towards banning of firecrackers	---
2.2.2	Agricultural Waste Management (Stubble/open burning of the farm waste	• National Policy for Management of Crop Residues (NPMCR) • National Mission on use of Biomass in Coal based thermal Power Plants, Ministry of Power
2.2.3	Gas Connection	• Pradhan Mantri Ujjwala Yojana (PMUY), Ministry of Petroleum and Natural Gas, GoI
2.3.1	Effective implementation of EV Policy: Electric Vehicles	• Maharashtra EV Policy, 2021, Govt. of Maharashtra • GR No.: MSEVP-2021/CR 25/TC 4, Environment and Climate Change Department, Govt. of Maharashtra. • Gazette Notification of Electric Mobility Promotion Scheme-2024.
2.3.2	EV Charging stations	
2.4	Reduction Of Noise pollution	• Noise pollution (regulation and control) rules, 2000
2.5	Awareness on Climate Change	---
2.6	Preparedness for Disaster Management	• National Disaster Management Act ,2005 • National policy on Disaster Management, 2009 • National Disaster Management Plan, 2019 • Maharashtra State Disaster Management Plan

3. Water

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
3.1	Water Resource Conservation and Rejuvenation	• Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana- (Har Khet ko Pani), Ministry of Jal Shakti, Government of India. • Jal Yukt Shivar Abhiyan, Gov. of Maharashtra • AMRUT Sarovar, Jal Shakti Abhiyan, Catch the Rain, 2022 • Mahatma Gandhi Rural Employment Guarantee Scheme (MNREGS), Ministry of Rural Development.
3.2.1	Rainwater harvesting in public buildings	• Catch the Rain: Jal Shakti Abhiyan, Ministry of Jal shakti, Department of Water Resources, River Development and Ganga Rejuvenation
3.2.2	Rainwater percolation pits.	---
3.2.3	Aquifer Recharge (Wells/borewells)	---
3.3	Water budgeting and auditing	• Government of Maharashtra, Water Supply and Sanitation Department, Circular no. RWS 1004/ CR 24/WS-07 Date: 25 May 2004 • Central Water Commission – Draft general guidelines for water audit and water conservation, 2017
3.4.1	Water efficient farming	• Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana, Department of Agriculture, Govt. of India.
3.4.2	Water supply management	---
3.4.3	Waste water management	• Swachh Bharat Mission Gramin 2.0
3.5	Promotion of sustainable festivals	• Revised guidelines for idol immersion, CPCB, 2020
3.6	Wetland conservation	• Wetlands conservation and management rules,2017, Ministry of Environment, Forest and Climate Change
3.7	Panchayat development Index	• Panchayat Development Index Scheme

4. Energy

Sr. No	Action Points	Scheme/Legislation Name
4.1	Promotional and Awareness Generation Activities regarding Renewable Energy Sources and Net Zero	---------
4.2.1	Green Streetlighting	• Street Lighting National Program, Energy Efficiency Services Limited, JV of PSUs under Ministry of Power, Govt. of India
4.2.2	Renewable energy installation in the local body	• Grid connected Rooftop Solar Program, Ministry of New and Renewable Energy, Govt. of India.
4.2.3	Bio-gas Plants as a source of Renewable Energy	• National Biogas and Fertilizer Management Program • New National Biogas and Organic Manure Programme (NNBOMP), Ministry of New and Renewable Energy (MNRE), Govt. of India. • National Biogas Programme. • Galvanizing Organic Bio-Agro Resources Dhan (GOBARdhan)
4.2.4	Solar pump	• Pradhan Mantri Kisan Urja Suraksha evam Utthaan Mahabhiyaan (PM KUSUM), Ministry of New and Renewable Energy, Govt. of India
4.2.5	Decentralized Solar Energy Plants	• Mukhyamantri Saur Krishi Vahini Yojana (MSKVY 2.0), Government of Maharashtra • Pradhan Mantri Kisan Urja Suraksha evam Utthaan Mahabhiyaan (PM KUSUM), Ministry of New and Renewable Energy, Govt. of India

Awards

Rural Local Bodies (RIs)

State Level Awards

Rural Local Bodies (RIs)

Gram Panchayat 10k+ Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Gram Panchayat 5k -10k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Gram Panchayat 3k -5k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Total : 09

State Level Awards

Rural Local Bodies (RIs)

Gram Panchayat 2k – 3k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Gram Panchayat 1.5k – 2k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Gram Panchayat 1k – 1.5k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Gram Panchayat Less than 1k Population (3)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Total : 12

Total Awards : 9+12 = 21

State Level Awards

Awards to Rural Local Body articipants
High Jump & Highest erformance Awards
(Bhumi and Bamboo lantation)

High Jump Award:
In each vertical

(1x7 = 7)

Category
Winner

Highest performance in the thematic area of Bhumi:
In each vertical

(1x7 = 7)

Category
Winner

Highest performance for Bamboo Plantation:
In each vertical

(1x7 = 7)

Category
Winner

Total : 21

State Level Awards – Urban & Rural

Awards for romoting Local Bodies to Divisional & District Level Officers

Divisional Commissioner (3)	Collectors (3)	Chief Executive Officer, Zilla Parishad (3)	Block Development Officers (3)
Category	Category	Category	Category
Winner	Winner	Winner	Winner
1st Runner Up	1st Runner Up	1st Runner Up	1st Runner Up
2nd Runner Up	2nd Runner Up	2nd Runner Up	2nd Runner Up

Total : 12

Division Level Awards

Division Level Awards

Rural Local Bodies (RIs)

Gram Panchayat 10k+ Population

(6)

Category
Winner

Gram Panchayat 5k -10k Population

(6)

Category
Winner

Gram Panchayat 3k -5k Population

(6)

Category
Winner

Total : 18

Division Level Awards

Rural Local Bodies (RIs)

Gram Panchayat
2k – 3k Population

(6)

Category
Winner

Gram Panchayat
1.5k – 2k Population

(6)

Category
Winner

Gram Panchayat
1k – 1.5k Population

(6)

Category
Winner

Gram Panchayat
Less than 1k Population

(6)

Category
Winner

Total : 24

Total Awards : 18+24 = 42

Division Level Awards

CEO, Zilla arishad and BDO, anchayat Samiti

Best performing ZP CEO in each Division

(2 x 6 = 12)

(Oher han Sae Level Winners)

Category
Winner
1st Runner Up

Best performing BDO in each Division

(3 x 6 = 18)

(Oher han Sae Level Winners)

Category
Winner
1st Runner Up
2nd Runner Up

Total : 30

District Level Awards

BDO, anchayat Samiti

Best performing BDO in each District

(1 x 35 = 35)

(Oher han Sae Level Winners)

Category
Winner

Total : 35

THANK YOU!